DUMITRU IVĂNUȘ ION TOMA

LIMBA ROMÂNĂ

SUBIECTE DATE LA ADMITEREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN ANII 1990, 1991, 1992 ȘI 1993

REZOLVĂRI INTEGRALE ȘI ÎNDRUMĂRI

Scanned with OKEN Scanner

DUMITRU IVĂNUȘ

ION TOMA

LIMBA ROMÂNĂ

FONETICĂ, VOCABULA , GRAMATICĂ, STIL ȘI COMPOZIȚIE

SUBIECTE DATE LA ADMITEREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN ANII 1990, 1991, 1992 ȘI 1993

REZOLVĂRI INTEGRALE ȘI ÎNDRUMĂRI

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, R.A. – BUCUREȘTI, 1994

Scanned with OKEN Scanner

I. INTRODUCERE

ANALIZA STRUCTURII SUBIECTELOR ŞI ÎNDRUMĂRI DATE CANDIDAŢILOR

La ultimele ediţii ale concursului de admitere în învăţământul superior (1990, 1991, 1992 şi 1993) s-a renunţat la subiectele centralizate, elaborîndu-se de către fiecare facultate şi specializare subiecte proprii. Consecinţele pentru candidaţi nu sînt neglijabile. Este vorba de probabilitatea sporită ca tematica subiectelor să aparţină oricărui capitol al materiei (deci oricărui compartiment, categorie, noţiune lingvistică), ca şi de imprevizibilitatea tipului de subiect (teoretic, practic, mixt) şi a modului de formulare a cerinţelor.

Toate compartimentele limbii (fonetica, lexicul, gramatica, stilistica) sînt reprezentate în structura subiectelor. Locul central îl ocupă însă gramatica, îndeosebi sintaxa. Lexicul este şi el din ce în ce mai prezent, fapt ce poate fi corelat cu dinamica sa actuală accentuată.

Subiectele teoretice, în scădere de la an la an, se regăsesc îndeosebi la specializările de litere. Cîteva exemple : *silaba şi principalele reguli de despărţire în silabe* ; *îmbogăţirea vocabularului* ; *omonimele* ; *morfologia şi sintaxa pronumelor personale* ; *modurile nepersonale ale verbului* ; *verbe predicative şi nepredicative* ; *infinitivul şi funcţiile sale* ; *pronumele demonstrativ, nehotărît şi negativ, precum şi adjectivele pronominale corespunzătoare* ; *pronumele şi adjectivul pronominal de întărire* ; *adverbul şi locuţiunile corespunzătoare* ; *funcţiile sintactice ale substantivelor în cazul acuzativ* (respectiv *dativ, nominativ, genitiv*) ; *subiectul* ; *propoziţia subiectivă* ; *predicatul şi predicativa* ; *atributul şi atributiva* ; *propoziţia concesivă* ; *complementul şi propoziţia circumstanţială de mod* (*respectiv de cauză*) ; *apariţia şi dezvoltarea limbii române, originea şi caracterul ei latin.*

Unele dintre noţiuni (de exemplu : **îmbogăţirea vocabularului, predicatul şi predicativa, atributul şi atributiva, funcţiile sintactice ale cazurilor, complementul circumstanţial de mod**) se repetă la mai multe facultăţi, în formulări mai mult sau mai puţin variate. Exemplar este **atributul,** care apare explicit în următoarele subiecte : *atributul pronominal* ; *atributul şi propoziţia subordonată atributivă* ; *atributele substantivale şi adjectivale.* Iar implicit — cel puţin în cerinţele : *morfologia şi sintaxa pronumelor personale* ; *semnele de punctuaţie* ; *funcţiile sintactice în N, D şi Ac* ; *clasificarea prepoziţiilor şi a locuţiunilor prepoziţionale după cazul pe care îl cer.* Aşadar, găsim aceeaşi noţiune gramaticală, în forme şi proporţii diverse, în subiectele date la opt specializări diferite. Şi, cu toate că este exemplul cel mai reprezentativ pentru astfel de situaţii, nu este singurul.

Scanned with OKEN Scanner

Semnalăm, ca pe un fenomen caracteristic, modul neunitar în care sînt formulate subiectele teoretice. Variațiile merg de la simpla numire a noțiunii-titlu cerute (exemple: *predicatul verbal*; *complementul circumstanțial de cauză* și *propoziția subordonată circumstanțială de cauză*), pînă la precizarea, mai mult sau mai puțin amănunțită, a structurii răspunsului așteptat. Exemple: *silaba* (*definiție, modalități de alcătuire a silabei*); *principalele reguli de despărțire în silabe*; *dativul posesiv și etic* (*considerații morfologice, sintactice și stilistice*); *atributul*: *definiție, feluri de exprimare*; *propoziția subordonată atributivă*; *precizați care sînt elementele regente (predicatele regentelor) specifice subordonatei subiective; indicați prin ce poate fi introdusă subordonata subiectivă.*

În unele cazuri aceste precizări încorporează subiectului teoretic anumite aspecte aplicative. Exemple: *Atributele substantivale și adjectivale* (*cu explicații și exemple în propoziții*); *Precizați funcțiile sintactice ale cazurilor: N, D și Ac.* (*cu exemple în propoziții*); *Ce sînt omonimele? Indicați cel puțin 5 perechi de omonime, formulînd cu fiecare dintre ele cîte o propoziție.*

S-a putut sesiza, din grupurile de exemple prezentate mai sus, că nu toate subiectele teoretice sînt formulate ca în programă sau în manual. Destul de multe sînt, de fapt, un fel de subiecte de sinteză cu inserții aplicative, necesitînd pentru soluționare punerea la un loc a unor cunoștințe și deprinderi care aparțin unor lecții, capitole sau chiar compartimente de limbă (a se vedea subiectul referitor la *dativul posesiv și etic*) diferite.

Subiectele aplicative cunosc o diversitate și mai mare, atît din punctul de vedere al categoriei de cerințe pe care le cuprind, cît și în ceea ce privește modul cum sînt formulate aceste cerințe. Cea mai frecventă formă de aplicații este *analiza lingvistică* (lexicală, morfologică, sintactică, stilistică) elementară. Prin trei dintre tipurile sale este prezentă în seturile de subiecte de la aproape toate facultățile și specializările. Este vorba de *analiza frazei*, de *analiza morfosintactică* a unor părți de propoziție (respectiv de vorbire) și de *analiza lexicală* a diferitelor categorii de cuvinte. Se adaugă, la cîteva facultăți, *analiza unor fenomene fonetice.*

Analiza sintactică a frazei este practic cerința dominantă, prin tradiție, în cadrul concursurilor de limba română, argumentele acestei situații constînd în dificultatea, complexitatea și caracterul de sinteză al etapelor și componentelor pe care le presupune acest gen de analiză. Suma de întrebări pe care le înglobează este atît de cunoscută de la exercițiile din clasă și de la concursurile anterioare, încît unii propunători de subiecte se limitează la a enunța pur și simplu cerința globală: *analiza sintactică a frazei.* Alții, însă, detaliază în diverse moduri aceste cerințe. Iată cîteva: *faceți analiza sintactică a frazei, arătînd felul propozițiilor și raporturile dintre ele; analizați din punctul de vedere al frazei, rescriind în întregime propozițiile și indicînd raporturile dintre ele (fără a face schema); să se împartă textul în propoziții; să se arate felul lor și să se indice relațiile dintre ele; subliniați predicatele, împărțiți textul în propoziții, arătați felul lor și raporturile sintactice dintre propoziții, precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi; delimitați și caracterizați propozițiile după toate criteriile de clasificare; arătați felul propozițiilor din textul dat; delimitați propozițiile, precizați felul lor și raporturile sintactice în frază; segmentați textul în propoziții, rescrieți propozițiile, arătînd felul lor și raporturile sintactice dintre ele, precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi; identificarea predicatelor prin subliniere și a elementelor de relație prin încercuire, despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.*

Scanned with OKEN Scanner

Diversitatea de formule este foarte mare, fiind evidentă inclusiv în ceea ce privește termenii folosiți ca „pivot" al cerințelor. În legătură cu detașarea propozițiilor din frază și caracterizarea lor, s-au înregistrat nu mai puțin de 13 variante terminologice în cele trei ediții ale concursului (*delimitați, arătați, despărțiți, împărțiți, identificați, subliniați, delimitați și identificați, indicați, reproduceți, extrageți, rescrieți, precizați, segmentați*).

Analiza morfosintactică vizează în unele cazuri părți de vorbire *(pronumele, pronumele și adjectivele pronominale, verbele, adverbele, adjectivele și adverbele)* ori de propoziție *(subiectele, predicatele, subiectele și predicatele, atributele, unele complemente*) din text, pe care candidatul trebuie să le identifice în prealabil, iar în alte cazuri cuvinte sau grupuri de cuvinte pe care propunătorul le indică prin subliniere sau numindu-le. Au existat și cerințe mixte, care au îmbinat analiza sintactică a frazei cu analiza morfosintactică a unor părți de propoziție (exemplu : *subliniați predicatele și arătați felul fiecăruia, delimitați propozițiile și precizați felul lor, stabiliți raporturile de coordonare și subordonare dintre propoziții*).

Analiza lexicală simplă s-a referit la structura (sau modul de formare) a unor *cuvinte derivate* din text (subliniate ori pe care trebuie să le identifice candidatul) sau din afara acestuia (exemple : *puternic, ființă, firesc*). În unele seturi apare cerința, din ce în ce mai frecventă de la o ediție la alta, de a explica semnele de punctuație și/sau ortografice din textele date. Analiza stilistică a fost prezentă într-o măsură crescîndă de la o ediție la alta. Cea mai frecventă cerință constă în identificarea și comentarea figurilor de stil sau a altor mijloace stilistice (elementele de oralitate, elementele de umor).

Solicitarea recunoașterii unor fenomene lexicale, gramaticale sau stilistice a fost întotdeauna integrată analizei lingvistice din domeniul respectiv, pe care, de fapt, o precedă și o condiționează, considerîndu-se, firește, că exercițiile separate de recunoaștere sînt prea simple și neconcludente pentru probarea de către candidați a unei abilități lingvistice. Singurul exemplu care ar putea fi asimilat exercițiilor de recunoaștere (*marcați locul cuvenit al accentului în următoarele* cuvinte : *caracter, corector, fenomen, ianuarie, matur, prevedere, profesor, regizor, reporter, unic*) presupune o operație mai complexă decît simpla recunoaștere, implicînd opțiunea între mai multe variante, unele foarte aproape ca nivel de plauzibilitate.

Numeroase și diverse au fost, în schimb, problemele de creație lingvistică. Cele mai frecvente privesc lexicul și gramatica.

Formarea unor familii de cuvinte (cu sau fără indicarea termenului de bază) este, ca și în anii trecuți, principala problemă de acest gen în domeniul vocabularului, fiind, de regulă, asociată cu explicarea modului de formare a membrilor familiilor respective. Exemple de cuvinte de bază indicate : *bun, moș, copil, drept, a studia, tînăr, a privi, viață, lung, a trece, a înțelege, a bate, mînă, școală, piatră, a vedea, om, casă, a ști, bărbat, oaie.* Tot aplicații de dificultate scăzută sînt : *despărțirea în silabe* (a unor cuvinte ca : *inerent, funcție, subiectivă, ineficacitate, subordonat, sihlă, dreptunghi, jertfă, conjuncție, dezechilibru, somptuos, sublinia, acru, inegal, împreună, punctaj, sculptor, al treilea*), *rescrierea formei literare* (deci corecte) din perechi paronimice *(conjunctură-conjuctură, corobora-corabora, delicvent-delincvent, escortă-excortă, fraticid-fratricid, întreprindere-întreprindere, jurisconsult-juristconsult, președinție-președinție, repercusiune-repercursiune, vindecativ-vindicativ*), *transcrierea corectă a* unui text care conține greșeli de ortografie, *trecerea unui verb* din text *(s-a spus)* la modurile și timpurile cunoscute, *indicarea sinonimelor* (neologice pentru : *amănunțit, cinstit, fățarnic, folositor, vinovat, adîncime,*

Scanned with OKEN Scanner

cerere, dovadă, împrejurare, vîrstă, a bănui, a cere, a muri, a hotărî, a pedepsi ; fără restricții pentru cuvintele : *apogeu, asfințit, certitudine, destin, a dobîndi, hrană, a învinge, podoabă, a săvîrși, speranță, a alcătui, gîlceavă, a izbi, povară, imens, putere, răzvrătire, banal)* ; mai complexe, și deci mai dificile, sînt exercițiile care cer alcătuirea unor *construcții* care să conțină termeni/grupuri de termeni cu probleme de structură formală *(găsiți trei cuvinte care pot forma fiecare : un compus, un derivat și un cuvînt cu altă valoare morfologică ; folosiți cuvintele obținute prin cele trei mijloace de îmbogățire a vocabularului în enunțuri, precizînd valoarea lor morfologică ; să se scrie în mod diferit cuvintele : "mila", „ceai", „odată", „decît", „devreme", „deloc", arătîndu-se, prin exemplificări, valorile lor morfologice),* semantice (sensuri sau sinonime ale cuvintelor : *vină, a pedepsi, plîngere, a cere* etc.) ; *disociere între paronime : anual-anuar, familiar-familial, literal-literar, arbitral-arbitrar, stradă-estradă, a enerva-a inerva, a releva-a revela, funcțional-funcționar, investi-învesti, numeral-numerar, original-originar, prenume-pronume, temporal-temporar, petrolier-petrolifer, alineal-aliniat, finit-finisat, solidar-solitar, complement-compliment, temporar-temporal* ; sau între omonime, respectiv sensurile unor cuvinte polisemantice : *a fi, cale, izvor, mînă,* semantice și gramaticale *(formați cu ajutorul substantivului „vreme" patru locuțiuni diferite ca valoare morfologică și introduceți-le în enunțuri, indicați cîte un sinonim pentru fiecare locuțiune ; dați în propoziții o pereche de paronime ; construiți patru enunțuri care să ilustreze caracterul polisemantic al verbului „a ține" ; precizați sensul acestuia în fiecare enunț ; alcătuiți propoziții în care să se folosească omonimele verbelor „mînă"; „să se uite)".* În aceeași gamă de complexitate și dificultate se încadrează și exercițiile de construcție gramaticală : *alcătuiți fraze cu propoziții subordonate introduse prin „să" (subiectivă, predicativă, completivă indirectă, condițională, concesivă și consecutivă) ; alcătuiți fraze cu propoziții subordonate introduse prin „cît" (minimum șase subordonate diferite) ; alcătuiți fraze cu propoziții subordonate (subiectivă, predicativă, atributivă, completivă indirectă, circumstanțială de mod și circumstanțială de cauză) introduse prin „cum" ; alcătuiți șase propoziții cu predicatele exprimate prin verbe predicative și șase propoziții cu aceleași verbe, avînd însă statut de verbe copulative ; alcătuiți enunțuri în care adverbul relativ „unde" să introducă alte patru feluri de propoziții subordonate, diferite față de cea din text ; menționați felul acesteia ; construiți o frază despre Nică* (din „Amintiri din copilărie") *în care să folosiți o subiectivă, o atributivă și o circumstanțială de cauză ; construiți cîte o frază pentru fiecare din schemele următoare ; exemplificați tipurile de subordonate (altele decît cele din text) introduse prin „că" ; construiți trei fraze în care să existe cîte o subordonată subiectivă ; frazele se vor diferenția atît prin elementul regent al subiectivei, cît și prin elementul subordonator care introduce subiectiva ; alcătuiți fraze în care adverbul „cum" să introducă următoarele subordonate : subiectivă, predicativă, atributivă, temporală, modală ; formați propoziții în care cuvîntul „o" să aibă valorile morfologice cunoscute.*

„Topul" problemelor aplicative îl reprezintă cele care solicită, exclusiv sau nu, *transformarea* unor construcții după un model sau pe baza unor condiții fixate de propunător : *contrageți ultimele patru propoziții în părțile de propoziție corespunzătoare ; introduceți într-o propoziție două gerunzii cu funcții sintactice diferite și transformați-le apoi în subordonate corespunzătoare ; să se transforme părțile de propoziție subliniate în subordonate corespunzătoare și să se arate felul lor.* Una dintre problemele de acest gen este formulată, original, sub forma unei scenariu-povestioară : *Unui director, părîndu-i-se prea lung și prea costisitor textul unei telegrame formate din șase propoziții, dintre care cinci subordonate, i-a cerut secretarei s-o reformuleze astfel încît el să conțină doar*

Scanned with OKEN Scanner

două subordonate și o principală, însă să se păstreze conținutul inițial al telegramei. Arătați, prin exemple, cum a procedat secretara.

Tot pentru motive de originalitate am lăsat la urma descrierii tipurilor de subiecte aplicative seturile elaborate de Universitatea din Cluj-Napoca, începînd cu concursul din 1991. Analiza sintactică, la nivelul frazei, și morfosintactică, la nivelul propoziției, nu este solicitată integral. Elementele cerute, de regulă cele mai importante pentru cuvîntul sau construcția respectivă, sînt precizate în paranteză după structurile care formează sau în care se află subliniat obiectul analizei (și care nu sînt fraze extinse, ci propoziții sau fraze scurte, formate din două-trei propoziții). Aceste elemente sînt : *parte de vorbire, funcție sintactică ; felul subordonatei ; caz, funcție sintactică ; parte de vorbire, mod, timp, diateză, funcție sintactică ; parte de vorbire, caz, funcție sintactică ; mod, timp, felul predicatului.*

Subiectul este formulat astfel : *Se dau structurile de mai jos. Să se răspundă cerințelor indicate între paranteze.*

Construcțiile solicitate au la bază cerințe exprese, modulare, de tipul : *relativul „ce" să fie atribut adjectival ; un complement indirect în D care să determine un adjectiv ; o propoziție în care să existe un verb la infinitiv prezent, diateza pasivă ; o propoziție în care să existe un verb la infinitiv perfect, diateza activă ; conjuncția „dacă" să introducă o cauzală ; relativul „care" să fie complement de cauză.*

Fiind un gen nou de subiect, autorii au simțit nevoia formulării unor instrucțiuni de rezolvare obligatorii, foarte precise. De pildă : *la rezolvare, se va repeta numărul curent și structura, iar soluția se va da la dreapta structurii, fără abrevieri ; a se respecta ordinea de pe tablă.*

Atît modul de formulare a subiectelor, cît și instrucțiunile se aseamănă cu textele pe bază de „grilă", putînd fi modalități pregătitoare, de trecere către un astfel de sistem, care, de altfel, ni se pare ușor adaptabil și eficient pentru *limba română*. Formula adoptată de Universitatea din Cluj-Napoca nu este, de fapt, cu totul inedită, ci doar mai radicală, întrucît duce mai departe tendințe întîlnite inclusiv în unele tipuri de subiecte comentate de noi anterior. Ea va fi preluată și aplicată, în diferite variante, de mai multe facultăți la concursul din 1992, în primul rînd de Facultatea de Drept a Universității București (fapt care a stîrnit discuții pro și contra).

Compoziții tematice pot fi considerate și alte subiecte, precum : *apariția și dezvoltarea limbii române și caracterul latin al acesteia* ; alcătuirea unor scrisori pe teme sau cu scopuri prestabilite. Elemente de structură compozițională, de prezentare a noțiunilor, ideilor și faptelor într-o logică internă clară și riguroasă, sînt necesare însă și pentru alcătuirea răspunsurilor la problemele teoretice prezentate în prima parte a analizei noastre.

Firește că un candidat nu va avea de rezolvat la un concurs de admitere toate genurile de cerințe comentate de noi, ci numai un set de subiecte formulate și îmbinate de propunători astfel încît să solicite cunoștințe, deprinderi și creativitate în cît mai diverse domenii și probleme prevăzute de programă. Ni se pare, de aceea, interesant să observăm că, deși componența seturilor este destul de variată de la o facultate la alta și chiar de la o specializare la alta din cadrul aceleiași facultăți, există un model dominant, care cuprinde o problemă teoretică dintr-unul din capitolele limbii (sau de sinteză) și mai multe cerințe aplicative, de regulă din zone diferite între ele și față de cele reprezentate în subiectul de teorie. Practic, majoritatea seturilor înmănunchează noțiuni și deprinderi de vocabular, gramatică și, mai puțin probabil, de fonetică sau stilistică, în formule tradiționale (subiectele teoretice-analitice, iar

Scanned with OKEN Scanner

cele aplicative-unilaterale : de recunoaștere, analiză sau construcție) ori moderne (subiectele teoretice — de sinteză sau chiar de compoziție, cele practice — mixte : de recunoaștere și analiză, de recunoaștere și construcție, de analiză și construcție, putînd avea chiar subiecte combinate : teoretice și aplicative). De observat că, de la o ediție la alta, au crescut ponderea și diversitatea subiectelor moderne în raport cu cele tradiționale.

Analiza subiectelor date la ultimele ediții ale concursului ar putea părea excesivă și obositoare. Noi am realizat-o, însă, cunoscînd din experiență că aproape toți candidații neglijează examinarea atentă a subiectelor date în anii precedenți, pentru a-și orienta în mod adecvat pregătirea, și a rezolva subiectele date în concursul la care participă, pentru a da soluțiile cele mai clare, mai precise și complete. De multe ori „strategia" învățării pentru concurs și „tactica" de a acționa în concurs sînt mai importante ca eficiență decît depunerea monotonă, dezorganizată, a unui mare volum de efort și cumularea unei cantități imense, dar amorfe, pasive, de cunoștințe și deprinderi.

Pornind de la această convingere, am coroborat concluziile reieșite din descrierea subiectelor cu aspectele desprinse din analiza și aplicarea baremurilor de corectare și am formulat, pe această bază, o serie de recomandări metodologice care să orienteze pregătirea pentru concurs și comportarea în concurs a candidaților. Sperăm ca astfel să-i ajutăm să-și valorifice cît mai deplin efortul, cunoștințele și deprinderile, să evite pierderea de puncte din cauza unor neglijențe și omisiuni de metodă.

Recomandăm candidaților să învețe întreaga materie prevăzută în programa de concurs, inclusiv capitolele mai tehnice, ca fonetica și punctuația, pentru că, chiar dacă e mai puțin probabil, aspecte din aceste capitole pot intra în componența subiectelor. Atragem atenția că nu trebuie neglijate manualele de liceu, care cuprind un mare număr de aplicații, mai ales în domeniile ortografiei, vocabularului, stilisticii și compoziției.

Avînd în vedere locul central deținut de lexic și gramatică în cadrul seturilor de subiecte, se impune insistența asupra problemelor teoretice și practice încadrabile acestor compartimente. Volumul mare de cunoștințe și deprinderi pe care le cuprind și diversitatea acestora necesită o preocupare particulară pentru sistematizarea și ierarhizarea materiei, pe module, structuri, algoritmi, astfel încît, în cazul subiectelor teoretice de sinteză sau exercițiilor combinate (teoretice și practice în același timp), să se poată îmbina cu ușurință componente ale unor structuri diferite. Practic, în aceste domenii trebuie să se ajungă la performanța unor automatisme precise și lesne actualizabile, dublate, firește, de înțelegerea integrală a faptelor și ideilor care compun schemele respective. Singura cale ce poate conduce spre o astfel de reușită este repetarea logică a teoriei și exersarea sistematică a aplicațiilor, cu aprofundarea gradată, de la simplu la complex, de la ușor la dificil. Trebuie reținut că ideile și faptele asociate, corelate, sînt mult mai lesne de înțeles și memorat decît dacă sînt privite individual, separat. De aceea, măcar recapitulările e necesar să se realizeze pe bază de scheme și algoritmi, trecuți în revistă de fiecare dată integral, în scris și oral. Din acest punct de vedere, se dovedește utilă folosirea în mod complementar, pe lîngă manualele școlare, a unor îndrumare metodice, manuale preparatoare, culegeri de teste și exerciții etc., care conțin sinteze teoretice și/sau algoritmi de analiză și construcție lingvistică, exemplificate pe larg prin aplicații diverse. În cazul vocabularului, dată fiind mobilitatea ridicată a unor categorii care-l compun, sursa de material pe care-l pun la dispoziție aceste instrumente metodice este insuficientă, candidații trebuind s-o

Scanned with OKEN Scanner

completeze pe cont propriu prin lecturi bogate și diverse, prin observarea exprimării oamenilor cu prestigiu cultural și prin consultarea permanentă a dicționarelor.

Am menționat în mod special faptul că anumite subiecte teoretice date la una dintre ediții se regăsesc în seturile ediițiilor ulterioare, chiar la mai multe facultăți sau specializări, pentru a avertiza concurenții asupra pericolului de a trata mai superficial temele date în anii precedenți, în speranța că nu vor reveni în anii următori. Pentru a-i convinge că asemenea presupunere nu este justificată, vom preciza doar că facultățile nu dispun de lista subiectelor date în anii trecuți și mai ales în anul de referință în alte locuri, neputînd deci evita repetările, chiar dacă și-ar propune acest lucru. Desigur că nu e mai puțin falsă și păgubitoare reacția inversă, de a neglija anumite capitole sau probleme, pentru că, nefiind prezente în problematica ediițiilor de pînă acum, se crede că nu vor fi prezente nici de data aceasta.

Fenomenele de limbă se grupează pe categorii (de exemplu : derivate, compuse, sinonime, antonime, părți de vorbire, părți de propoziție) care au scheme descriptive repetabile sau comparabile, într-o anumită proporție (de pildă : definiție, disociere față de alte categorii, structură, clasificare, exemple, probleme de ortografie-ortoepie, flexiune, mijloace de realizare a acesteia). Învățarea fiecărei categorii, subcategorii, clase, subclase, noțiuni împreună cu „schema" în care se încadrează și prin comparație cu alte scheme va asigura candidaților dezinvoltura necesară găsirii rapide a corelațiilor și „racordurilor" pe care le presupune tratarea unor subiecte de sinteză de orice tip (și am văzut că sînt multe și diverse). În aceeași idee, pregătirea teoretică și abilitatea practică a mînuirii problemelor de limbă nu trebuie abordate separat, ci derivate firesc una din alta, pentru că teoria nu poate fi înțeleasă fără un număr suficient de exemple care s-o justifice și s-o fixeze, iar aplicațiile practice nu pot fi efectuate optim fără o fundamentare teoretică adecvată. Maniera aceasta de învățare se dovedește utilă nemijlocit pentru soluționarea unor subiecte combinate, de teorie și aplicații.

Pregătirea pentru subiectele aplicative se realizează, în principal, prin rezolvarea cu atenție a tuturor exercițiilor din manualele pentru gimnaziu și liceu, al căror evantai acoperă toată gama tipologică de cerințe regăsibile în concurs. Accentuăm și aici asupra necesității însușirii practice a algoritmilor și tehnicilor de rezolvare (etape de analiză, modele de descriere, reguli de construcție și transformare, procedee de segmentare și de limitare, criterii de recunoaștere și diferențiere, chei de control și alte mijloace de autoverificare etc.). Acești algoritmi trebuie aplicați la un număr cît mai mare de probleme practice, pe care candidații le pot găsi în culegerile de exerciții auxiliare manualelor, mai ales în cele care, dînd soluțiile, oferă posibilitatea autoverificării.

În legătură cu realizarea lucrării în concurs, insistăm asupra a două aspecte.

În primul rînd, asupra necesității de a se citi cu atenție formularea subiectelor, care, așa cum am remarcat, este departe de a fi unitară. Candidații nu trebuie să răspundă problemei în general sau cum sînt obișnuiți, ci cum li se cere. Raportînd diverse subiecte la baremuri, am constatat că pentru cerințele formulate lapidar, baremurile sînt detaliate și exhaustive (bineînțeles, raportate la programă), omisiunile fiind deci depunctate. Elementele solicitate prin formulările analitice sînt punctate în detaliu, iar aspectele evidențiate de candidați „complementar" sau „suplimentar" nu numai că nu le aduc acestora puncte în plus, dar le creează dezavantaje prin consumul inutil de timp și prin impresia defavorabilă făcută corectorilor. Evitarea acestor riscuri se face prin

Scanned with OKEN Scanner

adecvarea la cerința subiectului. Dacă aceasta e formulată general, răspunsul (sau rezolvarea) trebuie să includă toate elementele prevăzute de programă (sau etapele algoritmului) la tema (sau problema) enunțată, însușirea schemei fiecărei categorii sau fenomen dovedindu-se din nou indispensabilă. Dacă, prin formulare, se cer în mod expres anumite elemente în legătură cu tema (sau exercițiul), candidații se vor referi numai la acestea (potrivit nuanței exacte din cerință), fără adaosuri, chiar dacă acestea au legătură cu tema.

A doua problemă privește modul de redactare și punere în pagină a lucrării, un fel de carte de vizită pe care corectorul se uită, formîndu-și o primă impresie globală, favorabilă sau defavorabilă, înainte de a controla conținutul răspunsurilor și soluțiile. Pentru a evita ștersăturile, tăieturile, adaosurile, revenirile, care au un efect supărător mai mare decît pot bănui candidații, recomandăm schițarea structurii răspunsului, chiar cu unele amănunte semnificative, pe ciornă, după care acesta va fi transcris cu grijă, in extenso, pe lucrare. Un detaliu : dacă subiectul cere analiza morfologică și sintactică, de pildă, trebuie început cu caracterizarea părții de vorbire și terminat cu prezentarea părții de propoziție, iar dacă cere analiza sintactică și morfologică ordinea va fi inversă. Și în cazul altor cerințe care presupun mai multe etape (recunoaștere și construcție, analiză și construcție, indicarea unor fenomene și construirea de enunțuri cu ajutorul lor, construcție și transformare etc.), soluția trebuie să marcheze etapele respective, neconsiderînd acest aspect ca nesemnificativ sau subînțeles. Eventualele abrevieri personale trebuie explicate la prima apariție în text.

Subiectele de teorie sînt, într-un fel, niște compoziții tematice și, ca orice compoziții, trebuie structurate și redactate în mod corespunzător. Momentele compoziției sînt, în fond, etapele caracterizării noțiunii, fenomenului sau clasei date prin titlu. Cea mai generală structură cuprinde, din acest punct de vedere : *definiția* (cu exemple), *descrierea* și *explicarea* unor caracteristici (cu exemple), *disocierea* de alte noțiuni, fenomene etc., *flexiunea* (dacă e cazul), *efectele* în diverse planuri (probleme ortografice, funcții sintactice, valori stilistice etc.), *detalii tehnice* folosite în aplicații (mijloace de legătură sau introductive, analogii, întrebări, topică). Fiecare problemă va insera, în etapa cuvenită, detaliile specifice. Redactarea trebuie să fie simplă, clară, concisă, fără înfloriturî stilistice și ambiguități, într-o limbă literară adecvată (vor fi evitate cuvintele populare și familiare) și folosind terminologia consacrată în manualele școlare și în lucrările lingvistice de nivel elementar.

*
* *

1. La *toate textele* supuse analizei gramaticale (morfologice, sintactice sau morfosintactice), am marcat *predicatele* — cu litere cursive —, *subiectele* — cu litere aldine — și *elementele de relație* (subordonatoare sau coordonatoare) — prin paranteze.

2. La *predicatele verbale* exprimate prin verbe active însoțite de pronume reflexive, am procedat diferențiat. Astfel :

a) am marcat cu litere cursive nu numai verbele, ci și pronumele reflexive în acuzativ, cu toate că mulți specialiști consideră că, dacă unele dintre aceste reflexive pot fi înlocuite cu pronume personale, forme neaccentuate, sau cu substantive în acuzativ, pronumele reflexive sînt complemente directe și că doar însoțesc verbul care, astfel, este la diateza activă pronominală. Deși acceptăm această concepție, am procedat conform tradiției, considerînd

Scanned with OKEN Scanner

formele reflexive — indiferent că pot fi substituite sau nu — ca morfeme ale diatezei reflexive și menționînd, de cele mai multe ori, părerea specialiștilor ;

b) nu am marcat cu litere cursive cele mai multe pronume reflexive în dativ sau în dativ posesiv, întrucît, dacă au putut fi substituite cu pronume personale, forme neaccentuate, sau cu substantive în dativ, le-am considerat fie complemente indirecte (care determină verbele respective), fie, dacă au putut fi substituite cu adjective pronominale posesive, atribute pronominale în dativ (care determină un substantiv, de obicei, articulat). Cînd pronumele reflexive în dativ (destul de rar) nu au putut fi substituite, bineînțeles că au fost incluse în predicate și marcate cu litere cursive.

Scanned with OKEN Scanner

II. SUBIECTELE DATE LA CONCURSURILE DE ADMITERE*

1. ADMITEREA 1990

Universitatea Bucureşti, Litere, 1990

Se dă textul: „Nu prea înţelegea, e adevărat, de ce Paraschiv, în loc să se bucure că grîul ieşise cum nu-şi aduceau ei aminte să se fi făcut vreodată, arăta mereu posomorît şi secera ca şi cînd ar fi tras la jug. De fapt, ar fi trebuit ca în toamnă, cum era un an bun, să se însoare şi el ca orice flăcău şi să intre în rîndul lumii, dar pesemne că nu găsea fata care să-i convie lui, adică una care să aibă pămînt mult, şi de aceea era posomorît. Aşa îşi închipuia Moromete". (Marin Preda, Moromeţii).

1. Demonstraţi pe scurt, cu argumente sprijinite pe structura fragmentului, că acesta constituie un monolog interior.

Monologul interior este redat, de regulă, prin stilul indirect liber, ale cărui mărci pot fi cu uşurinţă desprinse din textul dat: verbul *îşi închipuia*, care poate fi considerat verb de declaraţie şi care arată că tot ce s-a spus anterior reprezintă gîndurile neexteriorizate ale unui locutor; numele propriu Moromete precizează că acest locutor este diferit de autorul textului, care nu face decît să-i transcrie monologul; verbele şi pronumele sînt toate la persoana a III-a, ceea ce păstrează unitatea relatării, din punctul de vedere al celui care vorbeşte; modurile şi timpurile verbului (optativ, conjunctiv, imperfectul şi mai mult ca perfectul indicativului), ca şi unele cuvinte, expresii şi locuţiuni *(era adevărat, în loc să, mereu, posomorît, ar fi tras la jug, flăcău, să intre în rîndul lumii, să-i convie)* sînt elemente de limbă vorbită care converg în a crea o uşoară tensiune de analiză intimă, familială, abundînd în raportări evaluative (aprecieri, presupuneri, îndoieli) ale faptelor şi persoanelor descrise la părerile vorbitorului al cărui monolog interior este reprodus.

---

* Subiectele au fost transcrise în forma în care au fost propuse de fiecare institut. De aceea, structura, cerinţele, ortografia şi punctuaţia subiectelor se prezintă neunitar.

Scanned with OKEN Scanner

2. Despărțiți în propoziții *fraza a doua* din fragmentul dat spre analiză și indicați felul și legăturile sintactice ale acestor propoziții*:

„De fapt, *ar fi trebuit*[1] / (ca) în toamnă,[2] / (cum) *era* un an bun,[3] / *(să) se însoare* și el ca orice flăcău[2] / (și) *(să) intre* în rîndul lumii,[4] / (dar) *pesemne*[5] / (că) *nu găsea* fata[6] / (care) *să*-i *convie* lui,[7] / adică una[6] / (care) *să aibă* pământ mult,[8] / (și) de aceea *era posomorît*.[9] /

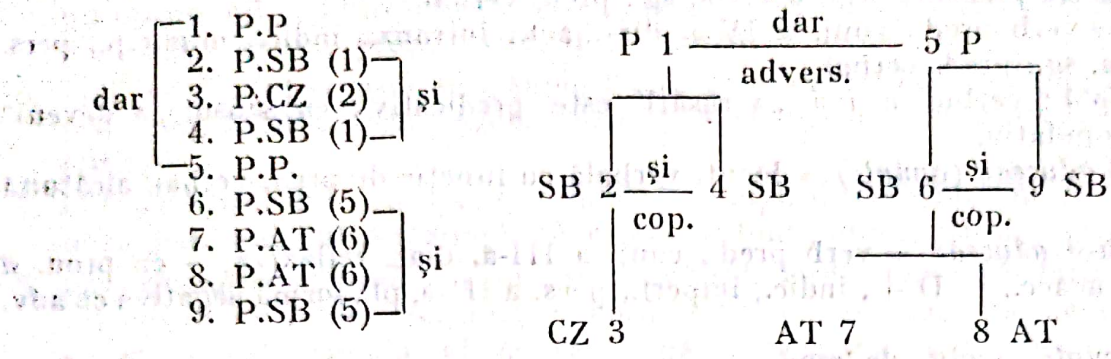

1. *De fapt, ar fi trebuit* = prop. princ., regentă pentru P_2 și P_4, enunțiativă optativă, dezvoltată, afirmativă.
2. *ca în toamnă... să se însoare și el ca orice flăcău* = prop. sec., subord. SB față de P_1, regentă pentru P_3, introdusă prin conj. subord. compusă „ca... să", enunț. potențț., dezv., afirm.
3. *cum era un an bun* = prop., sec., subord. circ. de cauză față de P_2, în care este intercalată, introdusă prin adverbul relativ *cum* devenit conjuncție subordonatoare, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *și să intre în rîndul lumii* = prop. sec., subord. SB față de P_1, introdusă prin conj. subord. *să*, coord. cu P_2 prin conj. cop. *și*, enunț. potențț., dezv., afirm.
5. *dar pesemne* = prop. princ., coord. prin conj. advers. *dar* cu P_1, regentă pentru P_6 și P_9, enunț., simplă, afirm.
6. *că nu găsea fata..., adică una* = prop. sec., subord. SB față de P_5, introdusă prin conj. subord. *că*, regentă pentru P_7 și P_8, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
7. *care să-i convie lui* = prop. sec., subord. AT față de P_6, introdusă prin pron. rel. *care*, enunț. potențț., dezv., afirm.
8. *care să aibă pământ mult* = prop. sec., subord. AT față de P_6, introdusă prin pron. rel. *care*, enunț. potențț., dezv., afirm.
9. *și de aceea era posomorît* = prop. sec., subord. SB față de P_5 — se subînțelege conj. *că* —, coord. cu P_6 prin conj. cop. *și*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

3. Faceți analiza morfologică a tuturor verbelor din *prima frază* a fragmentului:

„Nu prea înțelegea, era adevărat, de ce Paraschiv, în loc să se bucure că grîul ieșise cum nu-și aduceau ei aminte să se fi făcut vreodată, arăta mereu posomorît și secera ca și cînd ar fi tras la jug".

(nu) *înțelegea* = verb pred., pers., conj. a III-a, diat. activă, tranz., ind., imperf., pers. a III-a, sg., pred. verbal, forma negativă (însoțit de adv. de mod de negație *nu*).

* Semnele, simbolurile, prescurtările folosite în analiza gramaticală sînt cele utilizate de obicei în lucrările didactice. De aceea, nu am considerat necesar să le explicăm.

Scanned with OKEN Scanner

era (adevărat) = verb. cop., impers., conj. a IV-a, diat. act., intranz., indic., imperf., pers. a III-a, sg. ; împreună cu num. pred. *adevărat*, exprimat prin adv. de mod, gradul pozitiv, formează o expresie verb. impers. cu funcție de pred. nom.

să se bucure = verb pred., pers., conj. I, diat. reflexivă — cu pron. *se*, formă neacc., Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică — intranz., conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

ieșise = verb pred., conj. a IV-a, diat. act., intranz., indic., m.m.c.p., pers. a III-a, sg., pred. verbal.

Notă : verbul *a ieși* „a răsări" este predicativ ; cu sensul „a deveni" este copulativ.

(nu-și) aduceau (aminte) = locuț. verbală cu funcție de pred. verbal, alcătuită din :

nu-și aduceau = verb pred., conj. a III-a, diat. reflexivă — cu pron. *și* formă neacc., în D —, indic., imperf., pers. a III-a, pl., formă negativă cu adv. *nu* ;

aminte = adv. de mod.

să se fi făcut = verb cop., conj. a III-a, diat. refl. — cu pron. *se* formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranz., conjunctiv perfect, pers. a III-a, sg., ; împreună cu numele pred. exprimat prin adv. de mod relativ *cum*, care introduce prop. subord. precedentă, formează un pred. nom.

arăta = verb. pred., pers., conj. I, diat. act., intranz. (sensul din text), indic., imperf., pers. a III-a, sg., pred. verb.

secera = verb pred., pers., conj. I, diat. act., tranz., indic., imperf., pers. a III-a, sg., pred. verb.

ar fi tras la jug = locuț. verbală cu funcția de pred. verbal, formată din :

ar fi tras = verb pred., pers., conj. a III-a, diat. act., tranz., condiț. opt., perfect, pers. a III-a, sg. ;

la jug = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *la*, neart.

posomorît = adj. provenit din verb la part., masc., sg., N, pozitiv, elem. pred. supl.

Universitatea București, Sociologie, 1990

I. 1. Împărțiți textul în propoziții ; rescrieți propozițiile, arătînd felul lor și raporturile sintactice dintre propoziții ; precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi :

Se vede[1] / (că) vreun **dușman**, probabil chiar din cercul familiei, în sfîrșit cineva,[2] / (**care**) *nu avea* curajul[3] / *(să) atace* pe față,[4] / (dar) îl *ura* atît de mult[5] / (încît) *ar fi vrut*[6] / *(să)*-l *vadă* prăbușit,[7] / (fără ca) măcar *(să) țină*[8] / *(să) se știe*[9] / (că) de la el îi *vine*,[10] / *a trimis* la redacție un dosar,[2] / (a cărui) **publicare** *scotea* pe acest fruntaș nu numai din viața politică, ci și din cea publică[11]. /

1. *Se vede* = prop. princ., regentă pentru P_2, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
2. *că vreun dușman, probabil chiar din cercul familiei, în sfîrșit cineva... a trimis la redacție un dosar* = prop. sec., subord. subiectivă față de verbul impersonal *se vede* din P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P_3, P_5, P_8 și P_{11}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

Scanned with OKEN Scanner

3. *care nu avea curajul* = prop. sec., subord. atribut. față de P_2, introdusă prin pron. rel. simplu *care*, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
4. *să atace pe față* = prop. sec., subord. atribut. față de P_3, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
5. *dar îl ura atît de mult* = prop. sec., subord. atribut. față de P_2, introdusă prin pron. rel. subînțeles *care*, coord. cu P_3 prin conj. advers. *dar*, regentă pentru P_6, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
6. *încît ar fi vrut* = prop. sec., subord. circ. consecutivă față de P_5, introdusă prin conj. subord. *încît*, regentă pentru P_7 și P_8, enunț. optativă, simplă, afirm.
7. *să-l vadă prăbușit* = prop. sec., subord. compl. directă față de P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
8. *fără ca măcar să țină* = prop. sec., subord. circ. concesivă față de P_6, introdusă prin loc. conjunct. subord. *fără ca... să*, regentă pentru P_9, enunț. potenț., simplă, afirm. ca formă și negativă ca înțeles.
9. *să se știe* = prop. sec., subord. completivă indirectă față de verbul intranz. *să țină* din P_8, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_{10}, enunț. potenț., simplă, afirm.
10. *că de la el îi vine* = prop. sec., subord. subiectivă față de verbul impers. *să se știe* din P_9, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
11. *a cărui publicare scolea pe acest fruntaș nu numai din viața politică, ci și din cea publică* = prop. sec., subord. atribut. față de P_2, introdusă prin pron. rel. *a cărui* în cazul G, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

vreun = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. nehotărît compus, masc., sg., N.
familiei = atr. subst. genitival, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., G, articulat cu art. hot. encl. *-i*.
cineva = atr. pronom. apozițional (explică și reia subiectul *dușman*), exprimat prin pron. nehot. compus, N.
care = subiect, exprimat prin pron. rel. simplu, masc., sg., N, introduce o AT.
pe față = compl. circ. de mod, exprimat prin locuț. adv. de mod.
să se știe = predicat verbal, exprimat prin verb pred., impers., conjug. a IV-a, diat. refl. — cu pron. *se*, neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranz., conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.
îi = compl. ind., exprimat prin pron. personal, formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D.
pe... fruntaș = compl. direct, exprimat prin subst. comun, simplu, masc., sg., Ac. precedat de prep. simplă *pe*, neart.
acest = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. demonstr. de apropiere, simplu, masc., sg., Ac.

II. Indicați familia lexicală a cuvîntului *piatră* și explicați modul de formare a fiecărui termen:

pietricică = *piatră* + *-icică*
pietricea = *piatră* + *-icea*
pietrui = *piatră* + *-ui*
pietruit, -ă = *piatră* + *-ui* + *-it*

Scanned with OKEN Scanner

nepietruit, -ă = *ne-* + *piatră* + *-ui* + suf. *-it*, -ă
împietri = *în-* (*îm-*) + piatră + -i
împietrit, -ă = *împietri* + *-it*, -ă
pietroi = *piatră* + *-oi*
pietros, -oasă = *piatră* + *-os*, -oasă
pietrar = *piatră* + *-ar*
pietrărie = *piatră* + *-ărie*
pietriș = *piatră* + *-iș*
pietruire = *pietrui* + *-(i)re*
împietrire = *împietri* + *-(i)re*
împietruire = *în-* (*îm-*) + *pietrui* + *-(i)re*
repietruit, -ă = *re-* + *pietruit*

Universitatea București, Filozofie, 1990

I.1. Analiza sintactică a frazei: delimitați propozițiile și arătați felul lor: „**(Ceea) ce** *caracterizează* mai întîi de toate personalitatea lui Eminescu[1] / *este o* așa de covîrșitoare *inteligență* ajutată de o memorie[2] / (căreia) **nimic**[3] / (din cele ce)-*și întipărise* vreodată[4] / *nu*-i mai *scăpa*,[3] / (încît) **lumea**[5] / (în care) *trăia* **el** după firea lui și fără nici o silă[6] / *era* aproape exclusiv *lumea* ideilor generale[5] / (ce) și le *însușise*[7] / (și) le *avea* pururea la îndemînă."[8] / (T. Maiorescu, *Critice*, vol. II).

1. P.SB (2)
2. P.P
3. P.AT (2)
4. P.AT (3)
5. P.CNS (2)
6. P.AT (5)
7. P.AT (5) } și
8. P.AT (5) }

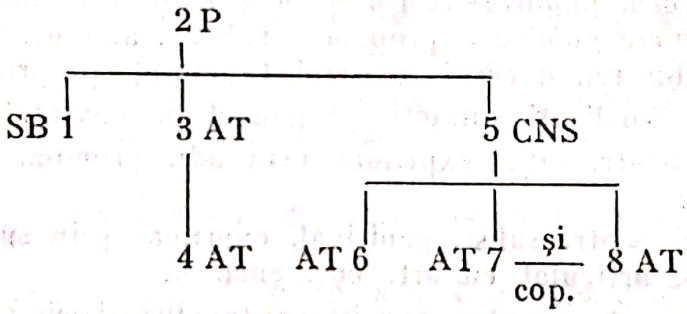

1. *Ceea ce caracterizează mai întîi de toate personalitatea lui Eminescu* = prop. sec., subord. SB față de P_2, introdusă prin pron. rel. compus *ceea ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *este o așa de covîrșitoare inteligență ajutată de o memorie* = prop. princ., regentă pentru P_1, P_3 și P_5, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
3. *căreia nimic... nu-i mai scăpa* = prop. sec., subord. AT față de P_2, introdusă prin pron. rel. în D *căreia*, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
4. *din cele ce-și întipărise vreodată* = prop. sec., subord. atr. față de P_3, introdusă prin pron. rel. compus în Ac. *din cele ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

   Notă: Unii cercetători separă pronumele *din cele ce* în două pronume: *din cele* = pron. dem. de depărtare, formă scurtă, + *ce*, pron. rel. simplu. În această situație, propozițiile 3 și 4 ar suferi modificări de alcătuire, nu și de înțeles, căci prop. 3 = AT (2), iar prop. 4 = AT (3):
   (3) căreia nimic din cele ...nu-i mai scăpa
   (4) ce-și întipărise vreodată
5. *încît lumea... era aproape exclusiv lumea ideilor generale* = prop. sec., subord. circ. consecutivă față de P_2, introdusă prin conj. subord. *încît*, regentă pentru P_6, P_7 și P_8, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

Scanned with OKEN Scanner

6. *în care trăia el după firea lui și fără nici o silă* = prop. sec., subord.AT față de P_5, în care este intercalată, introdusă prin pron. rel. în Ac. *în care*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

7. *ce și le însușise* = prop. sec., subord. AT față de P_5, introdusă prin pron. rel. în Ac. *ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

8. *și le avea pururea la îndemînă* = prop. sec., subord. AT față de P_3, coordonată prin conj. cop. *și* cu P_7, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

ceea ce = subiect, expr. prin pron. rel. compus, fem., sg., N, introduce o SB.

caracterizează = pred. verbal, expr. prin verb predicativ, conjug. I, diat. act., tranz., indic., prezent, pers. a III-a, sg.

mai întîi de toate = compl. circ. de timp, expr. printr-o locuț. adverbială de timp — o construcție alcătuită din adverbul *întîi* (provenit din numeral ordinal prin schimbarea valorii gramaticale), precedat de *mai* și pron. nehot. *toate* precedat de prepoziția *de*.

Notă : Construcția *(mai) întîi de toate* este echivalentă cu *(mai) înainte de toate*, în care se observă pronumele nehotărît *toate* în Ac. precedat de loc. prepoz. *(mai) înainte de*.

personalitatea = compl. direct, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-a*.

lui Eminescu = atr. subst. genitival, expr. prin subst. propriu, simplu, masc., sing., G, precedat de art. hot. procl. *lui*.

este o inteligență = pred. nominal alcătuit din :

este = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., prez., pers. a III-a, sg. ;

o inteligență = nume pred., expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. nehot. procl. *o*.

așa de = compl. circ. de mod care determină adj. *covîrșitoare*, expr. prin adv. de mod simplu, urmat de prep. de legătură *de*.

covîrșitoare = atr. adj., expr. prin adj. var. cu două term., simplu, fem., sg., N, pozitiv cu sens de superlativ.

ajutată = atr. adj., expr. prin verb, conjug. I, modul participiu cu formă adjectivală, acordat cu subst. *o inteligență* : fem., sg., N.

de o memorie = compl. de agent și, din punct de vedere logic, subiect, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, art. cu art. nehot. procl. *o*.

căreia = compl. indirect — reluat în propoziție de pron. pers. neacc. *-i* —, expr. prin pron. rel. simplu, fem., sg., D, introduce o AT.

nimic = subiect, expr. prin pron. negativ simplu, N.

din cele = atr. pronom. prepoz., expr. prin pron. dem. de depărtare, formă scurtă, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă *din*.

Notă : Considerînd că pron. dem. *(din) cele* formează împreună cu pron. rel. *ce* un pron. rel. compus *(din) cele ce*, trebuie să analizăm astfel grupul :

din cele ce = compl. direct al verbului *își întipărise*, expr. prin pron. rel. compus, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă *din*, introduce o AT și de aceea este o excepție de la modul de exprimare a complementului direct, adică de la cazul Ac. (fără prepoziție sau cu prep. *pe*) al pronumelui cu funcție de compl. direct.

Scanned with OKEN Scanner

II. Alcătuiți familia cuvintelor :

floare	*dulce*	*ști*
floricică	dulcișor	știre
floricea	dulceag	știut
înflori	îndulci	știutor
înflorire	îndulcire	neștiut
înflorit	dedulci	neștiutor
înfloritură	îndulcit	știință
neînflorit	îndulcitor	neștiință
reînflorit	reîndulcit	înștiința
înfloritor	dulceață	înștiințat
florărie	dulcegărie	neînștiințat
florar		
florăreasă		
înflora		
înflorat		

Universitatea București, Drept (zi), 1990

I.1. Împărțiți textul în propoziții, arătați felul lor și raporturile sintactice dintre propoziții ; precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi :

„*Am pus* o deplină obiectivitate, și acum ca și mai înainte,[1] / (și) *e în interesul* scriitorului român[2] / *(să)* mă *îndrumeze* acolo[3] / (unde) mi-*a scăpat* **un fapt** sau **o înțelegere.**[4] / (Iar) **cei tineri** *să nu arate* acea nemulțumire egoistă de a nu li se fi dat importanța[5] / (pe care) poate *și-o credeau,*[6] / (pentru că)[7] / o istorie[8] / *se cade*[7] / *(să) fie* totdeauna puțin *retrogradă,*[8] / (ca *să*) *nu piardă* perspectiva eternului[9] / (și), √ de altfel, pe măsura accentuării valorii noilor scriitori, *se vor face* cuvenitele **împliniri.**"[10] /

(G. Călinescu, *Prefață* la *Istoria literaturii române — compendiu*, 1945, în *Opere*, XV, Editura Minerva, p. 104)

√ = *pentru că*

1. P.P ┐ și
2. P.P ┘
3. P.SB (2)
4. P.CL (3)
5. P.P
6. P.AT (5)
7. P.CZ (5) ┐
8. P.SB (7) | și
9. P.CS (8) |
10. P.CZ (5) ┘

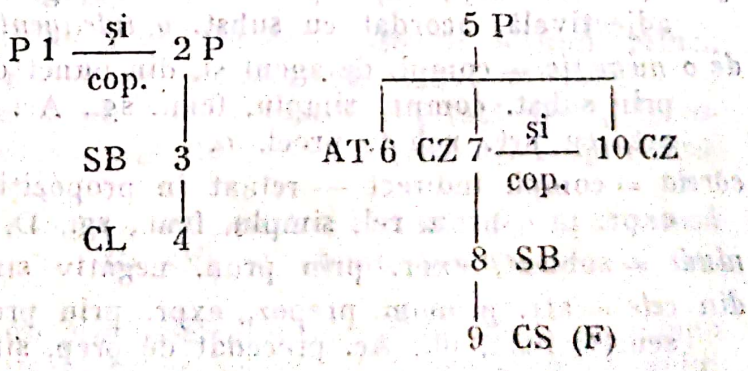

Notă : Am considerat verbul *să nu arate* un conjunctiv prezent cu valoare imperativă, deci propoziția 5 este principală, legată prin conjuncția adversativă narativă „iar" de propoziția principală 2. Dacă l-am considera un conjunctiv prezent obișnuit, propoziția 5 ar fi subiectivă față de „e în interesul" din P2, fiind coordonată cu P3 prin conjuncția adversativă „iar". Schema ar fi următoarea :

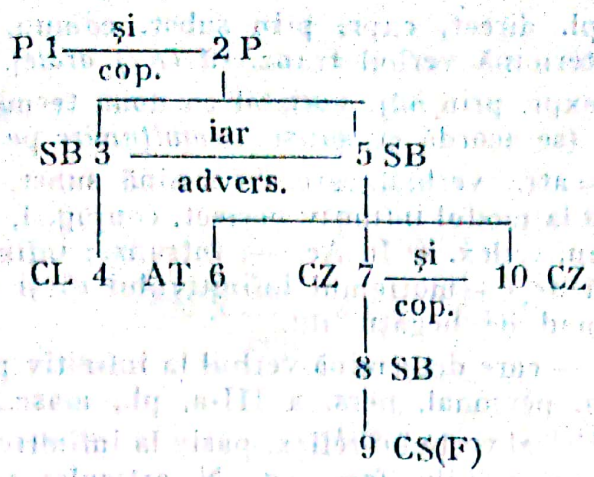

1. *Am pus o deplină obiectivitate, și acum ca și mai înainte* = prop. princ., enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *și e în interesul scriitorului român* = prop. princ., regentă pentru P_3 [și P_5], coord. cu P_1 prin conj. cop. *și*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
3. *să mă îndrumeze acolo* = prop. sec., subord. SB față de expresia verbală *e în interesul* din P_2, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
4. *unde mi-a scăpat un fapt sau o înțelegere* = prop. sec., subord., circ. de loc față de adv. *acolo* din P_3, introdusă prin adv. de loc rel. *unde*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
5. *Iar cei tineri să nu arate acea nemulțumire egoistă de a nu li se fi dat importanță* = prop. principală, regentă pentru P_6, P_7 și P_{10}, enunț. imperativă (cu verbul la conjunctiv cu valoare imperativă), dezv., negativă.

Notă: conjuncția coordonatoare adversativă *iar* ne determină s-o interpretăm și ca prop. sec., subord. SB izolată față de expresia verbală impers. *e în interesul* din P_2, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, coord. prin conj. advers. cu valoare narativă *iar*, regentă pentru P_6, P_7 și P_{10}, enunț. potenț., dezv., negativă.

6. *pe care poate și-o credeau* = prop. sec., subord. atributivă față de subst. *importanța* din P_5, introdusă prin pron. rel. *care* precedat de prepoziție, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
7. *pentru că... se cade* = prop. sec., subord. circ. cauzală față de P_5, introdusă prin locuț. conj. *pentru că*, regentă pentru P_8, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
8. *o istorie... să fie totdeauna puțin retrogradă* = prop. sec., subord. subiectivă față de verbul impers. *se cade* din P_7, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_9, enunț. potenț., dezv., afirm.
9. *ca să nu piardă perspectiva eternului* = prop. sec., subord. circ. de scop sau finală față de P_8, introdusă prin conj. subord. compusă *ca să*, enunț. potenț., dezv., negativă.
10. *și* $\sqrt{\text{pentru că}}$, *de altfel, pe măsura accentuării valorii noilor scriitori se vor face cuvenitele împliniri* = prop. sec., subord. circ. de cauză față de P_5, coord. cu P_7 prin conj. cop. *și*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

acea = atr. adj., expr. prin adj. pronom. demonstr. de depărtare, simplu, fem., sg., Ac. (se acordă cu subst. *nemulțumire* pe care îl determină).

Scanned with OKEN Scanner

nemulțumire = compl. direct, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., neart. [determină verbul tranz. *să (nu) arate*].

egoistă = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două terminații, simplu, fem., sg., Ac., pozitiv (se acordă cu subst. *nemulțumire* pe care îl determină).

de a nu se fi dat = atr. verbal, care determină subst. *nemulțumire*, expr. prin verbul *a da* la modul infinitiv perfect, conjug. I, diat. reflex. cu sens pasiv — cu pron. reflex. *se* în Ac. —, intranz.; infinitivul este precedat de prep. simplă *de* (+ morfemul infinitivului *a*) și are formă negativă prin adv. de mod de negație *nu*.

li = compl. indirect — care determină verbul la infinitiv perfect *a se fi dat* —, expr. prin pron. personal, pers. a III-a, pl., masc., D, formă neacc.

importanța = subiect — al verbului reflex.-pasiv la infinitiv *a se fi dat* —, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, articulat cu art. hot. encl. *-a*.

pe care = compl. direct — reluat prin *o*, pron. pers., formă neacc. în Ac. —, determină verbul *credeau*, expr. prin pron. rel. simplu, substituie subst. *importanța*: fem., sg., Ac., precedat de prep. *pe*, introduce o prop. subord. atributivă.

pentru că = locuț. conj. subord., fără funcție sintactică în prop. circ. cauzală pe care o introduce.

o istorie = subiect gramatical simplu — al predicatului *să fie retrogradă* —, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, articulat cu art. nehot. procl. *o*.

se cade = verb predicativ, impers., conjug. a II-a, diat. reflex. — cu pron. reflex. *se*, formă neacc., în Ac., morfem al diat. reflex. —, intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg.

să fie retrogradă = predicat nominal, format din:

să fie = verb cop., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.;

retrogradă = nume pred., expr. prin adj. variabil cu două terminații, simplu, fem., sg., N, pozitiv.

puțin = compl. circ. de mod care determină adj. *retrogradă*, expr. prin adv. de mod, simplu, pozitiv.

totdeauna = compl. circ. de timp care determină verbul *să fie*, expr. prin adv. de timp, compus.

Universitatea București, Drept (fără frecvență), 1990

1. Împărțiți textul în propoziții, arătați felul lor și raporturile sintactice dintre propoziții; precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi:

„E neîndoielnic[1] / (că)[2] / *(oricare)* **i-ar fi condiția**[3] / (și) *(oricare)* √ **situația** cuvîntului,[4] / **scriitorul**[5] / nu *trebuie*[2] / *(să)* *părăsească* omul,[5] / (chiar dacă) **omul**, sătul de propriile sale fapte, *n-ar dori*[6] / *(să)* i *se pună* în față **o oglindă**[7] / (și) *(să)*-și *vadă* în ea chipul.[8] / Nu totdeauna *e plăcut*[9] / *(să)* te *vezi* așa[10] / *(cum) ești.*"[11] /

(Marin Preda, *Imposibila întoarcere*)

√ = *ar fi*, copulativ

Scanned with OKEN Scanner

1. P.P
2. P.SB (1)
3. P.CV (5) ┐ și
4. P.CV (5) ┘
5. P.SB (2)
6. P.CV (5)
7. P.CD (6) ┐ și
8. P.CD (6) ┘
9. P.P
10. P.SB (9)
11. P.CM (10)

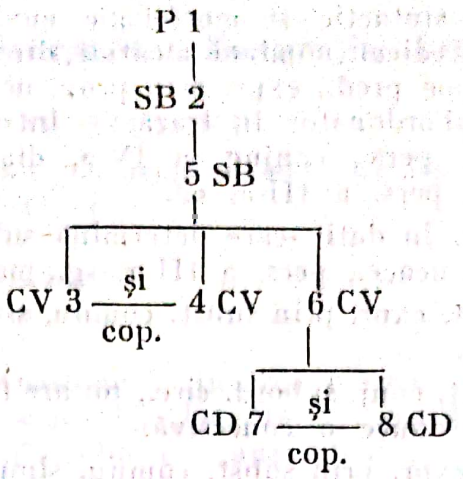

1. *E neîndoielnic* = prop. princ., regentă pentru P_2, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.

2. *că... nu trebuie* = prop. sec., subord. subiectivă față de expresia verbală impers. din P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P_5, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.

3. *oricare i-ar fi condiția* = prop. sec., subord. circ. concesivă față de P_5, introdusă prin pron. nehot. compus *oricare*, enunț. optativă, dezv., afirm.

4. *și oricare* $\sqrt{}$ *situația cuvîntului* = prop. sec., subord. circ. concesivă față de P_5, introdusă prin pron. nehot. compus *oricare*, coord. cu P_3 prin conj. cop. *și*, enunț. optativă, dezv., afirm.

5. *scriitorul... să părăsească omul* = prop. sec., subord. subiectivă față de verbul impers. *trebuie* din P_2, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_3, P_4, P_6, enunț. potențț., dezv., afirm.

6. *chiar dacă omul, sătul de propriile sale fapte, n-ar dori* = prop. sec., subord. circ. concesivă față de P_5, introdusă prin locuț. conj. subord. *chiar dacă*, regentă pentru P_7 și P_8, enunț. optativă, dezv., negativă.

7. *să i se pună în față o oglindă* = prop. sec., subord. completivă directă față de verbul tranz. *ar dori* din P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potențț., dezv., afirm.

8. *și să-și vadă în ea chipul* = prop. sec., subord. completivă directă față de verbul tranz. *ar dori* din P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, coord. cu P_7 prin conj. cop. *și*, enunț. potențț., dezv., afirm.

9. *Nu totdeauna e plăcut* = prop. princ., regentă pentru P_{10}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm. (Este negat un compl. circ. de timp, nu predicatul propoziției, deci propoziția este afirmativă).

Notă: Propoziția 9 — cu altă punctuație, adică virgulă, punct și virgulă, două puncte după P_8 — ar fi putut fi interpretată și ca o cauzală dependentă față de P_6.

10. *să te vezi așa* = prop. sec., subord. subiectivă față de expresia verbală *e plăcut* din P_9, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_{11}, enunț. potențț., dezv., afirm.

11. *cum ești* = prop. sec., subord. circ. de mod față de adv. de mod *așa* din P_{10}, introdusă prin adv. de mod rel. *cum*, enunț., simplă, afirm.

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

oricare ar fi = predicat nominal alcătuit din:

oricare = nume pred., expr. prin pron. nehot. compus, sg., N, este element subordonator în frază — introduce o concesivă;

ar fi = cop., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., condițional prezent, pers. a III-a, sg.

i- = atr. pronom. în dativ care determină subst. *condiția*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., cazul dativ posesiv *(= sa)*.

condiția = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*.

chiar dacă = locuț. conj. subord. circ., nu are funcție sintactică în propoziție, în frază introduce o concesivă.

omul = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, masc., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*.

sătul = atr. adj. care determină subst. *omul* cu care se acordă în gen, nr. și caz; masc., sg., N, gradul pozitiv; prin izolarea prin virgulă capătă și o nuanță circ. de cauză.

de... fapte = compl. indirect care determină adj. *sătul*, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă *de*; art. hot. encl. *-le* este atașat adj. precedent *propriile*.

propriile = atr. adj. care determină subst. *fapte* cu care se acordă, expr. prin adj. variabil cu două terminații, simplu, fem., pl., Ac., gradul pozitiv fără comparație, art. *-le* aparține subst. *fapte*, pe care îl preia pentru că precedă subst.

sale = atr. adj. care determină subst. *fapte* cu care se acordă în gen, nr. și caz, expr. prin adj. pronom. posesiv care substituie un singur posesor de pers. I, sg., și are formă de fem., pl., Ac.

să se pună = predicat verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. reflex. cu sens pasiv — cu pron. reflex. *se*, formă neacc., în Ac. —, intranz., la diateza activă *a pune* este tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg.

i = compl. indirect care determină verbul *să se pună*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D.

în față = compl. circ. de loc care determină verbul *să se pună*, expr. prin locuț. adv. de loc.

să-(și) vadă = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a II-a, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg. — cu pronumele reflexiv *și*, formă neacc., în cazul dativ posesiv *(său)*, cu funcție de atribut pronominal în dativ care determină subst. *chipul*.

în ea = compl. circ. de loc care determină verbul *să vadă*, expr. prin pron. pers., formă acc., pers. a III-a, sg., fem., Ac., precedat de prep. simplă *în*.

chipul = compl. direct care determină verbul *să vadă*, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-l*.

cum ești = predicat nominal alcătuit din:

cum = nume pred., expr. prin adv. de mod., rel., care este și element subordonator care introduce o circ. modală;

ești = verb cop., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ prezent, pers. a II-a, sg.

Scanned with OKEN Scanner

A. ORAL — TEST DE APTITUDINI

1. Indicați cele două forme ale următoarelor cuvinte și alcătuiți cîte o propoziție pentru fiecare dintre ele:

arc — *arce* (în geometrie)
arc — *arcuri* „resorturi", „armă"
bandă — *bande* „grup"
bandă — *benzi* „fîșie"
centru — *centri* „punct anatomic", „jucător sportiv"
centru — *centre* „punct central", „localitate", „instituție"
corp — *corpuri* „trup", „obiect", „ansamblu"
corp — *corpi* (în fizică, în chimie)
cristal — *cristale* „mineral"
cristal — *cristaluri* „obiecte de cristal"
curent — *curenți* (de aer, marin)
curent — *curente* (artistic, de idei)
element — *elemente* „parte componentă a unui întreg", „persoană", „fenomen al naturii"
element — *elemenți* „parte de calorifer"
raport — *rapoarte* „relatare oficială", „cîtul dintre două mărimi"
raport — *raporturi* „relație"
timp — *timpi* „fază a unei mișcări", „a ritmului"
timp — *timpuri* „formă de existență a materiei", „stare a atmosferei"
tranzistor — *tranzistori* „semiconductor"
tranzistor — *tranzistoare* „aparat de radio"

Notă: Alcătuirea propozițiilor este ușoară, în condițiile în care sensurile sînt precizate.

2. Alcătuiți 10 enunțuri prin care să fie ilustrate diferențele de sens dintre cuvintele care alcătuiesc următoarele perechi:

alienare „înstrăinare a unui bun"
alienație „boală mintală"
comunicare „acțiunea de a comunica și rezultatul ei", „înștiințare", „lucrare științifică"
comunicație „legătură", „contact"
concesie „favoare", „renunțare la ceva"
concesiune „folosință", „exploatare a unor bunuri"
familial „de familie"
familiar „apropiat", „cunoscut"
specific „propriu", „particular"
specios „aparențe favorabile", „amăgitor"

3. Identificați și explicați abaterile de la normele limbii literare din următoarele texte:

a) „Vom avea grijă, în ceea ce privesc subiectele, să se respecte programa".

În propoziția *în ceea ce privesc subiectele*, constatăm un dezacord între subiectul *ceea ce* (pron. rel., sg.) și predicatul *privește* (la singular). Este un acord greșit — un acord prin atracție cu substantivul la plural *subiectele*, care în propoziție este complement direct. De altfel, unii specialiști consideră că *în ceea ce privește* este o locuțiune prepozițională, invariabilă deci.

b) „Testul a fost ca un punct de convergență al mai multor probleme de redactare".

Scanned with OKEN Scanner

Între substantivul *convergență* și atributul substantival genitival *a problemelor* există un dezacord, întrucît articolul posesiv genitival *a* (fem., sg.) se acordă cu substantivul *convergență* (fem., sg.), deci nu trebuie să aibă formă de masculin/neutru singular *al*.

c) „Formulați ca răspuns exemplele cele mai pilduitoare".

Adjectivul *pilduitoare*, prin conținutul său („exemplar"), nu exprimă o însușire comparabilă. Are formă de pozitiv și sens de superlativ, deci antepunerea morfemelor de superlativ relativ de superioritate este un pleonasm. Este o greșeală de exprimare frecventă.

d) „La acest examen au venit destui de mulți candidați față de numărul locurilor."

Adverbul *destul* care determină adjectivul *mulți* și de care se leagă prin prepoziția *de* este greșit considerat adjectiv. Este o pseudoadjectivare a adverbului.

e) „Doriți să urmați în continuare același drum".

Verbul *a urma* are și sensul „a continua". Prin includerea locuțiunii adverbiale *în continuare*, se dă naștere unui pleonasm: „a *continua* în *continuare*".

B. LUCRARE SCRISĂ

1. „*(Să)*-ți mai *scriu* despre D.[1] / mi-*ar fi greu*,[2] / (căci) îți *mărturisesc*[3] / (că) **el** *nu formează* nici pe departe centrul preocupărilor mele de acum,[4] / (iar) **efortul**[5] / (la care) mă *supui*[6] / *este asemenea* aceluia[5] / **(care)** *e impus* unui convoi, obligat[7] / *(să) se abată*[8] / (ca *să*) *ia* un trecător izolat.[9] /

1. P.SB (2)
2. P.P
3. P.CZ (2)
4. P.CD (3)
5. P.P
6. P.AT (5)
7. P.AT (5)
8. P.CI (7)
9. P.CS (8)

iar

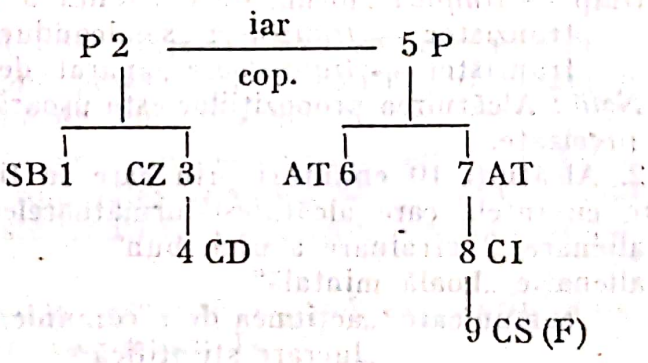

1. *Să-ți mai scriu despre D.* = prop. sec., subord. subiectivă față de expresia verbală impers. *ar fi greu* din P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
2. *mi-ar fi greu* = prop. princ., regentă pentru P_1 și P_3, enunț. optativă, dezv., afirm.
3. *căci îți mărturisesc* = prop. sec., subord. circ. de cauză față de P_2, introdusă prin conj. subord. simplă *căci*, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *că el nu formează nici pe departe centrul preocupărilor mele de acum* = prop. sec., subord. compl. directă față de verbul tranzitiv *mărturisesc* din P_3, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
5. *iar efortul... este asemenea aceluia* = prop. princ., coord. cu P_2 prin conj. cop. *iar*, regentă pentru P_6 și P_7, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
6. *la care mă supui* = prop. sec., subord. atr. față de subst. *efortul* din P_5 — în care P_6 este intercalată —, introdusă prin pron. rel. *care* precedat de prep. simplă *la*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

Scanned with OKEN Scanner

7. *care e impus unui convoi, obligat* = prop. sec., subord. atr. față de pron. demonstr. *aceluia* din P_5, introdusă prin pron. rel. *care*, regentă pentru P_8, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

8. *să se abată* = prop. sec., subord. compl. indirectă față de participiul cu formă adj. *obligat* din P_7, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potenț., simplă, afirm.

9. *ca să ia un trecător izolat* = prop. sec., subord. circ. de scop (finală) față de P_8, introdusă prin conj. subord. compusă *ca să*, enunț. potenț., dezv., afirm.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

centrul = compl. direct, cerut de verbul tranz. *formează*, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-l.*

preocupărilor = atr. subst. genitival care determină subst. *centrul*, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., G, art. cu art. hot. encl. *-lor.*

mele = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv care substituie un singur posesor de pers. I, sg. și se acordă în gen, nr. și caz cu subst. *preocupărilor* pe care îl determină: fem., pl., G.

de acum = atr. adv., determină subst. *preocupări*, expr. prin adv. de timp precedat de prep. simplă *de.*

care = subiect gramatical al predicatului *e impus*, expr. prin pron. rel. simplu, substituie subst. *efortul*, deci are genul neutru, nr. sg., cazul N, este element subord. în frază — introduce P_7 AT.

e impus = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a III-a, diat. pasivă, intranz. — la diat. act. *a impune* este tranz. —, indicativ, prezent, pers. a III-a, sg.

unui convoi = compl. indirect, care determină verbul *e impus*, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., D, art. cu art. nehot. procl. *unui.*

obligat = atr. adj. izolat, determină subst. *convoi* cu care se acordă în gen și nr., nu și în caz — fiind izolat față de acesta, expr. prin verb pred., conjug. I, modul participiu cu formă adj.: neutru, sg., N.

3. Alcătuiți familia lexicală a cuvîntului *grijă:* grijuliu,-e, îngriji, îngrijit,-ă, neîngrijit,-ă, îngrijire, neîngrijire, îngrijitor, îngrijora, îngrijorat,-ă, îngrijorare, îngrijorător.

4. Comentați în circa 25 de rînduri următorul aforism: „Nu te lăsa stăpînit de cărțile pe care le citești, ci stăpînește-le tu pe ele". (Goethe)

5. Undeva a avut loc un accident rutier. Formulați în maximum jumătate de pagină (15 rînduri) un text succint cuprinzînd datele necesare.

Textul ar trebui să aibă un titlu („Un tragic accident!", „Iarăși alcoolul!" etc.).

— să precizeze locul și timpul acțiunii;

— să prezinte unele date concrete, făcînd o legătură între efect și cauză; rolul întîmplării;

— prezența imediată sau nu a polițistului;

— primele măsuri — sanitare, de circulație etc.;

— unele concluzii, sentințe, recomandări.

Scanned with OKEN Scanner

Academia de Poliție (august), 1990

I. Alcătuiți o scrisoare prin care vă felicitați un prieten, cu prilejul zilei de naștere.

A. Trebuie realizată o compoziție după următoarea structură :

— precizarea, la început sau la sfîrșit, a datei cînd a fost scrisă scrisoarea și a locului unde a fost scrisă;

— o introducere privind timpul scurs de cînd nu l-ați văzut, regretul că n-ați mai ținut legătura, dorința de a-l vedea ;

— prilejul zilei sale de naștere de a-i ura „la mulți ani", sănătate, fericire, împliniri și succese (cu concretizarea unor obiective sau etape pe care le are de îndeplinit) și petrecere plăcută la aniversare. Nostalgia unor aniversări anterioare reușite (cu amănunte semnificative) ;

— scurte informații despre lucrurile pe care le-ați realizat de cînd nu v-ați văzut și proiecte de viitor ;

— întrebări despre succesele lui de pînă acum și despre ce vrea să întreprindă în viitor ;

— informații despre prieteni și preocupări comune ;

— rugămintea de a vă scrie cît mai repede și cu cît mai multe amănunte despre ce face, cum o duce etc. ;

— eventuale posibilități de întîlnire în cel mai scurt timp ;

— formula de încheiere și semnătura.

B. Atenție la :

— claritatea și cursivitatea frazelor ;

— alegerea cuvintelor celor mai potrivite (amintiți-vă că scrieți unui prieten) ;

— scrisul să fie citeț ;

— să nu faceți greșeli de ortografie și punctuație.

II.1. Găsiți cîte un sinonim pentru următoarele cuvinte : *altădată, soldat, petiție, ciudat, estival* și formați propoziții sau fraze cu respectivele sinonime.

altădată = cîndva, odinioară

„*Cîndva*, pe aici erau numai păduri."

soldat = militar, ostaș

„Ionescu este *militar* la o unitate din București."

petiție = cerere, memoriu

„Eu am scris o *cerere* pentru înscrierea la școală."

ciudat = bizar, neobișnuit

„El se poartă foarte *bizar*."

estival = de vară

„Perioada *de vară* e cea mai potrivită pentru concedii."

2. Din propozițiile de mai jos alegeți forma corectă a cuvintelor din paranteză :

a) Acest peisaj îmi este *familiar* „cunoscut", „obișnuit" (nu *familial* „de familie").

b) Intervenția la discuții a colegului meu a fost *originală* „personală", „nouă", „neobișnuită" (nu *originară*, „de origine").

c) George Călinescu este un mare istoric *literar* „referitor la literatură" (nu *literal* „textual", „literă cu literă").

Scanned with OKEN Scanner

d) Astăzi cerul este *temporar* noros „momentan", „trecător" (nu *temporal* „privitor la timp").

e) Venind, *a evaluat* („a calculat", „a apreciat", „a prețuit") dintr-o privire situația (nu *a evoluat* „s-a dezvoltat", „s-a transformat").

III.1. Dați patru exemple de subordonate diferite introduse prin adverbul relativ *unde* și arătați felul lor:

Pot fi introduse:

5 specii de subordonate necircumstanțiale: SB, PR, AT, CD, CI și 3 specii de subordonate circumstanțiale: CL, CZ și CV.

SB

Nu se știe / *unde s-a dus.*

PR

Întrebarea este / *unde s-a dus.*

AT

Nu se pune problema / *unde s-a dus.*

CD

Nimeni nu știe / *unde s-a dus.*

CI

Nimeni nu are habar / *unde s-a dus.*

CL

Acolo s-a dus, / *unde l-am trimis.*

CZ

N-a venit la școală, / *unde* („pentru că") *știe* / că va fi ascultat. (*unde* a devenit conj. subord.)

CV

Unde (= „oriunde") *m-aș duce,* / tot n-aș muri de foame.

2. a) Subliniați predicatele și precizați felul lor, b) delimitați propozițiile și arătați felul lor, c) analizați sintactic și morfologic textul subliniat:

„**Trahanache** *e un* îndemînatic *trăgător* de sfori, în politică,[1] / (căci) *reușește*[2] / *(să)*-l *pună la punct* pe Cațavencu, falsificatorul unei polițe,[3] / (încît), la urmă, **acesta** *vine* umilit[4] / *(să) ceară* iertare Zoei."[5] /

(I. L. Caragiale)

a) *e un trăgător* = predicat nominal.
reușește = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.
să pună la punct = predicat verbal, expr. prin locuț. verbală.
vine = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.
să ceară = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

Notă: Să ceară iertare este o expresie, nu o locuțiune verbală cu funcție de predicat verbal.

b) P_1 *Trahanache e un îndemînatic trăgător de sfori, în politică* = prop. princ., regentă pentru P_2.

P_2 *căci reușește* = prop. subord. circ. de cauză, depinde de P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *căci*, regentă pentru P_3.

P_3 *să-l pună la punct pe Cațavencu, falsificatorul unei polițe* = prop. subord. completivă directă, depinde de verbul tranz. *reușește* din P_2, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_4.

P_4 *încît, la urmă, acesta vine umilit* = prop. subord. circ. consecutivă față de P_3, introdusă prin conj. subord. *încît*, regentă pentru P_5.

P_5 *să ceară iertare Zoei* = prop. subord. circ. de scop sau finală față de P_4, introdusă prin conj. subord. simplă *să*.

Scanned with OKEN Scanner

c) *Trahanache* = subiect, expr. prin subst. propriu, simplu, masc., N.
e un... tragător = predicat nominal format din :
e = verb cop., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg. ;
un trăgător = nume pred., expr. prin subst. comun, simplu, masc., sg., N, art. cu art. nehot. procl. *un*.
îndemînatic = atr. adj. care determină subst. *trăgător*, expr. prin adj. variabil cu două terminații, simplu, masc., sg., N, pozitiv.
de sfori = atr. subst. prepozițional care determină subst. *trăgător*, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart.

Academia de Poliție (septembrie), 1990

I. a. Indicați cel puțin patru cuvinte din familia lexicală a cuvintelor *a face, pădure, semn, pămînt* și *sat* și formați propoziții sau fraze cu acestea.
a face : facere, făcător, făcătură, făcut, desface, preface, reface
pădure : pădurar, pădurice, păduros, pădureancă, pădureț, împăduri, împădurire
semn : însemna (în caiet etc.), însemnare, însemnat (în caiet), neînsemnat (în caiet)
pămînt : pămîntesc, pămîntiu, pămîntean, pămînteancă, împămînteni, împămîntenit
sat : sătuc, sătean, săteancă, sătuleț, sătesc

I. b. Construiți propoziții sau fraze în care cuvintele *port, toc, pară, lună, ochi, corn, cot, lac, ban, broască* să fie cu două sensuri diferite.

port — loc de acostare
„Constanța este un *port* la Marea Neagră".
— costum
„*Portul* popular românesc este apreciat pretutindeni".

toc — de scris
„Acest *toc* are penița ruptă".
— la ușă
„Îmi trebuie un *toc* nou la ușă".
— la pantof
„Pantofii mei au un *toc* rupt".

pară — flacără
„Grămada de vreascuri a fost imediat cuprinsă de *pară*".
— fruct
„După-masă am savurat o *pară* zemoasă și parfumată".

lună — satelit al pămîntului
„*Luna* este foarte aproape de asfințit".
— perioadă
„Am petrecut o *lună* în Elveția".

ochi — organul vederii
„Nu sînt sigur decît de ceea ce văd cu *ochii* mei".
— mîncare
„Pe lîngă acestea, a mîncat și un ou *ochi*".

Scanned with OKEN Scanner

corn — de animale
„Din cauza accidentului, viţelul avea un *corn* mai lung şi unul mai scurt".
— franzeluţă
„Un *corn* proaspăt cu lapte e tot ce-mi trebuie la micul dejun".

cot — anatomic
„S-a lovit la *cot* şi acum plînge de durere".
— geografic
„Acolo unde rîul face un *cot* mare se află o pajişte frumoasă".

lac — apă stătătoare
„Cred că e vorba de un *lac* glaciar".
— soluţie
„Un *lac* bun pune mobila în valoare".

ban — funcţie
„Mihai fusese *ban* al Craiovei".
— monedă
„Nu mai are un *ban* de cheltuială".

broască — batracian
„În depărtare se aude orăcăitul unei *broaşte*".
— mecanism montat la uşi
„S-a auzit apoi ţăcănitul *broaştei* încuiate".

II. a. Alcătuiţi propoziţii în care cuvîntul *ţară* să îndeplinească următoarele funcţii sintactice:

subiect: *Ţara* noastră a reînviat.
În Europa există o *ţară* binecuvîntată de Dumnezeu, România.

nume predicativ: România este o *ţară* bogată.
Ea va deveni şi o *ţară* dezvoltată.

atribut: Relieful *ţării* noastre este foarte variat.
Dragostea de *ţară* întăreşte inimile tuturor românilor.
România, *ţara* mea, este liberă.

complement direct: Multă lume priveşte *ţara* noastră cu admiraţie, cu încredere.

complement indirect: Să-i dăm *ţării* sufletul nostru.
Fiecare vorbeşte *despre ţara* lui cu duioşie.

II.b.1. Subliniaţi predicatele din text şi arătaţi felul lor. 2. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora. 3. Analizaţi sintactic şi morfologic textul subliniat.

„Mă grăbesc a declara[1] / (că) acel **cititor** *va fi* adevăratul *păgubaş*,[2] / (căci)[3] / (dacă) *nu ştie* regulele vînătoriei mai bine decît mine[4] / (şi) *voieşte* cu toate acestea[5] / *(să)* le *înveţe*[6], / **el** *pierde* cea mai bună ocaziune de a se instrui, citind o carte plăcută,[3] / (în care) **formulele** costelive ale mecanicei şi **reţetele** greţoase ale medicinei veterinarii *sunt* mai peste tot locul foarte binişor *furişate* printre o mulţime de noţiuni istorice, de povăţuiri înţelepte şi de fapte interesante,[7] / **(care)** *pot*[8] / *(să) placă*[9] / (şi) *(să) folosească* oricărui cititor."[10] /

(Al. Odobescu)

1. *Predicatele:*

P_1 *(mă) grăbesc* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers., diat. reflexivă; unii specialişti îl consideră la diateza activă pronominală.

P_2 *va fi... păgubaş* = predicat nominal.

Scanned with OKEN Scanner

P_4 *nu știe* = predicat verbal, forma negativă, expr. prin verb pred., pers.

P_5 *voiește* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

P_6 *să învețe* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

P_3 *pierde* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

P_7 *sunt furișate* (de autor) = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers., diat. pasivă.

P_8 *pot* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

P_9 *să placă* = predicat verbal, expr. prin verb pred., pers.

P_{10} *să folosească* = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers.

2. *Felul propozițiilor :*

1. P.P
2. P.CD (1)
3. P.CZ (2)
4. P.CT cu nuanță CT (3) — și
5. P.CT cu nuanță CT (3) — și
6. P.CD (5)
7. P.AT (3)
8. P.AT (7)
9. P.CD (8) — și
10. P.CD (8) — și

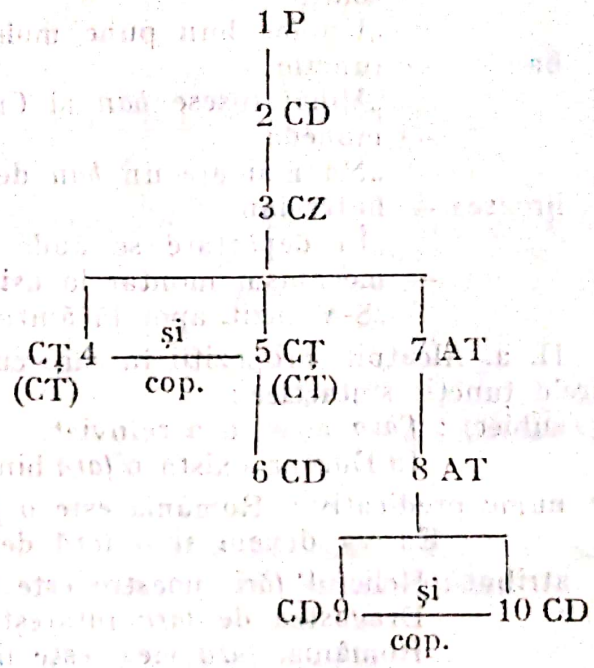

3. *Analiza sintactică și morfologică*

acel = atr. adj. care determină subst. *cititor*, expr. prin adj. pron. demonstr. de depărtare, simplu, masc., sg., N.

cititor = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, masc., sg., N, neart.

va fi păgubaș = pred. nominal format din:

va fi = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., viitor, pers. a III-a, sg. ;

păgubaș = nume pred., expr. prin subst. comun, simplu, masc., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l* atașat adj. precedent.

adevăratul = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două terminații, masc., sg., N, pozitiv ; art. hot. encl. *-l* aparține subst. *păgubaș*.

Universitatea Iași, Litere, 1990

I. Verbe predicative și nepredicative — prezentare comparativă (cu exemplificări).

Verbele pot fi predicative sau/și nepredicative.

Verbele predicative au capacitatea de a îndeplini singure o funcție sintactică de predicat, de a forma singure nucleul unei comunicări. Verbele pre-

dicative sînt cele mai numeroase și pot fi predicate verbale cînd sînt la un mod personal :

Noi *mergem*. Voi *veți construi* o uzină. Ei *au fost ajutați* de părinți.

Verbele nepredicative, prin natura conținutului lor, nu pot forma singure predicatul, avînd nevoie de sprijinul unui nume predicativ sau al unei propoziții predicative. Ele sînt verbe copulative și guvernează două nominative — un subiect și un nume predicativ.

El *este* elev. Noi *vom fi* studenți. Voi *ați rămas* aceiași.

În general, sînt socotite verbe copulative următoarele : *a fi, a deveni, a ieși, a se face, a se preface, a rămîne, a ajunge* (toate cu sensul „a deveni", „a se transforma"), *a părea, a însemna.*

Tot verbe nepredicative sînt și auxiliarele morfologice : *a fi, a avea* și *a vrea* (nu *a voi*). Ele sînt instrumente gramaticale sau morfeme pentru a exprima diateza, modul, timpul verbelor însoțite.

Cel mai frecvent apare verbul *a fi* ca auxiliar, deci nepredicativ. În structura diatezei pasive apare prin toate formele lui la toate modurile și timpurile :

El *este* / *era* / *fu* / *fusese* / *a fost* / *va fi* / *va fi fost* / *să fie* / *să fi fost* / *ar fi* / *ar fi fost* / *va fi fiind* / *a fi* / *a fi fost* — rugat (de cineva)

La diateza activă și reflexivă, apare în structura unor forme compuse : va *fi* plecat, să *fi* plecat, ar *fi* plecat, va *fi* plecînd, a *fi* plecat, se va *fi* gîndit etc.

Verbul auxiliar *a avea* apare, la toate diatezele, în alcătuirea perfectului compus (*a* rugat, s-*a* rugat, *a* fost rugat), a viitorului (*am* să merg, *ai* să te duci, *are* să fie rugat) și a condițional-optativului prezent și perfect (*ai* merge, *ai* fi mers ; te-*ai* duce, te-*ai* fi dus ; *ai* fi rugat, *ai* fi fost rugat).

Verbul auxiliar *a vrea* intră în alcătuirea viitorului și a prezentului : *vei* citi, te *vei* duce, *vei* fi rugat ; *vei* fi citit, te *vei* fi dus, *vei* fi fost rugat ; *va* fi mergînd, ne *vom* fi dus etc.

Prezentarea comparativă a verbelor predicative și nepredicative trebuie să treacă în revistă situația unor verbe care, la aceleași moduri personale, sînt predicative sau nepredicative. Este vorba de verbele copulative care se confundă cu cele predicative.

A fi este copulativ : personal : El *este elev.*
impersonal : *Este posibil* a reuși.
este predicativ : personal : *Este* aici.
impersonal : Ce *este* „se întîmplă" ?

A părea este copulativ personal : El *pare atent.*
este predicativ impersonal : *Pare* („se pare") a ninge.

A se părea este predicativ impersonal : *Se pare* / că...
este copulativ aparent impersonal : Ei mi *se par bolnavi* (= „Ei îmi *par bolnavi*").

Verbul *a părea* din locuțiunile verbale *a (-i) părea bine, a(-i) părea rău* — însoțit de un pronume personal formă neaccentuată în dativ, cu funcție de complement indirect și, din punct de vedere logic, de subiect — are valoare predicativă, fiind predicat verbal împreună cu adverbele *bine, rău :*

Îmi *pare bine* = „Eu mă bucur".

Îți *pare rău* = „Tu te întristezi, regreți".

Aceste locuțiuni verbale au regim de CI, nu de SB.

A rămîne, *a ajunge*
- sînt copulative
  - personale : El *rămîne repetent.* / El *ajunge șef.*
  - impersonale : *Rămîne hotărît* / că...
    SB
- sînt predicative
  - personale : El *rămîne (ajunge)* aici.
  - impersonale : *Rămîne* / să mai discutăm. / *Ajunge* / cît a învățat.

Cel mai adesea sînt precedate de pronume personale în D :

SB

Îi *rămîne* / să se mai gîndească.

SB

Ne *ajunge* / cît am învățat.

II. Delimitați propozițiile, indicați felul lor și raporturile dintre ele, din următorul text :

„(Și)[2] / (dacă) toate **acestea** *există*...[1] / *e*[2] / (pentru că) în toate,[3] / (de cînd) *am cunoscut*-o,[4] / *dăinuie* **ceva** din existența ei, imaterial,[3] / (cum) *vibrează* în orice organ... **energia** întregului.[5] / (Și) **nimic** *nu* mai *poate*[6] / *(să) fie altfel*,[7] / (cum) **rîul** *nu poate*[8] / *(să) curgă* în sus...[9] /

Mi-*a fost* destul de *greu*[10] / *(să)*-l *conving* pe Nae Gheorghidiu[11] / *(să)*-l *ia* director la „Veacul" pe Ladima...[12] / **El** *se gîndea* mai mult la un fost gazetar pamfletar[13] / (**care**) *schimbase* cîteva partide[14] / (și) *trecuse* cu dezinvoltură pe la vreo cinci gazete de toate nuanțele.[15] / I-*am spus* (însă),[16] / (pentru că) mă *consulta* adesea,[17] / (de) *se mira* și **tata**,[18] / mai ales (de cînd), la Londra, l-*am pus* în legătură... cu fabrica de arme...[19] / (cu care) *ne-am asociat*,[20] / (că) *trebuie*[21] / *(să) punem* în fruntea gazetei un om nou cu un trecut fără toartă[22] / (de care) *să* se *poată* agăța **învinuirile**,[23] / (ca *să*) *dăm* autoritate campaniilor noastre."[24] /

(Camil Petrescu)

1. P.SB (2)
2. P.P
3. P.CZ (2)
4. P.CT (3)
5. P.CM (3)

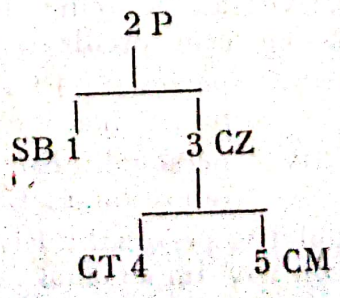

Scanned with OKEN Scanner

6. P.P
7. P.CD (6)
8. P.CM (6)
9. P.CD (8)

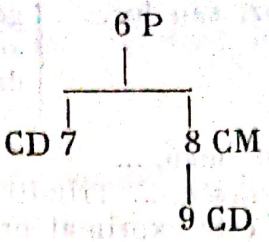

10. P.P
11. P.SB (10)
12. P.CI (11) (REL)

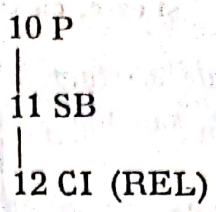

13. P.P
14. P.AT (13) } și
15. P.AT (13) }

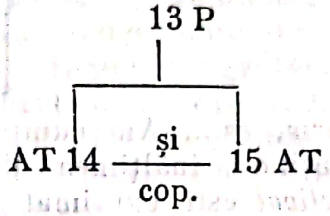

16. P.P
17. P.CZ (16)
18. P.CNS (17)
19. P.CT (17)
20. P.AT (19)
21. P.CD (16)
22. P.SB (21)
23. P.AT (22)
24. P.CS (22)

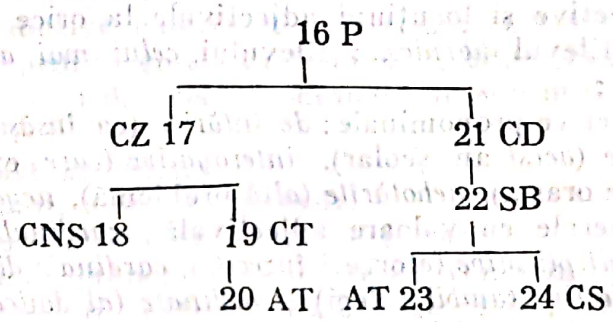

III. Alcătuiți o scurtă compunere cu tema *Formarea limbii române* (vezi rezolvarea la Universitatea Sibiu, Teologie ortodoxă, 1991).

Universitatea Iași, Drept, 1990

I. Atributul și propoziția atributivă. Specificul funcționării atributului în textul literar

1. *Definiție*

Atributul este partea secundară a propoziției care determină un substantiv, un pronume sau un numeral cu valoare substantivală: omul *harnic*, acela *de acolo*, cei doi *de acolo*.

Propoziția atributivă îndeplinește funcția de atribut determinînd un substantiv, pronume sau numeral din propoziția regentă:

Îmi place omul / *care este harnic.*

A venit acela / *care m-a ajutat.*

Au plecat cei doi / *care și-au terminat teza.*

2. *Exprimare*

Atributul *substantival* este exprimat prin substantive (cartea *elevului*), adjective substantivate (eforturile *celor harnici*), numerale cu valoare substantivală (eforturile *celor doi, amîndurora*) și este de patru feluri:

— *genitival*: cartea *elevului*; orele *zilei*; niște copii *ai vecinului*

Scanned with OKEN Scanner

— *prepoziţional* cu prepoz. sau loc. prepoz. care cer :
- genitivul : Cărţile *din faţa elevilor*
- acuzativul : Cărţile *de lîngă profesor*
- dativul : Succesul *datorită muncii* (Reuşita)

— *apoziţional :* El, *colegul* meu, ...
— *în dativ :* Nepot *lui Ionescu*, ... Trimiterea de ajutoare *sinistraţilor.*

Atributul *pronominal* este exprimat prin toate speciile de pronume — cu excepţia celui de întărire — şi este, ca şi atributul substantival, tot de patru feluri :

— *genitival :* cărţile *lui (ale acestuia, ale altora, ale nimănui)*
— *prepoziţional* cu prepoz. sau loc. prepoz. care cer :
- genitivul : Cărţile *din faţa ei (dumitale, acesteia,...)*
- acuzativul : Cărţile *de lîngă tine (acela, dumneata,...)*
- dativul : Reuşita *datorită ţie (aceluia,...)*

— *apoziţional :* Maria, *ea*,... Am cumpărat o carte, *alta*...
— *în dativ :* Se menţine la înălţimea-*i* de dinainte ; *Îşi* bate covoarele.

Atributul *adjectival* este exprimat prin :

— adjective şi locuţiuni adjectivale la orice grad de comparaţie şi la orice caz : Elevul *harnic*... ; Elevului *celui mai atent*... ; Casa omului *fără minte*... etc. ;

— adjective pronominale : *de întărire* (ea *însăşi*), *posesive* (cartea *noastră*), *demonstrative* (*acest* an şcolar), *interogative* (*care* exerciţiu... ?), relative (Nu ştiu / în *care* oraş...), *nehotărîte* (*altă* problemă), *negative* (*nici un* om...) ;

— numerale cu valoare adjectivală : *cardinale propriu-zise* (*trei* copii), *cardinale multiplicative* (eforturi *înzecite*), *cardinale distributive* (*cîte două* mere), *cardinale colective* (*ambii* colegi) şi *ordinale* (*al doilea* răspuns, clasa *a doua*) ;

— verbe la participiu sau gerunziu acordat : cărţile *premiate ;* eforturi *crescînde.*

Atributul *verbal* este exprimat prin verbe : *la infinitiv* — precedate de prepoziţii (dorinţa *de a învinge*), *la supin* (lecţii *de pregătit*), *la gerunziu* neacordat (cu eforturi *crescînd*).

Atributul *adverbial* este exprimat prin *adverbe* precedate sau nu de prepoziţii (mersul *acasă, pe jos*) sau prin *locuţiuni adverbiale* (mersul *din cînd în cînd*).

Gramaticile mai menţionează şi un *atribut interjecţional* exprimat prin interjecţii şi onomatopee : Se aude strigătul : *aoleo ! (ura ! ; pitpalac !)* etc.

Propoziţia subordonată atributivă este introdusă prin :

— *pronume şi adjective pronominale relative* simple *(care, cine, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte)*, compuse *(cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce)*, în nominativ sau în alte cazuri, precedate sau nu de prepoziţii :

A venit la noi acasă omul
- —*care*...
- —*căruia* îi...
- —*pe care*...
- —*asupra căruia*...
- —în viaţa *căruia*...
- —în *a cărui* viaţă...

— *pronume şi adjective nehotărîte* compuse cu *ori-* (mai rar) :
Gîndurile[1] / *oricui* vine la noi[2] / sînt curate.[1] /

Scanned with OKEN Scanner

— *conjuncții* necircumstanțiale *(să, că, dacă, de, ca... să)* :
Mă bate gîndul / *să...*
Vestea / *că...*
S-a pus întrebarea / *dacă...*
— *adverbe relative* precedate sau nu de prepoziții :
A ajuns la locul / *unde...*
de unde...

3. *Topica și punctuația atributului și propoziției atributive*

Atributul are o topică liberă, putînd sta mai ales după cuvîntul determinat, dar și înaintea acestuia (în special cel adjectival). Unele au topică fixă : este vorba de atributul verbal, atributul adverbial și atributul interjecțional.

Propoziția atributivă are totdeauna *topică fixă* după cuvîntul determinat. Cînd este intercalată în propoziția pe care o determină și se află înaintea predicatului regentei, dă impresia că ar sta înaintea regentei (mai ales că și numerotarea în funcție de apariția predicatelor ar conduce la această concluzie), dar atributiva stă *după cuvîntul regent* (din propoziția regentă) : Cîinele[2] / *care latră*[1] / nu mușcă[2]. / Propoziția atributivă, chiar numerotată cu nr. 1, intercalată în regentă, stă după substantivul *cîinele* pe care-l determină.

Unele atribute și atributive califică sau determină un substantiv. În general, ele nu se despart prin virgulă. Altele explică, aduc ceva în plus — o nuanță, o circumstanță — și de aceea se despart de cuvîntul regent prin virgulă :

Elevul, atent, a sesizat greșeala.
Elevul, care a fost atent, a sesizat greșeala.

4. *Specificul funcționării atributului în textul literar*

Atributul este o parte de propoziție — foarte frecventă în toate stilurile funcționale. Cu toate acestea, în textele literare, beletristice, trebuie remarcată funcția expresivă deosebită a atributelor care funcționează ca epitete ornante (... *umedul* pămînt ; zăpada *albă*), epitete care personifică (un vînt *jucăuș*), epitete metaforice (... a pădurii *de argint*) etc.

Fără a fi o figură de stil, atributul substantival (și mai ales cel pronominal) în dativ este mai expresiv decît cel genitival, tocmai prin sugerarea substituirii și a determinării. Atributul adjectival izolat, care are o nuanță circumstanțială, marchează — tocmai prin această izolare — stări afective pe care le sugerează creatorul literar.

II. 1. Să se delimiteze propozițiile și să se precizeze felul lor și raporturile dintre ele :

Ei,[5] *(să) fi crăpat* **Sumbasacu Pirgu** cu zece-doisprezece ani mai înainte,[3] / *(să)*-i *fi lăsat* de atunci cele douăzeci de mii de lei[2] / (ce) *se cuveneau* fiecăruia din cei opt copii rămași din optsprezece[3] / *(cîți) fuseseră*,[4] / *credeam noi*[5] / (că) *ar fi ajuns* **Gore**[6] / *(ceea ce) era* : nemțoaică la hodorogi ?"[7] / (Mateiu Caragiale)

1. P.CT (5) — juxt.
2. P.CT (5) — juxt.
3. P.AT (2)
4. P.AT (3)
5. P.P.
6. P.CD (5)
7. P.PR (6)

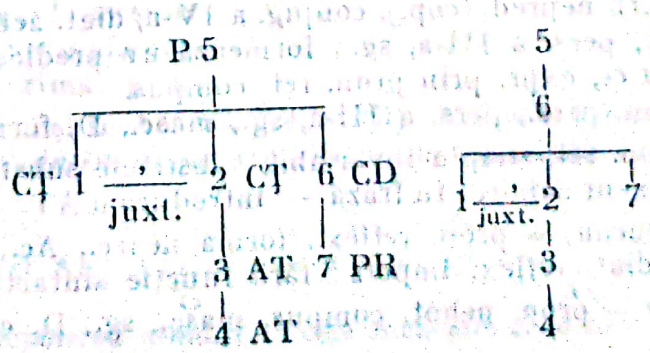

Notă : Cele două condiționale (P_1 și P_2) depind, de fapt, de P_6, așa cum se vede din schema a doua.

1. *Să fi crăpat Sumbasacu Pirgu cu zece-doisprezece ani mai înainte* = prop. sec., subord. circ. cond. față de P_5 (P_6), introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. optativă, dezv., afirm.
2. *să-i fi lăsat de atunci cele douăzeci de mii de lei* = prop. sec., subord. circ. cond. față de P_5 (P_6), coord. prin juxt. cu P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_3, enunț. optativă, dezv., afirm.
3. *ce se cuveneau fiecăruia din cei opt copii rămași* din *optsprezece* = prop. sec., subord. atr. față de subst. *lei* din P_2, introdusă prin pron. rel. *ce*, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *cîți fuseseră* = prop. sec., subord. atr. față de numeralul *optsprezece* din P_3, introdusă prin pron. rel. *cîți*, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
5. *ei,... credeam noi ?* = prop. princ., regentă pentru P_1, P_2 și P_6, interogativă propriu-zisă exclamativă, simplă, afirm. (ca înțeles este negativă).
6. *că ar fi ajuns Gore* = prop. sec., subord. compl. directă față de verbul tranz. *credeam* din P_5, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P_7, enunț. optativă, simplă, afirm.
7. *ceea ce era : nemțoaică la hodorogi* = prop. sec., subord. pred. față de verbul cop. *ar fi ajuns* din P_6, introdusă prin pron. rel. compus *ceea ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

II. 2. Să se facă analiza morfosintactică a verbelor și a pronumelor :

să fi crăpat = verb pred., pers., conjug. I, diat. act., intranz., conjunctiv-perfect — cu sens de condițional-optativ perfect —, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

să fi lăsat = verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz., conjunctiv perfect — cu valoare de condițional-optativ perfect —, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

se cuveneau = verb. pred., impers., conjug. a IV-a, diat. reflex. — cu pron. reflex. *se* în Ac., formă neacc. —, intranz., indicativ imperfect, pers. a III-a, pl., pred. verbal.

rămași = verb nepred., nepers., conjug. a III-a, modul participiu cu formă adjectivală : masc., pl., Ac., atr. adj.

fuseseră = verb nepred. (cop.), conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, mai mult ca perfectul, pers. a III-a, pl. ; formează un predicat nominal cu numele pred. *cîți*, expr. prin pron. rel.

credeam = verb pred., pers., conjug. a III-a, diat. act., tranz., indicativ, imperfect, pers. I, pl., pred. verbal.

ar fi ajuns = verb nepred. (cop.), conjug. a III-a, diat. act., intranz., condițional perfect, pers. a III-a, sg. ; numele pred. este expr. printr-o subord. pred.

era = verb nepred. (cop.), conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, imperfect, pers. a III-a, sg. ; formează un predicat nominal cu numele pred. *ceea ce*, expr. prin pron. rel. compus.

-i = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., D, formă neacc., compl. indirect.

ce = pron. rel. simplu invariabil, substituie subst. *lei* : masc., pl., N, subiect, element subord. în frază — introduce o AT.

se (cuveneau) = pron. reflex., formă neacc., Ac., pers. a III-a, pl., morfem al diat. reflex. impers., fără funcție sintactică de parte de propoziție.

fiecăruia = pron. nehot. compus, masc., sg., D, compl. indirect.

Scanned with OKEN Scanner

cîți = pron. rel. simplu, masc., pl., N, nume pred. în subord., element subord. în frază — introduce o AT.
noi = pron. pers., pers. I, pl., N, subiect.
ceea ce = pron. rel. compus, fem., sg., N, nume pred. în subord., element subord. în frază — introduce o PR.

II. 3. Să se precizeze sensul din text al verbului *a crăpa*. Să se construiască alte enunțuri (cel puțin cinci) cu același verb, întrebuințat cu sensuri diferite și în construcții diferite. Să se facă precizările și comentariile necesare la fiecare enunț construit.

Sensuri

1) „A se desface (brusc) în mai multe bucăți" : El *a crăpat* toți butucii.
2) „A plesni din cauza gerului" : *Crapă* pietrele de ger.
3) „A plesni, a se rupe" : Pielea ta *a crăpat* de atîta soare.
4) „A muri" : *Au crăpat* toate animalele.
5) „A mînca mult, cu lăcomie" : Toată ziua *crapă* și nu se mai satură.
6) „A întredeschide" : Ea *crapă* ușa încet, încet.

Universitatea Iași, Filozofie, 1990

I. Predicatul și propoziția predicativă

Predicatul este partea principală a propoziției care arată ce se spune despre subiect.

Predicativa este o propoziție subordonată care îndeplinește funcția de nume predicativ al unui verb copulativ din propoziția regentă.

Predicatul este de două feluri : *verbal* și *nominal*.

Predicatul verbal este exprimat prin :

— *verbe predicative* la moduri personale, la orice diateză : Noi *învățăm* (diat. act.), El *se gîndește*, *Se cuvine* a mai reflecta (diat. reflex.), Ei *sînt observați* (diat. pasivă) ;

— *locuțiuni verbale* ale căror verbe sînt la moduri personale, la orice diateză : El *își dă seama* ; *ia aminte* ; *este dat de gol* ;

— *adverbe și locuțiuni adverbiale predicative* care nu admit verbul copulativ *a fi* : *firește, poate, desigur, fără doar și poate, cu siguranță* etc., cu condiția să fie regente pentru subiective introduse prin conjuncțiile subordonatoare *că, să* :

SB SB
Poate / că *vom pleca.* / ; *Firește* / că *vom reuși.* /

— *interjecții predicative* : *iată, hai, haide, nani* !, *hăis* etc.

Predicatul nominal este format din două părți :

a) *verb copulativ (a fi, a deveni, a ieși, a se face, a ajunge, a rămîne, a părea, a însemna)* la un mod personal :

El *pare obosit* ; *Plină e* cîmpia etc.

b) *nume predicativ* exprimat prin :

— *substantive* în N, în G și în Ac. (cu prepoziții) : Noi *vom deveni studenți*. Caietul *este al Mariei*. Noi *sîntem împotriva războiului*. Această casă *este de cărămidă*.

N N
— *pronume* în N, G și Ac. : Cartea *este a mea*. *Ce sînteți* voi ? Caietul
G G Ac.
este al ei. Noi *nu sîntem împotriva nimănui*. Casa mea *este ca a ta*.

Scanned with OKEN Scanner

N
— *numerale* cu valoare substantivală în N, G, Ac.: Noi *sîntem trei*.
N G Ac.
El *este al doilea*. Voi *ați fost împotriva amîndurora*. Noi *sîntem ca al doilea*;

— *adjective* propriu-zise, numai în N, la orice grad de comparație: Noi *sîntem veseli*. Ea *este mai puțin curioasă*;

— *verbe* la moduri nepersonale: infinitiv, participiu, supin, gerunziu acordat: A munci *înseamnă a crea*. Munții *sînt împăduriți*. Aceste lecții *sînt de învățat*. Mîinile îi *erau sîngerînde*.

— *adverbe* sau *locuțiuni adverbiale de mod*, la orice grad de comparație: *Cum este* afară? *Este foarte bine* a te preocupa de lucruri serioase. *E de mirare* / că...

— *interjecții*: Este *vai* de noi.

Propoziția predicativă îndeplinește, sub formă de propoziție, funcția de nume predicativ al unui verb copulativ — indiferent că acesta este la un mod personal sau la un mod nepersonal:

PR
Ea *a devenit* / ce și-a dorit. / PR
Este foarte bucuroasă, *devenind* / ce și-a dorit.

Predicativa este introdusă prin:

— conjuncții subordonatoare *(că, să, dacă, de, ca să, ca... să)*:
Problema este / să învățăm.
Întrebarea este / dacă vom intra între primii.

— pronume sau adjective relative simple ori compuse, precedate sau nu de prepoziții:
Întrebarea este / ce citim.
Întrebarea este / ce carte citim.
Întrebarea este / cu ce scriem.

— adverbe relative, precedate sau nu de prepoziții:
Problema este / cînd se va afișa rezultatul.
Problema este / unde se va afișa rezultatul.
Problema este / de unde luăm coli de scris.

Topica și punctuația predicatului și a propoziției predicative

Predicatul exprimat printr-un verb predicativ personal sau format cu un verb copulativ personal stă după subiect: Tu *citești*. Tu *ești atentă*.

Predicatul verbal exprimat prin verbe impersonale și cel nominal exprimat prin expresii verbale impersonale stau înaintea subiectului: *Se cuvine* a tăcea. Îmi *place* a munci. *Ar fi mai folositor* a citi.

Această topică devine inversă din motive de expresivitate a exprimării, în special în stilul beletristic sau în limbajul oral: *A venit* Maria. A munci *este plăcut*.

În cadrul predicatului nominal, numele predicativ stă după verbul copulativ (*Este frumoasă* vacanța mare.), dar poate sta și înainte, din motive stilistice (*Mică e* vacanța mare!). Uneori, topica numelui predicativ este fixă, și anume cînd este exprimat prin pronume interogative sau relative, prin adverbe interogative sau relative (*Cine ești* tu?; Nu știu / *cine ești* tu. / *Cum este* afară?; Nu știu / *cum este* afară).

Propoziția predicativă stă de obicei după verbul copulativ: (Ea a ieșit / *ce*
PR PR
au vrut părinții), dar poate sta uneori și înainte (*Ce au vrut părinții* / s-a făcut ea). Cînd determină verbe copulative la un mod nepersonal, subordonatele

Scanned with OKEN Scanner

predicative stau totdeauna după verbul copulativ din regentă (Noi am muncit mult, ajungînd / *ceea ce am dorit*). Într-o frază cu structura SB + P + PR, ca de ex. „Ceea ce știu[1] / este[2] / că nu știu tot[3] /“ sau „Dacă învăț[1] / înseamnă[2] / că voi reuși[3] /“, propoziția după verbele copulative *a fi, a însemna* este obligatoriu PR.

Predicatul și predicativa, indiferent de loc, nu se despart prin virgulă de cuvîntul determinat (respectiv de subiect sau de verbul copulativ din regentă).

II. 1. Să se delimiteze propozițiile și să se precizeze felul lor și raporturile dintre ele :

„— *Adevărat să fie*[1] / — mai *întrebară* **frații** —[2] / (că) *înseamnă ceva* acele **slove** ?[3] /

Mai **e vorbă** ?[4] / *răspunse* **el.**[5] / *Iacă*[6] / *(să)* v-o *spui* **eu** acum.[7] / **Slovele** acelea *ziceau*[8] / (că)[10] : / **(cine)** *va mînca* capul găinei[9] / *va ajunge împărat*[10]. / ... **(Cel ce)** *va mînca* inima găinei[11], / (de cîte ori) *se va culca*[12], / *se va pune* la capul lui o **pungă** cu bănet,[13] / (unde) o *va găsi*[14] / (cînd) *se va scula.*“[15] / (P. Ispirescu).

1. P.P
2. P.P incid.
3. P.SB (1)
4. P.P indep.
5. P.P incid.
6. P.P
7. P.CD (6)
8. P.P
9. P.SB (10)
10. P.CD (8)
11. P.CI (13)
12. P.CT (13)
13. P.P—CD (8)
14. P.AT (13)
15. P.CT (14)

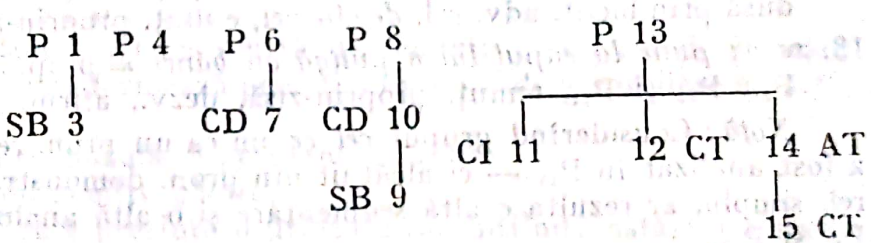

P_2 și P_5 sînt principale incidente

Notă : P_{13} ar putea fi interpretată și ca o CD dependentă de P_8 și coordonată cu P_{10}, ceea ce ar restructura schema topică a frazei :

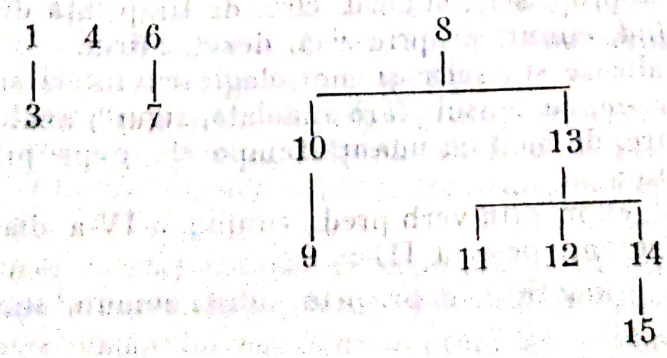

P_2 și P_5 = principale incidente

1. *Adevărat să fie ?* = prop. princ., regentă pentru P_3, interogativă potenț., simplă, afirm.
2. *mai întrebară fraţii* = prop. princ. incidentă, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
3. *că înseamnă ceva acele slove* = prop. sec., subord. subiect. faţă de expresia verbală impers. *adevărat să fie* din P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *Mai e vorbă ?* = prop. princ. indep., interog. propriu-zisă, dezv., afirm.
5. *răspunse el* = prop. princ. incid., enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
6. *Iacă* = prop. princ., regentă pentru P_7, enunț., simplă, afirm.
7. *să v-o spui eu acum* = prop. sec., subord. compl. directă faţă de interjecţia pred. *iacă* din P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
8. *Slovele acelea ziceau* = prop. princ., regentă pentru P_{10}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
9. *cine va mînca capul găinei* = prop. sec., subord. subiect. faţă de P_{10}, introdusă prin pron. rel. *cine*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
10. *că... va ajunge împărat* = prop. sec., subord. compl directă faţă de verbul tranz. *ziceau* din P_8, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P_9, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
11. *Cel ce va mînca inima găinei* = prop. sec., subord. compl. indirectă faţă de verbul *se va pune* din P_{13}, introdusă prin pron. rel. compus *cel ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
12. *de cîte ori se va culca* = prop. sec., subord. circ. de timp faţă de P_{13}, introdusă prin locuț. adv. rel. *de cîte ori*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
13. *se va pune la capul lui o pungă cu bănet* = prop. princ. regentă pentru P_{11}, P_{12} şi P_{14}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

Notă : Considerînd grupul *cel ce* nu ca un pron. rel. compus — aşa cum a fost analizat în P_{11} — ci alcătuit din pron. demonstr. *cel* „acel" şi *ce* pron. rel. simplu, ar rezulta o altă segmentare şi o altă analiză în ceea ce priveşte P_{11} şi P_{13} :

P_{11} = *ce va mînca capul găinei* = AT care determină pron. demonstr. *cel* din P_{13}.

P_{13} = *cel* (= *celui*)... *se va pune la capul lui o pungă cu bănet* = prop. princ. (sau aşa cum am precizat, compl. directă faţă de P_8 şi coordonată cu P_{10}).

14. *unde o va găsi* = prop. sec., subord. atr. faţă de P_{13}, introdusă prin adv. rel. *unde*, regentă pentru P_{15}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
15. *cînd se va scula* = prop. sec., subord. circ. de timp faţă de P_{14}, introdusă prin adv. rel. *cînd*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

II. 2. Să se analizeze sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

mai e vorbă ? = expresie, cu sensul „fără îndoială, sigur", analizabilă în :

mai = compl. circ. de mod cu nuanţă temporală, expr. prin adv. de mod de durată ;

e = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. act., intranz. indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

vorbă = subiect gramatical, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, neart.

cel ce = subiect în prop. subord. compl. indirectă, pe care o introduce, expr. prin pron. rel. compus, masc., sg., N.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă am considera două pronume separate, am analiza astfel :

cel (= acelui) = compl. indirect care determină verbul *se va pune*, expr. prin pron. demonstr. de apropiere, simplu, formă scurtă, masc., sg., N, cu sens de dativ.

ce = subiect al pred. *va mînca*, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, masc., sg., N, este element subord. care ar introduce atributiva nr. 11.

va mînca = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz,, indicativ, viitor, pers. a III-a, sg.

de cîte ori = compl. circ. de timp al verbului *se va culca*, expr. prin locuț. adv. de timp, cu rol subord. de locuț. conj. care introduce o subord. temporală.

lui = atr. pronom. genitival, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G.

unde = compl. circ. de loc al verbului *va găsi*, expr. prin adv. de loc, rel., are rol subord. în frază — introduce subord. atributivă nr. 14.

II. 3. Să se identifice elementele lingvistice care marchează specificul stilistic al textului.

Textul se situează din punct de vedere stilistic în zona oralității, a fabulosului, caracteristică narațiunii populare. Aceste mărci sînt realizate cu ajutorul următoarelor elemente lingvistice :

— inversarea formei verbale compuse *adevărat să fie* (formă arhaică) ;

— construcțiile incidente *(mai întrebară frații, răspunse el)*, care înviorează povestea prin „comutarea" de la un locutor la altul ;

— perfectul simplu narativ popular *(întrebară, răspunse)* ;

— arhaismul *slove*, care sugerează îndepărtarea în timp ;

— expresia populară *mai e vorbă* ;

— interjecția populară și arhaică *iacă* ;

— pronumele personal, forma scurtă de feminin *o*, cu rol de evocare a unui întreg enunț (cel care formează primul alineat) și de accentuare a participării afective ;

— forma populară (regională) a persoanei I *spui* ;

— forma arhaică de genitiv *găinei* ;

— termenul *bănet*, care prezintă o utilizare rar întîlnită astăzi a sufixului colectiv.

Universitatea Cluj-Napoca, Litere, 1990

1. a) Să se facă analiza frazei de mai jos (se va reproduce fiecare propoziție, arătîndu-se în dreptul ei felul și raporturile în care se află) :

„Din chipul[1] / (cum) *se ținea* **Rusu**,[2] / *înțelesei* repede[1] / (că) *nu era beat, ci* numai *cu chef*,[3] / adică (cum) îi *șade* românului mai bine,[4] / (dar) și (cum) *era mai de primejdie*,[5] / (însă),[6] / (cu toate că) *avea chef* de bucluc,[6] / (ce) *se citea* pe fața lui,[7] / *nu* mă *putui* opri[8] / *(să) mă simt* atras de acest om plin de viață, cu tot sufletu-i vesel în ochi și pe figură."[9] /

1. *Din chipul..., înțelesei repede* = prop. princ., regentă pentru P_2 și P_3.
2. *cum se ținea Rusu* = prop. sec., subord. AT față de P_1.
3. *că nu era beat, ci numai cu chef* = prop. sec., subord. CD față de P_1, regentă pentru P_4 și P_5.

Notă : *ci numai cu chef* poate fi interpretată și ca o propoziție CD față de P_1 cu verbul copulativ *era* subînțeles, coordonată cu P_3 prin conj. advers. *ci*.

4. *adică cum îi șade românului mai bine* = prop. sec., subord. apozitivă față de P_3.
5. *dar și cum era mai de primejdie* = prop. sec., subord. apozitivă față de P_3, coord. prin conjuncția advers. *dar* cu P_4.

Scanned with OKEN Scanner

6. *cu toate că avea chef de bucluc* = prop. sec., subord. concesivă față de P_5, regentă pentru P_7.
7. *ce se citea pe fața lui* = prop. sec., subord. atr. față de P_6.
8. *însă... nu mă putui opri* = prop. princ., coord. cu P_1 prin conj. cop. *însă*, regentă pentru P_8 și P_9.
9. *să mă simt atras de acest om plin de viață, cu tot sufletu-i vesel în ochi și pe figură* = prop. sec., subord. completivă indirectă față de P_8.

1. b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

cum = adv. de mod. rel., compl. circ. de mod, introduce o AT.
înțelesei = verb pred., pers., conjug. a III-a, diat. act., tranz., indicativ, perf. simplu, pers. I, sg., pred. verbal.
beat = adj. variabil cu două terminații, masc., sg., N, pozitiv, nume pred.
(cu) chef = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *cu*, neart., nume pred.
românului = subst. comun, simplu, masc., sg., D, art. cu art. hot. encl. *-lui*, compl. indirect (reluat prin forma neacc. de dativ a pron. pers. *îi*).
chef = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., neart., compl. direct ; poate fi considerat și un compl. direct în cadrul locuț. verb. *avea chef*.
(de) bucluc = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart., compl. indirect al locuț. verb. *avea chef*.
ce = pron. rel. simplu, invariabil, N, subiect, introduce o subord. AT.
lui = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G, atr. pronom. genitival care determină subst. *fața* „obrazul".
mă = pronume reflexiv în Ac., compl. direct ; unii specialiști îl consideră marcă a diatezei reflexive, fără funcție sintactică.
opri = verb pred., conjug. a IV-a, — verbul este însoțit de pron. reflex. în Ac. *mă*, care apare în fața verbului *putui* — tranz., infinitiv prezent, compl. direct al verbului tranz. *putui*.
(de) om = subst. comun, simplu, masc., sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart., compl. de agent și subiect logic al verbului *atras*.
(de) viață = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart., compl. indirect care determină adj. *plin*.
tot = adj. pronom. nehot. — considerat de *Gram. Acad.* adj. variabil cu două terminații —, neutru, sg., Ac., atr. adj.
-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D posesiv *(său)*, atr. pronom. în dativ care determină subst. *sufletul*.
vesel = adj. variabil cu două terminații, neutru, sg., Ac., pozitiv, atr. adj.

2. Analizați stilistic versurile de mai jos, specificînd figurile de stil și valoarea lor în context ; cuvintele subliniate comentați-le din punctul de vedere al vocabularului (sinonime, omonime, arhaisme, forme arhaice, populare etc.) :

„De treci codri *de aramă*, de departe vezi albind
Și-auzi *mîndra glăsuire* a pădurii *de argint*.
Acolo, lîngă *izvoară*, iarba pare *de omăt*,
Flori albastre *tremur ude* în văzduhul *tămîiet*,
Parc-că și *trunchii* vecinici *poartă* suflete sub coajă
Ce *suspină* printre ramuri cu *a glasului* lor vrajă."

(Mihai Eminescu, *Călin — File din poveste*)

Versurile citate ne introduc în cadrul mirific, de basm, în care se vor petrece întîmplările povestite. Mijloacele stilistice sînt numeroase și diverse, fiind folosite cu o rară măiestrie. Cuvintele și formele arhaice *(codri, mîndra*

Scanned with OKEN Scanner

glăsuire, pare-că, trunchii, vecinici) și cele regionale *(izvoară, omăt, tremur, tămîiet)*, care creează o atmosferă vetustă, sălbatică, neatinsă de civilizația modernă, urbană și fiind forme deviante de la normă, accentuează sugestia de irealitate a lumii descrise. Metaforele *de aramă* și *de argint*, asociate, prima *codrului* și cealaltă *pădurii*, oferă o imagine plastică a celor două planuri, punînd în valoare, prin diferențierea acestora, specificul animat, primitor, vital al cadrului unde va avea loc nunta organizată de micile vietăți, specific conturat mai bine în versurile următoare. Depărtării în timp i se va suprapune distanța în spațiu, izolarea lumii din poveste fiind cu atît mai marcată. Alternanța *vezi/auzi* „demarează" împletirea efectelor vizuale *(de aramă, de argint, albind, de omăt, albastre, tremur, ude)* cu cele auditive *(glăsuire, suspină)*, la care se adaugă senzațiile olfactive *(tămîiet)*. Toate acestea, acompaniate eufonic de o succesiune adecvată de sunete (*a* din *aramă*, *i* din *albind*, *glăsuire*, *argint*, *j* din *coajă* și *vrajă*).

Efectul epitetului arhaizant *mîndră*, alăturat termenului *glăsuire*, și el arhaic, este amplificat de inversiunea sintactică *(mîndra glăsuire)* și prelungit, ca un ecou, de sugestivul *izvoară*. Metafora plasticizantă *de omăt* e pusă în valoare, prin contrast, de epitetele *albastră*, *ude*, *tămîiet*, aparținînd celor trei registre senzitive fundamentale. O antiteză subtilă se realizează între epitetul *vecinici* (deci bătrîni, nemuritori, mumifiați) și personificarea din fragmentul următor acestuia (poartă suflete... cu a glasului lor vrajă), realizată îndeosebi prin cuvintele *suflete*, *suspină*, *a glasului lor vrajă*.

Cuvintele subliniate sînt următoarele:

— *(de) aramă* sinonim cu termenul științific *cupru*; este paronim cu *alamă*; metaforă cu mare forță de sugestie plastică; sintagma e sinonimă cu *arămiu*;

— *mîndra* — termen arhaic; sinonim cu *frumos*; e un termen polisemantic;

— *glăsuire* — termen arhaic; sinonim cu vorbire; astăzi folosit numai cu scopuri poetice;

— *(de) argint* — termen general în limba română, fără sinonim științific, metaforă cu mare forță de sugestie plastică; sintagma e sinonimă cu *argintiu*;

— *izvoară* — formă regională de plural (literar: *izvoare*);

— *omăt* — termen regional, sinonim cu termenul literar *zăpadă*;

— *tremur* — formă regională de pers. a III-a plural (literar: *tremură*);

— *ude* — sinonim cu *umede*;

— *tămîiet* — formă regională de participiu (literar: *tămîiat*);

— *pare-că* — formă arhaică (din care provine actualul adverb *parcă*);

— *trunchii* — formă arhaică de plural (literar: *trunchiurile*);

— *poartă* — omonim cu substantivul *poartă*;

— *suspină* — este sinonim cu *plînge*, dar are mai puțin marcată (sau deloc) ideea de tristețe, nemulțumire;

— *glas* — sinonim cu *voce*.

Universitatea Cluj-Napoca, Filozofie, 1996

I. a) Să se extragă (să se reproducă) fiecare propoziție și să i se specifice felul:

„**Faptul**[1] / (că) *observa* modificările exterioare vieții mele[2] / mai *putea*[3] / *(să) fie explicat*,[3] / (întrucît) ea *copilărise* la țară[4] / (și) *nu scăpase* de o anumită

viziune fatalistă asupra existenței,[5] / (dar)[7] / (ce) *era* mai greu *de explicat*[6] / *era*[7] / (că), din ziua[8] / (cînd) *avusesem* cu dînsa *discuția* menită a ne hotărî[9] / *(să) ne despărțim*,[10] / ea *nu* mai *era capabilă*[8] / *(să) se mențină* la înălțimea-i de dinainte, înălțime[11] / (la care) credința ei în destinul nostru mă *stimula* fericit",[12] /

1. *Faptul... mai putea* = prop. princ., regentă pentru P_2 și P_3.
2. *că observa modificările exterioare vieții mele* = prop. sec., subord. AT față de P_1.
3. *să fie explicat* = prop. sec., subord. CD față de P_1, regentă pentru P_4 și P_5.
4. *întrucît ea copilărise la țară* = prop. sec., subord. CZ față de P_3.
5. *și nu scăpase de o anumită viziune fatalistă asupra existenței* = prop. sec., subord. CZ față de P_3, coord. cu P_4 prin conj. cop. *și*.
6. *ce era mai greu de explicat* = prop. sec., subord. SB față de P_7.
7. *dar... era* = prop. princ., regentă pentru P_6 și P_8.
8. *că din ziua..., ea nu mai era capabilă* = prop. sec., subord. PR față de P_7, regentă pentru P_9 și P_{11}.
9. *cînd avusesem cu dînsa discuția menită a ne hotărî* = prop. sec., subord. AT față de P_8, regentă pentru P_{10}.
10. *să ne despărțim* = prop. sec., subord. CI față de P_9.
11. *să se mențină la înălțimea-i de dinainte, înălțime* = prop. sec., subord. CI față de P_8, regentă pentru P_{12}.
12. *la care credința ei în destinul nostru mă stimula fericit* = prop. sec., subord. AT față de P_{11}.

II. b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

vieții = subst. comun, simplu, fem., sg., D, art. cu art. hot. encl. *-i*, compl. indirect avînd ca regent adj. *exterioare*.

Notă : Dacă ar fi fost precedat de art. posesiv-gen. *ale*, atunci *ale vieții* ar fi fost atr. subst. genitival.

mele = adj. pronom. posesiv, pers. I, sg., fem., D, atr. adjectival.

să fie explicat = verb pred., pers., conjug. I, diat. pasivă, intranz. — la forma activă este tranz. —, conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

ce = pron. rel. simplu, invariabil, N, subiect al predicatului *era de explicat*, introduce o SB.

(mai) greu = adv. de mod, simplu, comparativ de superioritate, compl. circ. de mod, determină verbul *de explicat*.

capabilă = adj. variabil cu două terminații, fem., sg., N, pozitiv, nume pred.

-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., D posesiv, cu funcție de atr. pronom. în dativ.

de dinainte = adv. de timp precedat de prep. simplă *de*, atr. adverbial.

ei = pron. pers., pers. a III-a, sg., fem., G, atr. pronom. genitival.

nostru = adj. pronom. posesiv, pers. I, pl., substituie numele mai multor posesori, are formă acordată cu substantivul *destinul* : neutru, sg., Ac., atribut adjectival.

fericit = adv. de mod, provenit din adj. prin schimbarea valorii gramaticale, gr. pozitiv, compl. circ. de mod.

II. Construiți exemple în care pronumele relativ *care* să îndeplinească următoarele funcții sintactice :

a) complement de loc

Blocul[1] / în fața căruia *te-ai așezat*[2] / *a fost construit* demult[1]. /

în fața căruia = pron. rel. în G precedat de loc. prepoz. *în fața*, compl. circ. de loc al verbului *te-ai așezat*, introduce o AT.

Scanned with OKEN Scanner

b) complement indirect în acuzativ

Oamenii[1] / despre care ne *vorbești*[2] / *au plecat.*[1] /.

despre care = pron. rel. în Ac. precedat de prep. compusă *despre*, compl. indirect al verbului *vorbești*, introduce o AT.

c) atribut pronominal genitival

Am citit romanul[1] / ai cărui **eroi** *sînt niște „îngeri".*[2] /

ai cărui = pron. rel. în cazul G, precedat de art. posesiv genitival *ai*, atr. pronom. genitival care determină subst. *eroi*, introduce o AT.

Universitatea Cluj-Napoca, Drept (zi), 1990

I. a) Să se extragă (să se reproducă) fiecare propoziție și să i se specifice felul :

„Înșelate fiind de faptul[1] / (că) **mama** *obținuse* permisiunea[2] / *(să)*-i *aducă* mîncare de acasă,[3] / **infirmierele** *nu băgară de seamă* decît după cîteva zile[1] / (că) **bolnava** *nu mînca,*[4] / moment[1] / (în care) îi *spuseră* doctorului ;[5] / **acesta** *dădu din cap* în semn[6] / (că) *a auzit*[7] / (și) *se gîndi*[8] / (ce) *să facă,*[9] / (întrucît) nu întotdeauna *urma* indicațiile profesorului,[10] / (deși) *părea docil* față de superiorul său,[11] / (ale cărui) **observații** *erau confirmate* de rezultatele-i demne de toată lauda."[12] /

1. *Înșelate fiind de faptul..., infirmierele nu băgară de seamă decît după cîteva zile..., moment* = prop. princ., regentă pentru P_2, P_4 și P_5.
2. *că mama obținuse permisiunea* = prop. sec., subord. AT față de P_1, regentă pentru P_3.
3. *să-i aducă mîncare de acasă* = prop. sec., subord. AT față de P_2.
4. *că bolnava nu mînca* = prop. sec., subord. CD față de P_1.
5. *în care îi spuseră doctorului* = prop. sec., subord. AT. față de P_1.
6. *acesta dădu din cap în semn* = prop. princ. coord. cu P_1 prin juxtapunere, regentă pentru P_7.
7. *că a auzit* = prop. sec., subord. CI care are ca regent loc. adv. *în semn* = „dînd dovadă de", „ca probă de" ; poate fi interpretată și ca AT față de subst. *semn*.
8. *și se gîndi* = prop. princ., coord. cu P_6 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_9 și P_{10}.
9. *ce să facă* = prop. sec., subord. CI față de P_8.
10. *întrucît nu întotdeauna urma indicațiile profesorului* = prop. sec., subord. CZ față de P_8, regentă pentru P_{11}.
11. *deși părea docil față de superiorul său* = prop. sec., subord. CV față de P_{10}, regentă pentru P_{12}.
12. *ale cărui observații erau confirmate de rezultatele-i demne de toată lauda* = prop. sec., subord. AT față de P_{11}.

I. b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

înșelate fiind = verb pred., conjug. I, diat. pasivă, intranz. — la forma activă *a înșela* este tranz. —, gerunziu, compl. circ. de cauză.

cîteva = adj. pronom. nehot., compus, fem., pl., Ac., atr. adj.

în care = pron. rel. simplu — substituie subst. *moment* —, neutru, sg., Ac. precedat de prep. *în*, compl. circ. de timp, introduce o AT.

ce = pron. rel. simplu, invariabil, Ac., compl. direct al verbului *să facă*, introduce o CI.

Scanned with OKEN Scanner

indicațiile = subst. comun, simplu, fem., pl., Ac., art. cu art. hot. encl. *-le*, compl. direct.
docil = adj. variabil cu două terminații, masc., sg., N, pozitiv, nume pred. care împreună cu verbul cop. *părea* formează un pred. nominal.
său = adj. pronom. posesiv, pers. a III-a, sg., masc., Ac., atr. adj.
erau confirmate = verb pred., conjug. I, diat. pasivă, intranz. — la forma activă *a confirma* este tranz. —, indicativ, imperfect, pers. a III-a, pl., pred. verbal.
-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D posesiv, atr. pron. în dativ.
(de) *lauda* = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, art. cu art. hot. encl. *-a*, compl. indirect care determină adj. *demne*.
toată = adj. pronom. nehot. simplu — considerat de Gram. Acad. adj. variabil cu două terminații —, fem., sg., Ac., atr. adj.

II. Construiți cîte un exemplu în care relativul *ce* să îndeplinească următoarele funcții sintactice :

a) complement direct

Am citit cu atenție volumul[1] / ce mi l-*ai recomandat.*[2] /

ce = pron. rel., Ac., compl. direct — reluat prin forma neacc. a pron. pers. *-l* în Ac. — introduce o AT.

b) complement de loc

Nu știu[1] / lîngă ce *am pus* stiloul.[2] /

lîngă ce = pron. rel. în Ac., precedat de prep. simplă *lîngă*, compl. circ. de loc al verbului *am pus*, introduce o CD.

c) subiect

Am aflat abia ieri[1] / ce ți *s-a întîmplat.*[2] /

ce = pron. rel. simplu, invariabil, N, subiect al verbului impers. *s-a întîmplat*, introduce o CD.

d) atribut adjectival

Ne vom aduce mereu *aminte*[1] / în ce condiții *am trăit.*[2] /

ce = adj. pronom. rel., simplu, determină subst. *condiții* : fem., pl., Ac., atr. adj., introduce o CI.

Universitatea Cluj-Napoca, Drept (fără frecvență), 1990

I. a) Să se extragă (să se reproducă) fiecare propoziție și să i se specifice felul :

„Avea poftă de conversație,[1] / (chiar dacă) *nu devenise* încă *amabil,*[2] / *se uita* la doctorul Munteanu, la mîinile lui, cu privirea-i[3] / (care) îl *invita*[4] / *(să) se întoarcă*[5] / (și) *(să) se așeze* spre a-i mai da și alte amănunte despre Rusan și încă despre alții[6] / (care) l-*ar interesa,*[7] / (dar), de fapt, *era prins* de îndoiala[8] / (dacă) *era* √[9] / (sau) *nu* √ *bine*[10] / *(să) promită* acestui tînăr protecția sa, împotriva principiilor lui.“[11] / √ = *bine* ; √ = *era*

1. *Avea poftă de conversație* = prop. princ., regentă pentru P_2, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *chiar dacă nu devenise încă amabil* = prop. sec., subord. concesivă față de P_1, introdusă prin loc. conj. *chiar dacă*, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
3. *se uita la doctorul Munteanu, la mîinile lui, cu privirea-i* = prop. princ., coord. cu P_1 prin juxtapunere, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

Scanned with OKEN Scanner

4. *care îl invita* = prop. sec., subord. AT față de P_3, introdusă prin pron. rel. *care*, regentă pentru P_5 și P_6, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
5. *să se întoarcă* = prop. sec., subord. compl. indirectă față de P_4, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potențiale, simplă, afirm.
6. *și să se așeze spre a-i da și alte amănunte despre Rusan și încă despre alții* = prop. sec., subord. compl. indirectă față de P_4, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, coord. cu P_5 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_7, enunț. potențiale, dezv., afirm.
7. *care l-ar interesa* = prop. sec., subord. AT față de P_6, introdusă prin pron. rel. *care*, enunț. optativă, dezv., afirm.
8. *dar, de fapt, era prins de îndoiala* = prop. princ., coord. cu P_2 prin conj. advers. *dar*, regentă pentru P_9 și P_{10}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
9. *dacă era* $\sqrt{}$ = prop. sec., subord. AT — cu numele pred. subînțeles *bine* — față de P_8, introdusă prin conj. subord. simplă *dacă*, regentă pentru P_{11}, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
10. *sau nu* $\sqrt{}$ *bine* = prop. sec., subord. AT — cu verbul cop. *era* subînțeles —, față de P_8, coord. cu P_9 prin conj. disjunctivă *sau*, regentă pentru P_{11}, enunț. propriu-zisă, simplă, negativă.
11. *să promită acestui tînăr protecția sa, împotriva principiilor lui* = prop. sec., subord. subiectivă față de P_9 și P_{10}, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potențiale, dezv., afirm.

Notă: Pentru o descriere corectă, candidații pot să-și execute schema pe ciornă :

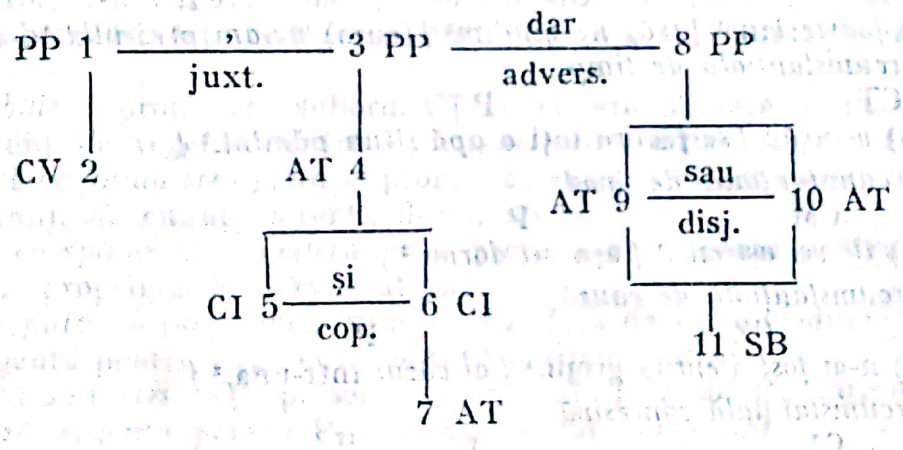

I. b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

poftă = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., neart., compl. direct în cadrul locuț. verbale intranz., care este pred. verbal al P_1.

amabil = adj. variabil cu două terminații, masc., sg., N, pozitiv, nume pred. al pred. nominal *nu devenise amabil*.

Munteanu = subst. propriu, simplu, masc., sg., N, atr. subst. apozițional.

lui = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G, atr. pronom. genitival.

-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D posesiv, atr. pronom. în dativ.

care = pron. rel. simplu — substituie subst. *privirea* — fem., sg., N, subiect în prop. subord. AT, pe care o introduce.

alte = adj. pronom. nehot. simplu, neutru, sg., Ac., atr. adj.

(despre) alții = pron. nehot. simplu, masc., pl., Ac., precedat de prep. compusă *despre*, compl. indirect, având ca regent întregul grup (verb + subst.) *a da amănunte*; poate fi interpretat și ca atr. pronom. prepoz. care determină subst. *amănunte*.

Scanned with OKEN Scanner

era prins = verb pred., conjug. a III-a, diat. pasivă, intranz. — la forma activă verbul este tranz. —, indicativ, imperfect, pers. a III-a, sg., pred. verbal.
bine = adv. de mod, simplu, pozitiv, nume pred. al celor două pred. nominale — *era bine, nu era bine* — expr. prin expresii verbale impers.
acestui = adj. pronom. demonstr. de apropiere, masc., sg., D, atr. adj.
tînăr = subst. comun, simplu, masc., sg., D, neart., compl. indirect.
sa = adj. pronom. posesiv, pers. a III-a, sg., fem., Ac., atr. adj.
(împotriva) principiilor = subst. comun, simplu, neutru, pl., G precedat de prep. simplă *împotriva*, art. cu art. hot. encl. *-lor*, compl. circ. concesiv.

II. Exemplificaţi tipurile de subordonate introduse prin *cum*:

1. *Subiectivă*

P SB

Nu s-a ştiut niciodată [1]/ (cum) *a procedat.*[2] /

2. *Predicativă*

P PR

Întrebarea *este*[1] / (cum) ne *vor fi apreciate* **lucrările.**[2] /

3. *Atributivă*

P AT

S-a pus în discuţie **problema**[1] / (cum) *vor fi apreciate* **lucrările.**[2] /

4. *Completivă directă*

P CD

El *n-a ştiut* niciodată[1] / (cum) *să-şi dozeze* timpul.[2] /

5. *Completivă indirectă*

P SB CI

Ar fi foarte bine[1] / *(să) ne gîndim*[2] / (cum) *ne-am prezentat* la examen.[3] /

6. *Circumstanţială de timp*

CT P

(Cum) *veniră,*[1] / *se făcură* **toţi** *o apă şi-un pămînt.*[2] /

7. *Circumstanţială de mod*

CM P

(Cum) *îţi vei aşterne,*[1] / aşa *vei dormi.*[2] /

8. *Circumstanţială de cauză*

CZ P

(Cum) *n-ai fost atent* la gropi,[1] / *ai căzut* într-una.[2] /

9. *Circumstanţială concesivă*

CV P

(Cum) *ar proceda,*[1] / tot *nu* mă *înduplecă.*[2] /

10. *Predicativă suplimentară*

P PRS

V-*am văzut*[1] / (cum) *v-aţi pregătit.*[2] /

Universitatea Timişoara, Litere, 1990

Se dă textul:

„**Maestrul** *e şi-un* mare *gospodar.*[1] /
El cheile cămării le *poartă*-n buzunar,
La tribunal, la Curtea de Apel,
Casaţie, consilii şi-n minister, cu el.[2] /
Se teme,[3] **jupîneasa,**[5] / (că)[4] / -n lipsă,[5] / *s-ar putea*[4] /

Scanned with OKEN Scanner

(*Să*)-i *fure*-o linguriță de zahăr și cafea.[5] /
(De) *trebuie*[6] / (*să*)-i *facă* vreunuia vreo plată,[7] /
Astupă cu spinarea, în ușa-ncet căscată,
A casei lui de fier,
Lăuntricul mister,
Grămezile de suluri și hîrtii
Albastre, cîte-o mie, în vraf, cîteva mii,[8] /
(Că) *s-ar putea*[9] / vreodată (*să*)-i *ceri*[10] / (*să*) te-*mprumute*
La mare trebuință, cu lei vreo două sute."[11] /

(T. Arghezi, *Scrieri*, III, p. 150)

Se cere :

I. Să se arate felul propozițiilor și relațiile dintre ele.

Notă : Se va scrie fiecare propoziție separat, arătîndu-se felul ei și relația (dacă e cazul) cu alte propoziții din text. Nu se face schema.

1. *Maestrul e și-un mare gospodar* = prop. princ. indep., enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *El cheile cămării le poartă-n buzunar, la tribunal, la Curtea de Apel, casație, consilii și-n minister, cu el* = prop. princ. indep., enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
3. *Se teme* = prop. princ. regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
4. *că...s-ar putea* = prop. sec., subord. CI față de P_3, introdusă prin conj. *că*, regentă pentru P_5, enunț. optativă, simplă, afirm.
5. *jupîneasa...-n lipsă... să-i fure-o linguriță de zahăr și cafea* = prop. sec., subord. SB față de P_4, introdusă prin conj. *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
6. *De trebuie* = prop. sec., subord. CȚ cu nuanță CT față de P_8, introdusă prin conj. *de*, regentă pentru P_7, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
7. *să-i facă vreunuia vreo plată* = prop. sec., subord. SB față de P_6, introdusă prin conj. *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
8. *astupă cu spinarea(...) cîteva mii* = prop. princ., regentă pentru P_6 și P_9, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
9. *că s-ar putea* = prop. sec., subord. CZ față de P_8, introdusă prin conj. *că*, regentă pentru P_{10}, enunț. optativă, simplă, afirm.
10. *vreodată să-i ceri* = prop. sec., subord. SB față de P_9, introdusă prin conj. *să*, regentă pentru P_{11}, enunț. potenț., dezv., afirm.
11. *să te-mprumute, la mare trebuință, cu lei vreo două sute* = prop. sec., subord. CD față de P_{10}, introdusă prin conj. *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.

II. Analiza morfologică și sintactică a pronumelor și a adjectivelor pronominale din text :

el = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., N, subiect.
le = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., fem., Ac., compl. direct care reia compl. direct *cheile*.
(cu) *el* = pron. pers., formă acc., pers. a III-a, sg., masc., Ac. precedat de prep. simplă *cu*, compl. ind.
se (teme) = pron., refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. reflex., fără funcție sintactică.
s-(ar putea) = pron. refl., formă neacc., pers a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl. impers., fără funcție sintactică.
-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D., compl. ind.
-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D, compl. ind ; anticipă compl. ind. *vreunuia*.

Scanned with OKEN Scanner

vreunuia = pron. nehot. compus, masc., sg., D, compl. ind.
vreo = adj, pronom. nehot. compus, fem., sg., Ac., atr. adj.
lui = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G, atr. pronom. genitival.
câteva = adj. pronom. nehot. compus, fem., pl., Ac., atr. adj.
s-(ar putea) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl. impers., fără funcție sintactică.
-i = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., D, masc., compl. ind.
te- = pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., Ac., compl. direct.

III. *Derivarea cu sufixe, procedeu intern de îmbogățire a vocabularului*

Derivarea cu sufixe constituie un mijloc intern de îmbogățire a vocabularului foarte productiv în limba română, dacă avem în vedere că folosește circa 500 de sufixe.

Sufixele pot fi clasificate din două puncte de vedere: 1) după înțelesul cuvintelor; 2) după rezultatul morfologic al atașării sufixului la temă (deci după categoria lexicogramaticală rezultată din derivare).

1) Din punct de vedere semantic, sufixele pot fi :

— augmentative (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mare" și, uneori, nuanța peiorativă) : *-an (băietan), -andru (copilandru)* ; *-oi (lădoi)* ;

— diminutivale (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mic" și, uneori, nuanța apreciativă, iar alteori pe cea peiorativă) : *-aș (studențaș, profesoraș)* ; *-el, -ea (ciobănel, frumușea)* ; *-ică (rămurică)* ; *-ioară (bolnăvioară)* ; *-cioară (mescioară)* ; *-ușoară (trebușoară)* ; *-uș (măgăruș)* ; *-eluș -elușă (bebeluș, purcelușă)* ; *-uț, -uță (finuț, grădinuță)* ; *-uleț (prînzuleț)* ;

— de agent (arată că persoana denumită de derivat efectuează o categorie de lucrări sau activități) : *-ar (sticlar)* ; *-aș (poștaș)* ; *-easă (bucătăreasă)* ; *-(a)giu (camionagiu)* ; *-ist (buldozerist)* ; *-(ă)tor (învățător)* ;

— pentru denumirea însușirii unor obiecte : *-al (poporal)* ; *-bil (modelabil)* ; *-esc (studențesc)* ; *-iu (argintiu)* ; *-ar (inelar)* ; *-aș (trăpaș)* ;

— pentru denumiri abstracte : *-ătate (străinătate)* ; *-eală (chiverniseală)* ; *-ie (studenție)* ; *-anță, -ință (cutezanță, credință)* ;

— colective : *-ărie (muscărie)* ; *-et (brădet)* ; *-ime (viitorime)* ; *-iș (frunziș)* ; *-iște (cînepiște)* ;

— pentru indicarea modalității : *-ește (cîinește)* ; *-iș, -îș (fățiș, chiorîș)*.

2) Din punctul de vedere al categoriei lexico-gramaticale :

— substantivale : *-ar (fierar)* ; *-easă (bucătăreasă)* ; *-ime (tinerime)* ; *-iță (școlărița)* ; *-uș (urcuș)* ;

— adjectivale : *-esc (studențesc)* ; *-iu (liliachiu)* ; *-os (osos)* ;

— verbale : *-a (modela)* ; *-i (întări)* ; *-iza (românița)* ; *-ui (vărui)* ;

— adverbiale : *-ește (englezește)* ; *-iș (pieptiș)*.

Universitatea Timișoara, Filozofie, 1990

Se dă textul :

„*S-ar putea* (însă),[1] / *cugetă* cu inima strînsă coconul domnesc,[2] / *(să) nu fie* gazdele la locul lor ;[3] / poate *au fost duse* la tîrg[4] / (și) *au rămas* și ziua de luni ;[5] / (ori) *se vor fi dus* într-o petrecere la sfîntă mănăstire.[6] / *Bine ar fi fost,*[7] / își *încredință* temerea Alexăndrel către prietenul său Jder,[8] / *(să) îi trimes* întîi un om,[9] / *(să) afle*[10] / (dacă) cei căutați *stau* la locul lor.[11] /

— Măria ta, *n-ar fi fost bine,*[12] / *răspunse* cu hotărire **Ionuț**;[13] / **timpul** nostru *e scurt*[14] / (și) **rînduiala** ne *este*[15] / *(să) ne ducem* numaidecît.[16] / **Toate** *arată*[17] / (că) *vom găsi* pe jupînița."[18] /

(M. Sadoveanu, *Opere*, XIII, p. 158)

Se cere :

I. Să se arate felul propozițiilor și relațiile dintre ele. *Notă*: Se va scrie fiecare propoziție separat, arătînd felul ei și (dacă e cazul) relația cu alte propoziții din text. Nu se va face schema.

1. *S-ar putea însă* = prop. princ. coord. prin conj. advers. *însă* cu o frază precedentă, regentă pentru P_3.
2. *cugetă cu inima strînsă coconul domnesc* = prop. princ. incid.
3. *să nu fie gazdele la locul lor* = prop. sec., subord. SB față de P_1.
4. *poate au fost duse la tîrg* = prop. princ., coord. prin juxtapunere (;) cu P_1.
5. *și au rămas și ziua de luni* = prop. princ., coord. prin conj. cop. *și* cu P_4.
6. *ori se vor fi dus într-o petrecere la o sfîntă mănăstire* = prop. princ., coord. prin conj. disj. *ori* cu P_5.
7. *Bine ar fi fost* = prop. princ., regentă pentru P_9.
8. *își încredință temerea Alexăndrel către prietenul său Jder* = prop. princ. incid.
9. *să fi trimes întîi un om* = prop. sec., subord. SB față de P_7, regentă pentru P_{10}.
10. *să afle* = prop. sec., subord. circ. finală sau de scop față de P_9, regentă pentru P_{11}.
11. *dacă cei căutați stau la locul lor* = prop. sec., subord. CD față de P_{10}.
12. *Măria ta, n-ar fi fost bine* = prop. princ.
13. *răspunse cu hotărire Ionuț* = prop. princ. incid.
14. *timpul nostru e scurt* = prop. princ., coord. prin juxtapunere (;) cu P_{12}.
15. *și rînduiala ne este* = prop. princ., coord. prin conj. cop. *și* cu P_{14}, regentă pentru P_{16}.
    Notă : P_{14} și P_{15} pot fi interpretate și ca subord. circ. CZ față de P_{12}.
16. *să ne ducem numaidecît* = prop. sec., subord. PR față de P_{15}.
17. *Toate arată* = prop. princ., regentă pentru P_{18}.
18. *că vom găsi pe jupîniță* = prop. sec., subord. CD față de P_{17}.

II. Analiza sintactică și morfologică a fragmentului subliniat :

Măria ta = subst., fem., sg., V, art. cu art. hot. encl. *-a*, însoțit de adj. pronom. posesiv *ta*, pers. a II-a, sg., fem., V, atr. adj. ; formînd împreună o loc. pronom. de politețe în vocativ, fără funcție sintactică — după unii specialiști.

n-ar fi fost bine = expresie verbală impers. cu funcție de pred. nominal, alcătuit din :
n-ar fi fost = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., cond. optativ, perfect, pers. a III-a, sg. ;
bine = nume pred., expr. prin adv. de mod, simplu, pozitiv.

răspunse = verb pred., pers., conjug. a III-a, diat act., tranz., ind. perf. simplu, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

cu hotărîre = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. *cu*, neart., compl. circ de mod.

Notă : Grupul poate fi interpretat și ca o locuț. adv. de mod („hotărît"), cu funcție de compl. circ. de mod.

Scanned with OKEN Scanner

Ionuț = subst. propriu, simplu, masc., sg., N, subiect.
timpul = subst. comun, simplu, neutru, sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*, subiect.
nostru = adj. pronom. posesiv, ține locul mai multor posesori de pers. I, pl., se acordă cu subst. *timpul:* neutru, sg., N, atr. adj.
e scurt = pred. nominal alcătuit din:
e = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic. prezent, pers. a III-a, sg;
scurt = nume pred., expr. prin adj. variabil cu două terminații, neutru, sg., N, pozitiv.
și = conj. coord. cop., leagă două propoziții principale.
rînduiala = subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*, subiect.
ne = pron., pers., formă neacc., pers. I, pl., D posesiv cu funcție de atr. pronom. în D.
este = verb cop. — al cărui nume pred. este prop. pred. nr. 16 —, conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic. prezent, pers. a III-a, sg.
să ne ducem = verb pred., pers., conjug. a III-a, diat. reflexivă; unii specialiști îl consideră la diateza activă pronominală — cu pron. reflex. *ne*, formă neacc., în Ac. —, intranz., la diateza activă *a duce* e tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. I, pl., pred. verbal.
numaidecît = adv. de timp, compus, compl. circ. de timp.

III. Arătați și exemplificați ce valori poate avea verbul *a fi* în limba română.

Verbul *a fi* poate fi:

1. *predicativ*
a) personal — Noi *sîntem* aici.
— Noi *am fost* la țară.
b) impersonal, echivalent cu „a se întîmpla"
— Ce-*a fost* acolo?
— Ce-*a fost* / *a fost.*

2. *copulativ* (nepredicativ)
a) personal — Noi *vom fi studenți.*
b) impersonal (în expresii verbale impersonale)
— *Bine ar fi fost* / să...

3. *auxiliar morfologic* al diatezei pasive, al unor moduri și timpuri compuse, active și reflexive:
— la diateza pasivă: Noi *vom fi declarați* reușiți la examen.
— la indicativ viitor anterior: *Vom fi reușit* cînd vă veți întoarce din excursie.
— la condițional-optativ perfect: Eu *aș fi plecat* mai repede.
— la conjunctiv perfect: *Să fi știut* eu...
— la prezumtiv prezent: *Va fi ajutînd* și el pe cineva.
— la prezumtiv perfect: *Va fi ajutat* și el pe cineva, cîndva.
— la infinitiv perfect: Înainte de *a fi plecat*, ...

Universitatea Timișoara, Sociologie, 1990

Se dă textul:
„Îi *ajunsese* **faima** trișcarului departe,
La știutorii scripcii și meșterii de carte,[1] /

Scanned with OKEN Scanner

(Şi) *au venit*[2] / *(să)*-l *vadă* cu ochii,[3] / la bordei,
Boierii meseriei de cîntec şi condei.[2] /
Îi *ziseră*, găsindu-l :[4] / — √ *Prea bine*,[5] / (dar) *se cere*[6] /
(Să) nu ne *pierdem* firea şi punctul de vedere.[7] /
Sînt **pravile şi dogme**[8] / (şi),[9] / *fără de-ndoială*,[10] /
Nu ţi-*e iertat*[9] / *(să) fluieri* din buze, fără şcoală.[11] /
(Orice) **privighetoare şi mierlă** *recunoască*-l,[12] /
Cum l-*am primi*[13] / *(să) cînte*[14] / pe insul fără dascăl,
Fără hîrtii semnate, cu număr, an şi zile
De pricepuţii noştri la rubrici şi ştampile ?"[13] /
√=e

(T. Arghezi, *Scrieri*, IV, p. 75)

Se cere :

I. Să se arate felul propoziţiilor şi relaţiile dintre ele.

Notă : Se va scrie fiecare propoziţie separat şi (dacă e cazul) relaţia cu alte propoziţii din text :

1. *Îi ajunsese faima trişcarului departe, la ştiutorii scripcii şi meşterii de carte* = = prop. princ.
2. *şi au venit... la bordei boierii meseriei de cîntec şi condei* = prop. princ., coord. prin conj. cop. *şi* cu P_1, regentă pentru P_3.
3. *să-l vadă cu ochii* = prop. sec., subord. circ. finală sau de scop faţă de P_2.
4. *Îi ziseră, găsindu-l* = prop. princ. indep.
5. *Prea bine* = prop. princ., eliptică de verbul cop. *a fi* al expresiei verbale impers.
6. *dar se cere* = prop. princ., coord. cu P_5 prin conj. advers *dar*, regentă pentru P_7.
7. *să nu ne pierdem firea şi punctul de vedere* = prop. sec., subord. SB faţă de P_6.
8. *Sînt pravile şi dogme* = prop. princ.
9. *şi... nu ţi-e iertat* = prop. princ., coord. cu P_8 prin conj. cop. *şi*, regentă pentru P_{11}.
10. *fără de-ndoială* = prop. princ. incidentă.
11. *să fluieri din buze, fără şcoală* = prop. sec., subord. SB faţă de P_9.
12. *Orice privighetoare şi mierlă recunoască-l* = prop. sec., subord. circ. concesivă faţă de P_{13}.
13. *cum l-am primi ... pe insul fără dascăl, fără hîrtii semnate, cu număr, an şi zile, de pricepuţii noştri la rubrici şi ştampile* = prop. princ., regentă pentru P_{12} şi P_{14}.
14. *să cînte* = prop. sec., subord. circ. de scop sau finală faţă de P_{13}.

II. Analiza morfologică şi sintactică a primelor patru versuri :

îi = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D, compl. indirect, anticipă compl. ind. *trişcarului.*
ajunsese = verb pred., conjug. a III-a, diat. act., intranz., indic., m.m.c.p., pers. a III-a, sg., pred. verbal.
faima = subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*, subiect.
trişcarului = subst. comun, simplu, masc., sg., D, art. cu art. hot. encl. *-lui*, compl. ind.

Notă : Dacă nu ar fi fost anticipat de forma neacc. a pron. pers. de dativ *îi*, subst. *trişcarului* ar fi putut fi interpretat ca un atr. subst. genitival.
departe = adv. de loc, simplu, pozitiv, compl. circ. de loc.

Scanned with OKEN Scanner

la ştiutorii = subst. comun, simplu, masc., pl., Ac. precedat de prep. simplă *la*, art. cu art. hot. encl. *-i*, compl. ind. cu nuanţă de compl. circ. de loc.
scripcii = subst. comun, simplu, fem., sg., G, art. cu art. hot. encl. *-i*, atr. subst. genitival.
şi = conj. coord. cop., simplă, leagă două compl. ind.
meşterii = subst. comun, simplu, masc., pl., Ac. cu prepoz. subînţeleasă *la*, art. cu art. hot encl. *-i*, compl. ind. cu nuanţă de compl. circ. de loc.
de carte = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart., atr. subst. prepoz.
şi = conj. coord. cop., simplă, leagă două prop. princ.
au venit = verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., perf. comp., pers. a III-a, pl., pred. verbal.
să = conj. subord. circ. simplă, introduce o CS.
să vadă = verb pred., pers., conjug. a II-a, diat act., tranz., conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl., pred. verbal.
-l = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., Ac., compl. direct.
cu ochii = subst. comun, simplu, masc., pl., Ac. precedat de prep. simplă *cu*, art. cu art. hot encl. *-i*, compl. instrum.
la bordei = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *la*, neart., compl. circ. de loc.
boierii = subst. comun, simplu, masc., pl., N, art. cu art. hot. encl. *-i*, subiect.
meseriei = subst. comun, simplu, fem., sg., G, art. cu art. hot. encl. *-i*, atr. subst. genitival.
de cîntec = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart., atr. subst. prepoz.
şi = conj, coord. cop. simplă, leagă două atr. subst. prepoz.
condei = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. cu prepoz. subînţeleasă *de*, neart., atr. subst. prepoz.

III. Funcţiile sintactice ale cazurilor în limba română.

Cazul este o categorie gramaticală prin care substantivele, pronumele, numeralele cu valoare substantivală capătă o anumită formă în raport cu funcţiile sintactice pe care le îndeplinesc. Categoria cazului apare şi la alte părţi de vorbire : articole, adjective, verbe la participiu : aici, cazul este o categorie formală, de acord cu un nume sau cu un substitut al acestuia.

În limba română, substantivul, pronumele, numeralul au cinci cazuri : N, G, D, Ac., V.

Nominativul are următoarele funcţii :

1. Subiect : *Elevul* (*el*, *cei doi*) învaţă.
2. Nume predicativ : El este *student (al meu, al doilea)*.
3. Atribut substantival apozitional (acordat sau neacordat în caz) : Ionescu, *vecinul* de bloc...

   Lui Ionescu, *vecinul* de bloc...

   Atribut pronominal apozitional ; Maria, adică *ea*, m-a chemat.
4. Element predicativ suplimentar :

   Vă cred *studenţi*.

Genitivul poate fi precedat sau nu de art. posesiv genitival, de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale. Are următoarele funcţii :

1. Subiect : *Ai casei (ai lui, ai amînduora)* au plecat la facultate.
2. Nume predicativ :

   Copiii sînt *ai Marici (ai lui, ai celor doi)*.

   Noi sîntem *împotriva războiului (împotriva lor, împotriva ambilor)*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Atribut substantival genitival :
Cărțile *elevilor (ambilor)* ...
Atribut pronominal genitival :
Cărțile *lui (aceluia, altora)* ...
Atribut substantival prepoziţional :
Cărțile *din fața elevilor (din fața celor doi)* ...
Atribut pronominal prepoziţional :
Cărțile *din fața lui (din fața aceluia)* ...
Atribut substantival apoziţional :
Cărțile *lui Ionescu, ale vecinului* ...
Atribut pronominal apoziţional :
Cărțile *lui Ionescu, adică ale acestuia* ...
4. Complement indirect : El luptă *împotriva minciunii (cuiva, amîndurora).*
5. Complement circumstanţial :
— de loc : *În fața casei (lui, amîndurora))*...
— de timp : A venit la facultate *în urma colegilor (lor, celor doi).*
— de cauză : N-a venit la facultate *din cauza frigului (lui, celor doi).*
— condiţional : *În locul Mariei (ei, celor doi),* eu n-aș tăcea.
— concesiv : *În ciuda greutăților (lor, celor doi),* tot a venit.

Dativul apare, de regulă, fără prepoziţie, dar poate fi însoţit și de anumite prepoziţii specifice *(grație, datorită, mulțumită, conform, contrar, potrivit).* Are următoarele funcţii :

1. Subiect : Scrieți *cui* vă iubește.
2. Complement indirect :
Călătorului (lui) îi șade bine cu drumul.
3. Atribut în dativ : Acordarea de compensații *salariaților (acestora)* ...
4. Complement circumstanţial de loc :
Copilul nu stătea *locului.*
5. Complement circumstanţial de mod : *Conform înțelegerii,* a venit.

Acuzativul poate fi precedat sau nu de prepoziţii sau locuţiuni prepoziţionale. Are următoarele funcţii :

1. Subiect : *Cu toții* am luat-o la fugă. *Ea și cu mine* am lipsit. Erau acolo *peste o sută.*
2. Nume predicativ : Podul este *de piatră.*
3. Atribut prepoziţional :
Povestiri *despre viitor (despre el)*
Atribut apoziţional :
L-am văzut pe Grivei, *pe cățelul* tău.
4. Complement direct : Privim *grădina* (o privim).
L-am văzut *pe tata (pe el).*
5. Complement indirect : A apelat *la colegi.*
A auzit *de carte (de aceasta).*
6. Complement circumstanţial :
— de loc : S-a dus *la școală (la aceea).*
— de timp : A venit *pe seară.*
— de mod : Vorbește *cu curaj.* Se poartă *ca oamenii.*

Vocativul nu are de obicei funcţie sintactică. În anumite construcţii, în care apar două substantive la vocativ, al doilea are rol de apoziţie pe lîngă primul (nene *Marine!*). De asemenea, poate fi și propoziţie principală nean-alizabilă. (— *Ioane, Ioane!* strigau vecinii.)

Scanned with OKEN Scanner

1. a) Identificarea predicatelor (prin subliniere) și a elementelor de relație (prin încercuire).

b) Despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și indicarea raporturilor dintre ele (prin schema frazei).

„(Deși) mai *sînt* numeroși **musafiri** la masă,[1] / *n-am* r ă b d a r e a[2] / *(să) plece*[3] / (și) tot timpul aducînd vorba de agricultură, despre momentul[4] / (cînd) *se încep* **muncile**,[5] / (fără *să*) *întreb* însă de-a dreptul,[6] / (căci) *știam* perspicacitatea[7] / (cu care) *se refuză* bărbatului orice **detaliu**[8] / **(care)** l-*ar lămuri* asupra situației lui,[9] / *am căutat*[4] / *(să) aflu*[10] / (dacă) **Iorgu** *fusese* într-adevăr la țară, la 15 februarie."[11] /

(Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război*)

1. P. CV (2)
2. P.P
3. P. AT (2) } și
4. P.P
5. P. AT (4)
6. P. CM (4)
7. P. CZ (6)
8. P. AT (7)
9. P. AT (8)
10. P. CD (4)
11. P. CD (10)

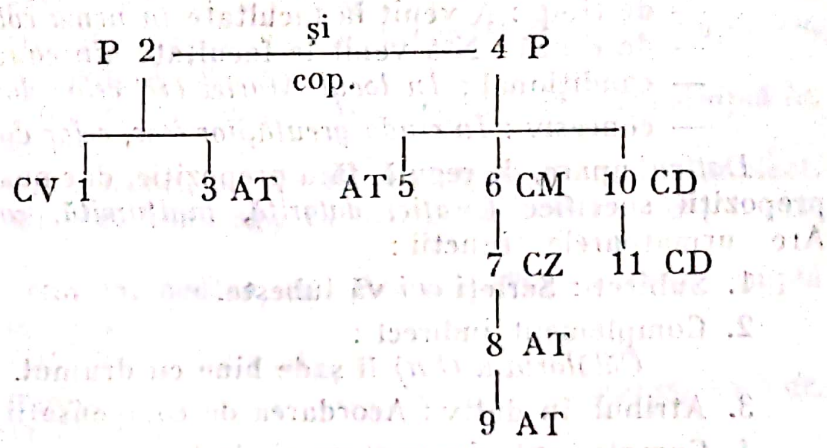

Notă : Conj. coord. advers. *însă* leagă nu două prop., ci o parte de prop. (compl. circ. de mod *aducînd vorba*) cu o prop. subord. (circ. de mod *fără să întreb de-a dreptul*).

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

muncile = subiect al verbului reflex. cu sens pasiv *se încep*, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., N, art. cu art. hot. encl. *-le.*

de-a dreptul = compl. circ. de mod, expr. prin locuț. adv. de mod.

cu care = compl. indirect al verbului reflex. cu sens pasiv *se refuză*, expr. prin pron. rel. — *care* substituie subst. *perspicacitate* —, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *cu*, element subordonator în frază — introduce o AT.

orice = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. compus — acordat cu subst. determinat *detaliu* —, neutru, sg., N.

detaliu = subiect gramatical al verbului reflex. cu sens pasiv *se refuză* „e refuzat", expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, neart.

care = subiect al pred. *ar lămuri* din subord. AT pe care o introduce ca element subordonator, expr. prin pron. rel. — *care* substituie subst. *detaliu* —, neutru, sg., N, introduce o AT.

lui = atr. pronom. genitival, expr, prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G.

fusese = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, m.m.c.p., pers. a III-a, sg.

într-adevăr = compl. circ. de mod, expr. prin locuț. adv. de mod.

Scanned with OKEN Scanner

3. Alcătuiți familiile de cuvinte de la *român, orb, a citi, cald* :

român	*orb*	*citi*	*cald*
română	oarbă	reciti	caldă
româncă	orbi	citire	călduț
românesc	orbire	recitire	încălzi
neromânesc	orbit	citit	încălzire
românește	neorbit	recitit	încălzit
neromânește	orbește	cititor	neîncălzit
românaș	orbesc	citibil	încălzitor
româncuță	orbecăi	citeț	supraîncălzit
românism	orbecăire	neciteț	căldură
România	orbecăială	răsciti	călduriță
românime	orbete	răscitit	călduros
româniza			

Universitatea Craiova, Drept, 1990

1. a) Analiza sintactică a frazei, indicînd predicatele (prin subliniere), elementele de relație (prin încercuire), propozițiile și felul lor, raporturile dintre propoziții (prin schema frazei) :

„Îi *spuse*[1] / (că) în cele trei luni,[2] / (cît) *a stat* în străinătate,[3] / *a avut* cheltuieli exorbitante,[2] / (că) *a trebuit*[4] / *(să) facă apel* și la bărbatul ei,[5] / (deși) i-*a fost penibil*,[6] / (pentru că) **Grigore** *are* amabilitatea[7] / *(să) nu se amestece*[8] / (și) nici **ea**, în schimb, *nu vrea*[9] / *(să)*-i *ceară* nimica, mai ales în cazuri[10] / *(cum) a fost* **călătoria** recentă, întrucîtva împotriva voinței lui."[11] /

(Liviu Rebreanu)

1. P.P
2. P.CD (1) — juxt.
3. P.AT (2) — juxt.
4. P.CD (1) — juxt.
5. P.SB (4)
6. P.CV (5)
7. P.CZ (6) — și
8. P.AT (7) — și
9. P.CZ (6) — și
10. P.CD (9)
11. P.AT (10)

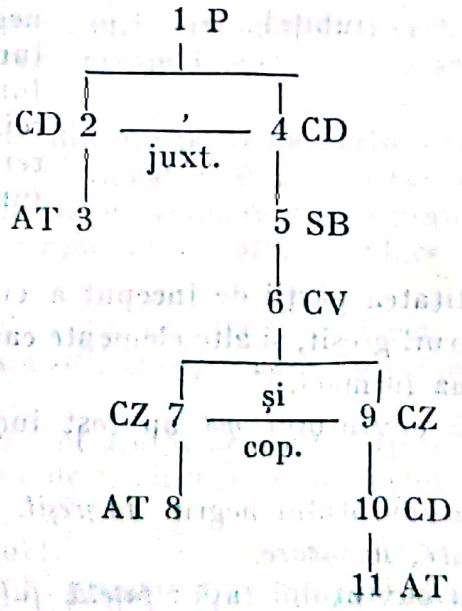

1. b) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

în . . . luni = compl. circ. de timp, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă *în*, neart.

cele trei = atr. adj., expr. prin numeral cardinal propriu-zis simplu, valoare adj. : fem., Ac., precedat de art. adj. demonstr. *cele*.

Scanned with OKEN Scanner

ei = atr. pronom. genitival, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, sg., fem., G.
penibil = nume pred. al expresiei verbale impers. *a fost penibil*, expr. prin adv. de mod, simplu, pozitiv.
nimica = compl. direct, expr. prin pron. negativ, simplu, Ac.
cum a fost = pred. nominal alcătuit din :
cum = nume pred., expr. prin adv. de mod, rel., cu rol subordonator în frază — introduce o AT ;
a fost = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, perf. compus, pers. a III-a, sg.
călătoria = subiect, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, art. cu art. hot. encl. *-a*.
împotriva voinței = atr. subst. prepoz., care determină subst. *călătoria*, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., G precedat de prep. *împotriva*, art. cu art. hot. encl. *-i*.
lui = atr. pronom. genitival, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G.

2. Alcătuiți familiile de cuvinte de la *gol*, *a iubi*, *negru*, *față* :

gol	*iubi*	*negru*	*față*
goluț	iubit subst.	negriu	fățos
golaș	iubit adj.	negricios	fățiș
golan	neiubit	negruț	fățarnic
golancă	iubire	negrușor	fățărnicie
golănime	iubitor	negrișor	fățui
golănel	neiubitor	negreață	fățuială
golicică	iubeț	negrime	fățuire
goliște	iubăreț	negrit	fățuit adj.
golătate	neiubăreț	negreală	fățuitor
goliciune	iubițel	negritură	fățuit subst.
regoli		înnegri	înfățișa
dezgoli		înnegrire	înfățișare
regolire		reînnegri	înfățișat
dezgolire		reînnegrire	neînfățișat
dezgolit		înnegrit	reînfățișat
nedezgolit			

Prin identitatea părții de început a cuvintelor, în familiile celor patru cuvinte au apărut, greșit, și alte elemente care nu au nici o legătură semantică, ci cel mult una formală.

În familia cuvîntului *gol* au fost incluse cuvintele : *golgotă*, *gologan*, *golf*, *goliat*.

În familia cuvîntului negru : *negreșit*, *negravat*, *negrizonat*, *negramatical*, *negrupat*, *negură*, *negurare*.

În familia cuvîntului față : *fațetă*, *fațadă*, *fățălău*, *grefați*.

3. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :
subapreciat = sub-a-pre-ci-at
sanctuar = sanc-tu-ar
sublimare = su-bli-ma-re
despre = de-spre

Scanned with OKEN Scanner

1. Subiectul și propoziția subordonată subiectivă.

Subiectul și prepoziția subiectivă pot fi tratate în paralel : definiție, exprimare, topică, punctuație, probleme specifice. Pot fi tratate și separat, așa cum am conceput noi această rezolvare.

Subiectul este partea principală a propoziției care arată cine face acțiunea exprimată de predicatul verbal sau cui i se atribuie o caracteristică exprimată prin numele predicativ : „*Colegul* meu citește", „*El* este foarte atent".

Subiectul unui verb pasiv sau al unui reflexiv pasiv arată pe cel care suferă acțiunea exprimată de predicat : „Studenții *sînt ajutați* de părinții lor".

Subiectul este exprimat prin :

— *substantive* în N („*Vecinul* meu este șofer"), în G („*Ai casei* au plecat") sau în Ac. precedat de prepoziția *la* cu valoare cantitativă („A venit *la lume* !", „Au căzut *la mere* !") ;

— *pronume* în N („*Acesta* știe ceva", „*Ce* se întîmplă ?") și în G („*Ai lui* au plecat"). Pronumele relative — avînd în frază rolul de a introduce multe specii de subordonate care depind de cuvintele din regentă — pot sta nu numai în N, ci și în D, Ac. („Nu știu / *cine* (N) a venit" /; „Am întrebat ceva / *pe cine* (Ac.) a venit" / ; „Am pus cîteva întrebări / *cui* (D) a venit." /) ;

— *numerale* cu valoare substantivală în N („*Trei* au plecat", „*Amîndoi* lipsesc", „*Al doilea* e bolnav") ;

— verbe la modurile infinitiv și supin („E ușor *a greși*", „E mai greu *de muncit*") ;

— interjecții : „Se aude deodată *trosc* !"

Subiect au nu numai verbele la moduri personale, ci și verbele la modurile gerunziu și infinitiv („Venind *tu*, noi ne-am bucurat" ; „Înainte de a pleca *tu*, noi te vom vizita").

Subiectul poate fi exprimat prin diferite părți de vorbire și, în acest caz, este *simplu* („*Toți* citesc.") și *multiplu* (alcătuit din două sau mai multe subiecte simple, între care există relații de coordonare prin juxtapunere sau prin joncțiune „*Ion, Ana, Marin și Gheorghe* au plecat", „Îi place *sau a citi, sau a se plimba*").

În afara *subiectului gramatical* — cu funcția de subiect, care răspunde la întrebările *cine, ce* — există și un *subiect logic*, care, în propoziție, are altă funcție sintactică și anume :

— complement de agent : „Eu sînt ajutat *de aceștia*" (prin transformarea verbului pasiv, se observă valoarea de subiect a complementului de agent : „*Aceștia* mă ajută") ;

— complement indirect (în dativ) : „*Îmi* este foame", „*Îți* este dor", „*Ne* pare rău", „*Vă* pare bine" etc. În primele două propoziții, predicatul este verbul *este*, iar subiectul gramatical este *foame*, respectiv, *dor* ; *îmi, îți* sînt complemente indirecte, care, din punct de vedere logic, au valoare de subiect : „*Eu* am ... foame", „*Tu* ai ... dor" ; în celelalte două exemple, predicatul verbal este exprimat prin locuțiunile verbale *a(-i) părea bine, a(-i) părea rău*, însoțite de complementele indirecte *ne* și *vă*, care, din punct de vedere logic, sînt subiecte : „*Noi* ne întristăm." ; „*Voi* vă bucurați".

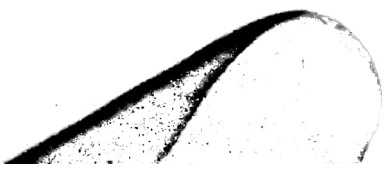

Subiectul este și neexprimat : *inclus* în desinența verbului de persoana I sau a II-a (Cînți. ; citiți ; cîntam), *subînțeles* (de obicei a fost exprimat în propozițiile anterioare, dar poate fi și după aceea : „*Ionel* a venit la noi, / după ce a trecut pe la magazin"), *nedeterminat* („Bate la ușă", „Tună afară", „Bine faci, bine găsești").

Cazuri speciale de subiecte le reprezintă cele exprimate prin construcții infinitivale relative (după verbele *a fi, a avea, „a exista"* : „Nu-i *cine mă vedea*", „Are *cine mă ajuta*"). De asemenea, unele subiecte pot fi reluate prin substantive sau prin pronume („Vine el *tata*", „Te bate ea *mama*", „Ionel a venit și *el*").

Topică și punctuație

Subiectele verbelor predicative sau copulative personale stau, de obicei, înaintea predicatelor : „Toți *copiii* ne-am adunat", „*Părinții* voștri sînt binevoitori". Cînd insistăm asupra predicatelor, din motive de expresivitate, subiectele trec pe planul al doilea : „Ne-am adunat toți *copiii*", „Sînt binevoitori *părinții* voștri".

Subiectele predicatelor verbale sau nominale exprimate prin verbe sau expresii verbale impersonale stau, de regulă, după acestea : „Ți se cuvine *respect*". „Îmi place *legea*", „E ușor *de constatat*". Această topică se inversează din aceleași motive stilistice : „*Respect* ți se cuvine", „*Legea* îmi place", „*De constatat* e ușor".

Există și cîteva cazuri de topică fixă a subiectului : în propozițiile principale incidente stă după predicat („ — Am plecat ! zise *el*") ; în propoziții interogative sau subordonate subiectul exprimat prin pronume interogativ sau relativ stă înaintea predicatului („*Cine* a venit ?", „*Ce* se întîmplă ?", „Nu știu / *cine* a venit", „Nu știu / *ce* se întîmplă") ; subiectele verbelor la infinitiv sau gerunziu stau după acestea („Înainte de a veni *eu*, tu ai mîncat" sau „Tu ai mîncat înainte de a veni *noi*") etc.

Subiectul nu se desparte niciodată de predicat prin virgulă, indiferent de topică.

Propoziția subiectivă (SB) îndeplinește funcția de subiect al unui element verbal sau adverbial din propoziția regentă. Regentul este exprimat prin :

— *verb personal* (predicativ sau copulativ) :

SB P
„(Cine) *nu deschide* ochii[1] / *deschide* punga."[2] /

SB P
„(Cine) se *îngrijește*[1] / *pare* și *mai frumos*."[2] /

Uneori acest verb este la un mod nepersonal (gerunziu sau infinitiv) :

SB P
„Venind[1] / (eine) *era așteptat*,[2] / *ne-am bucurat* mult."[1] / ;

— *verb impersonal*, reflexiv sau activ, la un mod personal sau nepersonal :

P SB
„*S-a auzit*[1] / (că) *vom face* o excursie."[2] /

P SB
„*Trebuia*[1] / *(să) plece* imediat la școală."[2] /

P SB
„Îmi *place*[1] / *(să) citesc* mult."[2] /

SB P
„*Părîndu-i-se*[1] / (că) *știe* prea multe,[2] / *nu* mai *citește* nimic."[1] /

Scanned with OKEN Scanner

— *expresie verbală impersonală* al cărei verb copulativ impersonal *a fi* poate fi la un mod personal sau la un mod nepersonal (infinitiv sau gerunziu) :

P SB
„*Este necesar*[1] / *(să) păstrăm* bunurile țării.“[2] /
P SB
„*Este de mirare*[1] / (că) și-*a amintit* de mine.“[2] /
SB P
„*Fiind necesar*[1] / *(să) plec* la bunici,[2] / *am alergat* imediat.“[1] / ;

— *adverb predicativ* sau *locuțiune adverbială predicativă* :

P SB
„*Desigur*[1] / (că) *s-a rezolvat* **totul.**“[2] /
P SB
„*Fără îndoială*[1] / (că) **examenul** *va fi dificil.*“[2] /

Cuvintele introductive sau conectivele gramaticale pentru subiective sînt :

— *conjuncții subordonatoare* : *că, să, dacă, de, ca...să* :

P SB SB
„*Nu se știe*[1] / (dacă) *va fi ușor*[2] / (sau) (de) *va fi greu.*“[3] /

— *pronume* sau *adjective relative* simple sau compuse : *care, cine, ce, cît, cîtă, cîți, cîte, al cîtelea, a cîta, cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce* — de obicei în N, dar și în G, D, Ac. cînd introduc diverse subiective care au o formă de element de relație impusă de un cuvînt din subordonată :

SB P P SB
în N : „**(Cine)** *învață* zilnic[1] / *va reuși.*“[2] / ; „*Nu se știe*[1] / (care) **carte** *este mai bună.*“[2] /

SB P
în D : „(Cui) *nu*-i *place* **munca**[1] / *să* ne *spună.*“[2] /

SB P
în Ac. : „(Pe cine) *nu lași*[1] / (...) *nu* te *lasă*[1]) ..“

— *pronume* sau *adjective nehotărîte* compuse cu *ori-* : *oricare, oricine, orice, oricîți, oricîte*, de obicei în N, dar — ca pronume relative — și în D, Ac. :

SB P
în N : „**(Oricine)** *vine* la noi[1] / *este ajutat.*“[2] /
SB P
în D : „(Oricui) îi *place* **munca**[1] / *să vină* la noi.“[2] /
SB P
în Ac. : „(Pe oricîți) i-*am ajutat*[1] / mă *salută* cu respect.“[2] /

— *adverbe relative* : *unde, cînd, cum, cît, încotro* :

P SB SB
„*Nu se știe*[1] / (cînd) *va pleca* la munte[2] / (și) (cît) *va sta* acolo.“[3] /

Topica : Propozițiile subiective ale unor verbe personale (predicative sau copulative) sau ale unor locuțiuni verbale cu verbul la un mod personal precedă elementul regent și sînt introduse prin pronume relative și nehotărîte compuse cu *ori-*. Această topică este uneori inversată din motive de expresivitate :

SB P
„Numai **cine** *învață* zilnic[1] / *va reuși* la facultate.“[2] /
— topică normală

P SB
„*Va reuși* la facultate[1] / numai (**cine**) *va învăța* zilnic.“[2] /
— topică inversă

Scanned with OKEN Scanner

Subiectivele unor verbe impersonale ori ale unor expresii verbale impersonale cu verbele la moduri personale stau, de obicei, după acestea ; cu valoare expresivă, subiectivele stau și înainte :

P SB
„*Se știa* de ieri[1] / (că) *nu va cumpăra* nimic."[2] / — topică obișnuită

SB P
„(Că) *nu va cumpăra* nimic[1] / *se știa* de ieri."[2] / — topica inversă

P SB
„*Este foarte ușor* pentru mine[1] / *(să) reții* totul în minte."[2] / — topica normală

SB P
„*(Să) nu știu* nimic[1] / *este penibil*."[2] / — topica inversă

2. Despărțiți textul de mai jos în propoziții și indicați felul lor :

„Întîia gravă **preocupare**,[1] / (după ce) *ai învățat*[2] / *(să) le îndoiești*[3] / (de ceea ce) *scrii*,[4] / *este*[1] / *(să) cauți* perfecțiunea,[5] / (pe care) *n-ai s-o ajungi* niciodată,[6] / (dar) (pe care) *ai putea*[7] / *(să)* o *urmărești* neîntrerupt[8] / (cît) îți *durează* **firul**"[9] /

(Tudor Arghezi)

1. P.P.
2. P.CT (5)
3. P.CD (2)
4. P.CI (3)
5. P.PR (1)
6. P.AT (5) ┐ dar
7. P.AT (5) ┘
8. P.CD (7)
9. P.CT (8)

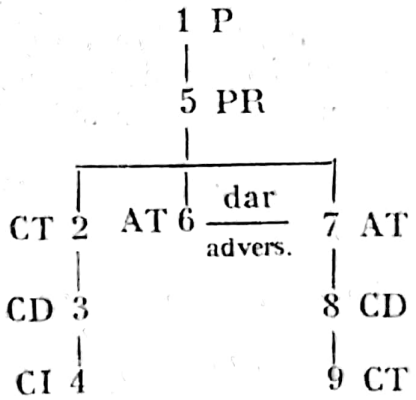

3. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

dar = conj. coord. advers., simplă, leagă două AT (P_6 și P_7).

pe care = pron. rel. simplu — substituie subst. *perfecțiunea* —, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *pe*, introduce P_7 AT, dar are funcție sintactică de compl. direct al verbului *să urmărești* din P_8, în care este reluat prin forma neacc. a pron. pers. *o*.

ai putea = verb pred., pers., conjug. a II-a, diat. act., tranz., condițional-optativ, prezent, pers. a II-a, sg., pred. verbal.

să = conj. simplă, subord. necirc., introduce P_8 CD.

să urmărești = verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., tranz., conjunctiv prezent, pers. a II-a, sg., pred. verbal

o = pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac., compl. direct care reia compl. direct *pe care*.

neîntrerupt = adv. de mod, compl. circ. de mod cu nuanță temporală.

cît = adv. de timp, rel., compl. circ. de timp, introduce P_9 CT.

îți = pron. pers., formă neacc., pers. a II-a, sg., D, compl. indirect ; are și valoare de D posesiv, cu funcție de atr. pronom. în dativ.

durează = verb pred., conjug. I, diat. act., intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg., pred. verbal.

firul = subst. comun, simplu, neutru, sg., N, art. cu art. hot. encl. *-l*.

Scanned with OKEN Scanner

1. Să se alcătuiască schema frazei, indicîndu-se felul propozițiilor și raporturile dintre ele, cu precizarea elementelor de relație :

„*Se plimba* grăbit prin sistemele falnice de înțelepciune,[1] / *bătea* la toate porțile, din ce în ce mai înfricoșat,[2] / (dar)[5] / (îndată ce) *se oprea*[3] / (și) *ridica* ochii spre strada biciuită de ploaie și mînjită de noroi, spre cîmpurile și dealurile înverzite și spălate, spre văzduhul cutreierat de nouri bolbocați,[4] / *simțea* deodată[5] / (cum) în sufletul lui *se prăbușeau* toate **clădirile** monumentale . . . , nelăsînd în urma lor nici măcar ruine, ci numai un gol sterp, cenușiu și nesfîrșit de necăcios."[6] /

(L. Rebreanu, *Pădurea spînzuraților*)

1. P.P ┐ juxt.
2. P.P ┘
3. P.CT (5) ┐ și
4. P.CT (5) ┘
5. P.P ─ dar
6. P.CD (5)

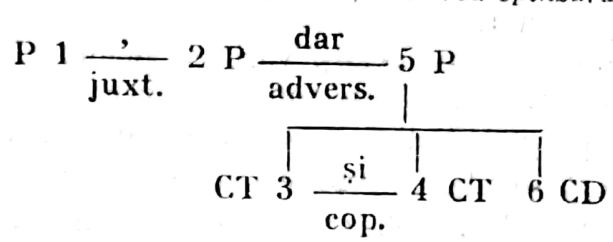

Propozițiile subordonate sînt introduse prin :

P_3 — locuț. conjuncț. *îndată ce.*

P_4 — locuț. conjuncț. subînțeleasă *îndată ce.* P_4 este coord. cu P_3 prin conj. cop. *și.*

P_6 — adv. de mod., rel. *cum*, care are, în CD pe care o introduce, funcție de compl. circ de mod.

Propozițiile principale sînt coordonate prin juxtapunere (P_1 — P_2), iar P_2 și P_5 prin conj. advers. *dar.*

2. Să se analizeze sintactic și morfologic atributele din text :

falnice = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două terminații, neutru, pl., Ac., pozitiv.

de înțelepciune = atr. subst. prepoz., expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg. — defectiv de pl. —, Ac. precedat de prep. simplă *de*, neart.

toate = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot., simplu, fem., pl., Ac. ; este considerat și adj. variabil cu două terminații, fem., pl., Ac.

biciuită = atr. adj., expr. prin verb, conjug. a IV-a, participiu cu valoare verbală și cu formă adjectivală : fem., sg., Ac. (acordat cu subst. *strada*).

mînjită = atr. adj., expr. prin verb, conjug. a IV-a, modul participiu cu valoare verbală și cu formă adjectivală — acordat cu subst. *strada* —: fem., sg., Ac.

înverzite și spălate = atr. adj. multiplu, format din două atr. adj. simple, coord. prin conj. cop. *și*, expr. prin verbe la participiu cu formă adjectivală : neutru, pl., Ac.

cutreierat = atr. adj., expr. prin verb, conjug. I, participiu cu formă adj. : neutru, sg., Ac.

bolbocați = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două terminații, masc., pl., Ac., pozitiv.

lui = atr. pronom. genitival, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G.

toate = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. simplu, fem., pl., N ; este considerat și adj. variabil cu două terminații, fem., pl., N, atr. adj.

Scanned with OKEN Scanner

monumentale = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu două terminații, fem., pl., N, pozitiv cu sens de superlativ.

sterp, cenușiu și nesfîrșit de necăcios = atr. adj. multiplu, format din trei atr. adj. simple, coord. prin juxtapunere și prin conj. cop. *și*, expr. prin:

sterp, cenușiu = adj. variabile cu două terminații, neutru, sg., Ac., pozitiv;

nesfîrșit de necăcios = adj. variabil cu două terminații, neutru, sg., Ac., superlativ absolut.

3. Să se indice cuvintele din text care și-au schimbat valoarea gramaticală, dînd explicațiile de rigoare:

grăbit = adj. variabil cu două terminații *(grăbit,-ă)*, provenit din verb la participiu.

mai înfricoșat, -ă = adj. variabil cu două terminații, gradul comparativ de superioritate, provenit din verb la modul participiu.

toate (porțile, clădirile) = adj. pronom. nehot., provenit din pron. nehot.

bolbocați = adj. variabil cu două terminații, provenit din verb la participiu.

în urma = loc. prepoz. cu regim de genitiv, provenită din locuț. adv. *în urmă*.

un gol = subst. comun, simplu, neutru, provenit din adj. prin schimbarea valorii gramaticale — prin articulare cu art. nehot.

nesfîrșit = adv. de mod — care formează superlativul absolut al adj. *necăcios* —, provenit din adj. prin schimbarea valorii gramaticale.

Universitatea Brașov, Litere, 1990

I. a) Să se împartă textul în propoziții, să se arate felul lor, relațiile dintre ele, precum și mijloacele de exprimare a acestor relații:

„La Crăciun,[1] / (cînd) *tăia* **tata** porcul,[2] / (și)-l *pîrlea*,[3] / (și)-l *opărea*,[4] / (și)-l *învălea* iute cu paie,[5] / (de)-l *înăbușea*,[6] / (ca *să*) se *poată* rade mai frumos[7] / **eu** *încălecam* pe porc, deasupra paielor,[1] / (și) *făceam* un chef de mii de lei, știind[8] / (că) mie *are să*-mi *deie* coada porcului,[9] / (*s*)-o *frig*,[10] / și beșica[9] / (*s*)-o *umplu* cu grăunțe,[11] / (*s*)-o *umflu*[12] / (și)(*s*)-o *zurăiesc*,[13] / (după ce) *s-a usca*,[14] / (ș)-apoi, √*vai* de urechile mamei,[15] / (pînă ce) *nu* mi-o *spărgea* de cap.“[16] /

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

√ = era

2. P.CT (1) — și
3. P.CT (1) — și
4. P.CT (1) — și
5. P.CT (1)
6. P.CNS (5)
7. P.CS (6)
8. P.P

— și

8.
9. P.CD (8)
10. P.CS (9)
11. P.CS (9) — juxt.
12. P.CS (9) — și
13. P.CS (9)
14. P.CT (13)
15. P.P
16. P.CT (15)

— și

Scanned with OKEN Scanner

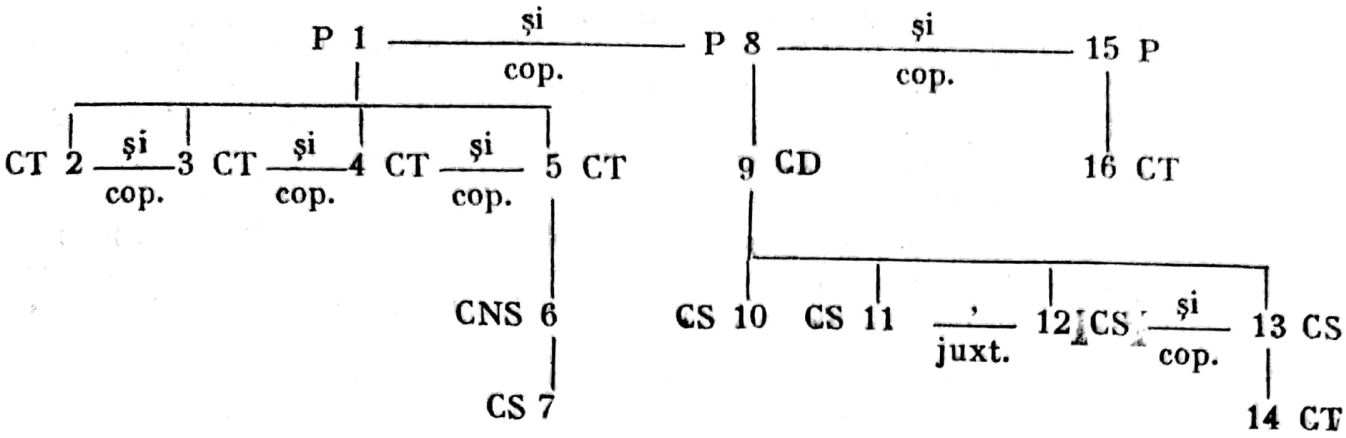

P_1 = prop. princ., regentă pentru P_2, P_3, P_4 și P_5.

P_2 = prop. sec., subord. CT față de P_1, introdusă prin adv. de timp, rel. *cînd*.

P_3 = prop. sec., subord. CT față de P_1, coord. prin conj. cop. *și* cu P_2.

P_4 = prop. sec., subord. CT față de P_1, coord. prin conj. cop. *și* cu P_3.

P_5 = prop. sec., subord. CT față de P_1, coord. prin conj. cop. *și* cu P_4, regentă pentru P_6.

P_6 = prop. sec., subord. CNS față de P_5, introdusă prin conj. subord. simplă *de*, regentă pentru P_7.

P_7 = prop. sec., subord. CS față de P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *să*.

P_8 = prop. princ., coord. cu P_1 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_9.

P_9 = prop. sec., subord. CD față de P_8, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, regentă pentru P_{10}, P_{11}, P_{12} și P_{13}.

P_{10} = prop. sec., subord. CS față de P_9, în care este intercalată, introdusă prin conj. subord. simplă *să*.

P_{11} = prop. sec., subord. CS față de P_9, introdusă prin conj. subord. *să*.

P_{12} = prop. sec., subord. CS față de P_9, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, coord. cu P_{11} prin juxtapunere.

P_{13} = prop. sec., subord. CS față de P_9, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, coord. cu P_{12} prin conj. cop. *și*.

P_{14} = prop. sec., subord. CT față de P_{13}, introdusă prin locuț. conj. *după ce*.

P_{15} = prop. princ., coord. cu P_8 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_{16}.

P_{16} = prop. sec., subord. CT față de P_{15}, introdusă prin locuț. conj. *pînă ce*.

I. a) Să se precizeze funcția sintactică a pronumelor personale din frază :

-l = pron. pers. în Ac., compl. direct al verbului *pîrlea*.

-l = pron. pers. în Ac., comp. direct al verbului *opărea*.

-l = pron. pers. în Ac., compl. direct al verbului *învălea*.

-l = pron. pers. în Ac., compl. direct al verbului *înăbușea*.

eu = pron. pers. în N, subiect al pred. *încălecam*.

mie = pron. pers. în D, formă acc., compl. indirect al verbului *are să deie*.

-mi = pron. pers. în D, formă neacc., compl. indirect al verbului *are să deie*, reia compl. indirect *mie*.

Scanned with OKEN Scanner

-o = pron. pers. în Ac., fem., compl. direct al verbului *să frig.*
-o = pron. pers. în Ac., fem., compl. direct al verbului *să umplu.*
-o = pron. pers. în Ac., fem., compl. direct al verbului *să umflu.*
-o = pron. pers. în Ac., fem., compl. direct al verbului *să zurăiesc.*
mi- = pron. pers. în D, compl. indirect al verbului *spărgea.*
-o = pron. pers. în Ac., compl. direct al verbului *spărgea.*

I. b) Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate din text :
deasupra paielor = compl. circ. de loc, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, pl., G precedat de prep. simplă *deasupra*, art. cu art. hot. encl. *-lor.*
are să deie = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz., indicativ viitor (formă regională), pers. a III-a, sg. ;
s-a usca = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug I,. diat. reflexivă — cu pron. reflex. *se*, formă neacc., Ac., morfem al diat. reflexive ; unii specialiști îl consideră complement direct al verbului *a usca*, la diat. act. pronom. —, intranz., la diateza activă *a usca* e tranzitiv, indicativ, viitor, formă populară, pers. a III-a, sg.
vai = nume pred. — al unui pred. nominal cu verbul cop. subînțeles *era* —, expr. prin interjecție care exprimă o stare sufletească.

Notă : Unii cercetători consideră că *vai* este subiect al aceluiași verb subînțeles *era*, dar cu valoare predicativă.

II. a) Arătați valorile verbului *a fi* și construiți enunțuri cu aceste valori.
Verbul *a fi* este :
1. *predicativ :*
   a) personal : „**Noi** *sîntem* în clasă."
   SB P
   b) impersonal „se întîmplă" : „**(Ce)**-*a fost*[1] / *a fost.*"[2] /
2. *nepredicativ — copulativ :*
   a) personal : „Noi *vom fi foarte atenți* la examen."
   b) impersonal (în expresii verbale impersonale) :
   „*Este imposibil* de știut perfect."
3. *nepredicativ — auxiliar morfologic* în formele verbale compuse :
   a) ale diatezei pasive : „El *este întrebat* mereu de colegi."
   b) ale timpurilor compuse și ale modurilor compuse ale diatezei active (și reflexive) :
   — viitor anterior : „Cînd vei veni, / eu *voi fi plecat.*"
   — conjunctiv-perfect : „*Să fi plecat* / era mai bine."
   — condițional-optativ perfect : „Eu *aș fi plecat...*"
   — prezumtiv prezent : „*Vei fi mîncînd* și tu ceva."
   — prezumtiv perfect : „*Vei fi știut* și tu ceva."
   — infinitiv perfect : „Înainte de *a fi vorbit*, gîndește-te !"

II. b) Alcătuiți o frază care să cuprindă, în ordine, următoarele propoziții : 1 — subiectivă, 2 — principală, 3 — completivă directă, 4 — atributivă :
„**(Cine)** *se pregătește* pentru examen[1] / *vrea*[2] / *(să) citească* toate volumele[3] / **(care)** *i-au fost recomandate.*"[4] /

1 = SB (2)
2 = P
3 = CD (2)
4 = AT (3)

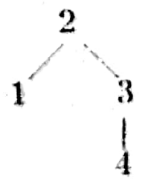

III. *Atributul* (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Drept, 1990).

Scanned with OKEN Scanner

Se dă fraza :

„Îi *era greu*[1] / *(să) se hotărască*[2] / (și) *au trecut* mai multe **duminici**[3] / (pînă ce) *a putut*[4] / *(să) prindă* destulă *inimă*,[5] / mai ales (că) **el** *nu putea*[6] / *(să) meargă* cu mîna goală[7] / (și) *trebuia*[8] / *(să) aștepte*[9] / (pînă ce) *vin* **strugurii** pîrgavi, cea mai potrivită cinste pentru un dascăl ca Clăiță. . . . ."[10] /

Se cere :

I. Delimitarea propozițiilor (după toate criteriile de delimitare).

Este vorba, credem, de analiza propozițiilor și clasificarea lor după toate cele patru criterii de clasificare : înțeles, scop, structură și aspect :

1. P.P
2. P.SB (1) } și
3. P.P
4. P.CT (3)
5. P.CD (4)

6. P.CZ (5)
7. P.CD (6) } și
8. P.CZ (5)
9. P.SB (8)
10. P.CT (9)

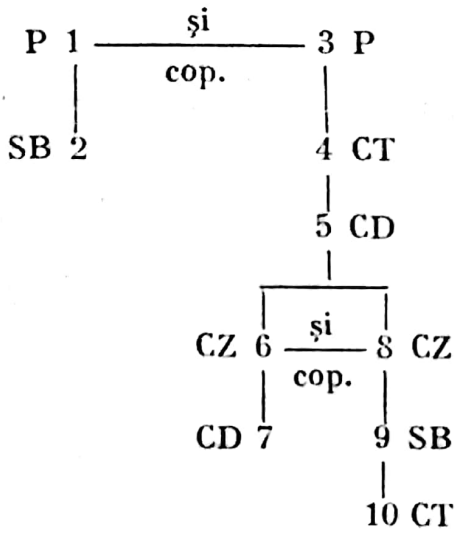

1. *îi era greu* = prop. princ., regentă pentru P_2, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *să se hotărască* = prop. sec., subord. SB față de P_1, introdusă prin conj. *să*, enunț. potenț., simplă, afirm.
3. *și au trecut mai multe duminici* = prop. princ., în raport de coord. prin joncțiune cu P_1 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *pînă ce a putut* = prop. sec., subord. CT față de P_3, introdusă prin locuț. conj. *pînă ce*, regentă pentru P_5, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.
5. *să prindă destulă inimă* = prop. sec., subord. CD față de P_4, introdusă prin conj. *să*, regentă pentru P_6 și P_8, enunț. potenț., dezv., afirm.
6. *mai ales că el nu putea* = prop. sec., subord. CZ față de P_5, introdusă prin conj. *că*, regentă pentru P_7, enunț. propriu-zisă, dezv., negativă.
7. *să meargă cu mîna goală* = prop. sec., subord. CD față de P_6, introdusă prin conj. *să*, enunț. potenț., dezv., afirm.
8. *și trebuia* = prop. sec., subord. CZ față de P_5 (introdusă prin conj. subînțeleasă *că*), coord. prin joncțiune cu P_6 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_9, enunț. propriu-zisă, simplă, afirm.

Scanned with OKEN Scanner

9. *să aștepte* = prop. sec., subord. SB față de P_8, introdusă prin conj. *să*, regentă pentru P_{10}, enunț. potenț., simplă, afirm.
10. *pînă ce vin strugurii...* = prop. sec., subord. CT față de P_9, introdusă prin loc. conj. *pînă ce*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

II. Analiza predicatelor (sintactic și morfologic) din text :

era greu = pred. nom., expr. prin expresie verbală impers. formată din : *era* = verb cop., impers., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, imperf., pers. a III-a, sg. ;
greu = nume pred., expr. prin adv. de mod, simplu, pozitiv.

să se hotărască = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pron. *se* în Ac., formă neacc. —, intranz., la diateza activă *a hotărî* este tranzitiv, conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.

au trecut = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. act., intranz., indicativ, perf. compus, pers. a III-a, pl.

a putut = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a II-a, diat. act., tranz., indicativ, perf. compus, pers. a III-a, sg.

să prindă inimă = pred. verbal, expr. prin locuț. verbală, alcătuită din : *să prindă* = verb pred., conjug. a III-a, diat. act., conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.
inimă = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., neart.

nu putea = pred. verbal formă negativă — cu adv. de mod de negație *nu* —, expr. prin verb pred., conjug. a II-a, diat. act., tranz., indicativ, imperf., pers. a III-a, sg.

să meargă = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. act., intranz., conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.

trebuia = pred. verbal, expr. prin verb pred., impersonal, conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, imperf., pers. a III-a, sg.

să aștepte = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. I, diat. act., tranz., conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.

vin = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, pl.

III. *Infinitivul.* Funcțiile infinitivului (teorie și exemple) :

Infinitivul este un mod nepersonal al verbului, o formă de bază pentru conjugarea verbului, și arată numele acțiunii sau al stării. Este și un mod verbal nepredicativ. Forma infinitivului prezintă *un radical*, pe care-l întîlnim, la verbele regulate, în paradigma tuturor modurilor și timpurilor, precum și *un sufix (-a, -ea, -e, -i, -î)* care este o caracteristică a uneia dintre cele patru conjugări. Adesea, infinitivul este precedat de prepoziția *a : a lucra, a merge* etc.

Infinitivul intră în alcătuirea unor timpuri și moduri compuse : viitorul, condițional-optativul prezent și imperativul negativ al pers. a II-a, sg. (eu) voi *scrie*, aș *scrie ;* nu *scrie !* nu *fi* (rău) !

Infinitivul are două timpuri :

prezent : a citi, a vedea, a căuta etc.

perfect : alcătuit cu infinitivul verbului *a fi* și participiul verbului de conjugat : *a fi lăudat, a fi mers* etc. Infinitivul perfect, precedat de locuț. prepoz. *înainte de*, este compl. circ. de timp.

De fapt, nu numai infinitivul perfect poate fi precedat de prepoziții și locuțiuni prepoziționale, ci și infinitivul prezent : *de a citi, pentru a citi, fără a citi, înainte de a citi, dinainte de a citi* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Infinitivul are următoarele funcții :

1. subiect : „E ușor *a scrie* versuri."
2. nume predicativ : „Plăcerea lui este *de a citi* orice."
3. atribut verbal : „Am avut marea surpriză *de a-l fi văzut* acolo."
4. complement direct : „Eu am început *a scrie* o poezie."
5. complement indirect : „Sîntem bucuroși *a constata* aceste realizări."
6. compl. circ. de timp : „Vom pleca de acasă *înainte de a se lumina*."
7. compl. circ. de mod : „Am mers *fără a obosi*."
8. compl. circ. de scop : „Ne vom pregăti intens *pentru a reuși* la facultate."

Infinitivul are valoarea unui verb la imperativ, fiind considerat, în aceste propoziții, predicat verbal : „*A nu se fuma !*" (= „Nu fumați !"), „*A se agita* înainte de întrebuințare !" („Agitați... !").

După verbele *a avea*, *a fi* — care au sensul „a exista" — sau după verbul *a avea* — care are sensul „a putea" —, infinitivul apare în construcții nepredicative împreună cu un relativ (pronume, adjectiv, adverb) : „Eu am *ce face*." (*ce face* = compl. direct dezvoltat, alcătuit din :

face = compl. direct al verbului *am* (= „pot") ;
ce = compl. direct al verbului la infinitiv *face*).

„Noi nu avem *unde pleca*." (*unde pleca* = compl. direct dezvoltat, alcătuit din :

pleca = compl. direct al verbului *avem* = („putem") ;
unde = compl. de loc al verbului la infinitiv *pleca*).

„Nu are *cine ne învățа*."

„Nu-i *cine ne învățа*." (*cine ne învățа* = subiect dezvoltat, alcătuit din :

(a) *învățа* = subiect al verbului *nu-i, nu are* (= „nu există") ;
cine = subiect al verbului la infinitiv *învăța* ;
ne = compl. direct al verbului la infinitiv *învăța*).

IV. Construiți fraze cu propoziții introduse prin conjuncția *să* :

1. cu SB „E ușor / *(să) critici pe alții*."
2. cu PR „Problema este / *(să) reușim*."
3. cu AT „S-a pus problema / *(să) mai discutăm*."
4. cu CD „Noi nu vrem / *(să) pierdem nimic*."
5. cu CI „Noi ne-am gîndit / *(să) facem mai multe conspecte*."
6. cu CS(F) „Am pornit / *(să) colindăm*."
7. cu CȚ(COND) „*(Să) fi avut eu norocul lui*, / aș fi fost campion."
8. cu CV „*(Să) te pregătești oră de oră*, / și tot nu termini materia."
9. cu CNS „Noi sîntem prea pregătiți, / *(să) nu reușim*."

Universitatea Galați, Litere (Română A), 1990

1. Verbul : definiție, verbe copulative, verbe auxiliare, verbe impersonale, verbe unipersonale. Exemplificări.

Verbul este partea de vorbire flexibilă care exprimă acțiuni, stări, existențe, deveniri, privite ca procese în desfășurare. Exemple : *a citi, a lucra, a sta, a se așeza, a fi, a exista, a deveni, a se face* etc.

Verbele copulative fac legătura între numele predicativ și subiectul propoziției, ele sînt nepredicative, adică nu pot forma singure predicatul, avînd nevoie de un nume predicativ cu care alcătuiesc un predicat nominal. Verbele copulative sînt :

a fi : Noi *sîntem elevi* buni. *Vom fi mai atenți.*
Casele *sînt de piatră*. Și voi *veți fi împotriva fumatului.*

Scanned with OKEN Scanner

a deveni : Noi *vom deveni* foarte buni profesori.
a ieși : Astă-vară, el *a ieșit ofițer.*
a se face : Ea *se va face ziaristă.*
a rămîne : Ea *a rămas aceeași.*
a ajunge : Și noi *vom ajunge șefi.*
a părea : Stelele *par înghețate.*
a însemna : A munci *înseamnă a avea* orice.

Verbele auxiliare sînt nepredicative și ajută la formarea altor moduri și timpuri — deci la formarea unor moduri și timpuri compuse —, precum și la formarea diatezei pasive. Sînt trei verbe auxiliare : *a fi, a avea, a vrea :*

a fi — în structura verbelor la diateza activă și reflexivă :
viitor anterior : El va *fi* mers mult.
conjunctiv perfect : Să *fi* plecat mai repede !
condițional-optativ perfect : Aș *fi* intrat. M- aș *fi* dus.
infinitiv perfect : Plăcerea de *a fi* mers pe jos ;

— în structura tuturor formelor modale și temporale ale diatezei pasive :
Vom *fi* ajutați...
Ar *fi* fost întrebat...

a avea — în structura perfectului compus : *am* citit
viitorului popular : *are* să plece
condițional-optativului prezent : tu *ai* citi
perfect : tu *ai* fi citit ;

a vrea — în alcătuirea viitorului : *voi* pleca
viitorului anterior : *voi* fi plecat.

Notă : Verbele auxiliare *a fi* și *a vrea* intră și în structura modului prezumtiv : prezent : el *va fi* ajutînd pe cineva
perfect : el *va fi* ajutat pe cineva.

Verbele impersonale exprimă o acțiune care nu este săvîrșită de nici o persoană. Nu există persoană căreia să i se poată atribui aceste acțiuni. Astfel, sînt impersonale :

— *a ploua, a fulgera, a ninge, a burnița, a tuna, a fulgui, a se înnora ;*

— *a se întîmpla, a se cuveni, a se auzi, a se cădea, a se părea.*

Alte verbe impersonale sînt provenite din verbe active personale. Adesea, acestea sînt însoțite de :

pronume personale în D : *a (nu)-i veni, a (nu)-i plăcea, a (nu)-i conveni, a (nu)-i rămîne ;*

pronume personale în Ac. : *a (nu)-l interesa, a (nu)-l pasiona, a (nu)-l enerva.*

Tot verbe impersonale sînt și : *a reieși, a rezulta, a decurge, a deriva, a trebui* etc.

În fraza : „*Noi*[2] / *trebuie*[1] / *(să) plecăm*"[2] /, subiectul *noi* nu este al predicatului *trebuie* — care este impersonal, avînd ca subiect propoziția următoare subiectivă —, ci al predicatului *să plecăm*, exprimat prin verb personal.

Verbele unipersonale au formă numai pentru persoana a III-a singular, uneori și a III-a plural. În general, verbele impersonale sînt și unipersonale, adică se folosesc la o singură persoană, neexistînd cineva — o persoană — căreia să i se atribuie acțiunea efectuată :

latră, măcăie, cotcodăcește, ouă
nu(-mi) *pasă, trebuie, a trebuit.*

Scanned with OKEN Scanner

2. Complementul circumstanțial de timp : definiție, exprimare ; circumstanțiala de timp : definiție, elemente introductive, topică, punctuație. Exemplificări.

Complementul circumstanțial de timp este partea secundară a propoziției care determină un verb sau o locuțiune verbală ori o interjecție, arătînd timpul („... mă trezește ... *într-o dimineață*"), durata („va sta acolo *trei ore*"), momentul începerii acțiunii („*De copil* încă, el admira..."), limita desfășurării acțiunii („... se vede *pînă azi*"), frecvența repetării acțiunii („venea *zilnic*").

Este exprimat prin :

— substantive în Ac. fără prepoziție, dar însoțite de adjective, numerale — care au funcție separată de atribut adjectival — „Am așteptat *trei ani*", „A durat *zile întregi*" etc. ;

— substantive în Ac. sau în G, cu prepoziții și locuțiuni prepoziționale : „Am plecat *într-o noapte*", „...începe *o dată cu răsăritul* soarelui", „Am sosit la școală *înaintea colegilor*" ;

— pronume în Ac. și G precedate de prepoziții și locuțiuni prepoziționale : „Vine acasă *o dată cu mine*", „Au plecat de la școală *înaintea acestuia*" ;

— numerale cu valoare substantivală, în G și Ac., precedate de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale : „Vine la mine *înaintea celor doi*", „A sosit acasă *o dată cu cei trei*" ;

— adverbe, precedate sau nu de prepoziții, și locuțiuni adverbiale de timp : „... să plece *ieri*", „*oricînd* e nevoie", „*de cînd* te cunosc ?", „*pe urmă* îi dădeau drumul", „*în cele din urmă* ... să meargă" ;

— verbe la gerunziu și la infinitiv cu prepoziții sau locuțiuni prepoziționale : „... *dormind* visase", „*Ajungînd* acasă, a văzut ...", „... s-au așezat *înainte de a porni*", „... se chibzuiră *pînă a nu intra*".

Propoziția subordonată circumstanțială de timp îndeplinește funcția de complement circumstanțial de timp al unui verb din propoziția regentă. Verbul regent poate fi la un mod personal sau la un mod nepersonal, ori poate intra în structura unei locuțiuni verbale :

„El *a intrat* / (imediat ce) a sosit." / (CT determină un verb la un mod personal)

„*Intrînd* / (imediat ce) a sosit, / ne-a surprins asupra faptului." (CT are ca regent un verb la modul gerunziu)

„El *o ia la fugă* / (de cîte ori) ne vede." / (CT are ca regent o locuțiune verbală)

Subordonatele circumstanțiale de timp sînt introduse prin :

— adverbele relative : *cînd* și *cît*, precedate sau nu de prepoziții :

P CT
„A stat acolo / (cît) a fost necesar." /
CT P
„(Cînd) a venit, / atunci ne-am cunoscut." /
CT P
„(De cînd) te cunosc, / am numai necazuri." / ;

— adverbul relativ *cum* cu valoarea locuțiunii conjuncționale *imediat ce, îndată ce* : „(Cum) veniră, / și plecară". ;

CT P

— adverbe nehotărîte compuse cu *ori-* : *oricînd, orișicînd, oricît, orișicît* :

CT
„Vine / (oricînd) este chemat.“ /
CT
„Stă la noi / (oricît) vrea.“ / ;

— conjuncțiile *pînă, dacă* : CT
„Muncește / (pînă) se înserează.“ /
CT
„(Dacă) a venit /, m-a găsit imediat.“ / ;

— locuțiuni conjuncționale : *după ce, pînă ce, pînă să, înainte să, înainte ca să, în timp ce, în vreme ce, de cîte ori, ori de cîte ori, imediat ce, îndată ce, cît timp, cîtă vreme* etc. :

CT
„Pleacă / (după ce) termină treburile.“/
CT
„(În timp ce) erai plecat, / am citit.“ /

Propozițiile circumstanțiale de timp au în regentă adverbe sau locuțiuni adverbiale corelative cu sensul „îndată“ — acestea au, de obicei, funcție de complement circumstanțial de timp ca și subordonata pe care o anunță, asupra căreia insistă : *atunci, și, cum :*

„(Cum) intră, / cum mă văzu.“ / (primul *cum* este relativ, al doilea este corelativ)

„A venit la mine, atunci / cînd l-am chemat.“ / (*atunci* este adverb corelativ, *cînd* este relativ)

„(După ce) intră în clasă, / se și repezi spre tablă.“ / (*după ce* este locuțiune conjuncțională care introduce CT, iar *și* este adverb corelativ al temporalei).

Subordonatele CT stau, de obicei, după regentă, dar sînt așezate și înainte. Temporalele introduse prin *cum*, care au în regentă corelativul *cum*, stau totdeauna înaintea regentei.

Temporalele antepuse sînt despărțite prin virgulă, spre deosebire de cele postpuse. De asemenea, indiferent de poziția lor, temporalele care au în regentă un corelativ distanțat se despart prin virgulă de regentă :

„*Atunci* să mă cauți, / (cînd) ți-oi spune eu.“ /
„(Imediat ce) a venit, / m-a *și* sunat.“ /

3. a) Precizați sensurile figurate ale cuvintelor din textul următor :

„Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară !
Cu o zale argintie se îmbracă mîndra țară ;
Soarele rotund și palid se prevede printre nori,
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.“

(Alecsandri, *Iarna)*

ninge, ninge, ninge = repetiție verbală, care marchează intensitatea acțiunii
o zale = metaforă
argintie, mîndra = epitete
țară = personificare cu ajutorul verbului *se îmbracă*
rotund, palid, trecători = epitete
ca un vis = comparație

Scanned with OKEN Scanner

b) Găsiți sinonime pentru cuvintele:
zale : brîu, șirag — sau verigă, lanț
mîndru : semeț, țanțoș. chipeș, falnic
palid : galben, îngălbenit, pal, șters, difuz, stins
se prevede : se bănuiește, se ghicește, se întrezărește, se presupune

4. Analizați sintactic fraza și sintactic și morfologic elementele subliniate :

„*Nu spera*[1] / (cînd) *vezi* mișeii
La izbîndă făcînd punte,[2] /
Te-*or întrece* **nătărăii**,[3] /
(De) *ai fi cu stea în frunte* ;[4] /
Teamă n-ai,[5] / *căta-vor* iarăși[6] /
Între dînșii *(să) se plece*,[7] /
Nu te prinde lor tovarăș :[8] /
(Ce) *e val*[9] / ca valul *trece*."[10] /

(Eminescu, *Glossă*)

1. P.P
2. P.CT (1)
(P.P) 3. P.CZ (1)
4. P.CV (3)
5. P.P
(P.P) 6. P.CZ (5)
7. P.CD (6)
8. P.P
9. P.SB (10)
(P.P) 10. P.CZ (8)

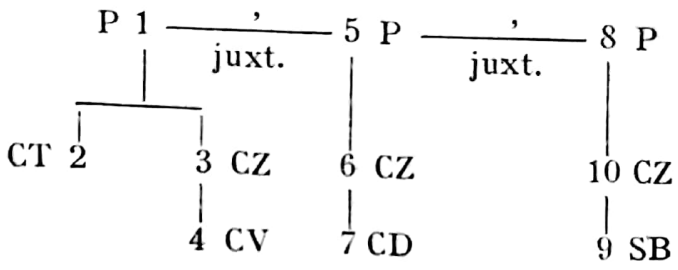

Notă : P_3, P_6, P_{10}, considerate cauzale, în raport de subordonare prin juxtapunere cu regentele lor, pot fi interpretate și ca principale, cum apar formal.

Analiza sintactică și morfologică :

ce = subiect al pred. *e val*, expr. prin pron. rel., simplu, invariabil, N, introduce o SB.

e val = pred. nominal format din :

e = verb cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg. ;

val = nume pred., expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, neart.

ca valul = compl. circ. de mod comparativ care depinde de verbul *trece*, expr. prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac. precedat de adv. de mod *ca*, cu valoare de prepoziție, art. cu art. hot. encl. *-l*.

trece = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. act., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg.

Universitatea Galați, Litere, (Română B), 1990

1. Pronumele și adjectivul pronominal de întărire : definiție, forme, funcții sintactice.

Pronumele care întărește ideea de persoană, identificînd această persoană cu autorul acțiunii, se numește pronume de întărire. Însoțind un nume sau un pronume pe care îl determină și cu care se acordă în gen, număr, caz, persoană, devine adjectiv pronominal de întărire.

„*Însumi* am recunoscut." (pronume de întărire)
„Am văzut *înșine* pinteni de rugină putreziți." (pronume de întărire)

Pronumele și adjectivul pronominal de întărire sînt compuse din :

1. pronume personale forme vechi : *însu-, însă-, înși-, înse-*, variabile în raport cu genul, numărul și cazul substantivului sau pronumelui pe care-l însoțesc ;

2. pronume reflexive, forme neacc. de D, variabile în raport cu numărul și persoana : *-mi, -ți, -și, -ne, -vă, -și*. Pentru pluralul feminin, persoana a III-a prezintă și forma *însele*, în care se distinge pronumele personal în dativ *-le*.

Prezentăm un tabel cu toate formele, la toate genurile, numerele și cazurile acestui pronume și adjectiv pronominal :

	Cazurile	Singular		Plural	
		Masculin Neutru	Feminin	Masculin	Feminin Neutru
Persoana I	N. Ac. G. D.	însumi	însămi însemi	înșinc	însene
Persoana a II-a	N. Ac. G. D.	însuți	însăți înseți	înșivă	însevă
Persoana a III-a	N. Ac. G. D.	însuși	însăși înseși	înșiși	înseși (însele)

Pronumele de întărire este numai subiect, așa cum se constată din exemplele citate mai sus sau în exemplele următoare :

„M-am ocupat *însămi*." ; „Am văzut *înșine*."

Adjectivul pronominal de întărire are o singură funcție sintactică : atribut adjectival :

„Maria *însăși* era de față." ; „Tu *însăți* vei veni." (N)
„Pe el *însuși* îl așteptam." ; „Pe voi *însevă* vă interesează oralul." (Ac.)
„Ei *înseși* îi place gramatica." ; „Ție *însuți (înseți)* îți dau atenție." (D)

2. Complementul circumstanțial de mod : definiție, exprimare ; circumstanțiala de mod : definiție, elemente introductive, topică, punctuație. Exemplificări.

Complementul circumstanțial de mod este partea secundară a propoziției care arată modul sau felul cum se desfășoară sau se înfățișează o acțiune sau o calitate. El determină : *verbe* sau *locuțiuni verbale* (*citește* frumos ; *ia* bine *aminte*), *adjective* (*frumoasă* ca soarele), *adverbe* (știe *mai mult* decît toți bărbații) și *interjecții* (*tuști*! iute ; *hai* mai repede).

Complementul circumstanțial de mod este exprimat prin :

— *substantive* în Ac. precedate de prepoziții (ne explică *cu pricepere, cu calm ; miroase a primăvară ;* bun *ca pîinea* caldă — în ultimul exemplu, *ca* este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziție) sau *în D* precedate de prepozițiile *contrar, conform*, de adverbul cu valoare de prepoziție *asemeni* („A lucrat *conform planului*." ; „Ard *asemeni unor lumînări*.") ;

— *pronume* în Ac. precedate de adverbele *ca, decît, cît* (cu valoare de prepoziții), *din, dintre* (. . . mai bun *decît mine*, cel mai bun *dintre noi*) ;

— *numerale cu valoare substantivală* în Ac. cu prepozițiile menționate la pronume (. . . mai bună *ca a doua*) sau *cu valoare adverbială* (. . . muncește *înzecit*, măsoară *de zece ori*) ;

Scanned with OKEN Scanner

— *adjective substantivate* în Ac. cu prepoziții (...cel mai bun *dintre cei mai buni*) ;

— *adverbe de mod* sau *locuțiuni adverbiale de mod* [„*Mult* mi-ar plăcea." ; „Știu / *cum* procedezi." ; „Ea vorbește *respectuos*." ; „Doarme *buștean*." (adverb provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale), „Este greșită *cu totul*." ; „Ați spus-o *de mai multe ori*.", „*De cîte ori* ați venit ?"] ;

— *interjecții* („... și *haidea-haidea* am ajuns." ; „.... *bîldîbîc !* căzu în apă.") ;

— *verbe* la gerunziu și la infinitiv precedate de prepoziții („... alunecă *foșnind* ; „merge *șchiopătînd*" ; ..... a plecat *fără a aștepta* răspunsul").

Circumstanțiala de mod este propoziția subordonată care îndeplinește funcția de complement de mod al unui verb, adjectiv sau adverb din regentă :

CM CM
„Cum îți așterni,[1] / așa dormi"[2] / ; „Ea este mai frumoasă[1] / decît sîntem
CM
noi"[2] / ; „Ea muncește mai mult[1] / decît muncim noi"[2] /. În ultimele două fraze, circumstanțialele de mod determină un adjectiv și, respectiv, un adverb la gradul comparativ de superioritate. Aceste modale sînt confundate, din neatenție, cu completivele indirecte.

Circumstanțialele de mod sînt introduse prin :

— adverbe de mod relative : *cum, cît, precum, precît* [„A cîștigat[1] /
CM
(cît) a vrut."[2]] ;

— locuțiuni conjuncționale : *după cum, pe cum, după cît, pe cît, cu cît,*
CM
fără să, de ce, fără ca să, ca și cum, ca și cînd, de parcă etc. [„(Cu cît) muncești
CM
mai mult[1], / cu atît știi mai mult."[2] ; „Lucrează[1] / (ca și cum) ar lucra pentru altul."[2]] ;

— alte adverbe cu rol de conjuncții subordonatoare : *decît, parcă* [„Mergi[1] /
CM
(parcă) ai dormi."[2] /]

Modala are în regentă, frecvent, adverbe sau locuțiuni adverbiale corelative prin care se insistă asupra subordonatei. Aceste adverbe au adesea funcCM
ție de complement de mod : [*Așa* muncim,[1] / (cum) ni se cere."[2] / ; „Muncim
CM
așa[1] / (cum) ni se cere."[2] /], dar pot avea și alte funcții, spre exemplu nume
CM
predicativ în regentă [„Ea *este așa*[1] / (cum) i se cere"[2] /].

Menționăm și alte perechi de elemente relative și de elemente adverbiale corelative : *cît ... atît ; atît ... cît ; de ce ... de ce ; de ce ... de aceea ; la*
CM
fel / (cum) etc. [„(De ce) învață mai mult,[1] / de ce știe mai puțin."[2] / ; „Noi
CM
am muncit la fel[1] / (cum) ați muncit și voi"[2] /].

Circumstanțialele de mod pot fi așezate atît în urma regentei, cît și înaintea acesteia, așa cum se constată din exemple. Au topică fixă, înaintea regentei, cele introduse prin locuțiunea conjuncțională *de ce*. Cînd sînt postpuse, de obicei nu se despart prin virgulă de regentă ; cînd stau înaintea acesteia, se despart. De asemenea, indiferent că sînt așezate înaintea sau în urma re-

Scanned with OKEN Scanner

„*Însumi* am recunoscut." (pronume de întărire)
„Am văzut *înșine* pinteni de rugină putreziți." (pronume de întărire)

Pronumele și adjectivul pronominal de întărire sînt compuse din :

1. pronume personale forme vechi : *însu-*, *însă-*, *înși-*, *înse-*, variabile în raport cu genul, numărul și cazul substantivului sau pronumelui pe care-l însoțesc ;

2. pronume reflexive, forme neacc. de D, variabile în raport cu numărul și persoana : *-mi*, *-ți*, *-și*, *-ne*, *-vă*, *-și*. Pentru pluralul feminin, persoana a III-a prezintă și forma *însele*, în care se distinge pronumele personal în dativ *-le*.

Prezentăm un tabel cu toate formele, la toate genurile, numerele și cazurile acestui pronume și adjectiv pronominal :

	Cazurile	Singular		Plural	
		Masculin Neutru	Feminin	Masculin	Feminin Neutru
Persoana I	N. Ac. G. D.	însumi	însămi insemi	înșine	însene
Persoana a II-a	N. Ac. G. D.	însuți	însăți inseți	înșivă	însevă
Persoana a III-a	N. Ac. G. D.	însuși	însăși inseși	înșiși	înseși (însele)

Pronumele de întărire este numai subiect, așa cum se constată din exemplele citate mai sus sau în exemplele următoare :

„M-am ocupat *însămi*." ; „Am văzut *înșine*."

Adjectivul pronominal de întărire are o singură funcție sintactică : atribut adjectival :

„Maria *însăși* era de față." ; „Tu *însăți* vei veni." (N)
„Pe el *însuși* îl așteptam." ; „Pe voi *însevă* vă interesează oralul." (Ac.)
„Ei *înșeși* îi place gramatica." ; „Ție *însuți (înseți)* îți dau atenție." (D)

2. Complementul circumstanțial de mod : definiție, exprimare ; circumstanțiala de mod : definiție, elemente introductive, topică, punctuație. Exemplificări.

Complementul circumstanțial de mod este partea secundară a propoziției care arată modul sau felul cum se desfășoară sau se înfățișează o acțiune sau o calitate. El determină : *verbe* sau *locuțiuni verbale* (*citește* frumos ; *ia* bine *aminte*), *adjective* (*frumoasă* ca soarele), *adverbe* (știe *mai mult* decît toți bărbații) și *interjecții* (*tuști* ! iute ; *hai* mai repede).

Complementul circumstanțial de mod este exprimat prin :

— *substantive* în Ac. precedate de prepoziții (ne explică *cu pricepere*, *cu calm* ; miroase *a primăvară* ; bun *ca pîinea* caldă — în ultimul exemplu, *ca* este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziție) sau *în D* precedate de prepozițiile *contrar*, *conform*, de adverbul cu valoare de prepoziție *asemeni* („A lucrat *conform planului*." ; „Ard *asemeni unor luminări*.") ;

— *pronume* în Ac. precedate de adverbele *ca*, *decît*, *cît* (cu valoare de prepoziții), *din*, *dintre* (. . . mai bun *decît mine*, cel mai bun *dintre noi*) ;

— *numerale cu valoare substantivală* în Ac. cu prepozițiile menționate la pronume (. . . mai bună *ca a doua*) sau *cu valoare adverbială* (. . . muncește *înzecit*, măsoară *de zece ori*) ;

Scanned with OKEN Scanner

— *adjective substantivate* în Ac. cu prepoziții (...cel mai bun *dintre cei mai buni*);

— *adverbe de mod* sau *locuțiuni adverbiale de mod* [„*Mult* mi-ar plăcea."; „Știu / *cum* procedezi."; „Ea vorbește *respectuos*."; „Doarme *bușteau*." (adverb provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale), „Este greșită *cu totul*."; „Ați spus-o *de mai multe ori*.", „*De cîte ori* ați venit ?"];

— *interjecții* („... și *haidea-haidea* am ajuns."; „.... *bîldîbîc !* căzu în apă.");

— *verbe* la gerunziu și la infinitiv precedate de prepoziții („... alunecă *foșnind*; „merge *șchiopătînd*"; „.... a plecat *fără a aștepta* răspunsul").

Circumstanțiala de mod este propoziția subordonată care îndeplinește funcția de complement de mod al unui verb, adjectiv sau adverb din regentă :

CM CM
„Cum îți așterni,[1] / așa dormi"[2] /; „Ea este mai frumoasă[1] / decît sîntem
CM
noi"[2] /; „Ea muncește mai mult[1] / decît muncim noi"[2] /. În ultimele două fraze, circumstanțialele de mod determină un adjectiv și, respectiv, un adverb la gradul comparativ de superioritate. Aceste modale sînt confundate, din neatenție, cu completivele indirecte.

Circumstanțialele de mod sînt introduse prin :

— adverbe de mod relative : *cum, cît, precum, precît* [„A cîștigat[1] /
CM
(cît) a vrut."[2]];

— locuțiuni conjuncționale : *după cum, pe cum, după cît, pe cît, cu cît,*
CM
fără să, de ce, fără ca să, ca și cum, ca și cînd, de parcă etc. [„(Cu cît) muncești
CM
mai mult[1], / cu atît știi mai mult."[2]; „Lucrează[1] / (ca și cum) ar lucra pentru altul."[2]];

— alte adverbe cu rol de conjuncții subordonatoare : *decît, parcă* [„Mergi[1] /
CM
(parcă) ai dormi."[2] /]

Modala are în regentă, frecvent, adverbe sau locuțiuni adverbiale corelative prin care se insistă asupra subordonatei. Aceste adverbe au adesea funcCM
ție de complement de mod : [*Așa* muncim,[1] / (cum) ni se cere."[2] /; „Muncim
CM
așa[1] / (cum) ni se cere."[2] /], dar pot avea și alte funcții, spre exemplu nume
CM
predicativ în regentă [„Ea *este așa*[1] / (cum) i se cere"[2] /].

Menționăm și alte perechi de elemente relative și de elemente adverbiale corelative : *cît ... atît; atît ... cît; de ce ... de ce; de ce ... de aceea; la*
CM
fel / (cum) etc. [„(De ce) învață mai mult,[1] / de ce știe mai puțin."[2] /; „Noi
CM
am muncit la fel[1] / (cum) ați muncit și voi"[2] /].

Circumstanțialele de mod pot fi așezate atît în urma regentei, cît și înaintea acesteia, așa cum se constată din exemple. Au topică fixă, înaintea regentei, cele introduse prin locuțiunea conjuncțională *de ce*. Cînd sînt postpuse, de obicei nu se despart prin virgulă de regentă ; cînd stau înaintea acesteia, se despart. De asemenea, indiferent că sînt așezate înaintea sau în urma re-

Scanned with OKEN Scanner

gentei, dacă au un corelativ în regentă, se despart de aceasta prin virgulă (nu se despart dacă elementul corelativ precedă imediat relativul *așa/cum; la fel/cum*).

3. Comentați valorile stilistice rezultate din relațiile de antonimie din textul :

„Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate ;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate."

(Eminescu, *Glossă*)

Verbele antonimice „*trece*"—„*vine*", cu referire la subiectul *vreme*, creează dubla perspectivă a curgerii timpului, trecut-viitor, într-un tablou antitetic, care ponderează reciproc pesimismul perimării a ceea ce a fost și optimismul nașterii a ceea ce va veni, pentru a se ajunge la înțeleapta impasibilitate („tu rămîi la toate rece" spune poetul în altă strofă) în fața acestui imperturbabil proces. Fundamentarea atitudinii stoice recomandate de poet continuă prin aprecierea imposibilității delimitării între *vechi* și *nouă*, întrucît oricare din faptele și ideile cu care se confruntă omul pot fi în egală măsură obișnuite sau inedite, în funcție de punctul de vedere din care sînt abordate. Mai mult de-atît, e foarte greu de evitat confuzia dintre *rău* și *bine*, de aceea e necesară o anumită stare de veghe morală permanentă a omului în fața evenimentelor vieții.

Deși versurile citate, ca și întreaga poezie, reprezintă o pledoarie pentru echilibrul metodic între extreme, sugerat și prin perechile antonimice menționate, faptul că termenii denumind perspectiva *(vine)*, noutatea *(nouă)*, binele *(bine)* se află de fiecare dată pe poziția a doua, lasă deschisă poarta unui optimism subiacent, temperat însă de înțeleapta precauție din final („te-ntreabă și socoate").

4. Analizați sintactic fraza și sintactic și morfologic elementele subliniate :

„Din zei (de)-*am fi coborîtori*,[1] /
C-o moarte tot *sîntem datori*,[2] /
(Dar) *nu-i totuna*[3] / leu *(să) mori*
Ori cîine-nlănțuit !"[4] /

(G. Coșbuc)

1. P.CV (2)
2. P.P— | dar
3. P.P— |
4. P.SB (3)

P 2 —dar— 3 P
advers.
CV 1 4 SB

din zei = compl. ind. care depinde de adj. *coborîtori*, expr. prin subst. comun, simplu, masc., pl., Ac. precedat de prep. simplă *din*, neart.
de = conj. subord. simplă, introduce o concesivă.
am fi coborîtori = pred. nominal, format din :
am fi = verb. cop., pers., conjug. a IV-a, diat act., intranz., cond.-optativ, prezent, pers. I, pl. ;
coborîtori = nume pred., expr. prin adj. variabil cu două term., masc., pl., N.

c(u) moarte = compl. ind. al adj. *datori*, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. precedat de prep. simplă *cu*, neart.
o = atr. adj., expr. prin numeral cardinal propriu-zis cu valoare adjectivală, fem., sg., Ac.
tot = compl. de mod (concesiv), expr. prin adv. de mod cu nuanță concesivă, element corelativ al unei subord. concesive.
sîntem datori = pred. nominal, format din :
sîntem = verb cop., pers. conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indic., prezent, pers. I, pl. ;
datori = nume pred., expr. prin adj. variabil cu două term., masc., pl., N.

Universitatea Oradea, Litere, 1993

1. Analizați sintactic fraza de mai jos :

„Îmi *era* **milă** de el,[1] / (fiindcă) *știam*[2] / **(ce)**-l *așteaptă*,[3] / *știam*[4] / (că) odată, [5] / (cînd) *va fi* cu opt ani *mai mare*[6] / (și) *va coborî* în locul meu,[7] / (cum) *coboram* **eu** astăzi, uitîndu-mă ca el în toate părțile,[8] / *își va da seama*[5] / (că) *n-a descoperit* nimic[9] / (din ceea ce) *căutase*[10] / (și)[11] / mereu, mereu[12] / *trebuia*[11] / *(să) caute*."[12] /

(Radu Tudoran, *Retragerea fără torțe*, p. 493)

1. P.P
2. P.CZ (1) —
3. P.CD (2) — juxt.
4. P.CZ (1) —
5. P.CD (4)
6. P.CT (5) —
7. P.CT (5) — și
8. P.CM (7)
9. P.CI (5) —
10. P.AT (9) — și
11. P.CI (5) —
12. P.SB (11)

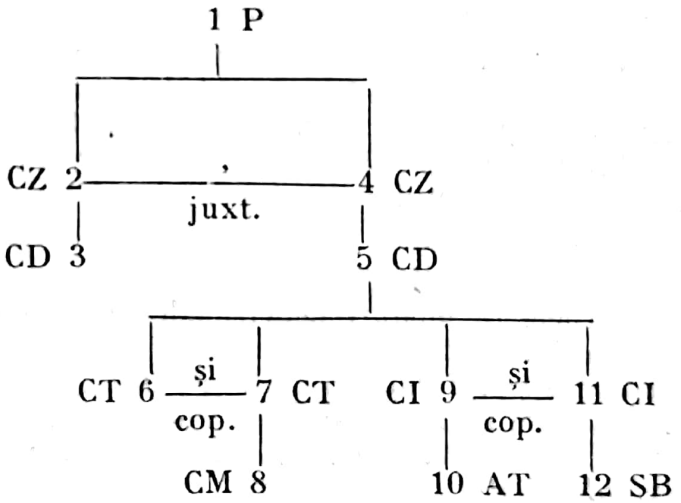

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textul de mai sus :

îmi = compl. ind. și, din punct de vedere logic, subiect, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. I, sg., D.
ce = subiect, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, N, introduce o subord. CD.
-l = compl. direct, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., Ac.
odată = compl. circ. de timp, expr. prin adv. de timp, compus.
mai mare = nume pred., expr. prin adj. variabil cu o terminație, masc., sg., N, comparativ de superioritate ; împreună cu verbul cop. *va fi* formează un pred. nominal.
în locul meu = compl. circ. de mod — după *Gram. Academiei* este compl. circ. opoz. —, expr. prin adj. posesiv, pers. I, sg., Ac. precedat de locuț. prepoz. *în locul* — excepție de la cazul G cerut de această locuț. prepoz.

Scanned with OKEN Scanner

își va da seama = pred. verbal, expr. prin locuț. verbală intranz., alcătuită din :

își va da = verb, conjug. I, diat. reflex. — cu pron. reflex. *își*, formă neacc., în D —, indicativ, viitor, pers. a III-a, sg. ;

seama = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., art. cu art. hot. encl. *-a*.

nimic = compl. direct, expr. prin pron. negativ, simplu, Ac.

căutase = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz., indicativ, m.m.c.p., pers. a III-a, sg.

3. Modurile nepersonale ale verbului

După cum exprimă categoria persoanei, verbele sînt *personale* — avînd mărci distinctive (desinențe) pentru categoria persoanei și a numărului — și *nepersonale*, care nu au aceste desinențe de persoană. Modurile nepersonale sînt : *infinitivul*, *gerunziul*, *participiul* și *supinul*. Verbele la moduri nepersonale nu pot forma singure predicatul, de aceea sînt nepredicative. Face excepție infinitivul cu valoare imperativă al unui verb predicativ: *„A nu se fuma !“*, *„A se agita* înainte de întrebuințare !“

Verbele la *infinitiv* exprimă numele acțiunii : *a citi*, *a scrie*, *a ara* etc.

Verbele la *gerunziu* exprimă o împrejurare : *citind*, *scriind*, *avînd* etc.

Verbele la infinitiv și gerunziu pot fi raportate la un subiect gramatical, fără a suferi schimbări de desinențe pentru a deveni personale. Spre exemplu : „Înainte de a fi venit *eu* (sau *tu*, *el*...), voi ați mîncat“ sau „Venind *eu* (sau *tu*, *el*, *ea*, *noi*, *ei*), voi v-ați bucurat“.

Verbele la *participiu* exprimă o acțiune suferită de un obiect : *citit*, *scris*, *arat*, *băut* etc. Ele au formă verbală invariabilă (în timpurile compuse ale perfectului compus, ale viitorului anterior, ale conjunctivului perfect și ale condiționalului perfect) și formă adjectivală variabilă în funcție de genul, numărul și cazul cuvîntului cu care se acordă.

Verbele la *supin* exprimă scopul, destinația, proveniența acțiunii : *de citit*, *de scris*, *pentru arat*, *de băut* etc.

Verbele la moduri nepersonale alcătuiesc elementul lexical al verbelor la modurile și timpurile compuse. Astfel, alături de verbele auxiliare *a fi*, *a avea* și *a vrea* formează diateza pasivă, precum și diverse timpuri și moduri compuse ale indicativului, conjunctivului, condiționalului-optativ și prezumtivului : sînt *rugat*, a fost *plecat*, voi *pleca*, voi *fi plecat*, să *fi plecat*, aș *pleca*, aș *fi plecat* etc.

Verbele la moduri nepersonale îndeplinesc în propoziții diverse funcții sintactice, și anume :

Subiect : „E ușor *a vorbi* (sau *de vorbit*).“

Nume predicativ : „Pasiunea lui este *(de) a construi* avioane.“

Atribut — verbal : „Pasiunea *de a construi* (sau *pentru construit*) îi susține moralul.“

adjectival : „Am citit un roman mult *discutat*.“

Complement direct : „Putem *veni*.“ ; „Știm *a prețui* bunătățile.“

Complement indirect : „Mă gîndesc *a renunța*.“ ; Sînt silit *a renunța*.“

Complement circumstanțial :

— de timp : *„Înainte de a pleca*, închid ușa.“

„Plecînd de acasă, închid ușa.“

— de mod : „Merge *fără a privi* lumea.“

— de cauză : *„Îmbolnăvindu-se*, a lipsit.“

Scanned with OKEN Scanner

— de scop : „Se duce *pentru a cumpăra* ceva."
— condițional : „*Îmbolnăvindu-se*, ar lipsi de la școală."
— concesiv : „*Îmbolnăvindu-se*, tot nu ar lipsi de la școală."
Element predicativ suplimentar : „O văd *plînsă*."
„O văd *alergînd, plîngînd*" etc.

4. Propoziția subordonată subiectivă (vezi rezolvarea la Universitatea Bacău, 1990).

Institutul de Învățămînt Superior Pitești, Filologie, 1990

1.a. Arătați felul propozițiilor :

„Mi-*e greu*[1] / *(să)*-mi *părăsesc* coliba,[2] / (în care) mi-*am petrecut* viața[3] / (și) mi-*am crescut* copiii,[4] / (și) mă *cuprinde* un fel de **spaimă**,[5] / (cînd) *mă gîndesc*[6] / (că) *rămîn singură* într-însa ;[7] / de aceea,[9] / *poate*[8] / (că) mai ales de aceea, **Ana** îmi *părea prea tînără, prea așezată*, oarecum *prea blîndă* la fire[9] / (și)-mi *vine*[10] / *(să) rîd*[11] / (cînd) *mi-o închipuiesc* cîrciumăriță."[12] /

1. P.P
2. P.SB (1)
3. P.AT (2)
4. P.AT (2)
5. P.P
6. P.CT (5)
7. P.CI (6)
8. P.P
9. P.SB (8)
10. P.P
11. P.SB (10)
12. P.CT (10)

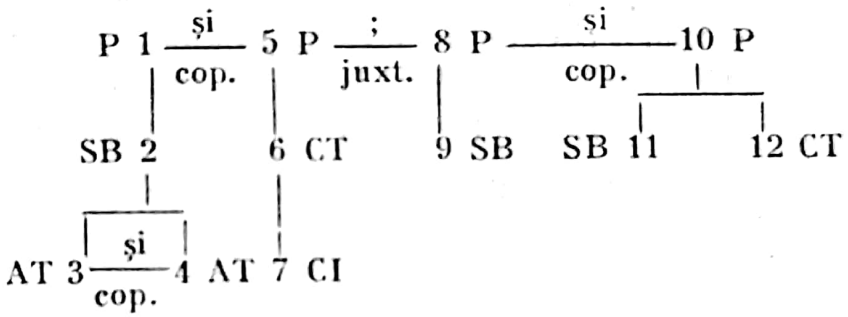

1. *Mi-e greu* = prop. princ., regentă pentru P_3, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
2. *să-mi părăsesc coliba* = prop. sec., subord. subiectivă față de expresia verbală impers. *e greu* din P_1, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, regentă pentru P_3, enunț. potențț., dezv., afirm.
3. *în care mi-am petrecut viața* = prop. sec., subord. atr. față de subst. *coliba* din P_2, introdusă prin pron. rel. *care* precedat de prep., enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
4. *și mi-am crescut copiii* = prop. sec., subord. atr. față de subst. *coliba* din P_2, coord. cu P_3 prin conj. cop. *și*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
5. *și mă cuprinde un fel de spaimă* = prop. princ., coord. cu P_1 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_6, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
6. *cînd mă gîndesc* = prop. sec., subord. circ. de timp față de P_5, introdusă prin adv. rel. *cînd*, regentă pentru P_7, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
7. *că rămîn singură într-însa* = prop. sec., subord. completivă ind. față de verbul intranz. *mă gîndesc* din P_6, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.
8. *poate* = prop. princ., coord. prin juxtapunere cu P_5, regentă pentru P_9, enunț., simplă, afirm.

Scanned with OKEN Scanner

9. *că, de aceea... mai ales de aceea, Ana îmi părea prea tînără, prea așezată, oarecum prea blîndă la fire* = prop. sec., subord. subiectivă față de adv. pred. *poate* din P_8, introdusă prin conj. subord. simplă *că*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

10. *și-mi vine* = prop. princ., coordonată cu P_8 prin conj. cop. simplă *și*, regentă pentru P_{11} și P_{12}, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

11. *să rîd* = prop. sec., subord. subiectivă față de verbul impers. *a(-i) veni* din P_{10}, introdusă prin conj. subord. simplă *să*, enunț. potențț., simplă, afirm.

12. *cînd mi-o închipuiesc circiumăriță* = prop. sec., subord. circ. de timp față de P_{10}, introdusă prin adv. rel. *cînd*, enunț. propriu-zisă, dezv., afirm.

1. b. Analizați sintactic și morfologic cuvintele :

în care = compl. circ. de loc, expr. prin pron. rel. simplu, care substituie subst. *coliba* : fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *în*, element subord. în frază care introduce o AT.

mă gîndesc = pred. verbal expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. reflex. — cu pron. reflex. *mă* în Ac., formă neacc., morfem al diat. reflex. —, intranz., indicativ, prezent, pers. I, sg.

că = conj. subord. necirc., simplă, introduce o SB.

îmi = compl. ind., expr. prin pron. pers., pers. I, sg., D, formă neacc.

cînd = compl. circ. de timp. expr. prin adverb de timp, rel., element subord. în frază care introduce o CT.

II. Propoziția subiectivă (vezi rezolvarea la Universitatea Bacău, 1990)

III. Funcțiile sintactice ale substantivului în cazul acuzativ (vezi rezolvarea la Universitatea Timișoara, Sociologie, 1990).

Universitatea Sibiu, Litere, 1990

1. a. Identificați propozițiile și precizați felul lor :

„**Țăranii,**[3] / (deși) **unii** *fuseseră bătuți,*[1] / (iar) **alții** mai *auziseră* povestea,[2] / o *ascultau* cu **interes**[3] / (de parcă) o *auzeau* pentru prima oară,[4] / (încît) *se convingeau*[5] / (că) **lucrurile**[6] / (ce) le *cunoscuseră* de o viață[7] / *nu* mai *puteau* rămîne[6] / *(cum) fuseseră* mai înainte,[8] / (fiindcă) **starea** de spirit *era neliniștită*[9] / (și) toți **cei**[10] / **(care)** *erau* aici[11] / *așteptau* o schimbare miraculoasă."[10] /

1. P.CV (3)
2. P.CV (3) — iar
3. P.P
4. P.CM (3)
5. P.CNS (3)
6. P.CI (5)
7. P.AT (6)
8. P.PR (6)
9. P.CZ (6)
10. P.CZ (6) — și
11. P.AT (10)

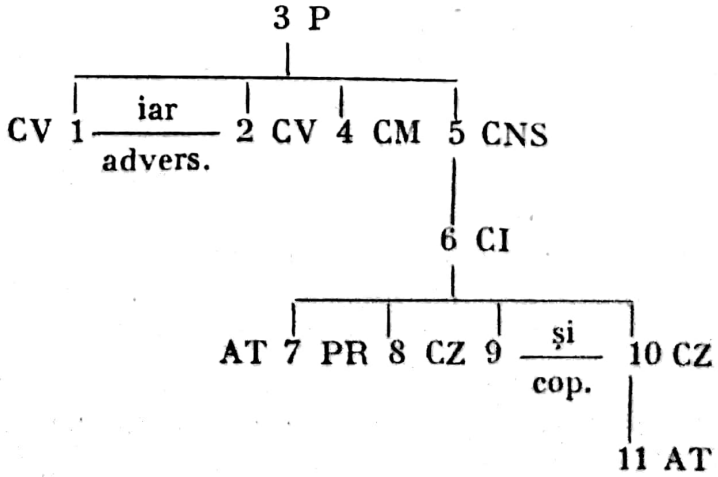

Scanned with OKEN Scanner

1. b. Analizați sintactic și morfologic pronumele din text :

unii = subiect, expr. prin pron. nehot., simplu, masc., pl., N.

alții = subiect, expr. prin pron. nehot., simplu, masc., pl., N.

o = compl. direct al verbului *ascultau*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

o = compl. direct al verbului *auzeau*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

se (convingeau) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, pl., Ac. — complement direct ; unii specialiști îl consideră morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

ce = compl. direct al verbului *cunoscuseră*, expr. prin pron. rel. simplu, invar. —care substituie subst. *lucrurile* —, neutru, pl., Ac., introduce o AT (P_7).

le = compl. direct al verbului *cunoscuseră* — care reia compl. direct *ce* —, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, pl., formă neacc, neutru, Ac.

toți = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. simplu, masc., pl.,N ; este considerat de Gram. Acad. și adj. variabil cu două term., masc., pl., N.

cei = subiect, expr. prin pron. demonstr. de depărt., formă scurtă, masc., pl., N.

care = subiect, expr. prin pron. rel. simplu — substituie pron. *cei* —, masc., pl., N, introduce o AT (P_{11}).

1. c. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

de parcă = locuț. conj. subord., introduce o prop. circ. de mod — P_4.

o = compl. direct, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

auzeau = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., indicativ, imperfect, pers. a III-a, pl.

pentru prima oară = compl. circ. de timp cu nuanță modală, expr. prin loc. adv. (formată din prep. *pentru* și numeralul ordinal adverbial *prima oară).*

cum fuseseră = pred. nominal, format din :

cum = nume pred., expr. prin adv. de mod., rel., introduce o PR ;

fuseseră = verb. cop., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., indicativ, m.m.c.p., pers. a III-a, pl.

mai înainte = compl. circ. de timp, expr. prin adv. de timp, comparativ de superioritate.

2. *Îmbogățirea vocabularului* (mijloace și exemple) :

Mijloacele de îmbogățire a vocabularului sînt : interne (derivare, compunere, schimbarea valorii gramaticale) și externe (împrumuturi lexicale).

Derivarea este procedeul prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul sufixelor lexicale și al prefixelor.

Derivarea cu sufixe (rezolvarea la Universitatea Timișoara, Litere, 1990).

Derivarea cu prefixe : *des- (desface)* ; *ne- (nefericit) ; anti- (antimaterie) ; con-, com-, co- (consătean, compătimi, codirector) ; hiper- (hipertensiune).*

Compunerea este procedeul prin care se formează un cuvînt nou prin unirea a două sau mai multe cuvinte (întregi sau abreviate). Compusele din cuvinte întregi pot fi : a) substantivale (contopite : *bunăcuviință* ; necontopite : *floarea-soarelui, Dealu Mare*) ; b) adjectivale : *atotputernic ;* c) pronominale : *dumneaei, fiecare ;* d) numerale : *treisprezece, cîte doi, de două ori ;* e) verbale : *a binevoi ;* f) adverbiale : *altfel, niciodată ;* g) prepoziționale : *pe lîngă, pînă la ;* h) conjuncționale : *ca să, deoarece* ; i) interjecționale : *tic-tac.* Compusele

Scanned with OKEN Scanner

din abrevieri pot fi alcătuite din părți ale cuvintelor componente *(Rompres, Tarom)* sau din inițialele cuvintelor componente *(CFR)*.

Schimbarea valorii gramaticale constituie un procedeu prin care un cuvînt trece de la o parte de vorbire la alta: substantivizarea unor adjective (*Lenești* mai mult aleargă), adverbe (L-a luat cu *binele*) sau pronume (În *sinea* lui crede); pronume folosite ca adjective (omul *acela*, cartea *ta*); adjective folosite ca adverbe (El scrie *frumos*).

Împrumuturile lexicale reprezintă cuvinte luate de limba română din alte limbi: din slavă *(muncă, păzi)*; din maghiară *(chip, oraș)*; din turcă *(chiftea, iaurt)*; din limbile romanice *(coafor, ecuație, fertil, șofer)*. Cuvintele împrumutate de curînd se numesc neologisme. Cele mai multe sînt de origine franceză *(avion, bacalaureat, economie)*, italiană *(basorelief, capodoperă)*, germană *(glaspapir, rucsac)*, engleză *(corner, parching)*.

Universitatea Sibiu, Drept, 1990

1. a) Analizați sintactic fraza, stabilind felul propozițiilor și raporturile dintre ele:

„La asta *mă gîndeam* deunăzi seara[1] / (cînd) răvășind printre hîrtiile mele[2] / (ca *să*) *văd*[3] / (ce) *se* mai *poate* găsi de ars[4] / — **hîrtiile** *încurcă* —[5]/ *am dat* peste o scrisoare[2] / **(care)** mi-*a deșteptat* amintirea unei întîmplări ciudate, așa de ciudată[6]/ (că),[7]/ (de) *n-ar fi* decît șapte ani[8]/ (de cînd) *s-a petrecut*,[9]/ *m-aș simți* cuprins de îndoială,[7]/ *aș crede*[10] / (că) într-adevăr *am visat* numai,[11] / (sau) (că) *am citit*-o[12]/ (ori) √ *auzit*-o demult."[13]/

(Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*)

√ = *am* (verb aux.)

1. P.P
2. P.CT (1)
3. P.CS (2)
4. P.CD (3)
5. P.P incid.
6. P.AT (2)
7. P.CNS (6) — juxt.
8. P.CT (7) — juxt.
9. P.CT (8) — juxt.
10. P.CNS (6) — juxt.
11. P.CD (10) — sau
12. P.CD (10) — sau
13. P.CD (10) — ori

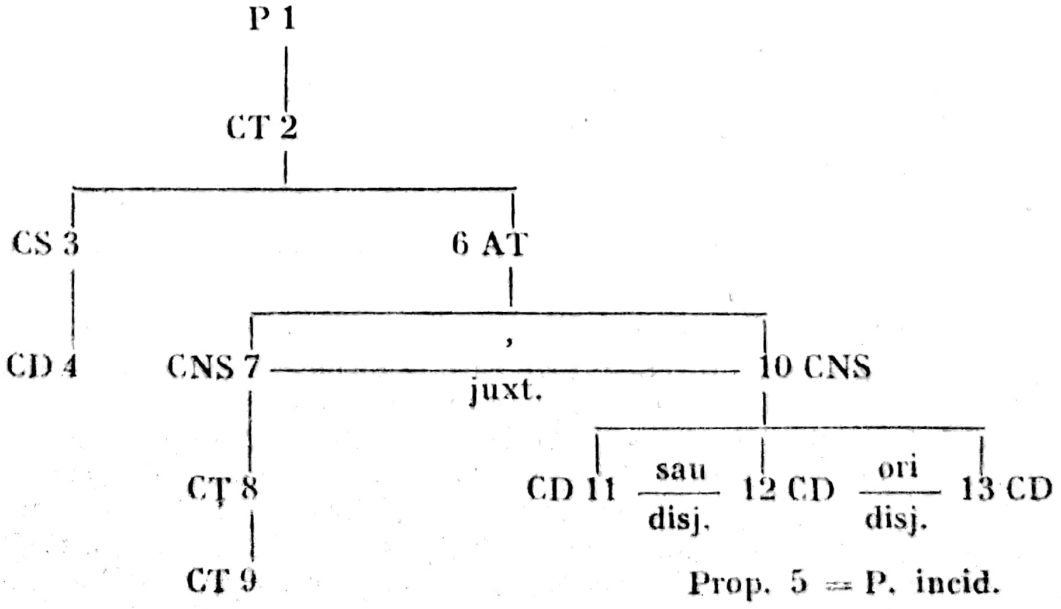

Prop. 5 = P. incid.

I. b) Analizați sintactic și morfologic predicatele și cuvintele subliniate :

la asta = compl. ind., expr. prin pron. dem. de apropiere, cu valoare neutră, sg., Ac. preced. de prep. simplă *la*.

mă gîndeam = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. refl. — cu pron. refl. *mă*, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranz., indicativ, imperf., pers. I, sg.

seara = compl. circ. de timp, expr. prin adv. de timp, provenit din subst. prin schimbarea valorii gram.

mele = atr. adj., expr. prin adj. pronom. posesiv, substituie numele unui singur posesor de pers. I, sg., se acordă cu subst. *hîrtiile* : fem., pl., Ac.

să văd = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a II-a, diat. act., tranz., conjunctiv prezent, pers. I, sg.

ce = compl. direct al verbului *găsi* — la infinitiv, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, Ac., introduce o CD.

se poate = pred. verbal, expr. prin verb pred., impers., conjug. a II-a, diat. refl. — cu pron. reflexiv *se* în Ac., formă neacc., morfem al diat. refl. —, intranz., indicativ, prezent, pers. a III-a, sg. (subiectul acestui predicat este verbul la infinitiv *găsi*).

Notă : Dacă am considera ca pred. verbul *poate* (diat. act.), subiectul lui ar fi pron. rel. *ce*, în N.

de ars = compl. circ. de scop, care determină verbul la inf. *găsi*, expr. prin verb, conjug. a III-a, supin.

încurcă = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. I, diat. act., tranz., indic., prezent, pers. a III-a, pl.

am dat = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz., indic., perf. compus, pers. I, sg.

a deșteptat = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. I, diat. act., tranz., indic., perf. compus, pers. a III-a, sg.

n-ar fi = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. act., intranz., condiț.-optativ prezent, pers. a III-a, pl., forma negativă cu adv. de mod de negație *nu*.

s-a petrecut = pred. verbal, expr. prin verb pred., conjug. a III-a, diat. refl. — cu pron. refl. *se* în Ac., formă neacc., morfem al diat. refl. — intranz., indic., perf. compus, pers. a III-a, sg.

m-aș simți = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pron. refl. *mă* în Ac., formă neacc. —, intranz., la diat. activă *a simți* este tranzitiv, condiț.-optativ, prezent, pers. I, sg.

Notă : Cuprins este un verb la participiu cu formă adj. (masc., sg., N), care are funcție de element pred. suplim. (sau compl. circ. de mod — după gramaticile școlare).

de îndoială = compl. de agent și, din punct de vedere logic, subiect, expr. prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac. preced. de prep. simplă *de*, neart.

aș crede = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a III-a, diat. act., tranz., condiț.-optativ prezent, pers. I, sg.

am visat = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. act., tranz., indicativ, perf. compus, pers. I, sg.

am citit = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., tranz., indic., perf. compus, pers. I, sg.

Scanned with OKEN Scanner

am auzit = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. a IV-a, diat. act., tranz., indic., perf. compus, pers. I, sg. (perfectul compus are verbul auxiliar *am* subînțeles).

II. Subiectul și propoziția subordonată subiectivă*.

Universitatea Sibiu, Psihopedagogie Cibernetică, 1990

I. a) Analizați sintactic fraza, stabilind felul propozițiilor și relațiile dintre ele :

„**Baba**,[1] / **(care)** *se culcase* o dată cu găinile,[2] / *se scula* cu noaptea-n cap[1] / (și) *începu* a trînti și-a plesni prin casă,[3] / (încît)[4] / biata **noră**,[5] / **(care)** de-abiè *ațipise*,[6] / de voie, de nevoie,[5] / *trebui*[4] / *(să) se scoale*,[5] / *(să) sărute* mîna soacrei[7] / (și) *(să)*-i *arate*[8] / (ce)-*a lucrat*".[9] /

(Ion Creangă, *Soacra cu trei nurori*)

1. P.P ——
2. P.AT (1) | și
3. P.P ——
4. P.CNS (3)
5. P.SB (4) —
6. P.AT (5) | juxt.
7. P.SB (4) =
8. P.SB (4) _| și
9. P.CD (8)

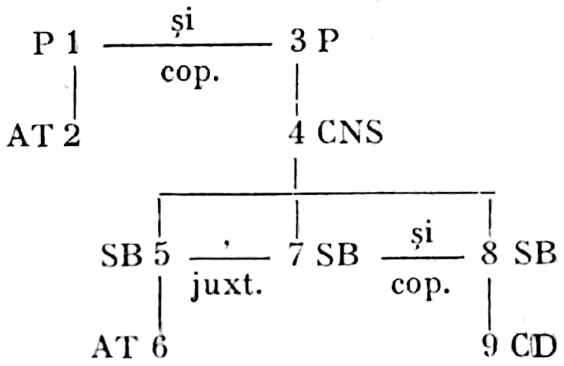

I. b) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

care = subiect, expr. prin pron. rel., simplu — substituie subst. *baba* —, fem., sg., N, introduce o subord. AT.

se culcase = pred. verbal, expr. prin verb pred., pers., conjug. I, diat. reflexivă — cu pron. refl. *se*, neacc., în Ac. —, intranz., la diat. activă *a culca* este tranzitiv, indic., m.m.c.p., pers. a III-a, sg.

o dată cu găinile = compl. circ. de timp, expr. prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. — precedat de locuț. prepoz. *o dată cu* —, art. cu art. hot. encl. *-le.*

de voie, de nevoie = compl. circ. de mod, expr. prin locuț. adv. de mod.

-i = compl. ind., expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., D.

ce = compl. direct, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, Ac., introduce o subord. CD.

II. Pronumele demonstrativ, nehotărît și negativ și adjectivele pronominale corespunzătoare :

Pronumele demonstrativ substituie numele unui obiect, arătînd apropierea, depărtarea sau identitatea. Pronumele demonstrative de apropiere și cele de depărtare au forme simple și compuse, literare și populare :

Pronume demonstrative de apropiere : *acesta, ăsta, aceasta, asta, cestălalt, ăstălalt* etc.

Pronume demonstrative de depărtare : *acela, ăla, aceea, aia, celălalt, ălălalt* etc.

---

* A se vedea rezolvarea subiectului 1 de la Universitatea Bacău, 1990.

Scanned with OKEN Scanner

Pronumele demonstrative de identitate au numai forme compuse : *același, aceeași, aceiași, aceleași.*

Pronumele demonstrative simple au și forme scurte : *cel, cea, cei, cele* — literare —, *a, ăl, ăi* — populare :

Cel de ieri, *ăl* de ieri.

Pronumele demonstrative se declină : *acestuia, aceleia, acelorași* etc.

Pronumele nehotărît ține locul unui nume al obiectului fără a-l indica precis. Are :

— forme simple : *unul, una, unii, unele ; altul, alta, alții, altele ; atît, atîta, atîția, atîtea ;*

— forme populare : *niscai, cutare, alde ;*

— forme compuse : 1) cu *-va, fie-, ori- (oare-)* de la pron. relative-interogative : *careva, cineva, ceva, cîtva, cîtăva, cîțiva, cîteva* etc. ; 2) cu *vre-* de la pron. nehotărît *unul : vreunul, vreuna, vreunii, vreunele ;* 3) cu adj. nehotărît *alt-* de la pron. nehotărîte compuse : *cineva, ceva : altcineva, altceva.*

Adjectivele variabile cu două terminații *tot (toată, toți, toate), mult (multă, mulți, multe)* și *puțin (puțină, puțini, puține)* sînt considerate, în școală, și pronume nehotărîte simple.

„*Toți* pleacă".

toți = pron. nehot. simplu, masc., pl., N, subiect ; este considerat și substantiv (de fapt, adj. variabil cu două term., substantivat), masc., pl., N, subiect.

Pronumele nehotărîte se declină : *unuia, alteia, atîtora, cuiva, fiecăreia, altcuiva* etc.

Pronumele negativ neagă sau exclude obiectele înlocuite.

Are forme :

— simple : *nimeni* — cu variantele : *nimenea, nime, nima, nimene* etc.
nimic — cu varianta : *nimica ;*

— compuse : *nici unul, nici una, nici unii, nici unele.*

Se declină : *nimănui, nici unuia, nici uneia, nici unora.*

Toate aceste pronume : demonstrativ, nehotărît și negativ pot avea funcțiile substantivului pe care-l înlocuiesc : subiect, nume predicativ, atribut pronominal (genitival, prepozițional, apozițional), complement direct, indirect, de agent sau complemente circumstanțiale precedate de prepoziții.

De asemenea, cele trei pronume devin adjective pronominale cînd determină și se acordă în gen, număr și caz cu un substantiv. În această situație, suferă anumite modificări formale : *acest* băiat, *alt* băiat, *nici un* băiat etc. Ca adjectiv pronominal, este totdeauna atribut adjectival : „Cartea *nici unui* elev nu este ruptă", „Cartea *altui* (*acestui* etc.) elev este nouă". *Nici unui, altui, acestui* = adj. pronom..., se acordă cu subst. *elev* : masc., sg., G, atr. adj.

Universitatea Suceava, Filologie, 1990

I. a) Delimitați și identificați propozițiile din text :

„**Zvonul și** apoi **știrea**[1] / (că) **Ion** *nu vrea*[2] / *(să) ia* de nevastă pe Ana,[3] / (deși) *nu tăgăduiește*[4] / (că) cu dînsul *a rămas însărcinată,*[5] / *se răspîndi,* mai ales cu ajutorul Zenobiei, în tot satul.[1] / **(Celor ce)** *spuneau*[6] / (că) *nu* o *ia*[7] / (fiindcă) *nu se învoiește* de zestre cu Vasile Baciu,[8] / le *astupau* gura[9] / **(cei ce)** *știau*[10] / (că) **flăcăul** nici *nu vrea*[11] / *(să) stea de vorbă* cu tatăl fetei[12] / (și) (că) deci *și-a bătut joc* de ea înadins[13] / și numai (ca *să*) *se răzbune* pe Baciu[14] /

(pentru că) *nu* i-*a dat*-o de bunăvoie,[15] / (ba) încă odinioară, la horă, l-*a* și *bruftuluit* de față cu toată lumea.[16] / În casa Herdelea (însă) **purtarea** lui Ion *era privită* ca o murdărie fără pereche.[17] / **Bătăile**[18] / (ce) le *suferea* **Ana** din pricina lui[19] / *stîrneau* zilnic valuri de lacrimi și explozii de milă pentru victima „prașcăului" Glanetașului,[18] / (cu toate că) pînă atunci **fata** lui Vasile *nu se bucurase* de nici o considerație în familia învățătorului".[20] /

1. P.P
2. P.AT (1)
3. P.CD (2)
4. P.CV (2)
5. P.CD (4)
6. P.CI (9)
7. P.CD (6)
8. P.CZ (7)
9. P.P
10. P.SB (9)
11. P.CD (10)—
12. P.CD (11) | și
13. P.CD (10)—
14. P.CS (13)
15. P.CZ (14)—
16. P.CZ (14)— | ba
17. P.P indep.
18. P.P
19. P.AT (18)
20. P.CV (18)

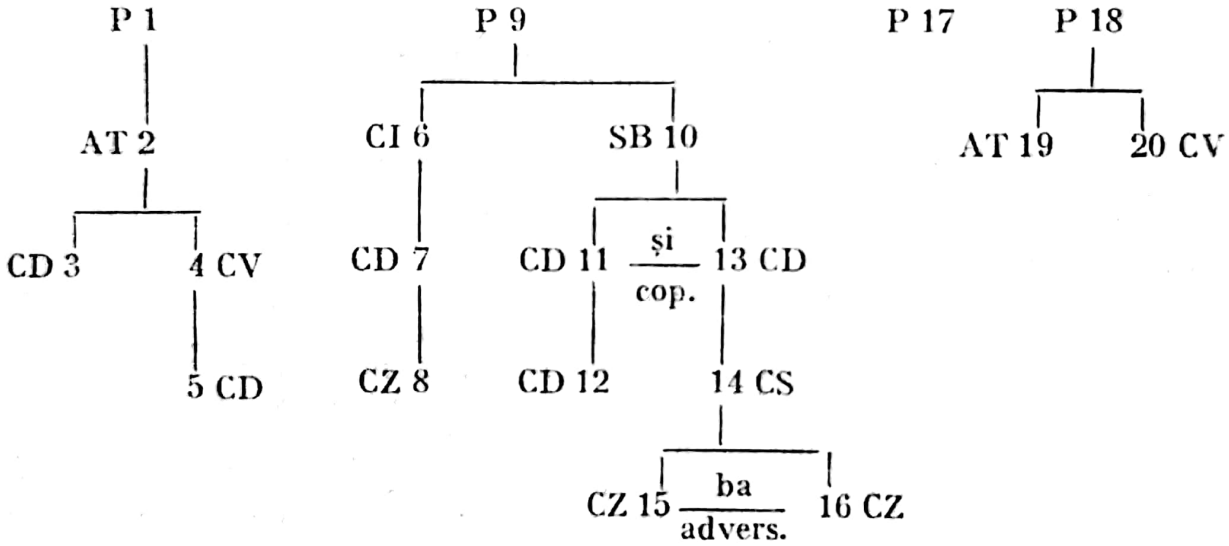

I. b) Analizați sintactic și morfologic pronumele din acest text.

În text sînt 17 pronume :

(cu) *dînsul* = compl. ind., expr. prin pron. pers., compus, pers. a III-a, sg., masc., Ac. preced. de prep. simplă *cu*.

se (răspîndi) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl. cu sens pasiv a verbului, fără funcție sintactică.

celor ce = subiect al pred. *spuneau*, expr. prin pron. rel. compus, masc., pl., D, excepție de la cazul N al subiectului, întrucît introduce o CI.

cei ce = subiect al pred. *știau*, expr. prin pron. rel. compus, masc., pl., N, introduce o SB.

Notă : Pronumele *celor ce* și *cei ce* au fost analizate ca relative compuse, în conformitate cu normele majoritar acceptate. Unii specialiști consideră că fiecare dintre aceste pronume este alcătuit din două pronume simple. Potrivit acestor păreri :

— *celor, cei* = pronume dem. de depărtare, formă scurtă ;

— *ce* = pron. rel. simplu, invariabil, N.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă se acceptă aceste păreri, ar urma modificări nu numai de analiză morfologică și sintactică a celor patru pronume :

celor = compl. ind. al verbului *astupau*, expr. prin pron. demonstr. de depărt., formă scurtă, masc., pl., D ;

ce = subiect al pred. *spuneau*, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, N, introduce o prop. AT (P_6) ;

cei = subiect al pred. *astupau*, expr. prin pron. demonstr. de depărt., formă scurtă, masc., pl., N ;

ce = subiect al pred. *știau*, expr. prin pron. rel. simplu, invariabil, N, introduce o AT (P_{10}),

ci și de analiză a propozițiilor din frază. Astfel P_6, P_9 și P_{10} ar avea următoarea alcătuire :

P_6 = ce spuneau = P.AT (9) — în loc de CI ;

P_9 = celor... le astupau gura cei = P.P ;

P_{10} = ce știau = P.AT (9) — în loc de SB.

o = compl. direct, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

se (învoiește) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl., fără funcție sintactică ; unii specialiști îl consideră complement direct al verbului la diateza activă pronominală.

le = compl. ind. — care reia fie CI nr. 6, fie compl. ind. *celor* —, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., masc., D.

și-(a bătut joc) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., D, morfem al diat. refl. a verbului din locuț. verb.

(de) *ea* = compl. ind., expr. prin pron. pers., formă acc., pers. a III-a, sg., fem., Ac. preced. de prep. simplă *de*.

(să) *se* (răzbune) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl., fără funcție sintactică ; considerat de unii specialiști complement direct al verbului la diateza activă pronominală.

i- = compl. ind., expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., D.

-o = compl. direct, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., Ac.

l- = compl. direct, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sg., masc., Ac.

ce = compl. direct al verbului *suferea*, expr. prin pron. rel., simplu, invariabil, Ac., introduce o AT.

le = compl. direct al verbului *suferea*, reia compl. direct *ce*, expr. prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, pl., fem., Ac.

(din pricina) *lui* = compl. circ. de cauză, expr. prin pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G preced. de loc. prepoz. *din pricina*.

se (bucurase) = pron. refl., formă neacc., pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diat. refl., fără funcție sintactică.

În text apar și următoarele adjective pronominale :

tot (satul) = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. simplu, neutru, sg., Ac. ; este considerat de Gram. Acad. adj. variabil cu două term., neutru, sg., Ac., atr. adj.

toată (lumea) = atr. adj., expr. prin adj. pronom. nehot. simplu, fem., sg., Ac. ; este considerat de Gram. Acad. adj. variabil cu două term., fem., sg., Ac., cu funcție de atr. adj.

nici o (considerație) = atr. adj., expr. prin adj. pronom. negativ compus, fem., sg., Ac.

Scanned with OKEN Scanner

II. Introduceți în propoziții cinci sinonime ale verbului *a (se) gîndi*, cu funcții sintactice diferite.

Verbul *a (se) gîndi* are foarte multe sinonime, dintre care citãm : a chibzui, a cugeta, a medita, a reflecta, a concepe, a bănui etc.

Cînd este la un mod personal, verbul este predicat verbal : „El *cugetă* în liniște."

Cînd este la un mod nepersonal, verbul are alte funcții sintactice :

— subiect (la infinitiv și supin) : „*A chibzui* adînc este o cerință a cercetării științifice". ;

— nume predicativ (la infinitiv, supin) : „Hotărîrea lui este *de a medita* mai mult asupra evenimentelor". ;

— atribut verbal (la infinitiv, supin, gerunziu neacordat) : „Hotărîrea *de a concepe* un nou agregat a fost luată ieri". ;

— atribut adjectival, complement circumstanțial etc. : „*Reflectînd* asupra celor auzite la radio, a scăpat de necazuri".

reflectînd = compl. circ. de cauză.

III. a) Alcătuiți o frază în care o subordonată atributivă și una circumstanțială de mod să fie contrase în părți de propoziție corespunzătoare :

„**Un om**[1] / **(care)** *este harnic*[2] / *va munci* toată viața[1] / (fără *să*) *se lamenteze*".[3] /

1 = P.P
2 = P.AT (1)
3 = P.CM (1)

Prin contragerea atributivei într-un atribut — *harnic* — și a modalei într-un complement circ. de mod — *fără a se lamenta* —, fraza de mai sus devine o propoziție :

„Un om *harnic* va munci toată viața *fără a se lamenta*".

III. b) Introduceți într-o propoziție un subiect și un complement indirect. Transformați aceste părți de propoziție în subordonate corespunzătoare :

„**A scrie** părinților *este o obligație* elementară".

Prin transformare sau expansiune, subiectul *a scrie* devine o subordonată subiectivă — *Să scrii* —, iar complementul indirect *părinților* devine o subordonată completivă indirectă — *cui te-au crescut* —, astfel încît apare următoarea frază :

„*(Să) scrii*[1] / **(cui)** *te-au crescut*[2] / *este o obligație* elementară".[3] /

1 = P.SB (3)
2 = P.CI (1)
3 = P.P

Scanned with OKEN Scanner

2. ADMITEREA 1991

Universitatea Bucureşti, Litere, 1991

1. Faceţi analiza sintactică, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele :

„Aplicînd astăzi acel princip fonetic al alfabetului latin,[4] / (cu care) *sîntem datori*[1] / *(să) scriem* limba **noastră**[2] /, (fiindcă) *este* propriul nostru *alfabet* străvechi[3] /, *constatăm*[4] / (că), pe de o parte, **alfabetul** latin *are* unele litere[5] / (cărora) *nu* le mai *corespunde* în limba română nici un **sunet** deosebit[6] / (şi) **(care)** ne *sunt*, prin urmare, *de prisos*[7] /, (şi) (că), pe de altă parte, **limba** română *are* cîteva sunete noui[8] /, **(care)** *trebuie*[9] / *(să) fie însemnate* în scris[10] /, (dar) (pentru care) **alfabetul** latin *nu are* litere deosebite"[11] /.

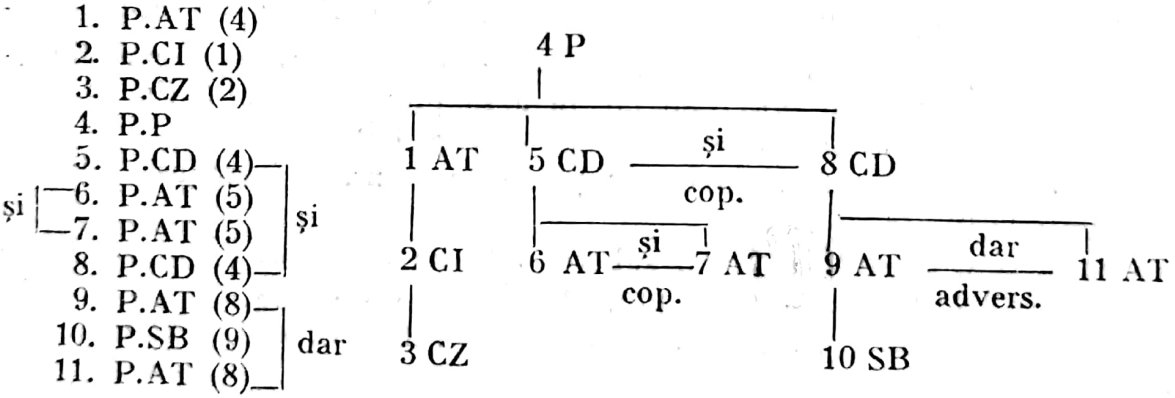

2. Analizaţi morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale din text :

acel = adj. pronom. demonstr. de depărtare, (determină şi) se acordă cu subst. *princip* — n., sg., Ac., atr. adj.

cu care = pron. rel., simplu, Ac., precedat de prepoz. „cu", c.i., introduce AT nr. 1.

noastră = adj. pronom. pos., ţine locul mai multor posesori de pers. I pl., (determină şi) se acordă cu subst. *limba* — f., sg., Ac., atr. adj.

nostru = adj. pronom. pos., ţine locul mai multor posesori de pers. I, pl., (determină şi) se acordă cu subst. *alfabet* — n., sg., Ac., atr. adj.

unele = adj. pronom. nehot. simplu, (determină și) se acordă cu subst. *litere* — f., pl., Ac., atr. adj.
cărora = pron. rel. simplu, fem., plural, D., c.i., introduce AT nr. 6.
le = pron. pers., pers. a III-a, pl., fem., D, forma neacc., c.i., reia compl. indirect „cărora".
nici un = adj. pron. negativ compus, (determină și) se acordă cu subst. *sunet* — n., sg., Ac., atr. adj.
care = pron. rel. simplu, N, subiect, introduce AT nr. 7.
ne = pron. pers., pers. I, pl., D, forma neaccentuată, c.i.
altă = adj. pronom. nehotărît, simplu, face parte din locuț. adv. *pe de altă parte*, cu funcție de c.c. de mod.
cîteva = adj. pronom. nehot. compus, (determină și) se acordă cu subst. *sunete* — n., pl., Ac., atr. adj.
care = pron. rel. simplu, N, subiect (al vb. *să fie însemnate*), introduce AT nr. 9.
pentru care = pron. rel. simplu, Ac. cu prep. *pentru*, c.i., introduce prop. AT nr. 11.

3. Cum s-a format cuvîntul *strămoșesc* ? Arătați familia lexicală din care face parte.

Cuvîntul *strămoșesc* este un derivat cu suf. adj. *-esc* de la subst. *strămoș*. Acesta este, la rîndul lui, derivat cu pref. *stră-* de la subst. *moș*.

Alți membri ai familiei lexicale din care face parte : *moș, moșuț, moșic, moșuc, moșuleț, moșulică, moșneag, moșnegel, moșnegesc, moșnegește, moșneguț, moșie, strămoș, strămoșește, moșier, moșiereasă, moșieresc, moșierime.*

Universitatea București, Drept, 1991

I. 1. Analizați (textul) din punctul de vedere al sintaxei frazei, rescriind în întregime propozițiile și indicînd raporturile dintre ele (fără a face schema).

„(Ce) a fost[1] / (și) *(ce) a devenit* **Eminescu**[2] / *este rezultatul* geniului său înnăscut[3] /, **(care)** *era prea puternic* în a sa proprie ființă[4] /, (încît) *să-l fi abătut* vreun **contact** cu lumea de la drumul său firesc"[5] /.

1. *Ce a fost* = P.SB., subord. față de prop. nr. 3, introdusă prin pronumele relativ „ce".

2. *și ce a devenit* = P. SB., subord. față de prop. nr. 3, introdusă prin pronumele relativ *ce*, coord. cu prop. nr. 1 prin conj. cop. „și".

3. *este rezultatul geniului său înnăscut* = P.P., regentă pentru prop. 1, 2, 4.

4. *care era prea puternic în a sa proprie ființă* = P. AT., subord. față de prop. nr. 3, legată prin pron. relativ „care".

5. *încît să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc* = P.CNS., subord. față de prop. nr. 4, legată prin conjuncția „încît".

2. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate în text.

ce = pron. rel. simplu, N, nume pred., împreună cu vb. cop. *a fost* formează pred. nom.
a fost = vb. cop., personal, intranz., conjug. a IV-a, diat. act., mod ind., perf. c., pers. a III-a, sg., formează pred. nom. împreună cu numele pred. *ce*.
ce = pron. rel. simplu, N, nume pred., împreună cu vb. cop. *a devenit* formează pred. nom.

Scanned with OKEN Scanner

unele = adj. pronom. nehot. simplu, (determină și) se acordă cu subst. *litere* — f., pl., Ac., atr. adj.
cărora = pron. rel. simplu, fem., plural, D., c.i., introduce AT nr. 6.
le = pron. pers., pers. a III-a, pl., fem., D. forma neacc., c.i., reia compl. indirect „cărora".
nici un = adj. pron. negativ compus, (determină și) se acordă cu subst. *sunet* — n., sg., Ac., atr. adj.
care = pron. rel. simplu, N, subiect, introduce AT nr. 7.
ne = pron. pers., pers. I, pl., D, forma neaccentuată, c.i.
altă = adj. pronom. nehotărît, simplu, face parte din locuț. adv. *pe de altă parte*, cu funcție de c.c. de mod.
cîteva = adj. pronom. nehot. compus, (determină și) se acordă cu subst. *sunete* — n., pl., Ac., atr. adj.
care = pron. rel. simplu, N, subiect (al vb. *să fie însemnate*), introduce AT nr. 9.
pentru care = pron. rel. simplu, Ac. cu prep. *pentru*, c.i., introduce prop. AT nr. 11.

3. Cum s-a format cuvîntul *strămoșesc* ? Arătați familia lexicală din care face parte.

Cuvîntul *strămoșesc* este un derivat cu suf. adj. *-esc* de la subst. *strămoș*. Acesta este, la rîndul lui, derivat cu pref. *stră-* de la subst. *moș*.

Alți membri ai familiei lexicale din care face parte : *moș, moșuț, moșic, moșuc, moșuleț, moșulică, moșneag, moșnegel, moșnegesc, moșnegește, moșneguț, moșie, strămoș, strămoșește, moșier, moșierească, moșieresc, moșierime.*

Universitatea București, Drept, 1991

I. 1. Analizați (textul) din punctul de vedere al sintaxei frazei, rescriind în întregime propozițiile și indicînd raporturile dintre ele (fără a face schema).

„(Ce) a fost[1] / (și) *(ce) a devenit* **Eminescu**[2] / *este rezultatul* geniului său înnăscut[3] /, **(care)** *era prea puternic* în a sa proprie ființă[4] /, (încît) *să-l fi abătut* vreun **contact** cu lumea de la drumul său firesc"[5] /.

1. *Ce a fost* = P.SB., subord. față de prop. nr. 3, introdusă prin pronumele relativ „ce".

2. *și ce a devenit* = P. SB., subord. față de prop. nr. 3, introdusă prin pronumele relativ *ce*, coord. cu prop. nr. 1 prin conj. cop. „și".

3. *este rezultatul geniului său înnăscut* = P.P., regentă pentru prop. 1, 2, 4.

4. *care era prea puternic în a sa proprie ființă* = P. AT., subord. față de prop. nr. 3, legată prin pron. relativ „care".

5. *încît să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc* = P.CNS., subord. față de prop. nr. 4, legată prin conjuncția „încît".

2. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate în text.

ce = pron. rel. simplu, N, nume pred., împreună cu vb. cop. *a fost* formează pred. nom.
a fost = vb. cop., personal, intranz., conjug. a IV-a, diat. act., mod ind., perf. c., pers. a III-a, sg., formează pred. nom. împreună cu numele pred. *ce*.
ce = pron. rel. simplu, N, nume pred., împreună cu vb. cop. *a devenit* formează pred. nom.

Scanned with OKEN Scanner

a devenit = vb. cop., personal, intranz., conjug. a IV-a, diat. act., ind., perf. c., pers. a III-a, sg., formează pred. nominal împreună cu numele pred. *ce.*
care = pron. rel. simplu, N, subiect, introduce prop. AT nr. 4.
era = vb. cop., personal, conjug. a IV-a, intranz., diat. act., ind. imperf., pers. a III-a, sg., formează pred. nom. împreună cu numele pred. *prea puternic.*
prea puternic = adj. calificativ variabil, cu două term., gr. superl. absolut (format cu adv. *prea*), sg., neutru, N, nume pred., care împreună cu vb. cop. *era* formează pred. nom.
să fi abătut = vb. pred., personal, conjug. a III-a, diat. act., tranz., conjunctiv perf., pers. a III-a, sg., pred. vb.
-l = pron. pers., pers. a III-a, sg., masculin, caz Ac., forma neaccentuată, c.d.

3. Explicați mecanismul de formare a cuvintelor: *puternic, ființă, firesc*

— *puternic* = derivat de la subst. *putere*, cu suf. adj. *-nic ;*
— *ființă* = derivat de la vb. *a fi* cu suf. subst. *-ință ;*
— *firesc* = derivat de la subst. *fire* cu suf. adj. *-esc.*

II.1. Rescrieți următoarele versuri populare, corectînd greșelile de ortografie introduse în text:

„Semănatam mac în prag
Să vie cine mii drag
Șa eșit macul mărunt
Luatuma cel urît".

„Semănat-am mac în prag
Să vie cine mi-i drag
Ș-a ieșit macul mărunt
Luatu-m-a cel urît".

2. Rescrieți forma literară (corectă) din următoarele perechi: *conjunctură, corobora, delincvent, escortă, patricid, întreprindere, jurisconsult, președințe, repercusiune, vindicativ.*

Notă: Dintre cei doi termeni, este scris de noi numai cel corect.

3. Indicați cîte un sinonim neologic pentru următoarele cuvinte: *amănunțit* — **detaliat ;** *cinstit* — **onest ;** *fățarnic* — **ipocrit ;** *folositor* — **util ;** *vinovat* — **culpabil ;** *adîncime* — **profunzime ;** *cerere* — **petiție ;** *dovadă* — **probă ;** *împrejurare* — **circumstanță ;** *vîrstă* — **etate ;** *a lămuri* — **a elucida ;** *a cere* — **a solicita ;** *a muri* — **a deceda ;** *a hotărî* — **a decide ;** *a pedepsi* — **a sancționa (a condamna).**

4. Construiți 20 de enunțuri în care să apară corect folosite următoarele paronime:

— *anual — anuar:* Concediul de odihnă se acordă *anual.* Datele statistice pot fi găsite în *anuar.*
— *familial — familiar:* Este o problemă *familială.* S-a purtat foarte *familiar* cu mine.
— *literal — literar:* I-am dictat textul *literal,* literă cu literă. A făcut un frumos comentariu *literar.*
— *arbitral — arbitrar:* Rezolvarea se va face pe cale *arbitrală.* Decizia s-a luat în mod *arbitrar.*
— *investit — învestit:* Am *investit* o sumă mare de bani în această afacere. A fost *învestit* cu o mare răspundere.
— *numeral — numerar:* Cuvîntul acesta e un *numeral.* I-am plătit în *numerar.*
— *original — originar:* Ideea e foarte *originală.* Omul acesta e *originar* din România.

Scanned with OKEN Scanner

— *prenume* — *pronume* : Completați formularul cu nume și *prenume*. Textul cuprinde numai un *pronume* personal.

— *temporal* — *temporar* : Fraza începe cu o subordonată *temporală*. Plouă *temporar*.

— *petrolier* — *petrolifer* : Utilajele *petroliere* s-au scumpit. Am descoperit un cîmp *petrolifer*.

Universitatea București, Jurnalistică, 1991

I.a. Să se împartă textul în propoziții, să se arate felul lor și să se indice relațiile dintre ele :

„*Nu e* **nici o îndoială**[1] / (că),[4] / *(oricare)* i-*ar fi* **condiția**[2] / (și) *(oricare)* i-*ar fi* **situația** cuvîntului,[3] / **scriitorul**[5] / *nu trebuie*[4] / *(să) părăsească* omul[5] /, (chiar dacă) **omul**, sătul de propriile sale fapte, *n-ar dori*[6] / *(să)* i *se pună* în față **o oglindă**[7] / (și) *(să)*-și *vadă* în ea chipul.[8] / Nu totdeauna *e plăcut*[9] / *(să) te vezi* așa[10] / *(cum) ești*,[11] / (dar) *nu poți* urca nici un fel de culmi morale și ale conștiinței[12] / (dacă) *nu știi*[13] / (cum) *arăți*".[14] /

1. P
2. CV (5) — și
3. CV (5) —
4. CI (1) — (RELAȚIE)
5. SB (4)
6. CV (5)
7. CD (6) — și
8. CD (6) —
9. P —
10. SB (9) — dar
11. CM (10) —
12. P —
13. CȚ (12)
14. CD (13)

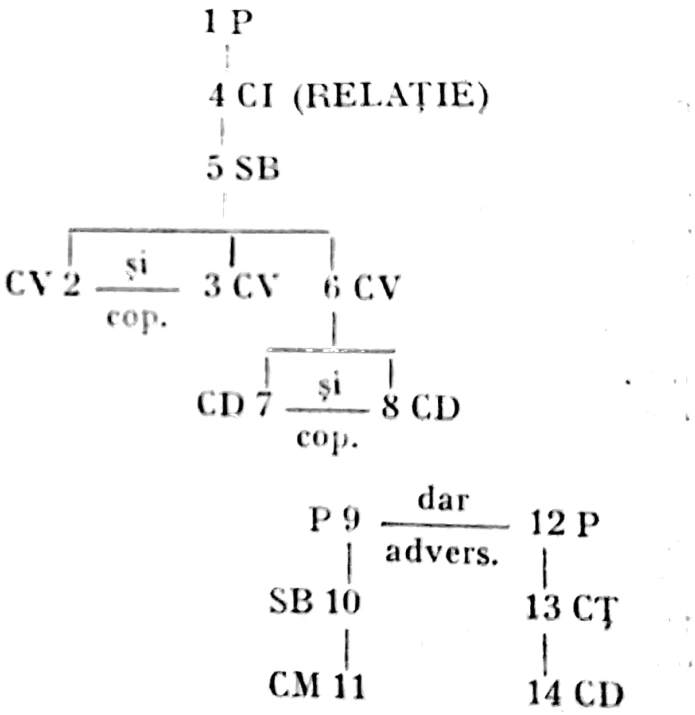

I.b. Să se extragă și să se analizeze sintactic și morfologic toate predicatele din text :

nu e = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular, formă negativă cu adv. de mod neg.

oricare ar fi = predicat nominal alcătuit din :
— *ar fi* = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, cond. — opt. prezent, pers. 3, sg. ;
— *oricare* = nume pred., expr. prin pron. nehot. compus, N, cu rol de element de relație subordonator — introduce o CV.

oricare ar fi = predicat nominal alcătuit din :
— *ar fi* = verb copulativ, . . .
— *oricare* = nume predicativ, . . .

nu trebuie = pred. verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de pers. a III-a sg., formă negativă.

Scanned with OKEN Scanner

să părăsească = pred. verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diat. activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg.
n-ar dori = predicat verbal, forma negativă, cu adverbul de mod de negație *nu*, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, condiț.-optativ prezent, pers. a III-a, sg.
să se pună = pred. verbal, exprimat prin verb predicativ, conjug. a III-a, diateza reflexivă, cu sens pasiv — cu pron. reflexiv, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, sg.
să(-și) vadă = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *și*, formă neacc. în D posesiv, cu funcție de atribut pronom. în dativ, care determină subst. *chipul* —, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg.
e plăcut = predicat nominal exprimat prin expresie verbală impersonală, formată din :
e = verb copulativ, impersonal, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, are formă de pers. a III-a, sg. ;
plăcut = nume predicativ exprimat prin adverb de mod, simplu, gradul pozitiv, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale.
să te vezi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diateza reflexivă — cu pron. refl. *te*, formă neacc. în Ac., complement direct —, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a II-a, sg.
cum ești = pred. nominal format din :
ești = verb copulativ, personal, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a II-a, sg. ;
cum = nume pred., exprimat prin adverb de mod, relativ, cu rol de elem. de relație subordonator în frază — introduce o CM.
nu poți = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a II-a, sg., formă negativă cu adverbul de mod de negație „nu".
nu știi = predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, indicativ prezent, pers. a II-a, sg.
arăți = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. I, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a II-a, sg.

I.c. *Să se explice semnele de punctuație :*

Semnele citării (sau ghilimelele) marchează citarea unui fragment extras dintr-un text mai larg.

Primele două virgule marchează intercalarea celor două concesive în regenta nr. 4.

Următoarea virgulă marchează pauza dintre o regentă și concesiva sa.

Atributul adjectival cu nuanță concesivă, *sătul* (împreună cu determinanții lui), este izolat prin *două virgule* în interiorul propoziției din care face parte.

Ultima virgulă marchează pauza dintre două propoziții principale, în raport de coordonare adversativă prin conjuncția *dar*.

Punctul marchează pauza de la sfîrșitul frazei cu propoziții enunțiative.

II. Se dau cuvintele *cale, izvor, mînă.* Să se alcătuiască pentru fiecare din ele cîte trei propoziții în care cuvintele să aibă sensuri diferite (pot fi folosite și în expresii).

La steaua care-a răsărit e-o *cale*-atît de lungă. Pe ulița de mi-e drag, *cale* n-am și drum îmi fac. Așa găsesc că e *cu cale.*

Scanned with OKEN Scanner

Micuțul *izvor* devine pe parcurs rîu. Cel mai pur *izvor* de inspirație e folclorul. *Izvoarele* documentare sînt esențiale pentru credibilitatea afirmațiilor.

A făcut totul cu *mîna* lui. Din păcate, pentru moment, sîntem la *mîna* lor. Era vorba doar de o *mînă* de oameni.

III. Marcați locul corect al accentului în următoarele cuvinte : *caractér, corécțor* (om), *fenomén, ianuárie, matúr, prevedére, profésor-profesór, regizór, repórter, únic.*

IV. Alcătuiți cîte o propoziție pentru fiecare din cuvintele următoare :
Ideea apare în primul *alineat* al textului.
Plutonul așteaptă *alinial* comandantul.
A *deconectat* aparatul de la sursă.
Toate aceste greutăți m-*au deconcertat*.
Acesta este produsul *finit* al muncii lor.
Materialul mai trebuie *finisat*.
Băiatul era *originar* din București. Avea un mod *original* de a se îmbrăca.
Am relevat numai cîteva din aspectele importante. Mărturisirea lui *a revelat* o altă față a problemei.

Universitatea București, Colegiul de Administrație și Secretariat, 1991

1. Faceți analiza sintactică a frazei, arătînd felul propozițiilor și raporturile dintre ele :

„*S-ar zice*[1] / (că) **natura** *a întipărit* aicea o dulce și primăvăratică sărutare pe sînul munților iernatici[2] / (și) (că), sub această sărutare de nesfîrșit amor, *au răsărit*, ca prin farmec, **milioanele** de flori strălucitoare[3] /, **(ce)** *acopăr* întinderile ondulate și dulci[4] /, (că) sub ea *s-a născut* acea lină și răcoroasă **adiere**[5] /, **(ce)** veșnic *suspină* în acest loc[6] /, (și) (că) **pîlcurile** de mesteacăni, cu ramuri despletite și cu trunchiuri de argint, *nu sînt sămănate* ici și colo decît spre a chema pe drumețul obosit[7] / *(să) guste*, pe un așternut de flori, o clipă de visuri și de negrăită fericire"[8] /.

1. P.P
2. P.SB (1) — și
3. P.SB (1) — și
4. P.AT (3) — juxt.
5. P.SB (1) — juxt.
6. P.AT (5) — și
7. P.SB (1) — și
8. P.CS (7)

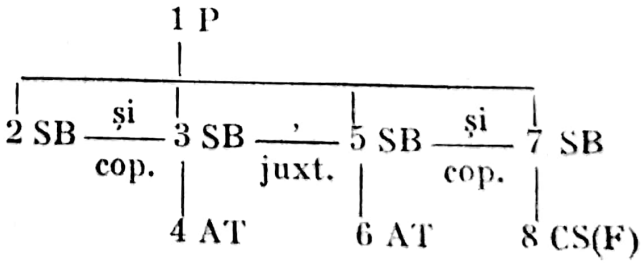

2. Scoateți din textul subliniat cuvintele cu rol de atribut și faceți analiza sintactică și morfologică a acestora :

dulce = atr. adj., exprimat prin adj. calif., variabil, cu o terminație, (determină și) se acordă cu subst. *sărutare* — f., sg., Ac., gradul pozitiv.

primăvăratică = atr. adj., exprimat prin adj. calif., var., cu două term., (determină și) se acordă cu subst. *sărutare* — f., sg., Ac., gradul pozitiv.

munților = atr. subst. genitival, exprimat prin subst. comun, simplu, masc., pl., G, articulat cu art. hot. enclitic „lor".

iernatici = atr. adj., exprimat prin adj. calif., variabil, cu două terminații, se acordă în gen, nr. și caz (m., pl., G) cu subst. *munților*, gradul pozitiv.

această = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. demonstrativ de apropiere, determină (și se acordă cu) subst. *sărutare* — f., sg., Ac.
de amor = atr. subst. prep., exprimat prin subst. comun, n., sg., Ac., precedat de prepoziția simplă „de", neart.
nesfîrșit = atr. adj., exprimat prin adj. provenit din part. negativ, variabil, cu două term., neutru, sg., Ac., gradul pozitiv.
de flori = atr. subst. prep., exprimat prin subst. comun, fem., sg., Ac., precedat de prep. „de", neart.
strălucitoare = atr. adj., exprimat prin adj. calif., var., cu două term., fem., pl., Ac., gr. poz.

Academia de Poliție, 1991

I.1. Subliniați predicatele, împărțiți textul în propoziții, arătați felul și raporturile sintactice dintre propoziții, precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste relații :

„**(Ceea ce)** m-*a mirat*[1] /, (cînd) l-*am auzit* pe Dan povestind despre ei[2] /, *a fost*[3] / (că) **nici unul** dintre acești oameni[5] / (pe care) de altfel îi *cunoșteam* și **eu**[4] /, *n-a ajuns*[5] / (ceea ce) *a visat*[6] / (și) *(ceea ce) ar fi trebuit*[7] / *(să) devină*[8] /, (dacă) *ar fi urmat* îndemnul celor[9] / **(care)** *și-au dat osteneala*[10] / *(să)*-i *crească*[11] / (și) *(să)*-i *scoată la lumină*"[12] /.

1. P. SB (3), introd. prin pron. rel. compus *ceea ce.*
2. P. CT (1), introd. prin adv. relativ *cînd.*
3. P.P
4. P. AT (5), introd. prin pron. rel. *care* cu prepoziția *pe.*
5. P. PR (3), introd. prin conj. subord. *că.*
6. P. PR (5), introd. prin pron. rel. *ceea ce.*
7. P. PR (5), introd. prin pron. rel. *ceea ce ;* coord. copul. cu prop. 6 (prin conj. *și*).
8. P. SB (7), introd. prin conj. subord. *să.*
9. P. CȚ. (8), introd. prin conj. subord. *dacă.*
10. P. AT (9), introd. prin pron. rel. *care.*
11. P. CS sau AT(10), introd. prin conj. *să.*
12. P. CS sau AT(10), introd. prin conj. *să*; coord. copul. cu prop. 11 (conj. *și*).

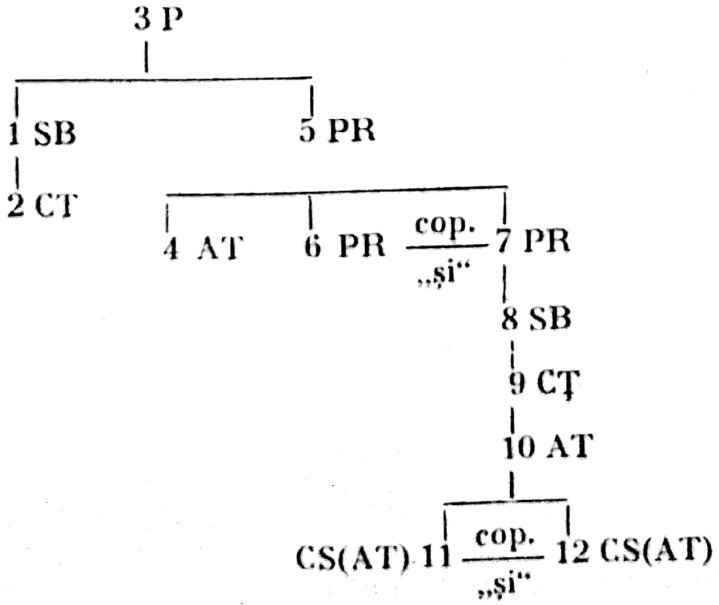

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

ceea ce = pron. rel. compus, fem., cu valoare neutră, sg., N, funcție sint. dublă : subiect în prop. 1 și element introductiv pentru prop. 1.

nici unul = pron. negativ compus, masc., sg., N, subiect.

să devină = vb. cop., diat. act., conjunctiv prez., pers. a III-a, sg. (împreună cu numele pred. exprimat prin pronumele relativ *ceea ce*, care introduce P7, formează pred. nom.).

și-au dat osteneala = locuț. vb., diat. reflex. — cu pron. reflex. *și* în dativ posesiv —, ind., perf. compus, pers. a III-a, pl., pred. vb.

Notă : Locuțiunea verbală este regentă pentru CS, iar substantivul articulat *osteneala* este regent pentru A T. De aceea avem o dublă interpretare pentru P_{11} și P_{12}.

II.1. Indicați sinonimele cuvintelor de mai jos și construiți enunțuri cu acestea :

— *vină* = *abatere* („Nu se admite nici o *abatere* de la lege.")
= *culpă* („De data asta, *culpa* este a mea.")
= *delict* („Ceea ce fac ei este un *delict*.")
= *contravenție* („Încălcarea acestei reguli constituie o *contravenție*.")
= *eroare* („Este un caz tipic de *eroare* de comportament.")
= *greșeală* („Am căzut cu toții în *greșeală*.")
= *infracțiune* („A ajuns să înfăptuiască o *infracțiune*.")

— *a pedepsi* = *a condamna :* „A fost *condamnat* pentru încălcarea legii."
= *a penaliza :* „Contabilul l-*a penalizat* pentru întîrzierea plății."
= *a sancționa :* „Șeful l-*a sancționat* pentru neglijență."

— *plîngere* = *reclamație :* „Nemulțumit, a depus o *reclamație* la registratură."
= *sesizare :* „Fapta s-a aflat dintr-o *sesizare* anonimă."
= *lamentație :* „*Lamentația* lui nu ajută la nimic."

— *a cere* = *a pretinde :* „I s-a dat, dar el *pretinde* mai mult."
= *a revendica :* „Cetățeanul își *revendică* drepturile sale legale."
= *a solicita :* „Eu am *solicitat* numai ce mi se cuvine."

2. Alcătuiți familia lexicală a cuvîntului *bun* și explicați modul de formare a fiecărui termen.

bun (subst.)
bunuț = *bun* + sufixul *-uț*
bunicel = *bun* + sufixul *-icel*
bun, -ă (adj.)
bunișor = *bun* + sufixul *-ișor*
bunătate = bun + sufixul *-ătate*
a îmbuna = prefixul *în-* + *bun* + sufixul *-a*
îmbunare = *îmbuna* + sufixul *-re*
îmbunat = *îmbuna* + sufixul *-at*
neîmbunat = prefixul *-ne* + *îmbunat*
bunăvoință = compus : *bună* + *voință*
bunăcuviință = compus : *bună* + *cuviință*
bunăstare = compus : *bună* + *stare*
a îmbunătăți = prefixul *în-* + *bunătate* + sufixul *-i*
îmbunătățire = *îmbunătăți* + sufixul *-re*
îmbunătățit = *îmbunătăți* + sufixul *-(i)t*
neîmbunătățit = prefixul *ne-* + *îmbunătățit*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Folosiți în propoziții următoarele perechi de paronime :
— *complement / compliment :* Cuvîntul acesta are funcție de *complement.* Aprecierea aceasta e pentru mine un *compliment.*
— *temporar / temporal :* Locuiesc aici *temporar.* Este o propoziție *temporală.*
— *originar / original :* Este *originar* din Oltenia. Ideea este *originală.*
— *a învesti / a investi :* A fost *învestit* cu o funcție importantă. Un întreprinzător *investește* banii într-o afacere, nu-i lasă să încezească.

III. Explicați folosirea semnelor ortografice și de punctuație din textul de mai jos :

„— Las', măi Ștefane și Smărănducă, nu vă mai îngrijiți atîta, că azi e duminică, mîne luni și zi de tîrg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni".

Semnele citării („ ") precizează faptul că începe și, respectiv, se termină un citat.

Linia de dialog (—) arată că e vorba de o construcție în stil direct.

Apostroful (') arată că e vorba de o eliziune întîmplătoare a unui sunet sau grup de sunete.

Virgulele (,) din text marchează, în ordine : izolarea construcției în vocativ (primele două), despărțirea cauzalei de regentă, coordonarea prin juxtapunere (între cauzale), coordonarea adversativă (după virgulă urmează *dar*), izolarea unei subordonate condiționale intercalate (cele două virgule sînt pereche).

Cratima sau *liniuța de unire* (-) arată, în primul caz, că e vorba de pronunțarea într-o silabă a două cuvinte : conjuncția *de* cu verbul auxiliar *om* (formă populară, rezultată prin eliziunea din forma literară *vom*), iar în al doilea caz : conjuncția *să* și pron. pers. neaccentuat în acuzativ, *l* și eliziunea vocalei *ă* din pronumele *îl.*

Punctul (.) marchează încheierea unei fraze cu propoziții enunțiative

Universitatea Iași, Litere, 1991

I. *Funcții sintactice în cazul dativ*

Cazul dativ este specific substantivului, pronumelui, numeralului cu valoare substantivală și oricărui cuvînt sau grup substantivat, deci substantivului și substitutelor lui.

În cazul dativ, substantivele și substitutele lor au următoarele funcții sintactice :

1. **Atribut :**
— *substantival* a. *prepozițional :*
„Reușita *datorită muncii* (*datorită amîndurora, celor harnici*) ne-a bucurat."
— b. *apozițional :*
„I-am scris colegei mele de bancă, *adică Mariei.*"
— c. *în dativ :*
„Preot *deșteptării* noastre..."
„Trimiterea de ajutoare *sinistraților*..."
— *pronominal* a. *prepozițional :*
„Reușita *datorită lor* (*datorită acelora, tuturor* etc.) ne-a bucurat."
— b. *apozițional :*
„I-am scris colegei mele de bancă, *adică aceleia.*"
— c. *în dativ :* „*Își* ajută colegii."

Scanned with OKEN Scanner

2. **Complement indirect :**
„I-am scris *mamei* (*primului, aceluia, unuia, lui, celui harnic* etc.)".
3. **Complement circumstanțial :**
a. *instrumental :*
„A reușit *datorită muncii* (*datorită primului, datorită acelora, datorită celor harnici* etc.)"
b. *de cauză :*
„Nu a venit la timp *datorită vremii* urîte."
c. *de mod :*
„*Conform înțelegerii*, a ajuns la București."
d. *de loc :*
„Stă *locului*". „Se așterne *drumului*".
4. **Subiect** (excepție de la N): „*Scriu*[1] / **(eu)** îmi *place*.[2] /

II.1. Analiza frazei :
(De ce) *se-ntîmplă* **toate** așa[1] / (cum) *se întîmplă*[2] /
Cine mi-o *spune* oare ?[3] / — *E* **plan, precugetare**
În șirul orb al vremei și-a lucrurilor lumei ?[4] /
(Sau) oarba **întîmplare** fără-nțeles și țintă
E călăuza vremei ?[5] / *Putut-a*[6] / (ca *să*) *fie*
Și *altfel*[7] / (de *cum*) *este*[8] / **tot**[6] / **(ceea ce)** *există*[9] /
(Sau) *e un trebui* rece și neînlăturat ?[10] /
(Și)[14] / (dacă) *trebui*[11] / **toate** *(să) fie-așa*[12] / *(cum) sunt*[13] /
Ce legi *urmează* **vremea ?**[14] /

(M. Eminescu)

1. propoziție subordonată compl. directă față de verbul tranzitiv *spune* din P3 (propoziția CD este reluată în regentă prin *o*, formă neaccentuată de Ac., feminin, a pronumelui personal), introdusă prin pronumele relativ *ce* în Ac., precedat de prepoziția „de", regentă pentru P2.
2. propoziție subordonată circumst. de mod față de P1 (propoziția CM are corelativ în regentă adverbul de mod *așa*), introdusă prin adverbul relativ *cum*.
3. propoziție principală interogativă, regentă pentru P1.
4. propoziție principală interogativă independentă.
5. propoziție principală interogativă independentă.
6. propoziție principală interogativă, regentă pentru P7 și P10.
7. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *a putut* din P6, introdusă prin conjuncția compusă *ca să*, regentă pentru P8.
8. propoziție subordonată circumst. de mod față de P7 (avînd drept corelativ în regentă adverbul *altfel*), introdusă prin adverbul relativ *cum* precedat de prepoziție.
9. propoziție subordonată atributivă față de pronumele nehotărît *tot* din P6, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*.
10. propoziție principală interogativă, în raport de coordonare disjunctivă prin conjuncția *sau* cu P6.
11. subordonată circumst. de cauză, cu nuanță temporală, față de P14, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P12.
12. subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebui(e)* din P11, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P13.
13. subordonată circumstanțială de mod față de P12 (avînd în regentă adverbul corelativ *așa*), introdusă prin adverbul relativ *cum*.
14. propoziție principală interogativă, regentă pentru P11.

Scanned with OKEN Scanner

Schema frazei

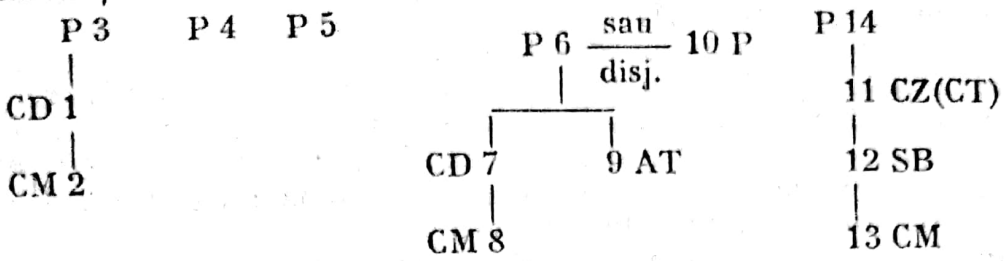

II.2. Analiza predicatelor și a subiectelor:

P1. *se-ntîmplă* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranz., indicativ prezent, are formă de pers. a III-a, plural.

toate = subiect gramatical, exprimat prin pronume nehotărît simplu, feminin (cu valoare neutră), plural, N; este considerat de Gramatica Academiei adjectiv substantivat, variabil, cu două terminații, feminin, plural, N.

P2. *se întîmplă* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal...

subiectul este subînțeles *(toate)*.

P3. *spune* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

cine = subiect gramatical, exprimat prin pronume interogativ, N.

P4. *e* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

plan, precugetare = subiect multiplu, format din două subiecte simple, coordonate prin juxtapunere, exprimate prin:

plan = subst. comun, simplu, neutru, sg., N, neart.

precugetare = subst. comun, simplu, feminin, sg., N, neart.

P5. *e călăuza* = predicat nominal alcătuit din:

e = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, sg.;

călăuza = nume predicativ, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., N, articulat cu art. hot. enclitic „-a".

întîmplare = subiect gramatical simplu, exprimat prin subst. comun, simplu, feminin, sing., N, cu articolul hotărît enclitic „-a" preluat de adjectivul precedent „oarba".

P6. *putut-a* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, auxiliar de modalitate, conjug. a II-a, diat. activă, tranzit., indicativ, perfectul compus, pers. a III-a, sg.

tot = subiect gramatical, exprimat prin pronume nehotărît simplu, masculin (cu valoare neutră), sing., N; este considerat și adjectiv substantivat, variabil, cu două terminații, masc., sg., N.

P7. *să fie altfel* = predicat nominal format din:

să fie = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg.;

altfel = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod compus, corelativ al unei CM.

P8. (de) *cum este* = predicat nominal alcătuit din:

(de) cum = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, relativ, precedat de prepoziția simplă „de", cu rol de element de relație subordonator în frază, introduce o CM;

Scanned with OKEN Scanner

este = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

— *subiectul* este subînțeles *(tot)*.

P9. *există* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjug. I, diat. activă, intranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a sg.

ceea ce = subiect gramatical, exprimat prin pronume relativ compus, feminin (cu valoare neutră), singular, nominativ, element de relație subordonator în frază, introduce o AT.

P10. *e un trebui* = predicat nominal alcătuit din:

e = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, sg.;

un trebui = nume predicativ, exprimat prin subst. (numele unui cuvînt), neutru, sg., nominativ, articulat cu art. nehot. proclitic „un".

— *subiectul* este subînțeles *(tot)*.

P11. *trebui* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a IV-a, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de pers. a III-a, sg.

— *subiectul* este exprimat prin propoziția SB nr. 12.

P12. *să fie așa* = predicat nominal alcătuit din:

să fie = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl.;

așa = nume predicativ exprimat prin adverb de mod, simplu, corelativ al unei CM.

toate = subiect exprimat prin pron. nehotărît simplu, fem., plural, N; este considerat și adjectiv substantivat, variabil, cu două terminații, fem., plural, N.

P13. *cum sînt* = predicat nominal alcătuit din:

cum = nume predicativ exprimat prin adverb de mod, simplu, element de relație subordonator în frază, introduce o CM.;

sînt = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, pl.

— *subiectul* este subînțeles *(toate)*.

P14. *urmează* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. I, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

vremea = subiect gramatical, exprimat prin subst. comun, simplu, feminin, sg., N, articulat cu art. hot. enclitic „-a".

3. Să se identifice și să se comenteze figurile de stil.

Metafore: *șirul, lucrurilor, țintă, călăuza, vremea.*

Epitete: *orb, oarba, rece, neînlăturat.*

Personificări: *vremei, lume, întîmplare, călăuza, vremei, vremea.*

Interogații retorice: *De ce...? Cine...? E plan...? Sau oarba...? Putut-a...? Și dacă...?*

Inversiuni: *se-ntîmplă toate, oarba întîmplare.*

Repetiții: *se-ntîmplă... așa cum se întîmplă; E plan...? Sau...? E...? Sau e...?; vreme* (repetat de trei ori).

Metaforele au ca efect sugestia materialității curgerii vremii, a derulării în „șir" a „lucrurilor" spre o „țintă" indefinită sub „călăuza" întîmplării. Din perspectiva acestei salbe de metafore, obiectul întrebărilor fiziologice puse de poet se relevă a fi nu „vremea" ca abstracțiune, ci evenimentele care marchează curgerea acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Epitetele creează și întăresc ideea de inflexibil, predestinat, independent de voința și intervenția umană.

Personificările *sui-generis* (deci de un fel particular) transferă interesul din domeniul unor noțiuni abstracte (vreme, lume, întîmplare) în sfera unor fapte sau realități vii (*vremea* devine cînd curgere, cînd întîmplare, cînd eveniment, fiind cînd activă, cînd pasivă, cînd neutră ; *lumea* înseamnă „viață", „activitate umană" ; *întîmplarea* intervine și conduce evenimentele, devenind *călăuza* acestora).

Interogațiile retorice (care, simptomatic, încep cu mari întrebări filozofice : *de ce ? cine ? ce ? dacă ?*) dezvăluie imposibilitatea de principiu a opțiunii pentru vreunul dintre răspunsurile posibile (care sînt și ele formulate tot sub formă de întrebări : *plan ? precugetare ? întîmplare ? călăuza vremei ? altfel ? un trebui ?*).

Inversiunile sînt caracteristice pentru construcțiile interogative, dar au și rolul de a scoate în evidență două cuvinte cheie pentru semnificația generală a textului : *se-ntîmplă, oarba.* Rol pe care-l îndeplinesc, complementar cu alte mijloace, și cuvintele și construcțiile repetate, într-un fel sau altul : *se-ntîmplă așa cum se-ntîmplă, E... ? Sau e... ?, E... ? sau e... ?*, care accentuează asupra nesiguranței gnoseologice a poetului, iar *vreme*, repetat de trei ori, se constituie ca un laitmotiv tematic al poeziei, reluînd obsesiv ideea derulării imperturbabile și indescifrabile a timpului, stăpîn atotputernic al faptelor, evenimentelor și destinelor umane.

Efectul de convergență al acestor mijloace este încorporarea meditației, a ideilor abstracte, într-o formă lirică vie, sugestivă și accesibilă.

Universitatea Iași, Drept, 1991

I. *Morfologia și sintaxa pronumelui personal*

Pronumele personal substituie, în general, pe vorbitor, pe interlocutor sau pe cel absent dintr-un dialog, dar substituie și numele unui obiect oarecare.

Morfologia pronumelui personal

Pronumele personale au trei persoane distincte și forme pentru toate cele cinci cazuri. Dativul și acuzativul prezintă nu numai forme accentuate, ci și neaccentuate.

Prezentăm o schemă a tuturor formelor *simple* ale pronumelor personale :

Caz	Pers. I		Pers. a II-a		Pers. a III-a			
					Masculin		Feminin	
	Sg.	Pl	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	eu	noi	tu	voi	el	ei	ea	ele
G.	—	—	—	—	lui	lor	ei	lor
D. acc.	mie	nouă	ţie	vouă	lui	lor	ei	lor
neacc.	îmi, mi	ne, ni	îți, ți	vă, vi, v-	îi, i	le, li	îi, i	le, li
Ac. acc.	(pe) mine	(pe) noi	(pe) tine	(pe) voi	(pe) el	(pe) ei	(pe) ea	(pe) ele
neacc.	mă, m-	ne	te	vă, v-	îl, l-	îi, -i	o	le
V.	—	—	tu !	voi !	—	—	—	—

Persoana a III-a are forme paralele : el — *dînsul*, ea — *dînsa*, ei — *dînșii*, ele — *dînsele*, compuse cu formele mai vechi *însul*, *însa*, *înșii*, *însele*, care apar și azi precedate de prepozițiile *întru*, *dintru*, *printru* : *într-însul*, *dintr-însa*, *printr-înșii* etc.

Pronumele *dînsul* are o flexiune mai simplă decît pronumele *el* :

Caz	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N. Ac.	dînsul	dînșii	dînsa	dînsele
G. D.	dînsului	dînșilor	dînsei	dînselor

În afara pronumelor personale propriu-zise pe care le-am amintit mai sus, există o subclasă de pronume personale folosite în vorbirea cu/sau despre persoanele față de care se exprimă o atitudine de respect (sau chiar de distanță), numite *pronume (personale) de politețe* sau *de reverență* — pe care nu le discutăm aici. Menționăm numai că, în unele zone ale țării, vorbitorii întrebuințează ca o treaptă de respect și pronumele *dînsul, dînsa, dînșii, dînsele.*

Sintaxa pronumelui personal

Pronumele personale îndeplinesc următoarele funcții sintactice :

1. *Subiect : El* învață. *Dînsa* este atentă. Cine sînteți *voi* ?
2. *Nume predicativ :*
   în N : Eu *sînt eu.*
   în Ac. : Ei *nu sînt ca noi (ca dînșii, ca ele* etc.)
   în G : Acești copii *sînt ai lui (ai lor, ai dînsului* etc.).
3. *Atribut pronominal :*
   a. *genitival :* Atitudinea *lui (ei, lor, dînsului)* este corectă.
   b. *prepozițional :*
      în G : Copiii *din fața lui (ei, dînsului, lor)* sînt atenți.
      în Ac. : Masa *de lîngă mine (tine, dînsul, ei)* este nouă.
      în D : Reușita *datorită lui (lor, dînșilor, ție)* ne bucură.
   c. *apozițional :* Maria, *ea,* mi-a dat de veste.
   d. *în dativ :* „Opinca-*i* era spartă...", „În prima-*ți* vizită, ai fost grozav".
4. *Complement :*
   a. *direct : Pe mine mă* vezi în fiecare an.
   b. *indirect :*
      — în D (fără prepoziții) : *Lui* îi place munca.
      — în Ac. (cu prepoziții) : Mă gîndesc *la ei.*
      — în G (cu prepoziții) : Noi luptăm *împotriva lui (lor, ei).*
   c. *de agent :* Sîntem ajutați *de voi (de ei, de tine).*
   d. *circumstanțial* (cu prepoziții și locuț. prepoz.) :
      — *de loc :* S-a îndreptat *spre tine (către el, înspre ea).*
      — *de timp :* A ajuns la școală *înaintea lui (în urma lor).*
      — *de mod :* El este mai atent *decît mine (tine, noi).*
      — *de cauză :* Ea nu a venit *din cauza lor.*

Pronumele personale, forme neaccentuate, de Ac. și de D, au și unele valori de întrebuințare, în care sînt fără funcție sintactică :

— *Dativul etic* exprimă interesul major, participarea vorbitorului sau/și a ascultătorului :

Unde *mi*-ai stat pînă acuma ?
Mi ți l-a bătut toată ziua.

Scanned with OKEN Scanner

— Pronumele personal *cu valoare neutră* — elemente formative ale unor locuțiuni verbale ori ale unor expresii populare. Aceste pronume nu se referă la un obiect anume (masculin ori feminin), nu au funcție sintactică, analizîndu-se împreună cu verbele respective :

Ai luat-*o* la fugă.
Zi-*i*, măi vere, din vioară !
Le are cu gramatica !

II. (Același subiect ca la „Litere")

Universitatea Iași, Birotică, 1991

I. *Atributul pronominal*

Atributul pronominal determină un substantiv *(copiii* lui), un pronume (*aceia* ai lui) sau un numeral cu valoare substantivală (*cei doi* ai lui) și răspunde la întrebările generale cu care se află toate atributele : care ? ce fel de ? al (a, ai, ale) cui ? etc.

Atributul pronominal este exprimat prin toate speciile de pronume, cu excepția celui de întărire, care ca pronume este subiect sau, rar, nume predicativ, iar ca adjectiv este atribut adjectival. Este de patru feluri :

1) *genitival :* Cărțile — *lui, ei, lor, dînsului...* (personale)
— *dumitale, dumneavoastră...* (de politețe)
— *alor mei, alor noștri...* (posesive)
— *aceluia, acestora...* (demonstrative)
— *unora, altora, cîtorva...* (nehotărîte)
— *nimănui, nici unuia, nici unora...* (negative)
Ale cui cărți... ? Pe *a cărui* haină ai găsit insigna ?... (interogative)
Nu știu / *(ale cui)* cărți... / ; Spune-mi / pe *(a cărui)* haină ai găsit insigna ... / (relative)

2) *prepozițional* cu prepoziții și locuțiuni prepoziționale cu regim de :

a) *genitiv :* cărțile *din fața lui (ei, lor, dînsului...)*
din fața dumitale (dumneavoastră...)
din fața alor mei (alor noștri...)
din fața aceluia (acestora...)
din fața unora (altora, altcuiva...)
din fața nimănui (nici unuia...)

b) *acuzativ :* cărțile *de lîngă el (mine, tine...)*
de lîngă dumneata (dumneavoastră ...)
de lîngă ai mei (ai săi...)
de lîngă aceia (acesta...)
de lîngă unii (alții, oricare...)
de lîngă nici unul (nici una...)

c) (chiar și de) *dativ :* Reușita *datorită dumitale (dînsului, alor mei, acelora, unora, nici unuia)*

3) *apozițional :* Maria, *ea...* ; Ilenei, *ei...*
Am cumpărat o carte, adică *pe aceea* etc.

4) *în dativ,* exprimat prin formele neaccentuate de dativ ale pronumelor personale :
Frumoasa-*ți* comportare ; Haina-*i* era ruptă.
sau ale pronumelor reflexive :
Ochii-*și* negri arunca. ; *Își* salută colegii, etc.

Scanned with OKEN Scanner

II. 1. Analiza frazei:

(Dar)[8] / (dacă) de sute de ani *sînt dep i ș* / *(să) afirme*[2] / (că) **pămîntul** *e al lor* cu tot[3] / **(ce)** *se află* înăuntru,[4] / (că) **aurul** *e al lor*[5] / (și) (că) *e drept*[6] / *(să)*-l *ia* din mină,[7] / *e greu*[8] / *(să)*-i *schimbi* peste noapte.[9] / Din gură *spun* și **ei**[10] / (că) **aurul** *e al aceluia*[11] / **(care)** le *plătește* leafă[12] / (și) *cumpără* dinamita,[13] / (dar) *cred*[14] / (și) *fac* tot[15] / (ce) *știu*[16]./ (Geo Bogza)

1. propoziție subordonată cauzală, cu nuanță temporală, față de P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P2.

2. prop. subord. completivă indirectă față de adjectivul *deprinși* (provenit din verb la participiu) din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P3, P5 și P6.

3. propoziție subord. completivă directă față de verbul tranzitiv *să afirme* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P4.

4. prop. subord. atributivă față de pronumele *tot* din P3, introdusă prin pronumele relativ *ce*.

5. prop. subord. completivă directă față de verbul tranzitiv *să afirme* din P2, introdusă prin conjuncția subord. *că*, în raport de coordonare prin juxtapunere cu P3.

6. prop. subord. completivă directă față de verbul tranzitiv *să afirme* din P2, introdusă prin conjuncția subord. *că*, în raport de coordonare prin conjuncția copulativă *și* cu P5, regentă pentru P7.

7. prop. subord. subiectivă față de expresia verbală impersonală *e drept* din P6, introdusă prin conjuncția subord. *să*.

8. propoziție principală dislocată, regentă pentru P1 și P9.

9. propoziție subord. subiectivă față de expresia verbală impersonală *e greu* din P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

10. propoziție principală, regentă pentru P11.

11. propoziție subord. completivă directă față de verbul *spun* din P10, introdusă prin conjuncția subord. *că*, regentă pentru P12 și P13.

12. propoziție subord. atributivă față de pronumele *aceluia* din P11, introdusă prin pronumele relativ *care*.

13. propoziție subordonată atributivă față de pronumele *aceluia* din P11, coordonată prin conjuncția copulativă *și* cu P12.

14. propoziție principală, coordonată cu P10 prin conjuncția adversativă *dar*.

15. propoziție principală, coordonată cu P14 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P16.

16. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *fac* din P15, introdusă prin pronumele relativ *ce*.

Schema frazei

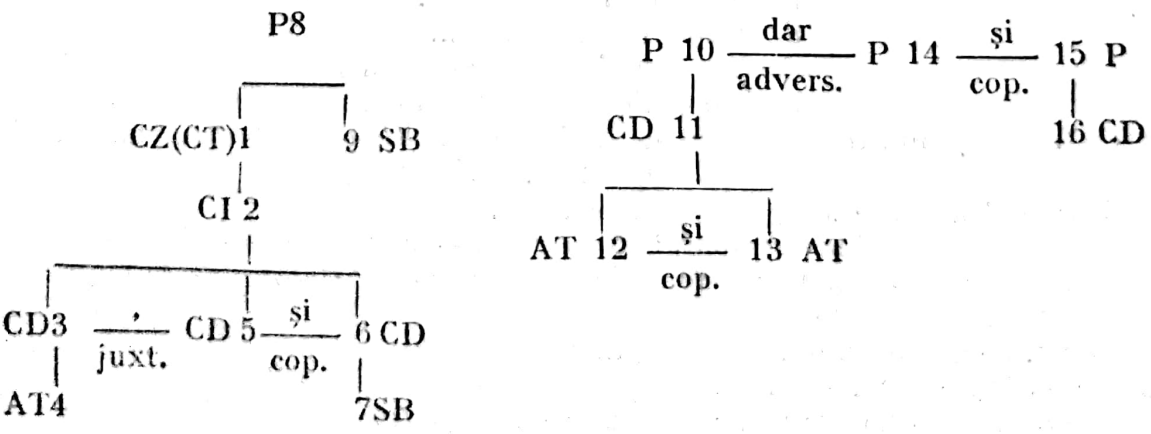

II. 2. *Analiza morfologică și sintactică a pronumelor*

al lor = pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, G, precedat de articolul posesiv genitival „al", nume predicativ (al predicatului nominal *e al lor*).

(cu) tot = pronume nehotărît simplu, masculin (cu valoare neutră), singular, Ac. precedat de prep. simplă „cu", complement indirect (după Gram. Acad. = compl. sociativ); este considerat și adjectiv substantivat, variabil, cu două terminații...

ce = pronume relativ, simplu, invariabil, substituie pronumele *tot*: masc., sg., N, subiect, element de relație subordonator în frază, introduce o AT.

se (află) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, pers. a III-a, sg., Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

al lor = pronume personal, pers. a III-a, pl., masc., G, precedat de art. pos. gen. „al", nume predicativ (al predicatului nominal *e al lor*).

-l = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, sg., neutru, Ac., complement direct.

-i = pronume personal, formă neaccentuată, pers. a III-a, pl., masculin, Ac., complement direct.

ei = pronume personal, pers. a III-a, pl., masc., N, subiect întărit de adverbul de mod „și".

al aceluia = pronume demonstrativ de depărtare, formă simplă, masc., sing., G, precedat de art. posesiv-genitival „al", nume predicativ (al pred. nominal *e al aceluia*).

care = pronume relativ simplu, substituie pronumele „acela", masc.: sg., N, subiect, element de relație subordonator în frază, introduce o AT.

le = pronume personal, formă neacc., pers. a III-a, plural, masc., D, complement indirect.

ce = pronume relativ simplu, invariabil, Ac., complement direct al verbului „știu", element de relație subordonator în frază, introduce o CD.

Notă: Cuvîntul *tot* din P15 *este adverb de mod* („întocmai", „exact", „continuu"), *nu* pronume nehotărît, deci nu este regent pentru P16 (care în acest caz ar fi fost atributivă).

II. 3. Să se indice familiile lexicale ale cuvintelor *pămînt*, *noapte*, (a) *cumpăra*, (a) *crede* și să se precizeze procedeul prin care a fost format fiecare cuvînt.

pămînt

pămîntean, -ă (pămînt + suf. *-ean*)
nepămîntean, -ă (pref. *ne-* + pămîntean)
pămîntiu, -ie (pămînt + suf. *-iu*)
pămîntos, -oasă (pămînt + suf. *-os*)
pămînțel (pămînt + suf. *-el*)
pămînteancă (pămîntean + suf. *-că*)
pămîntenesc, -ească (pămîntean + suf. *-esc*)
(a) împămînteni (pref. *în-* + pămîntean + suf. *-i*)
împămîntenit, -ă (împămînteni + suf. *-it*)
neîmpămîntenit, -ă (pref. *ne-* + împămîntenit)
împămîntenire (împămînteni + suf. *-re*)
subpămîntean, -ă (pref. *sub-* + pămîntean)

noapte

noptatic, -ă (noapte + suf. *-atic*)
nopticică (noapte + suf. *-icică*)
noptieră (noapte + suf. *-ieră*)

Scanned with OKEN Scanner

(a) înnopta (pref. *în-* + noapte + suf. *-a*)
înnoptare (înnopta + suf. *-re*)
înnoptat (subst.) (înnopta + suf. *-at*)
înnoptat, -ă (adj.) (înnopta + suf. *-at*)
(a) *cumpăra*
cumpărat, -ă (cumpăra + suf. *-at*)
cumpărare (cumpăra + suf. *-re*)
cumpărător, -toare (cumpăra + suf. *-tor*)
cumpărătură (cumpăra + suf. *-ătură*)
necumpărat, -ă (pref. *ne-* + cumpărat)
răscumpăra (pref. *răs-* + cumpăra)
răscumpărare (răscumpăra + suf. *-re*)
răscumpărat, -ă (răscumpăra + suf. *-at*)
(a) *crede*
crez (*crede*, prin derivare regresivă)
crezare (crede + suf. *-are*)
crezământ (crede + suf. *-ământ*)
crezut, -ă (crede + suf. *-ut*)
necrezut, -ă (pref. *ne-* + crezut)
(a) încrede (pref. *în-* + crede)
încredere (încrede + suf. *-re*)
încrezut, -ă (încrede + suf. *-ut*)
neîncredere (pref. *ne-* + încredere)
încrezător, -oare (încrede + suf. *-ător*)
neîncrezător, -oare (pref. *ne-* + încrezător)

Universitatea Cluj-Napoca, Litere, 1991

I. Se dau structurile de mai jos. Să se răspundă cerinţelor indicate între paranteze.

Notă: Abrevierea c.s. = cuvîntul subliniat.

Instrucţiuni

a. La rezolvare, se va repeta numărul curent şi structura, iar soluţia se va da la dreapta structurii, fără abrevieri.

b. A se respecta ordinea de pe tablă.

1. Mi-i *drag* să călătoresc. (c.s. : parte de vorbire, funcţie sintactică) = adverb provenit din adjectiv, nume predicativ.

2. A început să plouă. (felul subordonatei) = subiectivă.

3. Ion este hotărît să reuşească. (felul subordonatei) = completivă indirectă.

4. L-a convins datorită puternicelor sale *argumente*. (c.s. : caz, funcţie sintactică) = dativ, precedat de prep. *datorită*, împreună cu care are funcţie de compl. circ. instrumental.

5. Sosirea lor în *gară* ne-a surprins. (c.s. : caz, funcţie sintactică) = acuzativ, precedat de prepoziţia simplă „în", atribut substantival prepoziţional.

6. Dacă te ceartă este pentru că te iubeşte. (felul subordonatei) = dacă te ceartă = subiectivă ; pentru că te iubeşte = cauzală.

7. Pare *ciudat* că n-a venit. (c.s. : parte de vorbire, funcţie sintactică) = adverb provenit din adjectiv (prin conversiune), nume predicativ.

8. Nu s-a aflat *nimic* despre Maria. (c.s. : parte de vorbire, funcţie sintactică) = pronume negativ în nominativ, subiect.

Scanned with OKEN Scanner

9. Părerea lui era contrară bunului-*simț*. (c.s. : caz, funcție sintactică) = dativ, complement indirect.

10. Bucuros că a știut, a telefonat părinților. (felul subordonatei) *că a știut* = completivă indirectă.

11. Acest fenomen poate *fi înțeles* ușor (c.s. : parte de vorbire, mod, timp, diateză, funcție sintactică) = verb *(a înțelege)*, infinitiv prezent, diateza pasivă, complement direct.

12. A venit din propria-*i* inițiativă (c.s. : parte de vorbire, caz, funcție sintactică) = pronume personal, formă neaccentuată, dativ posesiv, atribut pronominal în dativ (determină subst. *inițiativă*).

13. Succesul *iubitei* sale fiice l-a bucurat. (c.s. : parte de vorbire, caz, funcție sintactică) = adjectiv variabil, genitiv, atribut adjectival (are formă articulată, cu articolul hot. enclitic „-i", preluat de la subst. următor).

14. Putem să vă fim *de* vreun *folos* ? (c.s. : parte de vorbire, caz, funcție sintactică) = precedat de prep. *de*, substantivul în acuzativ este locuțiune adjectivală — nume predicativ.

15. De vreme ce plouă, stăm acasă. (felul subordonatei) = cauzală.

16. Credeți-mă că nu l-am văzut. (felul subordonatei) = completivă indirectă (*Gram. Acad.* — de relație).

17. Este bine știut că vine. (felul subordonatei) = subiectivă.

18. Finul *este cosit* la timp. (c.s. : mod, timp, felul predicatului) = verb (*a cosi*) — diateza pasivă — indicativ prezent, predicat verbal.

19. Părerile *lor* sînt împărțite. (c.s. : parte de vorbire, caz, funcție sintactică) = pronume personal, genitiv, atribut pronominal genitival.

20. Îi place să studieze. (felul subordonatei) = subiectivă ;

21. Se sfiește să-și spună părerea. (felul subordonatei) = completivă indirectă (de relație).

22. Le-am scris părinților *noștri*. (c.s. : parte de vorbire, caz, funcție sintactică) = adjectiv pronominal posesiv, dativ, atribut adjectival.

II. Construiți cîte un exemplu pentru fiecare din cerințele de mai jos :

Instrucțiuni

a. La rezolvare, se va repeta numărul curent și cerința, iar exemplul se va scrie la dreapta cerinței.

b. A se respecta ordinea de pe tablă.

1. Relativul *ce* să fie atribut adjectival : Nu știu / *(ce)* carte voi cumpăra. /

2. Un complement indirect în dativ care să determine un adjectiv : (Un obiect) foarte necesar *familiei*.

3. O propoziție în care să existe un verb la infinitiv prezent, diateza pasivă : Noi putem *fi conduși* în sală.

4. O propoziție în care să existe un verb la infinitiv perfect, diateza activă : Înainte de *a fi venit* tu, noi am mîncat.

5. Un verb la gerunziu cu funcție de complement circumstanțial de timp : *Plecînd* de acasă, s-a întîlnit cu un coleg.

6. Un atribut pronominal în genitiv cu prepoziție : Paharele *din fața lui* sînt goale.

7. Relativul *ce* să fie complement direct : Nu se știe / *(ce)* vom găsi acolo. /

8. Dați, pe cazuri, formele accentuate ale pronumelui reflexiv de persoana a III-a singular dativ : *sieși, sie, șie* ; acuzativ : (pe) *sine*.

9. Relativul *care* să fie complement indirect în dativ : Am multe cunoștințe / (*cărora*) le scriu.

Scanned with OKEN Scanner

10. Un verb la gerunziu cu funcția de complement direct: Aud *chemîndu*-mă.

11. Relativul *cum* să fie nume predicativ: Nu știu / *(cum)* sînt fructele. /

12. Un verb la gerunziu, diateza pasivă, cu funcție de complement de cauză: *Fiind împins* în apă, s-a înecat.

13. Relativul *care* să fie atribut pronominal genitival: Am revăzut școala / pe culoarele *(căreia)* alergam cîndva.

14. Predicat verbal exprimat prin verb la viitorul anterior, diateza pasivă: Cînd vei ajunge tu, noi *vom fi fost conduși* de profesori în clase.

15. Nume predicativ exprimat prin adverb: Este *foarte bine* / să înveți.

16. Un substantiv în genitiv cu prepoziție să fie complement de timp: *Înaintea plecării* la școală, își verifică temele.

17. Conjuncția *dacă* să introducă o cauzală: *(Dacă)* nu a învățat, / a luat notă mică.

18. Relativul *care* să fie complement de cauză: Nu știu / *(din cauza căruia)* ai lipsit.

III. Textul de mai jos conține greșeli de ortografie.

a. Pe ciornă, copiați-l așa cum este pe tablă.

b. Pe curat, transcrieți-l corect.

Atenție! Respectarea instrucțiunilor este strict obligatorie.

1. Să nu mai fi nepăsător.
2. Eu veni-i cu trenul.
3. Mie mii indiferent dacă vii sau nu vi.
4. I-am văzut cu proprii mei ochi.
5. Cartea aceia predatu-o-ai la bibliotecă?
6. Copiii, văzu-tu-mi-i-ai la ștrand?
7. A creeat ce nimeni nu mai creează astăzi și nici nu va mai creea vreodată.
8. Foile aceleeași cărți s-au înegrit.
9. Pe Maria, întîlni-tu-o-ai ieri?
10. Am stat de vorbă cu palavragii aceea.
11. Nu fii indolent cînd știi că nu trebuie să fii astfel.
12. Mă sfii să-i spun totul.
13. Au fost de față președintele și patru simplii membri.
14. Fi-ți mai integrii cum trebuie să fie toți arbitrii.

1. Să nu mai fii nepăsător.
2. Eu venii cu trenul.
3. Mie mi-i indiferent dacă vii sau nu vii.
4. I-am văzut cu propriii mei ochi.
5. Cartea aceea predatu-o-ai la bibliotecă?
6. Copiii văzutu-mi-i-ai la ștrand?
7. A creat ce nimeni nu mai creează astăzi și nici nu va mai crea vreodată.
8. Foile aceleiași cărți s-au înnegrit.
9. Pe Maria întîlnitu-o-ai ieri?
10. Am stat de vorbă cu palavragiii aceia.
11. Nu fi indolent cînd știi că nu trebuie să fii astfel!
12. Mă sfiii să-i spun totul,
13. Au fost de față președintele și patru simpli membri.
14. Fiți mai integri, cum trebuie să fie toți arbitrii.

Scanned with OKEN Scanner

(pentru specializarea Limba și literatura maghiară — limba română sau o limbă străină)

I. A. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate din structurile de mai jos :

1. E *inutil* să vii.
2. Părerea *noastră* este favorabilă.
3. Prietenii *lor* sînt conștiincioși.
4. Cartea *a fost publicată* de curînd.
5. *Supărîndu-se*, n-a mai venit.
6. Mașina *din fața blocului* e nouă.

B. Construiți cîte o frază în care subordonata să fie :

1. Atributivă introdusă prin *cînd*.
2. Completivă indirectă.
3. Predicativă.

C. 1. Dați, în propoziții, o pereche de paronime.
2. Dați derivate ale cuvîntului *om*.
3. Dați sinonime ale cuvîntului *a alcătui*.

I. A.

1. *inutil* = adverb de mod provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale (sau prin conversiune), nume predicativ al predicatului nominal *e inutil*, exprimat prin expresie verbală impersonală.

2. *noastră* = adjectiv pronominal posesiv, persoana I plural, substituie mai mulți posesori, are formă acordată cu substantivul *părerea* (numele obiectului) : feminin, singular, N, atribut adjectival.

3. *lor* = pronume personal, persoana a III-a, pl., G, atribut pronominal genitival.

4. *a fost publicată* = verb predicativ *(a publica)*, personal, conjug. I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

5. *supărîndu-se* = verb predicativ, conjug. I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv „se", formă neaccentuată, în Ac., pers. a III-a, singular —, intranzitiv (la diateza activă este tranzitiv), gerunziu, complement circumstanțial de cauză.

6. *din fața blocului* = substantiv comun, simplu, neutru, sg., G, precedat de locuț. prepoz. „din fața", articulat cu art. hot. enclitic „-lui", atribut subst. prep.

I. B.

	P	AT
1. A trecut vremea[1] / (cînd) voi nu făceați nimic.[2] /		
	P	CI
2. Eu nu am habar[1] / (cînd) ați venit voi.[2] /		
	P	PR
3. Întrebarea este[1] / (cînd) veți reveni.[2] /		

I. C.

1. a. A dat un răspuns *original* ; 1. b. Este *originar* din Craiova.

2. *omuleț, omușor*, (a) *omeni, omenit, -ă, neomenit -ă, omenesc, -ească, omenește, omenire, neom, omenos, -oasă, neomenos, -oasă* etc.

3. *a compune, crea, redacta* (o operă) ; *a formula* (un plan) ; *a construi* (o frază) ; *a constitui* (un grup).

Scanned with OKEN Scanner

I. Silaba (definiţie ; modalităţi de alcătuire a silabei). Principalele reguli de despărţire în silabe.

Silaba reprezintă segmentul dintr-un cuvînt care cuprinde o singură vocală şi se pronunţă cu un singur efort respirator (sau cu o singură deschidere a gurii).

Ea poate fi formată : — dintr-un singur sunet, în mod obligatoriu vocală (**a-***ca-să*) ; — din mai multe sunete ale aceluiaşi cuvînt (**fa-cul-ta-te**) ; — din două cuvinte pronunţate împreună (**dă-i** *creionul*) ; un cuvînt împreună cu o parte a cuvîntului alăturat (*la*-**s-o** ; **l-a-***ud* vorbind) ; cîte un fragment din două cuvinte alăturate (*ca*-**re-a-***lunci* a terminat).

Principalele reguli de despărţire în silabe :

— O consoană aflată între vocale, inclusiv cînd e precedată de un diftong sau triftong, trece la silaba următoare (*a*-**ră** ; *hai*-**nă** ; *lu-poai*-**că**).

— Două consoane aflate între vocale trec, una la prima silabă, cealaltă la silaba următoare (**car-te**). Excepţii : dacă prima consoană este b, c, d, f, g, h, p, t, v, iar a doua consoană este l sau r, ambele consoane trec la silaba următoare (*ca*-**blu**, *sa*-**cru**, *co*-**dru**, *a*-**flă**, *a*-**gri**-*col*, *pe*-**hli**-*van*, *a*-**pli**-*cat*, *cumă*-**tru** etc.).

— Trei sau mai multe consoane aşezate între vocale trec : prima la prima silabă şi celelalte la silaba următoare (**in-tre**, **ab-stract**). Excepţii : grupurile : *lpt*, *mpt*, *mpţ*, *ncş*, *nct*, *nct*, *ndv*, *rct*, *rtf*, *stm* se împart la jumătate : primele două consoane la prima silabă şi celelalte la silaba următoare (**sculp-tor**, **somp-tu-***os*, *re*-**demp-ţi-***u-ne*, **linc-şii**, **punc-taj**, **sanc-ţi-***u-ne*, **sand-vici**, **arc-tic**, **jert-fă**, **ast-ma-***tic*). La fel se despart cuvintele : **ast-fel**, **alt-ce-***va*, *fi*-**ind-că** etc.

— Vocalele în hiat trec la silabe diferite (**a-er**, **pi-an**).

— Vocala urmată de diftong sau triftong se desparte de aceştia (**cre-ea-***ză*, **plo-uă**, **vo-uă** ; **le-oai-***că*).

— Cuvintele compuse şi derivate se despart în silabe ţinînd seama de elementele alcătuitoare (**drept-***unghi*, **dez-***e-chi-li-bru*).

II. Se dă textul :

„**Copilul** *nu înţelegea*[1] / (despre ce)-*i* **vorba**,[2] / *auzea* (însă) rîs în juru-i[3] / (şi) *rîdea* şi **el**, bătînd din palme[4] /. **Oamenii** aceia, în depărtarea rampei, îi *apăreau* ca nişte păpuşi, trase şi purtate de sfori.[5] / **Unul** *avea* mustăţi mari,[6] /, **altul** $\sqrt{}$ ochelari rotunzi.[7] / *Păreau*[8] / (că) *se supără*,[9] / *păreau*[10] / (că) *se împacă*[11] / (şi) *se veselesc*.[12] / *Văzu* capul cuconiţei Tina apropiindu-se de al mamei[13] / (şi) le *auzi* şoptind uşor, apoi rîzînd...[14] / Poate *ar fi fost mai bine*[15] / *(să) stea* acasă cu moş Avram,[16] / *(să) se ducă* la pădurice[17] / *(să)* mai *vadă* acolo un iepure."[18] / (M. Sadoveanu, *Opere*, VII, p. 169—170)

Se cere : $\sqrt{avea}$

1. Să se arate felul propoziţiilor din text şi relaţiile dintre ele. Se va scrie fiecare propoziţie separat, arătîndu-se felul ei şi relaţiile cu celelalte propoziţii. Nu se vor face scheme.

1. *Copilul nu înţelegea* = P.P. regentă.
2. *despre ce-i vorba* = P. CD, subord. faţă de 1, leg. prin „despre ce".
3. *auzea însă rîs în juru-i* = P.P., coord. advers. cu 1, leg. prin „însă".
4. *şi rîdea şi el, bătînd din palme* = P.P., coord. copul. cu 3, leg. prin „şi".
5. *Oamenii aceia, în depărtarea rampei, îi apăreau ca nişte păpuşi, trase şi purtate de sfori* = P.P. independentă.
6. *Unul avea mustăţi mari* = P.P.

Scanned with OKEN Scanner

7. *altul ochelari rotunzi* = P.P., coord. prin juxtapunere cu P6.
8. *Părcau* = P.P. regentă.
9. *că se supără* = P.PR., subord. față de 8, leg. prin „că".
10. *părcau* = P.P. regentă, coord. prin juxtapunere cu P8.
11. *că se împacă* = P. PR., subord. față de 10, leg. prin „că".
12. *și se veselea* = P. PR., subord. față de 10, leg. prin „că", coord. cu 11, leg. prin „și".
13. *Văzu capul cuconiței Tina apropiindu-se de al mamei* = P.P.
14. *și le auzi șoptind ușor, apoi rîzînd* = P.P., coord. cu 13, leg. prin „și".
15. *Poate ar fi fost mai bine* = P.P., regentă.
16. *să stea acasă cu moș Avram* = P. SB, subord. față de 15, leg. prin „să".
17. *să se ducă la pădurice* = P. SB., subord. față de 15, leg. prin „să", coord. cu 16, leg. prin juxtapunere.
18. *să ma ivadă acolo un iepure* = P. CS. subord. față de 17, leg. prin „să".

2. Să se analizeze morfologic și sintactic fragmentul subliniat:

Poate = adverb de mod, simplu, cu funcție sintactică de c.c.m.;
ar fi fost mai bine = predicat nominal exprimat prin expresie vb. impers., formată din: *ar fi fost*, vb. copulativ, conj. a IV-a, intranz., diat. act., condiț.-opt., perfect, pers. a III-a, sg. + adv. *bine*, gr. comp. de super., nume pred.
să stea = vb. pred., personal, conj. I, intranz., diat. activă, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg., predicat verbal.
acasă = adv. de loc, compl. circ. de loc.
(cu) moș = subst. comun, simplu, masc., sg., neart., Ac., precedat de prep. *cu*, c.i.
Avram = subst. propriu, masc., sg., neart., N, atribut substantival apoz.
să se ducă = vb., conjug. a III-a, tranz., diat. reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neacc. în Ac., considerat c. d. al diatezei active pronominale —, conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg., predicat verbal.
(la) pădure = subst. comun, simplu, fem., sg., neart., Ac., precedat de prep. *la*, compl. circ. de loc.
să... vadă = vb. pred., personal, conjug. a II-a, tranz., diat. act., conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg., predicat verbal.
mai = adverb de mod cu funcție sintactică de c.c.m.
acolo = adv. de loc, compl. circ. de loc.
un iepure = subst. comun, simplu, masc., sg., art. cu art. nehot. *un*, Ac., c.d.

Universitatea din Craiova, Litere (zi), 1991

I.1. Identificarea predicatelor prin subliniere și a elementelor de relație prin încercuire.

2. Despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.

I. 1.2. Chiar asta și *zicea*, răspunzînd în discuție cuiva,[1] / (care) *nu înțelegea*[2] / (de ce) *nu se desparte*,[3] / (că) **aia** *nu e viață*[4] / (pe care) o *duc* **ei** împreună,[5] / discuție[1] / (pe care) *căzusem*[6] / (și) **(care)** *se reluase*[7] / (după ce) **eu**,[8] / (fără *să*) *dau mîna* cu nimeni,[9] / (fiindcă) **nimeni** *nu se deranjase*[10] / *(să) se ridice* de pe scaun[11] / (cînd) *intrasem*[12] / — *vorbesc* de bărbați —[13] / *mă așezasem* pe un scaun departe de Matilda[8] / (și) *începusem*[14] / *(să) mănînc* fără poftă din icrele de crap[15] / (pe care) **Tasia** mi le *pusese* înainte.[16] /

(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pămînteni*)

Scanned with OKEN Scanner

1. P.P
2. AT (1)
3. CD (2)
4. APOZ (1) sau CZ (3)
5. AT (4)
6. AT (1)
7. AT (1)
8. CT (7)
9. CM (8)
10. CZ (9)
11. CI nț. CS (10)
12. CT (11)
13. P.P incid.
14. CT (7)
15. CD (14)
16. AT (15)

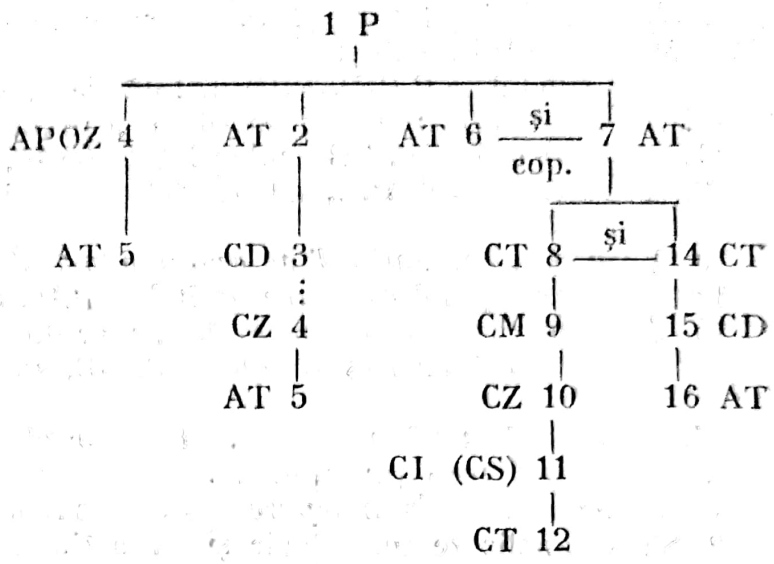

P. 13 este P incidentă

II. 1. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

asta = compl. direct, exprimat prin pron. demonstr. de apropiere, formă populară, feminin — valoare neutră —, sing., Ac.

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică, întărește predicatul „zicea".

zicea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, pers. a III-a, singular.

cuiva = compl. indirect, exprimat prin pronume nehotărît compus, sing., D.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu, sing., N, element de relație subordonator care introduce o AT.

de ce = compl. circumst. de cauză, exprimat prin pron. relativ simplu, invariabil, Ac., precedat de prep. simplă „de", element de relație subordonator în frază, introduce o CD.

nu se desparte = predicat verbal, formă negativă — cu adv. de mod de negație „nu" —, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv „se", formă neaccentuată în Ac. —, intranzitiv, la diat. activă *a despărți* este tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

pe care = compl. direct, — reluat prin forma neacc. a pron. pers. „o", în Ac. —, exprimat prin pron. relativ simplu, substituie subst. „viață": fem., sing., Ac., precedat de prep. „pe", are rol de element de relație subordonator, introduce o AT.

o = compl. direct reluat, exprimat prin pronume pers., formă neacc., pers. a III-a, sing., fem., Ac.

duc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, pl.

ei = subiect, exprimat prin pron. personal, pers. a III-a, pl., masc., N.

împreună = compl. circumst. de mod, exprimat prin adverb de mod.

fără să = locuțiune conjuncț. subordonatoare, fără funcție sintactică de parte de propoziție, în frază are rolul de a introduce o CM.

nimeni = subiect, exprimat prin pronume negativ simplu, N.

Scanned with OKEN Scanner

din icrele = compl. indirect, exprimat prin subst. comun simplu, fem., pl., Ac., precedat de prepoziția simplă „din", articulat cu art. hot. enclitic „-le".

pe care = compl. direct, reluat prin forma neacc. de Ac., *le*, a pron. pers., exprimat prin pron. relativ simplu, substituie subst. „icre" ; fem., pl., Ac., precedat de prep. simplă „de", element de relație subordonator care introduce o AT.

mi = compl. indirect, exprimat prin pron. personal, pers. I, sing., D, formă neacc.

le = compl. direct reluat, exprimat prin pron. personal, pers. a III-a, pl., fem., Ac., formă neacc.

puscse = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, m.m.c.perf., pers. a III-a, singular.

înainte = compl. circumst. de loc, exprimat prin adverb de loc, pozitiv.

II. 2. Formați cîte două derivate de la toate verbele din text :

a zice — zicere, zicătoare

a răspunde — răspundere, răspunzător, -toare

a înțelege — înțelegere, neînțelegere

a (se) despărți — despărțire, despărțitor, -toare

a fi — fire, ființă

a duce — ducere, dus

a cădea — cădere, căzător, -toare

a se relua — reluare, nereluare

a da — dare, darnic

a (se) deranja — deranjare, deranjat, -ă

a (se) ridica — ridicare, ridicător, -toare

a intra — intrare, intrat, un intrînd

a vorbi — vorbire, vorbitor, -toare

a așeza — așezare, neașezat

a începe — începere, începător, -toare

a mînca — mîncare, nemîncat, -ă

a pune — punere, repunere

Scanned with OKEN Scanner

I.1. Identificarea predicatelor prin subliniere și a elementelor de relație prin încercuire.

2. Despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.

I.1.2. De la moartea mamei *începusem*[1] / *(să)*-l *vizitez* mai des,[2] / mai ales (după ce) *observai* într-o zi, privindu-l cu atenție,[3] / (că) **ochii și sprîncenele** lui *semănau* aievea cu ale ei, restul chipului fiind desfigurat de bătrînețe[4] / (ca *să)* mai *pot* descoperi și alte asemănări.[5] / *Ghicisem* atunci în el bărbatul de modă veche,[6] / **(care)** *nu putea* concepe[7] / *(să) acorde* în sinea lui femeii un locșor cît de mic,[8] / (oricîte) **violenii, ură sau iubire** l-*ar fi asaltat* din partea vreuneia[9] / (cît) *fusese tînăr*,[10] / sau din partea bunicii,[9] / (după ce) *se însurase*[11] / (și) îi *făcuse* atîtea fete.[12] /

(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pămînteni*)

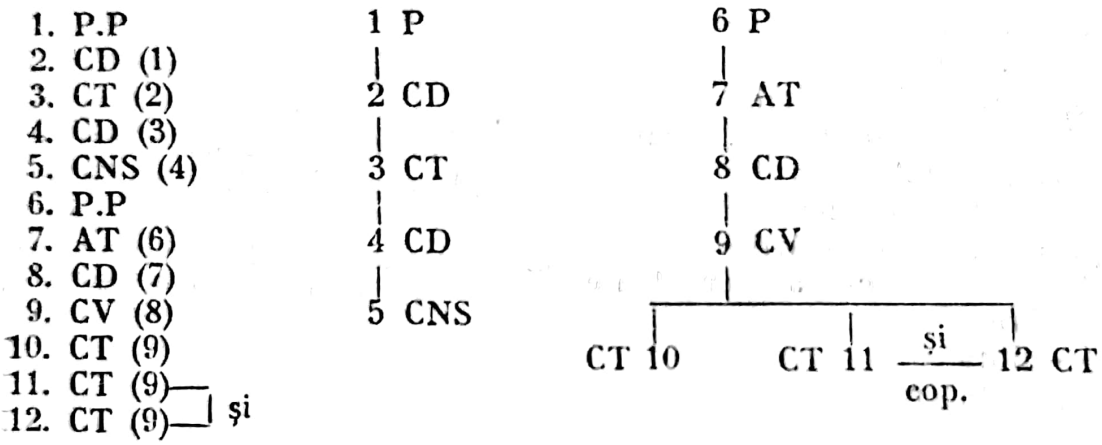

II.1. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

mai des = compl. circ. de mod, exprimat prin adverb de mod, simplu, comparativ de superioritate.

mai ales = compl. circ. de mod, exprimat prin locuțiune adverb. de mod.

după ce = locuțiune conjuncțională subordonatoare, fără funcție sintactică în propoziția circ. de timp pe care o introduce.

într-o zi = compl. circ. de timp, exprimat prin subst. comun, fem., sing., Ac., precedat de prep. simplă „într", articulat cu art. nehot. proclitic „o".

lui = atribut pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sing., masc., G.

de bătrînețe = compl. de agent și, d.p.d.v. logic, subiect, exprimat prin subst. comun, simplu, feminin, sing., Ac. precedat de prep. simplă „de", neart. ; altă interpretare : compl. circ. de cauză ;

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică, întărește atributul „alte".

alte = atribut adj., exprimat prin adjectiv nehotărît simplu, se acordă cu subst. „asemănări" : fem., pl., Ac.

în sinea = compl. circ. de mod, cu nuanță de compl. indirect, exprimat prin subst. comun, simplu, provenit din pron. reflexiv prin schimbarea valorii gramaticale, fem., sing. — defectiv de pl. — Ac., precedat de prep. simplă „în", articulat cu art. hot. enclitic „a".

Scanned with OKEN Scanner

lui = atribut pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers a III-a, sing., masc., G.
femeii = compl. indirect, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sing., D, articulat cu art. hot. enclitic „-i".
oricîte = atribut adj., exprimat prin adj. pronom. nehotărît, compus, se acordă cu subst. „vicleniі" : fem., pl., N, are rol de element subordonator în frază, introducînd o concesivă.
vicleniі = subiect gramatical — împreună cu *ură sau iubire* formează un subiect multiplu — exprimat prin subst. comun, simplu, fem., pl., N, neart.
l- = compl. direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, pers. a III-a, sing., masc., Ac.
ar fi asaltat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. I, diat. activă, tranzitiv, condiţional-optativ, perfect, pers. a III-a, pl.
din partea vreuneia = compl. indirect, exprimat prin pronume nehotărît compus, fem., sing., G, precedat de locuţiunea prepoz. „din partea".
cît = compl. circ. de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ, cu rol de element subordonator în frază, introduce o CT.
ţi = compl. indirect, exprimat prin pron. personal, formă neacc., pers. a III-a, sing., fem., D.
făcuse = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, m.m.c.perf., pers. a III-a sing.
atîtea = atribut adj., exprimat prin adjectiv pronom. nehot. simplu, se acordă cu subst. *fete* : fem., pl., Ac.
fete = compl. direct, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac., nearticulat.

II. 2. Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte :
i-ne-rent
func-ţi-e
su-biec-ti-vă
in-e-fi-ca-ci-ta-te

II. 3. Daţi patru exemple de cuvinte omonime :
acru -ă, -i, -e : adj. ;
acru -i : subst. masc., unitate de măsură.
anticar (antitanc) adj. ;
anticar -i : subst. masc. (persoană).
augur -i : subst. masc. (preot) ;
augur, auguriu, -ii : subst. neutru (prevestire).
bandă -e : subst., fem. (grup) ;
bandă, benzi : subst. fem. (fişie).

Universitatea Craiova, Litere (fără frecvenţă), 1991

I.1. Identificarea predicatelor prin subliniere şi a elementelor de relaţie prin încercuire.

2. Despărţirea în propoziţii, precizarea felului fiecărei propoziţii şi identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.

Scanned with OKEN Scanner

I.1.2. (Ceea ce) *doream*,[1] / (şi) mi *s-a refuzat* mai mult timp;[2] / (ca *să*) *nu văd* lucruri[3] / **(care)** *era mai bine*[4] / *(să) nu fie văzute* de ochi atenţi şi critici,[5] / *era*[6] / *(să) merg* pe teatrul operaţiunilor.[7] / *Am avut* asupra acestei dorinţi şi o scenă neplăcută cu un „superior",[8] / **(care)** *voia*[9] / *(să)* mă *determine*[10] / *(să) simt* situaţia mea pentru moment.[11] /

(Nicolae Iorga, *O viaţă de om*)

1. SB (6)—
2. SB (6)— şi
3. CS (2)
4. AT (3)
5. SB (4)
6. P.P
7. PR (6)
8. P.P
9. AT (8)
10. CD (9)
11. CI (10)

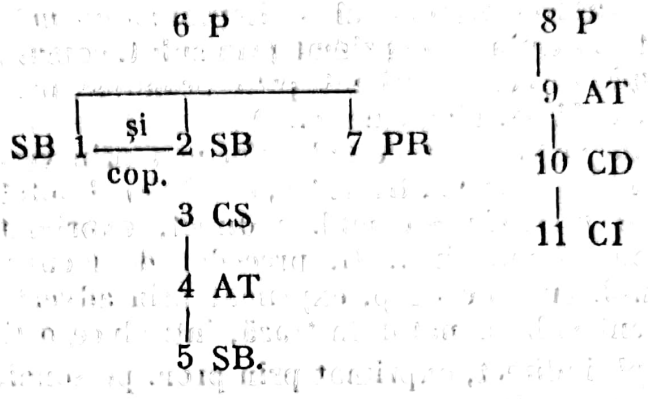

II.1. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

ceea ce = compl. direct, exprimat prin pron. relativ compus, fem., valoare neutră, sing., Ac., element subordonator în frază, introduce o SB.

doream = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, pers. I, sing.

mi = compl. indirect, exprimat prin pronume personal, formă neacc., pers. I, sing., D.

care = subiect al predicatului „să nu fie văzute" din P5, exprimat prin pron. relativ simplu, care substituie subst. „lucruri" : neutru, pl., N, element subordonator în frază, introduce atributiva nr. 4.

era mai bine = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală, alcătuită din :

era = verb copulativ impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, are formă de pers. a III-a, sing. ;

mai bine = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, simplu, comparativ de superioritate.

să nu fie văzute = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă este tranzitiv —, conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl., predicatul are formă negativă — cu adverbul de mod de negaţie „nu".

de ochi = compl. de agent şi, d.p.d.v. logic, subiect, exprimat prin subst. comun, masc., pl., Ac., precedat de prepoziţia simplă „de", neart.

atenţi = atribut adj., exprimat prin adj. variabil cu două terminaţii, masc., pl., Ac., gradul pozitiv.

(asupra)... dorinţi = compl. indirect (compl. de relaţie), exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., G, precedat de prep. simplă „asupra", neart.

acestei = atribut adj., exprimat prin adj. pronom. demonstrativ de apropiere, fem., sing., G.

şi = adverb de mod de întărire, fără funcţie sintactică, întăreşte compl. direct „o scenă".

Scanned with OKEN Scanner

care = subiect, exprimat prin pron. relativ simplu, substituie subst. „superior": masc., sing., N, element de relație subordonator în frază, introduce o AT.

mea = atribut adj., exprimat prin adj. pronom. posesiv, pers. I, se acordă cu subst. „situația": fem., sing., Ac.

II. 2 Alcătuiți familiile cuvintelor: *dor, a privi, viață, lung.*

dor	*a privi*
doruț	privit, -ă
doruleț	neprivit, -ă
dornic, -ă	privitor, -toare
nedornic, -ă	neprivitor, -toare
a dori	privire
dorit, -ă	privință
nedorit, -ă	priveală
redori	reprivi
redorit, -ă	răsprivi
dorință	
doritor, -toare	
nedoritor, -toare	
viață	*lung*
viețișoară	lung, -ă
viețui	lungan, -ă
viețuit, -ă	lunguieț, -iață
neviețuit, -ă	lunguț, -ă
viețuire	lungăreț, -eață
viețuitor, -toare	lungime
conviețui	lungiș
conviețuit, -ă	lunguleț, -eață
conviețuire	lungi
conviețuitor, -toare	lungit, -ă
supraviețui	nelungit, -ă
supraviețuit, -ă	lungire
supraviețuire	
supraviețuitor, -toare	

Universitatea Craiova, Drept (fără frecvență), 1991

I.1. Identificarea predicatelor prin subliniere și a elementelor de relație prin încercuire.

2. Despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.

I.1.2. (Ceea ce) *nu înțeleg* **unii,**[1] / zise **el,**[2] / (ea și cînd) *n-ar fi auzit*[3] / (ce)-i *spusesem,*[4] / *e*[5] / (că) în epoca noastră **tragicul** *nu* mai *e cu putință*[6] / (și) (că) **astfel, tragedia** *e mai mare,*[7] / (pentru că) *s-a degradat*[8] / (și) o dată cu ea √ **noi înșine.**[9] / **Tragicul** *e sublim* prin definiție,[10] / (dar) în zilele noastre **sublimul** *e eliminat,*[11] / **tragedia** mai mare[12] / **(care)** *rezultă*[13] / *nu înseamnă* (însă)[14] / (că) *aduce* un sublim mai mare,[14] / (ci) în mod straniu, *dispare,*[15] / (deși) *există.*[16] /

√ = *ne-am degradat*

1. SB (5)
2. P.P incidentă
3. CM (2)
4. CD (3)
5. P.P
6. PR (5) ┐ și
7. PR (5) ┘
8. CZ (7) ┐ și
9. CZ (7) ┘
10. P.P ┐ dar
11. P.P ┘
12. P.P ┘ însă
13. AT (12)
14. PR (12) ┐ ci
15. PR (12) ┘
16. CV (15)

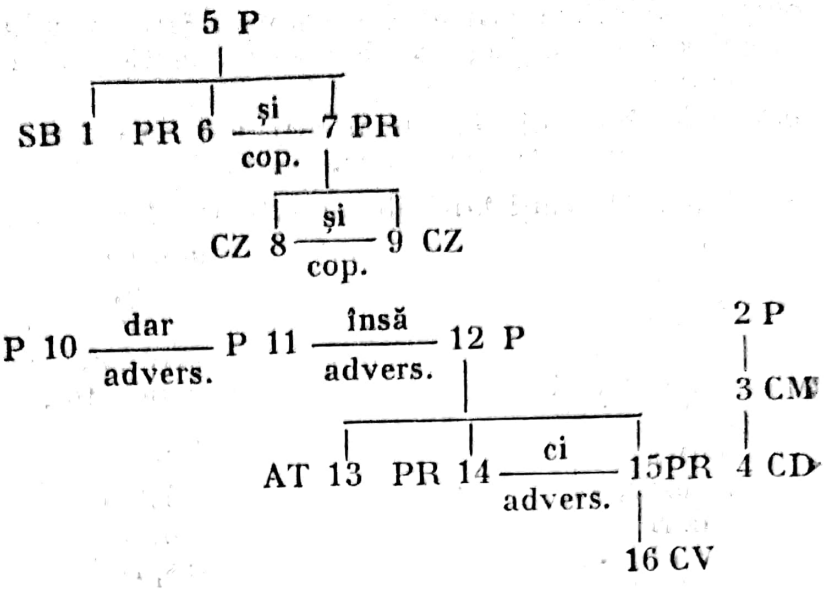

II.1. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

ceea ce = compl. direct, exprimat prin pron. relativ compus, fem., valoare neutră, sing., Ac., element de relație subordonator în frază, introduce o SB.

nu înțeleg = pred. verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, pl., predicatul are formă negativă — cu adverbul de mod de negație „nu".

unii = subiect, exprimat prin pron. nehot. simplu, masc., pl., N.

ca și cînd = locuțiune conjuncțională subordonatoare circumstanțială, fără funcție sintactică de parte de propoziție în propoziția subordonată circ. de mod pe care o introduce.

ce = compl. direct, exprimat prin pron. relativ simplu, invariabil, Ac., element de relație subordonator în frază, introduce o CD.

noastră = atribut adj., exprimat prin adj. pronom. posesiv, substituie mai mulți posesori de pers. I pl., are formă acordată cu substantivul „epoca": fem., sing., Ac.

tragicul = subiect, exprimat prin subst. comun, simplu, neutru, sing., N, articulat cu art. hot. enclitic „-l".

nu e cu putință = predicat nominal format din:

nu e = verb copulativ, formă negativă cu adverbul de mod de negație „nu", conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, sing.;

cu putință = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală, gradul pozitiv.

mai = compl. circ. de mod, exprimat prin adverb de mod.

pentru că = locuțiune conjuncțională subordonatoare circumstanțială, fără funcție sintactică de parte de propoziție în propoziția subordonată circ. de cauză pe care o introduce.

noi = subiect, exprimat prin pron. pers., pers. I, masc., pl., N.

înșine = atribut adj., exprimat prin adj. pronom. de întărire, pers. I, pl., masc., N.

e eliminat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă *a elimina* este tranzitiv —, indicativ, prezent, pers. a III-a, sing.

Scanned with OKEN Scanner

mai mare = atribut adj., exprimat prin adj. variabil cu o singură terminație la singular, se acordă cu subst. „tragedia" : fem., sing., N, gradul comparativ de superioritate.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie subst. „tragedia" : fem., sing., N, element de relație subordonator care introduce o atributivă.

II.2. Alcătuiți familiile cuvintelor :

a trece	*a înțelege*
trecut (subst.)	înțeles (subst.)
trecut, -ă	înțeles, -easă
netrecut, -ă	neînțeles, -easă
trecere	înțelegere
a întrece	neînțelegere
întrecut, -ă	înțelegător, -toare
neîntrecut, -ă	neînțelegător, -toare
întrecere	a subînțelege
trecător, -toare	subînțeles, -easă
netrecător, -toare	subînțeles (subst.)
trecătoare	subînțelegere
a retrece	
retrecere	
a bate	*mînă*
bătut (subst.)	mînuță
bătută (subst.)	mînușoară
bătut, -ă	mănușă
nebătut, -ă	mănușar
batere	mînușiță
bătător	a mînui
a rebate	mînuit, -ă
rebătut, -ă	nemînuit, -ă
nerebătut, -ă	mînuire
rebatere	a înmîna
a dezbate	înmînat, -ă
dezbătut, -ă	neînmînat, -ă
nedezbătut, -ă	înmînare
dezbatere	neînmînare
a redezbate	îndemînă
redezbătut, -ă	îndemînatic, -ă
redezbatere	neîndemînatic, -ă
	îndemînare

Universitatea Craiova, Birotică, 1991

I.1. Identificarea predicatelor prin subliniere și a elementelor de relație prin încercuire.

2. Despărțirea în propoziții, precizarea felului fiecărei propoziții și identificarea raporturilor dintre ele prin schema frazei.

Scanned with OKEN Scanner

I.1.2. *Trecuse* la atac[1] / (ca și cînd) *s-ar fi dovedit* între timp cu prisosință[2] / (că) *n-a fost un laș*[3] / (și) *avea* acum resentimente împotriva tuturor celor[4] / (care) îl *blamaseră*.[5] / Îi *permisei*[6] / *(să) creadă*[7] / (ce) *vrea*[8] / înțelegînd în același timp[6] / (de ce) *nu*-i mai *era* acum frică[9] / *(să) stea* cu mine *de vorbă* într-o braserie.[10] /

1. P.P
2. CM (1)
3. SB (2)
4. P.P
5. AT (4)
6. P.P
7. CD (6)
8. CD (7)
9. CD (6)
10. CI (9)

și

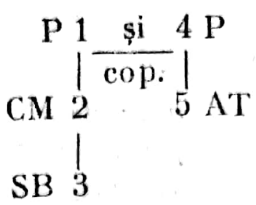

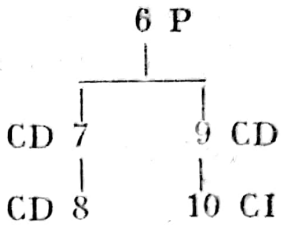

II.1. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

ca și cînd = locuț. conjuncț. subord., fără funcție sintactică de parte de propoziție, în frază este element de relație subordonator care introduce o CM.

s-ar fi dovedit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă cu sens pasiv — cu pron. reflexiv „se", formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, condițional-optativ, perfect, pers. a III-a, sing.

cu prisosință = compl. circ. de mod, exprimat prin locuț. adverbială de mod.

un laș = nume predicativ al predicatului nominal „n-a fost un laș", exprimat prin subst. comun, simplu, masc., sing., N, articulat cu art. nehot. proclitic „un".

acum = compl. circ. de timp, exprimat prin adv. de timp.

(împotriva) celor = compl. indirect, exprimat prin pron. demonstrativ de depărtare, formă scurtă, pl., G, precedat de prep. simplă „împotriva".

tuturor = atribut adj., exprimat prin adj. nehot., simplu, pl., G; este considerat și adj. variabil cu două terminații, pl., G.

care = subiect, exprimat prin pron. relativ simplu, pl., N, are rol de element de relație subordonator care introduce o AT.

de ce = compl. circ. de cauză, exprimat prin pron. relativ simplu, Ac., precedat de prep. simplă „de", are rol de element de relație subordonator care introduce o CD.

nu era = predicat verbal, formă negativă, cu adv. de mod de negație „nu", exprimat prin verb predicativ, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, pers. a III-a, sing.

frică = subiect gramatical simplu, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sing., N, neart.

mai = compl. circ. de mod, exprimat prin adverb de mod.

-i = compl. indirect și, d.p.d.v. logic, subiect, exprimat prin pron. pers., formă neacc., pers. a III-a, sing., masc., D.

acum = compl. circ. de timp, exprimat prin adverb de timp.

să stea de vorbă = predicat verbal, exprimat prin locuț. verbală intranzitivă, cu verb. pred., personal, conjug. I, diat. activă, conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sing.

într-o braserie = compl. circ. de loc, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sing., Ac., precedat de prep. simplă „într", articulat cu art. nehot. proclitic „o".

Scanned with OKEN Scanner

II.2. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :
sub-or-do-nat
si-hlă
drept-un-ghic
jert-fă.

II.3. Dați exemple de patru serii de cuvinte sinonime :
succes, biruință, victorie, izbîndă ;
teamă, frică, angoasă, spaimă ;
steag, flamură, drapel, stindard ;
falnic, măreț, impunător, mîndru, fălos.

Universitatea Bacău, Filologie, 1991

1. *Complementul circumstanțial de cauză și propoziția subordonată circumstanțială de cauză*

Definiție

Complementul circumstanțial de cauză este o parte de propoziție secundară care determină un verb sau un adjectiv, arătînd cauza unei acțiuni, a unei stări sau a unei însușiri :

„Moare *de frică*", „Sare *de bucurie*", „galben *de mînie*", roșu *de furie*" etc.

Subordonata circumstanțială de cauză îndeplinește funcția de complement de cauză, determinînd cuvinte care exprimă acțiuni sau însușiri :

CZ CZ
„A plecat / *fiindcă se grăbea*". / „Era bucuros / *deoarece cîștigase concursul.*" /

Exprimare

Complementul circumstanțial de cauză este exprimat prin :

— substantive în Ac. (cu prepozițiile *de, din, dintru, pentru* sau cu locuțiunile prepoziționale *din cauză de, din pricină de*) și G (cu locuțiunile prepoziționale *din cauza, din pricina*).

„Plînge *de necaz*"; *„Din neglijență,* a spart paharele" ; „Nu a venit *din cauza frigului*" etc. ;

— pronume și numerale cu valoare substantivală, de obicei în G, precedate de locuțiuni prepoziționale : „Am pierdut *din pricina lui*". „*De ce* plîngi ?" ; „Nu a ajuns la timp *din cauza celor trei.*" etc. ;

— adjective sau verbe la participiu cu formă adjectivală, precedate de prepoziția *de* :

„Abia se mișcă *de gras*" ; „Aș vrea / să plîng *de fericit*" ; „*De obosită* / ce era / ea a adormit" ;

— verbe la gerunziu : „*Temîndu-ne* de viscol, ne-am adăpostit" ; „*Îmbolnăvindu-se,* n-a mai venit" ;

— locuțiuni adverbiale de cauză : „*De aceea* nu a venit, pentru că..."

Subordonata circumstanțială de cauză este introdusă, în primul rînd, prin conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare : *căci, fiindcă, deoarece, că, dacă, întrucît ; din cauză că, din pricină că, de vreme ce, din moment ce* etc., iar în al doilea rînd prin adverbele relative *cum* și *unde* (popular, familiar), cu valoare de conjuncții.

Scanned with OKEN Scanner

CZ

Exemple: „Nu a venit[1] / (fiindcă) n-a avut timp[2]. /"

CZ

„(Din moment ce) taci,[1] / recunoşti[2]. /"

CZ

„(Cum) nu te-ai pregătit, / ai fost admonestat[2]. /"

CZ

„Nu a învăţat pentru astăzi la fizică,[1] / (unde) (= pentru că) ştia[2] / că are notă[3]. /"

Topică şi punctuaţie: Complementele de cauză şi subordonatele cauzale sînt aşezate atît după elementul regent, cît şi înaintea acestuia: „A ţipat *de necaz*", „*De necaz*, el a ţipat"; „(Pentru că) nu a avut bani /, nu a mai plecat"; „Nu a mai plecat, / (pentru că) nu a avut bani /".

Subordonatele cauzale au şi topică fixă: înaintea regentei (cînd sînt introduse prin *cum* cauzal) sau după regentă, cînd sînt introduse prin conjuncţiile *că, căci*.

În general, complementele circumstanţiale de cauză şi propoziţiile subordonate cauzale aşezate înaintea verbului regent se despart prin virgulă, mai ales dacă între complement / circumstanţială şi regent există şi un subiect sau alte părţi de propoziţie:

„*De necaz*, ea a spart paharul".

CZ

„(Pentru că) s-a necăjit, / ea a spart paharul. /"

Cînd sînt aşezate după elementul regent, complementele circumstanţiale de cauză nu se despart de elementul regent, pe cînd cauzalele se despart de cele mai multe ori, mai ales dacă în regenta precedentă există locuţiunile adverbiale corelative (cu funcţie de complement de cauză în regentă): *de aceea, pentru aceea, de aia, pentru aia, de asta, pentru asta* etc.:

CZ

„*De asta* nu a plecat,[1] / (pentru că) nu a vrut.[2] /"

Confuzii

Cauzalele sînt confundate adesea cu finalele, deşi acţiunea din cauzală este determinată în timp înaintea celei din regentă, pe cînd la finală situaţia este inversă: acţiunea din finală va avea loc după cea din regentă.

Cel mai frecvent, cauzalele sînt confundate cu completivele indirecte, la fel cum şi complementele cauzale şi indirecte sînt confundate unele cu altele. În aceste cazuri, se recomandă expansiunea sau dezvoltarea părţii de propoziţie în subordonata corespunzătoare.

Atenţie trebuie acordată locuţiunilor conjuncţionale (*pentru că, din cauză că, de vreme ce* etc.), precum şi adverbelor relative *cum* şi *unde* devenite conjuncţii subordonatoare, fără funcţie sintactică în propoziţiile subordonate pe care doar le introduc.

În schimb, pronumele relativ *ce* (precedat de prepoziţiile *de, pentru*) are sensul „din această cauză", „dintr-o cauză" în unele subordonate necircumstanţiale pe care le introduce:

CD

„Nu ştiu[1] / (de ce) ai plîns.[2] /", deci este complement de cauză.

2. Delimitaţi propoziţiile din textul de mai jos şi indicaţi felul lor:

După năravul femeilor prostimii, întru nimic deosebit de al jupîneselor, *nu uitau*[1] / *(să) bage de seamă*[2] / (că) Măria sa *a oprit* pe Doamnă de a veni

Scanned with OKEN Scanner

la Hîrlău[3] / (și) *a lăsat*-o la Suceava,[4] / (deși) **Voichița-Doamna** *iubea* petrecerile și ospețele[5] / (și) îi *plăcea* foarte[6] / *(să) se afle* lîngă Domnul său.[7] / *Poate*[8] / (că) singură **Voichița-Doamna** *(să) nu fi poftit* a veni[9] / (căci) *trăia* încă la curțile din Hîrlău **Maria-Răreșoaia,** o ibovnică mai de mult a Măriei sale[10] /. *Se petrecuseră* anii fragezi,[11] / totuși *era* încă *frumoasă,* cu sprîncenele îmbinate și ochii vii :[12] / (și) din post în post își tot *amîna* călugăria.[13] / (Iar) acuma,[15] / *grăiau* între ele **femeile.**[14] / *s-a auzit*[15] / (că) **Vodă** îi *zidește* un sfînt schit,[16] / (unde) *să se aline,*[17] / (căci) *are* de la Măria sa fecior,[18] / (căruia) i-*a înfierat* **mustața.**[19] / *Se auzise*[20] / (că)-*i* vicleană *muiere*[21] / (și) *are* un rîs dezmierdat.[22] /

(M. Sadoveanu)

1. P
2. CD (1)
3. CD (2) — și
4. CD (2) — și
5. CV (4) — și
6. CV (4) — și
7. SB (6)
8. P
9. SB (8)
10. CZ (9)
11. P — juxt.
12. P — juxt.
13. P — și
14. P Incidentă
15. P
16. SB (15)
17. AT (16)
18. CZ (17)
19. AT (18)
20. P
21. SB (20) — și
22. SB (20) — și

Schemele frazelor

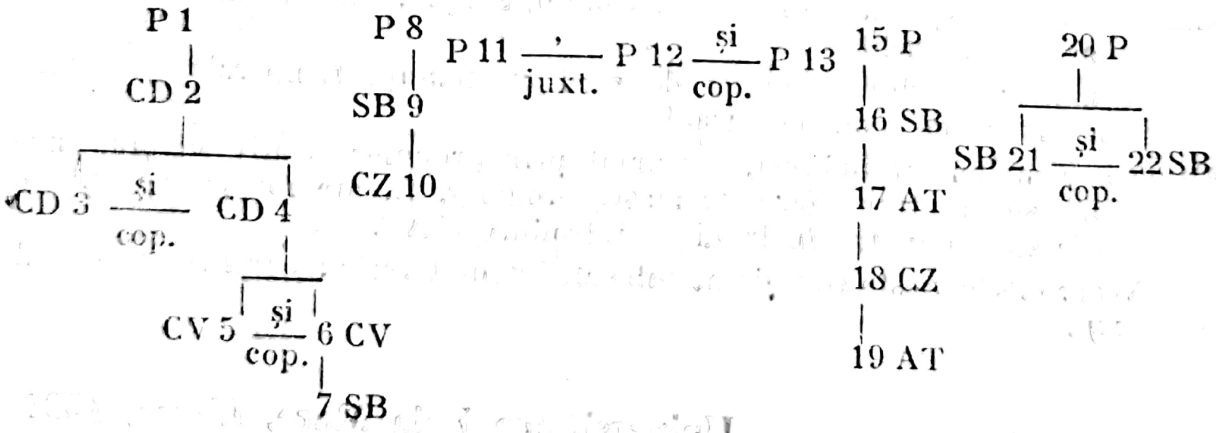

Propoziția nr. 14 = Principală incidentă.

Notă : Propoziția nr. 11 poate fi interpretată ca o concesivă în raport de subordonare prin juxtapunere (sau parataxă) cu propoziția nr. 12 — în care prezența adverbului corelativ *totuși* ar presupune introducerea unei conjuncții subordonatoare concesive în propoziția nr. 11. În acest caz, propozițiile 11, 12, 13 ar avea următoarea schemă topică :

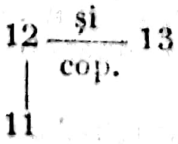

la Hîrlău[3] / (și) *a lăsat*-o la Suceava,[4] / (deși) **Voichița-Doamna** *iubea* petrecerile și ospețele[5] / (și) îi *plăcea* foarte[6] / *(să) se afle* lîngă Domnul său.[7] / *Poate*[8] / (că) singură **Voichița-Doamna** *(să) nu fi poftit* a veni[9] / (căci) *trăia* încă la curțile din Hîrlău **Maria-Răreșoaia,** o ibovnică mai de mult a Măriei sale[10] /. *Se petrecuseră* **anii** fragezi,[11] / totuși *era* încă *frumoasă,* cu sprîncenele îmbinate și ochii vii :[12] / (și) din post în post își tot *amîna* călugăria.[13] / (Iar) acuma,[15] / *grăiau* între ele **femeile.**[14] / *s-a auzit*[15] / (că) **Vodă** îi *zidește* un sfînt schit,[16] / (unde) *să se aline,*[17] / (căci) *are* de la Măria sa fecior,[18] / (căruia) i-*a înfierat* **mustața.**[19] / *Se auzise*[20] / (că)-*i* vicleană *muiere*[21] / (și) *are* un rîs dezmierdat.[22] /

(M. Sadoveanu)

1. P
2. CD (1)
3. CD (2) ┐ și
4. CD (2) ┘
5. CV (4) ┐ și
6. CV (4) ┘
7. SB (6)
8. P
9. SB (8)
10. CZ (9)
11. P ┐ juxt.
12. P ┘
13. P ┐ și
14. P Incidentă
15. P
16. SB (15)
17. AT (16)
18. CZ (17)
19. AT (18)
20. P
21. SB (20) ┐ și
22. SB (20) ┘

Schemele frazelor

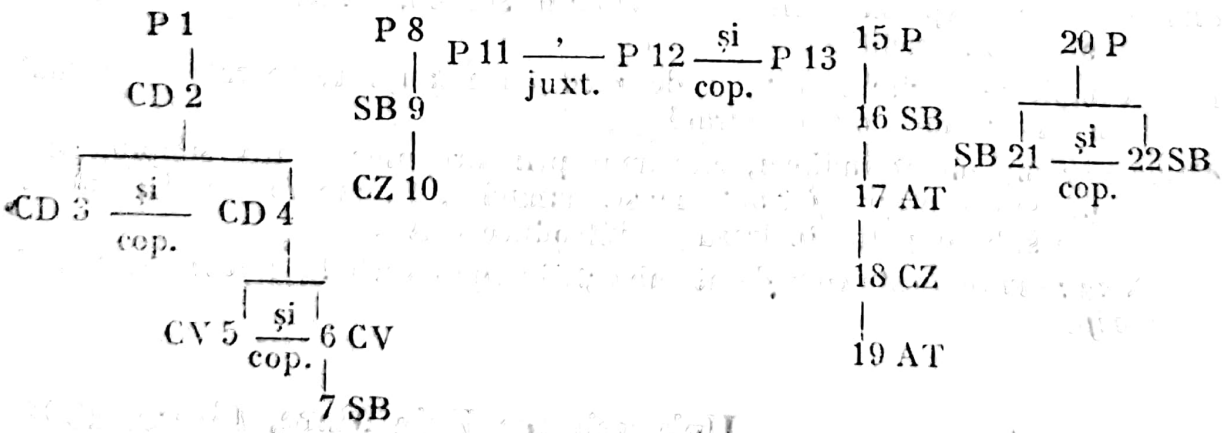

Propoziția nr. 14 = Principală incidentă.

Notă : Propoziția nr. 11 poate fi interpretată ca o concesivă în raport de subordonare prin juxtapunere (sau parataxă) cu propoziția nr. 12 — în care prezența adverbului corelativ *totuși* ar presupune introducerea unei conjuncții subordonatoare concesive în propoziția nr. 11. În acest caz, propozițiile 11, 12, 13 ar avea următoarea schemă topică :

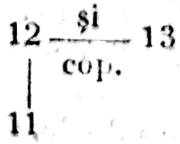

3. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

să bage de seamă = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală tranzitivă, alcătuită din:

să bage = verb. pred., personal, conjugarea I, diateza activă, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular;

de seamă = substantiv comun, feminin, singular — defectiv de plural —, Ac., precedat de prepoziția simplă „de", nearticulat.

Măria sa = subiect, exprimat prin locuțiune pronominală de politețe, persoana a III-a, sg., N; este alcătuită din substantivul *Măria* și adjectivul posesiv *sa*, persoana a III-a, sg., fem., N.

de a veni = complement indirect, exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, infinitiv prezent, precedat de prepoziția compusă „de a".

îi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, D.

său = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, pers. a III-a, sing., are formă acordată cu subst. *Domnul*: masc., Ac.

din Hîrlău = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv propriu, simplu, Ac., precedat de prepoziția simplă „din".

o ibovnică = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu art. nehot. proclitic „o".

se petrecuseră = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfectul, pers. a III-a, plural.

anii = subiect, exprimat prin subst. comun, simplu, masc., pl., N, articulat cu art. hot. enclitic „-i".

tot = complement circumstanțial de mod cu nuanță temporală, exprimat prin adverb de mod de durată.

căruia = complement indirect, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul „fecior": masc., singular, D, are rol de element de relație subordonator în frază — introduce o AT.

Notă: mustața este considerat subiect, întrucît verbul *a înfiera* are sensul de *a mîji.*

Universitatea Baia Mare, Litere, 1991

I.1. Segmentați textul în propoziții; rescrieți propozițiile, arătînd felul lor și raporturile sintactice dintre ele; precizați prin ce elemente de relație se realizează aceste raporturi:

„**Matilda** îmi *apărea* de pildă acum în primul rînd ridicolă, pe lîngă faptul[1] / (că) *nu*-mi mai *părea fascinantă*[2] / (fiindcă) **opinia ei**,[3] / (că) **un ticălos** *nu poate* fi învinuit[4] / (dacă) *e firesc* în ticăloșia lui,[5] / îmi *stăruia* în amintire ca o mare stupiditate,[3] / (**care**) *lăsa*[6] / *(să) se ghicească* în spatele ei **un** șir nesfîrșit de alte stupidități,[7] / *(cum) ar fi* **aceea**[8] / (că) *nu avem* dreptul[9] / *(să) învinuim* un astfel de om,[10] / (ci), dimpotrivă, *(să) ne purtăm* frumos cu el..."[11] /

(Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pămînteni*)

1. *Matilda îmi apărea de pildă acum în primul rînd ridicolă, pe lîngă faptul* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P3, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *că nu-mi mai părea fascinantă* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „faptul" din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
3. *fiindcă opinia ei... îmi stăruia în amintire ca o mare stupiditate* = propoziție subordonată circumstanțială de cauză față de P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare „fiindcă", regentă pentru P4 și P6, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
4. *că un ticălos nu poate fi învinuit* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „opinia" din P3, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", regentă pentru P5, enunțiativă, negativă, dezvoltată.
5. *dacă e firesc în ticăloșia lui* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare „dacă", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
6. *care lăsa* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „stupiditate" din P3, introdusă prin pronumele relativ „care", regentă pentru P7, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
7. *să se ghicească în spatele ei un șir nesfîrșit de alte stupidități* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „lăsa" din P6, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", regentă pentru P8, enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
8. *cum ar fi aceea* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „stupidități" din P7, introdusă prin adverbul relativ „cum", regentă pentru P9, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
9. *că nu avem dreptul* = propoziție subordonată atributivă față de pronumele „aceea" din P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", regentă pentru P10 și P11, enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
10. *să învinuim un astfel de om* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „dreptul" din P9, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
11. *ci, dimpotrivă, să ne purtăm frumos cu el* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „dreptul" din P9, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", coordonată cu P10 prin conjuncția adversativă „ci", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.

Schema frazei

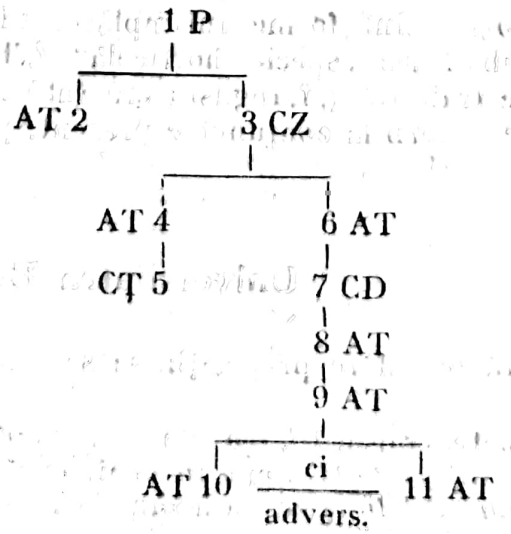

I.2. Analizați sintactic și morfologic atributele din text:

primul = atr. adj., exprimat prin numeral ordinal cu valoare adjectivală, acordat cu subst. „rînd": neutru, sg., Ac., formă articulată cu art. hotărît enclitic „-l" preluat de la subst. „rînd" pe care îl precedă.

ei = atr. pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, singular, feminin, cazul G.

lui = atr. pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sg., masc., G.

mare = atr. adj., expr. prin adj. variabil cu o terminație la N— Ac. singular, acordat cu substantivul „stupiditate": fem., sg., Ac., gradul pozitiv.

ei = atr. pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sg., fem., G.

nesfîrșit = atr. adj., exprimat prin adj. variabil cu două terminații, provenit din verb la modul participiu — negativ —, acordat cu subst. „șir": neutru, sg., N, gradul pozitiv cu sens de superlativ absolut.

de stupidități = atr. substantival prepozițional, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., pl., Ac. precedat de prep. simplă „de", nearticulat.

alte = atr. adj., exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît simplu, acordat cu subst. „stupidități": fem., pl., Ac.

astfel = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv invariabil, provenit din adverb prin schimbarea valorii gramaticale, acordat cu substantivul „om" de care se leagă prin prepoziția „de": masc., sg., Ac.

II. Ce sînt omonimele? Indicați cel puțin cinci perechi de omonime, formulînd cu fiecare dintre ele cîte o propoziție.

Omonimele sînt cuvinte care au aceeași formă, dar sensuri diferite.

Unele sînt *omonime totale*, avînd toate formele diferite (și, de regulă, și etimologii diferite): *ban* „monedă" („Un leu are o sută de *bani*") — *ban* „funcție boierească" („Mihai Viteazul a fost *ban* al Olteniei"); *casă* „clădire" („Am construit o *casă* mare și spațioasă") — *casă* „locul unde se încasează banii" („Banii trebuie plătiți la *casă*").

Altele sînt *omonime parțiale*, fiind identice numai la anumite forme: *corn, -i* „instrument muzical" („În liniștea serii s-a auzit sunetul unui *corn*") — *corn, corni* „arbore" („Era un baston făcut din lemn de *corn*") — *corn, cornuri* „specialitate de pîine" („Eu dimineața mănînc un *corn* cu unt și gem"); *somn, somni* „pește" („Pescarii au prins un *somn* uriaș") — *somn, somnuri* „stare de repaus" („După un *somn* bun, oboseala îmi trece").

Omonimele morfologice sînt forme întîmplător identice ale unor părți de vorbire diferite: subst. *vie* „specie horticolă" („Toamna mergem la o *vie*") — adj.: *vie* „care trăiește" („Langusta era încă *vie* și a doua zi după ce a fost prinsă"); *vie*— verb la conjunctiv prezent, pers. a III-a, sg. („Nu vrea să *vie*").

Universitatea Brașov, Litere, 1991

I.a. Să se împartă textul în propoziții, să se arate felul lor și relațiile dintre ele:

„— Acum, luminate crăișor,[1] /, (ca *să*) *vezi*[2] / (cît) *poate*[3] / (*să*)-ți *ajute* milostenia,[4] / *stai* liniștit,[1] / *uită-te* drept în ochii mei[5] / (și) *ascultă* cu luare-aminte[6] / (ce) ți-*oi spune*;[7] / *du-te* la tată-tău[8] / (și) *cere*[9] / (*să*)-ți *deie* calul,

armele și hainele[10] / (cu care) *a fost* el *mire*,[11] / (și) atunci *ai să* te *poți* duce[12] / (unde) *n-au putut* merge **frații** tăi,[13] / (pentru că)[14] / ție[15] / *a fost scris*[14] / *(să)*-ți *fie dată* această **cinste.**"[15]

(Ion Creangă)

1. *Acum, luminate crăișor,... stai liniștit* = prop. principală, regentă pentru P2, enunțiativă imperativă, afirmativă, dezvoltată.
2. *ca să vezi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă „ca să", regentă pentru P3, enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
3. *cît poate* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „să vezi" din P2, introdusă prin adverbul relativ „cît", regentă pentru P4, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată — deși adverbul de mod *cît* din P3 pe care o introduce are funcție de complement circ. de mod în P4 (determinînd verbul „să ajute").
4. *să-ți ajute milostenia* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „poate" din P3, introdusă prin conjuncția subord. „să", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
5. *uită-te drept în ochii mei* = propoziție principală, coordonată prin juxtapunere cu P1, enunțiativă imperativă, afirmativă, dezvoltată.
6. *și ascultă cu luare-aminte* = propoziție principală, regentă pentru P7, coordonată prin conjuncția copulativă „și" cu P5, enunțiativă imperativă, afirmativă, dezvoltată.
7. *ce ți-oi spune* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „ascultă" din P6, introdusă prin pronumele relativ „ce", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
8. *du-te la tată-tău* = propoziție principală, coordonată prin juxtapunere (;) cu P6, enunțiativă imperativă, afirmativă, dezvoltată.
9. *și cere* = propoziție principală, coordonată prin conjuncția copulativă „și" cu P8, enunțiativă imperativă, afirmativă, simplă.
10. *să-ți deie calul, armele și hainele* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „cere" din P9, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", regentă pentru P11, enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
11. *cu care a fost el mire* = propoziție subordonată atributivă față de P10, introdusă prin pronumele relativ „care" în Ac., precedat de prepoziția „cu", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
12. *și atunci ai să te poți duce* = propoziție principală, coordonată cu P10 prin conjuncția copulativă „și", regentă pentru P13 și P14, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
13. *unde n-au putut merge frații tăi* = propoziție subordonată circumstanțială de loc față de P12, introdusă prin adverbul relativ „unde", enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
14. *pentru că a fost scris* = propoziție subordonată circumstanțială de cauză față de P12, introdusă prin locuțiunea conjuncțională „pentru că", regentă pentru P15, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
15. *ție... să-ți fie dată această cinste* = propoziție subordonată subiectivă față de P14, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

Schema frazei :

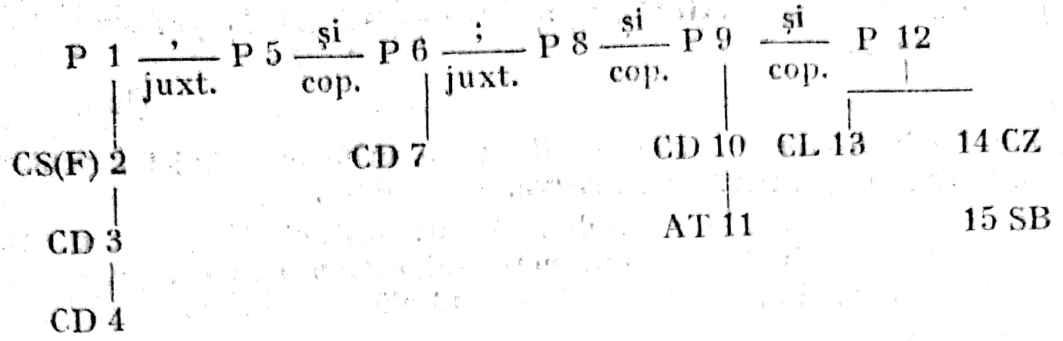

Notă : Dacă între P7 și P8 ar fi altă punctuație, adică două puncte (:), iar nu punct și virgulă (;), propozițiile 8, 9 și 12 ar fi apozitive față de pronumele *ce* din P7 pe care îl explică. În acest caz, schema frazei ar fi următoarea :

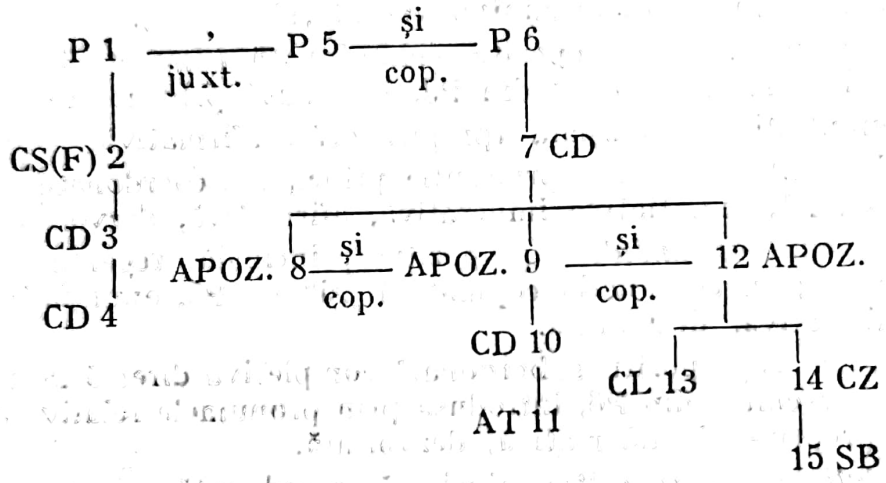

I.b. Să se transforme părțile de propoziție subliniate în subordonate corespunzătoare și să se arate felul lor :

milostenia, subiectul predicatului *să ajute*, devine prin expansiune o subordonată subiectivă pe lîngă același verb regent : „ceea ce ai în suflet", „cine este milostiv" ;

cu luare-aminte, complementul circumstanțial de mod al verbului „ascultă", devine prin expansiune subordonată circumstanțială de mod pe lîngă același verb regent : „cum trebuie" ;

merge, complementul direct al verbului „n-au putut", devine prin expansiune propoziție subordonată completivă directă pe lîngă același verb regent : „să meargă".

I.c. Să se analizeze morfosintactic cuvintele din text :

crăișor = substantiv comun, simplu, masculin, sg., V, fără funcție sintactică.

m i = adjectiv pronominal posesiv, persoana I singular — substituie un singur posesor —, are formă acordată cu subst. „ochi" : masc., pl., Ac., atribut adjectival.

cu luare-aminte = locuțiune adverbială de mod, provenită din locuțiune substantivală în Ac., precedată de prepoziția simplă „*cu*", complement circumstanțial de mod.

Scanned with OKEN Scanner

cu care = pronume relativ simplu, substituie substantivul „hainele" : fem., pl., Ac., precedat de prepoziția „cu", complement indirect al predicatului „a fost mire", element de relație subordonator al AT nr. 11 pe care o introduce.

a fost scris = verb predicativ, conjug. a III-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă verbul „a scrie" este tranzitiv —, modul indicativ, timpul perfectul compus, are formă de persoana a III-a, nr. sing., predicat verbal.

II.a. Alcătuiți fraze în care adverbul relativ *cum* să introducă următoarele subordonate :

— Subiectivă : *Nu se știe*[1] / (cum) *ne vom petrece* vacanța.[2] / (1 = P, 2 = SB).

— Predicativă : **Întrebarea** *este*[1] / (cum) *vom fi primiți* acolo.[2] / (1 = P, 2 = PR).

— Atributivă : *S-a pus* **problema**[1] / (cum) *veți citi* toate cărțile.[2] / (1 = P, 2 = AT).

— Temporală : (Cum) *veți sosi,*[1] / imediat *veți fi cazați.*[2] / (1 = CT, 2 = P).

— Modală : (Cum) *vă veți pregăti,*[1] / așa *veți ști.*[2] / (1 = CM, 2 = P).

II.b. Formulați propoziții în care cuvîntul *o* să aibă valorile morfologice cunoscute :

— *Substantiv* (nume de sunete, litere) : Cuvîntul „alcool" se scrie cu doi „*o*".

— *Articol nehotărît* proclitic : Maria a citit *o* carte frumoasă.

— *Pronume personal* — formă neaccentuată în Ac., fem. : Pe ea *o* vedem zilnic. A luat-*o* la fugă (aici, *o* are valoare neutră).

— *Adjectiv pronominal nehotărît :* Maria a citit *o* carte, iar eu alta.

— *Numeral cardinal propriu-zis* cu valoare adjectivală : Maria a citit *o* carte, iar eu două.

— *Verb auxiliar : O* veni ? (o = va) *O* să vină ? (o = are).

— *Interjecție* (care exprimă o stare sufletească) : *O*, voi munți...

III. Predicatul nominal și propoziția predicativă (vezi Universitatea Iași, Filozofie, 1990).

Universitatea Constanța, Litere, 1991

I.a. Analiza propozițiilor după toate criteriile de clasificare :

(Dacă) *învingi* momentul acela[1] / (cînd) îți *trece prin cap*[2] / (că) *e zadarnic*[3] / *(să) te* mai *ascunzi,*[4] / îți *merge* **mintea** scînteie.[5] / *Aproape*[6] / (că)-ți *vine* și ție[7] / *(să) crezi*[8] / (că) *nu s-a întîmplat* **nimic,**[9] / (și) (că) pe pistolarul acela, Hanț nu-știu-cum l-*a chemat* **maică-sa** acasă[10] / (și) el *s-a dus* de bunăvoie viu și nevătămat.[11] /

1. propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P5, introdusă prin conjuncția subordonatoare „dacă", regentă pentru P2, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

2. propoziție subordonată atributivă față de subst. *momentul* din P1, introdusă prin adverbul relativ „cînd", regentă pentru P3, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

3. propoziție subordonată subiectivă față de locuțiunea verbală impersonală „(îți) trece prin cap" din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", regentă pentru P4, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.

Scanned with OKEN Scanner

4. propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală „e zadarnic" din P3, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, dezvoltată.

5. propoziție principală, regentă pentru P_1, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

6. propoziție principală insuficientă, regentă pentru P7, enunțiativă, afirmativă, simplă.

7. propoziție subordonată subiectivă față de P6, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", regentă pentru P8, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

8. propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal „(îți) vine" din P7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P9, P10 și P11, enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, simplă.

9. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „să crezi" din P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.

10. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „să crezi" din P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", în raport de coordonare copulativă cu P9 prin conjuncția „și", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

11. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „să crezi" din P8, în raport de coordonare copulativă cu P10 prin conjuncția „și", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

Schema frazelor

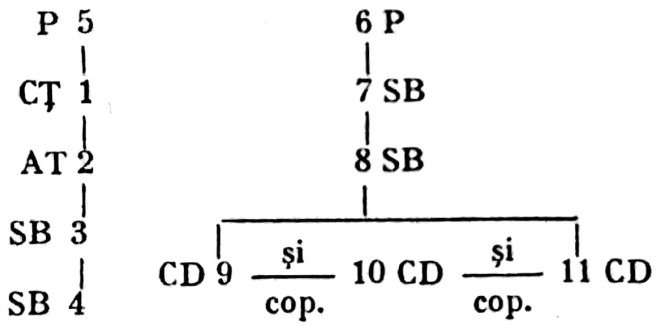

I.b. Comentarea punctuației și a ortografiei textului:

...ascunzi, îți... = virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre subordonata condițională nr. 1 (cu grupul următor de propoziții) și propoziția regentă nr. 5.

scînteie. = punctul, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul frazei cu propoziții enunțiative.

că-ți = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate: conjuncția *că* și pronumele personal neaccentuat în dativ „-ți"; marchează, de asemenea, și elidarea sunetului „î-".

s-a = cratima, semn ortografic, marchează elidarea sunetului *e* și rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate: pronumele reflexiv *se* în Ac. și verbul auxiliar *a*.

,nimic = virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre două propoziții completive directe, coordonate prin conjuncția copulativă *și*; este o pauză logică, nejustificată gramatical.

Scanned with OKEN Scanner

acela, Hans = virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre un substantiv *(pistolarul)* și o apoziție dezvoltată ; apoziția „Hans nu-știu-cum" ar fi trebuit intercalată între două virgule.

nu-știu-cum = cratimele, semne ortografice, marchează legătura dintre elementele unui substantiv compus (provenit din locuțiune adverbială).

l-a = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate ; pronumele *l-* în Ac. și verbul auxiliar *-a*.

maică-sa = cratima, semn ortografic, marchează legătura dintre adjectivul posesiv *sa* și substantivul nearticulat „maică" — ce exprimă un grad de rudenie.

s-a = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate : pronumele reflexiv *se* în Ac. și verbul auxiliar *-a* ; marchează și elidarea sunetului *e*.

nevătămat. = punctul, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul frazei cu propoziții enunțiative.

„Dacă... nevătămat" = semnele citării sau ghilimelele, semn de punctuație, marchează reproducerea întocmai a unui text scris de cineva.

II. Analizați predicatele din text :

învingi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, persoana a II-a, singular.

(îți) *trece prin cap* = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă, alcătuită din pronume personal de pers. a II-a în dativ, formă neaccentuată, din substantivul în Ac. precedat de prepoziție și din verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, indicativ prezent, persoana a III-a, singular.

e zadarnic = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală alcătuită din :

e = verb copulativ, impersonal, intranzitiv, conjug. a IV-a, indicativ, prezent, are formă de pers. a III-a, sg. ;

zadarnic = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, simplu, pozitiv, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale.

să te ascunzi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *te* în Ac., — intranzitiv, la diateza activă *a ascunde* este tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a II-a, sg.

merge = predicat verbal (în expresia „a-i merge mintea"), exprimat prin verb predicativ, conjug. a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

aproape = predicat verbal, exprimat prin adverb de mod predicativ.

(îți) *vine* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de pers. a III-a, sg.

să crezi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a II-a, singular.

nu s-a întîmplat = predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație „nu", exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. I, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *se* în Ac. — intranzitiv, indicativ, perfect compus, are formă de pers. a III-a, sg.

a chemat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

s-a dus = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se* în Ac.; considerat de unii specialişti complement direct, morfem al diatezei active pronominale —, intranzitiv, la diateza activă *a duce* este tranzitiv, indicativ, perf. compus, pers. a III-a, sg.

III. *Predicatul verbal* (a se vedea prima parte a subiectului 1 — Filozofie, Iaşi, 1990).

Universitatea Constanţa, Birotică, 1991

I. a. *Analiza propoziţiilor după toate criteriile de clasificare*

„Mare de inimă, iar de gură şi mai mare, părintele Duhu *nu* se *învrednicise* de o viaţă mai bună ;[1] / (dar) *se vede*[2] / (că) *nici poftea* el una ca asta,[3] / (de vreme ce) *nu*-şi *astîmpăra gura* către mai marii săi,[4] / (măcar *să*)-l *fi picat cu lumînarea*".[5] /

(I. Creangă)

1. propoziţie principală, enunţiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
2. propoziţie principală, coordonată cu P1 prin conjuncţia adversativă *dar*, regentă pentru P3, enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
3. propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal „se vede" din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare „că", regentă pentru P4, enunţiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
4. propoziţie subordonată circumstanţială cauzală faţă de P3, introdusă prin locuţiunea conjuncţională „de vreme ce", regentă pentru P5, enunţiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
5. propoziţie subordonată circumstanţială concesivă faţă de P4, introdusă prin locuţ. conjuncţională „măcar să", enunţiativă propriu-zisă (potenţială), afirmativă, dezvoltată.

Schema frazei

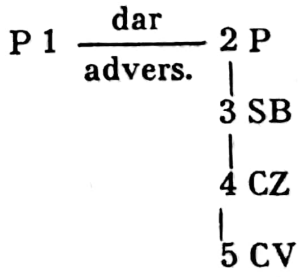

I. b. *Comentarea punctuaţiei şi a ortografiei textului:*

„Mare... lumînarea." = semnele citării (ghilimelele), semn de punctuaţie, marchează reproducerea întocmai a unui text scris.

...inimă, iar = virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre două atribute adjectivale cu nuanţă concesivă aflate în raport de coordonare adversativă prin conjuncţia „iar".

...mai bună; dar = punctul şi virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre o propoziţie şi restul frazei, ambele formînd unităţi cvasi-independente.

asta, = virgula, semn de punctuaţie, marchează pauza dintre regentă şi o cauzală postpusă.

Scanned with OKEN Scanner

nu-și = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate : adverbul de mod de negație *nu* și pron. reflexiv în dativ *-și* ; marchează și elidarea sunetului „î-".

săi, = virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre regentă și o concesivă postpusă.

să-l = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate : conjuncția „să" și pronumele personal în Ac. „-l" ; marchează și elidarea sunetului „î-".

luminarea. = punctul, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul frazei cu propoziții enunțiative.

I. *Analizați predicatele din text :*

nu se învrednicise = predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *se* în Ac., formă neaccentuată —, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfectul, persoana a III-a, singular.

se vede = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a II-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive — intranzitiv (la diateza activă este tranzitiv), indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, singular.

nici poftea = predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație „nici", exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

nu-(și) astîmpăra gura = predicat verbal, forma negativă, cu adverbul de mod de negație *nu*, exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă cu verbul la conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *-și*, formă neaccentuată în D posesiv, cu funcție de atribut pronominal în dativ care determină substantivul *gura* —, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ; substantivul *gura* în Ac. are funcție de complement direct în locuțiunea verbală.

să fi picat cu lumînarea = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală tranzitivă, cu verbul la conjugarea I, diateza activă, conjunctiv perfect, persoana a III-a, singular.

cu lumînarea — subst. în Ac., precedat de prepoziția „cu", are funcție în locuț. verbală de complement instrumental.

III. Semnele de punctuație : punctul, virgula, semnul întrebării, semnul exclamării, semnele citării.

Punctul este semnul de punctuație care marchează pauza pe care o fac vorbitorii după propoziții (fraze) enunțiative („Studentul merge la facultate." „Cînd am ajuns acasă, el învăța.") sau, mai rar, chiar în cuprinsul unei propoziții („Mergeau cu toții veseli. Cîntînd.") sau fraze („N-am avut nici un moment de ezitare. Căci dreptatea era de partea noastră.").

Virgula marchează o pauză scurtă care se face pe parcursul rostirii propozițiilor : — între părțile de propoziție de același fel, cînd nu e prezent mijlocul de legătură coordonator („Andrei, Maria și Dorin studiază", „Am văzut bărbați, femei, copii") ; — în locul unui predicat subînțeles (Aici, zgomot, iar colo, liniște") ; — pentru izolarea unor apoziții („Popescu, vecinul meu de bancă, lipsește"), construcții gerunziale sau participiale la începutul propoziției („Copilul, alergînd mereu, a obosit", „Cămașa, lăsată la soare, s-a decolorat"), complementele circumstanțiale intercalate („A apărut, fără zgomot, la timp"),

Scanned with OKEN Scanner

cuvinte și construcțiile incidente („Nu vreau, zice, să particip"; „Nu e, din punctul meu de vedere, important"), vocative și interjecții („Du-te, băiatule, unde vrei", „Hei, ia vino-ncoace!").

În frază, virgula desparte: — propoziții coordonate juxtapuse („Vin, mă uit, nu văd nimic și plec"), — propoziții coordonate legate prin anumite conjuncții sau locuțiuni conjuncționale („Nici nu intră, nici nu iese", „Eu îi spun, iar el se face că n-aude", „Sau e obosit, sau nu vrea să muncească", „Are tot ce-i trebuie, deci nu se poate plînge de lipsuri"), propoziții subordonate: atributive explicative („Munteanu, care locuiește mai aproape, l-a vizitat"), completive așezate înaintea regentei („Pe cei ce au trecut, lasă-i", „Că știi, nu sînt sigur"), cea mai mare parte a circumstanțialelor („Cînd l-am văzut, nu mai era supărat"; „N-a acceptat, pentru că însemna să piardă", „Ai venit atunci special, ca să cîștigi popularitate", „Mergea încet, ca și cînd ar fi fost bolnav", „Dacă nu vroiam, nu acceptam", „N-am putut veni, cu toate că aș fi dorit", „A plouat atît de mult, încît a provocat inundație"), propoziții intercalate de orice fel („Omul spuse, cînd văzu aceste lucruri, tot ce trebuia spus").

Semnul întrebării marchează sfîrșitul propozițiilor și frazelor interogative: „Unde te duci?", „De ce să nu-i spun că nu sînt de acord?"

Semnul exclamării marchează sfîrșitul propozițiilor și frazelor exclamative sau imperative: „Frumoasă ești, natură!", „Oprește-l, că fuge!"

Semnele citării (sau *ghilimele*) marchează un cuvînt, un grup de cuvinte sau un enunț mai larg reprodus exact cum l-a exprimat autorul citat („am venit" sînt singurele cuvinte pe care le-a putut articula. Stau de vorbă și se căinează: „Nu mai putem continua; am terminat rezervele și n-avem speranțe să le reîmprospătăm").

Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Litere, 1991

I. Atributul: definiție, feluri, exprimare. Propoziția subordonată atributivă (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Drept, 1990).

II. Clasificarea prepozițiilor și a locuțiunilor prepoziționale după cazul pe care îl cer.

Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale impun categoria gramaticală a cazului unei părți de vorbire în relație sintactică. Regimul prepozițiilor exprimă forma cuvintelor precedate de prepoziții. Își pot modifica forma în funcție de o prepoziție sau de alta numai substantivele, pronumele, numeralele cu valoare substantivală și unele adjective. Unui verb prepoziția îi impune forma de infinitiv sau de supin (Atenție: Infinitivul și supinul nu au categoria cazului; la fel, adverbele precedate de prepoziții nu au categoria cazului).

a. Cele mai multe prepoziții și locuțiuni prepoziționale cer cazul *acuzativ* (au regim de acuzativ): *pe, la, cu, în, fără, despre, pe lîngă, pe sub, de către, împreună cu, alături de, din cauză de, în jur de* etc.: Vom pleca *la munte*; Am fost *împreună cu tine*; Este ajutat *de (către) amîndoi.*

b. Multe prepoziții și locuțiuni prepoziționale cer cazul *genitiv* (au regim de genitiv): *contra, împotriva, asupra, deasupra, înaintea, înăuntrul* (terminate în *-a, -l*); *de-a lungul, în ciuda, din cauza, în fața, în afara* (cu substantivele sau adverbele „articulate" — terminate în *-l* sau *-a*): Noi luptăm *împotriva fumatului*; A venit cu întîrziere *din cauza gerului*; *În fața ambilor...*; *În fața lui* este o casă.

Scanned with OKEN Scanner

c. Puține prepoziții sau adverbe cu valoare de prepoziții cer cazul *dativ* (au regim de dativ) : *datorită, grație, mulțumită, contrar, conform, potrivit, asemenea, aidoma. Datorită muncii* va reuși ; *Grație celor doi* a ajuns la timp ; *Asemenea lor* ne vom comporta.

III. Să se facă :

a. analiza sintactică a frazelor ; b. analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

a. **(Ceea ce)** *se ivește* la fereastra unei mănăstiri de călugărițe,[1] / *are* totdeauna ceva tainic și plin de farmec.[2] / Acolo,[3] / (chiar dacă) *e bătrînă*,[4] / **femeia** *pare tînără*,[3] / chiar urîtă, *pare frumoasă*,[5] / (iară) **lucrurile** *sînt*[6] / *(cum)* **ele** ne *par*.[7] /

(Ioan Slavici, *Mara*)

1. *ceea ce se ivește la fereastra unei mănăstiri de călugărițe* = propoziție subordonată subiectivă față de P_2, introdusă prin pronumele relativ compus „ceea ce", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *are totdeauna ceva tainic și plin de farmec* = propoziție principală, regentă pentru P_1, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
3. *acolo, ... femeia pare tînără* = propoziție principală, regentă pentru P_4, enunț. propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
4. *chiar dacă e bătrînă* = propoziție subordonată concesivă față de P_3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională „chiar dacă", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
5. *chiar urîtă, pare frumoasă* = propoziție principală, coordonată cu P_3 prin juxtapunere, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
6. *iară lucrurile sînt* = propoziție principală, regentă pentru P_7, coordonată cu P_5 prin conjuncția adversativă „iară", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
7. *cum ele ne par* = propoziție subordonată predicativă față de P_6, introdusă prin adverbul relativ „cum", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

Schemele frazelor :

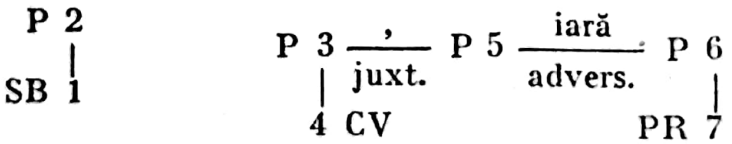

b. Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

unei mănăstiri = atribut substantival genitival, exprimat prin subst.comun, simplu, feminin, singular, G, articulat cu art. nehot. proclitic „unei".

ceva = complement direct, exprimat prin pronume nehotărît compus, Ac.

tainic = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, singular, Ac., gradul pozitiv.

tînără = nume predicativ al predicatului nominal „pare tînără", exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, N, gradul pozitiv.

cum = nume predicativ al predicatului nominal „cum par", exprimat prin adverb de mod relativ, element de relație subordonator în frază, care introduce o PR.

Scanned with OKEN Scanner

I. Analizaţi fraza de mai jos :

Fiecare îşi *face* despre tine icoana[1] / (de care) *e capabil*,[2] / (dar) de aici *nu urmează*[3] / (că) **tu** *eşti dator*[4] / *(să)* te *recunoşti* în toate.[5] /

(N. Iorga, *Cugetări*, p. 242)

1. *Fiecare îşi face despre tine icoana* = propoziţie principală, regentă pentru P_2, enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *de care e capabil* = propoziţie subordonată atributivă faţă de substantivul „icoana" din P_1, introdusă prin pronumele relativ „care" precedat de prepoziţia „de", enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
3. *dar de aici nu urmează* = propoziţie principală, regentă pentru P_4, coordonată cu P_1 prin conjuncţia adversativă „dar", enunţiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
4. *că tu eşti dator* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal „nu urmează" din P_3, introdusă prin conjuncţia subordonatoare „că", regentă pentru P_5, enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
5. *să te recunoşti în toate* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de adjectivul „dator" din P_4, introdusă prin conjuncţia subordonatoare „să", enunţiativă potenţială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.

II. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

fiecare = subiect, exprimat prin pronume nehotărît compus, N.

despre tine = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a II-a, sg., Ac. precedat de prepoziţia compusă „despre".

icoana = complement direct, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., articulat cu art. hot. enclitic „-a".

de care = complement indirect (determină adjectivul *capabil*), exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul „icoana" : fem., sg., Ac. precedat de prepoziţia simplă „de", element de relaţie subordonator în frază, introduce o AT.

e capabil = predicat nominal format din :

e = verb copulativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular ;

capabil = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminaţii, masculin, singular, N, gradul pozitiv.

de aici = complement circ. de loc (de fapt, complement indirect), exprimat prin adverb de loc, precedat de prepoziţia simplă „de".

să (te) recunoşti = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ personal, conjug. a III-a, diateza activă pronominală — cu pronumele reflexiv *te*, formă neaccentuată în Ac., complement direct —, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sing.

în toate = complement indirect, exprimat prin pronume nehotărît, simplu, fem., pl., Ac., precedat de prepoziţia simplă „în" ; *Gram. Acad.* îl consideră adjectiv variabil cu două terminaţii, substantivat, fem., pl., Ac., precedat de prep. „în", compl. indirect.

Scanned with OKEN Scanner

III. Îmbogățirea vocabularului prin mijloace interne

Îmbogățirea vocabularului se face fie prin *mijloace interne*, fie prin *mijloace externe* (împrumutul).

Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului sînt : A. *Derivarea*. B. *Compunerea* și C. *Schimbarea* valorii gramaticale.

A. *Derivarea* este procedeul prin care se formează cuvinte noi cu ajutorul *sufixelor* și al *prefixelor*.

Derivarea cu prefixe nu este practicată pe scară largă în limba română. Unele prefixe sînt foarte vechi (lat. : *des-* : *desface* ; *stră-* : *străluci* ; vechi slave : *ne-* : *nefericit* ; *răs-* : *răscroi*), altele sînt noi, formînd neologisme (*anti-* : *antimaterie* ; *con-* /*com-* / *co* : *consătean*, *compune*, *codirector* ; *extra-* : *extrauniversitar*, *extrateritorial* ; *hiper-* : *hipertensiune* ; *supra-* : *supraomenesc* ; *ultra-* : *ultrasunet*).

Derivarea cu sufixe este foarte productivă în limba română, care dispune pentru aceasta de peste 500 de sufixe. Sufixele pot fi clasificate din două puncte de vedere : 1. după înțelesul cuvintelor ; 2. după rezultatul morfologic al atașării sufixului la temă (deci după categoria lexico-gramaticală rezultată din derivare).

1. Din punct de vedere semantic, sufixele pot fi :

— *augmentative* (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mare" și, uneori, nuanța peiorativă) : *-an* (băietan) ; *-andru* (copilandru) ; *-oi* (lădoi) ;

— *diminutivale* (adaugă cuvintelor derivate ideea de „mic" și, uneori, nuanța peiorativă) : *-aș (stundențaș, profesoraș)* ; *-el, -ea (ciobănel, frumușea)* ; *-ică (rămurică)* ; *-ioară (ulicioară)* ; *-ușoară (trebușoară)* ; *-uș, -elușă (măgăruș, viețelușă)* ; *-uț, -uță (fînuț, grădinuță)* ; *-uleț (prînzuleț)* ;

— *de agent* (arată că persoana denumită de derivat efectuează o categorie de lucrări sau activități) : *-ar (sticlar)* ; *-aș (poștaș)* ; *-easă (bucătăreasă)* ; *-(a)giu (camionagiu)* ; *-ist (buldozerist)* ; *-ător (învățător)* ;

— pentru denumirea însușirii unor obiecte : *-al (doctoral)* ; *-bil (modelabil)* ; *-esc (studențesc)* ; *-iu (argintiu)* ; *-ar (inelar)* ; *-aș (trăpaș)* ;

— pentru denumiri abstracte : *-ătate (străinătate)* ; *-eală (chiverniseală)* ; *-ie (studenție)* ; *-anță, -ință (cutezanță, stăruință)* ;

— colective : *-ărie (muscărie)* ; *-et (brădet)* ; *-ime (viitorime)* ; *-iș (frunziș)* ; *-işte (cînepişte)* ;

— pentru indicarea modalității : *-ește (cîinește)* ; *-iș, -îș (fățiș, chiorîș)*.

2. Din punctul de vedere al categoriei lexico-gramaticale :

— *substantivale* : *-ar (fierar)* ; *-easă (bucătăreasă)* ; *-ime (tinerime)* ; *-iță (școlărița)* ; *-uș (urcuș)* ;

— *adjectivale* : *-esc (studențesc)* ; *-iu (liliachiu)* ; *-os (osos)* ;

— *verbale* : *-a (modela)* ; *-i (întări)* ; *-iza (românița)* ; *-ui (vărui)* ;

— *adverbiale* : *-ește (englezește)* ; *-iș (pieptiș)* .

B. *Compunerea* este procedeul prin care se formează un cuvînt nou prin unirea a două sau mai multe cuvinte (întregi sau abreviate).

Compusele din cuvinte întregi pot fi : a. substantivale (contopite : *bunăstare, Cîmpulung* ; necontopite : *floarea-soarelui, bună-cuviință. Dealu Mare)* ; b. adjectivale : *alotputernic* ; c. pronominale : *dumneaei, fiecare* ; d. numerale : *treisprezece, cîte doi, de două ori* ; e. verbale : *a binevoi* ; f. adverbiale : *astfel, niciodată* ; g. prepoziționale : *pe lîngă, pînă la* ; h. conjuncționale : *ca să, deoarece* ; i. interjecționale : *tic-tac*.

Scanned with OKEN Scanner

Compusele din abrevieri pot fi alcătuite din părți inițiale ale cuvintelor componente *(Rompres)*, din inițialele cuvintelor componente *(CFR, ATM)* sau din litere și părți inițiale *(Tarom)*.

C. *Schimbarea valorii gramaticale* constituie un procedeu prin care un cuvînt trece de la o parte de vorbire la alta: substantivarea unor adjective („*Leneșul* mai mult aleargă"), adverbe („L-a luat cu *binele*") sau pronume („În *sinea* lui crede"); pronume folosite ca adjective („Omul *acela*", „Cartea *ta*"); adjective folosite ca adverbe („El scrie *frumos*").

Universitatea Oradea, Litere, 1991

1. Să se analizeze fraza de mai jos:

„**Noi**, românii,[2] / (însă) *trebuie*[1] / *(să) ne bucurăm* văzînd[3] / (că), [3] / (după ce) mai multe **generații** ale tinerimii noastre *au primit* atîtea idei de știință și atîtea simțiri de artă din străinătate,[4] / *a sosit* **timpul**[3] / (ca) și **noi** *(să) putem* răspunde cu ceva[5] / (și) (că) tînăra **literatură** română *a fost în stare*[6] *(să) dea* bătrînei Europe prilejul unei emoțiuni estetice din chiar izvorul cel curat al vieții sale populare."[7] /

(Titu Maiorescu, *Critice*, p. 399)

1. *însă trebuie* = propoziție principală, regentă pentru P_2, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
2. *noi, românii, ... să ne bucurăm văzînd* = propoziția subordonată subiectivă față de verbul impersonal „trebuie" din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", regentă pentru P_3 și P_6, enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
3. *că ... a sosit timpul* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „văzînd" din P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", regentă pentru P_4 și P_5, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
4. *după ce mai multe generații ale tinerimii noastre au primit atîtea idei de știință și atîtea simțiri de artă din străinătate* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare „după ce", enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
5. *ca și noi să putem răspunde cu ceva* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul „timpul" din P_3, introdusă prin conjuncția compusă „ca ... să", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.
6. *și că tînăra literatură română a fost în stare* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv „văzînd" din P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare „că", coordonată prin conjuncția copulativă „și" cu P_3, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
7. *să dea bătrînei Europe prilejul unei emoțiuni estetice din chiar izvorul cel curat al vieții sale populare* = propoziție completivă indirectă față de locuțiunea adjectivală „în stare" din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să", enunțiativă potențială (propriu-zisă), afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

Schema frazei :

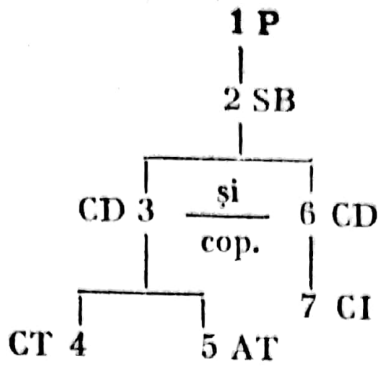

2. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textul de mai sus :

românii = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, N, articulat cu articolul hotărît enclitic „-i".

ale tinerimii = atribut substantival genitival, exprimat prin subst. com., simplu, fem., sing., cu sens colectiv, G, precedat de articolul posesiv (sau genitival) „ale", articulat cu articolul hotărît enclitic „-i".

noastre = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana I plural — substituie mai mulți posesori —, are formă acordată cu substantivul „tinerime" : feminin, sing., G.

altîta = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît simplu, acordat cu subst. „idei" : fem., plural, Ac.

de știință = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă „de", nearticulat.

timpul = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu art. hot. encl. „-l".

răspunde = complement direct, exprimat prin verb pred., nepersonal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, infinitiv prezent.

bătrînei = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, feminin, singular, D, formă articulată cu articolul hotărît enclitic „-i", preluat de la subst. pe care îl precedă.

Europe = complement indirect, exprimat prin substantiv propriu, simplu, feminin, singular, D ; articolul hotărît enclitic „-i" este preluat de adjectivul care îl precedă.

sale = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana a III-a, singular, feminin, G.

3. *Adverbul și locuțiunile adverbiale*

Adverbul este partea de vorbire neflexibilă care exprimă o circumstanță a unei acțiuni, a unei stări sau a unei însușiri : „merge *repede*", „stă *mai departe*", „*adînc* mișcat".

După structură, adverbele sînt : *simple* (*bine, rău, chiar, nu, taman, tiptil, românește, pieptiș, totalmente* etc.) și *compuse* (*odată, iarăși, nicicînd, oriunde, altcumva, astă-vară, mîine-dimineață* etc.). Adverbele simple și compuse pot fi precedate de prepoziții : *de unde, pînă cînd, de oriunde, de astă-toamnă, de jos, de sus, de ieri, de acolo, pe acolo, pînă acolo* etc.

Unii specialiști consideră că adverbele formate prin compunere cu termeni sudați sînt adverbe simple.

Locuțiunile adverbiale sînt grupurile de două sau mai multe cuvinte cu sens, valoare și funcție de adverbe. Sînt recunoscute ca locuțiuni adverbiale următoarele structuri :

a. diferite părți de vorbire precedate de una sau mai multe prepoziții : substantive (*în veci, în față, pe vremuri, de dimineață, cu de-a sila, cu droaia* etc.), adjective (*din nou, cu totul* etc.), numerale (*pe din două, cu una, cu două* etc.), verbe la participiu (*pe înserate, pe întrecute, pe neașteptate* etc.), pronume (*de aceea, de aia, pentru aceea, pentru aia, cu toate acestea* etc.) și chiar adverbe (*într-adins, de jur împrejur* etc.) ;

b. cuvinte repetate (aceleași sau corelative) : substantive (*zi de zi, din zi în zi, clipă de clipă, picior peste picior, umăr la umăr, nas în nas* etc.), pronume (*din ce în ce, unul după altul* etc.), adverbe (*cînd și cînd, din cînd în cînd, așa și așa, ici și colo* etc.) ;

c. cuvinte rimate (*calea-valea, treacă-meargă* etc.) ;

d. false propoziții sau false fraze (*nu știu unde, nu știu cînd ; nu se știe unde, nu se știe cum ; te miri unde, te miri cum ; cine știe unde, cine știe cum* etc.).

Adverbele și locuțiunile adverbiale se clasifică după criteriul semantic în cinci categorii :

a. *de loc* : *sus, jos, acolo, unde, încotro, oriunde, din loc în loc, în față, de jur împrejur* etc.

b. *de timp* : *cînd, cît, oricît, ieri, azi, mîine, poimîine, acum, altădată, zi de zi, zi și noapte, din cînd în cînd, de cînd lumea (și pămîntul), cine știe cînd* etc.

c. *de mod* : *cum, cît, oricît, mult, puțin, bine, alene, oricum, pe dinafară, pas cu pas, de-a valma, din ce în ce, cît pe ce* etc.

d. *de cauză* : *de aceea, de aia, de asta, pentru asta* etc.

e. *de scop* : *de aceea, de aia, de asta, pentru asta, înadins, dinadins, într-adins* etc.

Adverbele și locuțiunile adverbiale pot fi *predicative* (*firește, desigur, poate, negreșit, fără îndoială, fără doar și poate* etc.), *relative-interogative* (*unde, cînd, cum, cît, încotro, precum, precît* etc.), *corelative* (*cu atît, atît, acolo, atunci, așa, într-acolo* etc.).

Adverbele și locuțiunile adverbiale au categoria comparației, realizată în același mod ca adjectivele, cu deosebirea că *cel* la superlativul relativ de superioritate sau de inferioritate este invariabil :

— pozitiv : *aproape*
— comparativ de superioritate : *mai aproape*
de inferioritate : *mai puțin aproape*
de egalitate : *tot așa de aproape*
— superlativ relativ de superioritate : *cel mai aproape*
de inferioritate : *cel mai puțin aproape*
absolut de superioritate : *foarte aproape*
de inferioritate : *foarte puțin aproape.*

Adverbele și locuțiunile adverbiale au diferite funcții sintactice în propoziție (iar cele relative ori nehotărîte compuse cu *ori* — au în frază rol și de elemente de relație subordonatoare, introducînd diferite specii de propoziții subordonate necircumstanțiale sau circumstanțiale) :

— *Predicat verbal* : *Desigur*[1] / (că) *vom reuși.*[2] / (*desigur* = predicat verbal)
— *Nume predicativ* : *Nu știu*[1] / (*cum*) *este* **vremea.**[2] / (*cum* = nume predicativ)

Scanned with OKEN Scanner

— *Atribut adverbial*: **Copacul** de acolo *este scorburos.* (*de acolo* = atribut adverbial)
— *Complement circumstanțial* de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop: Noi plecăm *acolo* (*mîine, cumva, de aceea, într-adins*).
— *Propoziție neanalizabilă*: *Da. Nu.*
— *Fără funcție sintactică*: Vrea *doar* să doarmă.; A citit *cam* jumătate. etc.

Universitatea Pitești, Teologie-Litere, 1991

I. Atributul și subordonata atributivă (a se vedea rezolvarea subiectului 1 de la Universitatea Iași, Drept, 1990).

II. Formați familiile lexicale ale următoarelor cuvinte: *moș, copil, drept, a studia, tînăr.*

moș
moașă
strămoș
strămoașă
(a) moși
moșit, -ă
moșie
moșică
moșic
moșier
moșiereasă
moșierită
moșieresc, -ească
moșierește
moșierime
strămoșesc, -ă
strămoșește
moșneag
moșnegesc
moșnegește

copil
copilă
copilaș
copiliță
copilărie
(a) copilări
copilărit, -ă
copilărește
copilandru
copilandră
copilăresc, -ească
copilăros, -oasă

drept
dreaptă
dreptar
nedrept, -ă
dreptate
(a) îndreptui
îndreptuit, -ă
îndreptuire
(a) îndrepta
îndreptar
îndreptat, -ă
neîndreptat, -ă
îndreptător, -toare
îndreptare
(a) îndreptăți
îndreptățit, -ă
neîndreptățit, -ă
îndreptățire

tînăr
tinerel
tinerea
tinerică
tineresc, -ească
tinerește
tineret
tinerețe
tinerime
(a) întineri
întinerit, -ă
întinerire
întineritor, -toare
(a) reîntineri
reîntinerire
reîntinerit, -ă

(a) *studia*
studiere
studiat, -ă
nestudiat, -ă

Scanned with OKEN Scanner

III. 1. *Delimitați textul în propoziții și arătați felul acestora* :

(Cînd) *mă deșteptai* a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn,[1] / *băgai* de seamă[2] / (că) soarele *fusese* cu mult *mai harnic* decît mine,[3] / (căci) *se părea*[4] / (că) *se înălțase* pe ceruri, în vîrful degetelor[5] / (și), de peste întărituri, *se uita*, furiș, la mine tocmai în fundul peșterii.[6] /

(Hogaș, *Singur*)

1. CT (2)
2. P
3. CD (2)
4. CZ (3)
5. SB (4) } și
6. SB (4) }

Schema frazei

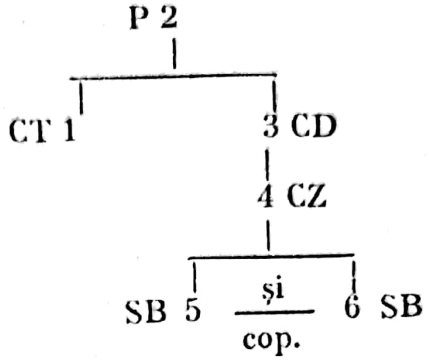

III. 2. *Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate* :

a doua = atribut adjectival, exprimat prin numeral ordinal cu valoare adjectivală, acordat cu subst. *zi* : feminin, singular, Ac.

băgai de seamă = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală tranzitivă, cu verbul la conjug. I, diateza activă, indicativ, perfectul simplu, persoana a II-a, singular.

decît mine = complement circumstanțial de mod comparativ, care determină adjectivul *mai harnic*, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, singular, Ac., precedat de adverbul de mod de comparație *decît*, cu valoare de prepoziție.

pe ceruri = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, Ac., precedat de prepoziția simplă „pe", nearticulat.

în vîrful degetelor = complement circumstanțial de mod, exprimat prin locuțiune adverbială de mod („tiptil", „fără zgomot", „pe nesimțite" etc.).

Universitatea Pitești, Filologie, 1991

Complementul circumstanțial de mod și propoziția subordonată circumstanțială de mod :

Complementul circumstanțial de mod este partea secundară a propoziției care arată modul sau felul cum se desfășoară sau se înfățișează o acțiune sau o calitate. El determină : *verbe* sau locuțiuni verbale (*citește* frumos ; *ia* bine *aminte*), adjective (*frumoasă* ca soarele), *adverbe* (știe *mai mult* decît toți bărbații) și interjecții (*tuști* ! iute ; *hai* mai repede).

Complementul circumstanțial de mod este exprimat prin :

— *substantive în Ac.* precedate de prepoziții (ne explică *cu pricepere, cu calm* ; miroase *a primăvară* ; bun *ca pîinea* caldă — în ultimul exemplu, *ca* este adverb de mod comparativ cu valoare de prepoziție) sau *în D* precedate de adverbe cu valoare de prepoziții : *contrar, conform, asemeni* (A lucrat *conform planului*, Ard *asemeni unor lumînări*) ;

— *pronume* în Ac. precedate de adverbele *ca, decît, cît* (cu valoare de prepoziții) și de prepoziție *din, dintre* (...mai bun *decît mine*, cel mai bun *dintre noi*);

— *numerale cu valoare substantivală* în Ac. cu prepozițiile menționate la pronume (... mai bună *ca a doua*) sau *cu valoare adverbială* (... muncește *înzecit*, măsoară *de zece ori*);

— *adjective substantivate* în Ac., cu prepoziții (... cel mai bun *dintre cei mai buni*);

— *adverbe de mod* sau locuțiuni adverbiale de mod („*Mult* mi-ar plăcea", „Știu / *cum* procedezi", „Ea vorbește *respectuos*", „Doarme *bușteanˮ* (adverb provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale), „Este greșită *cu totul*", „Ați spus-o *de mai multe ori*", „*De cîte ori* ați venit ?");

— *interjecții* („... și *haidea-haidea* am ajuns" ; „... *bîldîbîc !* căzu în apă);

— *verbe* la gerunziu și la infinitiv precedate de prepoziții („... alunecă *foșnind*", „merge *schiopătînd*", „... a plecat *fără a aștepta* răspunsul").

Circumstanțiala de mod este propoziția subordonată care îndeplinește funcția de complement de mod al unui verb, adjectiv sau adverb din regentă :

CM CM
„Cum îți aștern,[1] / așa dormi."[2] /; „Ea este mai frumoasă[1] / decît sîntem
CM
noi."[2] /; „Ea muncește mai mult[1] / decît muncim noi." [2] / În ultimele două fraze, circumstanțialele de mod determină un adjectiv și, respectiv, un adverb la comparativ de superioritate. Aceste modale sînt confundate, din neatenție, cu completivele indirecte.

Circumstanțialele de mod sînt introduse prin :

CM
— adverbe de mod relative : *cum, cît, precum* („A cîștigat[1] / cît a vrut."[2] /);

— locuțiuni conjuncționale : *după cum, pe cum, după cît, pe cît, cu cît,*
CM
fără să, de ce, fără ca să, ca și cum, ca și cînd, de parcă etc. („Cu cît muncești
CM
mai mult,[1] / cu atît știi mai mult." ; „Lucrează / ca și cum ar lucra pentru altul.");

— alte adverbe cu rol de conjuncții subordonatoare : *decît, parcă* („Mergi[1] / parcă ai dormi."[2] /).

Modala are în regentă, frecvent, adverbe sau locuțiuni adverbiale corelative prin care se insistă asupra subordonatei. Aceste adverbe au adesea funcție de complement de mod : (*Așa* muncim,[1] / cum ni se cere"[2] /; „Muncim *așa*[1] /
CM
cum ni se cere")[2], dar pot avea și alte funcții, spre exemplu nume predicativ
CM
în regentă („Ea este *așa*[1] / cum i se cere"[2] /).

Menționăm și alte perechi de elemente relative și de elemente adverbiale corelative : *(cu) cît..., (cu) atît; atît..., cît; de ce..., de ce; de ce..., de aceea; la*
CM
fel / (cum) etc. („*De ce* învață mai mult,[1] / *de ce* știe mai puțin"[2] /; „Noi am muncit *la fel*[1] / *cum* ați muncit și voi"[2] /).

Circumstanțialele de mod pot fi așezate atît în urma regentei, cît și înaintea acesteia, așa cum se constată din exemplele date. Au topică fixă, înaintea regentei, cele introduse prin locuțiunea conjuncțională *de ce*. Cînd sînt postpuse, de obicei nu se despart prin virgulă de regentă ; cînd stau înaintea acesteia

Scanned with OKEN Scanner

se despart. De asemenea, indiferent că sînt așezate înaintea sau în urma regentei, dacă au un corelativ în regentă, se despart de aceasta prin virgulă (nu se despart dacă elementul corelativ precedă imediat relativul *așa/cum* ; *la fel/cum*).

II. 1. *Arătați felul propozițiilor din textul dat* :

„**Ridicolul** *ucide*,[1] / *s-a spus*,[2] / (dar) *ucide* numai pe cei[3] / **(care)** *depind* de alții într-un fel ori altul,[4] / pe subalterni ori pe snobi[5] / **(care)** *vor*[6] / *(să) pară* măcar,[6] / (dacă) *nu pot*[7] / *(să) fie*[8] / *(ceea ce) nu sînt*."[9] /.

Schema frazei

1. P
2. P incidentă | dar
3. P
4. AT (3)
5. AT (3)
6. CD (5)
7. CZ (nuanță CT) (5)
8. CD (7)
9. PR (8 și 6)

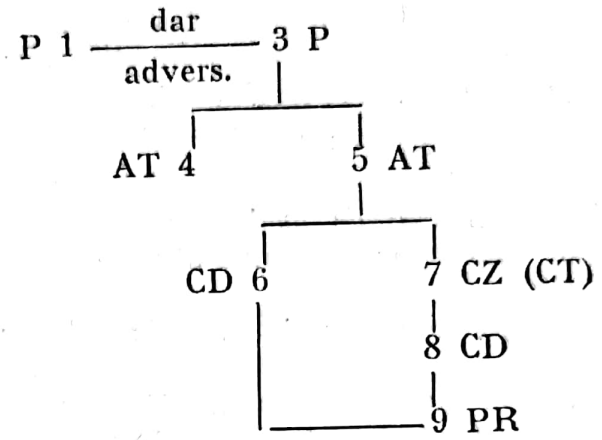

Prop. 2 = Principală incidentă.

II. 2. *Faceți analiza morfologică și sintactică a cuvintelor subliniate* :

ridicolul = subst. comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic „-l", subiect.

numai = adverb de mod de exclusivitate, compus, fără funcție sintactică distinctă, întărește compl. direct *pe cei*.

pe cei = pronume demonstrativ de depărtare, formă scurtă, masc., pl., Ac., precedat de prepoziția simplă „pe", complement direct.

care = pronume relativ simplu, substituie pronumele „cei" : masculin, plural, N, subiect, are rol de element de relație subordonator în frază — introduce o AT.

de alții = pronume nehotărît simplu, masc., pl., Ac., precedat de prepoziția simplă „de", complement indirect.

într (-un) fel = subst. comun simplu, neutru, singular, Ac., precedat de prepoziția „într", complement circ. de mod ; *un* = adjectiv nehotărît simplu, neutru, sing., Ac., atribut adjectival.

II. 3. *Analizați predicatele propozițiilor din text* :

ucide = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

s-a spus = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a III-a, diateza reflexivă — cu pron. reflex. *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive — intranzitiv (la diateza activă *a spune* este tranzitiv), indicativ, perfectul compus, are formă de pers. a III-a, singular.

ucide = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

depind = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, plural.

vor = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, plural.

să pară = predicat nominal incomplet (cu nume predicativ, exprimat prin propoziția predicativă nr. 9), alcătuit din verb copulativ, personal, conjug. a II-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, plural.

nu pot = predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, plural.

să fie = predicat nominal incomplet (al cărui nume predicativ este exprimat prin propoziția predicativă nr. 9), alcătuit din verb copulativ, personal, conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, plural.

ceea ce nu sînt = predicat nominal alcătuit din :

ceea ce = nume predicativ exprimat prin pronume relativ compus, feminin (cu valoare neutră), singular, N, element de relație subordonator în frază, introduce o PR ;

nu sînt = verb copulativ, formă negativă cu adverbul de mod de negație „nu", conjug. a IV-a, diat. activă, intranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, plural.

II. 4. *Treceți verbul „s-a spus" la modurile și timpurile cunoscute* :

indicativ : prezent : se spune
imperfect : se spunea
perf. simplu : se spuse
perf. compus : s-a spus
m.m.c.perf. : se spusese
viitor : se va spune
viitor anterior : se va fi spus

conjunctiv : prezent : să se spună
perfect : să se fi spus

condițional-optativ : prezent : s-ar spune
perfect : s-ar fi spus

prezumtiv : prezent : s-o fi spunînd
perfect : s-o fi spus

imperativ : afirmativ : să se spună !
negativ : să nu se spună

infinitiv : prezent : a se spune
perfect : a se fi spus

gerunziu : spunîndu-se.

Universitatea Sibiu, Litere, 1991

I. a. *Delimitați propozițiile, precizați felul lor și raporturile sintactice din frază :*

„(Dar) *era lesne* **de înțeles**[1] / (că) **Răzvan**[3] / (după ce) *va ajunge* în apropiere de dușman[2] / *nu va fi* poate *stăpîn*[3] / *(să) se ferească* de bătaie,[4] / (chiar dacă) *lăsăm* de-o parte natura lui cea prea cutezătoare[5] / (și) *ar fi fost* mult

mai bine[6] / (dacă) **Batori** *întreprindea* singur această expediție[7] / (sau) (de) *da* de atunci lui Răzvan un ajutor mai însemnat[8] / (care) *ar fi ajuns*[9] / (să) *ferească* pe credinciosul său Răzvan și oastea lui de trista soartă[10] / (ce) *întîmpinară* în Moldova."[11] /

(Nicolae Bălcescu)

Schema frazei

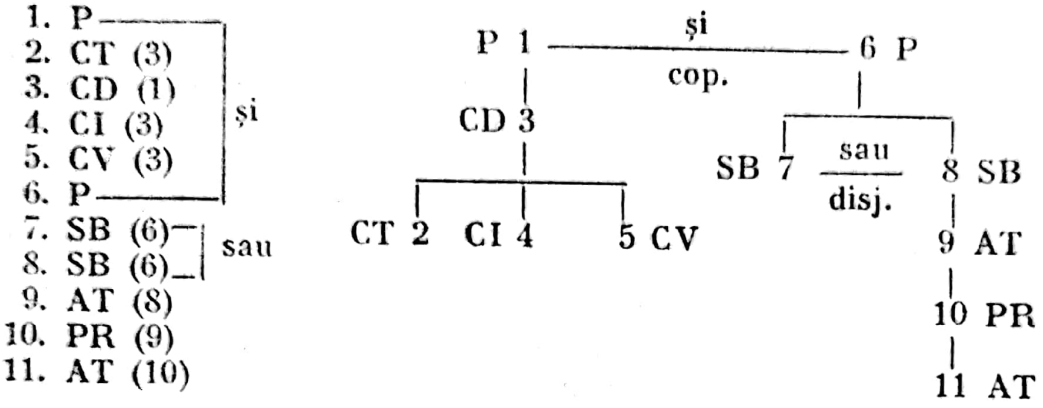

I. b. *Analizați sintactic și morfologic adjectivele și adverbele din text:*

lesne = nume predicativ (al expresiei verbale impersonale *era lesne*, cu funcție de predicat nominal), exprimat prin adverb de mod, pozitiv.

poate = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod.

stăpîn = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, N, pozitiv.

nu (va fi stăpîn) = adverb de mod de negație, fără funcție sintactică distinctă.

de-o parte = complement circumstanțial de mod, exprimat prin locuțiune adverbială de mod („separat").

prea cutezătoare = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, Ac., gradul superlativ absolut.

mult = compl. circumst. de mod (determină adverbul *mai bine*), exprimat prin adverb de mod, gradul pozitiv.

mai bine = nume predicativ (al expresiei verbale impersonale *ar fi fost mai bine*), exprimat prin adverb de mod, simplu, comparativ de superioritate.

singur = compl. circ. de mod (după Gram. Acad. = element pred. suplimentar), exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masc., singular, N, pozitiv.

de atunci = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp precedat de prepoziția simplă „de".

mai însemnat = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, neutru, singular, Ac., gradul comparativ de superioritate.

credinciosul = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, Ac., pozitiv, formă articulată cu articolul hotărît enclitic „-l", preluat de la substantivul „Răzvan" pe care îl precedă.

trista = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, Ac., pozitiv, formă articulată cu articolul hotărît enclitic „-a", preluat de la subst. „soartă" pe care îl precedă.

Notă: În text, există și următoarele adjective pronominale:

cea = atr. adj., exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, formă scurtă, fem., sg., Ac.

Scanned with OKEN Scanner

această = atr. adj., exprimat prin adj. pronominal demonstr. de apropiere, simplu, fem., sg., Ac.

său = atr. adj., exprimat prin adj. pronominal posesiv, pers. a III-a, sg., masc., Ac.

I. c. *Alcătuiți fraze cu propoziții subordonate introduse prin „să"* :

P SB
Ar fi foarte bine[1] / *(să) cîștig concursul.*[2] /
P PR
Problema *este*[1] / *(să) termin* materia.[2] /
P CI
Dar **eu** *nu am habar*[1] / *(să) fac* sinteze.[2] /
COND P
(Să) fi avut **cu** curajul tău,[1] / de mult *aș fi plecat.*[2] /
CV P
(Să) te dai și *peste cap,*[1] / și tot *nu* mă *înduplecI.*[2] /
P CNS
Noi *sîntem prea cunoscuți,*[1] / *(să) scăpăm* de nepoftiți.[2] /

II. a. *Predicatul și propoziția predicativă* (cu explicații și exemple) (Vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Filozofie, 1990).

II. b. *Dativul posesiv și dativul etic* (considerații morfologice, sintactice și stilistice) :

Formele neaccentuate ale pronumelor personale și reflexive pot avea cîteva valori specifice.

Dativul posesiv este cazul dativ, formă neaccentuată, folosit cu valoare posesivă : „pe buza-*ți* purpurie", „opinca-*i* era spartă", „în prima-*i* vizită", „ci eu voi fi pămînt, în singurătate-*mi*", „*îți* ajut colegii", „*îi* apreciez eforturile" — în care pronumele personale subliniate au valoare posesivă (pe buza „ta", opinca „sa", în prima „sa"..., în singurătatea „mea", ajut colegii „tăi", apreciez eforturile „sale" etc.) ; „ochii-*și*" (= săi), „*își* ajută colegii (= săi), „*își* întinde gîtul" (= său), „*își* opri răsuflarea" (= sa), „*îți* irosești timpul" (= tău) etc., în care pronumele reflexive subliniate au valoare posesivă.

Din punct de vedere sintactic, pronumele personale și reflexive în dativul cu valoare posesivă au funcție de atribut pronominal în dativ, care determină un substantiv (de obicei articulat), ca în exemplele citate. Dacă sînt precedate însă de prepoziții și locuțiuni prepoziționale, cu regim de genitiv : „s-a năpustit *asupra-ți*", „*deasupră-mi*", „*în juru-i*", pronumele personale în dativ posesiv au funcție sintactică împreună cu aceste prepoziții și locuțiuni prepoziționale : „Oamenii stau în juru-i" — în care „în juru-i" este complement circ. de loc, exprimat prin pronume personal, formă neacc., în cazul dativ cu valoare posesivă, precedat de locuțiunea prepozițională „în jurul" — excepție de la cazul G. Alt exemplu : „Oamenii *din juru-i* sînt veseli", în care „din juru-i" este atribut pronominal prepozițional exprimat prin pronume personal, formă neacc. în dativ cu valoare posesivă, precedat de locuțiunea prepoz. „din jurul", excepție de la cazul genitiv.

Dativul etic este un pronume personal sau reflexiv în cazul dativ — formă neaccentuată — care exprimă interesul major al vorbitorului sau al ascultătorului pentru acțiunea prezentată sau pentru persoana la care se referă acțiunea : „Aici *mi*-ai fost ?", „Acolo de-*mi* ajungea, / Logofătul ce-*mi* făcea ?", „„Ion ăl Mare ce-*mi* grăia ?", „*Mi ți*-l luă și *mi ți*-l bătu..." — toate exemplele au fost cu pronume personale ; cîteva exemple cu pronume reflexive (și personale) : „și *mi-și* bea și *mi-și* mînca", „Iar Călin ce *mi-și* făcea ?" etc.

Scanned with OKEN Scanner

Formele pronominale neaccentuate de dativ etic nu au funcție sintactică (de complement indirect — cum ar părea), ci doar una stilistică, mai ales prin asociere cu alte verbe care exprimă un element de surpriză, participarea intensă a vorbitorului sau a vorbitorului și a ascultătorului la acțiune — într-un fel dramatizînd povestirea, actualizînd-o prin includerea la momentele acțiunii a ascultătorului. Tot așa și dativul posesiv — chiar dacă are funcție sintactică de atribut (cînd determină un substantiv) — este mai expresiv decît pronumele ori adjectivul posesiv ori, mai ales, decît pronumele personal în genitiv cu care se confundă adesea.

Universitatea Sibiu, Drept, Psihosociologie Cibernetică, 1991

I. a. *Delimitați propozițiile și precizați felul lor* :

„*Firește* (dar)[1] / (că)[4] / recentele **răscoale** ale maselor țărănești,[2] / **(care)** *au luat proporțiile* unei hotărîte revoluțiuni teroriste, aproape ale unui crunt război civil,[3] / *trebuia*[4] / *(să) producă* în Europa emoțiuni și uimire.[8] / **(Cine)**[5] / (însă)[6] / *cunoaște* ca noi de aproape organele acestui stat și funcționarea lui[5] / *se miră*, acum,[6] / nu (de **ceea ce**) *se întîmplă*,[7] / (ci)[11] / (dacă) *a existat*[8] / (cum) *era îndreptățit*[9] / *(să) nu* mai *crează*[10] / atîta **energie** în acele mase,[8] / — (cum de) *n-a izbucnit* acest enorm **scandal** public cu mult mai înainte.“[11] /

(I. L. Caragiale)

Schemele frazelor

1. P
2. SB (4)
3. AT (2)
4. SB (1)
5. SB (6)
6. P
7. CI (6) —
8. CZ (11)
9. CM (8) | ci
10. CI (9)
11. CI (6)_

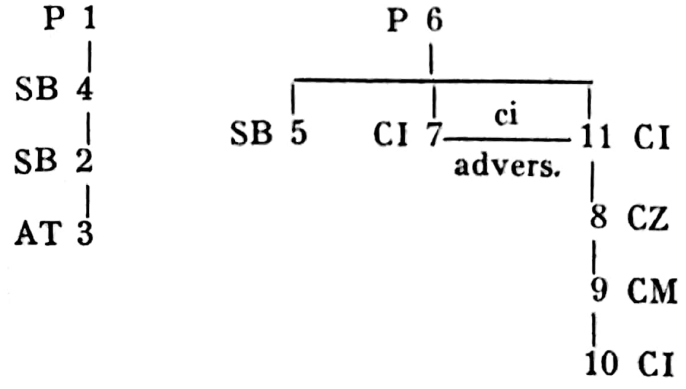

I. b. *Analizați sintactic și morfologic predicatele din prima frază* :

firește = predicat verbal, exprimat prin adverb de mod predicativ.

au luat proporțiile = predicat verbal, exprimat prin expresie verbală, cu verbul component la conjug. I, diateza activă, indicativ, perfectul compus, pers. a III-a, plural, *proporțiile* = complement direct, exprimat prin substantiv în Ac.

trebuia = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal (în alte variante, are formă personală *trebuiau*), intranzitiv, indicativ, imperfect, are formă de pers. a III-a, sg.

să producă = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, plural.

I. c. *Analizați sintactic și morfologic pronumele din fraza a doua* :

cine = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, N, element de relație subordonator — introduce o SB.

Scanned with OKEN Scanner

ca noi = compl. circ. de mod comparativ, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, pers. I, pl., Ac., precedat de adv. de mod comp. „ca" — cu valoare de prepoziție.

lui = atribut pronom. genitival, exprimat prin pronume personal, pers. a III-a, sg., masculin, G.

se (miră) = pronume reflexiv, formă neacc., pers. a III-a, singular, Ac., — morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

(de) *ceea ce* = subiect, exprimat prin pron. relativ compus, fem. (cu valoare de neutru), singular, Ac., precedat de prep. „de", excepție de la cazul N al subiectului — întrucît pronumele relativ „ceea ce" are rol de element de relație subordonator care introduce o CI.

se (întîmplă) = pronume reflexiv fără funcție sintactică, pers. a III-a, sg., Ac., formă neacc., morfem al diatezei reflexive.

În text există și patru *adjective pronominale* :

acestui = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. demonstr. de apropiere, neutru, sg., G.

atîta = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. nehotărît, simplu, fem., sg., N.

acele = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. demonstrativ de depărtare, fem., pl., Ac.

acest = atr. adj., exprimat prin adj. pronom. demonstr. de apropiere, neutru, sg., N.

II. a. Atributele substantivale și adjectivale (cu explicații și exemple în propoziții).

A se vedea partea referitoare la atribut de la Universitatea Iași, Drept, 1990.

II. b. Alcătuiți fraze cu propoziții subordonate introduse prin *cît* (minimum șase subordonate diferite) :

P SB
1. *Nu se știe*[1] / (cît) *vom* mai *aștepta.*[2] /

P PR
2. **Întrebarea** *este*[1] / (cît) *a stat* acolo.[2] /

P AT
3. *S-a pus* cîndva **problema**[1] / (cît) *vom* mai *răbda.*[2] /

P CD
4. *Nu știu* nici **eu**[1] / (cît) *vor merge.*[2] /

P CI
5. Nici *nu mă gîndesc*[1] / (cît) *este* de *greu* **examenul.**[2] /

P CL
6. *Vom merge*[1] / (cît) *vom vedea* cu ochii.[2] /

P CT
7. *A stat* la școală[1] / (cît) *a vrut.*[2] /

CM P
8. (Cît) *a muncit,*[1] / atît *a cîștigat.*[2] /

CV P
9. (Cît) *te-ai străduit,*[1] / tot *nu termini.*[2] /

Scanned with OKEN Scanner

1. *Apariția și dezvoltarea limbii române; originea și caracterul latin al limbii române*

Răspunsul trebuie să cuprindă următoarele idei:

— Limba română s-a constituit pe parcursul a cîtorva secole, în urma schimburilor economice și culturale intense, și, mai ales, a conviețuirii dintre populația latină și populația dacă. Ea s-a format o dată cu poporul român, dintre secolele I și VII, cînd romanii cuceritori au trimis în Dacia militari (care, după lăsarea la vatră, deveneau veterani, primeau pămînt și își întemeiau familii aici), funcționari și coloni, care s-au amestecat cu dacii băștinași, conviețuind cu ei în timpul ocupației și după anul 271 d.Cr., cînd Imperiul Roman și-a retras oficial administrația și armata din acest teritoriu. Poporul daco-roman rezultat din această îngemănare se transformă cu timpul în popor român, iar limba latină populară, vorbită la început în paralel cu limba dacă (populația daco-romană a fost o perioadă bilingvă), s-a impus treptat, într-o formă adaptată nivelului și specificului acestei populații, ca limbă unică, dezvoltată ulterior în limba română.

— Procesul de deprindere de către populația dacă băștinașă a limbii și civilizației latine, deci romanizarea acestei populații se explică prin: nivelul mai ridicat al culturii și civilizației romane; calitatea de cuceritori a romanilor; folosirea limbii latine în administrație; nevoia găsirii unei modalități de comunicare a armatei și administrației cu băștinașii; schimburile permanente dintre populația Daciei și populația Imperiului Roman înainte de cucerire și după părăsirea Daciei de către armata romană; solidaritatea populației daco-romane în lupta pentru supraviețuire (sub formă de comunități restrînse, grupate în munți, păduri, văile apelor) împotriva migratorilor barbari; liantul unificator al religiei creștine născînde.

— Limba română păstrează trăsăturile de bază ale latinei (structura gramaticală, fondul lexical principal, sistemul fonetic) și, de aceea, este o limbă romanică, la fel ca italiana, spaniola, portugheza, franceza, catalana, occitana sau provensala, romanșa sau retoromana, sarda (și dalmata, care a dispărut de peste un secol). Cuvintele românești de origine latină acoperă toate domeniile vieții și activității umane, la nivel individual și social, precum și toate aspectele mediului natural înconjurător. Dăm numai cîteva exemple: *alb, an, atunci, barbă, bine, brat, cal, carne, cămașă, a cînta, creștin, a cunoaște, a da, dinte, a dormi, dulce, duminică, fată, frumos, găină, grîu, iarbă, a ieși, a intra, limbă, loc, a lucra, lună, mamă, mare, masă, oaie, ochi, pădure, a plînge, ploaie, a rîde, rîu, roșu, sînge, soare, soț, tată, tînăr, vale, vară, verde, a zice.* Limba română păstrează însă, din perioada bilingvismului daco-latin, și un număr de peste o sută de termeni importanți din substratul geto-dacic (exemple: *abur, brad, barză, copil, fluier, gușă, mazăre, moș, pîrîu, sîmbure, vatră, Argeș, Criș, Mureș, Olt, Prut, Siret, Timiș, Tisa*).

— Începînd din secolul al VII-lea, cînd limba română era constituită în elementele ei definitorii, pe teritoriul de etnogeneză a românilor (danubiano-carpato-pontic, într-un spațiu mai larg decît suprafața României de azi) au pătruns, în valuri, slavii, care au conviețuit cu populația românească, fiind treptat asimilați. Limba lor a lăsat urme în limba română (exemple: *babă, crîng, deal, a iubi, muncă, noroc, prieten, a trăi, voinic, Bistrița, Cîmpina, Dîmbovița, Ialomița, Prahova*), dar acestea sînt în afara structurii gramaticale, pătrunzînd, e drept, în anumite zone lexicale importante. Nici influențele ulterioare asupra limbii române (maghiară: *chip, fel, gînd, meșteșug, neam,*

Scanned with OKEN Scanner

oraș; turcească : *alai, cișmea, ciulama, ciubuc, halva, mahala, sarma, tarla*; grecească : *aghiuță, cărămidă, a lipsi, a pedepsi, prosop, sardea, tipsie* etc.) nu au reușit să-i afecteze caracterul romanic. Acesta chiar s-a întărit ulterior prin influența cultă a unor limbi romanice surori, în primul rînd a francezei (exemple : *acord, avantaj, bal, bancnotă, capital, critică, creion, a defini, element, epocă, fundație, invenție, geniu, a negocia, poezie, profesor, a redresa, societate, stil, torace, tuberculoză, vanitate*).

— Populația daco-romană a fost creștinată pe cale misionară, începînd încă din secolul al III-lea, înainte de declararea creștinismului ca religie oficială a Imperiului Roman. De aceea, cuvintele de bază referitoare la viața religioasă sînt de origine latină (*biserică, a blestema, a boteza, Crăciun, credință, creștin, cruce, închina, Paște, preot, rugăciune*). Organizarea bisericii s-a realizat mai tîrziu, în cadrul structurilor statale incipiente, după modelul bizantin, în varianta bulgărească (statul bulgar, constituit mai devreme, se creștinase și își organizase rapid, de sus în jos, structura bisericească). În consecință, limba în care se desfășura cultul și care a stat la baza terminologiei de organizare a bisericii a devenit și la români limba slavonă. Pe această importantă filieră au pătruns în terminologia religioasă românească numeroase cuvinte slave (exemple : *chilie, colindă, colivă, duhovnic, hram, icoană, a se pocăi, liturghie, monah, pomană, popă, praznic, schit, sfînt, stareț, troiță, vecernie*).

— Caracterul romanic al limbii române se demonstrează cu ajutorul structurii gramaticale, care e latină (declinarea substantivului și adjectivului, sistemul pronominal, sistemul formelor verbale, articolul dezvoltat din unele pronume, marea majoritate a adverbelor, prepozițiilor și conjuncțiilor) și al vocabularului fundamental, care cuprinde peste 60 % cuvinte de origine latină (fiind folosite foarte frecvent, își ridică, prin circulație, ponderea la 80 %). Din punctul acesta de vedere, limba română nu este mai puțin romanică decît surorile ei occidentale. Ea are și o serie de trăsături specifice care vizează caracterul arhaic, coloratura slavă a vocabularului său (la celelalte, coloratura lexicală este fie germanică, fie arabă), elementele de structură comune cu alte limbi balcanice (postpunerea articolului, viitorul verbelor format cu auxiliarul derivat din verbul *a vrea*) și dezvoltarea unor sunete specifice (*ă, î, ș, ț*) care-i creează o configurație fonetică aparte.

2. Comentați literar și stilistic versurile :

„De din vale de Rovine
Grăim, Doamnă, către Tine,
Nu din gură, ci din carte,
Că ne ești așa departe.
Te-am ruga, mări, ruga
Să-mi trimiți prin cineva
Ce-i mai mîndru-n valea Ta :
Codrul cu poienele,
Ochii cu sprîncenele ;
Că și eu trimite-voi
Ce-i mai mîndru pe la noi :
Oastea mea cu flamurile,
Codrul și cu ramurile,
Coiful nalt cu penele,
Ochii cu sprîncenele.
Și să știi că-s sănătos,
Că, mulțămind lui Cristos,
Te sărut, Doamnă, frumos."

Scanned with OKEN Scanner

Comentariul stilistic poate fi structurat în jurul următoarelor idei :

— Dominantele textului sînt stilul popular și unele reflexe ale limbajului protocolar de curte.

— Stilul popular se regăsește în : versificația simplă (măsura versului de 8 silabe, rima împerecheată, ritmul trohaic) ; adresarea directă, intimă, la persoana a II-a singular *(către Tine, Valea Ta, Te sărut)* ; cuvintele și expresiile populare *(de din vale, mări, mîndru, codrul)* ; modelele sintactice specifice poeziei populare *(codrul cu poienele, ochii cu sprîncenele..., trimite-voi, ce-i mai mîndru)*, repetate o dată sau de mai multe ori, ca o incantație. Repetiția are și alte roluri : de a contura liniile „umbrelor" care persistă în memoria afectivă a tînărului pătruns de dor față de iubită *(ce-i mai mîndru — ochii cu sprîncenele)* și față de decorul asociat iubirii lor *(codrul cu poienele, codrul cu ramurile)* ; de a pune în antiteză imaginile marțiale ale cîmpului de luptă *(oastea mea cu flamurile, coiful nalt cu penele)* cu imaginile delicate, odihnitoare ale ochilor iubitei și codrului prieten.

— Limbajul protocolar, solemn, al curții domnești e sugerat de pluralul maiestății *(grăim, ne ești, te-am ruga, pe la noi, să știi)*, de scrierea cu literă mare a pronumelor care se referă la domniță (către *Tine*, valea *Ta*, *Te* sărut), de caracterul arhaic, livresc al unor termeni (care au și rolul de a asigura culoarea de epocă : *grăim*, *carte* cu sensul de „scrisoare", *flamurile*, *coif*, *mulțămind)*, de apelativul de curte *Doamnă* și de formula *mulțămind lui Cristos*, care arată credința religioasă a viitorului „uns al lui Dumnezeu".

— Împletirea celor două componente stilistice se realizează într-o perfectă coordonare, fără nici cea mai mică stridență, creînd o atmosferă de un rafinament afectiv discret, în care sentimentele pure, simple, firești se îmbină armonios cu o ușoară și delicată atitudine solemnă, evlavioasă a fiului de domn. Iar cuvîntul final al fragmentului — *frumos* — constituie o adevărată apoteoză a stării de suflet pe care o încearcă tînărul luptător după încheierea cu succes a bătăliei și revenirea la componenta optimistă și fericită a vieții.

Universitatea Sibiu, Teologie Ortodoxă — Litere, 1991

I. 1, 2. *Delimitați propozițiile și precizați felul lor ; stabiliți raporturile de coordonare și de subordonare dintre propoziții* :

/ „(Dar) **capul** lui Mihai cu mîna țeapănă deasupra, așa[1] / (cum) *părea*[2] / (că) *se ferește* de lumină,[3] / cu singurul ochi alb privindu-l înspăimîntător și cu celălalt supt de viermele dezgustător, îi *era* atît de aproape și de întreg *prezent*,[1] / (încît) *s-ar fi crezut*[4] / (că) **fețele** bandajului le-*au împreunat* capetele alături, unul în fața celuilalt,[5] / *(să) se alipească*[6], / *(să) se îngemăneze*,[7] / *(să) se contopească*[8] / (și) *(să) nu* se mai *poată* părăsi."[9] /

(Cezar Petrescu, *Întunecare*)

1. P.P
2. P. CM (1), introdusă prin adv. rel. *cum*.
3. P. PR (2), introdusă prin conjcț. subord. *că*.
4. P. CNS (1), introd. prin conjcț. subord. *încît*.
5. P. SB (4), introd. prin conjcț. subord. *că*.
6. P. CS (5), introd. prin conjcț. subord. *să*.
7. P. CS. (5), legată prin juxtapunere cu „6".
8. P. CS (5), legată prin juxtapunere cu „7".
9. P. CS (5), legată prin conjcț. „și" cu și „8".

Scanned with OKEN Scanner

Schema frazei

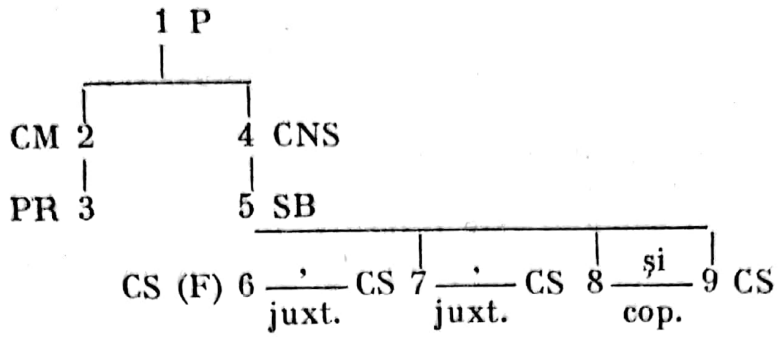

I.3. *Subliniați predicatele și arătați felul fiecăruia* :

părea = predicat nominal incomplet (al cărui nume predicativ este P3 — PR) format din verb copulativ, conjug. a II-a, diat. activă, intranzitiv, indicativ imperfect, pers. a III-a, sing.

se *feresle* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pron. reflex. *se*, formă neacc. în Ac. —, intranzitiv, la diateza activă *a feri* este tranzitiv, ind. prezent, pers. a III-a, sg.

era prezent = predicat nominal alcătuit din :

era = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indic. imperfect, pers. a III-a, sg. ;

prezent = nume predicativ, exprimat prin adj. variabil cu două terminații, neutru, sg., N, pozitiv.

s-ar fi crezut = pred. verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjug. a III-a, diat. reflexivă — cu pron. refl., formă neacc. în Ac. — intranz., condiț.-opt., perfect, pers. a III-a, sg.

au împreunat = pred. verbal, exprimat prin verb pred., conjug. I, diateza activă, tranz., indic. perf. c., pers. a III-a, sg.

să se alipească = pred. verbal, exprimat prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pron. reflexiv *se*, formă neacc. în Ac. — intranz., la diat. activă *a alipi* este tranzitiv, conjunctiv prez., pers. a III-a, pl.

să se îngemăneze = pred. verbal, exprimat prin verb pred., conjug. I, diat. reflexivă — cu pron. refl. *se*, formă neacc., în Ac. — intranzitiv, la diat. activă *a îngemăna* este tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl.

să se contopească = pred. verbal, exprimat prin verb pred., conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pron. refl. *se*, formă neacc. în Ac. — intranz., la diat. activă *a contopi* este tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl.

să nu poată = predicat verbal, formă negativă — cu adverbul de mod de negație „nu" —, exprimat prin verb predicativ, conjug. a II-a, diat. activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, pers. a III-a, pl.

I.4. Contrageți ultimele patru propoziții în părțile de propoziție corespunzătoare :

Cele patru propoziții subordonate circumstanțiale de scop (sau finale) se pot contrage în patru complemente circumstanțiale de scop subordonate prop. nr. 5 (verbului „au împreunat") :

(că) fețele bandajului le-au împreunat capetele alături, unul în fața celuilalt, *pentru a se alipi, a se îngemăna, a se contopi* și *a nu se mai putea părăsi*.

Scanned with OKEN Scanner

I.5. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele :

lui Mihai = atribut substantival genitival, exprimat prin subst. propriu, masc., sg., G, articulat cu articolul hotărît proclitic „lui".

alb = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminaţii, masc., sg., Ac., pozitiv.

(*a*) *se părăsi* = compl. direct, exprimat prin verb, conjug. a IV-a, diat. reflexivă — cu pronumele reflexiv „*se*", formă neacc. în Ac., — intranz., la diat. activă *a părăsi* este tranzitiv, infinitiv prezent.

II. *Predicatul şi predicativa* (a se vedea rezolvarea subiectului 1, de la Universitatea Iaşi, Filozofie, 1990)

Universitatea Sibiu, Biblioteconomie-Arhivistică, 1991

I.a. *Delimitaţi şi precizaţi felul propoziţiilor* :

„(Cînd) *ştii*[1] / (că) **visu-acesta** cu moarte *se sfîrşeşte*,[2] /
(Că)-n urmă-ţi *rămîn* **toate** *astfel*[3] / *(cum) sînt*,[4] / (de) *dregi*[5] /
(Oricît) *ai drege*-n lume[6] / -atunci te *oboseşte*
Eterna **alergare...**[7] / (ş)-**un gînd** te-*ademeneşte* :[8] /
«(Că) *vis* al morţii-eterne *e* **viaţa** lumii-ntregi.»"[9] /

1. CT (7)
2. CD (1) ┐ juxt.
3. CD (1) ┘
4. CM (3)
5. CV (7)
6. CM (5)
7. P ┐ şi
8. P ┘
9. APOZITIVĂ (8)

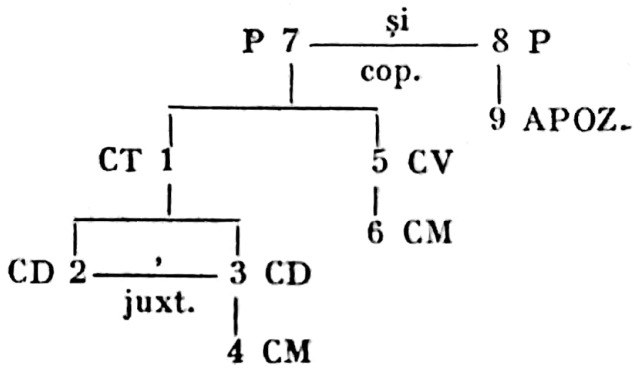

I.b. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text :

ştii = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a II-a, singular.

se sfîrşeşte = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pron. reflex. *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcţie sintactică — intranzitiv (la diateza activă este tranzitiv), indicativ prezent, pers. a III-a, singular.

rămîn astfel = predicat nominal alcătuit din :

rămîn = verb copulativ, personal, conjug. a III-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, pl. ;

astfel = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, compus.

cum sînt = predicat nominal, alcătuit din :

cum = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, relativ, cu rol de element de relaţie subordonator care introduce o CM. ;

sînt = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, pl.

dregi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a II-a, sg.

Scanned with OKEN Scanner

ai drege = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diat. activă, tranzitiv, condiţional-optativ, prezent, pers. a II-a, sg.

oboseşte = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

ademeneşte = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

vis... e = predicat nominal alcătuit din :

vis = nume predicativ, exprimat prin subst. comun, simplu, neutru, sg., N, nearticulat ;

e = verb copulativ, conjug. a IV-a, diat. activă, intranz., indicativ prezent, pers. a III-a, sg.

II.a. *Alcătuiţi fraze cu propoziţii subordonate introduse prin „cum“ :*

P SB

Nu se ştie[1] / (cum) *se va desfăşura* **examenul.**[2] /

P PR

Întrebarea *este*[1] / (cum) *ne vom prezenta.*[2] /

P AT

S-a pus **problema**[1] / (cum) *vom găsi* materialele necesare.[2] /

P CI

Mă gîndesc[1] / (cum) *voi reacţiona* atunci.[2] /

CM P

(Cum) *ne vom pregăti,*[1] / aşa *vom şti.*[2] /

CZ P

(Cum) *nu a ştiut* nimic,[1] / *a luat* nişte note mici.[2] /

II.b. Alcătuiţi şase propoziţii, cu predicate exprimate prin verbe predicative, şi şase propoziţii cu aceleaşi verbe, avînd însă statutul de verbe copulative.

1.a. *Este* **linişte.**
1.b. **El** *este foarte liniştit.*
2.a. **El** *iese* din fabrică.
2.b. **El** *a ieşit* un foarte bun *inginer.*
3.a. **Noi** *rămînem* aici.
3.b. **Noi** *am rămas aceiaşi.*
4.a. **Voi** *aţi ajuns* la şcoală.
4.b. **Voi** *aţi ajuns campioni.*
5.a. *Pare* **a ploua.**
5.b. **El** *pare plouat.*
6.a. Aici *s-a făcut* **un atelier.**
6.b. **El** *s-a făcut galben* de ciudă.

II.c. Precizaţi funcţiile cazurilor nominativ, dativ şi acuzativ (cu exemple în propoziţii).

(A se vedea rezolvarea subiectului nr. 3 de la Universitatea Timişoara, Sociologie, 1990).

Universitatea „Ştefan cel Mare“, Suceava, Birotică ; Muzeografie, Arhivistică, Etnologie, 1991

1.a. Delimitaţi şi identificaţi propoziţiile din textul de mai jos :

„Totuşi, **Herdelea** *se ferea*[1] / *(să) nu ajungă* **indignarea** lor pînă la urechile preotului.[2] / **Rîvna** lui *era*[3] / *(să) fie bine* cu toată lumea,[4] / *(să) nu*

Scanned with OKEN Scanner

jignească pe nimeni[5] / (şi) astfel *(să) se strecoare* mai lesne prin viaţa aceasta plină de dureri.[6] / **Soarta** îi *hărăzise* atîtea necazuri[7] / (că) *avea nevoie* de bunăvoinţa tuturor."[8] /

Schema frazei

1 = P.P
2 = P. CI (1)
3 = P.P
4. = P. PR (3) — | juxt.
5. = P. PR (3) — |
6 = P. PR (3) — | şi.
7. = P.P
8. = P. CNS (7)

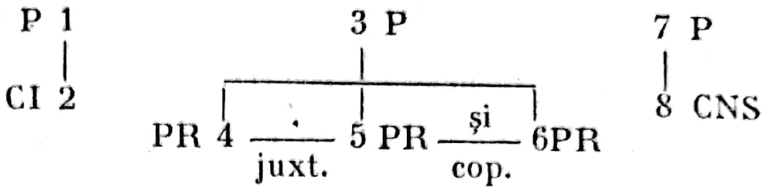

b. Analizaţi morfologic şi sintactic pronumele şi adjectivele pronominale din text :

se(ferea) = pron. refl., pers. a III-a, Ac., formă neacc., ajută la formarea diat. reflexive ; unii specialişti îl consideră compl. direct, morfem al diatezei active pronominale.
lor = pron. pers., pers. a III-a, pl., G, atr. pronom. genitival.
lui = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., G, atr. pronom. genitival.
toată = adj. pronom. nehot. simplu, fem., sg., Ac., atr. adj.
(pe) nimeni = pron. negativ simplu, Ac., precedat de prep. „pe", c.d.
(să) *se (strecoare)* = pron. reflexiv, pers. a III-a, sg., Ac., formă neacc., ajută la formarea diat. reflexive, unii specialişti îl consideră compl. direct, morfem al diatezei active pronominale.
această = adj. demonstr. de apropiere, fem., sg., Ac., atr. adj.
îi = pron. pers., pers. a III-a, sg., masc., D, forma neacc., c.i.
atîtea = adj. pronom., nehot., simplu, n., pl., Ac., atr. adj.
tuturor = pron. nehot., simplu, pl., G, atr. pronom. genitival.

2. Unui director, părîndu-i-se prea lung şi prea costisitor textul unei telegrame formate din şase propoziţii, dintre care cinci subordonate, i-a cerut secretarei s-o reformuleze astfel, încît să conţină doar două subordonate şi o principală, însă să se păstreze conţinutul iniţial al telegramei. Arătaţi, prin exemple, cum a procedat secretara.

Vă comunicăm[1] / (că),[5] / (întrucît) nu am reuşit[2] / (să) terminăm proiectul[3] / (şi) (să) procurăm materia primă[4] /, nu putem[5] / (să) onorăm comanda dumneavoastră.[6] /

Vă comunicăm[1] / (că), nereuşind terminarea proiectului şi procurarea materiei prime, nu putem[2] / (să) onorăm comanda dumneavoastră.[3] /

3. Găsiţi trei cuvinte care pot forma fiecare : un compus, un derivat şi un cuvînt cu altă valoare morfologică. Folosiţi cuvintele obţinute prin cele trei mijloace de îmbogăţire a vocabularului în enunţuri, precizînd valoarea lor morfologică.

a. *bun*

Bunurile dobîndite pe cale legală rămîn în proprietatea sa. Mîncarea este proastă, dar vinul e *bunişor*.

A ajuns la un stadiu apreciabil de *bunăstare*.

b. *verde*

Costumul este *verzuliu*.

Verdele acesta crud te frapează.

Nu e altceva decît un *burtă-verde*.

Scanned with OKEN Scanner

c. *dulce*

Dulcele este gustul lui preferat.

Deodată am simțit un gust *dulceag.*

Vreau să mănînc o *turtă-dulce.*

4. Să se scrie în mod diferit cuvintele :

mila, ceai, odată, decît, devreme, deloc, arătîndu-se, prin exemplificări, valorile lor morfologice.

Mila pentru cei în suferință nu trebuie să te părăsească niciodată. (subst.)

Mi l-a arătat imediat. (pron. pers. în D + pron. pers. în Ac. + verb auxiliar)

Notele *mi, la* revin frecvent în acest solfegiu. (substantive)

Cînd e cald, trebuie să bei *ceai.* (subst.)

Ce-ai cu el ? (pron. interog. + verb)

A fost *odată* un împărat. (adv. de timp)

Ocazia ți se oferă numai *o dată.* (numeral adverbial)

Vom fixa termenul la *o dată* precisă. (substantiv)

Sîntem mai buni *decît* ei. (adv. comparativ)

De cît timp dispui ? (prep. + adj. pronom. interog.)

Cine se scoală *devreme* ajunge departe. (adv. de timp)

Nu e o problemă *de vreme.* (prep. + subst.)

Nu l-am văzut *deloc.* (adv. de mod)

De loc e din București. (prep. + substantiv)

Nu de casă discutăm, ci *de loc.* (prep. + subst.)

Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Filologie, 1991

1. Delimitați și identificați propozițiile din textul de mai jos :

„**Tot**[3] / (ce) *pot*[1] / *(să)* te *sfătuiesc*[2] / *e*[3] / *(să) nu pornești* chiar totdeauna cu ei la asalt[4] /. *Important e*[5] / *(să) urmărești* mișcarea frontului de la comandantul diviziei[6] / (și) *(să) afli* și de sus și de jos[7] / (cum) *se obține* o victorie.[8] / (Dacă) *îți dai seama*[9] / (că) *nu poți* prinde secretul unei victorii[10] / numai (dacă) *te duci* chiar acolo[11] / (unde) *se dau* **luptele,**[12] / atunci *te duci.*"[13] /

Schema frazelor

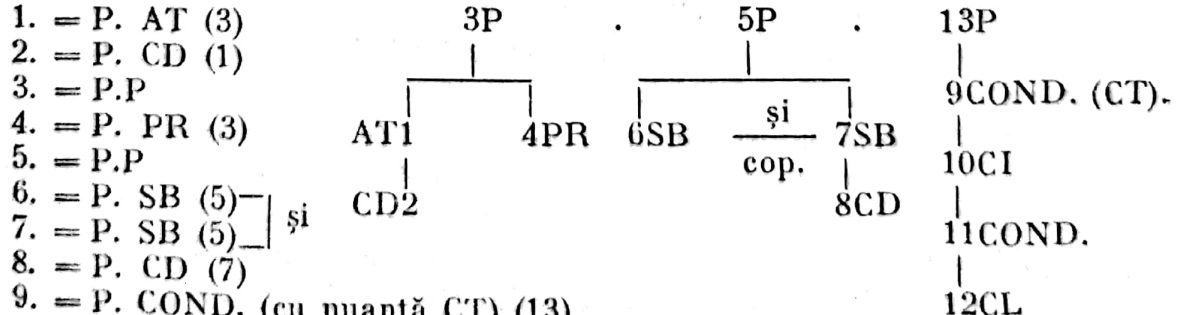

2. Analizaţi morfologic şi sintactic adverbele din textul dat :

(să) *nu* (porneşti) = adverb de mod de negaţie, fără funcţie sintactică distinctă.

chiar = adv. de mod, fără funcţie sintactică distinctă, întăreşte complementul circumstanţial de timp *totdeauna.*

totdeauna = adv. de timp, compus, compl. circ. de timp.

important = adv. de mod, simplu, gr. poz., nume pred. (împreună cu vb. copulativ *e* formează pred. nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală).

şi... şi = conjuncţie coordonatoare copulativă repetată, leagă două complemente circumstanţiale de loc.

(de) sus = adv. de loc, simplu, gradul poz., precedat de prep. *de*, compl. circ. de loc.

(de) jos = adv. de loc simplu, gradul poz., precedat de prep. *de*, compl. circ. de loc.

cum = adv. de mod, relativ, simplu, compl. circ. de mod ; are rol de element de relaţie subordonator în frază — introduce o CD.

nu (poţi) = adv. de mod negativ (de negaţie), fără funcţie sintactică distinctă.

numai = adv. de mod, fără funcţie sintactică distinctă, precizează o propoziţie.

chiar = adv. de mod, fără funcţie sintactică distinctă, întăreşte complementul circ. de loc *acolo.*

acolo = adv. de loc simplu, are funcţie dublă : de compl. circ. de loc şi de corelativ al mijl. de legătură din subordonata CL (*unde*).

unde = adv. de loc, relativ, simplu, are funcţie dublă : de compl. circ. de loc şi de mijloc de legătură al subordonatei circ. de loc nr. 12.

atunci = adv. de timp, corelativ, complement de timp.

3. Formaţi cu ajutorul substantivului *vreme* patru locuţiuni diferite ca valoare morfologică şi introduceţi-le în enunţuri. Indicaţi cîte un sinonim pentru fiecare locuţiune.

— Claxona *din vreme-n vreme* = „uneori", „din cînd în cînd", locuţ. adv. de timp.

— *În vreme ce* tu aştepţi, eu mă plimb = „în timp ce", locuţ. conjuncţională.

— Era o *pierdere de vreme* bine mascată = „chiul, inactivitate", locuţ. substantivală.

— A avut o naştere *înainte de vreme* = „prematură", locuţ. adjectivală.

4. Introduceţi într-o propoziţie două gerunzii cu funcţii sintactice diferite şi transformaţi-le apoi în subordonate corespunzătoare.

— *Cîntînd* toată vara, iarna greierul a fost văzut *flămînzind.*

Cîntînd = compl. circ. de cauză ;

flămînzind = compl. circ. de mod sau element predicativ suplimentar.

Deoarece toată vara a cîntat,[1] / iarna greierul a fost văzut[2] / cum flămînzea.[3] /

(prop. 1 = circ. de cauză ; prop. 3 = c. circ. de mod sau PRS)

— *Secerînd* toată vara, ei au nişte mîini *sîngerînde.*

Secerînd = compl. circ. de cauză

sîngerînde = atribut adjectival

Pentru că au secerat toată vara,[1] / ei au nişte mîini[2] / care sîngerează[3]. /

(prop. 1 = circ. de cauză ; prop. 3 = atributivă)

Scanned with OKEN Scanner

3. ADMITEREA 1992

Universitatea Bucureşti, Litere (Română A), 1992

1. *Faceţi analiza sintactică a textului, arătînd felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele:*

— Acum,[1] / (ori) (c)-*a fi trăind* **calul**[2], / (ori) (că) *n-a fi trăind*,[3] / **aceasta** mă *priveşte* pe mine ;[1] / numai *vreu*[4] / *(să) ştiu*[5] / (dacă) mi-l *dai*[6] / (ori) *ba*[7]. /

— Din partea mea, *dat să-ţi fie*, dragul tatei,[8] / (dar) mi-*i de-a mirarea*[9] / (de unde) *ai să-l iei*,[10] / (dacă) *n-are fiinţă* pe lume[11]. /

— Despre aceasta *nu mă plîng* eu, tată,[12] / √‾*bine*[13] / (că) mi l-*ai dat* ;[14] / (de unde)-*a fi*,[15] / (de unde) *n-a fi*[16] / (dacă) l-*oi găsi*,[17] / *al meu să fie*.[18] /

(I. Creangă).

√‾ = *e*

1. *acum... aceasta mă priveşte pe mine* = propoziţie principală, regentă pentru P_2 şi P_3 ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *ori c-a fi trăind calul* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P_1 — reluată prin subiectul pronominal *aceasta* —, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că* ; enunţiativă dubitativă (prezumtivă), afirmativă, simplă.
3. *ori că n-a fi trăind* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de P_1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, în raport de coordonare disjunctivă cu P_2 prin conjuncţia repetată *ori..., ori* ; enunţiativă dubitativă (prezumtivă), negativă, simplă.
4. *numai vreu* = propoziţie principală, coordonată prin juxtapunere cu P_3, regentă pentru P_5, enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
5. *să ştiu* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de verbul tranzitiv *vreu* din P_4, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P_6 şi P_7 ; enunţiativă potenţială — considerată şi enunţiativă propriu-zisă —, afirmativă simplă.
6. *dacă mi-l dai* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de verbul tranzitiv *să ştiu* din P_5, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *dacă* ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
7. *ori ba* = propoziţie completivă directă faţă de P_5, coordonată prin conjuncţia disjunctivă *ori* cu P_6 ; propoziţie neanalizabilă.

Scanned with OKEN Scanner

8. *din partea mea, dat să-ți fie, dragul tatei* = propoziție principală ; enunțiativă imperativă-exclamativă, afirmativă, dezvoltată.
9. *dar mi-i de-a mirarea* = propoziție principală, coordonată cu P_8 prin conjuncția adversativă *dar*, regentă pentru P_{10} și P_{11} ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
10. *de unde ai să-l iei* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *i de-a mirarea* din P_9, introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de prepoziția *de* ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
11. *dacă n-are ființă pe lume* = propoziție subordonată cauzală față de P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă „dacă" ; enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
12. *despre aceasta nu mă plîng eu, tată* = propoziție principală ; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, negativă, dezvoltată ;
13. *bine* = propoziție principală, coordonată cu P_{12} prin juxtapunere, regentă pentru P_{14}, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
14. *că mi l-ai dat* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *(e) bine* din P_{13} ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
15. *de unde-a fi* = propoziție subordonată circumstanțială de loc (cu nuanță concesivă) față de P_{18}, introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de prepoziția *de* ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
16. *de unde n-a fi* = propoziție subordonată circumstanțială de loc (cu nuanță concesivă) față de P_{18}, introdusă prin adverbul *unde* precedat de prepoziția *de*, coordonată prin juxtapunere cu P_{15}, enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
17. *dacă l-oi găsi* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P_{18}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă* ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
18. *al meu să fie* = propoziție principală, coordonată cu P_{13} prin juxtapunere ; enunțiativă imperativă, afirmativă, simplă.

2. Faceți analiza morfologică a cuvintelor legate prin cratimă ; explicați rolul cratimei :

c-a = cratima este semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte, precum și elidarea sunetului *ă* :
c(ă) = conjuncție subordonatoare simplă ; *a* = verb auxiliar *(a vrea)*, formează modul prezumtiv, timpul prezent (= *va fi trăind*).

n-a = cratimă, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte, precum și elidarea sunetului *u* :
n(u) = adverb de mod de negație, *a* = verb auxiliar *(a vrea)*, formează prezumtivul prezent.

mi-l = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte :
mi = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, dativ, complement indirect ; *-l* = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ, complement direct.

să-ți = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte :
să = conjuncție simplă, marcă a conjunctivului cu valoare imperativă ; *ți* = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, singular, dativ, complement indirect.

Scanned with OKEN Scanner

mi-i = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte :
mi = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, dativ, complement indirect ; *-i* = verb copulativ, impersonal, formă scurtă, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de persoana a III-a, singular.

de-a = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte, care formează împreună o prepoziție compusă :
de = prepoziție simplă ; *a* = prepoziție simplă.

să-l = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte :
să = conjuncție simplă, marcă a viitorului popular ; *-l* = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ, complement direct.

n-are = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a unui cuvînt *(nu)* și începutul celui de-al doilea cuvînt *(n-a)*, precum și elidarea sunetului *u* :
n(u) = adverb de mod de negație ; *are* = verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular.

l-ai = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte :
l = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ, complement direct ; *ai* = verb auxiliar, nepredicativ, conjugarea a II-a, formează perfectul compus al verbului *a da.*

unde-a = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a ultimei părți a cuvîntului *unde* și a unui cuvînt (*/de-a*) :
unde = adverb de loc relativ ; *a* = verb auxiliar *(a vrea)*, conjugarea a II-a, formează viitorul popular al verbului *a fi.*

n-a = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte : și elidarea sunetului *u:*
n(u) = adverb de mod de negație ; *a* = verb auxiliar *(a vrea)*, conjugarea a II-a, formează viitorul popular al verbului *a fi.*

l-oi = cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte:
l = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ, complement direct ; *oi* = verb auxiliar *(a vrea)*, conjugarea a II-a, formează timpul viitor al verbului *a găsi*, formă caracteristică limbii vorbite.

3. Identificați în text elemente de oralitate : cuvinte *(acum, ba, mă privește)*, forme morfologice *(a fi trăind ; n-a fi trăind ; a fi ; n-a fi ; oi găsi)*, construcții *(nu-i de-a mirarea, dat să-ți fie, n-are ființă pe lume).*

Universitatea București, Litere (Română B), 1992

I. 1. Faceți analiza frazei, arătînd felul propozițiilor și raporturile dintre ele :

(Dar) **eu** *nu vreau*[1] / *(să) povestesc* aici „amintiri", ci doar lucruri[2] / (pe care) le *contemplu* și azi[3] / (fără *să*) le *înțeleg*, străine parcă de mine,[4] / cu un sentiment de neliniște[3] / (că) *s-ar fi putut* totuși[5] / *(să) nu aibă loc*,[6] / (și)

atunci nici lumina ciudată,[7] / (care) le *însoțește* azi în amintire[8] / (și) (pe care) *o să încerc*[9] / în aceste însemnări *(s)-o scot la iveală*,[10] / *(să) nu fi existat*.[7] /

(M. Preda, *Imposibila întoarcere*)

1. *Dar eu nu vreau* = propoziție principală, regentă pentru P_2; enunțiativă propriu-zisă, negativă, simplă.
2. *să povestesc aici „amintiri", ci doar lucruri* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *vreau* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_3; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, negativă, dezvoltată.
   Notă: ci doar lucruri este un c. d., coordonat cu „amintiri" prin conjuncția advers. *ci* și întărit de adv. de mod *doar*.
   Grupul poate fi interpretat însă și ca o propoziție CD, cu predicatul subînțeles *(să povestesc)*, coord. cu P_2 prin conjuncția adversativă *ci*.
3. *pe care le contemplu și azi cu un sentiment de neliniște* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *lucruri* din P_2, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziție, regentă pentru P_4 și P_5; enunțiativă, afirmativă, dezvoltată.
4. *fără să le înțeleg, străine parcă de mine* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de P_3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *fără să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
5. *că s-ar fi putut totuși* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *sentiment* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P_6 și P_7; enunțiativă optativă, afirmativă, dezvoltată.
6. *să nu aibă loc* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *s-ar fi putut* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, negativă, simplă.
7. *și atunci nici lumina ciudată să nu fi existat* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *s-ar fi putut* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_6 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_8 și P_9; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, negativă, dezvoltată.
8. *care le însoțește azi în amintire* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *lumina* din P_7, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
9. *și pe care o să încerc* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *lumina* din P_7, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziție, coordonată cu P_8 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_{10}; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă (întrucît pronumele relativ *care* în Ac. face parte din P_9, pentru că o introduce, dar funcția sa este de complement direct pe lîngă verbul tranzitiv *să scot* din P_{10}).
10. *în aceste însemnări s-o scot la iveală* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *a încerca* din P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.

I. 2. *Faceți analiza morfologică și sintactică a verbelor din text*:

nu vreau = verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, persoana I, singular, predicat verbal, ormă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

Scanned with OKEN Scanner

să povestesc = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular, predicat verbal.
contemplu = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, persoana I, singular, predicat verbal.
să înțeleg = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular, predicat verbal.
s-ar fi putut = verb predicativ, impersonal, conjugarea a II-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. —, intranzitiv, condițional-optativ perfect, are formă de persoana a III-a, singular, predicat verbal.
să nu aibă loc = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală alcătuită din : *să nu aibă* = verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, conjunctiv prezent, persoana a III-a, plural, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* ;
loc = substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., nearticulat.
însoțește = verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular, predicat verbal.
o să încerc = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, viitor, formă specifică limbii vorbite, persoana I, singular, predicat verbal.
să scot la iveală = locuțiune verbală tranzitivă cu funcție de predicat verbal, cu verbul *a scoate*, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular.
să nu fi existat = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, perfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

II. Arătați prin ce se exprimă umorul în fragmentul următor :

„Era în sat și dascălul Iordache, fîrnîitul de la strana mare, dar ce ți-i bun ? Știa și el glasurile pe dinafară de biserică, nu-i vorbă, dar clămpănea de bătrîn ce era ; și-apoi mai avea și darul suptului... Așadar școala a rămas pustie pentru o bucată de vreme, și cîțiva dintre noi, care ne țineam de părintele Ioan, calea-valea : biserica deschide pe om. Duminicile bîzîiam la strană, și hîrști ! cîte-un colac !"

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Umorul se exprimă prin : epitetul sugestiv *(fîrnîitul)* privind ridicolul personajului, metaforele imitative *(clămpănea, bîzîiam)*, eufemismele *(darul suptului)*, interjecția onomatopeică *(hîrști !)*, contrastul dintre înțelepciunea afirmației „biserica deschide pe om" și furtul colacilor ce însoțea (sau chiar determina) cîntatul în strană.

Universitatea București, Jurnalistică, 1992

I.1. Delimitați propozițiile, arătați felul lor și raporturile dintre ele :

Multe *am avut* de zis[1] / (cînd) **ai noștri** *au trecut* Dunărea[2] / (și) cu grijă *am întrebat* de tocmele de zapis și chezășie, ca Stan Pățitul,[3] / (**care**) *nu crede* cu una cu două[4] / (**cîte**) i *se spun*,[5] / (ci) *vrea*[6] / *(să) aibă* iscălitură la mînă,[7] / (ca *să*) *poată* apoi[8] / *(să) se judece* răzășește pînă-n pînzele albe[9] / (cînd) *ar fi*[10] / *(să) aibă* gîlceavă cu boierii cei mari,[11] / (că) pînă la împăratul *rabzi* încăieratul avînd înscris, dar încă fără dînsul.[12] /

(*Timpul*, 16.12.1877)

1. *Multe am avut de zis* = propoziție principală, regentă pentru P_2; enunțiativă, propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *cînd ai noștri au trecut Dunărea* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_1, introdusă prin adverbul relativ *cînd*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
3. *și cu grijă am întrebat de tocmele de zapis și chezășie, ca Stan Pățitul* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_4 și P_6, enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
4. *care nu crede cu una cu două* = propoziție subordonată atributivă față de P_3, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P_5; enunțiativă propriu-zisă, negativă, dezvoltată.
5. *cîte i se spun* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *a crede* din P_4, introdusă prin pronumele relativ *cîte*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
6. *ci vrea* = propoziție subordonată atributivă față de P_3, coordonată cu P_7 prin conjuncția adversativă *ci*, regentă pentru P_7; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
7. *să aibă iscălitură la mînă* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *vrea* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_8 și P_{12}; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
8. *ca să poată apoi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *ca să*, regentă pentru P_9; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
9. *să se judece răzășește pînă-n pînzele albe* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *a putea* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{10}; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
10. *cînd ar fi* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, cu nuanță condițională, față de P_9, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P_{11}; enunțiativă optativă, afirmativă, dezvoltată.
11. *să aibă gîlceavă cu boierii cei mari* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *ar fi* din P_{10}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
12. *că pînă la împăratul rabzi încăieratul avînd înscris, dar încă fără dînsul* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_7, introdusă pin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

I.2. *Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate*:

multe = complement direct al verbului *de zis*, exprimat prin adjectiv substantivat, variabil, cu două terminații, feminin, plural, acuzativ, pozitiv; este considerat și pronume nehotărît simplu.

de zis = complement direct al verbului *am văzut*, exprimat prin verb pred., nepersonal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, modul supin.

ai noștri = subiect exprimat prin pronume posesiv, persoana I plural, masculin, nominativ.

de tocmele = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural (singular = *tocmeală*), acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

Scanned with OKEN Scanner

de zapis = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat.

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, ţine locul unui substantiv de genul masculin, număr singular, nominativ, în frază are rol de element de relaţie subordonator, introduce o atributivă.

să aibă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

răzăşeşte = complement circumstanţial de mod, exprimat prin adverb de mod.

I.3. *Găsiţi sinonime pentru cuvîntul gîlceavă* (minimum 3 sinonime).

ceartă, conflict, dezacord, diferend, dispută, disensiune, divergenţă, neînţelegere.

I.4. La cine s-ar putea referi verbele şi pronumele utilizate în text la persoanele I şi a II-a ?

Pers. I, pl., a vb. *am avut* (de zis), *am întrebat* se referă, probabil, la presă şi la opinia publică ; pers. I a pronumelui *ai noştri* la oştile româneşti, iar persoana a II-a (*rabzi*) are un sens neutru, general („orice om", „orice persoană").

I.5. *Explicaţi sensul pasajului subliniat cu o linie* (care coincide cu ultima propoziţie) (n.n.).

Pasajul subliniat cu o linie este concluzia amară a nedreptăţilor făcute de autorităţile juridico-administrative mărunte din toate timpurile, chiar dacă dispui de documente care-ţi susţin dreptul : coruperea lor de către cei puternici şi bogaţi este mai puternică decît frica de autoritatea supremă care i-ar putea pedepsi ulterior. Această concluzie a făcut ca poporul (român) să fie reticent şi precaut cînd întreprinde ceva, căutînd să-şi asigure în prealabil probele juridice justificative.

Opinînd că, la examenele din acest an, testele de cunoştinţe trebuie să înlocuiască în proporţie de 60% vechile tipuri de subiecte, interlocutorul nostru a declarat : „În concepţia noastră, absolvenţii cu bacalaureat sînt capabili să rezolve asemenea teste".

II. Corectaţi abaterile de la normele limbii literare din textul de mai jos :

Opiniind că, la examenele din acest an, testele de cunoştinţe trebuiesc să înlocuiască într-un procent de 60% vechile tipuri de subiecte, interlocutorul nostru a declarat : „În conceptul nostru, absolvenţii de bacalaureat pot fi capabili să rezolve asemenea teste".

III. Titlul de mai jos (în articol este vorba de o firmă de import-export) vi se pare bine sau rău construit ? Argumentaţi-vă răspunsul.

Firma domnului Popescu infirmă

Dacă articolul este critic, titlul este bine construit, realizînd un joc de cuvinte ironic *firmă-infirmă*, în cuprinsul articolului putîndu-se face paralelismul *importă-infirmă*, cu potenţial expresiv evident, şi specula ambiguitatea semantică între adj. *infirmă* şi verbul omonim *(ea) infirmă*.

Universitatea Bucureşti, Teologie-Litere, 1992

1. Analiza sintactică a frazei : propoziţiile, felul lor şi elementele de legătură :

Notarul *se mişcă*[1] / (şi) *turnă* hotărît în pahare păstrînd pe chip acea expresie gravă a unuia mai în vîrstă,[2] / **(care)**[3] / (deşi) *îşi dă seama*[4] / (că) **spusele** celuilalt *sînt împrumutate* din cărţi,[5] / *vede*[6] / (că) *nu e mai puţin adevărat*[6] /

Scanned with OKEN Scanner

(că) aceste **cărți** *i-au vrăjit* mintea[7] / (și) *i-au pregătit-o*[8] / (fie) *(să) gîndească* cu totul deosebit de cei din jur,[9] / (fie) *(să) primească* de la unul din ei o gîndire nouă, apropiată de soarta lui de om tînăr,[10] / (în fața căruia) *stăteau* deschise atîtea **drumuri**.[11] /

(M. Preda, *Morometii*)

1. *Notarul se mișcă* = propoziție principală.
2. *și turnă hotărît în pahare păstrînd pe chip acea expresie gravă a unuia mai în vîrstă* = propoziție principală coordonată cu P_1 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_3.
3. *care vede* = propoziție subordonată atributivă față de pronumele *unuia* din P_2, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P_4 și P_6.
4. *deși își dă seama* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *deși*, regentă pentru P_5.
5. *că spusele celuilalt sînt împrumutate din cărți* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală *a-și da seama* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
6. *că nu e mai puțin adevărat* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *vede* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_7 și P_8.
7. *că aceste cărți i-au vrăjit mintea* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *nu e mai puțin adevărat* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
8. *și i-au pregătit-o* = propoziție subordonată subiectivă față de P_6, coordonată cu P_7 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_9 și P_{10}.
9. *fie să gîndească cu totul deosebit de cei din jur* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
10. *fie să primească de la unul din ei o gîndire nouă, apropiată de soarta lui de om tînăr* = propoziție subordonată circumstanțială de scop sau finală față de P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_9 prin conjuncția disjunctivă repetată *fie...fie*, regentă pentru P_{11}.
11. *în fața căruia stăteau deschise atîtea drumuri* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *om* din P_{10}, introdusă prin pronumele relativ *care* în G, precedat de locuțiunea prepozițională *în fața*.

2. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate în text:

(fie)...fie = conjuncție coordonatoare disjunctivă repetată, fără funcție sintactică în propoziție, leagă două propoziții subordonate circumstanțiale de scop sau finale.

să primească = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular.

de la unul = complement indirect exprimat prin pronume nehotărît simplu, masculin, singular, acuzativ, precedat de prepoziția compusă *de la*.

din ei = atribut pronominal prepozițional, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, plural, masculin, acuzativ precedat de prepoziția simplă *din*.

o gîndire = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

nouă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, acuzativ, gradul pozitiv.

Scanned with OKEN Scanner

apropiată = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații provenit din verb la participiu, feminin, singular, acuzativ, gradul pozitiv.

de soarta = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, genitiv.

de om = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

tînăr = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, acuzativ, gradul pozitiv.

în fața căruia = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *om*: masculin, singular, genitiv precedat de locuțiunea prepozițională *în fața*, în frază are rol de element de relație subordonator care introduce o atributivă.

stăteau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, plural.

deschise = complement de mod (sau element predicativ suplimentar după *Gramatica Academiei*), exprimat prin verb nepersonal, conjugarea a III-a, modul participiu cu formă adjectivală : neutru, plural, nominativ.

drumuri = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, nominativ, nearticulat.

3. Formați derivate (cu sufixe și prefixe) de la cuvintele : *școală, piatră, a vedea*

— școală	— piatră	— (a) vedea
— școliță (adj.)	— pietricică	— văzut
— școlar (adj. / subst.)	— pietricea	— nevăzut
	— pietroi	— vedere
— extrașcolar, -ă	— (a) pietrui	— a revedea
— preșcolar (adj. / subst.)	— pietruit, -ă	— revăzut
	— nepietruit, -ă	— revedere
	— pietruire	— (a) prevedea
— (a) școli	— pietrar	— văzător
— școlit	— pietrărie	— nevăzător
— școlăresc, -ească	— pietros, -oasă	— prevăzător
— școlărește		— clarvăzător

Universitatea București, Colegiu, 1992

1. *Faceți analiza frazei, arătînd felul propozițiilor și raporturile dintre ele :*

Tata *n-a vrut*[1] / *(să)*-mi *spună*,[2] / *a rămas mut și mîhnit*[3] / (că) nici **fiul** său *nu se deosebește* de ceilalți oameni,[4] / *nu-și dă seama*[5] / (ce) *e* cu el[6] / (și) *(cine) e*,[7] / (și) (că) *trebuie*[8] / ca și ceilalți fii ai săi mai mari[9] /, **(care)** *fugiseră* de-acasă,[10] / *(să) străbată* un întreg drum al greșelii,[9] / (ca să) *înțeleagă* un lucru[11] (pe care) de fapt cu mintea îl și *știa*[12]. /

Scanned with OKEN Scanner

1. *tata n-a vrut* = propoziție principală, regentă pentru P_2; enunțiativă propriu-zisă, simplă, negativă.
2. *să-mi spună* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *a vrea* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, dezvoltată, afirmativă.
3. *a rămas mut și mîhnit* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin juxtapunere, regentă pentru P_4, P_5 și P_8; enunțiativă propriu-zisă, simplă, afirmativă.
4. *că nici fiul său nu se deosebește de ceilalți oameni* = propoziție subordonată completivă indirectă față de adjectivul *mîhnit* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, negativă.
5. *nu-și dă seama* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P_3, coordonată prin juxtapunere cu P_4, regentă pentru P_6 și P_7; enunțiativă propriu-zisă, simplă, negativă.
6. *ce e cu el* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală intranzitivă *a-și da seama* din P_5, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, afirmativă.
7. *și cine e* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P_6, introdusă prin pronumele relativ *cine*, coordonată cu P_6 prin conjuncția copulativă *și*; enunțiativă propriu-zisă, simplă, afirmativă.
8. *și că trebuie* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, în raport de coordonare cu P_5 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_9; enunțiativă propriu-zisă, simplă, afirmativă.
9. *ca și ceilalți fii ai săi mai mari să străbată un întreg drum al greșelii* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuie* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonată *să*, regentă pentru P_{10} și P_{11}; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, dezvoltată, afirmativă.
10. *care fugiseră de-acasă* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *fii* din P_9, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, afirmativă.
11. *ca să înțeleagă un lucru* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*, regentă pentru P_{12}; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, dezvoltată, afirmativă.
12. *pe care de fapt cu mintea îl și știa* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *lucru* din P_{11}, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziție; enunțiativă propriu-zisă, dezvoltată, afirmativă.

2. *Analizați sintactic și morfologic pronumele și adjectivele pronominale din text:*

-mi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, dativ.

său = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a III-a, are formă acordată cu substantivul *fiul*: masculin, singular, nominativ.

Scanned with OKEN Scanner

se (deosebește) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, acuzativ, morfem al diatezei reflexive; — unii specialiști îl consideră compl. direct, morfem al diatezei active pronominale.

ceilalți = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare compus, masculin, plural, acuzativ.

(nu)-*și* (dă seama) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ, morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

ce = subiect al verbului impersonal *e* „se întîmplă", exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, nominativ, în frază este element de relație subordonator care introduce o CI.

cu el = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ precedat de prepoziția simplă *cu*.

cine = nume predicativ — care împreună cu verbul copulativ *e* formează predicatul nominal —, exprimat prin pronume relativ simplu, nominativ, în frază este element de relație subordonator, introduce o CI.

ceilalți = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare compus, masculin, plural, acuzativ.

ai săi = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, ține locul unui posesor de persoana a III-a singular, are formă acordată cu substantivul *fii*: masculin, plural, acuzativ.

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *fii*: masculin, plural, nominativ, în frază este element de relație subordonator care introduce a AT.

pe care = complement direct — reluat prin forma neaccentuată a pronumelui personal *îl* —, exprimat prin pronume relativ simplu, ține locul substantivului *lucru*: neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *pe*, în frază este element de relație subordonator care introduce o atributivă.

îl = complement direct — care reia complementul direct *pe care* — exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, neutru, acuzativ.

3. *Faceți derivate de la cuvintele* **om, casă, a ști.** *Arătați modul în care le-ați derivat.*

om

omușor = *om* + sufixul *-ușor*
omuleț = *om* + sufixul *-uleț*
omenie = *oameni* + sufixul *-ie*
omenesc = *oameni* + sufixul *-esc*
omenește = *oameni* + sufixul *-ește*
omenire = *oameni* + sufixul *-re*
omoi = *om* + sufixul *-oi*
supraomenesc = prefixul *supra* + *omenesc*
neom = prefixul *ne* + *om*

casă

căsuță = *casă* + sufixul *-uță*
căsoaie = *casă* + sufixul *-oaie*
căsean = *casă* + sufixul *-ean*
casnic = *casă* + sufixul *-nic*

Scanned with OKEN Scanner

căsnicie = *casnic* + sufixul *-ie*
căscioară = *căsuță* + sufixul *-ioară*

a ști

știre = a *ști* + sufixul *-re*
neștiut = pref. *ne-* + *știut*
știutor = *ști* + sufixul *-tor*
neștiutor = pref. *ne-* + *știutor*
știință = *ști* + sufixul *-ință*
neștiință = pref. *ne-* + *știință*
înștiința = pref. *în-* + *știință* + suf. *-a*

Universitatea București, Drept, 1992

I. Să se identifice și să se rescrie integral numai propoziția sau propozițiile principale din următorul text :

„O, dacă geniul ce scoase / Ca din adîncul unei mări
„Din fundul inimii zdrobite / Comoara asta de cîntări
Nu te-ar fi ars zvîcnindu-ți tîmpla / De flăcările-năbușite
Ce-ți luminau ale gîndirii / Împărății nețărmurite
Și, de-ar fi fost lăsat prin lume / Să treci ca orice om de rînd,
Ce lesne-ai fi pus frîu durerii / Și răzvrătitului tău gînd"

(Al. Vlahuță)

II. 1. Să se facă analiza sintactică a frazei care urmează rescriindu-se fiecare propoziție și arătîndu-se felul ei (schema nu este necesară).

2. Să se analizeze exclusiv din punctul de vedere al sintaxei propoziției cele două segmente subliniate.

3. Să se identifice derivatele care există în același text și să se explice mecanismul lor de formare :

„Mare minunăție-i *să-și puie cineva obrăjorul* pentru unul ca tine și să te hrănească *ca pe un trîntor*." (după Ion Creangă)

III. Să se indice funcția sintactică a pronumelui relativ-interogativ *care* din următoarele contexte :

1. „Vino-n codru la izvorul *care* tremură pe prund." (M. Eminescu)
2. Scrie-mi și mie *care* este noul tău număr de telefon.
3. *Care* om nu ține la viața lui mai mult decît la a altora ?
4. Există oameni *a căror* experiență de viață este foarte bogată.
5. Ultimul film *pe care* l-am văzut m-a impresionat profund.
6. Am cunoscut pe omul *căruia* m-ai recomandat atît de călduros.

IV. Să se indice prin sinonime lexicale sau frazeologice (așadar prin simple cuvinte sau prin combinații stabile de cuvinte) sensurile verbului predicativ *a fi* din următoarele contexte :

1. În lumea asta *sînt* femei cu ochi ce izvorăsc scîntei.(M. Eminescu)
2. De două luni de zile *este* în concediu medical.
3. În Piața Romană *a fost* un accident care s-a soldat cu doi morți.
4. Mîine *va fi* un an de la căsătoria lor civilă.
5. Tu *ești* din Constanța, iar el *este* din București.
6. Orice oră de curs *este* de 50 de minute.

Scanned with OKEN Scanner

7. Anul trecut *a fost* la Paris cu propria-i mașină.
8. Cît *este* un kilogram și jumătate de banane ?
9. Pe unde *ați fost* de dimineață și pînă acum ?
10. Ce *e* cînd ți se zbate ochiul stîng ?
11. Tot ce ți-am spus *era* pe la 1 400.
12. Cît *vor fi* lumea și pămîntul, vor exista și oameni nefericiți.

V. Să se rescrie următorul text corectîndu-se toate greșelile pe care le conține (indiferent de natura lor) :

„Ori, dacă se are în vedere însăși faptul că în această probă de extremă fineță cîștigarea unui centimetru sau doi se obțin prin eforturi supra-omenești, atunci cei șase centimetri peste recordul mondial reprezintă un lucru extraordinar".

VI. Să se arate, prin rescriere, care sînt formele verbale corecte (și deci potrivite) în următoarele contexte :

1. Justiția nu poate *să absolve / să absolvească* pe autorul unei crime premeditate.
2. Populația de la orașe *contractă / contractează* mai ușor maladiile infecțioase.
3. Foarte mulți factori *concură / concurează* la realizarea unui ideal.
4. Astăzi oamenii *manifestă / manifestează* nestingherit pentru satisfacerea revendicărilor lor.
5. Literatura nu trebuie să *reflecte / reflecteze* foarte fidel realitatea.
6. În studiourile de la Hollwyood *se toarnă / se turnează* un nou western.

VII. Rescrieți următoarele versuri populare corectînd greșelile de ortografie introduse în text și adăugînd semnele de punctuație care lipsesc :

1. Cine a stîrnit cătăniia
Mîncaiar casa pustiia
Și nevasta văduviia
Și copii sărăciia

2. Murgule murguțul meu
Datumitea taicătău
Ca să-mi fi de ajutor
La nevoie și la zor.

VIII. Rescrieți forma literară (corectă) din următoarele perechi :

anticameră-antecameră, bleumarin-bleumaren, corabora-corobora, delicvent-delincvent, divident-dividend, escalada-excalada, decrepitudine-decreptitudine, desuetudine-desuetitudine, frusta-frustra importuna-inoportuna, jurisconsult-juristconsult, muschetar-mușchetar, oprobiu-oprobriu, percept(e)-precept(e), proprietate-propietate, repercusiune-repercursiune, standard-ștandard, ștres-stres, spicher-șpicher usufruct-uzufruct vindicativ-vindecativ

IX. Să se indice cîte un singur sinonim neologic pentru următoarele adjective din fondul vechi al limbii :

adînc, bețiv, caraghios, cinstit, ciudat, deștept, fățarnic, îngîmfat, lacom, molipsitor, obraznic, răutăcios, trist, veșnic, vinovat, zadarnic și zgîrcit.

X. Indicați, prin rescriere, care este paronimul potrivit în următoarele contexte :

1. Primind o asemenea veste, împăratul a dat imediat *sfoară / șfară* în țară.
2. Alegerea făcută a fost absolut *arbitrară / arbitrală*.
3. Reuniunile *familiale / familiare* sînt pentru mulți dintre noi o plăcere.
4. Industria noastră *carbonieră / carboniferă* este în regres.
5. Zăcămintele *petroliere / petrolifere* sînt o importantă bogăție națională.
6. Primirea care i s-a făcut a fost destul de *glacială / glaciară*.

Scanned with OKEN Scanner

7. Domnitorii noștri îi *investeau / învesteau* pe boieri cu diverse funcții.
8. Șederea într-o stațiune balneară e *temporară / temporală.*
9. Acolo ... sînt ruinele încă *inveterate / învederate* ale anticei cetăți (Al. Odobescu).
10. Am fost și voi fi totdeauna contra nepotismului ... o bubă *inveterată / învederată* a societății noastre (I. L. Caragiale).

I. Să se identifice și să se rescrie integral numai propoziția sau propozițiile principale:

O, ... ce lesne-ai fi pus frîu durerii și răzvrătitului tău gînd = propoziție principală.

II. 1. Analiza sintactică a frazei

Mare *minunăție-i*[1] / *(să)-și puie* cineva *obrăjorul* pentru unul ca tine[2] / (și) *(să)* te *hrănească* ca pe un trîntor.[3] /

1. *mare minunăție-i* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_3; enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată.
2. *să-și puie cineva obrăjorul pentru unul ca tine* = propoziție subordonată subiectivă față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
3. *și să te hrănească ca pe un trîntor* = propoziție subordonată subiectivă față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă *și*; enunțiativă potențială — sau propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.

II. 2. Să se analizeze exclusiv din punctul de vedere al sintaxei propoziției cele două segmente subliniate:

să-și puie obrăjorul = predicat verbal exprimat prin expresie verbală, cu verbul *a-și pune*, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *și*, formă neaccentuată, în D posesiv —, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular; *obrăjorul* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, masculin, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît *-l.*

cineva = subiect exprimat prin pronume nehotărît compus, N.

ca pe un trîntor = complement circumstanțial de mod comparativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *pe* și de adverbul de mod comparativ *ca*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un.*

II. 3. *Derivatele din text și mecanismul lor de formare:*

minunăție = substantiv derivat, format din *minunat*, adjectiv + sufixul substantival abstract *-ie.*

obrăjor = substantiv derivat, format din substantivul *obraz* + sufixul diminutival *-ior.*

III. Funcția sintactică a pronumelui relativ-interogativ *care:*

1. *care* = subiect.
2. *care* = nume predicativ (al predicatului nominal *care este*).
3. *care* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv interogativ.
4. *a căror* = atribut pronominal genitival.
5. *pe care* = complement direct.
6. *căruia* = complement indirect.

IV. Sinonime lexicale sau frazeologice pentru sensurile verbului predicativ *a fi:*

1. În lumea asta *sînt* femei ... *(sînt = „există")*
2. ... *este* în concediu ... *(este = „se află")*
3. ... *a fost* un accident ... *(a fost = „a avut loc", „s-a produs")*

Scanned with OKEN Scanner

4. Mîine *va fi* un an de la ... *(va fi = „se va împlini")*
5. Tu *eşti* din Constanţa ... *(eşti = „eşti de loc")*
6. Orice oră de curs *este* de 50 de minute. *(este = „durează")*
7. Anul trecut *a fost* la Paris ... *(a fost = „s-a dus")*
8. Cît *este* un kg ... *(este = „costă")*
9. Pe unde *aţi fost* de dimineaţă şi pînă acum ? *(aţi fost = „v-aţi plimbat", „aţi colindat")*
10. Ce *e* cînd ţi se zbate ochiul stîng ? *(e = „înseamnă")*
11. ... *era* pe la 1 400 *(era = „se întîmpla")*
12. Cît *vor fi* lumea şi pămîntul ... *(vor fi = „va dăinui", „va dura").*

V. Să se rescrie următorul text corectîndu-se toate greşelile pe care le conţine (indiferent de natura lor) :

„*Or*, dacă se are în vedere *însuşi* faptul că în această probă de extremă *fineţe* cîştigarea unui centimetru sau *a doi se obţine* prin eforturi *supraomeneşti*, atunci cei şase centimetri peste recordul mondial reprezintă un lucru extraordinar".

VI. Rescrierea formelor verbale potrivite :

1. Justiţia nu poate *să absolve* pe autorul ...
2. Populaţia de la oraşe *contractează* mai uşor maladiile ...
3. Foarte mulţi factori *concură* la realizarea ...
4. Astăzi oamenii *manifestează* nestingheriţi pentru ...
5. Literatura nu trebuie *să reflecte* foarte fidel realitatea
6. În studiourile de la Hollywood *se turnează* ...

VII. Rescrierea versurilor populare corectate :

1. *Cine-a* stîrnit *cătănia*
Mînca-i-ar casa *pustia*
Şi nevasta *văduvia*
Şi *copiii sărăcia.*

2. Murgule, murguţul meu,
Datu-mi-te-a taică-tău,
Ca să-mi fii de ajutor
La nevoie şi la zor.

VIII. Rescrierea formelor literare corecte din perechile :

anticameră, bleumarin, corobora,
delincvent, dividend, escalada,
decrepitudine, desuetudine, frustra
importuna, jurisconsult, muschetar (admis şi muşchetar)
oprobriu, precept(e), proprietate
repercusiune, standard, stres
spicher, uzufruct, vindicativ

IX. Sinonime neologice pentru adjective din fondul vechi :

adînc = *profund*
beţiv = *alcoolic*
caraghios = *ridicol*
cinstit = *onest*
ciudat = *bizar*
obraznic = *insolent, impertinent*
răutăcios = *maliţios*
trist = *melancolic*
veşnic = *etern*
deştept = *inteligent*
făţarnic = *ipocrit, fariseic*
îngîmfat = *infatuat, suficient*
lacom = *avid*
molipsitor = *contagios*
vinovat = *culpabil*
zadarnic = *inutil*
zgîrcit = *avar*

Scanned with OKEN Scanner

X. Paronimul potrivit în contextele:

1. ... împăratul a dat imediat *sfară* (sau *șfară*, care este etimologic) în țară.
2. Alegerea a fost absolut *arbitrară*.
3. Reuniunile *familiale* sînt ... o plăcere.
4. Industria noastră *carbonieră* este în regres.
5. Zăcămintele *petrolifere* sînt o importantă bogăție ...
6. Primirea făcută a fost *glacială*.
7. Domnitorii noștri îi *învesteau* pe boieri cu diverse funcții.
8. Șederea într-o stațiune balneară e *temporară*.
9. Acolo sînt ruinele încă *învederate* ale anticei cetăți.
10. ... contra nepotismului, ... o bubă *inveterată* a societății noastre.

Academia Națională de Educație Fizică și Sport, 1992

I. a) Delimitarea propozițiilor și precizarea felului lor:

Mai *țin minte*[1] / (că) i-*am dat* o bucată de plăcintă,[2] / (că) l-*am bătut*,[3] / (fiindcă) *nu voia*[4] / *(să)*-mi *lase* cimpoiul[5] / (și) (că) *era băiat* bun[6] / (căci) *nu s-a supărat*.[7] /

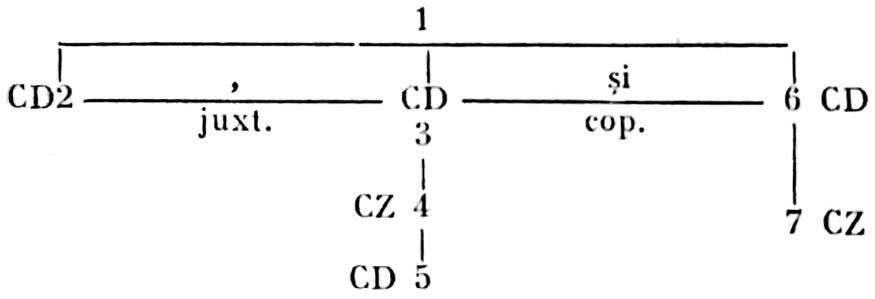

I. b) Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

i = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, dativ.

am dat = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana I, singular.

o bucată = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

de plăcintă = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

II. Formați familia lexicală a cuvîntului *om*:

omuleț,
omușor,
(a) omeni,
omenire
neom
omoi
supraomenesc, -ească
omenos, -oasă
omenesc, -ească

Scanned with OKEN Scanner

III. Alcătuiți propoziții cu următoarele cuvinte :

stradă : „*Strada* noastră e o *stradă* liniștită."
estradă : „În fața sălii au montat o *estradă*."
a enerva : „Pe mine nu mă *enervează* zgomotele străzii."
a inerva : „Musculatura corpului omenesc este *inervată* de o rețea nervoasă specială."
a releva : „Analiza *a relevat* mai multe aspecte interesante."
a revela : „Cheia problemei i-*a fost revelată* în vis".
funcțional : „Structural se prezintă convenabil, *funcțional* însă n-a convins."
funcționar : „Bunicul a fost *funcționar* la un minister."

IV. Folosiți în propoziții următoarele cuvinte :

odată (adverb) : Am plecat *odată* în munți.
o dată (subst.) 1 Decembrie este *o dată* plină de semnificații.
(numeral adverbial) : Am fost doar *o dată* în Franța.
sau (conjuncție disjunctivă) : Vom merge la munte *sau* la mare.
s-au (pron. reflexiv + verb auxiliar) : Ei *s-au* speriat.
mai (adverb de mod) : *Mai* stai ?
m-ai (pron. personal + verb auxiliar) : Nu *m-ai așteptat.*
dune (subst.) : În multe țări sînt *dune* de nisip.
du-ne (verb, imperativ + pronume personal) : *Du-ne* mai repede !

Academia de Poliție (Seria A), 1992

1. a) Subliniați predicatele și indicați felul lor.
b) Despărțiți textul în propoziții și precizați felul acestora.

1. a) *Nu știu*[1] / **alții** *(cum) sînt*[2] / , (dar) eu,[3] / (cînd) *mă gîndesc* la locul **meșterii** mele, la casa părintească din Humulești, la stîlpul hornului[4] / (unde) *lega* **mama** o șfară cu motocei la capăt[5], / (de) *crăpau* **mîțele** jucîndu-se cu ei[6], / la prichiciul vetrei cel humuit[4] / (de care) *mă țineam*[7] / (cînd) *începusem* a merge copăcel,[8] / la cuptiorul[4] / (pe care) *mă ascundeam*,[9] / (cînd) *ne jucam* **noi**, băieții de-a mijoarca,[10] / și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc,[4] / parcă-mi *saltă* și acum **inima** de bucurie.[3] /

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

1. b)

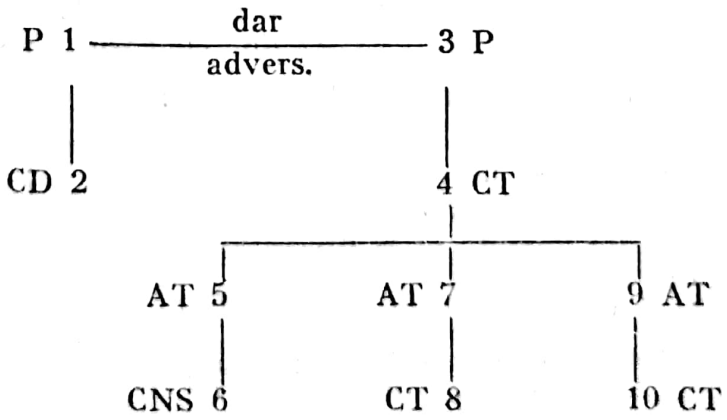

1. c) Alcătuiți enunțuri în care adverbul relativ *unde* să introducă alte patru feluri de propoziții subordonate, diferite față de cea din text ; menționați felul fiecăreia.

Scanned with OKEN Scanner

Nu se știe[1] / (unde) *vom merge.*[2] / (1 = P., 2 = SB)
Întrebarea *este*[1] / (unde) mi-*am pus* caietul.[2] / (1 = P, 2 = PR)
Habar nu am[1] / (unde) *s-a dus.*[2] / (1 = P, 2 = CI)
A plecat[1] / (unde) *a fost trimis.*[2] / (1 = P, 2 = CL)

1. d) Dezvoltați într-o propoziție subordonată corespunzătoare partea de propoziție din text, încadrată în chenar :

nașterii = atribut substantival genitival ... mă gîndesc la locul / (unde) *m-am născut.* /

unde m-am născut = propoziție subordonată atributivă.

1. e) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

alții = subiect exprimat prin pronume nehotărît simplu, masculin, plural, nominativ.

mă gîndesc = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., intranzitiv, indicativ prezent, persoana I, singular.

de bucurie = complement circumstanțial de cauză exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

2. Identificați patru figuri de stil în următoarele versuri :

„Pe cînd oastea se așază, iată soarele apune,
Voind crestetele nalte ale țării să-ncunune
Cu un nimb de biruință : fulger lung încremenit
Mărginește munții negri în întregul asfințit.
Pîn'ce izvorăsc din veacuri stele una cîte una
Și din neguri, dintre codri, tremurînd s-arată Luna :
Doamna mărilor ș-a nopții varsă liniște și somn"

(M. Eminescu — *Scrisoarea III*)

— *crestete* = metaforă
— *fulger* = hiperbolă, metaforă
— *încremenit* = epitet
— *doamna mărilor și-a nopții* = personificare, metaforă

3. Construiți patru enunțuri care să ilustreze caracterul polisemantic al verbului *a ține ;* precizați sensul acestuia în fiecare enunț.

a) „a conduce, a stăpîni" — *Ține* bine frînele țării.
b) „a lua, a primi" — *Ține !*
c) „a cuprinde" — Butoiul acesta *ține* o sută de litri.
d) „a fi mîndru" — *Se ține* cu nasul pe sus.

4. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :

conjuncție = con-junc-ți-e
dezechilibru = dez-e-chi-li-bru
ineficacitate = in-e-fi-ca-ci-ta-te
inerent = i-ne-rent
somptuos = somp-tu-os
sublinia = sub-li-ni-a

5. Explicați folosirea semnelor de punctuație și de ortografie în textul de mai jos :

„— Moș Luca, de te-a întreba cineva ...de ce trag caii așa de greu, să-i spui că aduci niște drobi de sare de la Ocnă și las'dacă nu te-a crede fiecare ! ..."

(Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*)

Scanned with OKEN Scanner

a) „ “ = *ghilimelele* sau semnele citării, semn de punctuație care marchează reproducerea exactă a unui text.
b) — = *linia de dialog*, semn de punctuație, marchează începutul vorbirii unei persoane dintr-un dialog.
c) , = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre un substantiv în vocativ și restul propoziției.
d) te-a = *cratima*, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte.
e) ... = *punctele de suspensie*, semn de punctuație, marchează întreruperea șirului vorbirii.
f) , = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre o subordonată circumstanțială condițională și regenta care urmează.
g) să-i = *cratima*, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte.
h) las' = *apostroful*, semn ortografic, marchează lipsa accidentală din vorbire a sunetului *-ă*.
i) te-a = *cratima*, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte.
j) ! = *semnul exclamării*, semn de punctuație, marchează intonația exclamativă a unei fraze.
k) ... = *punctele de suspensie*, semn de punctuație, marchează întreruperea șirului vorbirii.

6. Alcătuiți, în cca o jumătate de pagină, o *scrisoare* de mulțumire, respectînd cerințele specifice acestui tip de comunicare.
Cerințe :

— locul și data ;
— formula de adresare ;
— folosirea virgulei după formulă ;
— respectarea celor trei părți ale conținutului (introducere, cuprins, încheiere) ;
— adecvarea conținutului în raport cu destinatarul ;
— folosirea unui limbaj care să fie și protocolar, dar să marcheze respectul, recunoștința, apropierea sufletească față de destinatar ;
— formula de încheiere, inclusiv semnătura.

Academia de Poliție (Seria B), 1992

1. a. Subliniați predicatele și indicați felul lor.
b. Despărțiți textul în propoziții și precizați felul acestora.

1. a. b.

(Dacă) *am reușit*[1] / *(să) dau* ceva valabil neamului meu,[2] / apoi[3] / toate laudele,[4] / (pe care) le *primesc* cu recunoștință,[5] / *vreau*[3] / *(să)* le *întorc* umiliților și ofensaților vieții, acelora,[4] / **(care)** *s-au petrecut* ca frunzele și florile anotimpurilor[6] / (și) **(care)** mi-*au transmis* depozitul lor,[7] / (ca *să*)-l *pun* în fața lumii nouă, mărturie pentru nedreptatea imensă[8] / (pe care) *au suferit*-o[9]. /

(M. Sadoveanu)

Scanned with OKEN Scanner

1. a. Felul predicatelor:
am reușit = predicat verbal
să dau = predicat verbal
primesc = predicat verbal
vreau = predicat verbal
să întorc = predicat verbal
s-au petrecut = predicat verbal
au transmis = predicat verbal
să pun = predicat verbal
au suferit = predicat verbal

1. b. Analiza frazei

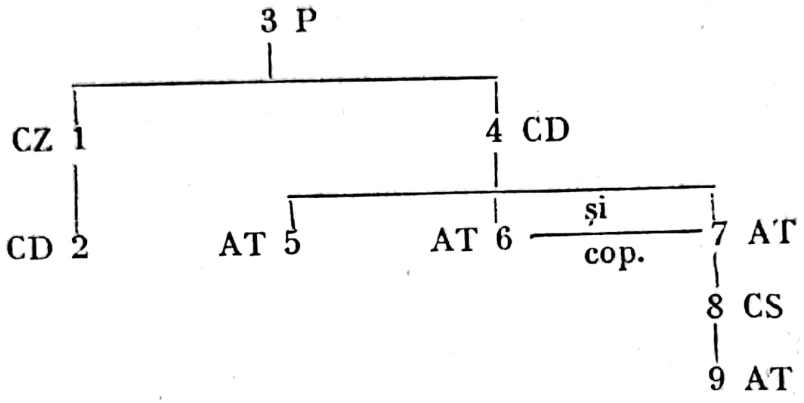

1. c. Dezvoltați, într-o propoziție subordonată corespunzătoare, partea de propoziție din text, încadrată în chenar.
valabil = *atribut* adjectival, care poate fi transformat în *atributivă*
ceva / *care este valabil* neamului meu.

1. d. Construiți enunțuri în care să existe alte patru feluri de propoziții subordonate, diferite față de cea din text, introduse prin conjuncția *să*; menționați felul fiecărei subordonate:

Este foarte greu[1] / *(să) iei* notă mare[2]. / (1 = P, 2 = SB)
Problema *este*[1] / *(să) iei* notă mare.[2] / (1 = P, 2 = PR)
Mă gîndesc[1] / *(să) plec* mai repede[2] / (1 = P, 2 = CI)
(Să) am timp,[1] / *aș citi* mereu.[2] / (1 = COND., 2 = P)

1. e. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:
ceva = complement direct exprimat prin pronume nehotărît compus, acuzativ.
pe care = complement direct — reluat prin forma neaccentuată de acuzativ, a pronumelui personal *le* —, exprimat prin pronume relativ simplu, ține locul substantivului *laude*: feminin, plural, acuzativ, precedat de prepoziția *pe*; în frază este element de relație subordonator care introduce o atributivă.
în fața lumii = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv precedat de locuțiunea prepozițională *în fața*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

Scanned with OKEN Scanner

1. f. Construiți trei enunțuri în care verbul *a petrece* să aibă alte sensuri decît cele din text :

— „a trăi" — El *și-a petrecut* viața în chinuri.
— „a se distra" — El *a petrecut* tot timpul.
— „a se întîmpla" — Acolo *s-au petrecut* multe.
— „a însoți" — Ei l-*au petrecut* pînă la gară.

1. g. Indicați două sinonime care ar putea înlocui, în text, cuvîntul „imensă" :

enorm, fantasic, formidabil, teribil, colosal.

2. Alcătuiți enunțuri în care substantivul *țara* să aibă, pe rînd, funcțiile sintactice de : subiect, nume predicativ, complement direct, complement indirect :

— *subiect :* *Țara* mea este cea mai frumoasă.
— *nume predicativ :* România va deveni *o țară* mai bogată.
— *complement direct :* Să ne iubim *țara* !
— *complement indirect :* Să-i dăm *țării* energia noastră.

3. Ilustrați, prin trei enunțuri, valoarea gramaticală diferită a cuvîntului *greu* (substantiv, adjectiv, adverb) :

— *substantiv :* *Greul* de-abia începe.
— *adjectiv :* Acesta este un obiect *greu*.
— *adverb :* Este *greu* să prevezi viitorul.

4. Identificați trei figuri de stil diferite în versurile următoare :

„Și gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri, / Ca potop ce prăpădește, ca o mare turburată — / Peste-un ceas păgînătatea e ca pleava vînturată. / Acea grindin-oțelită înspre Dunăre o mînă, / Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română" (M. Eminescu — „Scrisoarea III").

steaguri = metonimie
ca potop = comparație
turburată = epitet
grindină = metaforă

5. Explicați folosirea semnelor de punctuație și de ortografie în textul următor :

„— Da'tu ce mai spui, Batore sărace ? Și calul, pipăind fînul cu buzele mari, groase, da din cap ..."

(I. Agârbiceanu — *Fefeleaga*)

„..." = *ghilimelele* sau semnele citării, semn de punctuație, marchează reproducerea exactă a unui text.
— = *linia de dialog*, semn de punctuație, marchează începutul vorbirii unei persoane dintr-un dialog.
da' = *apostroful*, semn ortografic, marchează lipsa accidentală din vorbire a sunetului *r*.
? = *semnul întrebării*, semn de punctuație, marchează intonația interogativă a unei propoziții.
calul, pipăind ..., da = cele două virgule marchează două pauze făcute prin introducerea grupului unui complement circumstanțial între subiectul și predicatul propoziției.

Scanned with OKEN Scanner

mari, groase = *virgula* marchează coordonarea dintre două atribute adjectivale.

... = *punctele de suspensie*, semn de punctuaţie, marchează întreruperea textului.

6. Alcătuiţi în circa o jumătate de pagină, o scrisoare cu caracter familial, respectînd cerinţele specifice acestui tip de compunere.

Cerinţe :

— locul şi data ;
— formula de adresare ;
— virgula după formulă ;
— respectarea celor trei părţi ale conţinutului (introducere, cuprins, încheiere) ;
— folosirea unui limbaj adecvat relaţiilor familiale ;
— adecvarea conţinutului în raport cu destinatarul ;
— formula de încheiere, inclusiv semnătura.

Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi, Litere, 1992

I. Predicatul nominal şi propoziţia predicativă (vezi rezolvarea la Universitatea Iaşi, Filozofie, 1990).

II. 1) să se delimiteze propoziţiile (rescriindu-se fiecare în parte), să se arate felul lor şi raporturile dintre ele, la subordonate indicîndu-se şi cuvîntul determinat :

— Domnilor,[1] / *continuă* **patronul,**[2] / **armele** *sînt* alături[1]. / **(Cine)** *vrea*[3] / (şi) **(cine)** *se pricepe*[4] / *(să) tragă* cu ele[5] / *se înarmează,*[6] / **(cine)** *nu* $\sqrt{1}$[7] / *n-are rost*[8] / *(să) rişte.*[9] / **O armă** în buzunar *naşte* întrebarea legitimă :[10] / împotriva cui [12] / *vroiai*[11] / *(să) tragi* cu ea ?[12] /

Mitraliera[13] / **(care)** *trăsese* prin apropiere[14] / *făcuse* deodată[13] / *(să) fie abandonată* **credinţa** naivă [15] / (că) **evenimentele**[16] / **(care)** *au avut loc* în lume[17] / (şi) **(care)** *izbucneau* deodată şi aici [18] / *puteau* fi aranjate de alţii, [16] / (şi) **ei,** redactorii acestui ziar, $\sqrt{2}$ feriţi de vreo opţiune dramatică.[19] /

(Marin Preda)

$\sqrt{1}$ = *vrea*

$\sqrt{2}$ = *puteau* fi

1. *Domnilor ... armele sînt alături* = propoziţie principală independentă ; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată.
2. *continuă patronul* = propoziţie principală incidentă ; enunţiativă, propriu-zisă, afirmativă, simplă.
3. *cine vrea* = propoziţie subiectivă faţă de verbul *se înarmează* din P_6, introdusă prin pronumele relativ *cine ;* enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
4. *şi cine se pricepe* = propoziţie subiectivă faţă de verbul *se înarmează* din P_6, introdusă prin pronumele relativ *cine*, coordonată cu P_3 prin conjuncţia copulativă *şi*, regentă pentru P_5 ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.

Scanned with OKEN Scanner

5. *să tragă cu ele* = propoziție subordonată completivă indirectă față de verbul *se pricepe* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
6. *se înarmează* = propoziție principală, regentă pentru P_3 și P_4.
7. *cine nu* $\sqrt{\text{vrea}}$ = propoziție subordonată subiectivă față de verbul *să riște* din P_9, introdusă prin pronumele relativ *cine*; enunțiativă propriu-zisă, negativă, simplă — cu predicatul subînțeles.
8. *n-are rost* = propoziție principală, regentă pentru P_9.
9. *să riște* = propoziție subordonată subiectivă față de locuțiunea verbală *n-are rost* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_7; enunțiativă potențială — sau propriu-zisă —, afirmativă, simplă.
10. *O armă în buzunar naște întrebarea legitimă* = propoziție principală independentă; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
11. *vroiai* = propoziție principală, regentă pentru P_{12}, interogativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.
12. *împotriva cui ... să tragi cu ea* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *vroiai* din P_{11}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.

Notă: P_{11} și P_{12} ar putea fi segmentate și analizate și astfel: P_{11} = = *împotriva cui voiai* (APOZITIVĂ), P_{12} = *să tragi cu ea* (CD); în acest caz, *(împotriva) cui* este pronume relativ, care introduce P_{11}, dar are funcție de complement indirect al verbului *să tragi* din P_{12}.

13. *mitraliera ... făcuse deodată* = propoziție principală, regentă pentru P_{14} și P_{15}; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
14. *care trăsese prin apropiere* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *mitraliera* din P_{14}, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
15. *să fie abandonată credința naivă* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *făcuse* din P_{13}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{16} și P_{19}; enunțiativă potențială — considerată și propriu-zisă —, afirmativă, dezvoltată.
16. *că evenimentele nu puteau fi aranjate de alții* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *credința* din P_{15}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_{17} și P_{18}; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
17. *care au avut loc în lume* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *evenimentele* din P_{16}, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
18. *și care izbucneau deodată și aici* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *evenimentele* din P_{16}, introdusă prin pronumele relativ *care*, coordonată cu P_{17} prin conjuncția copulativă *și*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
19. *și ei, redactorii acestui ziar,* $\sqrt{\text{puteau fi feriți de vreo opțiune dramatică}}$ = = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *credința* din P_{15}, coordonată cu P_{16} prin conjuncția copulativă *și;* enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

II. 2. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

cine = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, nominativ, în frază introduce o subiectivă.

Scanned with OKEN Scanner

nu = adverb de mod negativ, fără funcție sintactică distinctă, se subînțelege verbul *vrea*, cu care formează predicatul verbal, formă negativă.

împotriva cui = complement indirect exprimat prin pronume interogativ, genitiv, precedat de prepoziția *împotriva*.

să fie abandonată = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă *a abandona* este tranzitiv —, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular.

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, ține locul substantivului *eveniment*: neutru, plural, nominativ, în frază introduce o atributivă.

au avut loc = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală cu verbul *a avea*: conjugarea a II-a, diateza activă, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, plural.

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică distinctă, întărește complementul de loc *aici*.

vreo = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît compus, se acordă cu substantivul *opțiune*: feminin, singular, acuzativ.

II. 3. Să se arate, cu argumente, cărui stil funcțional aparține textul: Stilul beletristic în care este scris textul poate fi recunoscut prin următoarele:

— folosirea dialogului, a stilului direct și a stilului indirect;

— mare diversitate de enunțuri (scurte, ample, interogative, afirmative);

— stratificare temporală prin intermediul timpurilor: prezent, perfect simplu, imperfect, mai mult ca perfect, perfect compus (indicativ), alături de forme de infinitiv și conjunctiv; alternanța diatezei active cu cele reflexivă și pasivă;

— diversitate lexico-gramaticală și bogăție lexicală.

Universitatea „Al. I. Cuza", Iași, Drept, 1992

I. Pronumele reflexiv și pronumele și adjectivul pronominal de întărire — forme și funcții:

Pronumele reflexiv exprimă identitatea dintre subiectul care îndeplinește acțiunea și obiectul asupra căruia acțiunea se răsfrînge.

Pronumele reflexiv are forme proprii — accentuate și neaccentuate — numai la persoana a III-a singular și plural și doar pentru cazurile dativ și acuzativ:

Forme accentuate:
dativ: *sie, sieși, șie, șieși* (ultimele două — ieșite din uz)
acuzativ = (prep. *cu, pe, în*) *sine*
Forme neaccentuate:
dativ: *își, și (și,-, și, -și-), ș-*
acuzativ: *se, se-, -se, s-, -s-*.

Aceste forme sînt identice la singular și plural, nu au gen.

Pentru persoanele I și a II-a singular și plural, formele pronumelor reflexive sînt identice cu formele neaccentuate ale pronumelor personale, la singular și plural:

— singular dativ: *îmi, mi, îți, ți* (*îmi* închipui, *îți* speli, *mi*-amintesc, *ți*-ai dus);

Scanned with OKEN Scanner

— singular acuzativ : *mă, m-, te* (*mă* spăl, *m*-am dus, *te*-ai certat) ;
— plural dativ : *ne, vă* (*ne* scriem temele, *vă* spălaţi hainele) ;
— plural acuzativ : *ne, vă* (*ne* ducem, îmbrăcaţi-*vă*).

În general, pronumele reflexiv formă neaccentuată, în acuzativ sau dativ, este considerat un morfem al verbului la diateza reflexivă — mai ales cînd are sens impersonal, dinamic sau pasiv : *se întîmplă, îşi închipuie, se uită*, (pămîntul) *se ară* — deci este *fără funcţie sintactică.*

Tot în cazul acuzativ, pronumele reflexiv neaccentuat însoţeşte un verb, putînd fi înlocuit printr-un pronume personal sau un substantiv în acuzativ. În aceste situaţii, pronumele reflexiv funcţionează ca un *complement direct : (mă) spăl, (se) îngraşă, (se) tunde.* Formele neaccentuate în dativ ale pronumelor reflexive sînt *complemente indirecte* pe lîngă verbele pe care le însoţesc (marcînd şi *diateza activă pronominală* — cînd pot fi înlocuite printr-un pronume personal sau printr-un substantiv în dativ) : *îşi* pune (întrebări), *îşi* cară (alimente).

Formele neaccentuate în dativ ale pronumelor reflexive exprimă adesea sensul de posesie asupra unui obiect ; în această situaţie, pronumele reflexiv este în cazul *dativ cu valoare posesivă* şi are funcţie de *atribut pronominal în dativ* : *îşi* opri răsuflarea, *îşi* ajută colegii, *îşi* întinde gîtul. Formele neaccentuate de dativ pot avea o dublă valoare : *de dativ* — cu funcţie de complement indirect pe lîngă verb — şi de *dativ posesiv* — cu funcţie de atribut pronominal în dativ pe lîngă un substantiv articulat : *îşi* scrie temele.

Formele accentuate de dativ sînt *complemente indirecte* (reluate sau anticipate de formele neaccentuate) : *îşi* cumpără *sieşi.*

Formele accentuate de acuzativ pot fi atribute pronominale prepoziţionale (Lauda *de sine* ...), complement instrumental (El nu trăia *prin sine*), complement indirect (Trăia *pentru sine*) sau complement circumstanţial de loc (Îl trage *spre sine*).

Pronumele şi adjectivul pronominal de întărire (A se vedea rezolvarea subiectului I — Universitatea Galaţi, Litere (Română B), 1990).

II. 1. Să se delimiteze propoziţiile (rescriindu-se fiecare în parte), să se arate felul lor şi raporturile dintre ele, la subordonate indicîndu-se şi cuvîntul determinat :

„*Se pare*[1] / (că) **nimeni** *nu înţelegea*[2] / (că) hotărîndu-se în sfîrşit plecarea lui Achim la Bucureşti, *însemna*[3] / (că) *trebuia*[4] / *(să)* li *se facă* celor trei *pe plac* pînă la capăt ...[5] / (şi)[7] / (cum) altceva *n-aveau* ce vinde,[6] / salcîmul *trebuia* √ **tăiat.**[7] / *Mai ciudat era*[8] / (că) nici **cei trei** în cauză *nu înţelegeau,*[9] / (încît) **răspunsul** lui Moromete[10] / (că) *a tăiat* salcîmul[11] / (ca *să*) *se mire* **proştii**[12] / *nu era o batjocură* întîmplătoare la adresa fiilor.[10] /

√a fi

(Marin Preda)

1. *se pare* = propoziţie principală, regentă pentru P_2.
2. *că nimeni nu înţelegea* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal *se pare*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, regentă pentru P_3.
3. *că hotărîndu-se în sfîrşit plecarea lui Achim la Bucureşti însemna* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de verbul *înţelegea* din P_2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, regentă pentru P_4 şi P_7.

Scanned with OKEN Scanner

4. *că trebuia* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *însemna* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_5.
5. *să li se facă celor trei pe plac pînă la capăt* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuia* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
6. *cum altceva n-aveau ce vinde* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul (trebuia) *tăiat* din P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *cum*.
7. *și ... salcîmul trebuia tăiat* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *însemna* din P_3, coordonată cu P_4 prin conjuncția copulativă *și*.
8. *mai ciudat era* = propoziție principală, regentă pentru P_9.
9. *că nici cei trei în cauză nu înțelegeau* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *mai ciudat era* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_{10}.
10. *încît răspunsul lui Moromete ... nu era o batiocură întîmplătoare la adresa fiilor* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de verbul *nu înțelegeau* din P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare *încît*, regentă pentru P_{11}.
11. *că a tăiat salcîmul* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *răspunsul* din P_{10}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_{12}.
12. *ca să se mire proștii* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de verbul *a tăiat* din P_{11}, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*.

II. 2. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

nimeni = pronume negativ simplu, nominativ, subiect.

în sfîrșit = locuțiune adverbială de timp, cu funcție de complement circumstanțial de timp.

lui = articol hotărît proclitic în genitiv; substantivul *Achim* împreună cu articolul *lui* are funcție de atribut substantival genitival.

însemna = verb copulativ, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ imperfect, persoana a III-a, singular, numele predicativ al predicatului nominal este exprimat prin două propoziții predicative.

să se facă pe plac = locuțiune verbală cu verbul *a se face*, conjugarea a III-a, diateza reflexivă cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac.—, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular ; *pe plac* este locuțiune adverbială în cadrul locuțiunii verbale ; locuțiunea verbală are funcție de predicat verbal.

li = pronume personal, persoana a III-a, plural, dativ, formă neaccentuată, complement indirect.

celor trei = numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare substantivală, masculin, genitiv, formă articulată cu articolul demonstrativ-adjectival *celor*, complement indirect.

ce = pronume relativ simplu, invariabil, acuzativ, complement direct al verbului la modul infinitiv *vinde*, împreună cu care formează o construcție infinitivală relativă.

Scanned with OKEN Scanner

în cauză = locuțiune adjectivală — atribut adjectival, este considerat și atribut substantival prepozițional care determină numeralul *cei trei*.

II. 3. Motivați semnele ortografice și de punctuație din text.

„ " = *ghilimelele sau semnele citării*, semn de punctuație, marchează reproducerea exactă a unui text extras dintr-o operă literară.

hotărîndu-se = *cratima*, semn ortografic, marchează legătura gramaticală dintre pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată, postpus, și verbul precedent *hotărînd*, care este accentuat.

... = *punctele de suspensie*, semn de punctuație, marchează întreruperea șirului vorbirii — de fapt eliminarea unui pasaj din citat.

vinde, salcîmul = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre cauzala antepusă și regenta care urmează ; cauzala fiind intercalată în regentă *și... salcîmul trebuia tăiat* trebuie pusă între două virgule, deci corect este *și, cum ... vinde, salcîmul...*

n-avem = *cratimă*, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a unui cuvînt *nu* și a primei părți din cuvîntul următor *(n-a/)*, precum și elidarea sunetului *u* din adverbul de mod de negație *nu*.

tăiat. = *punctul*, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul unei fraze cu propoziții enunțiative.

nu înțelegeau, încît = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre regentă și consecutiva care urmează.

. = *punctul*, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul celei de a doua fraze — cu propoziții enunțiative.

Universitatea „Al. I. Cuza" Iași, Teologie, 1992

I. Cazurile substantivului (vezi rezolvarea la Universitatea Timișoara, Sociologie, 1990).

II. 1. Delimitați propozițiile și indicați felul acestora, precum și al relațiilor dintre ele.

II. 1. *Analiza frazei*

Galbeni, stupi, oi, cai, boi și alte bagateluri de alde aceste, prefăcute în parale,[2] / *trebuia*[1] / *(să) ducă* **dascălii** poclon catihetului de la fabrica de popi din Folticeni ;[2] / (ș)-apoi *lasă-te* în conta Sfinției sale,[3] / (că) te *scoate* poponeț, ca din cutie...[4] /

Pentru mine (însă) numai două merțe de orz și două de ovăz *a dat* **tata**[5] / (cui) *se cuvine*,[6] / (de) *am fost primit* în Folticeni,[7] / (căci) **școala** *era* numai *de mîntuială* ;[8] / **boii** *să iasă*.[9] /

(Ion Creangă)

1. *trebuia* = propoziție principală, regentă pentru P_2.
2. *galbeni, stupi, oi, cai, boi și alte bagateluri de alde aceste, prefăcute în parale — să ducă dascălii poclon catihetului de la fabrica de popi din Folticeni* = = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuia* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
3. *ș-apoi lasă-te în conta Sfinției sale* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_4.
4. *că te scoate poponeț, ca din cutie* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *lasă-te* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

Scanned with OKEN Scanner

5. *pentru mine însă numai două merțe de orz și două de ovăz a dat tata* = propoziție principală, coordonată cu P_3 prin conjuncția adversativă *însă*, regentă pentru P_6, P_7 și P_8.
6. *cui se cuvine* = propoziție subordonată completivă indirectă față de verbul *a dat* din P_5, introdusă prin pronumele relativ *cui*.
7. *de am fost primit în Folticeni* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, față de verbul *a dat* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*.
8. *căci școala era numai de mîntuială* = propoziție circumstanțială de cauză față de verbul *a dat* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci*.
9. *boii să iasă* = propoziție principală imperativă.

II. 2. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

Sfinției sale = substantiv + adjectiv posesiv cu valoarea unei locuțiuni pronominale de politețe, persoana a III-a singular, genitiv, atribut pronominal genitival.

pentru mine = pronume personal, formă accentuată, persoana I, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *pentru*, complement indirect.

însă = conjuncție coordonatoare adversativă cu valoare narativă, leagă două propoziții principale din fraze diferite.

numai = adverb de mod compus, fără funcție sintactică, întărește numeralul *două*.

două = numeral cardinal propriu-zis simplu, valoare adjectivală, se acordă cu substantivul *merțe* : feminin, acuzativ, atribut adjectival.

cui = pronume relativ simplu, dativ, complement indirect ; în frază este element de relație subordonator — introduce o completivă indirectă.

III. Alcătuiți o frază din 10 propoziții, dintre care una singură să fie propoziție principală :

(Cînd) *mi-am dat seama*[1] / (că) **tot**[2] / **(ce)** *se întîmplase* acolo[3] / (unde) *stătea* **el**[4] / *era* atît de *straniu*[2] / (încît) cu greu *putea*[5] / **(cine)** *era mai slab*[6] / *(să) se liniștească,*[7] / *am crezut*[8] / (că) *era* **cazul** / *(să) intervin.*[10] /

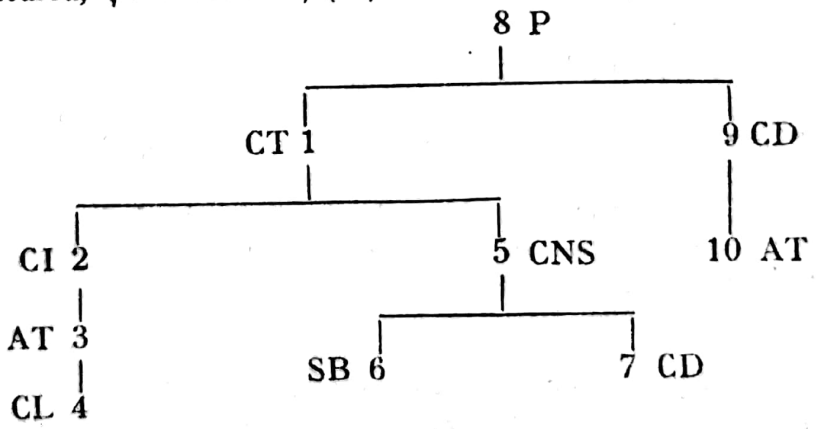

Universitatea Iași, Educație Fizică, 1992

1. Să se împartă textul în propoziții, să se arate felul lor și relațiile dintre ele :

Negreșit, nici **faptul**[1] / (că) *era așezat* într-un vas frumos de porțelan, cu chenare aurii și cu felurimi de chipuri zugrăvite în fel de fel de culori,[2] / nici

Scanned with OKEN Scanner

Împrejurarea[1] / (că)-i *fusese dăruit* de-o cucoană mare,[3] / *nu* l-*au putut* schimba în cine știe ce altă floare minunată,[1] / (ci) tot *maghiran a rămas* ;[4] / (dar),[5] / (pentru că) **lumea** *e* așa de *ciudată*,[6] / (încît) *nu*-și *face* dragostea după prețul lucrurilor,[7] / (ci) *face* de-a-ndoaselea :[8] / √ prețul lucrului după dragostea[9] / (ce) *are* pentru el, [10] / (și) (pentru că) babei *nu* i-*a dat în gînd*[11] / *(să) schimbe* ciudățenia lumii,[12] / *ține* la el ca la singura podoabă[5] / **(care)** mai *înseninează* căsuța ei posomorîtă.[13] /

√ = *face*

(I. Al. Brătescu-Voinești)

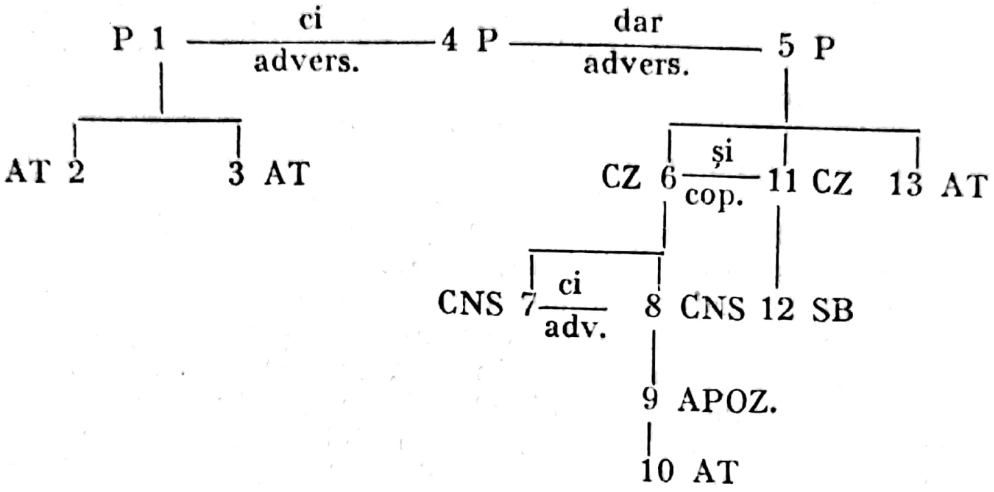

Observație : Adverbul *negreșit* din P_1 poate fi interpretat și ca o propoziție principală incidentă ; în acest caz, textul are 14 propoziții.

2. Analizați morfologic complementele din text :

negreșit = complement de mod, exprimat prin adverb de mod compus ; este considerat și adverb predicativ cu funcție de predicat verbal al unei propoziții principale incidente.

într-un vas = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *într-u*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*.

în culori = complement circumstanțial de mod (cu nuanță instrumentală), exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *în*, nearticulat.

-i = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, dativ.

de-o cucoană = complement de agent, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

-l = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a singular, masculin, acuzativ.

schimba = complement direct, exprimat prin verb nepersonal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv prezent.

în floare = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *în*, nearticulat.

tot = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod simplu.

așa (de) = complement circumstanțial de mod care determină adjectivul *ciudată*, exprimat prin adverb de mod simplu, urmat de prepoziția de legătură *de* ; împreună cu adjectivul *ciudată* este considerat și un superlativ absolut.

Scanned with OKEN Scanner

-și = atribut pronominal în dativ al substantivului *dragostea*, exprimat prin pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ (valoare de dativ posesiv).

dragostea = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

după prețul = complement circumstanțial de mod exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *după*, articulat cu articolul hotărît enclitic *l*.

de-a-ndoaselea = complement circumstanțial de mod exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

prețul = complement direct al verbului subînțeles *face*, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

după dragostea = complement circumstanțial de mod exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția *după*, articulat cu articolul hotărît enclitic *a*.

ce = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul *dragoste:* feminin, singular, acuzativ, în frază este element de relație subordonator care introduce o atributivă.

pentru el = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ.

babei = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, dativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *i*.

i = complement indirect care reia complementul indirect *babei*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, dativ.

ciudățenia = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

la el = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ precedat de prepoziția simplă *la*.

ca la podoabă = complement circumstanțial de mod comparativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *la* și de adverbul de mod comparativ *ca*, formă articulată, articolul hotărît enclitic *-a* fiind atașat adjectivului *singura* care îl precedă.

mai = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod simplu.

3. Indicați opt termeni din familia de cuvinte a substantivului *gînd*:

gîndi, *răzgîndi*
gîndire, *răzgîndire*
gînditor, *-oare*
gîndit, *-ă*, *negîndit*, *-ă*
(pe) *negîndit*(e)

4. Folosiți acești termeni într-o scurtă compoziție (minimum o jumătate de pagină):

Ne-am *gîndit* să plecăm la mare, dar ne-am *răzgîndit*. Acțiunile trebuie bine *gîndite*, căci un lucru *negîndit* poate aduce necazuri. Un *gînditor* se caracterizează printr-o *gîndire* precisă. Pe *negîndite*, am plecat la munte. Această *răzgîndire* a fost cu noroc.

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea „Al. I. Cuza", Iași, Birotică, 1992

I. Atributul substantival și cel pronominal (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Drept, 1990).

II. Să se delimiteze propozițiile (prin rescrierea fiecăreia), să se arate felul lor și raporturile dintre ele, indicîndu-se cuvîntul determinat :

„Ce *proastă e* **mulțimea**,[1] /
Ea *crede*[2] / (cum că) *duce* a lumii soartă-n mînă,[3] /
Și singură *e dusă* de-o mînă de șireți.[4] /
(De) te-*a-nzestrat* **natura**
Cu-atîta minte numai,[5] / *(să) poți*[6] / *(să) vezi* prostia
Și cruda răutate[7] / **(ce)** masa o *domină*;[8] /
Nedînd nimic pe ele, *(să) faci* din ele scara
Spre-a te urca pe dînsa l-avere și mărire,[9] /
Prefă-te numai[10] / (cum că) **tu** *prețuiești* acele
Mari calități și-alese[11] / (*numește*-le[12] / (cum) *vrei*),[13] /
C-o frază *lingușește* deșertăciunea lor[14] /
(Și) pe-umeri te *vor duce*, sacrificînd averea,
Viața pentru tine"[15]. /

(M. Eminescu)

1. *ce proastă e mulțimea* = propoziție principală.
2. *ea crede* = propoziție principală ; poate fi interpretată și ca o subordonată concesivă față de verbul *e dusă* din P_4, în raport de juxtapunere sau parataxă față de regentă, este regentă pentru P_3.
3. *cum că duce a lumii soartă-n mînă* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *crede* din P_2, introdusă prin conjuncția compusă *cum că*. (considerată și loc. conj.).
4. *și singură e dusă de-o mînă de șireți* = propoziție principală, coordonată cu P_2 prin conjuncția adversativă *și ;* regentă pentru P_2 (considerată de noi și concesivă).
5. *de te-a-nzestrat natura cu-atîta minte numai* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de verbul *prefă-te* din P_{10}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*, regentă pentru P_6.
6. *să poți* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de verbul *a-nzestrat* și față de adjectivul nehotărît *atîta* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_7 și P_9.
7. *să vezi prostia și cruda răutate* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să poți* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_8.
8. *ce masa o domină* = propoziție subordonată atributivă față de substantivele *prostia și răutatea* din P_7, introdusă prin pronumele relativ *ce*.
9. *nedînd nimic pe ele, să faci din ele scara spre-a te urca pe dînsa l-avere și mărire* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să poți* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_7 prin juxtapunere (poate fi considerată și consecutivă față de P_5, coordonată cu P_6).
10. *prefă-te numai* = propoziție principală, regentă pentru P_5 și P_{11}.
11. *cum că tu prețuiești acele mari calități și-alese* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *prefă-te* din P_{10}, introdusă prin conjuncția compusă *cum că*. (considerată și loc. conj.).

Scanned with OKEN Scanner

12. *numește-le* = propoziție principală, incidentă, regentă pentru P_{13}.
13. *cum vrei* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de verbul *numește* din P_{12}, introdusă prin adverbul relativ *cum*.
14. *c-o frază lingușește deșertăciunea lor* = propoziție principală, coordonată cu P_{10} prin juxtapunere.
15. *și pe-umeri te vor duce, sacrificînd averea, viața pentru tine* = propoziție principală, coordonată cu P_{14} prin conjuncția copulativă *și*.

Universitatea Cluj-Napoca, 1992

I. Se dau structurile de mai jos.

Instrucțiuni

La rezolvare, se va repeta numărul curent și structura, iar soluția se va da la dreapta structurii, fără abrevieri. A se respecta ordinea de pe foaie/tablă.

I. a) Să se delimiteze subordonatele și să se arate felul lor.

1. Dat fiind faptul că a citit mult este foarte informat.
2. A reușit întrucît a muncit intens.
3. L-am făcut să se răzgîndească.
4. Mă deranjează că n-ai sosit la timp.
5. E prea greu sacul ca să-l poți ridica.

I. b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate.

6. Părerea lor a fost conformă *așteptărilor*.
7. A acționat potrivit *convingerilor* sale.
8. Elevul *căruia* i s-a dat cartea a restituit-o.
9. Nu s-a întîmplat ceva *deosebit*.
10. I-am dat fetiței *ei* o carte.
11. Excursia lor la *mare* a fost reușită.
12. Cărțile *lor* sînt valoroase.
13. Ei au sosit înaintea *celorlalți*.
14. Și-a păstrat bunu-*i* renume.
15. Ei sînt copiii *noștri*.
16. Elevii conștiincioși sînt împotriva *indolenței*.
17. Noutățile *vor fi transmise* curînd.
18. Este *ciudat* că nu ne-a scris.

II. Construiți cîte un exemplu pentru fiecare din cerințele de mai jos.

Instrucțiuni

La rezolvare, se va repeta numărul curent și cerința, iar exemplul se va scrie la dreapta cerinței. A se respecta ordinea de pe foaie/tablă.

1. Un subiect exprimat prin verb la infinitiv prezent, diateza pasivă.
2. Un predicat verbal exprimat printr-un verb la conjunctiv perfect, diateza pasivă.
3. Un complement indirect în acuzativ cu prepoziție, subordonat unui adjectiv.

Scanned with OKEN Scanner

4. Un complement indirect exprimat prin verb la gerunziu.
5. Un atribut substantival prepoziţional în dativ.
6. Relativul *cum* să fie nume predicativ.
7. Relativul *care* să fie atribut adjectival în acuzativ.
8. Despărţiţi în silabe cuvintele : *inapt, atlet, funcţie, subofiţer, descrie.*
9. Un complement de timp exprimat printr-un verb la gerunziu, diateza reflexivă.

III. Textul de mai jos conţine greşeli de ortografie.

a) Pe ciornă, copiaţi-l aşa cum este pe foaie/tablă.
b) Pe curat, transcrieţi-l corect.

1. Eu nu-i auzi-i vorbind.
2. Ai să devi profesor.
3. Unii dintre membrii au fost absenţi.
4. Ne-am adresat aceleeaşi autorităţi.
5. Unii ne crează complicaţii.
6. Cartea aceea, cititu-ai ?
7. Lui nu i egal dacă vii sau nu vii.
8. Proprii noştri elevi ne vor da satisfacţii.
9. Caută să nu mai fi nepăsător.

REZOLVARE

I. a) Să se delimiteze subordonatele şi să se arate felul lor :
1. Dat fiind faptul[1] / (că) a citit mult[2] / este foarte informat.[1]
2 = atributivă
2. A reuşit[1] / (întrucît) a muncit intens.[2] /
2 = cauzală
3. L-am făcut[1] / (să) se răzgîndească.[2] /
2 = predicativă suplimentară (considerată şi *completivă directă*)
4. Mă deranjează[1] / (că) n-ai venit la timp.[2] /
2 = subiectivă
5. E prea greu sacul[1] / (ca să)-l poţi ridica.[2] /
2 = consecutivă

I. b) Să se analizeze sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

aşteptărilor = complement indirect — substantiv comun, simplu, feminin, plural, dativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor.*

(potrivit) convingerilor = complement circumstanţial de mod — substantiv comun, simplu, feminin, plural, dativ precedat de prepoziţia *potrivit*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor.*

căruia = complement indirect — pronume relativ simplu, substituie substantivul *elev*, masculin, singular, dativ, în frază este element de relaţie subordonator care introduce o atributivă.

deosebit = atribut adjectival — adjectiv variabil cu două terminaţii, neutru, singular, nominativ, gradul pozitiv.

ei = atribut pronominal genitival — pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, genitiv.

Scanned with OKEN Scanner

(la) mare = atribut substantival prepoziţional — substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, precedat de prepoziţia simplă „la", nearticulat.

lor = atribut pronominal genitival — pronume personal, persoana a III-a, plural, genitiv.

(înaintea) celorlalţi = complement circumstanţial de timp — pronume demonstrativ de depărtare (de identificare) compus, masculin, plural, genitiv precedat de prepoziţia „înaintea";

-i = atribut pronominal în dativ (determină substantivul *renume*) — pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ posesiv.

noştri = atribut adjectival — adjectiv pronominal posesiv, substituie mai mulţi posesori de persoana I plural, are formă acordată cu substantivul *copiii;* masculin, plural, nominativ.

(împotriva) indolenţei = nume predicativ — substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv, precedat de prepoziţia *împotriva*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

vor fi transmise = predicat verbal — verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă „a transmite" e tranzitiv —, indicativ viitor, persoana a III-a plural.

ciudat = nume predicativ (al predicatului nominal *este ciudat*, exprimat prin expresie verbală impersonală) — adverb de mod, gradul pozitiv, provenit din adjectiv prin conversiune.

II. Construiţi cîte un exemplu pentru fiecare cerinţă :

1. *Subiect* — verb la infinitiv prezent, diateza pasivă :
   Îmi place *a fi rugat* de colegi.
2. *Predicat verbal* — verb la conjunctiv perfect, diateza pasivă :
   Aş fi vrut ca tu *să fi fost sfătuit* mai des.
3. *Complement indirect* în acuzativ, subordonat unui adjectiv :
   Am un sac plin *cu mere.*
4. *Complement indirect* exprimat prin verb la gerunziu :
   Nu se satură *citind.*
5. *Atribut substantival prepoziţional* în dativ :
   Reuşita *datorită muncii* ne-a bucurat.
6. *Nume predicativ* — relativul *cum :*
   Nu ştiu / *cum* eşti.
7. *Atribut adjectival* — relativul *care* în acuzativ :
   Ştiu / pe *care* stradă locuieşti.
8. *Despărţiţi în silabe* cuvintele :
   inapt = *in-apt*
   atlet = *a-tlet*
   funcţie = *func-ţi-e*
   subofiţer = *sub-o-fi-ţer*
   descrie = *de-scri-e*
9. *Complement de timp* — verb la gerunziu reflexiv :
   Ducîndu-se acasă, a găsit uşa deschisă.

III. Transcrierea corectă a textului :

1. Eu nu-i auzii vorbind.
2. Ai să devii profesor.
3. Unii dintre membri au fost absenţi.
4. Ne-am adresat aceleiaşi autorităţi.
5. Unii ne creează complicaţii.
7. Cartea aceea cititu-o-ai ?

Scanned with OKEN Scanner

7. Lui nu-i egal dacă vii sau nu vii.
8. Propriii noştri elevi ne vor da satisfacţii.
9. Caută să nu mai fii nepăsător.

Universitatea Timişoara, Litere, 1992

Se cere :

1. Felul propoziţiilor şi relaţiile dintre ele.
2. Analiza morfosintactică a fragmentului subliniat.
3. Identificarea şi explicarea cuvintelor derivate şi compuse din text.

Notă : Se va scrie fiecare propoziţie separat, indicîndu-se felul ei şi relaţia cu alte propoziţii din text. Nu se vor face scheme.

REZOLVARE

1. *Analiza frazei*

Cu timpul, *ajunsesem*[1] / *(să) scriu* zece, cincisprezece pagini despre unele din aceste petreceri, căutînd[2] / *(să) reproduc* cît mai fidel dialogurile, cu expresiile caracteristice ale fiecăruia.[3] / (Cînd) *am început* „Romanul adolescentului miop",[4] / *am folosit* multe din aceste pagini, uneori —[5] / ca de pildă (cînd) *am descris* societatea noastră „Muza" —[6] / transcriind de-a dreptul pasaje întregi.[5] / În sfîrşit, în ultimele două clase de liceu, „**Jurnalul**" *ajunsese confidentul* tuturor crizelor mele de melancolie[7] / (şi) *e probabil*[8] / (că) **excesele** acestea de lirism şi lamentaţie *au reuşit* într-o zi[9] / *(să)* mă *dezguste*,[10] / (astfel că) *am abandonat* „Jurnalul"[11] / (şi) *nu* l-*am reluat* decît în vara anului 1928.[12] /

(M. Eliade, *Memorii*, I, p. 70)

1. *Cu timpul ajunsesem* = propoziţie principală, regentă pentru P_2.
2. *să scriu zece, cincisprezece pagini despre unele din aceste petreceri, căutînd* = propoziţie subordonată predicativă faţă de verbul copulativ *ajunsesem* din P_1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*, regentă pentru P_3.
3. *să reproduc cît mai fidel dialogurile, cu expresiile caracteristice ale fiecăruia* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de verbul tranzitiv *căutînd* din P_2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*.
4. *Cînd am început „Romanul adolescentului miop"* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp faţă de verbul *am folosit* din P_5, introdusă prin adverbul relativ *cînd*.
5. *am folosit multe din aceste pagini, uneori... transcriind de-a dreptul pasaje întregi* = propoziţie principală, regentă pentru P_4.
6. *ca de pildă cînd am descris societatea noastră „Muza"* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp incidentă, introdusă prin adverbul relativ *cînd*.
7. *În sfîrşit, în ultimele două clase de liceu, „Jurnalul" ajunsese confidentul tuturor crizelor mele de melancolie* = propoziţie principală.
8. *şi e probabil* = propoziţie principală, regentă pentru P_9.
9. *că excesele acestea de lirism şi lamentaţie au reuşit într-o zi* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de expresia verbală impersonală din P_8, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*.

Scanned with OKEN Scanner

10. *să mă dezguste* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *au reușit* din P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{11} și P_{12}.
11. *astfel că am abandonat „jurnalul"* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de verbul *să dezguste* din P_{10}, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *astfel că*.
12. *și nu l-am reluat decît în vara anului 1928* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de verbul *să dezguste* din P_{10}, coordonată cu P_{11} prin conjuncția copulativă *și*.

2. *Analiza morfosintactică a fragmentului subliniat:*

Jurnalul = substantiv propriu, simplu, neutru, singular, nominativ, subiect.
ajunsese = verb copulativ, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfectul, persoana a III-a, singular.
confidentul = substantiv comun, simplu, masculin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, nume predicativ, formează predicatul nominal împreună cu verbul copulativ *ajunsese*.
tuturor = adjectiv pronominal nehotărît simplu — considerat și adjectiv variabil cu două terminații — feminin, plural, genitiv, atribut adjectival.
crizelor = substantiv comun, simplu, feminin, plural, genitiv, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*, atribut substantival genitival.
mele = adjectiv pronominal posesiv, ține locul unui posesor de persoana I, singular, are formă acordată cu substantivul *crizelor*: feminin, plural, genitiv, atribut adjectival.
(de) melancolie = substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat, atribut substantival prepozițional.
și = conjuncție coordonatoare copulativă simplă, leagă două propoziții principale — 7 și 8.
e probabil = expresie verbală impersonală cu funcție de predicat nominal, alcătuită din:
e = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ perfect, are formă de persoana a III-a, singular.
probabil = adverb de mod simplu, gradul pozitiv, nume predicativ.
că = conjuncție subordonatoare necircumstanțială, introduce propoziția subiectivă nr. 9.
excesele = substantiv comun, simplu, neutru, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*, subiect.
acestea = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr și caz cu substantivul *excesele*: neutru, plural, nominativ, atribut adjectival.
(de) lirism = substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat, atribut substantival prepozițional.
și = conjuncție coordonatoare copulativă simplă, leagă două atribute substantivale prepoziționale.
lamentație = substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ cu prepoziția subînțeleasă *de*, nearticulat, atribut substantival prepozițional.
au reușit = verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, plural, predicat verbal.

Scanned with OKEN Scanner

într-o zi = locuțiune adverbială de timp alcătuită din prepoziția simplă *într-u* și substantivul *o zi*, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*, complement circumstanțial de timp.
să = conjuncție subordonatoare circumstanțială, introduce completiva directă nr. 10.
să dezguste = verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a plural, predicat verbal.
mă = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, acuzativ, complement direct.

3. Identificarea și explicarea cuvintelor derivate și compuse din text.

cincisprezece = numeral compus, alcătuit din :
cinci = numeral, *spre* = prepoziție ; *zece* = numeral ;
despre = prepoziție compusă alcătuită din două prepoziții :
de + *spre* ;
petrecere = verb derivat format din cuvîntul de bază *(a) petrece* + sufixul substantival abstract *-re* ;
(a) reproduce = verb derivat format din *re-* = prefix iterativ și (a) *produce* — cuvînt de bază ;
fiecare = pronume nehotărît compus, alcătuit din cuvintele : *fie* = verb, *care* = pronume relativ-interogativ ;
uneori = adverb compus din *une* + *ori* (adj. nehot. + subst.) ;
(a) descrie = verb derivat din prefixul *des-* + *scrie* = cuvînt de bază ;
(a) transcrie = verb derivat alcătuit din prefixul *trans-* + *scrie* — cuvînt de bază ;
de-a = prepoziție compusă alcătuită din două prepoziții simple ;
dezgusta = verb derivat, alcătuit din prefixul *dez-* + verbul *(a) gusta* — cuvînt de bază ;
astfel = adverb compus din *ast* (adjectiv demonstrativ) + *fel* (substantiv) ;
relua = verb derivat alcătuit din *re* — prefix iterativ + *(a) lua* = verb — cuvînt de bază ;
decît = adverb de mod compus din *de* — prepoziție și *cît* adverb ;
1928 = numărul compus din cuvintele : *o mie* + *nouă sute* + *douăzeci* + + *și* + *opt*.

Universitatea Timișoara, Jurnalistică, 1992

I. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului (vezi rezolvarea la Universitatea Oradea, Colegiu, 1991).

II. 1. Felul propozițiilor din text și relațiile dintre ele.

Notă : Se va scrie fiecare propoziție separat, indicîndu-se felul ei și relația cu alte propoziții, fără să se facă scheme.

„— Măria ta,[1] / *a șoptit* **el**,[2] / *m-am înseninat*,[1] / (căci) *am ajuns* la domnul meu.[3] / **Mihnirea** mea *e mai aspră* decît atunci,[4] / (căci) *m-am deșteptat* din boala[5] / **(ce)** mă *ardea*[6] / (și) *am înțeles*[7] / (că) pe Căprioara, soția mea iubită, *am pierdut-o* pe veci..."[8] /

(M. Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*)

1. *Măria ta,... m-am înseninat* = propoziție principală, regentă pentru P_3.
2. *a șoptit el* = propoziție principală incidentă.

Scanned with OKEN Scanner

3. *căci am ajuns la domnul meu* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *m-am înseninat* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci*.
4. *Mîhnirea mea e mai aspră decît atunci* = propoziție principală, regentă pentru P_5 și P_7.
5. *căci m-am deșteptat din boala* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci*, regentă pentru P_6.
6. *ce mă ardea* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *boala* din P_5, introdusă prin pronumele relativ *ce*.
7. *am înțeles* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_4, coordonată cu P_5 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_8.
8. *că pe Căprioara, soția mea iubită, am pierdut-o pe veci* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *am înțeles* din P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

II. 2. *Explicarea semnelor de punctuație din text.*

„ " = *semnele citării sau ghilimelele* marchează redarea exactă a unui fragment dintr-un text mai mare.

— = *liniuța de dialog* marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog.

Măria ta, = *virgula* marchează pauza între un vocativ și restul propoziției.

el, = *virgula* marchează pauza după o propoziție principală incidentă.

, căci = *virgula* marchează pauza dintre o regentă și cauzala nr. 3 care urmează.

. = *punctul* marchează pauza de la sfîrșitul unei fraze cu propoziții enunțiative.

, căci = *virgula* marchează pauza dintre o regentă antepusă și cauzala nr. 5 care urmează.

Căprioara, soția mea iubită, = *virgulele* marchează pauzele făcute de apoziția dezvoltată.

... = *punctele de suspensie* marchează întreruperea textului citat.

Universitatea Craiova, Litere, 1992

CERINȚE :

1. Analizați sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relație, delimitînd propozițiile, specificînd felul lor și raporturile dintre ele prin schema frazei:

Nu există decît un singur **drept**[1] / **(care)** *e mai presus* de orice,[2] / anume dreptul țăranilor de a trăi în țara lor, de a nu fi jefuiți, de a fi ocrotiți contra venalității unei administrații corupte, de a fi sprijiniți în lupta pentru recucerirea pămîntului lor strămoșesc din mîinile murdare ale exploatatorilor fără milă.[1] /

Și[3] / **(cine)** *nu înțelege* lupta aceasta de trei ori sfîntă,[4] / *trebuie*[3] / *(să) se coboare* la locul[5] / **(care)** *este mai potrivit* cu gradul lui de înțelegere a lucrurilor.[6] /

Scanned with OKEN Scanner

Să se știe[7] / (că) **toate** *au* o margine chiar și în țara noastră **binecuvîntată**[8] / (și) (că) **pietrele** *s-ar ridica* **singure**[9] / *(să)* ne *lovească*[10] / (dacă) *am tolera*[11] / (ca) **sîngele** românilor *(să) plătească* incapacitatea guvernului.[12] /

(L. Rebreanu, *Răscoala*)

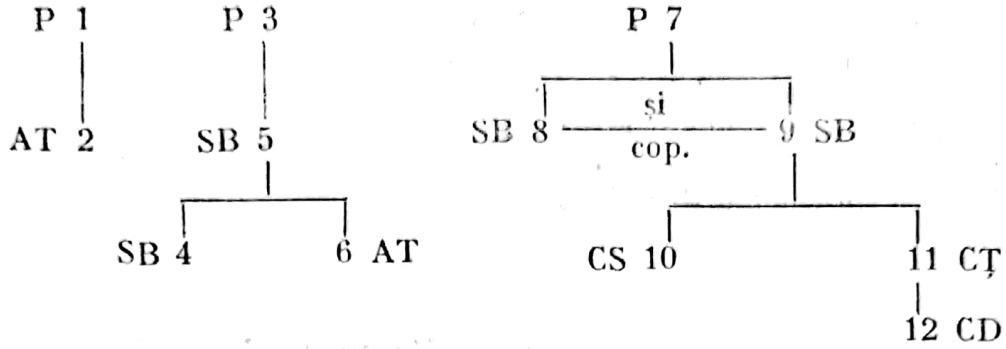

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

e mai presus = predicat nominal alcătuit din :
e = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular ;
mai presus = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală, provenită din locuțiune adverbială prin schimbarea valorii gramaticale, se acordă cu substantivul *drept* : neutru, singular, N.

de a nu fi jefuiți = atribut verbal, exprimat prin verb, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv la diateza pasivă, dar tranzitiv la diateza activă, infinitiv precedat de prepoziția compusă „de a", forma negativă cu adverbul de mod de negație „nu".

contra venalității = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, singular, G, precedat de prepoziția simplă „contra", articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

lor = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, G.

cine = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, singular, N, în frază are rolul de element de relație subordonator care introduce o SB.

aceasta = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, se acordă cu substantivul „luptă": feminin, singular, Ac.

de trei ori = complement circumstanțial de mod — determină adjectivul *sfîntă* —, exprimat prin numeral cardinal adverbial sau de repetiție, cu valoare adverbială.

sfîntă = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminații, se acordă cu substantivul *luptă* : feminin, singular, Ac., gradul pozitiv.

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *locul* : neutru, singular, N ; în frază are rol de element de relație subordonator care introduce o AT.

toate = subiect exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat și adjectiv substantivat — feminin (cu valoare neutră), plural, N.

noastră = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie mai mulți posesori de persoana I, plural, are formă acordată cu substantivul *țara* : feminin, singular, Ac.

Scanned with OKEN Scanner

3. Extrageți derivatele din textul dat și arătați mijloacele lor de derivare:
(a) *jefui* = *jaf* + sufixul verbal *-ui*
venalitate = *venal* + sufixul substantival *-itate*
administrație = (a) *administra* + sufixul *-at* + sufixul *-ie*
(a) *sprijini* = *sprijin* + sufixul verbal *-i*
recucerire = prefixul *re* + *cuceri* + sufixul *-re*
strămoșesc = prefixul *stră-* + *moș* + sufixul *-esc*
exploatator = *exploata* + sufixul *-tor*
potrivit = *potrivi* + sufixul adjectival *-it*
înțelegere = *înțelege* + sufixul substantival *-re*
binecuvîntat = *binecuvînta* + sufixul *-at*
incapacitate = prefixul *in-* + *capacitate*

Universitatea Craiova, Drept, 1992

1. Analizați sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relație, delimitînd propozițiile și specificînd felul lor și relațiile dintre ele prin schema frazei:

I-*am mărturisit*[1] / (cît) de mult m-*a izbit* citind „Un om sfîrșit" **asemănarea** între noi...[2] / (încît) la început mi-*a fost* chiar **teamă**[3] / (că) **tot**[4] / (ce) *voi face*[5] / *va fi socotit* imitație a operei lui...[4]/

L-*am întrebat*[6] / (dacă) *e de acord*[7] / *(să) publice* convorbirea[8] / (pe care) o *vom avea*[9] / (și),[10]/ (pentru că) *a încuviințat*,[11] / *am început*[10] / *(să)* -l *descos*.[13] /

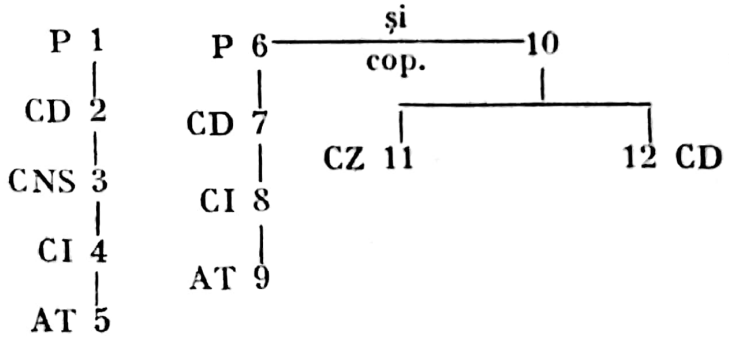

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

i = compl. indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, nr. singular, genul masculin, cazul D.

am mărturisit = predicat verbal, exprimat plin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana I singular.

a izbit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

citind = complement circumstanțial de timp, exprimat prin verb pred., conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, modul gerunziu.

asemănarea = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

Scanned with OKEN Scanner

între noi (corect *dintre noi*) = atribut pronominal prepoziţional, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, plural, Ac. precedat de prepoziţia simplă *între*.

la început = complement circumstanţial de timp, exprimat prin locuţiune adverbială de timp.

mi = complement indirect şi, din punct de vedere logic, subiect („*eu* am avut..."), exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, D.

a fost = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ perfect compus, persoana a III-a. singular.

chiar = adverb de mod, fără funcţie sintactică distinctă, întăreşte subiectul *teamă*.

teamă = subiect gramatical exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular — defectiv de plural, N, nearticulat.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G.

pe care = complement direct, reluat prin forma neaccentuată de Ac. a pronumelui personal, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul „convorbire": feminin, singular, Ac. precedat de prepoziţia simplă „pe", în frază are rol de element subordonator care introduce o AT.

o = complement direct, care reia complementul direct „pe care", exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, Ac.

pentru că = locuţiune conjuncţională subordonatoare, fără funcţie sintactică în propoziţie, în frază introduce o CZ.

3. a) Despărţiţi în silabe cuvintele următoare :

in-e-gal ; chioş-curi ; an-or-ga-nic ; am-bi-gu-u

3. b) Daţi exemple de cinci serii omonimice :

baie „cadă, cameră" — *baie* „mină"

vie „plantaţie" — *vie* (adjectiv) — *vie* (verb la conjunctiv să *vie*)

port „aşezare" — *port* „costum" — *port* (verbul *a purta* la ind. prezent, pers. I, sg.)

toc (subst. — la uşă, la pantof) — *toc* (verbul *a toca* la indicativ prezent, persoana I singular) — *toc !* (interjecţie)

broască „batracian" — *broască* „încuietoare"

Universitatea Craiova, Teologie, 1992

1. Analizaţi sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relaţie, delimitînd propoziţiile, specificînd felul lor şi relaţiile dintre ele prin schema frazei :

(Cînd) m-*a scos* odată la tablă,[1] / **Banciu** *a fost* atît de *surprins*[2] / (încît) *era gata*[3] / (să) mă *felicite*.[4] /

Probabil[5] / (că) şi-a *spus*[6] / (că) **lecţia**[7] / (pe care) mi-*a dat*-o[8] / îmi *prinsese bine*.[9] /

(Şi)[9] / (pentru că) **Banciu** mă *ameninţa* mereu[10] / (că) mă *va lăsa* corigent[11] / (şi)[12], / (dacă) *nu voi învăţa* nici pentru examenul de corigenţă,[13] / mă *va lăsa* repetent,[12] / (oricît) de *strălucit aş fi* la alte materii,[14] / **matematicile** *au ajuns* curînd *o* adevărată *teroare.*[9] /

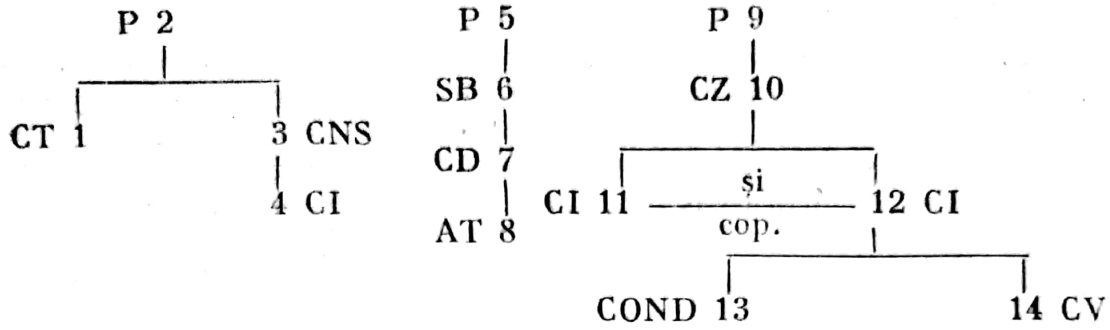

2. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

odată = complement circumstanţial de timp, exprimat prin adverb de timp compus.

pe care = complement direct — reluat prin forma neaccentuată în Ac. a pronumelui personal —, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *lecţia* : feminin, singular, Ac. precedat de prepoziţia *pe*, în frază este element de relaţie subordonator care introduce o AT.

mereu = complement circumstanţial de mod cu nuanţă temporală, exprimat prin adverb de mod.

alte = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît simplu, se acordă cu substantivul *materii*, feminin, plural, Ac.

curînd = complement circumstanţial de timp, exprimat prin adverb de timp simplu.

o ... teroare = nume predicativ al predicatului nominal *au ajuns o teroare*, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic „o".

adevărată = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminaţii, se acordă cu substantivul *teroare* : feminin, singular, N, pozitiv.

3. Despărţiţi în silabe cuvintele următoare :

în-ac-cep-ta-bil
i-ner-ţi-e
re-a-lism

4. Formaţi derivate substantivale cu cel puţin cinci sufixe diferite

copil-*aş*
copil-*andru*
copil-*iţă*
copil-*ărie*
copil-*ă*

mînca-*re*
vulp(e)-*oi*
nebun-*ie*
croi-*tor*
bătrîn-*eţe*

Universitatea Craiova, Educaţie Fizică, 1992

1. Analizaţi sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relaţie, delimitînd propoziţiile şi specificînd felul lor şi relaţiile dintre ele prin schema frazei :

Scanned with OKEN Scanner

(Dacă) *ai* fantezie[1] / (și) *ești* și tu *artist*,[2] / *nu te așeza* nicăirea[3] / (și) *nu prinde* rădăcini,[4] / *nu căuta*[5] / *(să) revezi* locurile[6] / (unde) *ai trăit*,[7] / (ci) *lasă*-ți gîndul[8] / *(să) umble* slobod ca vîntul,[9] / *clădește*-ți cu el palate,[10] / cu el *umple*-ți golul nemărginit din suflet,[11] / *creează* imagini[12] / (și) *desfată-te* cu ele,[13] / *alcătuiește*-ți închipuiri[14] / (și) *nu iubi* nimic statornic[15] / (căci) *statornic* nimic *nu e* pe lume.[16] /

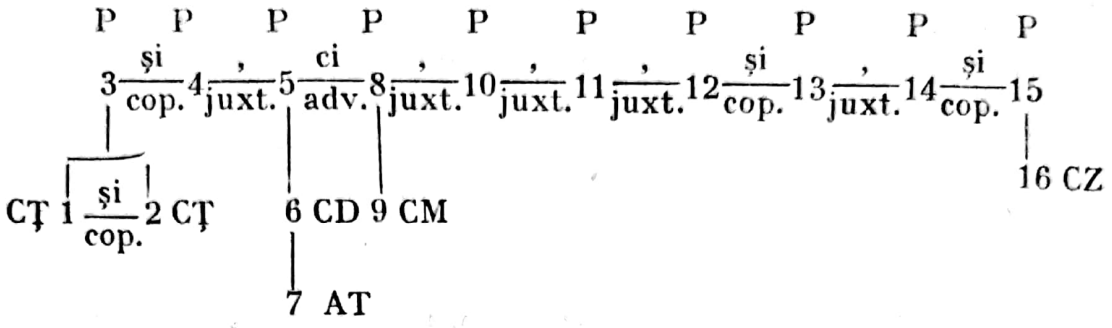

2. Analizați morfosintactic cuvintele subliniate:

ești artist = predicat nominal alcătuit din:

ești = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, persoana a II-a, singular;

artist = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, N, nearticulat.

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică, întărește subiectul *tu*.

tu = pronume personal, persoana a II-a, singular, N, subiect.

nicăirea = adverb de loc, cu funcție sintactică de complement circumstanțial de loc.

unde = adverb de loc simplu, relativ, complement circumstanțial de loc, în frază are rol de element de relație subordonator care introduce o AT.

ai trăit = verb predicativ personal, conjugarea aIV-a, diateza activă, intranzitiv — în alte contexte, deci cu alte sensuri, este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a II-a, singular, predicat verbal.

golul = substantiv comun, simplu, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, neutru, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, complement direct.

nimic = pronume negativ simplu, Ac., complement direct.

3. Alcătuiți cinci serii de sinonime.

măreț — grandios, impunător, falnic;
— maiestuos, mîndru, semeț;
— îngîmfat, trufaș, orgolios.

mijloc — centru, mediu, ambianță;
— talie, brîu;
— cale, metodă, procedeu;
— avere, bani, resurse, fonduri.

mărunt — mic, fin, sfărîmat, scund, neînsemnat.

steag — stindard, flamură, drapel.

drum — cale, stradă, uliță, potecă, ulicioară, alee, autostradă, cărare.

Scanned with OKEN Scanner

4. Formați familiile cuvintelor: *parte, a cuceri, vesel.*

parte	(a) *cuceri*	*vesel*
părticică	cucerit, -ă	veselie
părticea	cucerire	veseli
împărți	necucerit, -ă	veselit, -ă
împărțire	recuceri	veselire
împărțeală	recucerit, -ă	înveseli
neîmpărțit, -ă	recucerire	înveselit, -ă
împărțitor	cuceritor, -toare	înveselire
deîmpărțit		
despărți		
despărțit, -ă		
despărțire		
nedespărțit, -ă		

Universitatea Craiova, Birotică, 1992

1. Analizați sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relație, delimitînd propozițiile, specificînd felul lor și raporturile dintre ele prin schema frazei:

A pricepe[1] / (că) *nu poți* pricepe[2] / (și) (că) *nu ești în stare* de a împiedica împlinirea legilor firei[3] / *este* deja *interesant*;[1] / (dar) a **pricepe**[4] / (pentru ce) *nu poți* pricepe[5] / *e minunat*,[4] / (fiindcă)[6] / (dacă) *ai putea* înlătura pricina[7] / (pentru care) *nu poți* pricepe[8] / (și) **(care)** *e* parte în tine, parte afară din tine,[9] / *ai pricepe* totul.[6] /

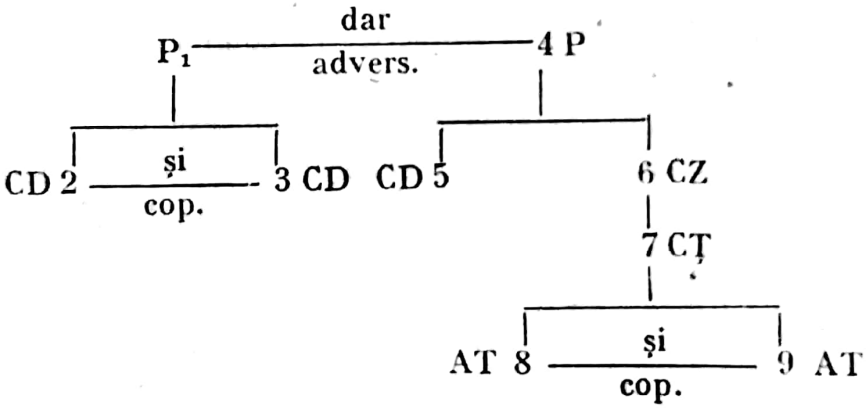

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

nu ești în stare = predicat nominal alcătuit din:
- *nu ești* = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, persoana a II-a, singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație „nu";
- *în stare* „capabil, -ă" = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală, gradul pozitiv.

de a împiedica = complement indirect, exprimat prin verb, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv precedat de prepoziția compusă „de a".

firei = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* (formă veche — prin atașarea articolului *i* la N — Ac., singular, nu la forma de GD (unei) *firi* + *i*).

deja = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod cu o nuanță temporală.

Scanned with OKEN Scanner

interesant = nume predicativ (al predicatului nominal *este interesant* — expresie verbală impersonală), exprimat prin adverb de mod, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, gradul pozitiv.

fiindcă = conjuncție subordonatoare, fără funcție sintactică în propoziție, în frază este element de relație care introduce o CZ.

pentru care = complement circumstanțial de cauză, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul „pricină": feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă „pentru", în frază este element de relație subordonator care introduce o AT.

totul = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, provenit din pronume nehotărît — iar, după *Gramatica Academiei*, din adjectiv — prin schimbarea valorii gramaticale, neutru, singular, Ac.

3. Formați familiile cuvintelor *frunză, copil, frumos* :

frunză	*copil*	*frumos*
frunzuliță	copilă	frumusețe
frunzișoară	copilaș	frumușel
frunziș	copiliță	frumușea
înfrunzi	copilăros	înfrumuseța
înfrunzit, -ă	copilandru	înfrumusețat, -ă
înfrunzire	copilări	înfrumusețare
neînfrunzit, -ă	copilărie	neînfrumusețat, -ă
reînfrunzi		
reînfrunzit, -ă		
reînfrunzire		

4. Despărțiți în silabe cuvintele următoare:

si-nop-tic ; in-ad-mi-si-bil ; îm-pros-pă-tat.

Universitatea Alba-Iulia, Filologie, 1992

I. a. Delimitați propozițiile și indicați felul lor :

„De fapt, **tragedia** lui Moromete *nu provine* din inadaptare,[1] / **inadaptarea** *a declanșat* (însă) criza unei conștiințe[2] / **(care)** *nu se* mai *regăsește*,[3] / (pentru că) **întrebarea** fundamentală[4] / (pe care) și-o *pune* la bătrînețe,[5] / (cînd) *trăiește* toate aceste schimbări,[6] / *este*[4] / (de ce) *se întîmplă*[7] / **(ceea ce)** *se întîmplă*,[8] / (orice) *ai face*.[9] /

(Marin Preda)

1 P—
2 P— } însă
3 AT (2)
4 CZ (3)
5 AT(4)
6 CT(5)
7 PR(4)
8 SB(7)
9 CSV(7)

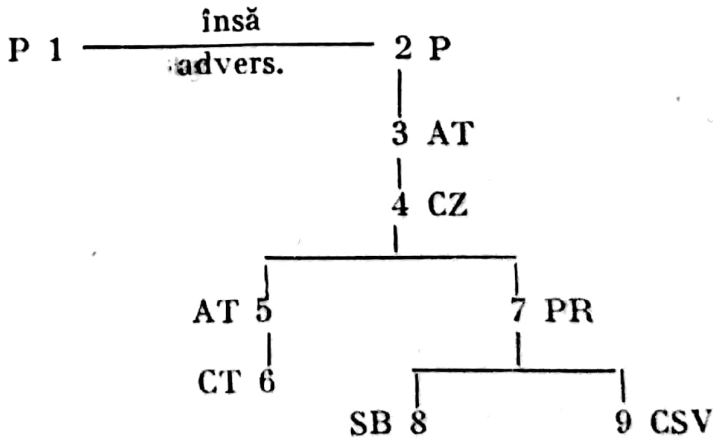

I. b. Analizați sintactic și morfologic textul subliniat :

tragedia = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *a*.

lui = articol hotărît proclitic care împreună cu substantivul *Moromete* (propriu, masculin, singular, G) au funcție de atribut substantival genitival.

pe care = complement direct exprimat prin pronume relativ, substituie substantivul „întrebare" : feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă „pe", în frază este element de relație subordonator care introduce o AT.

și = complement indirect exprimat prin pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, D.

o = complement direct — reia complementul direct „pe care" — exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, Ac.

și-pune = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă pronominală marcată prin pronumele reflexiv *își* în cazul D, tranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular (pronumele are și funcție distinctă de complement indirect).

la bătrînețe = complement circumstanțial de timp exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă „la", nearticulat.

toate = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît — considerat de *Gramatica Academiei* adjectiv variabil cu două terminații și cinci forme flexionare —, feminin, plural, Ac.

aceste = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, feminin, plural, Ac.

schimbări = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, Ac., nearticulat.

I. c. Indicați cinci locuțiuni sau expresii cu verbul *a face :*

a o face lată
a se face de rîs
a face cu ochiul
a face fețe-fețe
a-și face seama

II. a. *Precizați și exemplificați principalele funcții ale cazurilor* (Vezi rezolvarea la Universitatea Timișoara, Sociologie, 1990).

II. b. Evidențiați situația specifică a vocativului și implicațiile de punctuație în funcție de locul lui în propoziție.

Vocativul este un caz aparte, care se caracterizează printr-o intonație deosebită — exclamativă sau interogativă — și deci printr-o punctuație specifică — virgulă sau semnul exclamării :

1. *Mamă*, unde mi-ai pus cămașa ?
2. Ce frumos este la facultate, *mamă* !
3. Ați văzut, *frații lor*, sălile facultății ?

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea Arad, 1992

1. Funcțiile sintactice ale infinitivului. Exemple. (Vezi rezolvarea la Universitatea Constanța, 1990)

2. Dați două exemple de omonime, utilizîndu-le în propoziții:
Vapoarele intră *în port*. (*port* = amenajare portuară)
Îmi place acest *port* popular. (*port* = îmbrăcăminte)
Peștele crește în *lac*. (*lac* = apă stătătoare)
Acești pantofi de *lac* îmi plac. (*lac* = varietate de piele)

3. a. Împărțiți fraza în propoziții și arătați felul lor:

Era adevărat[1] / (că) acest **sergent** *nu încetase*[2] / *(să) se arate* vesel[3] / (de cînd) *venise* (de cîteva zile, înainte deci de evenimentele de ieri)[4], / (dar) *poate*[5] / (că) *ar fi fost* **cazul**[6] / (ca) tocmai **evenimentele** de ieri *(să)*-l *fi pus* și pe el niței *pe gînduri...*[7] / **Una** din condițiile puse vechiului aliat *era*[8] / (ca) **acesta** *(să) depună* armele[9] / (și) *(să) se retragă.*[10] /

(M. Preda, *O oră din august*)

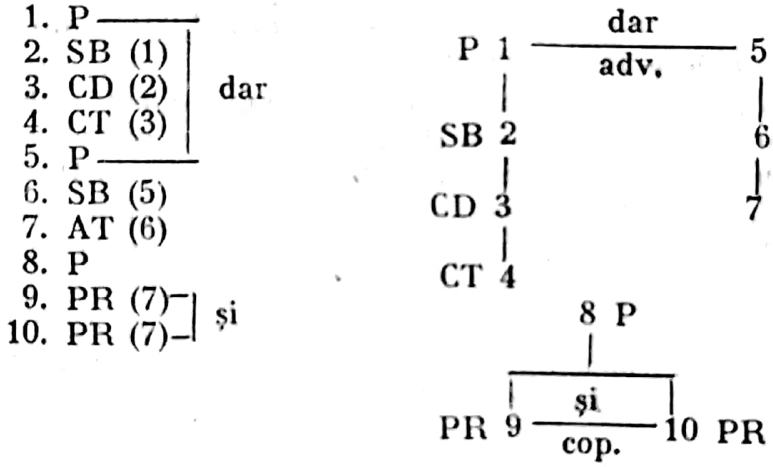

3. b. Analizați sintactic și morfologic cuvintele:

acest = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat cu substantivul *sergent*: masculin, singular, nominativ.

de ieri = atribut adverbial, exprimat prin adverb de timp simplu, precedat de prepoziția simplă „de".

vechiului = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, simplu, se acordă cu substantivul *aliat*: masculin, singular, dativ, are formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-lui* preluat de la substantivul *aliat* pe care îl precedă.

Universitatea Baia Mare, Litere, Teologie-Litere, 1992

I. 1. Împărțiți textul în propoziții; rescrieți propozițiile arătînd: felul acestora, raporturile sintactice dintre propoziții, modul de realizare a acestor raporturi (fără schemă):

Scanned with OKEN Scanner

Se pare[1] / (că) **nimeni** *nu înțelegea*[2] / (că) hotărîndu-se în sfîrșit plecarea lui Achim la București *însemna*[3] / (că) *trebuia*[4] / *(să)* li *se facă* celor trei *pe plac* pînă la capăt,[5] / *(să) nu se* mai *atingă* **nimeni** de oi[6] / (și)[8] / (cum) altceva *n-au* ce vinde,[7] / salcîmul *trebuia* $\sqrt{}$ **tăiat.**[8] /

$\sqrt{}$ = a fi (Marin Preda, *Moromeții*

1. *se pare* = propoziție principală, regentă pentru P_2.
2. *că nimeni nu înțelegea* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *se pare* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P_3.
3. *că hotărîndu-se în sfîrșit plecarea lui Achim la București însemna* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *înțelegea* din P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P_4 și P_8.
4. *că trebuia* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *însemna* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P_5 și P_6.
5. *să li se facă celor trei pe plac pînă la capăt* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuia* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*.
6. *să nu se mai atingă nimeni de oi* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuia* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, în raport de coordonare prin juxtapunere cu P_5.
7. *cum altceva n-au ce vinde* = propoziție subordonată circumstanțială de cauză față de P_8, introdusă prin adverbul relativ *cum* cu valoare de conjuncție.
8. *și... salcîmul trebuia tăiat* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *însemna* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare subînțeleasă *că*, în raport de coordonare copulativă cu P_4 prin conjuncția *și*.

Observații :

— P_6 — subiectivă — are și o valoare *apozitivă* (*„adică să nu se mai atingă...)*

— În P_7 *ce vinde* nu este o propoziție cu predicatul verbal *vinde* la indicativ prezent, ci o construcție infinitivală relativă cu funcție de complement direct dezvoltat pe lîngă verbul predicativ *au* care are sensul „pot".

I. 2. Faceți analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

se pare = predicat verbal exprimat prin verb predicativ impersonal, conjugarea a II-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. —, intranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a singular.

că = conjuncția subordonatoare simplă, necircumstanțială, introduce o subiectivă.

nimeni = subiect exprimat prin pronume negativ simplu, cazul N.

hotărîndu-se = complement circumstanțial de cauză — cu nuanță temporală — exprimat prin verb nepersonal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, Ac., — intranzitiv, dar la diateza activă „a hotărî" este tranzitiv, gerunziu.

Scanned with OKEN Scanner

lui Achim = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, N, articulat cu articolul hotărît proclitic *lui*.
însemna = predicat nominal incomplet exprimat prin verb copulativ, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular; numele predicativ este exprimat prin cele două propoziții predicative care urmează (P_4 și P_8).
li = complement indirect, care anticipă complementul indirect *celor trei*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, masculin, D.
celor trei = complement indirect, anticipat prin forma neaccentuată a pronumelui personal în D, exprimat prin numeral cardinal propriu-zis simplu, valoare substantivală, masculin, plural, D, precedat de articolul demonstrativ-adjectival „celor".
nimeni = subiect exprimat prin pronume negativ simplu, N.
altceva = complement direct exprimat prin pronume nehotărît compus, Ac.
ce = complement direct al verbului *vinde*, exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, Ac.
vinde = complement direct al verbului *au*, exprimat prin verb nepersonal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, infinitiv prezent.

I. 3. Alcătuiți familia lexicală pentru cuvintele:

— *(a) face*
— *(a) reface*
— *(a) preface*
— *(a) răsface*
— *(a) desface*
— *facere*
— *făcătură*
— *refacere*
— *răsfacere*
— *prefacere*
— *desfăcătură*
— *refăcută*
— *prefăcută*
— *nefăcută*
— *binefacere*
— *binefăcător*
— *răufăcător*

— *oaie*
— *oiță*
— *oier*
— *oierită*
— *oierit*
— *oaie-neagră*

II. Arătați ce valori poate avea verbul *a fi* în limba română și exemplificați fiecare situație.

1. *Valoare predicativă*, care are sensurile „a exista", „a se afla", „a merge", „a se întîmpla" etc. Are funcție de predicat verbal:

Ei *erau* acolo.
Noi *am fost* la țară.
Ce *este* aici?
Astăzi *este* duminică.

2. *Valoare copulativă*, avînd rolul de a face legătura dintre un subiect și un nume predicativ:

Noi *sîntem* și *vom fi* aceiași.

sau dintre o subiectivă și un nume predicativ:

Este posibil să rezolvăm problema.

Scanned with OKEN Scanner

3. *Valoare de auxiliar morfologic*, avînd rolul de a forma construcţiile compuse ale unor timpuri ale diatezei active şi ale tuturor timpurilor la diateza pasivă :

— la diateza activă

a) viitor anterior

Eu voi *fi* plecat cînd vei veni tu.

b) conjunctiv perfect şi condiţional-optativ perfect :

Să *fi* mers mai repede !, Ei ar *fi* mers mai repede.

c) infinitiv perfect

Înainte de *a fi* plecat de acasă, verifică apa !

— la diateza pasivă :

Eu *sînt* ajutat de toţi. (indicativ prezent)

Tu *vei fi* rugat de colegi. (indicativ viitor) etc.

Universitatea Baia Mare, Birotică, 1992

I. 1. Analizaţi sintactic fraza :

Erau atîţia-n slujba lor de clacă
Cei osîndiţi[1] / *(să) plîngă*[2] / (şi) *(să) tacă* :[3] /
Moşnegi slăbiţi,[1] / (ce) scris-*aveau* pe frunte
Zădărnicia pletelor cărunte ;[4] /
Bărbaţi sfîrşiţi, cu sufletele moarte,
Cu tot amarul unei vieţi deşarte.[1] /
(Şi)-n lung şirag **femeile** trudite,
Cu ochii stinşi, cu sînul supt de trudă,
Înaintau în cale, gîrbovite
De munca lungă, vitregă şi crudă.[5] /

(O. Goga, *Clăcaşii*)

1. *Erau atîţia-n slujba lor de clacă cei osîndiţi... : moşnegi slăbiţi, bărbaţi sfîrşiţi, cu sufletele moarte, cu tot amarul unei vieţi deşarte* = propoziţie principală, regentă pentru P_2, P_3 şi P_4 ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
2. *să plîngă* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P_1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să* ; enunţiativă potenţială — considerată şi propriu-zisă —, afirmativă, simplă.
3. *şi să tacă* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P_1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*, coordonată cu P_2 prin conjuncţia copulativă *şi* ; enunţiativă potenţială — considerată şi propriu-zisă —, afirmativă, simplă.
4. *ce scris-aveau pe frunte zădărnicia pletelor cărunte* = propoziţie subordonată atributivă faţă de substantivul *bărbaţi* din P1, introdusă prin pronumele relativ *ce* ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.
5. *şi-n lung şirag femeile trudite, cu ochii stinşi, cu sînul supt de trudă înaintau în cale, gîrbovite de munca lungă, vitregă şi crudă* = propoziţie principală, coordonată cu P_1 prin conjuncţia copulativă *şi* ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

I.2. *Analizaţi morfosintactic cuvintele subliniate* :

lor = pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, genitiv, atribut pronominal genitival.

Scanned with OKEN Scanner

cei osîndiți = adjectiv variabil cu două terminații, simplu, substantivat, provenit din verb la participiu prin schimbarea valorii gramaticale, masculin, plural, nominativ, precedat de articolul adjectival demonstrativ *cei*, subiect.
ce = pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul *moșnegi*: masculin, plural, nominativ, subiect; în frază are rol de element de relație subordonator care introduce AT nr. 4.
cărunte = adjectiv variabil cu două terminații, simplu, feminin, plural, genitiv, gradul pozitiv, atribut adjectival.
cu sufletele = substantiv comun, simplu, neutru, plural, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *cu*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*, atribut substantival prepozițional.

I.3. Indicați familia lexicală a cuvîntului *bărbat*.

— *bărbat*
— *bărbățel*
— *bărbățoi*
— *bărbățește*
— *bărbătuș*
— *(a) îmbărbăta*
— *îmbărbătare*
— *îmbărbătat*

II. Predicatul verbal în limba română (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Filozofie, 1990).

Universitatea Bacău, Filologie (Română A), 1992

I. Atributul (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Drept, 1990).

II.1. Despărțiți textul de mai jos în propoziții și arătați felul lor:

„(După ce) *se subțiară* **nourii**[1] / (și) *conteni* **ploaia**,[2] / *izbucni* deodată **soarele**.[3] / (Îndată ce) *reveni* la lumea obișnuită și în peisajul cunoscut,[4] / **domnul** Bernard *aștepta* vești de la Necșești,[5] / (ca *să*)-și *poată* întregi observațiile sale ascunse.[6] / (Cum) **elementele** *se coalizau* întrucîtva cu oamenii,[7] / **datoria** lui *era*[8] / *(să) ajungă* la o biruință cît mai rapidă.[9] /

Probabil[10] / (că) **toamna** *nu va fi mai lungă* decît pînă la jumătatea lui octombrie.[11] / După căderea frunzelor,[12] / *va trebui*[12] / (ca) **lucrătorii** huțuli *(să) intre* în acțiune.[13] /

(M. Sadoveanu)

√ = *este*, verb copulativ
1 = CT (3)—
2 = CT (3)— | și
3 = P
4 = CT (5)
5 = P
6 = CS (5)
7 = CZ (8)
8 = P
9 = PR (8)
10 = P
11 = SB (10)
12 = P
13 = SB (12)

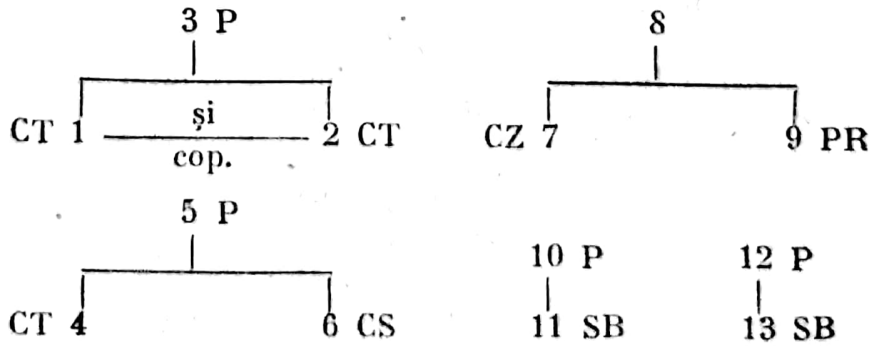

II.2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

nourii = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, formă regională, neutru, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

izbucni = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, perfectul simplu, persoana a III-a, singular.

cunoscut = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, provenit din verb la participiu prin conversiune, neutru, singular, acuzativ, gradul pozitiv.

sale = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a III-a singular, are formă acordată cu substantivul *observațiile* : feminin, plural, acuzativ.

datoria = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, genitiv.

probabil = nume predicativ al expresiei verbale impersonale *este probabil* — cu verbul copulativ impersonal subînțeles —, exprimat prin adverb de mod simplu, gradul pozitiv.

nu va fi mai lungă = predicat nominal alcătuit din :

nu va fi = verb copulativ, formă negativă cu adverbul de mod *nu*, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, viitor, persoana a III-a, singular ;

mai lungă = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, nominativ, comparativ de superioritate.

lui = articol hotărît proclitic care precedă substantivul *octombrie*, masculin, singular, genitiv.

Universitatea Bacău, Filologie (Română B), 1992

I.1. Despărțiți textul de mai jos în propoziții și arătați felul lor. (A se vedea rezolvarea subiectului II.1 de la secția Română A).

I.2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate (A se vedea rezolvarea subiectului II.2 de la secția Română A).

II.1. Construiți enunțuri în care să apară corect folosite următoarele cuvinte :

incident : Între cei doi a avut loc un *incident* neașteptat.

accident : În *accidentul* de circulație și-a pierdut viața un om.

funcționar : El este *funcționar* la primărie.

funcțional : Este un aparat foarte *funcțional*.

a stimula : Vîntul *stimulează* focul.

a simula : Victor *a simulat* boala.

literar : Este o formă *literară*, nu populară.

literal : A examinat textul cu atenție, *literal*, deci literă cu literă.

petrolier : Utilajul *petrolier* a fost adus ieri.

petrolifer : Cîmpul *petrolifer* ține cît vezi cu ochii.

Scanned with OKEN Scanner

II.2. Alcătuiți familia lexicală a cuvîntului *tînăr* :

tînăr	*a întineri*	*neîntinerit, -ă*	*întinerire.*
tineret	*întinerit, -ă*	*tinerel*	*tinerică*
tinerețe	*reîntinerit, -ă*	*tinerime*	*reîntinerire*

Universitatea Bacău, Educație fizică, Kinetoterapie, 1992

I.1. Despărțiți textul în propoziții și precizați felul lor :

„**Starea** cea mai pizmuită,[1] / (ce) *putea*[2] / *(s)-o aibă* **un cetățean** în ierarhia **slujbelor**, în noua orînduire socială,[3] / *era aceea* de cumulard de salarii, singura stare[1] / **(ce)** *putea*[4] / *(să) satisfacă* apetiturile instinctuale[5] / (de care) **momentul** istoric *e dominat.*[6]“ /

(Lucian Blaga)

1 = P
2 = AT (1)
3 = CD (2)
4 = AT (1)
5 = CD (4)
6 = AT (5)

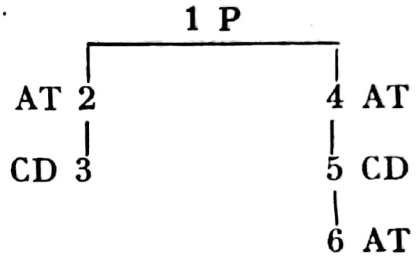

II.2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

starea = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a.*

putea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ imperfect, persoana a III-a, singular.

slujbelor = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, genitiv, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor.*

istoric = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, neutru, singular, nominativ, pozitiv.

III. Construiți enunțuri în care să apară corect folosite cuvintele :

a evoca : Conferențiarul *a evocat* personalitatea celui comemorat.
a invoca : Învinuitul *a invocat* tot felul de motive justificative.
riguros : A analizat totul în mod *riguros.*
viguros : Este un lăstar *viguros.*
afluență : La expoziție este o mare *afluență* de vizitatori.
influență : Are o mare *influență* asupra prietenului său.
eminent : Este un student *eminent.*
iminent : Traversînd strada astfel, pericolul de accident e *iminent.*
aluzie : A făcut *aluzie* la meritele lui anterioare.
iluzie : Îmbogățirea rapidă este pentru mulți o *iluzie.*

IV. Stabiliți formele corecte* : *aceeași* părere (aceiași părere)
însăși ideea (însăși ideia)
același om (acelaș om)
creînd (creind)
eu *însumi* (eu însuși).

* Forma corectă este cea subliniată.

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea „Ovidius" Constanța, Litere, Drept, 1992

1. Analiza sintactică a frazei ; despărțirea în propoziții, calificarea propozițiilor și raporturile dintre ele.

Nu e cu putință[1] / (ca) **un popor** *(să) se bucure* de formele din afară ale unei culturi mai înalte[2] / (și) *să urmeze* totodată înlăuntru apucăturile barbariei[3] / (și)[4] / (fiindcă)[5] / *(să) dai înapoi*[6] / *e cu neputință*,[5] / nouă *nu* ne *rămîne* pentru existența noastră națională altă **alternativă**[4] / (decît *să*) *cerem* de la clasele noastre culte atîta conștiință[7] / (cîtă) *trebuie*[8] / *(să)* o *aibă*[9] / și atîta știință[7] / (cîtă) o *pot* avea.[10] /

(Titu Maiorescu)

1. *Nu e cu putință* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_3.
2. *ca un popor să se bucure de formele din afară ale unei culturi mai înalte* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală „nu e cu putință" din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca...să*.
3. *și să urmeze totodată înlăuntru apucăturile barbariei* = propoziție subordonată subiectivă față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă (cu valoare adversativă) *și*.
4. *și ... nouă nu ne rămîne pentru existența noastră națională altă alternativă* = propoziție principală, coordonată prin conjuncția copulativă *și* cu P_1, regentă pentru P_5 și P_7.
5. *fiindcă... e cu neputință* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *fiindcă*, regentă pentru P_6.
6. *să dai înapoi* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *e cu neputință* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*.
7. *decît să cerem de la clasele noastre culte atîta conștiință... și atîta știință* = propoziție subordonată circumstanțială de excepție față de P_4, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *decît să*, regentă pentru P_8 și P_{10}.
8. *cîtă trebuie* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *conștiință* din P_7, introdusă prin pronumele relativ simplu *cîtă*, regentă pentru P_9.
9. *să o aibă* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuie* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*.
10. *cîtă o pot avea* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *știință* din P_7, introdusă prin pronumele relativ simplu *cîtă*.

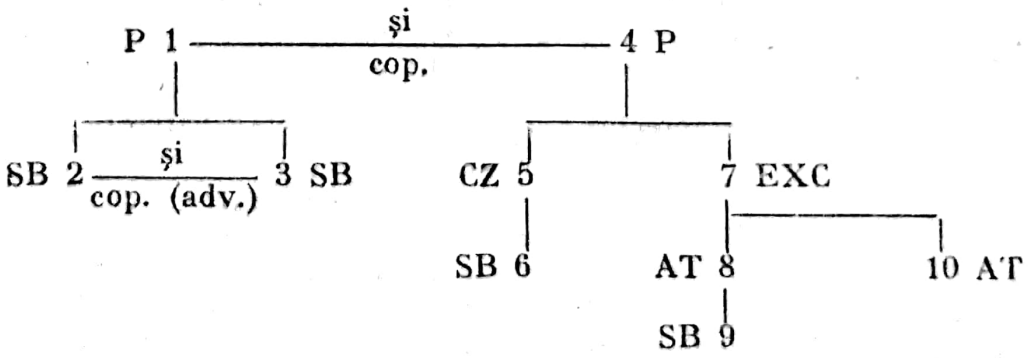

Scanned with OKEN Scanner

2. Analiza morfologică și sintactică a cuvintelor subliniate :

nu e cu putință = expresie verbală impersonală cu funcție de predicat nominal, formată din :

nu e = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, formă de persoana a III-a, singular, precedat de adverbul de mod de negație *nu* ;

cu putință = locuțiune adverbială de mod, nume predicativ.

un popor = substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*, subiect.

ca...să = conjuncție subordonatoare compusă, fără funcție sintactică de parte de propoziție ; introduce o subiectivă.

să se bucure = verb predicativ personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv, formă neaccentuată în Ac. —, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

de formele = substantiv comun, simplu, feminin, plural, Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*, complement indirect.

din afară = adverb de loc, precedat de prepoziție, atribut adverbial.

ale unei culturi = substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv, precedat de articolul posesiv (sau genitival) „ale", articulat cu articolul nehotărît proclitic *unei*, atribut substantival genitival.

mai înalte = adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, genitiv, gradul comparativ de superioritate, atribut adjectival.

nouă = pronume personal, formă accentuată, persoana I, plural, dativ, complement indirect, reluat prin forma neaccentuată *ne*.

ne = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, plural, dativ, complement indirect care reia complementul indirect *nouă*.

nu ... rămîne = verb predicativ impersonal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de persoana a III-a, singular, predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*

pentru existența = substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *pentru*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, complement indirect cu nuanță de scop.

noastră = adjectiv pronominal posesiv, ține locul unor posesori de persoana I plural, are formă acordată cu substantivul *existența* : feminin, singular, acuzativ, atribut adjectival.

națională = adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, acuzativ, pozitiv, atribut adjectival.

altă = adjectiv pronominal nehotărît simplu, feminin, singular, nominativ, atribut adjectival.

alternativă = substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, nearticulat, subiect.

3. *Propoziția subordonată concesivă*

Definiție și scurtă caracterizare

Propoziția subordonată circumstanțială concesivă (CV) arată o împrejurare capabilă să împiedice realizarea acțiunii sau existența însușirii din regentă, dar nu o împiedică.

Propoziția concesivă corespunde complementului concesiv.

Scanned with OKEN Scanner

După caracterul real sau ipotetic al piedicii care se opune realizării acțiunii din regentă, concesivele sînt de două feluri :

a) *propriu-zise* — în care acțiunea din regentă se îndeplinește, deși există o piedică :

CV P

(Deși) mănîncă foarte mult,[1] / totuși nu se îngrașă.[2] /

b) *ipotetice (sau condiționale)* — în care acțiunea din regentă s-ar realiza în ciuda piedicii din concesivă :

CV P

(Chiar dacă) m-aș îmbolnăvi,[1] / eu totuși aș veni.[2] /

Elemente de relație și elemente corelative

Unele elemente de relație sînt specifice concesivei propriu-zise :

a) conjuncții : *deși, dacă, de, că* (ultimele trei fiind specifice exprimării populare) ;

b) locuțiuni conjuncționale : *cu toate că, măcar că, chit că, fără (ca) să.*

CV P

(Deși) am dormit toată ziua,[1] / totuși mi-e somn[2]. /

(1 = CV, 2 = P)

Mama,[1] / (că) e mamă,[2] / și tot mă ceartă.[1] /

(1 = P, 2 = CV)

Lupul,[1] / (de) e lup,[2] / și tot e mai bun.[1] /

(1 = P, 2 = CV)

(Deși) bolnav,[1] / totuși nu a lipsit.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

Alte elemente de relație sînt specifice concesivei ipotetice :

a) conjuncții : *dacă, de, să.*

b) locuțiuni conjuncționale : *chiar dacă, chiar de, chiar să, măcar de, măcar să.*

(Dacă) voi nu ați veni,[1] / eu totuși nu m-aș supăra.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

(Chiar de)-ai fi rău,[1] / eu tot te-aș ierta.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

Alte elemente de relație subordonatoare sînt comune celor două tipuri de concesive :

a) pronume și adjective pronominale nehotărîte compuse cu *ori-* (*oricare, oricine, orice, oricît, oricîtă, oricîți, oricîte, orișicare* etc.) :

(Orice) s-ar întîmpla,[1] / el nu se supără.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

(Oricîte) piedici i s-au ivit în cale,[1] / el tot le-a învins.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

b) adverbe relative *cum, cît* sau nehotărîte compuse cu *ori-* (*oricum, oricît*) :

(Cum) ar face,[1] / tot nu l-ar îndupleca.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

(Oricît) de bun ar fi,[1] / tot mai greșește.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

Scanned with OKEN Scanner

Unele concesive sînt în raport de juxtapunere sau parataxă cu regentele lor :

Criticați-mă,[1] / eu tot nu fac altcumva.[2] /

(1 = CV, 2 = P)

Mănîncă,[1] / nu mănîncă,[2] / totuși se îngrașă.[3] /

(1 = COND, 2 = CV, 3 = P)

Subordonatele CV au, în regentele lor, adverbe — *tot, totuși* — sau locuțiuni adverbiale — *cu toate acestea, cu toate astea* — corelative.

Se utilizează drept corelative ale concesivei și conjuncțiile coordonatoare adversative *dar, însă* :

(Deși) mulți m-au supărat,[1] / *dar* tu nu ai zis nimic.[2] /

Topica și punctuația

Subordonatele concesive, așa cum se constată și din exemplele citate mai sus, stau de obicei înaintea regentei. De fapt, acțiunea din subordonata concesivă se petrece sau s-ar putea întîmpla, ca timp, înaintea celei din regentă. Cînd se insistă asupra acțiunii din regentă, CV stă după regentă :

Tot nu m-aș supăra,[1] / (chiar dacă) nu ai veni.[2] /

Indiferent de locul ocupat de concesivă (înaintea regentei, după regentă sau intercalată), aceasta se desparte totdeauna prin virgulă sau prin două virgule (cele intercalate).

Universitatea „Ovidius" Constanța, Birotică, 1992

1. Analiza sintactică a frazei ; despărțirea în propoziții, calificarea propozițiilor și raporturile dintre ele.

Oiță bîrsană,[1] /
(De) *ești năzdrăvană*[2] /
(Și) (de)-*a fi*[3] / *(să) mor,*
În cîmp de mohor,[4] /
Să-i *spui* lui vrîncean
Și lui ungurean[1] /
(Ca *să*) mă *îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi,[5] /
(Să) fiu tot *cu voi,*[6] /
În dosul stînii,[5] /
(Să)-mi *aud* cîinii.[7] /

(Miorița)

1. *Oiță bîrsană, ... să-i spui lui vrîncean și lui ungurean* = propoziție principală, regentă pentru P_2, P_3 și P_5.
2. *de ești năzdrăvană* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*.
3. *și de-a fi* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_4.
4. *să mor, în cîmp de mohor* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *a fi* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
5. *ca să mă îngroape aice pe-aproape în strunga de oi, ...în dosul stînii* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să spui* din P_1, introdusă prin conjuncția compusă *ca să*, regentă pentru P_6 și P_7.
6. *să fiu tot cu voi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

Scanned with OKEN Scanner

7. *să-mi aud cîinii* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

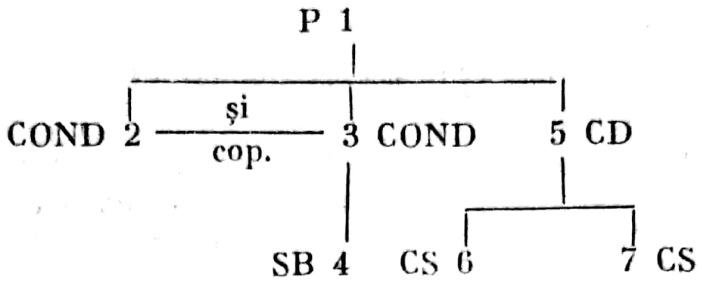

2. *Analiza predicatelor*

ești năzdrăvană = predicat nominal format din :
ești = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular ;
năzdrăvană = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, nominativ, pozitiv.

a fi = predicat verbal exprimat prin verb predicativ impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ viitor — formă populară —, are formă de persoana a III-a, singular.

să mor = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular.

să spui = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent cu valoare de imperativ, persoana a II-a, singular.

să îngroape = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular.

să fiu cu voi = predicat nominal format din verb copulativ personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular și nume predicativ exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a II-a, plural, acuzativ precedat de prepoziția *cu*.

să(-mi) aud = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea a IV-a, diateza activă pronominală — marcată prin pronumele reflexiv *mi*, formă neaccentuată, în dativ posesiv, cu funcție de atribut pronominal în dativ pe lîngă substantivul *cîinii* —, tranzitiv, conjunctiv prezent, persoana I, singular.

3. *Complementul direct* (caracteristici și exemple)

Complementul direct este partea secundară de propoziție care arată asupra cărui obiect se exercită direct acțiunea exprimată de cuvîntul determinat.

Complementul direct are ca regent : un verb tranzitiv (la moduri personale sau nepersonale : „vedem **casele** ; văzîndu-**l** ; a-**l** vedea"), o locuțiune verbală tranzitivă (al cărei verb este la un mod personal sau nepersonal : „a băgat de seamă **ceva** ; băgînd de seamă **ceva**") sau o interjecție predicativă (**iată, iacă, na, zău** etc. : „**Iată cartea**").

Complementul direct este exprimat prin substantive, pronume, numerale cu valoare substantivală, cu sau fără prepoziția *pe* : „Privește **munții** ; Iată-**l pe Ion** ; **mă** vede ; privește **pe acela** ; **nimica** n-oi strica ; **pe cine** ajutăm ; **pe care îl** îngrijea ; **pe toate celelalte le** vede ; îi ajută **pe amîndoi** ; cunoști **mii**

Scanned with OKEN Scanner

de oameni ; **pe al treilea** îl întoarseră ; să ia **unsprezece**"). Este exprimat, de asemenea, prin verbe la modul infinitiv, gerunziu și supin („... **a vorbi** de la dînsa am învățat ; văd **venind** o mașină ; avem **de discutat**"), precum și prin adjective sau locuțiuni adjectivale substantivate, precedate de prepoziția **pe** („Sprijină **pe cel slab** ; Ajută-**l pe cel din urmă**"), ori prin interjecții („Auzim deodată **trosc** !").

În vorbirea familiară sau populară, complementul direct este exprimat prin substantive precedate de prepoziția **la** cu valoare cantitativă : „Am mîncat **la mere** !" ; „Am văzut **la lume** !" etc.

Unele verbe au două complemente directe care răspund, concomitent, la cele două întrebări diferite (pe cine ?, ce ?) : *a* **învăța**, *a* **întreba**, *a* **sfătui**, *a* **povățui**, *a* **ruga**, *a* **examina** etc., chiar și **a trece** „a traversa" : „El **mă** întreabă **ceva** ; El roagă **părinții ceva**". Aceste verbe rămîn tranzitive cu un singur complement cînd trec la diateza reflexivă cu acuzativul sau la diateza pasivă : „... el se întreabă **ceva** ; noi **sîntem întrebați ceva**". Celelalte verbe care au un singur complement direct, dacă trec la forma pasivă sau reflexivă cu acuzativul, devin intranzitive.

În analiza complementelor directe, o problemă oarecum dificilă o constituie reluarea și anticiparea unui complement (sau a unei CD) prin formele neaccentuate de acuzativ ale pronumelor personale : „**îl** ajut pe el ; **o** văd pe Ileana ; pe mine nu **mă** supără ; pe ea **o** ajutăm". Aceste complemente nu trebuie confundate cu cele două complemente ale verbelor cu dublă tranzitivitate, pentru că, de fapt, este un singur complement direct (exprimat prin substantiv, prin pronume accentuate, prin numerale etc.) care este anticipat sau reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui, care răspunde la aceeași întrebare.

Una dintre confuziile frecvente făcute de elevi este cea din propoziții de felul : „Mergi *pe* **drumurile** tale ; Iei **pe umeri** alta ; Îi pierzi **pe drum** ; Te superi **pe mine** ; Sînt supărat **pe tine** etc., în care substantivele subliniate, precedate de prepoziția **pe**, sînt considerate complemente directe, nu complemente circumstanțiale de loc, iar pronumele personale, forme accentuate precedate de prepoziția **pe**, sînt considerate complemente directe în loc de complemente indirecte (care determină un verb reflexiv cu pronumele în Ac. și, respectiv, un adjectiv provenit din participiu).

Universitatea „Ovidius" Constanța,
Educație Fizică, 1992

1. Analiza sintactică a frazei : despărțirea în propoziții, calificarea propozițiilor și raporturile dintre ele ;

„*Ar fi fost cuminte*[1] / *(să) se abată* în dreapta ori în stînga[1] / (și) *(să) se ascundă* în pădurea[3] / (care) *stăpînea* pretutindeni, deopotrivă de întunecos.[4] / (Dar) **Păunaș** *se deșteptase*[5] / (și) *începuse*[6] / *(să) plîngă*[7] / (și) i *se părea* Agripinei[8] / (că) numai **vuietul** pîrîului *acoperea* destul de bine țipetele lui.[9] / (Gala Galaction)

1. *Ar fi fost cuminte* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_3.
2. *să se abată în dreapta ori în stînga* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*.

Scanned with OKEN Scanner

3. *și să se ascundă în pădurea* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_4.
4. *care stăpînea pretutindeni, deopotrivă de întunecos* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *pădurea* din P_3, introdusă prin pronumele relativ *care*.
5. *Dar Păunaș se deșteptase* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția adversativă *dar*.
6. *și începuse* = propoziție principală, coordonată cu P_5 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_7.
7. *să plîngă* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *începuse* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
8. *și i se părea Agripinei* = propoziție principală, coordonată cu P_6 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_9.
9. *că numai vuietul pîrîului acoperea destul de bine țipetele lui* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *se părea* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*.

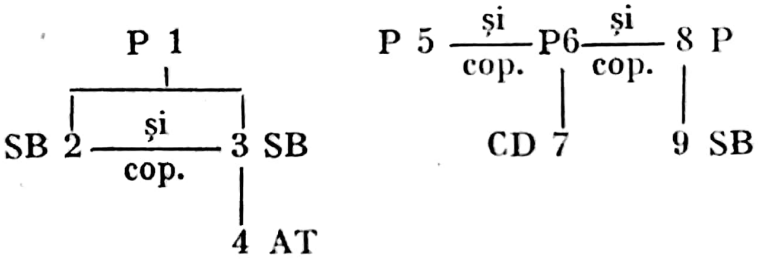

2. *Analiza predicatelor :*

ar fi fost cuminte = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală formată din :

ar fi fost = verb copulativ impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, condițional optativ perfect, are formă de persoana a III-a, singular ;

cuminte = nume predicativ exprimat prin adverb de mod simplu, gradul pozitiv, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale.

să se abată = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv, formă neaccentuată în Ac. — intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular.

să se ascundă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. — intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular.

stăpînea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ imperfect, persoana a III-a, singular.

se deșteptase = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. — intranzitiv, dar la diateza activă *a deștepta* este tranzitiv, indicativ, m.m.ca perfect, persoana a III-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

să plîngă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, perfect, persoana a III-a, singular.

se părea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a II-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, indicativ imperfect, are formă de persoana a III-a, singular.

acoperea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

3. Alcătuiți nouă propoziții cu subiecte exprimate prin diferite părți de vorbire :

— *substantiv în N* = Îmi place *munca.*
— *substantiv în Ac.* = A venit *la lume !*
— *adjectiv substantivat* = *Cei mai buni* vor reuși.
— *pronume personal* = *Ei* sînt cei mai buni.
— *pronume posesiv* = *Ai tăi* se duc duminica la țară.
— *pronume interogativ* = *Ce* se întîmplă aici ? etc.
— *numeral* = *Amîndoi* sînt foarte buni.
— *verb la infinitiv* = E ușor *a scrie* versuri.
— *verb la supin* = E ușor *de zis.*

Universitatea Galați, Litere (Română A), 1992

I. 1. Identificați fenomenele fonetice din cuvintele : *meargă, lăcrimioară, soare, spuneau, știință, respectuos.*

2. Precizați regula după care se despart în silabe cuvintele : *acru, artă, dreptunghi, inegal, împreună, punctaj, sculptor, somptuos, tigroaică, al treilea.*

II. Găsiți sinonimele cuvintelor : *apogeu, asfințit, certitudine, destin, a dobîndi, hrană, a învinge, podoabă, a săvîrși, speranță.*

Ilustrați sinonimia prin enunțuri scurte.

III. Funcțiile sintactice ale pronumelui personal. Enumerare și exemple.

IV. 1. Să se facă analiza sintactică a frazei și analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate : „Domnule, îmi zisese părintele *Ghermănuță la plecare,* nu era rău să mai fi zăbovit *dumneavoastră cîteva zile* la noi, că-i tocmai la primenitul luminii și vremea poate să se schimbe ; și de v-a apuca ploaia-n pădure, apoi are să vă fie greu de tot ; și, mai ales, cum nu cunoașteți dumneavoastră drumul se poate *întîmpla* să rătăciți, că potecile se taie și se încrucișează între ele ...“

(C. Hogaș — *În munții Neamțului*)

2. Construiți cîte o frază pentru fiecare din schemele : vezi schemele IV. 2, de la p. 222.

Rezolvare :

I. 1. Identificați fenomenele fonetice din cuvintele :

meargă : -ea = diftong ascendent, alcătuit din semivocala *e* și vocala *a.*
lăcrimioară : -ioa- = triftong alcătuit din semivocalele *i* și *o*, precum și din vocala *a.*
soare : -oa- = diftong ascendent, alcătuit din semivocala *o* și vocala *a.*
spuneau : -eau- = triftong alcătuit din semivocala *e*, vocala *a* și semivocala *u.*
știință : -ii- = două vocale în hiat *(ști-in).*
respectuos : -uo- = două vocale în hiat *(tu-os).*

Scanned with OKEN Scanner

I. 2. Precizați regula după care se despart în silabe cuvintele :

a-cru : două consoane între vocale, a doua fiind *l* sau *r*, trec în silaba următoare — este o excepție de la regulă.

ar-tă : două consoane între două vocale se despart în silabe diferite — este regulă.

drept-unghi : cuvîntul compus din două elemente — regula cuvintelor compuse.

in-e-gal : la cuvintele derivate se despart elementele constitutive în silabele corespunzătoare *(in + egal)*.

îm-pre-u-nă : trei consoane între două vocale — prima rămîne, celelalte două trec în silaba următoare *(îm-pre)* — este regulă ;
— două vocale se despart în silabe diferite — regula hiatului — *(pre-u)* ;
— o consoană între două vocale trece în silaba următoare *(u-nă)*.

punc-taj : trei consoane între două vocale ; este despărțit grupul *ct*, astfel că în prima silabă rămîn două consoane, iar în a doua una singură — este o excepție de la regulă.

sculp-tor : trei consoane între două vocale cu grupul *pt* care se desparte, astfel încît două consoane rămîn în prima silabă, iar a treia trece în silaba următoare — este o excepție de la regulă.

somp-tu-os : excepție de la regula a treia (so*mp-t*u) ;
— regula hiatului : două vocale alăturate se despart în silabe diferite (t*u-o*s).

ti-groai-că : — excepție de la regulă : două consoane în care a doua este *l* sau *r* trec amîndouă în silaba următoare (ti-*gro*ai) ;
— o consoană între două vocale (sau între un diftong ori triftong și o vocală) trece în silaba următoare (groai-că).

al trei-lea : numeralul ordinal este *cuvînt compus* din numeralul cardinal propriu-zis *trei* și desinența *-lea* (de fapt articolul hotărît enclitic *le* și particula deictică *a*).

II. Găsiți sinonimele cuvintelor. Ilustrați sinonimia prin enunțuri scurte :

apogeu = culme
Cariera lui a ajuns *la apogeu (la culme)*.

certitudine = convingere, siguranță
Avem *certitudinea (siguranța)* căii alese.

destin = soartă, predestinare
Destinul (soarta) lui a fost să fie poet.

a dobîndi = a obține, a căpăta ; a procura ; a cîștiga
A dobîndit (a obținut) tot ce a cerut. *A dobîndit* independența.
Vei dobîndi (vei căpăta) ce vrei, cu o condiție ...

hrană = aliment, mîncare, masă
A luat ca *hrană (mîncare)* ce a vrut.
A servit drept *hrană (masă)* pentru vulturi.

a învinge = a birui, a înfrînge, a întrece, a înfrîna, a doborî
Vom *învinge (vom birui, vom întrece)* toate echipele.
Ne *vom birui* (ne *vom înfrîna)* timiditatea.
L-*a învins (l-a doborît)* oboseala.

podoabă = decor, ornament, găteală, bijuterie
Obiectele de *podoabă (ornament)* sînt foarte apreciate.

a săvîrși = a efectua, a îndeplini, a executa, a comite
A *săvîrșit (a îndeplinit)* toate însărcinările.
A săvîrșit (a comis) un accident.

Scanned with OKEN Scanner

speranță = nădejde, credință
Speranțele (nădejdile) noastre s-au spulberat.
Mai am destulă *speranță (credință).*

III. Funcțiile sintactice ale pronumelui personal. Enumerare și exemple.
Subiect: *Noi* vom reuși la facultate.
Nume predicativ: în N: Voi sînteți *voi.*
în G: Caietul este *al lui.*
în Ac.: Tu nu ești *ca mine.*
Atribut pronominal: genitival: Grijile *lui* sînt mari.
prepozițional: în G: Obiectele *din fața lui* sînt curate.
în D: Reușita *datorită ție* ne-a bucurat.
în Ac.: Caietele *de lîngă mine* sînt curate.
apozițional: Maria, *adică ea,* este studentă.
în dativ: În sufletu-*i* curat citesc iubirea.
Complement direct: Te ajut *pe tine.*
Complement indirect: în D: *Îi* scriu *lui.*
în Ac.: Mă gîndesc *la tine.*
în G: V-ați ridicat *împotriva lui.*
Complementul de agent: Vom fi primiți *de tine.*
Complement circumstanțial: de loc: Mergem *pînă la el.* Stă *în fața lui.*
de timp: A venit la școală *înaintea lor.*
de mod: Sîntem mai buni *decît voi.*
de cauză: N-a venit *din cauza lui.*

IV. 1. Să se facă analiza frazei și analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate.

Domnule,[1] / îmi *zisese* **părintele** Ghermănuță la plecare,[2] / *nu era rău*[1] / *(să)* mai *fi zăbovit* **dumneavoastră** cîteva zile la noi,[3] / (că)-*i* tocmai la primenitul luminii[4] / (și) **vremea** *poate*[5] / *(să) se schimbe,*[6] / (și)[7] / (de) v-*a apuca* **ploaia-n** pădure,[8] / apoi *are să* vă *fie greu de tot*;[7] / (și), mai ales,[9] / (cum) *nu cunoașteți* **dumneavoastră** drumul,[10] / *se poate* **întîmpla**[9] / *(să) rătăciți,*[11] / (că) **potecile** *se taie*[12] / (și) *se încrucișează* între ele...[13] /

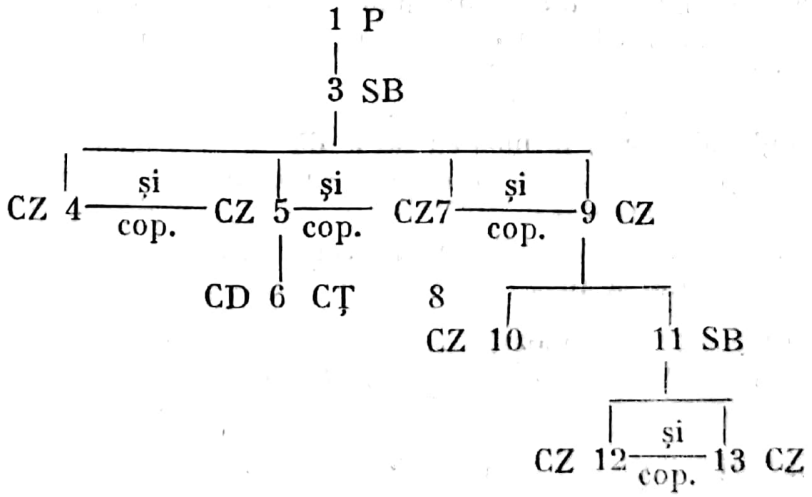

Prop. nr. 2 = P incidentă

Ghermănuță = atribut substantival apozițional — apoziție simplă — exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, nominativ.
la plecare = complement circumstanțial de timp exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă „la", nearticulat.

Scanned with OKEN Scanner

dumneavoastră = subiect exprimat prin pronume personal de politețe, persoana a doua, plural, nominativ.
cîteva = atribut adjectival exprimat prin adjectiv nehotărît compus, acordat cu substantivul *zile:* feminin, plural, acuzativ.
întîmpla = subiect al verbului impersonal *se poate,* exprimat prin verb predicativ, impersonal,diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se* subînțeles —, intranzitiv, infinitiv prezent.

IV. 2. Construiți cîte o frază pentru fiecare din schemele date :

1) (Ce) *știm* foarte bine[1] / *este*[2] / (că) *nu știm* nimic.[3] /

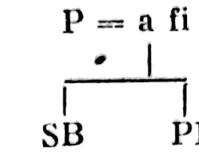

2. a) (Dacă) *învățăm*[1] / *este*[2] / (pentru că) ne *place.*[3] /

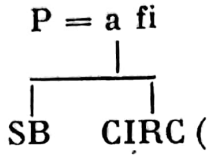

2. b) (Dacă) *învățăm*[1] / *este*[2] / (pentru ca *să*) *reușim.*[3] /

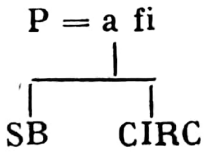

Universitatea Galați, Litere (Română B), 1992

I. Textul următor este transcris fără semnele necesare de punctuație și de ortografie. Puneți acolo unde trebuie aceste semne.

Îndată ce țăranul se ivește arendașul roșu de furie începe săi strige
Opincarule mămăligarule țopîrlanule să mă dai tu pe mine în vileag
Se apropie încet de el și începe săi care la pumni în cap
Subprefectul zice cu blîndețe
Cocoane Arghir cocoane Arghir
Însă Arendașul e prea mînios ca săl audă
Dă înainte și tocmai după ce obosește iese pe ușă răcnind
Să te saturi de cercetare
Cînd țăranul își mai vine în fire subprefectul îl întreabă
Ei i-a spune cum a fost

II. Alcătuiți cîte o propoziție sau cîte o frază cu fiecare din cuvintele : *familiar, familial, literar, literal, temporar, temporal, originar, original, solitar, solidar.*

III. Analizați sintactic și morfologic textul :
„Arabii au dovedit că uneori a modifica înseamnă a crea."

REZOLVARE :

I. Corectarea textului :
„Îndată ce țăranul se ivește, arendașul, roșu de furie, începe să-i strige :
— Opincarule, mămăligarule, țopîrlanule, să mă dai tu pe mine în vileag ?! ...

Scanned with OKEN Scanner

Se apropie încet de el și începe să-i care la pumni în cap.

Subprefectul zice cu blîndețe :

— Cocoane Arghir, cocoane Arghir...

Însă arendașul e prea furios ca să-l audă. Dă înainte și, tocmai după ce obosește, iese pe ușă răcnind :

— Să te saturi de cercetare!

Cînd țăranul își mai vine în fire, subprefectul îl întreabă :

— Ei, ia spune cum a fost..."

II. Alcătuiți propoziții sau fraze cu cuvintele (paronimele) :

familiar : Peisajul acesta îmi este *familiar.*

familial : Este o problemă *familială,* nu e o problemă de serviciu.

literar : Este o operă *literară,* de ficțiune.

literal : Citat *literal,* textul nu va avea greșeli de tipar.

temporar : A fost o întrerupere *temporară* de curent.

temporal : Fraza are și o propoziție *temporală.*

originar : Defectul lui este *originar.*

original : Modelul rochiei este *original.*

solitar : Individul era *solitar,* ca un lup.

solidar : Fiindcă am greșit toți, vom fi *solidari* la plată.

III. Analizați sintactic și morfologic textul :

Arabii *au dovedit*[1] / (că) uneori **a modifica** *înseamnă a crea.*[2] /

1. Propoziție principală regentă pentru P_2.

2. Propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *au dovedit* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că.*

arabii = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i.*

au dovedit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, plural.

că = conjuncție subordonatoare, introduce completiva directă nr. 2.

uneori = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp compus.

a modifica = subiect exprimat prin verb nepersonal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

înseamnă a crea = predicat nominal alcătuit din :

înseamnă = verb copulativ, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, persoana a III-a, singular ;

a crea = nume predicativ exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

Universitatea Oradea, Litere, 1992

1. Analizați sintactic fraza de mai jos ; întocmiți și schema :

Bucuria[1] / (pe care) o *aveai* în momentul[2] / (cînd) **tot**[3] / (ce)-*ți puseseși în gînd*[4] / *se realizase,*[3] / (chiar dacă) **intenția** unora *era*[5] / (ca) **totul** *(să) rămînă*[6] / *(cum) a fost,*[7] / *devenise* așa de *mare,*[1] / (ca și cînd)[8] / **(ceea ce)** *se petrecuse*[9] / *nu era un lucru* firesc și posibil[8] / **(oricui)** își *face* datoria.[10] /

1. *Bucuria ... devenise așa de mare* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_8.

Scanned with OKEN Scanner

2. *pe care o aveai în momentul* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *bucuria* din P_1, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziția *pe*, regentă pentru P_3.
3. *cînd tot ... se realizase* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *momentul* din P_2, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P_4 și P_5.
4. *ce-ți puseseși în gînd* = propoziție subordonată atributivă față de pronumele nehotărît *tot* din P_3, introdusă prin pronumele relativ *ce*.
5. *chiar dacă intenția unora era* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de verbul *se realizase* din P_3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *chiar dacă*, regentă pentru P_6.
6. *ca totul să rămînă* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *era* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca...să*, regentă pentru P_7.
7. *cum a fost* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *să rămînă* din P_6, introdusă prin adverbul relativ *cum*.
8. *ca și cînd ... nu era un lucru firesc și posibil* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de P_1, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *ca și cînd*, regentă pentru P_9 și P_{10}.
9. *ceea ce se petrecuse* = propoziție subordonată subiectivă față de P_8, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*.
10. *oricui își face datoria* = propoziție subordonată completivă indirectă față de adjectivele *firesc și posibil* din P_8, introdusă prin pronumele nehotărît *oricine* în dativ.

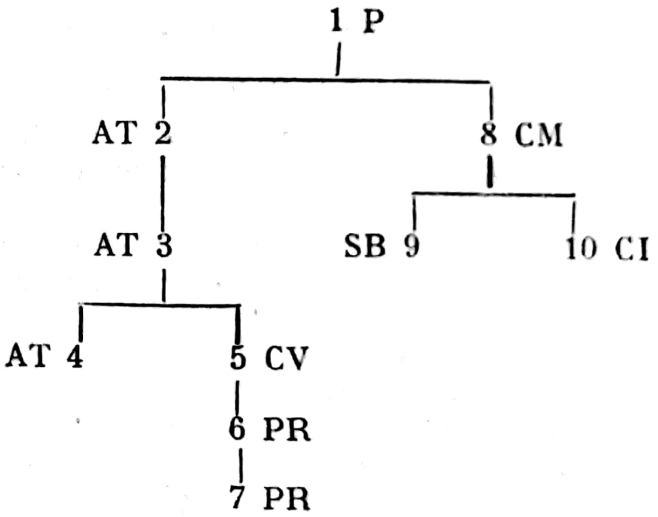

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în text :

bucuria = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

pe care = complement direct — reluat prin forma neaccentuată a pronumelui personal *o* — exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *bucurie* : feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *pe*, în frază este element subordonator care introduce o atributivă.

o = complement direct — care reia complementul direct *pe care* —, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, acuzativ.

aveai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ imperfect, persoana a II-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

în momentul = complement circumstanțial de timp exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *în*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

tot = subiect exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat și adjectiv variabil cu două terminații substantivat — singular, nominativ.

ce = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, ține locul pronumelui nehotărît *tot* : singular, acuzativ, în frază este element subordonator care introduce o atributivă.

intenția = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

unora = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume nehotărît simplu, plural, genitiv.

era = predicat nominal incomplet — al cărui nume predicativ este propoziția predicativă nr. 6 — exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ imperfect, persoana a III-a, singular.

totul = subiect exprimat prin substantiv comun, neutru, provenit din adjectiv sau din pronume nehotărît prin schimbarea valorii gramaticale, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

să rămînă = predicat nominal incomplet — al cărui nume predicativ este propoziția predicativă nr. 7 —, format din verbul copulativ „a rămîne", conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana III-a, singular.

cum a fost = predicat nominal format din :

cum = nume predicativ exprimat prin adverb de mod, relativ, în frază este element subordonator care introduce predicativa nr. 7 ;

a fost = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

nu era un lucru = predicat nominal format din :

nu era = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ; are formă negativă — precedat de adverbul de mod de negație *nu* ;

un lucru = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, nominativ, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*.

firesc și posibil = atribut adjectival multiplu, format din două atribute adjectivale simple, coordonate prin conjuncția copulativă *și*, exprimate prin adjective variabile cu două terminații, neutru, plural, nominativ, gradul pozitiv.

3. PREPOZIȚIA

Este o parte de vorbire neflexibilă care apare numai în propoziție ca element de relație subordonator între un atribut și părțile de vorbire pe care acesta le determină (substantiv, pronume, numeral) sau între un complement și părțile de vorbire pe care acesta le determină (verb, adverb, adjectiv, interjecție).

Prepoziția precedă diferite părți de vorbire : substantivul, pronumele, numeralul cu valoare substantivală, unele adjective — tuturor impunîndu-le

Scanned with OKEN Scanner

un anumit caz (G, D, Ac.). În fața verbelor la supin prepoziția este un morfem, un element de structură a acestui mod nepredicativ. Precedă, de asemenea, verbe la infinitiv și adverbe.

Prepozițiile sînt :

— *simple : cu, în, fără, sub, spre, către, lîngă, între, printre, dintre, întru, dintru, printru, contra, împotriva, contrar, conform* etc. ;

— *compuse : de la, de lîngă, de către, de printre, de-a, spre a, fără de, de pe sub, despre, dinspre, înspre* etc.

Există și foarte multe *locuțiuni prepoziționale :*

— formate din substantive sau adverbe „articulate" precedate de una sau mai multe prepoziții :

în fața, în jurul, din cauza, din pricina, de-a lungul, de-a curmezișul, de jur-împrejurul, în ciuda, în pofida, în dreapta etc. ;

— formate din substantive sau adverbe nearticulate urmate de prepoziții (uneori și precedate) : *față de, împreună cu, alături de, înainte de, în caz de, în jur de, din cauză de, din pricină de* etc. ;

— formate din pronumele nehotărît *tot* precedat de prepoziția *cu : cu tot, cu toată, cu toți, cu toate.*

Prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cer un anumit caz, au deci un regim cazual, sînt morfeme ale unui anumit caz (de aceea le vom menționa în analiză imediat după ce specificăm cazul substantivului sau substitutului acestuia) :

— cele mai multe cer cazul *acuzativ :*

cu, în, pe, la, către, fără de, în jur de, înspre, din cauză de, împreună cu, în caz de etc.

Acuzativul este cerut și de adverbele de mod comparativ cu valoare de prepoziție : *ca, cît, decît :*

ca mine, cît tine, decît mine (pronume personale în acuzativ precedate de adverbele de mod comparativ cu valoare de prepoziție).

— multe prepoziții și locuțiuni prepoziționale cer cazul *genitiv :*

contra, împotriva, asupra, deasupra, înaintea, înăuntrul, în fața, din fața, din cauza, în ciuda, de-a lungul etc.

— cîteva prepoziții cer cazul dativ : *grație, mulțumită* (provenite din substantive), *contrar, conform, aidoma* (provenite din adverbe), *datorită* (provenită din verb la participiu).

Universitatea Oradea, Teologie-Litere, 1992

I. Analizați sintactic fraza de mai jos ; întocmiți și schema :

Întîi *nu* se *putea* povesti **tristețea**[1] / **(care)** îi *mîna* pașii,[2] / (cu toate că) *plecase* de la acest Isosică cu speranța[3] / (că) *nu va ajunge*[4] / *(să)* i *se întîmple*[5] / **(ceea ce)** *fusese amenințat*[6] / (că) i *se va întîmpla,*[7] / (dacă) *va continua*[8] / *(să) se vadă* cu prietenii lui[9] / (și) *(să) discute* cu ei[10] / (ce) le *plăcea* la fiecare[11] / *(să) discute,*[12] / adică *(să) fie* **toți** *ridicați* de șeful de post.[13] /

1. *Întîi nu se putea povesti tristețea* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_3.

2. *care îi mîna pașii* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *tristețea* din P_1, introdusă prin pronumele relativ *care*.
3. *cu toate că plecase de la acest Isosică cu speranța* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de P_1, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *cu toate că*, regentă pentru P_4.
4. *că nu va ajunge* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *speranța* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_5.
5. *să i se întîmple* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *va ajunge* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_6.
6. *ceea ce fusese amenințat* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *să se întîmple* din P_5, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*, regentă pentru P_7 (și P_{13}).

   Notă: Pronumele relativ compus *ceea ce* introduce P_6, dar este subiect al verbului impersonal *se va întîmpla* din P_7. P_{13} este APOZ. care explică pron. *ceea ce*. În acest caz, P_{13} depinde formal de P_6, dar, de fapt, se referă la conținutul prop. nr. 7 : „că i se va întîmpla ceea ce,[7] / adică ...[13] /".
7. *că i se va întîmpla* = propoziție subordonată completivă indirectă față de verbul la diateza pasivă *fusese amenințat* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_8 și P_{13}.
8. *dacă va continua* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P_9 și P_{10}.
9. *să se vadă cu prietenii lui* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv personal *va continua* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
10. *și să discute cu ei* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *va continua* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_9 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_{11}.

    Notă: Verbul *a continua* din P_8 este predicativ, personal, cu sensul „*el* va duce mai departe ceva" — de aceea P_9 și P_{10} sînt CD.

    În alte situații, are valoare impersonală „se va continua", „se va prelungi" — deci P_9 și P_{10} ar fi fost SB, *dar nu sînt SB* pentru că verbul *a continua* este personal, nu impersonal.
11. *ce le plăcea la fiecare* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *să discute* din P_{10}, introdusă prin pronumele relativ *ce*, regentă pentru P_{12}.
12. *să discute* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *plăcea* din P_{11}, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

    Notă: Pronumele *ce* introduce P_{11}, dar are funcție de complement direct în P_{12} față de verbul tranzitiv *să discute*.
13. *adică să fie toți ridicați de șeful de post* = propoziție subordonată apozitivă față de pronumele relativ *ceea ce* din $P_6(P_7)$, introdusă prin conjuncția *să*, precedată de adverbul de mod explicativ *adică*.

Scanned with OKEN Scanner

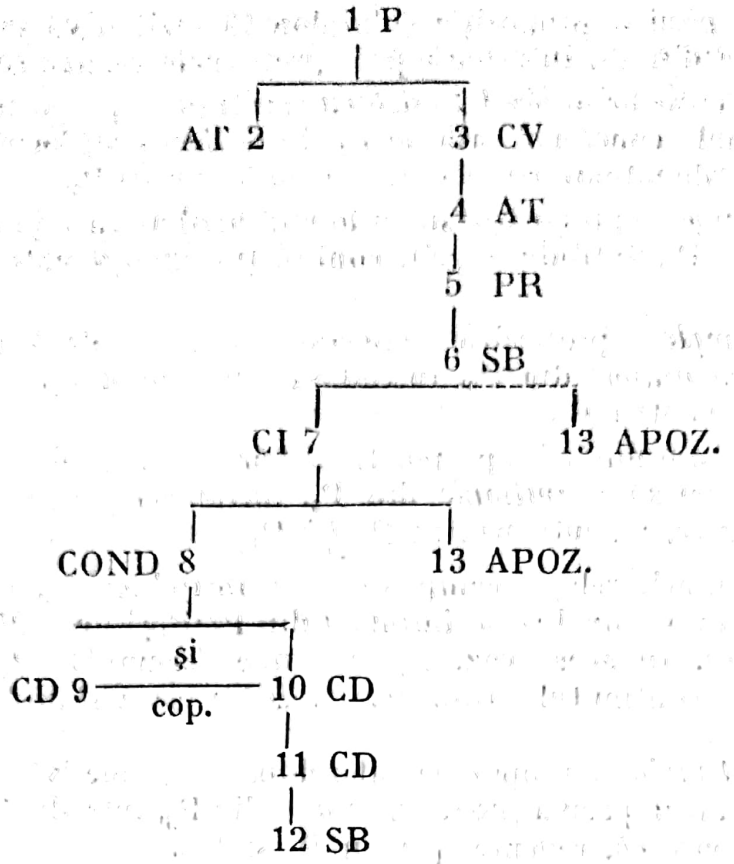

II. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în text :

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *tristețea* : feminin, singular, nominativ ; în frază este element subordonator care introduce AT nr. 2.

pașii = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

plecase = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfectul, persoana a III-a, singular.

acest = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, masculin, singular, acuzativ.

cu prietenii = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *cu*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, genitiv.

să fie ridicați = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă „a ridica" este tranzitiv —, conjunctiv prezent, persoana a III-a, plural.

toți = subiect exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat și adjectiv variabil cu două terminații substantivat —, masculin, plural, nominativ.

de șeful = complement de agent exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

de post = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

III. Atributul (vezi rezolvarea la Universitatea Iași, Drept, 1990).

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea Oradea, Colegiul Administrativ, 1992

1. Analizați sintactic fraza de mai jos și întocmiți schema :

De azi încolo (deci) *să știi*[1] / (că) *eu sînt mai mare*[2] / (și) (că) *trebuie*[3] / *(să) faci* tot[4] / (ce)-*ți zic*[5] / (pînă cînd) *ți-oi spune*[6] / (că) *ești sănătos.*[7] /

1. *De azi încolo deci să știi* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_3.
2. *că eu sînt mai mare* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să știi* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
3. *și că trebuie* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să știi* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_4.
4. *să faci tot* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuie* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_5 și P_6.
5. *ce-ți zic* = propoziție subordonată atributivă față de pronumele nehotărît *tot* din P_4, introdusă prin pronumele relativ *ce*.
6. *pînă cînd ți-oi spune* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_6, introdusă prin adverbul relativ *cînd* precedat de prepoziția *pînă*, regentă pentru P_7.
7. *că ești sănătos* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *oi spune* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele din textul „Apele curg la vale, munții urcă spre cer, culorile lumii sînt vii, iar zvonurile ei clare".

apele = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

curg = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, plural.

la vale = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *la*, nearticulat.

munții = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

urcă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, plural.

spre cer = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, precedat de prepoziția simplă *spre*, nearticulat.

culorile = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

lumii = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

sînt vii = predicat nominal alcătuit din :

sînt = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, plural ;

vii = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, plural, nominativ, pozitiv.

iar = conjuncție coordonatoare copulativă, fără funcție sintactică în propoziție, în frază leagă două propoziții principale.

zvonurile = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

Scanned with OKEN Scanner

ei = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, genitiv.

(sînt) clare = predicat nominal alcătuit din :

sînt = verb copulativ subînțeles ;

clare = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, simplu, neutru, plural, nominativ, gradul pozitiv.

3. Formarea limbii române (vezi rezolvarea la Universitatea Sibiu, Teologie Ortodoxă, 1991).

Universitatea Pitești, Litere, 1992

I. a) Exprimarea numelui predicativ în limba română :

— *substantiv* în N, G, Ac. :
Noi vom fi *studenți.*
Voi sînteți *împotriva minciunii.*
Casa este *de piatră.*

— *pronume* de diverse specii în N, G, Ac. :
Aceasta este *a mea.*
Noi sîntem *împotriva lor.*
Noi sîntem *ca aceia.*

— *adjectiv* în N :
Mult bogat ai fost odată...

— *numeral* cu valoare substantivală în N, G, Ac. :
El este *al doilea.*
El este *împotriva amîndurora.*
Noi sîntem *ca amîndoi.*

— *adverb* de mod :
Așa este acolo.
Cum este acolo ?

— *interjecție :*
E *vai* de mine !

— *verb* la un mod nepersonal :
Noi sîntem *copți* de sete.

I. b) Propoziția subordonată circumstanțială de loc (definiție, întrebări, elemente de relație, exemple) :

Subordonata circumstanțială de loc (CL) îndeplinește funcția de complement de loc pe lîngă un verb din regentă. Poate avea ca regent un verb predicativ sau copulativ la mod personal sau nepersonal, precum și o locuțiune verbală ori un adverb. Răspunde la întrebările : *unde ?, de unde ?, pe unde ?, încotro ?* etc. CL folosesc ca mijloace de legătură :

— adverbe relative : *unde, încotro, cît,* precedate sau nu de prepoziții („Mă duc *unde* vreau", „Merge *încotro* știe", „Aleargă *cît* ține cîmpia").

— adverbe nehotărîte compuse cu *ori- : oriunde, orișiunde, orideunde, oriîncotro* etc.(„Se oprește *oriunde* găsește apă").

— pronume sau adjective relative și nehotărîte compuse cu *ori-*, precedate de prepozițiile : *către, spre, înspre* etc. („Își îndreaptă privirea *către oricine* vorbește", „Întinde mîna *spre orice* e lucios").

Locul CL este după elementul regent, dar, destul de frecvent, acesta poate fi schimbat înaintea regentei. Cînd sînt după elementul regent, nu se despart prin virgulă, decît dacă în regentă se află adverbul corelativ *acolo*:

P CL
„Să te duci[1] / (unde) te trimit![2]" /

P CL
„Acolo să te duci,[1] / (unde) te trimit![2]" /

Atenție mare trebuie acordată și *CL* intercalate, care, așezate după un verb cu altă funcție decît predicat în propoziția regentă, dar înaintea predicatului regentei, trebuie așezate între virgule.

II. Se dă textul:

Într-o vreme, **Ilie** *s-a gîndit*[1] / *(să)* le *spună*[2] / (că) *nu e* chiar *așa*[3] / (cum) *zic* **ei**,[4] / (dar) *și-a dat seama*[5] / (că) **ei** *se cred* mult mai deștepți decît el[6] / (și)[7] / (dacă) *ar fi încercat*[8] / *(să)* le *arate*[9] / (că) **lucrurile** *nu stau* chiar așa,[10] / **ei** *s-ar fi supărat*,[7] / (ba) chiar l-*ar fi ocolit*[11] / (și) **Ilie** *nu voia*[12] / (ca) **ei** *(să)*-l *ocolească*,[13] / *erau prietenii* lui[14]. /

M. Preda, *Desfășurarea*)

a) Să se arate felul propozițiilor și relațiile dintre ele:

1. *Într-o vreme, Ilie s-a gîndit* = propoziție principală, regentă pentru P_2.
2. *să le spună* = propoziție subordonată completivă indirectă față de verbul intranzitiv *s-a gîndit* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_3.
3. *că nu e chiar așa* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să spună* din P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_4.
4. *cum zic ei* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de adverbul corelativ *așa* din P_3, introdusă prin adverbul relativ *cum*.
5. *dar și-a dat seama* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția adversativă *dar*, regentă pentru P_6, P_7 și P_{11}.
6. *că ei se cred mult mai deștepți decît el* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală intranzitivă *și-a dat seama* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
7. *și... ei s-ar fi supărat* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală *și-a dat seama* din P_5, coordonată cu P_6 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_8.
8. *dacă ar fi încercat* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de verbul *s-ar fi supărat* din P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P_9.
9. *să le arate* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *ar fi încercat* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{10}.
10. *că lucrurile nu stau chiar așa* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *să arate* din P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
11. *ba chiar l-ar fi ocolit* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală *și-a dat seama* din P_5, coordonată cu P_7 prin adverbul *ba* cu valoare de conjuncție adversativă.

Scanned with OKEN Scanner

12. *și Ilie nu voia* = propoziție principală, coordonată cu P_5 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_{13} și P_{14}.

13. *ca ei să-l ocolească* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *voia* din P_{12}, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca...să*.

14. *erau prietenii lui* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *(nu) voia* din P_{12}, în raport de coordonare prin juxtapunere sau parataxă cu regenta.

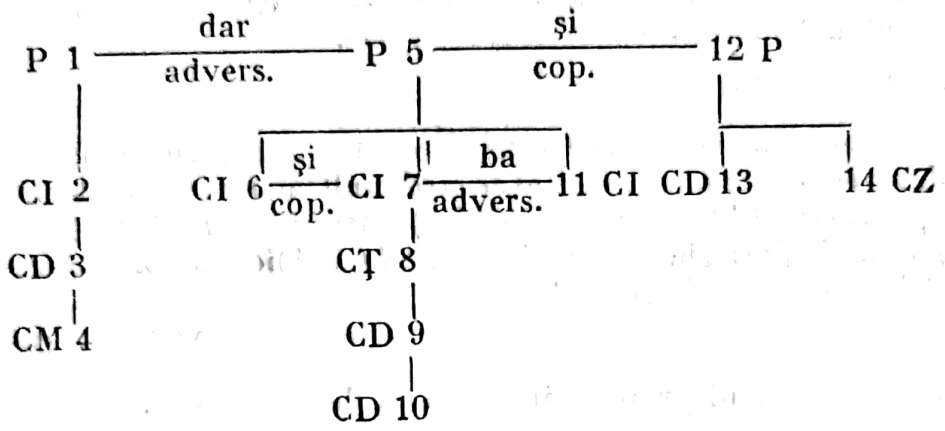

b) Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

într-o vreme = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp.

Ilie = subiect exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, nominativ.

s-a gîndit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele *se*, formă neaccentuată în Ac., — intranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

dar = conjuncție coordonatoare adversativă simplă, fără funcție sintactică, în frază leagă două propoziții principale.

și-a dat seama = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă, cu verbul la conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *și*, formă neaccentuată în dativ —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

dacă = conjuncție subordonatoare circumstanțială, fără funcție sintactică în propoziție, în frază introduce o condițională.

ar fi încercat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, condițional-optativ, perfect, persoana a III-a, singular.

ca...să = conjuncție subordonatoare compusă, fără funcție sintactică în propoziție, în frază introduce o completivă directă.

ei = subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, nominativ.

să ocolească = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, plural.

-l = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ.

Scanned with OKEN Scanner

c) Exemplificați tipurile de subordonate, altele decît cele din text, introduse prin *că*:

— *subiectivă*: Se știe[1] / (că) examenul va fi foarte greu.[2] / (1 = P, 2 = SB)
— *predicativă*: Adevărul e[1] / (că) ne vom pregăti bine.[2] / (1 = P, 2 = PR)
— *atributivă*: Nu-i convine ideea[1] / (că) timpul trece[2] (1 = P, 2 = AT)
— *circumstanțială de cauză*: N-a venit[1] / (că) n-a vrut.[2] / (1 = P, 2 = CZ)
— *circumstanțială concesivă*: Mama,[1] / (că) e mamă,[2] / și tot mă ceartă.[1] / (1 = P, 2 = CV)
— *circumstanțială consecutivă*: A învățat atît de mult[1] / (că) știe tot.[2] / (1 = P, 2 = CNS)

Universitatea Pitești, Teologie-Litere, 1992

Subiectul I:

Subordonata subiectivă (vezi rezolvarea la Universitatea Bacău, Filologie, 1990)

II. a) Se dă textul:

„*Este* de mult *știut*[1] / (că) *trebuie*[2] / *(să) fii* puțin *trist*, cu adevărat *trist* și fără motiv[3] / (ca *să*) *poți* percepe comedia.[4] / *Este o banalitate*[5] / (ce) *trebuie*[6] / *(să)*-ți *fie*[7] / (însă)[5] / *amintită*,[7] / (că) **tristețea** cea mai autentică *este a clovnilor*."[8] /

(Al. Ivasiuc, *Păsările*)

Arătați felul propozițiilor și relațiile dintre ele.

Notă: Se va scrie fiecare propoziție separat, arătînd felul ei și relația cu alte propoziții.

1. *Este de mult știut* = propoziție principală, regentă pentru P_2.
2. *că trebuie* = propoziție subordonată subiectivă față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P_3.
3. *să fii puțin trist, cu adevărat trist și fără motiv* = propoziție subordonată subiectivă față de P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_4.
4. *ca să poți percepe comedia* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*.
5. *Este o banalitate ... însă* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția adversativă *însă*, regentă pentru P_6 și P_8.
6. *ce trebuie* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *banalitate* din P_5, introdusă prin pronumele relativ *ce*, regentă pentru P_7.
7. *să-ți fie ... amintită* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuie* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
8. *că tristețea cea mai autentică este a clovnilor* = propoziție subordonată atributivă — apozitivă față de substantivul *banalitate* din P_5; poate fi interpretată și ca subiectivă a predicatului nominal *este o banalitate* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

II. b) Indicați subiectul și predicatul fiecărei propoziții și faceți analiza lor morfologică:

P 1 *predicatul*: *este știut* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă verbul *a ști* este tranzitiv, — indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

subiectul : este exprimat printr-o propoziție subiectivă (nr. 2).

P 2 *predicatul : trebuie* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, singular.
subiectul : este exprimat printr-o propoziție subiectivă (nr. 3).

P 3 *predicatul : să fii trist ... trist* = predicat nominal format din :
să fii = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, singular ;
trist ... trist = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, repetat, masculin, singular, nominativ, pozitiv.
subiectul : este inclus în desinența verbului.

P 4 *predicatul : să poți* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, singular.
subiectul : este inclus în desinența verbului.

P 5 *predicatul : este o banalitate* = predicat nominal format din :
este = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular ;
o banalitate = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, nominativ, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.
subiectul : este exprimat prin propoziția subiectivă nr. 8 sau este subînțeles, dacă P_8 este considerată AT.

P 6 *predicatul : rebuie* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, singular.
subiectul : este exprimat prin propoziția subiectivă nr. 7.

P 7 *predicatul : să fie amintită* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv, la diateza activă *a aminti* este tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.
subiectul : ce = subiect gramatical exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, ține locul substantivului *banalitate :* feminin, singular, nominativ, introduce propoziția AT nr. 6.

P 8 *predicatul : este a clovnilor* = predicat nominal format din :
este = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular ;
a clovnilor = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, genitiv, precedat de articolul posesiv (sau genital) *a*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*.
subiectul : tristețea = subiect gramatical simplu, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

II. c) Dați antonimele cuvintelor subliniate :

trist = *vesel*
fără motiv = *cu motiv*
comedia = *tragedia*
o banalitate = *o excepție*
amintită = *uitată*
tristețea = *veselia*
autentică = *falsă*

Scanned with OKEN Scanner

II. d) Explicați folosirea semnelor ortografice și de punctuație din text.

„ " = *semnele citării sau ghilimelele*, semn de punctuație, marchează redarea întocmai a unui fragment dintr-o operă.

trist, . . . trist = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre numele predicativ *trist* repetat.

comedia. = *punctul*, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul unei fraze cu propoziții enunțiative.

să-ți = *cratima*, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate : conjuncția *să* și pronumele personal în dativ *ți*.

amintită, = *virgula*, semn de punctuație, marchează pauza dintre substantivul *banalitate* și propoziția apozitivă care-l explică.

clovnilor. = *punctul*, semn de punctuație, marchează pauza de la sfîrșitul celei de a doua fraze care are propoziții enunțiative.

Universitatea „Eftimie Murgu", Reșița, 1992

I. Se dă textul :

„(Cum)[1] / (însă)[4] / **sufletul** meu niciodată *n-a fost în stare*[1] / *(să) ducă* prea multă vreme, *în spate*, povara ucigătoare a sublimului,[2] / (și) (cum) **puterile** întunericului, în urgia răzvrătirii lor, *izbise*, pe toate glasurile, clapele imense ale claviaturilor făpturii,[3] / *aș fi ajuns* în cele din urmă[4] / *(să) găsesc* banală și monotonă această rodomontadă a stihiilor. . ."[5] /

(C. Hogaș)

I. 1. Extrageți predicatele, precizînd felul lor :

P_1 = *n-a fost în stare* = predicat nominal format din :
n-a fost = verb copulativ ;
în stare = nume predicativ exprimat prin locuțiune adjectivală („capabil").

Notă : Este interpretat uneori și ca predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală („n-a putut").

P_2 = *să ducă în spate* = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală („să suporte").

P_3 = *izbise* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ.

P_4 = *aș fi ajuns* = predicat nominal incomplet exprimat prin verb copulativ, al cărui nume predicativ este propoziția predicativă nr. 5.

P_5 = *să găsesc* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ.

I. 2. Delimitați și transcrieți propozițiile, indicînd felul lor :

P_1 *Cum sufletul meu niciodată n-a fost în stare* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_5, introdusă prin adverbul relativ *cum* cu valoare de conjuncție subordonatoare, regentă pentru P_2.

P_2 *să ducă prea multă vreme, în spate, povara ucigătoare a sublimului* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea adjectivală *în stare* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

P_3 *și cum puterile întunericului, în urgia răzvrătirii lor, izbise, pe toate glasurile, clapele imense ale claviaturilor făpturii* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_5, introdusă prin adverbul relativ *cum* cu valoare de conjuncție subordonatoare, coordonată cu P_1 prin conjuncția copulativă *și*.

Scanned with OKEN Scanner

P_4 *însă ... aș fi ajuns în cele din urmă* = propoziție principală insuficientă, regentă pentru predicativa P_5.

P_5 *să găsesc banală și monotonă această rodomontadă a stihiilor ...* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *aș fi ajuns* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

II. 1. Precizați care sînt elementele regente specifice subordonatei subiective. Indicați prin ce poate fi introdusă subordonata subiectivă.

Elementele regente

a) *verbe personale* fără subiect :
Vine[1] / cine vrea.[2] / (1 = P, 2 = SB)
b) *verbe impersonale :*
Se întîmplă[1] / să uităm cîte ceva.[2] / (1 = P, 2 = SB)
c) *expresii verbale impersonale :*
Este foarte bine[1] / că știm subiectiva.[2] / (1 = P, 2 = SB)
d) *adverbe sau locuțiuni adverbiale predicative :*
Desigur[1] / că vom continua studiile.[2] / (1 = P, 2 = SB)
Elementele introductive ale subiectivei :
a) pronume sau adjective relative :
Nu se știe[1] / *care* (problemă) este mai importantă.[2] /
b) pronume sau adjective nehotărîte compuse cu *ori-* :
Vine la noi[1] / *oricine* dorește.[2] /
c) adverbe relative :
Se va afla curînd[1] / *unde* a ascuns documentele.[2] /
d) conjuncții subordonatoare :
Este destul de clar[1] / *că* vom reuși.[2] /

II.2. Construiți trei fraze în care să existe cîte o subiectivă. Frazele se vor diferenția atît prin elementul regent al subiectivei, cît și prin elementul subordonator care introduce subiectiva.

La noi intră[1] / cine dorește.[2] /

Subiectiva *cine dorește* are ca regent un verb personal și este introdusă prin pronume relativ.

Nu se știe[1] / unde vom ajunge.[2] /

Subiectiva *unde vom ajunge* are ca regent un verb impersonal și este introdusă prin adverb relativ.

Firește[1] / că vom învăța mai mult.[2] /

Subiectiva *că vom învăța mai mult* are ca regent un adverb predicativ și este introdusă prin conjuncție subordonatoare.

III. 1. Indicați sinonime ale următoarelor cuvinte :
a izbi = a lovi, a tampona, a brusca
povară = greutate, sarcină, dificultate, încărcătură
imens = spațios, enorm, întins, colosal, gigantic
putere = forță, influență
răzvrătire = răscoală, răzmeriță, zaveră, protest
banal = neînsemnat, obișnuit, neimportant

III. 2. Alcătuiți cîte o propoziție cu unul dintre sinonimele fiecărui cuvînt (de la III. 1) :
— „Neputînd să-l învingă cu argumente, l-*a bruscat*."
— „Toate animalele duceau în spate cîte o *încărcătură*."

Scanned with OKEN Scanner

— „Clădirea din față e *enormă*."
— „Are o *forță* ieșită din comun."
— „Nemaiputînd să suporte, au făcut o *răzmeriță*."
— „Este un fapt neînsemnat, *obișnuit*."

Universitatea „Ștefan cel Mare", Suceava, 1992

1. Împărțiți textul în propoziții, arătați felul lor și relațiile dintre ele.

„(Oricît) de *obtuză* i *se va fi părut* lui Eminescu **atmosfera** de la „Junimea",[1] / (oricîte) **nemulțumiri și amărăciuni** *răsuflă* din hîrtiile sale,[2] / **seara** de sîmbătă a societății îl *atrăgea* către ea ca un loc de relativă potolire a zbuciumelor vieții și de năzuințe contemplative.[3] / Lui Eminescu îi *plăcea*, cu tot zîmbetul dulce-amar din colțul gurii,[4] / *(să) citească* la „Junimea",[5] / (și)[7] / (cînd) *se așază* la București[6] / **el** *continuă*[7] / *(să) frecventeze* colonia junimistă din casa lui Maiorescu".[8] /

P_1 = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de P_3, introdusă prin adverbul nehotărît compus *oricît*.

P_2 = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de P_3, introdusă prin adjectivul nehotărît *oricîte*, coordonată cu P_1 prin juxtapunere.

P_3 = propoziție principală, regentă pentru P_1 și P_2.

P_4 = propoziție principală, regentă pentru P_5.

P_5 = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *plăcea* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

P_6 = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*.

P_7 = propoziție principală, coordonată cu P_4 prin conjuncția copulativă „și", regentă pentru P_6 și P_8.

P_8 = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *continuă* din P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

2. a) Contrageți propozițiile subordonate din fraza a doua:

să citească la „Junimea" = *a citi* la „Junimea";
cînd se așază la București = *așezîndu-se* la București;
să frecventeze colonia junimistă din casa lui Maiorescu = *a frecventa* colonia...

Cele trei subordonate se transformă în părți de propoziție corespunzătoare:

subiectiva — în subiect;
circumstanțiala de timp — în complement circumstanțial de timp;
completiva directă — în complement direct.

2. b) Analizați sintactic și morfologic pronumele și adjectivele pronominale din text:

i = complement indirect, care anticipă complementul indirect *lui Eminescu*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ.

se (va fi părut) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, acuzativ, morfem al diatezei reflexive a verbului, fără funcție sintactică.

Scanned with OKEN Scanner

oricîte = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît compus, feminin, plural, nominativ, în frază este element de relație subordonator care introduce o concesivă.

sale = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a III-a, singular, are formă acordată cu substantivul *hîrtiile*: feminin, plural, acuzativ.

îl = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, acuzativ.

către ea = complement indirect cu nuanță de loc exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana III-a, singular, feminin, acuzativ, precedat de prepoziția *către*.

îi = complement indirect, care reia complementul indirect *lui Eminescu*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, dativ.

se (așază) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, acuzativ, morfem al diatezei reflexive a verbului — unii specialiști îl consideră complement direct.

el = subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, nominativ.

3. a) Formați familia lexicală a cuvîntului *loc*, prezent în text.

— *loc*
— *locuitor*
— *(a) locui*
— *locuință*
— *(a) înlocui*
— *locuire*

3. b) Folosiți același cuvînt *loc* în patru locuțiuni cu valoare morfologică diferită, cu precizarea valorii lor:

pe loc, în loc, din loc în loc = locuțiuni adverbiale;
în loc de, în locul = locuțiuni prepoziționale;
în loc să = locuțiune conjuncțională;
a avea loc „a se întîmpla" = locuțiune verbală.

4. a) Selectați patru neologisme din text și introduceți-le în propoziții:

obtuză: „Are o concepție *obtuză* despre viață."
atmosferă: „Este o *atmosferă* favorabilă studiului."
societate: „*Societatea* Științifică este foarte activă în acest domeniu."
relativă: „Satisfacția față de rezultat este *relativă*."
contemplativă: „Atitudinea lui e pasivă, *contemplativă*."
să frecventeze: „Îi place *să frecventeze* cercurile elevate."

4. b) Găsiți sinonime pentru patru cuvinte din a doua propoziție a textului și introduceți-le în enunțuri:

nemulțumiri = *insatisfacții* („În profesie are numai *insatisfacții*.")
amărăciuni = *triști* („Prea multe *triști* îl copleșiseră.")
răsuflă = *transpare* („Suferința *transpare* din fiecare rînd.")
hîrtii = *scrieri* („*Scrierile* sale reflectă o profundă melancolie.")

Scanned with OKEN Scanner

1. Să se delimiteze propozițiile, să se rescrie fiecare propoziție arătîndu-se felul și relațiile cu celelalte propoziții din text :

„Rogu-te,[1] */ mînă* mai tare, moș Luca,[2] */ zic* **eu**,[3] */ (să) nu se* mai *uite* **satul** ca la urs la noi !"[4] /

(I. Creangă)

1. *Rogu-te* = propoziție principală.
2. *mînă mai tare, moș Luca* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *rog* din P_1, în raport de juxtapunere cu regenta.

Notă : Punctuația ar fi un indiciu că P_2 este principală, dar sînt două moduri diferite : indicativ și, respectiv, imperativ.

3. *zic eu* = propoziție principală incidentă.
4. *să nu se mai uite satul ca la urs la noi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*.

I. 2. Să se analizeze sintactic și morfologic toate cuvintele din text.

rog(u) = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana I, singular.

te = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, singular, acuzativ.

mînă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, imperativ, formă afirmativă, persoana a II-a, singular.

mai tare = complement de mod exprimat prin adverb de mod, simplu, gradul comparativ de superioritate.

moș = substantiv comun, simplu, masculin, singular, vocativ, nearticulat, fără funcție sintactică.

Luca = atribut substantival apozițional (apoziție), exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, nominativ.

zic = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana I, singular.

eu = subiect exprimat prin pronume personal, persoana I, singular, nominativ.

să nu se uite = predicat verbal — formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu* —, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în acuzativ —, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

mai = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod cu nuanță durativă.

satul = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular — cu sens colectiv — nominativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

ca la urs = complement circumstanțial de mod comparativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *la* și de adverbul de mod comparativ *ca*, nearticulat.

la noi = complement indirect exprimat prin pronume personal, forma accentuată, persoana I, plural, acuzativ precedat de prepoziția simplă *la*.

Scanned with OKEN Scanner

I. 3. Alcătuiți propoziții în care să se folosească omonimele verbelor *mînă* și *să se uite*:

El are o *mînă* foarte lungă.
A cumpărat o *mînă* de grîu.
Ea este o *mînă* de om.
El nu vrea *să se uite*.
Uite-l!
Să se uite totul!

II. *Construiți o frază despre Nică* în care să folosiți o subiectivă, o atributivă și o circumstanțială de cauză.

(Întrucît) *era un copil* plin de viață,[1] / lui Nică îi *plăcea*[2] / *(să) se joace* cu toți prietenii[3] / (pe care) îi *avea*.[4] /

1. = CZ(2)
2. = P
3. = SB(2)
4. = AT(3)

Universitatea Tîrgu-Jiu, Drept, 1992

1. Analizați sintactic textul (propozițiile, felurile lor și raportul dintre ele):

„(Cînd) *scoate* răzășița lui Frunză cel tînăr capul pe ușa tinzii,[1] / *(să) vadă*[2] / (de ce) *s-au întărîtat* așa **cîinii**,[3] / *iaca*[4] / *vede*[5] / (că) cei patru **oșteni** *se uitau* la ea de peste gard.[6] / *Se întîmplase*[7] / (că) **armășenii** și **năvrapii** *cercau*[8] / *(să) intre* în gospodăria[9] / (ce) *părea mai arătoasă*".[10] /

(M. Sadoveanu — *Nicoară Potcoavă*)

P_1 = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de verbul *vede* din P_5, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P_2.

P_2 = propoziție subordonată circumstanțială de scop față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_3.

P_3 = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să vadă* din P_2, introdusă prin pronumele relativ *ce* precedat de prepoziție.

P_4 = propoziție principală ineidentă.

P_5 = propoziție principală, regentă pentru P_1 și P_6.

P_6 = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *vede* din P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

P_7 = propoziție principală, regentă pentru P_8.

P_8 = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *se întîmplase* din P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_9.

P_9 = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *cercau* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{10}.

P_{10} = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *gospodăria* din P_9, introdusă prin pronumele relativ *ce*.

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

cînd = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ, în frază are rol subordonator introducînd o circumstanțială de timp.

lui Frunză = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu — provenit din substantiv comun — genul masculin, singular, genitiv, articulat cu articolul hotărît proclitic *lui*.

cel tînăr = atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, masculin, singular, genitiv, gradul pozitiv, formă articulată cu articolul adjectival — demonstrativ *cel*.

capul = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

pe ușa = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția simplă *pe*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

tinzii = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, genitiv, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

ce = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul *gospodăria* : feminin, singular, nominativ, în frază are rol de element subordonator care introduce o atributivă.

părea mai arătoasă = predicat nominal alcătuit din :

părea = verb copulativ, conjugarea a II-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

mai arătoasă = nume predicativ exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, nominativ, gradul comparativ de superioritate.

3. Dați cîte trei exemple de :

a) *antonime*

a urca — a coborî
mare — mic
aproape — departe

b) *paronime*

eminent — iminent
ordinal — ordinar
pronume — prenume

Universitatea Brașov, Litere, 1992

I. Analiza sintactică a frazei :

„*Firesc ar fi fost*[1] / *(să) schimb* slujba[2], / (dacă) *țineam*[3] / *(să) fiu în slujbă*,[4] / și / *(să) trăiesc* ca un fecior de bani gata, făcînd cel mult politică, așa[5] / (cum) mi-*a spus* **ministrul**, fără a ști[6] / (că) *se face ecoul* lumii întregi,[7] / (a cărei) **nedumerire** *fusese sporită* de faptul[8] /(că),[10] / (după ce) *rămăsesem* în poliție,[9] / *nu voiam*[10] / nici *(să) înaintez*, de trei ori cedînd locul unor colegi mai în etate,[11] / (ca), la retragere, *(să) aibă* pensie mai mare,[12] / și de alte două ori,[11] / (ca *să*) *dau putință* unor numiri din afară."[13] /

1. *Firesc ar fi fost* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_5.
2. *să schimb slujba* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_3.
3. *dacă țineam* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de verbul *să schimb*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P_4.

Scanned with OKEN Scanner

4. *să fiu în slujbă* = propoziție subordonată completivă indirectă față de verbul *țineam*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
5. *și să trăiesc ca un fecior de bani gata, făcînd cel mult politică, așa* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_3 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_6.
6. *cum mi-a spus ministrul, fără a ști* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de adverbul *așa*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, regentă pentru P_7.
7. *că se face ecoul lumii întregi* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *a ști*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_8.
8. *a cărei nedumerire fusese sporită de faptul* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *lumii*, introdusă prin pronumele relativ *a cărei*, regentă pentru P_{10}.
9. *după ce rămăsesem în poliție* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de verbul *nu voiam*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *după ce*.
10. *că, ..., nu voiam* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *faptul* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_9, P_{11}.
11. *nici să înaintez, de trei ori cedînd locul unor colegi mai în etate, ..., și de alte două ori* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *voiam*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_{12} și P_{13}
12. *ca, la retragere, să aibă pensie mai mare* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de verbul *cedînd* din P_{11}, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca... să*.
13. *ca să dau putința unor numiri din afară* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de verbul *cedînd* din P_{11}, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*.

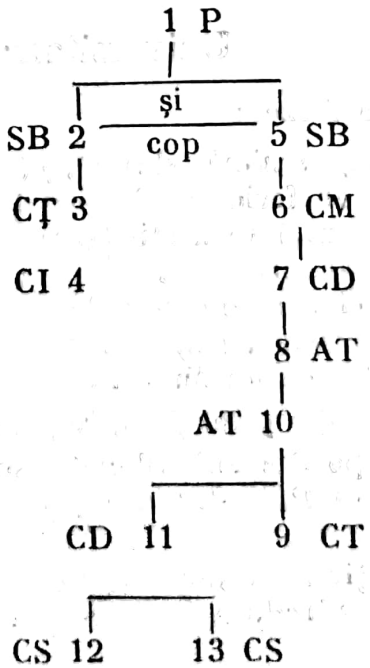

II. a) Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

firesc = nume predicativ exprimat prin adverb de mod, pozitiv (împreună cu verbul copulativ *ar fi fost* formează o expresie impersonală cu funcție de predicat nominal).

cum = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod, relativ, care introduce o CM.

a cărei = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume relativ, cazul genitiv, numărul singular, genul feminin, însoțit de articolul posesiv *a*, introduce o AT.

fusese sporită = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă *a spori* este tranzitiv — indicativ, mai mult ca perfectul, persoana a III-a, numărul singular.

unor numiri = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, gen feminin, număr singular, caz dativ, articulat cu articolul nehotărît *unor*.

din afară = atribut adverbial, adverb de loc cu prepoziție.

b) Construiți trei subordonate diferite introduse prin conjuncția „de" :

— „*De* va ninge,[1] / nu voi pleca."[2] / — *Condițională*

— „Bătea vîntul[1] / *de* apleca toți copacii[2]" / — *Consecutivă*

— „*De* nu acceptă[1] / înseamnă[2] / că are altă ofertă."[3] / — *Subiectivă*

III. Adverbul și locuțiunea adverbială (vezi rezolvarea la Universitatea Oradea, Litere, 1991).

Universitatea Brașov, Educație Fizică și Sport, 1992

I. Analizați sintactic fraza și întocmiți schema relațională :

„Mai *țin* apoi *minte*[1] / (că) i-*am dat* o bucată de plăcintă,[2] / (că) l-*am bătut*,[3] / (fiindcă) *nu voia*[4] / *(să)*-mi *lase* cimpoiul,[5] / (și) (că) *era băiat* bun,[6] / (căci) *nu s-a supărat*,[7] / (deși) *era mai mare* decît mine."[8] /

(I. Slavici — *Budulea Taichii*)

1. *Mai țin apoi minte* = propoziție principală ; regentă pentru P_2, P_3 și P_6.
2. *că i-am dat o bucată de plăcintă* = propoziție subordonată completivă directă față de locuțiunea verbală din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
3. *că l-am bătut* = propoziție subordonată completivă directă față de locuțiunea verbală din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P_2 prin juxtapunere ; regentă pentru P_4.
4. *fiindcă nu voia* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *am bătut* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *fiindcă ;* regentă pentru P_5.
5. *să-mi lase cimpoiul* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *nu voia* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.
6. *și că era băiat bun* = propoziție subordonată completivă directă față de locuțiunea verbală din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P_3 prin conjuncția copulativă *și ;* regentă pentru P_7.
7. *căci nu s-a supărat* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci ;* regentă pentru P_8.

Scanned with OKEN Scanner

8. *deşi era mai mare decît mine* = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă faţă de verbul *nu s-a supărat* din P_7, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *deşi*.

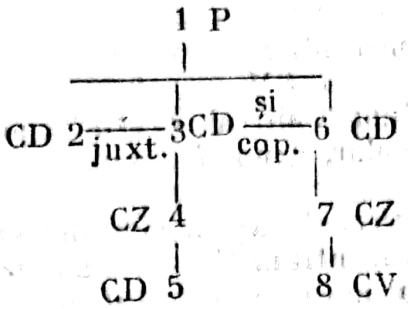

II. 1. Analizaţi morfosintactic cuvintele subliniate :

apoi = adverb de timp, complement circumstanţial de timp.

-i = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, cazul dativ, forma neaccentuată ; complement indirect.

de plăcintă = substantiv comun, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ cu prepoziţia *de*, nearticulat ; atribut substantival prepoziţional.

nu s-a supărat = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. ; unii specialişti îl consideră complement direct, morfem al diatezei active pronominale — intranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

mai mare = adjectiv variabil cu o singură terminaţie, masculin, singular, nominativ, gradul pozitiv, nume predicativ care împreună cu verbul copulativ *era* formează predicatul nominal al propoziţiei.

(decît) mine = pronume personal, formă accentuată, persoana I, singular, Ac. precedat de adverbul de mod comparativ *decît*, complement circumstanţial de mod comparativ.

2. Găsiţi sinonimele cuvintelor : *bucată, fiindcă, băiat ;* alcătuiţi cu fiecare din ele cîte o propoziţie :

— *bucată — piesă, parte, componentă, fragment*

Am ascultat o *piesă* muzicală frumoasă.

A rupt o *parte* din întreg şi a oferit-o.

Trebuie pusă fiecare *componentă* la locul ei.

Ce aţi văzut dumneavoastră este numai un *fragment* din lucrare.

— *fiindcă — că, căci, pentru că, deoarece*

Nu-ţi spun, *că* tu eşti în stare să divulgi imediat secretul.

Şi a luptat, *căci* ştia să lupte.

Pentru că nu m-au crezut, a trebuit să le fac demonstraţia pe loc.

Am cumpărat un alt stilou, *deoarece* pe cel vechi îl pierdusem.

— *băiat — om, flăcău, tînăr*

Era un *om* cumsecade.

Tu eşti de-acum *flăcău*.

Se uita cu atenţie la *tînărul* acela.

III. Subiectul : definiţie, clasificare, exprimare, exemple (vezi rezolvarea la Universitatea Bacău, Filologie, 1990).

Scanned with OKEN Scanner

4. ADMITEREA 1993

Universitatea din București, Facultatea de Drept, 1993

I. 1. Analizați exclusiv din punctul de vedere al sintaxei frazei următorul text (Schema nu este necesară, însă rescrierea și numerotarea propozițiilor, precum și indicarea raporturilor existente între acestea sînt obligatorii):

(Chiar) *adevăruri* (de) *ar fi*[1] / (**cîte**) *se spun*, în unele privințe, despre tine,[2] / / *este indiscutabil*[3] / (că) *ai ajuns*[4] / (ceea ce) *ți-ai pus în gînd*[5] / (și) *ai dorit* atît de mult[6] / numai prin meritele tale,[4] / (pe care), din păcate, **unii** ți le *contestă*, din cînd în cînd, fără motive întemeiate.[7] /

1. *Chiar adevăruri de-ar fi* = propoziție subordonată circ. concesivă față de P_3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *chiar... de*, regentă pentru P_2.

2. *cîte se spun, în unele privințe, despre tine* = propoziție subordonată subiectivă față de P_1, introdusă prin pronumele relativ *cîte*.

3. *este indiscutabil* = propoziție principală, regentă pentru P_1 și P_4.

4. *că ai ajuns...numai prin meritele tale* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *este indiscutabil* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_5, P_6 și P_7.

5. *ceea ce ți-ai pus în gînd* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *ai ajuns* din P_4, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*.

6. *și ai dorit atît de mult* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *ai ajuns* din P_4, coordonată cu P_5 prin conjuncția copulativă *și*.

7. *pe care, din păcate, unii ți le contestă, din cînd în cînd, fără motive întemeiate* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *meritele* din P_4, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziție.

I. 2. Extrageți locuțiunile și expresiile pe care le conține fraza de mai sus și indicați felul acestora:

chiar de = locuțiune conjunctivală subordonatoare, fără funcție sintactică de parte de propoziție, introduce o CV.

este indiscutabil = expresie verbală impersonală, cu funcție de predicat nominal.

ți-ai pus în gînd = locuțiune verbală, cu funcție de predicat verbal.

din păcate = locuțiune adverbială de mod, cu funcție de complement circumstanțial de mod.

Scanned with OKEN Scanner

din cînd în cînd = locuțiune adverbială de timp, cu funcție de complement circumstanțial de timp.

I. 3. Identificați derivatele și compusele existente în același text și explicați mecanismul lor de formare :

privință = subst. derivat : *privi* + suf. *-ință* ;

despre = prep. compusă : *de* + *spre* ;

ceea ce = pron. rel. compus : *ceea* + *ce* ;

numai = adv. compus : *nu* + *mai* ;

întemeiat = adj. derivat : *întemeia* + suf. *-at* (*întemeia* = verb derivat : pref. *în-* + *temei* + suf. *-a*).

Notă : adv. *indiscutabil* este derivat, împrumutat din franceză.

II. Indicați ce fel de propoziții subordonate introduce adverbul relativ *cum* în următoarele fraze :

1. *Cum* îți vei așterne,[1] așa vei dormi.[2] / (1 = CM, 2 = P)

2. Vremurile actuale sînt[1] / *cum* sînt[2] / și e greu[3] / să fie schimbate.[4] / (1 = P, 2 = PR, 3 = P, 4 = SB)

3. Prietenul meu este un om[1] / *cum* nu se află pe toate drumurile.[2] / (1 = P, 2 = AT)

4 *Cum* nu mai există nici o scăpare,[1] / armata s-a predat necondiționat.[2] / (1 = CZ, 2 = P)

5. „Făt-Frumos vedea[1] / *cum* înfloreau două stele albastre, . . . ochii miresei lui".[2] / (M. Eminescu) (1 = P, 2 = CD)

6. „Ea a doua zi se miră[1] / *cum* de firele sînt rupte[2] / și-n oglind' ale ei buze vede vinete și supte".[3] / (M. Eminescu) (1 = P, 2 = CI, 3 = CI)

7. „*Cum* ea pe coate-și răzima / visînd ale ei tîmple,[1] / de dorul lui și inima / și sufletul se împle."[2] / (M. Eminescu) (1 = CT, 2 = P)

III. Arătați care dintre cele două forme sau construcții subliniate este corectă și rescrieți-o pe aceasta păstrînd enunțurile de mai jos :

1. I-am telefonat unei prietene *a mele* (nu *ale mele*).
2. Ofer o carte interesantă *dragii* (nu *dragei*) mele colege.
3. Vom mai discuta în ceea ce *privește* (nu *privesc*) examenele.
4. Participanții la discuții au fost *puțin* (nu *puțini*) numeroși.
5. Am vizitat un salon de *nou-născuți* (nu *noi-născuți*).
6. Lucrează la Catedra de *Istorie* a literaturii române (nu *Istoria* . . .).
7. Am ascultat o conferință *al cărei* (nu *al cărui*) obiect a fost interesant.
8. Din neatenție, *era* (nu *eram*) să cad pe scări.
9. Familia Ionescu *a făcut* (nu *au făcut*) o excursie în străinătate.
10. Le *trebuie* (nu *trebuiesc*) bani foarte mulți pentru a-și construi o locuință.

IV. Rescrieți următorul text corectînd toate greșelile pe care le conține :

„Așadar, cam asta era, în linii mari, imaginea sguduitoare a Bucureștilor de altă dată, cînd, într-o casă a mahalalii Boteanu, s-a născut la 29 Iunie 1819 acel ce avea să devie gînditorul și intransigentul revoluționar Nicolae Bălcescu".

Corect :

„Așadar, cam asta era, în linii mari, imaginea zguduitoare a Bucureștilor de altădată, cînd, într-o casă a mahalalei Boteanu, s-a născut la 29 iunie 1819 acel ce avea să devină gînditorul și intransigentul revoluționar Nicolae Bălcescu."

Scanned with OKEN Scanner

VI. Identificați și rescrieți neologismele care apar în următorul text fără să dați și explicații de ordin etimologic sau semantic :

„Ceea ce caracterizează mai întîi de toate personalitatea lui Eminescu este o așa de covîrșitoare inteligență ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-și întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienației declarate), încît lumea în care trăia el după firea lui și fără nici o silă era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce și le însușise și le avea pururea la îndemînă." (Titu Maiorescu)

a caracteriza
personalitate
inteligență
memorie
epocă
alienație
a declara
exclusiv
idee
general, -ă

VII. Urmînd modelele indicate între paranteze (*culpabil-vinovat, terifiant-îngrozitor*), grupați adjectivele de mai jos în perechi sinonimice constituite dintr-un neologism și un termen din fondul vechi al limbii :

abominabil	*credincios*	*juvenil*	*stupefiat*
amănunțit	*detaliat*	*nevinovat*	*tineresc*
asemănător	*fidel*	*pueril*	*uimit*
biruitor	*inocent*	*răzbunător*	*victorios*
copilăresc	*înfiorător*	*similar*	*vindicativ*

abominabil — înfiorător
detaliat — amănunțit
fidel — credincios
inocent — nevinovat
juvenil — tinerese
pueril — copilăresc
similar — asemănător
stupefiat — uimit
victorios — biruitor
vindicativ — răzbunător

VIII. Indicați maximum patru sinonime frazeologice ale verbului *a muri*, urmînd modele ca : *a observa — a băga de seamă, a fugi — a o lua la sănătoasa, a se naște — a vedea lumina zilei* etc. (sînt admise exemple din toate variantele funcționale ale limbii) :

a-și da duhul
a-și da obștescul sfîrșit
a da ortul popii
a se săvîrși din viață
a trece în lumea celor drepți
a trece în neființă
a pleca dintre cei vii

IX. Rescrieți forma corectă (literară) din următoarele perechi :

aliniat — *alineat*
aversiune — adversiune
avocat — advocat
corigent — corijent
divident — *dividend*
excortă — *escortă*
filigram — *filigran*
funeralii — funerarii
itinerar — intinerar
iredentism — iridentism
întreprindere — inteprindere
juristdicție — *jurisdicție*
plebiscist — *plebicist*
președințe — președințe
renumerație — *remunerație*
revendicare — revindecare
start — știart
transcendental — *transcedental*

Scanned with OKEN Scanner

X. Arătați, prin rescriere, care este paronimul potrivit în următoarele combinații sintactice :

tribunal *arbitral* (nu *arbitrar*)
primire *glacială* (nu *glaciară*)
transcriere *literală* (nu *literară*)
industrie *minieră* (nu *mineră*)

a-și apropria (nu *apropia*) bunurile altuia
a călători pe *spezele* (nu *spețele*) statului
a rămîne pe *jantă* (nu *geantă*)
a *recuza* (nu *refuza*) un martor.

Universitatea din București, Facultatea de Litere — Bibliologie, 1993

I. Se dă textul :

„**Nimeni** *nu se sinchisi* de aceste cuvinte,[1] / (pentru că) **nimeni** *nu putea*[2] / / (*să*) *bănuiască*[3] / (la ce) *se gîndea* **el** ;[4] / **Niculae** *se uita* la tatăl său cu un zîmbet uitat, cu o anumită superioritate, înțepenită, vrînd[5] / (*să*) *spună*[6] / (că) **el** *știe*[7] / (despre ce) *e* **vorba,**[8] / (dar) (că) **plăcerea** de a aștepta[9] / (*să*) *se confirme*[10] / (că) **el** *știe*[11] / *e mai mare* decît aceea de a anticipa pentru ceilalți.“[9] /

(Marin Preda)

1. Faceți analiza sintactică a frazei

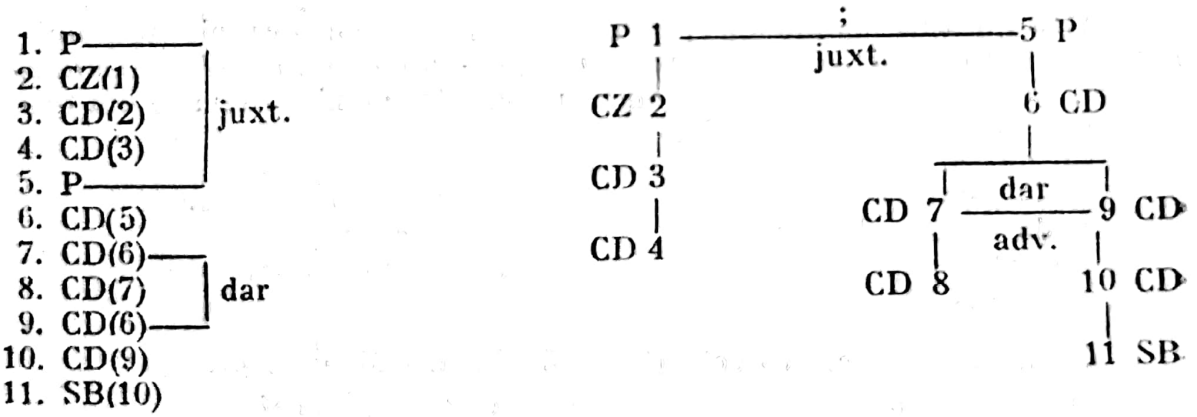

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

nu se sinchisi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, sg., formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

nimeni = subiect, exprimat prin pronume negativ, simplu, sg., N.

nu putea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a II-a, diat. activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, pers. a III-a, sg., formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

Scanned with OKEN Scanner

la ce = complement indirect, exprimat prin pronume relativ, simplu, invariabil, Ac., precedat de prepoziția simplă *la*, în frază este element subordonator care introduce o CD.
său = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, pers. a III-a, sg., masc., Ac.
e mai mare = predicat nominal, alcătuit din :
e = verb copulativ, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, sg. ;
mai mare = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, cu o terminație, fem., sg., N, gradul comparativ de superioritate.
decît aceea = compl. circumst. de mod comparativ, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de adverbul de mod comparativ *decît*.
de a anticipa = atribut verbal, exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjug. I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent, precedat de prepoziția compusă *de a*.
pentru ceilalți = complement indirect, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, formă compusă, masc., pl., Ac., precedat de prepoziția simplă *pentru*.

II. Construiți cîte o frază pentru fiecare tip de propoziție introdusă prin *cum* :

Se știe[1] / (*cum*) s-a desfășurat concursul.[2] / (2 = SB)
Întrebarea este[1] / (*cum*) vom proceda în viitor.[2] / (2 = PR)
S-a pus adesea problema[1] / (*cum*) este în alte țări.[2] / (2 = AT)
Nu-mi spune nimeni[1] / (*cum*) voi proceda.[2] / (2 = CD)
Mă gîndesc frecvent[1] / (*cum*) ai reușit în viață.[2] / (2 = CI)
(*Cum*) a intrat,[1] / m-a și recunoscut.[2] / (1 = CT)
(*Cum*) îți așterni,[1] / așa dormi.[2] / (1 = CM)
(*Cum*) nu ai fost atent,[1] / ai căzut în groapă.[2] / (1 = CZ)
(*Cum*) ai proceda,[1] / tot nu rezolvi singur problema.[2] / (1 = CV)

III. Alcătuiți familia de cuvinte pentru *a ști, vorbă.*

(a) ști	*știutor*	*vorbă*	*(a) vorbi*
știință	*neștiutor*	*vorbărie*	*vorbire*
neștiință	*știre*	*vorbuliță*	*vorbit*
știut	*(în) neștire*	*vorbișoară*	*vorbitor*
neștiut	*științific*		*nevorbitor*
	neștiințific		*antevorbitor*
	științificește		*vorbăreț*
			nevorbăreț

Universitatea din București,
Facultatea de Jurnalistică, 1993

I. Se dă textul :

„Un amănunt caracteristic[2] / *trebuie*[1] / (*să*)-l *dăm* cititorilor dintru început :[2] / (cînd) **noi** *ne-am transportat* în localitate,[3] / **sinucisa** din strada Fidelității, d-ra Porția Popescu, *se-ntorsese* de la spital,[4] / (unde), de altminteri,[5] / *putem* afirma cu siguranță,[6] / nici *n-avusese nevoie*[5] / (*să*) *meargă*.[7] / În adevăr, **doza** de chibrituri[8] / (pe care) o *luase*[9] / *fusese* cu totul *neînsemnată*.[8] / Din aceasta[10] / și (**din cele ce**) *vor urma*,[11] / *se va convinge* **oricine**[10] / (că)

n-a fost deloc vreo *hotărîre* serioasă de sinucidere,[12] / (ci) √ numai *o demonstrație*, cu scop a interesa pe infidelul «doftoraș».“[13] /

(I. L. Caragiale, *Groaznica sinucidere din strada Fidelității*)

√ = *a fost*

1. Delimitați propozițiile, arătați felul lor și raporturile dintre ele :

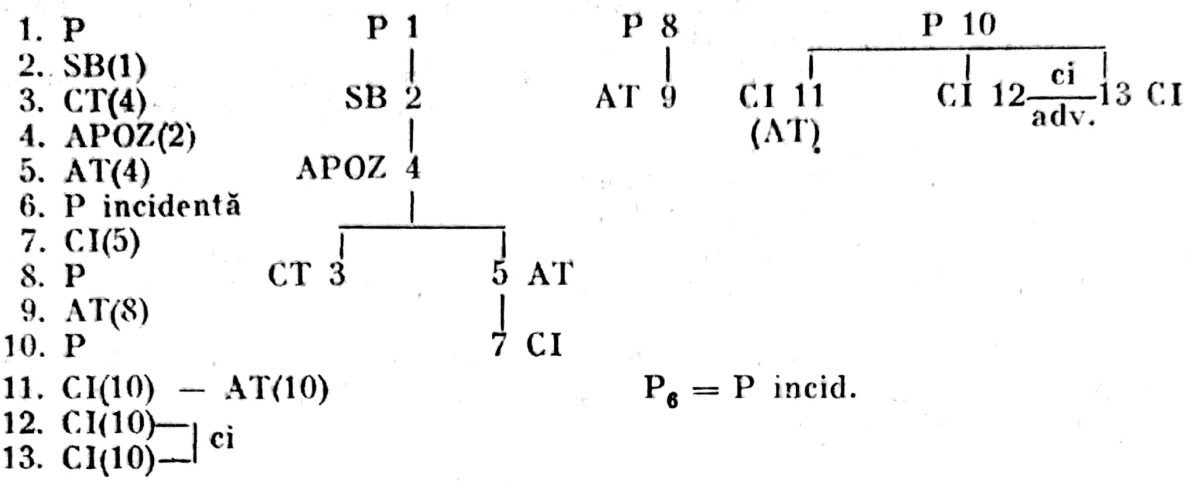

Notă : În funcție de analiza grupului de cuvinte *cele ce*, P_{11} are următoarea structură :

a) *din cele ce vor urma* = CI față de verbul *se va convinge* din P_{10} ;

b) *ce vor urma* = AT față de pronumele (*din*) *cele* din P_{10}.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

un amănunt = complement direct — reluat prin forma neacc. a pron. pers. în Ac. *-l* —, exprimat prin subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., articulat cu art. nehotărît proclitic *un*.

se-ntorsese = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a III-a, diateza reflexivă — cu pron. reflexiv *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive, considerat de unii specialiști compl. direct care însoțește verbul la diateza activă pronominală —, intranzitiv, la diateza activă *a întoarce* este tranzitiv, indicativ, m.m.c.p., pers. a III-a, sg.

afirma = complement direct, exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjug. I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

oricine = subiect, exprimat prin pronume nehotărît, compus, sing., N.

vreo = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît, compus, fem., sg., N.

3. Comentați (pe scurt) sensul cuvîntului *sinucisa* și efectul stilistic în contextul dat.

Sinucisa ar trebui să însemne, în textul pus de Caragiale sub pana unui gazetar „superficial“, persoana „ucisă... de sine însăși“. Efectul comic rezultă din această construcție artificială (termenul încetățenit e *sinucisă*, cu sens activ deci — „cea care s-a sinucis“) și din faptul că, deși „sinucisă“ (acțiune încheiată și reușită), victima *„se întorsese* de la spital“.

II.1. Explicați erorile de exprimare din textele de mai jos :

a) „În ce-l privește, Dobrița Ciosici a afirmat că «mă voi supune, în orice caz, hotărîrii parlamentului».“

Dacă textul aparține vorbirii indirecte, după verbul de declarație *a afirmat*, verbul din completiva directă trebuie pus la persoana a III-a, singular : *se va supune*, iar pronumele — la pers. a III-a : *el*. Dacă aparține vorbirii directe, trebuie eliminată conjuncția *că*.

b) „Indignarea întregii lumi împotriva acestui act primitiv este generală."

Adjectivul *general, -ă* înseamnă, referindu-se la substantivul *indignare*, „care cuprinde pe toți, la care participă toți". Deci asocierea subst. *indignare*, cu grupul *întreaga lume* și cu adjectivul *generală* dă naștere unui pleonasm.

Corect: „Indignarea împotriva acestui act primitiv este *generală*."
„Indignarea *întregii lumi* împotriva acestui act primitiv este justificată."

2. Găsiți un termen folosit inadecvat în enunțul de mai jos. Folosiți termenul respectiv (cu aceeași valoare morfologică) într-un context potrivit:

„Cîteva condeie unanim incomode ar dispărea."

unanim = adverb asociat inadecvat adjectivului *incomode*; condeie „pentru toți supărătoare", „general supărătoare", „fără excepție supărătoare" etc.

Contextele adecvate se referă la asocierea cu un verb la participiu:
„Cîteva condeie *unanim recunoscute* („de toți recunoscute") ar fi premiate."
„Cîteva condeie *unanim blamate* („de toți blamate") ar dispărea."

3. Corectați (unde este cazul) punctuația enunțurilor de mai jos, rescriindu-le în forma corectă:

a) Astfel că, ampla dezbatere n-a mai avut loc.
Astfel că ampla dezbatere n-a mai avut loc.

b) Cerul o mare de flăcări / *titlu* /
Cerul — o mare de flăcări
Cerul — o mare de flăcări!

c) Domnule profesor așteptați, să termine de vorbit colegul meu.
Domnule profesor, așteptați să termine de vorbit colegul meu.

d) Răspunde la întrebări, dacă vrea, și apoi pleacă.

Notă: Punctuația frazei este corectă, întrucît condiționala *dacă vrea* determină prima principală care este coordonată cu principala nr. 3.

e) Bursierii, poate au cîștigat un concurs.
Bursierii poate au cîștigat un concurs.
Bursierii, poate, au cîștigat un concurs.

4. Explicați modul de formare și sensul cuvîntului subliniat:

„Continuă *dedughenizarea* orașului."

Substantivul *dedughenizare* este un cuvînt derivat cu un prefix și cu două sufixe de la cuvîntul de bază *dugheană*.

dugheană + suf. *-iza* = *dugheniza*
dugheniza + *suf. -re* = *dughenizare*
pref. *de-* (= *des-, dez-*) = *dedughenizare*

Prefixul *des-* dă cuvîntului la care se atașează sensul „fără", „lipsit de", „privat de" [deci *dedughenizare* = „lipsit de dughenizare (de dughene)", „fără dughenizare (fără dughene)" etc.], sufixul *-iza* dă sensul verbal de „a transforma în", „a umple de", iar sufixul *-re* substantivizează. Rezultanta semantică a cuvîntului de bază („dugheană") și a celor trei formanți este „înlăturare / desființare / dezafectare a dughenelor existente".

3. Explicați în ce constau (= constă) jocurile de cuvinte din exemplele de mai jos:

a) „De durut, procesul va dura, vorba poetului".

De durut este supinul verbului *a durea* și are funcție de complement de relație pe lîngă verbul *a durea*.

„De durat, procesul va dura, ..."
„De durut, procesul va durea, ..."

Scanned with OKEN Scanner

b) „Investitorii primăverii".

Investitor = ar însemna „persoană care investește, care plasează un capital sau diverse materiale".

Vestitor = „care anunță", „care vestește" etc.

„Vestitorii primăverii".

c) „Duioșii, autografe, îmbărbătări, înfemeieri".

Îmbărbătare = substantiv derivat :

Pref. *în-* (*îm-*) + *bărbat* + suf. *-a* = *îmbărbăta*

îmbărbăta + suf. *-re* = *îmbărbătare*.

Joc de cuvinte :

Pref. *în-* + *femeie* + suf. *-a* = *înfemeia* (verb care nu există în limba română)

înfemeia + suf. *-re* = *înfemeiere* (*înfemeiare*).

Universitatea din București, Comunicare și Relații Publice, 1993

I. Se dă textul :

„(Și),[1] / (cum) *nu* mai *era* **nimeni** acolo,[2] / dîndu-și seama[1] / (că) *este necesar*[3] / (ca) **un om** de meserie (*să*) *intervină* rapid,[4] / dar și puțin speriat de ineditul situației[1] / — poate și **unul** mai experimentat *ar fi reacționat* la fel —[5] / tînărul **doctor**, abia ieșit de pe porțile unei facultăți[1] / (unde) *învățase* multă teorie,[6] / îi *spuse* pacientului,[1] / **(care)** *se uita* la el apatic,[7] / (*să*) *stea* calm,[8] / (iar) surorilor √[9] / (*să*) *pregătească* sala de operație."[10] /

√ = (*le*) *spuse*

Se cere :

a) Să se scoată din text propoziția / propozițiile principală / principale :

1. *Și... dîndu-și seama,... dar și puțin speriat de ineditul situației, ... tînărul doctor, abia ieșit de pe porțile facultății, ... îi spuse pacientului* = propoziție principală.

9. *iar surorilor* (*le spuse*) = propoziție principală, în raport de coordonare copulativă cu P_1 prin conjuncția *iar* ; propoziția aceasta are predicatul subînțeles.

b) Contrageți (transformați din propoziție în parte de propoziție) subordonata subiectivă din text :

4. *ca un om de meserie să intervină rapid* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *este necesar* din P_3.

Prin contragere, propoziția subiectivă devine subiect :

(este necesar) — *a interveni rapid un om de meserie*

sau

(este necesară) — *intervenția rapidă a unui om de meserie.*

c) Explicați ortograma *dîndu-și*

Ortograma *dîndu-și* este formată din verbul la gerunziu *dînd* (cu un *u* final — *dîndu*) și pronumele reflexiv, în cazul dativ, formă neaccentuată (*-și*).

Ortograma se pronunță în două silabe :

1. *dîn*

2. *du-și.*

Cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a ultimei părți din cuvîntul *dîndu* și un cuvînt întreg (*și*).

Scanned with OKEN Scanner

b) „Investitorii primăverii".

Investitor = ar însemna „persoană care investește, care plasează un capital sau diverse materiale".

Vestitor = „care anunță", „care vestește" etc.

„Vestitorii primăverii".

c) „Duioșii, autografe, îmbărbătări, înfemeieri".

Îmbărbătare = substantiv derivat :

Pref. *în-* (*îm-*) + *bărbat* + suf. *-a* = *îmbărbăta*

îmbărbăta + suf. *-re* = *îmbărbătare*.

Joc de cuvinte :

Pref. *în-* + *femeie* + suf. *-a* = *înfemeia* (verb care nu există în limba română)

înfemeia + suf. *-re* = *înfemeiere* (*înfemeiare*).

Universitatea din București, Comunicare și Relații Publice, 1993

I. Se dă textul :

„(Și),[1] / (cum) *nu* mai *era* **nimeni** acolo,[2] / dîndu-și seama[1] / (că) *este necesar*[3] / (ca) **un om** de meserie (*să*) *intervină* rapid,[4] / dar și puțin speriat de ineditul situației[1] / — poate și **unul** mai experimentat *ar fi reacționat* la fel —[5] / tînărul **doctor,** abia ieșit de pe porțile unei facultăți[1] / (unde) *învățase* multă teorie,[6] / îi *spuse* pacientului,[1] / **(care)** *se uita* la el apatic,[7] / (*să*) *stea* calm,[8] / (iar) surorilor √[9] / (*să*) *pregătească* sala de operație."[10] /

√ = (*le*) *spuse*

Se cere :

a) Să se scoată din text propoziția / propozițiile principală / principale :

1. *Și... dîndu-și seama,... dar și puțin speriat de ineditul situației, ... tînărul doctor, abia ieșit de pe porțile facultății, ... îi spuse pacientului* = propoziție principală.

9. *iar surorilor* (*le spuse*) = propoziție principală, în raport de coordonare copulativă cu P_1 prin conjuncția *iar* ; propoziția aceasta are predicatul subînțeles.

b) Contrageți (transformați din propoziție în parte de propoziție) subordonata subiectivă din text :

4. *ca un om de meserie să intervină rapid* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *este necesar* din P_3.

Prin contragere, propoziția subiectivă devine subiect :

(este necesar) — *a interveni rapid un om de meserie*

sau

(este necesară) — *intervenția rapidă a unui om de meserie.*

c) Explicați ortograma *dîndu-și*

Ortograma ***dîndu-și*** este formată din verbul la gerunziu *dînd* (cu un *u* final — *dîndu*) și pronumele reflexiv, în cazul dativ, formă neaccentuată (*-și*).

Ortograma se pronunță în două silabe :

1. *dîn*

2. *du-și.*

Cratima, semn ortografic, marchează rostirea într-o silabă a ultimei părți din cuvîntul *dîndu* și un cuvînt întreg (*și*).

Scanned with OKEN Scanner

II. Alcătuiți o frază după schema

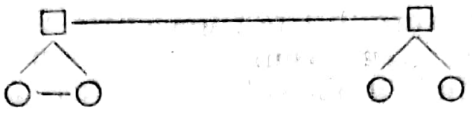

Am cunoscut cîndva un cetățean[1] / **(care)** mi-*a fost prezentat* de un coleg[2] / (și) **(care)** *se lăuda* tot timpul[3] / (și) chiar atunci *mi-am dat seama*,[4] / (deși) *nu sînt specialist*,[5] / (că) *nu se pricepea* la nimic.[6] /

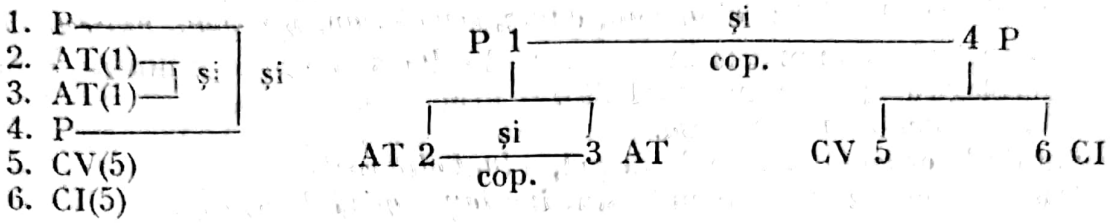

III. Demonstrați prin enunțuri că verbul *a merge* este polisemantic și dați sinonime pentru fiecare sens (cinci sensuri pentru punctajul maxim).

1. Copilul *merge* (= *umblă*) deja prin casă.
2. După reparație, ceasul *merge* (= *funcționează*) bine.
3. Studentul *merge* (= *se duce*) la facultate.
4. Afacerea *merge* (= *este rentabilă*).
5. Aceste culori *merg* (= *se potrivesc*).

IV. a) Alcătuiți 5 derivate cu sufixul *-ime*; indicați baza și explicați sensul cuvîntului rezultat.

Cuvintele rezultate prin atașarea sufixului lexical *-ime* sînt substantive colective (= „mai mulți...“):

studențime = *studen(t)i* + *-ime*
muncitorime = *muncitor(i)* + *-ime*
prostime = *prost(i)* + *-ime*
învățătorime = *învățător(i)* + *-ime*
țărănime = *țăran(i)* + *-ime*

b) Alcătuiți 5 derivate cu prefixul *anti-*; indicați baza și explicați sensul cuvîntului rezultat:

1. *anticorosiv* (*corosiv*) — „care împiedică procesul de coroziune“.
2. *antiepidemic* (*epidemic*) — „care e folosit împotriva epidemiilor“.
3. *antiinfecțios* (*infecțios*) — „care combate infecțiile“.
4. *antijunimist* (*junimist*) — „care este împotriva junimismului“.
5. *antirăzboinic* (*războinic*) — „care este / luptă împotriva războiului“.

c) Dați o definiție de tip dicționar pentru următoarele cuvinte: *asincronic, avanscenă, extraordinar, microorganism, retroactiv.*

asincronic — „care nu este sincronic/simultan cu altceva“.
avanscenă — „partea din față a scenei, între cortină și rampă“.
extraordinar — „care este cu totul ieșit din comun, cu totul deosebit de *ordinar*“ (*ordinar* „obișnuit, comun“).
microorganism — „organism vegetal sau animal de dimensiuni microscopice“.
retroactiv — „care se aplică unor fapte trecute“.

Scanned with OKEN Scanner

d) Construiți cîte un enunț pentru fiecare din sinonimele : *armăsar, bidiviu, cal, gloabă, mîrțoagă.*

Era un *armăsar* pur sînge foarte frumos.

Bidiviul poate fi cu greu strunit.

Pe pajiște păștea liniștit un *cal.*

De bătrînețe și nemîncare a ajuns o *gloabă.*

Oricît l-ai îngriji și l-ai împodobi, tot *mîrțoagă* rămîne.

e) Scrieți numele corespunzător unui cetățean din următoarele state : *Columbia, Danemarca, Ecuador, Peru, Noua Zeelandă.*

Numele cerute sînt : *columbian, danez, ecuadorian, peruvian, neozeelandez.*

V. Construiți 5 enunțuri în care verbul *a lua* să facă parte dintr-o expresie frazeologică (locuțiune verbală).

Nică *a luat-o la sănătoasa.*

Simțind pericolul de a se da de gol, *a luat altă vorbă.*

Dacă promovez și examenul ăsta, *îmi iau o grijă de pe cap.*

Nu prea știi cum *să-l iei* ca să nu se supere.

Păsările *și-au luat zborul* spre țările calde.

VI. Comentați, în maximum trei fraze, proverbul : *Cine se scoală de dimineață, departe ajunge.*

Începînd ziua devreme, călătorul care s-a sculat de dimineață are la dispoziție timp suficient pentru străbaterea unui drum lung, în condiții de aglomerație mai redusă decît la ora cînd se scoală și pornește la drum marea masă a drumeților. Acest sfat practic extrapolat la orice acțiune umană (prin sensul generalizator al pronumelui *cine*) ce presupune parcurgerea unui „traseu", lupta cu „concurența", depășirea unor dificultăți, devine o adevărată învățătură de viață general valabilă. Forma concentrată, simplă, sugestivă în care este exprimată această învățătură (inversiunea *departe ajunge* scoțînd în relief cuvîntul-nucleu *departe*) o face receptabilă din perspective / nivele diverse și ușor de memorat.

Universitatea din București, Facultatea de Teologie Ortodoxă, 1993

I. Se dă fraza :

„(Dacă) **împrejurările** nu m-*ar fi silit*[1] / (*să*) *devin scriitor* profesionist,[2] / *poate*[3] / (că) **tot**[4] / (ceea ce) *am scris*[5] / *ar fi stat* în sertar[4] / (și) *ar fi suferit* atîtea modificări și transformări de teme de la o carte la alta,[6] / (încît), pînă la urmă, *nu s-ar* mai *fi înțeles* **nimic**[7] / (și) *m-aș fi trezit* la cincizeci de ani[8] / (fără *să*) *fi avut* ceva gata."[9] /

(Marin Preda, *Imposibila întoarcere*)

1. Analiza sintactică a frazei (transcrierea propozițiilor și felul lor) :

1. *Dacă împrejurările nu m-ar fi silit* = propoziție secundară, subordonată circ. condițională față de verbul *ar fi stat* din P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, regentă pentru P_3 ; enunțiativă optativă, negativă, dezvoltată.

2. *să devin scriitor profesionist* = propoziție secundară, subordonată completivă indirectă față de verbul „ar fi silit" din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare „să" : enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

3. *poate* = propoziție principală insuficientă, regentă pentru P_4 și P_6.

4. *că tot... ar fi stat în sertar* = propoziție secundară, subordonată subiectivă față de adverbul predicativ *poate* din P_3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_1 și P_5; enunțiativă optativă, afirmativă, dezvoltată.

5. *ceea ce am scris* = propoziție secundară, subordonată atributivă față de pronumele *tot* din P_4, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

6. *și ar fi suferit atîtea modificări și transformări de teme de la o carte la alta* = propoziție secundară, subordonată subiectivă față de adverbul predicativ *poate* din P_3, coordonată cu P_4 prin conjuncția *și*, regentă pentru P_7 și P_8; enunțiativă optativă, afirmativă, dezvoltată.

7. *încît, pînă la urmă, nu s-ar mai fi înțeles nimic* = propoziție secundară, subordonată circumstanțială consecutivă față de P_6 (în corelație cu adjectivul pronominal nehotărît *atîtea*), introdusă prin conjuncția subordonatoare *încît*; enunțiativă optativă, negativă, dezvoltată.

8. *și m-aș fi trezit la cincizeci de ani* = propoziție secundară, subordonată circumstanțială consecutivă față de P_6, coordonată cu P_7 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_9; enunțiativă optativă, afirmativă, dezvoltată.

9. *fără să fi avut ceva gata* = propoziție secundară, subordonată circumstanțială modală față de P_8, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *fără să*; enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, dezvoltată.

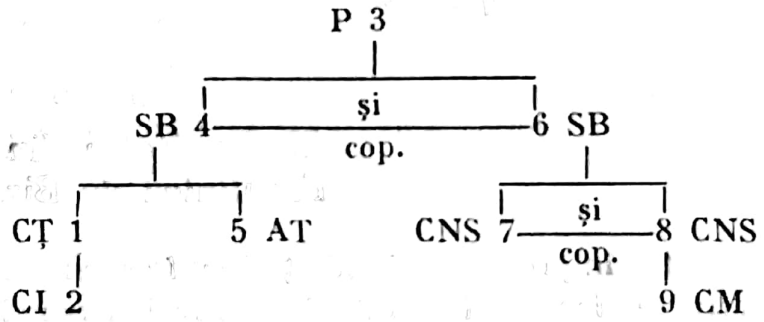

2. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

să devin scriitor = predicat nominal, alcătuit din:

să devin = verb copulativ, conjug. a IV-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, pers. I, sg.;

scriitor = nume predicativ, exprimat prin subst. comun, simplu, masculin, singular, N, nearticulat.

profesionist = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, N, pozitiv.

poate = predicat verbal, exprimat prin adverb de mod, predicativ.

că = conjuncție subordonatoare simplă, fără funcție de parte de propoziție, în frază este element de relație subordonator care introduce o subiectivă.

tot = subiect, exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat de Gramatica Academiei adjectiv substantivat —, masc., sg., N.

ceea ce = complement direct, exprimat prin pronume relativ compus, fem., sg., Ac., în frază este element subordonator care introduce o atributivă.

pînă la urmă = complement circ. de timp, exprimat prin locuțiune adverbială de timp.

Scanned with OKEN Scanner

nu s-ar fi înțeles = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjug. a III-a, diateza reflexivă, cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranzitiv, la diateza activă *a înțelege* este tranzitiv, condițional-optativ, perfect, pers. a III-a, singular; formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

mai = complement circ. de mod, exprimat prin adverb de mod, simplu.

nimic = subiect, exprimat prin pronume negativ, simplu, N.

II. Alcătuiți familiile lexicale ale cuvintelor *față, a ști.*

față	*fățuitor*	(*a*) *ști* (vezi subiectul III de la Universitatea București, Litere, Bibliografie — 1993)
fețișoară	*fățarnic*	
(*a*) *fățui*	*nefățarnic*	
fățuire	*fățărnicie*	
fățuit	*fățiș*	
fățuială		

III. Explicați formarea cuvîntului *reînființare* și definiți fiecare component al său:

fi = cuvînt de bază
fi + suf. *-ință* = *ființă*
pref. *în-* + *ființă* + suf. *-a* = *înființa*
înființa + suf. *-re* = *înființare*
pref. *re-* + *înființare* = *reînființare*

Universitatea din București, Facultatea de Birotică, 1993

I. Împărțiți textul în propoziții și arătați felul fiecărei propoziții:

„*Iacă*[1] / (pentru ce) **lupta** neîmpăcată în contra ignoranței pretențioase și a neadevărului ne-*a părut* cea dintîi *datorie*[2] / (și) (pentru ce) *am putut* primi punctul de vedere al acelora[3] / **(care)** *sînt deprinși* cu o privire mai blîndă[4] / (și) *se mulțumesc* cu o lungă așteptare a îndreptării în viitor."[5] /

1. P
2. CD(1) ⎤ și
3. CD(1) ⎦
4. AT(3) ⎤ și
5. AT(3) ⎦

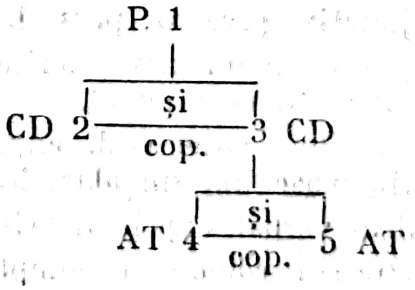

2. Extrageți din text cuvintele aflate în cazurile genitiv și dativ și analizați-le sintactic și morfologic.

în contra ignoranței = atribut subst. prepozițional, exprimat prin subst. comun, simplu, feminin, singular, G, precedat de prepoziția compusă „în contra", articulat cu art. hot. enclitic *-i*.

pretențioase = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, fem., sg., Ac., gradul pozitiv.

Scanned with OKEN Scanner

a neadevărului = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin subst. comun, simplu, neutru, sg., G, precedat de articolul posesiv-genitival *a* — cu prepoziţia compusă „în contra" subînţeleasă —, articulat cu art. hot. encl. *-lui*.

al acelora = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, masc., pl., G, precedat de art. posesiv (genitival) „al".

a îndreptării = atribut subst. genitival, exprimat prin subst. comun, simplu, fem., sg., G, precedat de art. posesiv (genitival) *a*, articulat cu art. hot. encl. *-i*.

3. Indicaţi cîte un sinonim pentru *ignoranţă, neadevăr, punct de vedere, privire, blînd* (în situaţia contextuală din text).

ignoranţă = *neştiinţă*
neadevăr = *minciună*
punct de vedere = *opinie*
privire = *uitătură*
blînd = *blajin*

Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Teologie Baptistă, 1993

Se dă textul:

„*Rămîne de mirare*[1] / (cum) *nu insufla* nicăieri scîrbă şi teamă,[2] / (cum) **nimeni** *nu voia*[3] / (*să*) *vadă*[4] / (că) în potaia aceea măruntă,[5] / (**ce**) *se tîra*[6] / (şi) *se gudura* rînjind,[7] / **pizma** *ţinea* deşteaptă[8] / (şi) *asmuţa* fără încetare, împotriva tuturor, o fiară spurcată şi capie, pornită pe vrăjmăşie, pe vătămare, pe rău, părînd[8] / (*să*) *slujească* soartei de unealtă de dezalcătuire şi de nimicire."[9] /

(Matei Caragiale)

1. Împărţiţi textul în propoziţii, stabiliţi felul propoziţiilor şi relaţiile dintre ele:

1. P
2. SB(1) — juxt.
3. SB(1) —
4. CD(3)
5. CD(4) — şi
6. AT(5) — şi
7. AT(5) —
8. CD(4) —
9. PR(8)

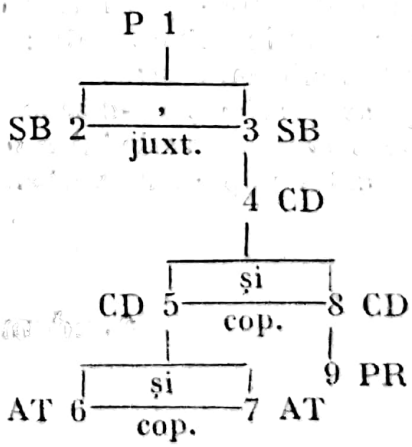

2. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate:

rămîne = verb copulativ, impersonal, conjug. a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ prezent, are formă de pers. a III-a, sg.; împreună cu loc. adverbială *de mirare* formează o expresie verbală impersonală, cu funcţie de predicat nominal.

nicăieri = complement circ. de loc, exprimat prin adverb de loc.

nimeni = subiect, exprimat prin pronume negativ, simplu, N.
nu voia = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, pers. a III-a, sg. ; formă negativă cu adverbul de mod de negaţie *nu*.
aceea = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, formă simplă, feminin, singular, Ac.
se tîra = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflex. *se*, formă neacc. în Ac., morfem al diatezei reflexive, pe care unii specialişti îl consideră morfem al diatezei active pronominale, cu funcţie de complement direct —, intranzitiv, dar la diateza activă *a tîrî* este tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, sg.
împotriva tuturor = complement indirect, exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat de Gramatica Academiei adjectiv substantivat —, plural, G, precedat de prepoziţia simplă „împotriva".
pe rău = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu — provenit din adverb prin schimbarea valorii gramaticale —, neutru, sg., Ac., precedat de prepoziţia simplă „pe", nearticulat.
părînd = atribut verbal incomplet — determină subst. *o fiară* —, exprimat prin verb copulativ, conjug. a II-a, diateza activă, intranzitiv, gerunziu ; numele predicativ al acestui verb copulativ este exprimat printr-o propoziţie predicativă.
să slujească = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, pers. a III-a, sg.

3. Funcţiile sintactice ale cazului dativ (cu exemple). (A se vedea rezolvarea subiectului I de la Univ. Iaşi, Litere, 1991.)

La funcţiile enumerate în rezolvarea indicată, se poate adăuga, pentru pronumele personal şi reflexiv, formă neaccentuată, în cazul dativ cu sens posesiv *atributul pronominal în dativ* :

Mama *îmi* spală cămăşile. (*îmi* = „mele")
El *îşi* ajută colegii. (*îşi* = „săi")

De asemenea, pronumele relative şi nehotărîte — care introduc subordonate de specii diferite — au formă de dativ cerută de un verb din regentă şi funcţie de *subiect* în subordonată :

Am scris[1] / **(cui)** mi-*a scris*.[2] /
Am răspuns[1] / **(oricui)** mi-*a scris*.[2] /

cui, oricui = subiecte ale verbului *a scris* (echivalente cu *cine, oricine*), avînd forma de dativ impusă de verbele *am scris, am răspuns* din regente.

Academia Naţională de Educaţie Fizică şi Sport, 1993
(Seria A)

I. Se dă textul :

„(Cînd) *vuia* în sobă **tăciunele** aprins[1] / (care) *se zice*[2] / (că) *face* a vînt şi a vreme rea,[3] / (sau) (cînd) *ţiuia* **tăciunele**[4] / (despre care) *se zice*[5] / (că) **te** *vorbeşte* **cineva** *de rău*,[6] / **mama** îl *mustra* acolo, în vatra focului,[7] / (şi)-l *buchisa* cu cleştele,[8] / (*să*) *se* mai *potolească* **duşmanul**."[9] /

a) Subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor :

vuia = predicat verbal

se zice = predicat verbal

face = predicat verbal

ţiuia = predicat verbal

se zice = predicat verbal

vorbeşte de rău = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală „(po-negreşte")

mustra = predicat verbal

buchisa = predicat verbal

să se pololească = predicat verbal

b) Delimitaţi propoziţiile şi descrieţi-le :

1. = propoziţie subordonată circumst. de timp faţă de P_7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, regentă pentru P_2; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

2. = propoziţie subordonată atributivă faţă de subst. *tăciunele* din P_1, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P_3; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

Notă : Am considerat că pronumele relativ *care* este în Ac. cu prepoziţia subînţeleasă *despre* (ca în P_5) şi că este complement indirect al verbului *se zice*. Altfel, *care* poate fi subiect al predicatului *face* din P_3.

3. = propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal *se zice* din P_2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că* ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

4. = propoziţie subordonată circ. temporală faţă de P_7, introdusă prin adverbul relativ *cînd*, coordonată cu P_1 prin conjuncţia disjunctivă *sau*, regentă pentru P_5; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

5. = propoziţie subordonată atributivă faţă de subst. *tăciunele* din P_4, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţie, regentă pentru P_6 ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

6. = propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal *se zice* din P_5, introdusă prin conj. subord. *că* ; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

7. = propoziţie principală, regentă pentru P_1 şi P_4; enunţiativă propriu-zisă, afirmativă, dezvoltată.

8. = propoziţie principală, coordonată cu P_7 prin conjuncţia copulativă *şi*, regentă pentru P_9; enunţiativă propriu-zisă (potenţială), afirmativă, dezvoltată.

9. = propoziţie subordonată circumst. de scop (finală) faţă de P_8, introdusă prin conjuncţia subord. *să* ; enunţiativă propriu-zisă (potenţială), afirmativă, dezvoltată.

c) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate :

cînd = complement circ. de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ, care introduce o CT.

cineva = subiect, exprimat prin pronume nehotărît, compus, sg., N.

-l = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, pers. a III-a, singular, masculin, Ac.

(cu) cleştele = complement instrumental, exprimat prin substantiv comun, simplu, masc., sing., Ac., precedat de prepoziţia simplă *cu*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

Scanned with OKEN Scanner

II. Să se indice cîte un sinonim neologic pentru următoarele cuvinte din fondul vechi al limbii:

a bănui = *a presupune*
a coti = *a vira*
a drege = *a repara*
a împărți = *a diviza*
a îngădui = *a accepta*
a mări = *a amplifica*
a oglindi = *a reflecta*
a pedepsi = *a sancționa*
a sfîrși = *a finaliza*
a (se) umfla = *a (se) inflama*

III. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte:

alcool = al-co-ol
lingvist = ling-vist
constructor = con-struc-tor
somptuos = somp-tu-os
înnegri = în-ne-gri

IV. Rescrieți forma corectă din următoarele perechi de cuvinte:

(el) constituie — constitue; fixi — ficși; zii ceva! — zi ceva!; a smuci — a zmuci; interregn — interegn.

Forma corectă: *constituie; ficși: zi ceva!; a smuci: interregn.*

V. Alcătuiți propoziții sau fraze cu următoarele ortograme:

la = Merg *la* țară.
l-a = Ea *l-a* descusut.
iau = Ei *iau* o carte.
i-au = Ele *i-au* ajutat pe toți.
săi = Elevii *săi* învață bine.
să-i = Vreau *să-i* văd.
altădată = *Altădată* munceam mai mult.
altă dată = *Altă dată* să nu mai faci!
nicidecum = Nu vrea să asculte *nicidecum*.
nici de cum = Nu îmi vorbește nici ce a făcut, *nici de cum* s-a distrat.

VI. Dați exemple de cinci locuțiuni sau expresii ale verbului *a avea*:

a avea habar
a avea voie
a avea nevoie
a avea chef
a avea leac
a (se) avea bine / rău (cu cineva)
a avea la mînă (pe cineva)

VII. Construiți enunțuri cu următoarele paronime:

a declama = Actorul *a declamat* versurile foarte sugestiv.
a reclama = Petentul își *reclamă* dreptul său legal.
solitar = A trecut un alergător *solitar*.
solidar = Am fost cu toții *solidari* împotriva abuzului.
originar = Este *originar* din București.
original = Produsul are o marcă *originală*.
a enerva = Amînările repetate l-au *enervat*.
a inerva = Zona respectivă a corpului este puternic *inervată*.
glacial = A făcut un ușor gest *glacial*.
glaciar = Perioada *glaciară* a lăsat urme importante.

Scanned with OKEN Scanner

I. Se dă textul :

..(Iar) Linii,[1] / (de) *s-ar întîmpla*[2] /
(*Să*) *vă-ntîlniți* vreodată,[3] /
Să-i spui[1] / (că)-*s sănătos*[4] / (și)-*aș vrea*[5] /
(*S*)-o *aflu* măritată."[6] /
(George Coșbuc)

a) Subliniați predicatele și arătați felul lor :
s-ar întîmpla = predicat verbal
să (*vă*)-*ntîlniți* = predicat verbal
să spui = predicat verbal
-*s sănătos* = predicat nominal
s-aflu = predicat verbal

b) Delimitați propozițiile și descrieți-le :

1. = propoziție principală, regentă, pentru P_2, P_4 și P_5 ; enunțiativă imperativă, afirmativă, dezvoltată.

2. = propoziție subordonată condițională față de P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*, regentă pentru P_3 ; enunțiativă optativă, afirmativă, simplă.

3. = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *s-ar întîmpla* din P_2, introdusă prin conj. subordonatoare *să* ; enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, dezvoltată.

4. = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să spui* din P_1, introdusă prin conj. subord. *că* ; enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, simplă.

5. = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să spui* din P_1, coordonată cu P_4 prin conj. cop. *și*, regentă pentru P_6 ; enunțiativă optativă, afirmativă, simplă.

6. = propoziție subordonată completivă directă față de verbul *aș vrea* din P_5, introdusă prin conj. subord. *să* ; enunțiativă propriu-zisă (potențială), afirmativă, dezvoltată.

c) Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

Linii = compl. indirect — reluat prin forma neacc. a pron. pers. *i* în dativ —, exprimat prin subst. propriu, simplu, fem., sg., D, articulat cu art. hot. encl. -*i*.
vreodată = compl. circ. de timp, exprimat prin adverb de timp, compus.
-*i* = complement indirect — care reia compl. indirect *Linii* —, exprimat prin pronume personal, formă neacc., pers. a III-a, sg., fem., D.
măritată = compl. de mod (după Gramatica Academiei este element predicativ suplimentar), exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații — provenit din verb la participiu —, fem., sg., N.

II. Să se indice cîte un sinonim neologic pentru următoarele cuvinte din fondul vechi al limbii :

asemănător = *similar*	*lacom* = *avid*
cinstit = *onest*	*nesigur* = *incert*
credincios = *devotat*	*pămîntesc* = *terestru*
fățarnic = *ipocrit*	*răzbunător* = *vindicativ*
îndemînatic = *ingenios*	*veșnic* = *etern*

Scanned with OKEN Scanner

III. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :
punctuație = punc-tu-a-ți-e
anorganic = an-or-ga-nic
exhaustiv = ex-ha-us-tiv
înnegri = în-ne-gri
desaliniza = de-sa-li-ni-za

IV. Rescrieți forma corectă din următoarele perechi de cuvinte :
clasa întîia — clasa întîi
ortodoxi — ortodocși
a înoi — a înnoi
pîrîuri — pîraie
Forma corectă :
clasa *întîi, ortodocși, a înnoi, pîraie*

V. Alcătuiți propoziții sau fraze cu următoarele ortograme :
ceai = Am băut un *ceai* de tei.
ce-ai = *Ce-ai* spus ?
iar = „*Iar* te-ai cufundat în stele...“
i-ar = *I-ar* plăcea să viziteze Franța.
mai = *Mai* stai ?
m-ai = *M-ai* văzut ?
numaidecît = A plecat *numaidecît.*
numai de cît = Cumpără *numai de cît* are nevoie.
de alt fel = Vreau o mîncare *de alt fel.*
de altfel = *De altfel*, este disciplinat.

VI. Dați exemple de cinci locuțiuni sau expresii ale verbului *a lua* : *a lua seama* ; *a lua aminte* ; *a o lua la goană* ; *a o lua la sănătoasa* ; *a*(-i) *lua mințile* ; *a lua în brațe.*

VII. Construiți enunțuri cu următoarele paronime :
a însera = Am ajuns acolo cînd *se însera.*
a insera = A *inserat* în text cîteva date noi.
eminent = A avut un *eminent* dascăl de matematică.
iminent = Cerul noros arată că ploaia e *iminentă.*
literar = E un text *literar* interesant.
literal = Am reprodus *literal* ceea ce a spus.
complement = Cuvîntul acesta are funcție de *complement.*
compliment = Iau aprecierea făcută ca pe un *compliment.*
funcționar = Este *funcționar* la Primărie.
funcțional = Aparatul s-a dovedit foarte *funcțional.*

Academia de Poliție „Al. I. Cuza“, 1993
(Seria A)

I. Se dă textul :
„Îi *venea*[1] / (să) *se ducă*[2] / (și) (să) *se* tot *ducă*[3] / (și)[5] / toată **lumea** (să)-l *uite*[4] / numai **ea** singură (să)-*și aducă aminte* în toată clipa[5] / (că) **el** *a voit*[6] / (și) *a putut*[7] /, (dar) *s-a stăpînit,*[8] / (fiindcă) atît de mult *a iubit*-o[9] / (încît) *s-a dus* pribeag prin lume[10] / numai (ca) **dînsa** (să) *poată* trăi nesupărată.“[11] /

(Marin Preda)

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe :

1. Să se sublinieze predicatele și să se precizeze felul lor :
   1. *venea* = predicat verbal
   2. *să se ducă* = predicat verbal
   3. *să se ducă* = predicat verbal
   4. *să uite* = predicat verbal
   5. *să-și aducă aminte* = predicat verbal
   6. *a voit* = predicat verbal
   7. *a putut* = predicat verbal
   8. *s-a stăpînit* = predicat verbal
   9. *a iubit* = predicat verbal
   10. *s-a dus* = predicat verbal
   11. *să poată* = predicat verbal

2. Să se delimiteze propozițiile și să se precizeze felul lor :

   1. P
   2. SB(1) ┐ și
   3. SB(1) ┘
   4. CV(5) ┐ și
   5. SB(1) ┘
   6. CI(5) ┐ și
   7. CI(5) ┘
   8. CI(5) ┘ dar
   9. CZ(8)
   10. CNS(9)
   11. CS(10)

3. Să se contragă propoziția „toată lumea să-l uite" în partea de propoziție corespunzătoare :

toată lumea să-l uite = CV devine, prin contragere, un complement circumstanțial concesiv : *„chiar uitat de toată lumea"*.

4. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele :

toată = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît simplu — considerat și adjectiv variabil, cu două terminații —, feminin, singular, N.

-o = complement direct, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, sg., fem., Ac., formă neaccentuată.

dînsa = subiect, exprimat prin pronume personal compus, pers. a III-a, sg., fem., N.

5. Găsiți cel puțin trei sinonime pentru cuvîntul *victorie* :

izbîndă, biruință, reușită, triumf, succes.

6. Stabiliți radicalul cuvîntului *nesupărată*, alcătuiți familia de cuvinte și precizați modul de formare a cuvintelor derivate.

Radicalul cuvîntului *nesupărată* este *supăr-*, fiind extras din cuvîntul de bază (a) *supăra*.

Familia verbului (*a*) *supăra* :
supărat,-ă format din *supăra* + suf. *-(a)t, -ă*
nesupărat,-ă format din pref. *ne-* + *supărat,-ă*
supărare, format din *supăra* + suf. *-re*
nesupărare, format din pref. *ne-* + *supărare*
supărător, -toare, format din *supăra* + suf. *-(ă)tor, -(ă)toare*
supărăcios, -oasă, format din *supăra* + suf. *-(ă)cios, -oasă.*

Scanned with OKEN Scanner

II. Explicați semnele de punctuație și ortografice din textul :

„— Dom'sublocotenent, strigă sergentul Ionescu, ordonați să trag numai eu...

— Bine, zise ofițerul, ochește și trage."

Ghilimelele sau semnele citării („ "), semn de punctuație care marchează redarea întocmai a unui fragment dintr-o operă literară.

Linia de dialog, semn de punctuație, marchează începutul vorbirii fiecărui personaj dintr-un dialog.

Apostroful (*dom'*), semn ortografic, marchează lipsa accidentală din vorbire a unor sunete.

Virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre un grup al vocativului și restul propoziției.

Virgula, semn de punctuație, marchează pauza dintre o propoziție principală incidentă și una independentă.

Punctele de suspensie, semn de punctuație, marchează întreruperea șirului vorbirii.

Cele două virgule marchează izolarea propoziției incidente.

Punctul marchează pauza de la sfîrșitul unei fraze cu propoziții enunțiative.

III. Alcătuiți enunțuri în care cuvîntul *patrie* să îndeplinească următoarele funcții sintactice :

subiect : *Patria* noastră se numește România.

nume predicativ : România a devenit *patria* multor străini.

complement direct : Să ne iubim *patria* !

complement indirect : Vorbim cu drag *despre patrie.*

atribut substantival prepozițional : Dragostea *de patrie* este un sentiment nobil.

IV. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :

negru = *ne-gru*

jertfă = *jert-fă*

inuman = *in-u-man*

sompuos = *somp-tu-os.*

V. Dați trei exemple de paronime și alcătuiți propoziții cu fiecare cuvînt :

— *temporal / temporar* : Am avut o durere *temporară* („trecătoare") în regiunea *temporală* (a capului).

— *evalua / evolua* : Au *evoluat* mult tehnicile de *evaluare* a cunoștințelor.

— *destins / distins* : Este un bărbat *distins*, căruia îi stă bine cînd are un aer *destins.*

— *fisă / fișă* : A introdus *fisa* în fișierul automat și i s-a eliberat *fișa* medicală (personală).

VI. Alcătuiți cinci enunțuri prin care să demonstrați valoarea polisemantică a cuvîntului „a ține" ; precizați sensul din fiecare enunț :

Ține în brațe un copil. („a avea, a purta")

Se ține de bară. („a se prinde")

Scanned with OKEN Scanner

Merge cît îl *ţin* picioarele. („a susţine")
Facultatea *ţine* de Universitate. („a depinde, a aparţine")
Are un pantalon care *ţine* la murdărie. („a rezista")
Unde *ţinem* hainele ? („a păstra")
Îşi *ţine* cuvîntul. („a respecta")

VII. Redactaţi o scrisoare de felicitare şi semnaţi cu numele „Ion".
Cerinţe :

— formula de adresare (urmată de virgulă) şi formula de încheiere (urmată de semnătură, dată şi loc de expediere) ;

— vocabularul şi construcţiile să fie în acord cu relaţiile în care vă aflaţi cu destinatarul (prietenie, colegialitate, cunoştinţă, colaborare etc) ;

— respectarea cu stricteţe a regulilor de ortografie şi de punctuaţie.

Academia de Poliţie, „Al. I. Cuza", 1993
(Seria B)

Se dă textul :

„— Acum, luminate crăişor,[1] / (ca *să*) *vezi*[2] / cît) *poate*[3] / (*să*)-ţi *ajute* **milostenia,**[4] / *stai* liniştit,[1] / *uită-te* drept în ochii mei[5] / (şi) *ascultă* cu luare-aminte[6] / (ce) *ţi-oi spune* ;[7] / *du-te* la tată-tău[8] / (şi) *cere*[9] / (*să*)-ţi *deie* calul, armele şi hainele [10] / (cu care) *a fost* **el** *mire,*[11] / (şi) atunci *ai să* te *poţi* duce[12] / (unde) *n-au putut* merge **fraţii** tăi,[13] / (pentru că)[14] / ţie[15] / *a fost scris*[14] / (*să*)-ţi *fie dată* această **cinste.**"[15] /

(Ion Creangă)

Cerinţe :

1. Să se sublinieze predicatele şi să se precizeze felul lor :

stai = predicat verbal
să vezi = predicat verbal
poate = predicat verbal
să ajute = predicat verbal
uită-te = predicat verbal
ascultă = predicat verbal
oi spune = predicat verbal
du-te = predicat verbal
cere = predicat verbal
să deie = predicat verbal
a fost mire = predicat nominal
ai să poţi = predicat verbal
n-au putut = predicat verbal
a fost scris = predicat nominal (exprimat prin expresie verbală impersonală)
să fie dată = predicat verbal (exprimat prin verb la diateza pasivă)

Scanned with OKEN Scanner

I.2. Să se delimiteze propozițiile și să se identifice :

1. P
2. CS(1)
3. CD(2)
4. CD(3)
5. P
6. P
7. CD(6)
8. P
9. P
10. CD(9)
11. AT(10)
12. P
13. CL(12)
14. CZ(12)
15. SB(14)

juxt. și juxt. și și

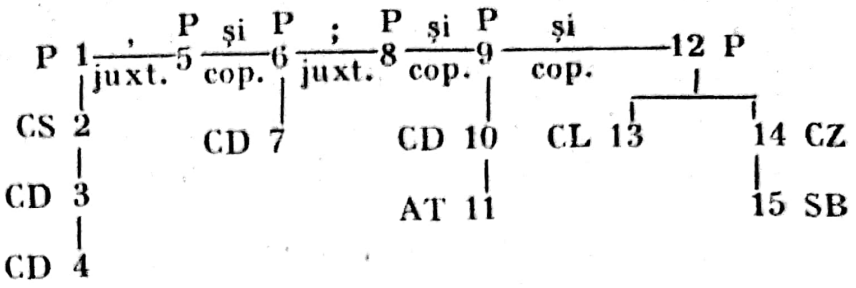

Notă : P_8, P_9 și P_{12} ar putea fi interpretate ca *apozitive* față de pronumele relativ *ce* din P_7, dacă, în locul punctului și virgulei, ar fi două puncte. În acest fel, schema ar fi următoarea :

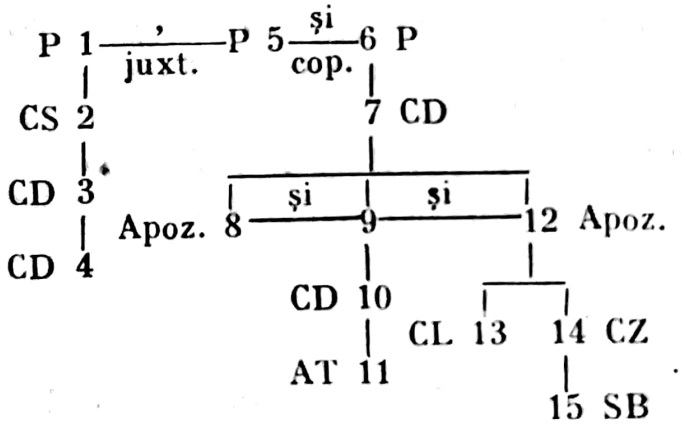

I.3. Să se contragă propoziția „ca să vezi" în partea de propoziție corespunzătoare :

„ca să vezi" este o propoziție subordonată circumstanțială de scop. Prin contragere, devine „pentru a vedea" — compl. circ. de scop.

I.4. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

liniștit = element predicativ suplimentar (după gramatica școlară, complement circumstanțial de mod), exprimat prin adjectiv simplu, variabil cu două terminații — provenit din verb la participiu —, masculin, singular, N, gradul pozitiv.

cu luare-aminte = complement circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv compus (considerat și locuțiune substantivală, provenită din locuțiune verbală), feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă „cu", nearticulat.

tăi = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a II-a singular, are formă acordată cu substantivul „frații": masculin, plural, nominativ.

I.5. Găsiți cel puțin trei sinonime pentru cuvîntul „milostenie" : *milostivire, îndurare, milă, îngăduință, ajutor, pomană.*

I.6. Explicați virgulele din textul dat :

Acum, luminate crăișor, ... stai = cele două virgule marchează două pauze create prin intercalarea unui grup al vocativului în interiorul unei propoziții ;

crăișor, ca să vezi ..., = cele două virgule marchează două pauze create prin intercalarea unei finale (și a subordonatelor următoare) între cuvintele regentei ;

liniștit, uită-te = virgula marchează pauza dintre două propoziții principale, coordonate prin juxtapunere ;

calul, armele = virgula marchează pauza dintre două complemente directe, coordonate prin juxtapunere ;

mire, și = virgula marchează pauza dintre un grup de subordonate care determină o propoziție principală și o propoziție principală coordonată copulativ cu prima principală ;

tăi, pentru că = virgula marchează pauza dintre o circumstanțială de loc și una cauzală care depind de aceeași regentă.

II. Alcătuiți enunțuri în care cuvîntul „acesta" să aibă următoarele funcții sintactice :

subiect : *Acesta* a fost foarte silitor.

nume predicativ : Tu ești *acesta.* Tu ești *ca acesta.* Tu ești *împotriva acestuia.*

complement direct : Îl vom ajuta *pe acesta.*

complement indirect : Noi ne-am gîndit *la acesta.* I-am trimis *acestuia* orice a dorit.

atribut adjectival : Răspunsul *acesta* este corect.

atribut pronominal : Cărțile *acestuia* sînt curate.

III. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :

burlan = *bur-lan*
pehlivan = *pe-hli-van*
aspect = *as-pect*
pește = *peș-te*
inegal = *in-e-gal*

IV. Folosiți în propoziții următoarele perechi paronimice :

a învesti : El a fost *învestit* ambasador.

a investi : Și-a *investit* toate economiile în această afacere.

temporal : Propozițiile circumstanțiale *temporale* sînt introduse prin multe locuțiuni conjuncționale.

temporar : Acesta este un fenomen *temporar.*

iminent : Cearta dintre ei este *iminentă.*

eminent : El este un tînăr *eminent.*

emigrant : El este *emigrant* din Somalia.

imigrant : El este *imigrant* în America.

V. Alcătuiți o scurtă compunere în care să redați un dialog (o discuție) între doi colegi sau între două persoane cunoscute care nu s-au văzut de mult timp.

Cerințe :

— formula de salut ;
— surpriza și plăcerea de a se întîlni ;

Scanned with OKEN Scanner

— scurte schimburi de impresii privind înfățișarea celuilalt ;
— informare de principiu privind scopul prezenței fiecăruia în zonă și în perioada respectivă ;
— întrebări și răspunsuri reciproce despre starea de sănătate, familială, profesională a celor doi ;
— amintiri din perioadele cînd erau colegi ;
— prezentarea unor evenimente, realizări semnificative în intervalul de cînd nu s-au văzut ;
— relatări despre colegi și prieteni comuni ;
— fixarea unei întîlniri (sau angajamentul de a se mai întîlni) pentru a depăna amintiri ;
— formula de salut la despărțire, cu repetarea satisfacției de a se fi întîlnit și urările aferente (inclusiv familiilor și prietenilor comuni).

Atenție la corectitudinea limbii și la selectarea formulelor care să se potrivească situației (nostalgia timpului petrecut împreună, apropierea în virtutea acestui lucru, plăcerea de a se revedea).

Universitatea Cluj-Napoca, Litere (Română A) și Teologie-Litere, 1993

I. a. Să se delimiteze subordonatele și să se arate felul lor :

1. (Oricum) i-*ai argumenta*,[1] / *nu*-l *poți* convinge.[2] /
(1 = CV, 2 = P)

2. *Nu* mi-*a trecut prin cap*[1] / (*să*)-i *telefonez.*[2] /
(1 = P, 2 = SB)

3. **Tot**[1] / (**ce**) *s-a spus*[2] / *e adevărat*[1] /. (1 = P, 2 = AT)

4. Convinsă[1] / (că) *este* bine *pregătită*,[2] / **Maria** *s-a prezentat* la examen.[1] /
(1 = P, 2 = CI)

5. **Ion** *pare*[1] / (*să*) *se fi hotărît.*[2] / (1 = P, 2 = PR)

6. **El** *s-a decis*[1] / (*să*) *plece.*[2] / (1 = P, 2 = CI — relație)

I.b. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

7. Datorită insistențelor *lor*, am renunțat la excursie.

lor = pronume personal, pers. a III-a, plural, G, atribut pronominal genitival.

8. *Normal* era să nu mai plece.

normal = adverb de mod, simplu, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, gradul pozitiv, nume predicativ (care împreună cu verbul copulativ *era* formează predicatul nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală).

9. Au fost recunoscute bunele-*i* intenții.

i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, D posesiv, atribut pronominal în dativ.

10. A ajuns să nu-i mai placă *nimic*.

nimic = pronume negativ, simplu, invariabil, N, subiect

11. Bunului *tău* prieten nu i-ai scris de mult timp.

tău = adjectiv pronominal posesiv, persoana a III-a, singular, masculin, D, atribut adjectival.

Scanned with OKEN Scanner

12. Este contrar bunului *simț* să nu saluți.

simț = substantiv comun, simplu, neutru, singular, D, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui* preluat de adjectivul precedent *bun(ului)*, complement indirect.

Notă: Dicționarele normative curente consideră *bun-simț* cuvînt compus. În acest caz, cele două elemente trebuie analizate împreună.

13. Această soluție nu poate *fi acceptată*.

fi acceptată = verb predicativ, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă, *a accepta* este tranzitiv — infinitiv, prezent, complement direct.

14. E prea *tîrziu* să-i mai scrii.

(prea) tîrziu = adverb de mod, gradul superlativ absolut, nume predicativ (care împreună cu verbul copulativ *e* formează un predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală).

15. Porumbul a fost cules și apoi *depozitat*.

(a fost) depozitat = verb predicativ, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă, *a depozita* este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

Notă: Se subînțelege verbul auxiliar *a fost*.

16. A avut un comportament adecvat noului său *statut* social.

statut = substantiv comun, simplu, neutru, singular, D, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui* preluat de adjectivul precedent *nou(lui)*, complement indirect.

17. Pomii au fost plantați împrejurul celui mai frumos *loc* de agrement.

(împrejurul)...loc = substantiv comun, simplu, neutru, singular, G, precedat de prepoziția *împrejurul*, complement circumstanțial de loc.

18. Sosirea ta neașteptată din *vacanță* ne-a surprins.

(din) vacanță = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *din*, nearticulat, atribut substantival prepozițional.

II. Construiți cîte un exemplu pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Un complement indirect în genitiv cu prepoziție:
Să luptăm *împotriva minciunii*.

2. Formulați cîte un enunț care să conțină cuvintele: *forțat, a emigra, fortuit, a imigra*:
Torentele provenite din inundații *au forțat* stăvilarele, rupîndu-le.
Un mare număr de tineri *emigrează* din țările aflate în tranziție spre economia de piață.
Întîlnirea cu Mihai a fost *fortuită*, întîmplătoare.
În ultimii ani, în Germania, *au imigrat* cîteva sute de mii de oameni.

3. Construiți o subordonată consecutivă introdusă prin *ca să*:
Maria este destul de atentă *ca să* recunoască o consecutivă.

4. Relativul *care* să fie complement indirect în dativ:
Omul *căruia* îi place munca are de toate.

5. Declinați pronumele tu:
N = *tu*
G = —
D = *ție, ți, ți* (*ți-, -ți, -ți-*)
Ac. = (*pe*) *tine, te* (*te-, -te, -te-*)
V = *tu*!

6. Un complement indirect în dativ care să determine un adverb:
Este contrar bunului *simț* să nu saluți.

Scanned with OKEN Scanner

7. Un atribut substantival în dativ cu prepoziție :
Reușita *datorită muncii* bucură pe oricine.
8. Relativul *care* să fie atribut pronominal genitival :
Părinții *ai căror* copii au reușit la facultate sînt foarte fericiți.
9. Un complement de cauză în dativ cu prepoziție :
Datorită ploii, legumele s-au stricat.
Notă : De fapt, complementul de cauză este construit cu genitivul cu locuțiune prepozițională : *Din cauza ploii* ...

III. a. Textul de mai jos conține greșeli de ortografie. Transcrieți-l corect.

1. Cei doi miniștrii au fost membrii și în guvernul precedent.
Cei doi *miniștri* au fost *membri* și în guvernul precedent.
2. Nu fii indolent, ca să nu fii criticat.
Nu fi indolent, ca să nu fii criticat.
3. Mînca-u-ar tata de fetiță.
Mînca-o-ar tata de fetiță.
4. Repetarea aceleeași greșeli este supărătoare.
Repetarea *aceleiași* greșeli este supărătoare.
5. Ne-ar critica pînă și proprii noștri prieteni.
Ne-ar critica pînă și *propriii* noștri prieteni.
6. El, de atunci, nu-l mai agreiază.
El, de atunci, nu-l mai *agreează*.

III.b. Enunțurile de mai jos conțin greșeli de limbă. Identificați-le, arătați de ce natură sînt și scrieți corect fiecare enunț :

7. Scopul care ni-l propunem este nobil.
care = pronume relativ în Ac. cu funcție de complement direct — reluat prin forma neaccentuată în Ac. a pronumelui personal *-l*.
corect = *pe care ... -l*
Scopul *pe care* ni-l propunem este nobil.
8. Ei au cîștigat destui de mulți bani.
destui = trebuie să fie adverb de mod care determină adjectivul *mulți* de care se leagă prin prepoziția *de*. Are formă invariabilă, deci corect = destul.
Ei au cîștigat *destul* de mulți bani.
9. Noi am convenit de comun acord să revenim din nou aici.
a conveni = a cădea de acord cu cineva, deci *a conveni* + *de comun acord* este un pleonasm.
a reveni = a veni din nou, încă o dată ; *a reveni* + *din nou* este un pleonasm.
Enunțul corect :
Noi am convenit *să revenim* aici.
Noi am convenit *să venim din nou* aici.

Universitatea Cluj-Napoca, Litere (Română B), 1993

I. a. Să se delimiteze subordonatele și să se arate felul lor :

1. (Cum) vremea *nu era frumoasă*,[1] / *am renunțat* la excursie.[2] / (1 = CZ, 2 = P)
2. L-*am convins*[1] / (*să*) *se prezinte* la examen.[2] / (1 = P, 2 = CI — circ. de relație)
3. *A ajuns*[1] / (*să*) *nu*-l mai *intereseze nimic*.[2] / (1 = P, 2 = PR).

I. b. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

4. *Corect* ar fi fost să restituie cartea.

corect = adverb de mod, simplu, provenit din adjectiv prin conversiune, gradul pozitiv, nume predicativ (care împreună cu verbul copulativ *ar fi fost* formează un predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală).

5. A procedat potrivit celor mai riguroase *norme*.

(*potrivit*) . . . *norme* = substantiv comun, simplu, feminin, plural, D, precedat de adverbul cu rol de prepoziție simplă *potrivit*, complement circumstanțial de mod.

6. În ciuda acestui repetat *eșec*, el a rămas optimist.

(*în ciuda*) . . . *eșec* = substantiv comun, simplu, neutru, singular, G precedat de locuțiunea prepozițională *în ciuda*, complement circumstanțial concesiv.

7. Profesorii *ai căror* elevi au reușit sînt bucuroși.

ai căror = pronume relativ, simplu, substituie substantivul *profesorii* : masculin, plural, genitiv precedat de articolul posesiv genitival *ai*, atribut pronominal genitival, în frază este element de relație subordonator care introduce o atributivă.

8. Îl durea *capul* de obosit ce era.

capul = substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, subiect.

9. El a fost ostil bunelor *noastre* intenții.

noastre = adjectiv pronominal posesiv, persoana I, plural, feminin, D, atribut adjectival.

II. a. Construiți cîte un exemplu pentru fiecare dintre cerințele de mai jos :

1. Relativul *ce* să fie atribuit adjectival în nominativ :
Nu se știe[1] / (*ce*) note se vor lua la examen.[2] /

2. Conjuncția *dacă* să introducă o subordonată predicativă :
Problema este[1] / (*dacă*) voi lua o notă mare.[2] /

3. Relativul *cum* să fie nume predicativ :
Nu știu[1] / (*cum*) *va fi* vremea mîine.[2] /

4. O propoziție în care să fie un verb la infinitiv perfect, diateza pasivă :
Înainte de *a fi fost primit* de președinte, a fost primit de primul-ministru.

5. Un verb la gerunziu cu funcția de complement direct :
Aud *vorbindu-se* în șoaptă.

6. Dați două sensuri ale cuvîntului *ordinar*, ilustrîndu-le cu cîte un exemplu : „obișnuit" = Este o operație *ordinară*.
„fără valoare, prost" = Este un obiect *ordinar*.

7. Acordați cuvintele din paranteză cu substantivele determinate :
La începutul vacanței (acesta) *acesteia*, *elevii* (însuși) *înșiși au cerut să plece în excursie*.

8. Dați formele de imperativ negativ ale verbelor *a fi* și *a face* :
Persoana a II-a singular : *nu fi* (rău) ! ; *nu face* (zgomot) !
Persoana a II-a plural : *nu fiți* (răi) ! ; *nu faceți* (zgomot) !

9. Corectați greșelile de ortografie din enunțul :
Proprii noștrii copii ne crează bucurii.
Corect : **Propriii noștri** *copii ne* **creează** *bucurii.*

Scanned with OKEN Scanner

I. Să se corecteze greşelile de ortografie din enunţurile următoare:
(1) Pe ciornă, copiaţi-le aşa cum sînt scrise pe tablă.
(2) În lucrare, transcrieţi-le corect.
1. Să nu ştii ceva nu înseamnă să nu ştii nimic.
2. Membri aceleeaşi formaţiuni nu sînt dintre proprii noştri fii.
3. Eu nici nu-l agreiez şi nici nu-l voi agreea.
4. Să nu fii fost chemat, aş fi rămas acasă.
5. Aştri aceea sînt încă studiaţi.
6. O amintire nostalgică au devenit vizitii de odinioară.

Rezolpare

1. Să nu ştii ceva nu înseamnă să (= că) nu ştii nimic.
2. *Membrii aceleiaşi* formaţiuni nu sînt dintre *propriii* noştri fii.
3. Eu nici nu-l *agreez* şi nici nu-l voi *agrea*.
4. Să nu *fi* fost chemat, aş fi rămas acasă.
5. *Aştrii aceia* sînt încă studiaţi.
6. O amintire nostalgică au devenit *viziliii* de odinioară.

II. Construiţi cîte un exemplu pentru fiecare din cerinţele de mai jos:

1. O subordonată condiţională introdusă prin conjuncţia *să*:
Să mă rogi,[1] / aş face orice.[2] /

2. Un complement indirect în cazul dativ, care să determine un adverb.
Este contrar *bunului-simţ* să nu saluţi.

3. O subordonată consecutivă introdusă prin conjuncţia *ca să* (sau *ca ... să*):
Ei sînt prea departe[1] / *ca să fie văzuţi.*[2] /

4. Construiţi propoziţii cu următoarele cuvinte: *a eluda — a elida, a coroborа — a colabora.*
Infractorii *eludează* prevederile legilor.
Cratima din „s-au" ţine locul unui sunet *elidat.*
Coroborînd cele două serii de fapte, a descoperit adevărul.
Colaborînd cu colegii, putem realiza mai multe lucruri.

5. Declinaţi pronumele personal *voi.*
N = *voi*
G =—
D = *vouă, vă* (*vă-, -vă*), *vi* (*-vi, vi-, -vi-*), *v-* (*-v-*)
Ac. = (*pe*) *voi, vă* (*-vă, vă-, -vă-*), *v-*(*-v-*)
V = *voi !*

6. Un complement de cauză în cazul dativ cu prepoziţie:
Datorită neatenţiei, a greşit exerciţiul.

Notă: Complementul circumstanţial de cauză se formează totuşi cu locuţiunea prepoziţională *din cauza* (*din pricina*), deci cu G.

7. Relativul *ce* să fie atribut adjectival în cazul N:
Nu ştiu / (*ce*) lecţie a rămas necitită.

8. Relativul *care* să fie complement indirect în cazul D:
Am revăzut instituţia / (*căreia*) i-am sacrificat mulţi ani din viaţă.

9. Un nume predicativ exprimat printr-un pronume în Ac.:
Ea este *ca mine.*

Scanned with OKEN Scanner

III. Se dau structurile de mai jos :

La rezolvare, se va repeta numărul curent și structura, iar soluția se va da imediat după structură.

În tratare se va respecta ordinea de pe tablă.

a) Să se delimiteze subordonatele și să se arate felul lor :

1. *Nu* mă *interesează*[1] / (dacă) *a demarat* **acțiunea.**[2] / (1 = P, 2 = SB)

2. **Piatra,**[1] / (că) *e piatră,*[2] / și de la o vreme *crapă.*[1] / (1 = P, 2 = CV)

3. **Conduita** lui *a rămas*[1] / (ca și cum) nici *nu s-ar fi maturizat.*[2] / (1 = = P, 2 = PR)

4. *Era indignat*[1] / (că) *nu i se dă* **importanța** cuvenită.[2] / (1 = P, 2 = = CI)

5. După toate[1] / **(cîte)** *s-au întîmplat*[2] / *nu* i-*am* mai *scris.*[1] / (1 = P, 2 = AT)

6. *Nu* l-*am putut* face[1] / (*să*)-și *recunoască* vina.[2] / (1 = P, 2 = predicativă suplimentară) (în școală = CD, CM)

b) Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

7. Nu mi-a spus nimic *rău* despre tine.

rău = adjectiv variabil cu două terminații, neutru, singular, Ac., pozitiv, atribut adjectival.

8. *Firesc* ar fi fost să mă fi anunțat.

firesc = adverb de mod, simplu, gradul pozitiv, nume predicativ (care împreună cu verbul copulativ *ar fi fost* îndeplinește funcția de predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală).

9. Rezultatele datorate copiilor *lor* i-au bucurat.

lor = pronume personal, persoana a III-a, plural, G, atribut pronominal genitival.

10. Luarea unei decizii contrar *așteptărilor* i-a surprins pe participanți.

(*contrar*) *așteptărilor* = substantiv comun, simplu, feminin, plural, dativ precedat de prepoziția *contrar*, articulat cu articolul hotărît enclitic *—lor*, atribut substantival prepozițional.

11. A oferit un cadou bunului *său* prieten.

său = adjectiv pronominal posesiv, persoana a III-a, singular, masculin, D, atribut adjectival.

12. A ajuns într-o situație de-ți era mai *mare* mila.

(*mai*) *mare* = adjectiv variabil cu o singură terminație, feminin, singular, nominativ, gradul comparativ de superioritate, nume predicativ — care împreună cu verbul copulativ *era* formează predicatul nominal.

Notă : În alt context *era* este verb predicativ, iar *milă* este subiect.

Îți *era* **milă** de el.

13. *Fiind întrebat* pe un ton mai aspru, a refuzat să răspundă.

fiind întrebat = verb predicativ, conjugarea I, diateza pasivă, tranzitiv, gerunziu, complement circumstanțial de cauză.

14. Cadourile *au fost împărțite* tuturor.

au fost împărțite = verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv, — la diateza activă, *a împărți* este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, plural, predicat verbal.

15. Plecarea lor pe neașteptate *de la noi* ne-a surprins.

(*de la*) *noi* = pronume personal, formă accentuată, persoana I, plural, Ac. precedat de prepoziția compusă *de la*, atribut pronominal prepozițional.

16. Această soluție nu poate *fi acceptată*.

fi acceptată = verb predicativ, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă, *a accepta* este tranziti — infinitiv, prezent, complement direct.

Scanned with OKEN Scanner

17. Pe toți îi încîntă amabila-*i* atitudine.

i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, D posesiv, cu funcție de atribut pronominal în dativ (determină substantivul *atitudine*).

18. Nu s-au putut înțelege asupra acelui *punct* de vedere.

(*asupra*)...*punct* (*de vedere*) = locuțiune substantivală, neutru, singular, G precedat de prepoziția *asupra*, nearticulat, complement circumstanțial de relație (considerat de gramaticile școlare complement indirect.)

Universitatea Cluj-Napoca, Jurnalistică, 1993

I. Enunțurile de mai jos conțin greșeli de ortografie sau de exprimare. Identificați-le și scrieți corect fiecare enunț. (Vezi enunțurile și rezolvarea — Subiectul II.A — Universitatea Cluj, Pedagogie, 1993).

II. A. Să se delimiteze subordonatele și să se precizeze felul lor. (Vezi structurile și rezolvarea — Subiectul II.b. — Universitatea Cluj, Pedagogie, 1993.)

II. B. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate. (Vezi enunțurile și rezolvarea — Subiectul II.c. — Universitatea Cluj, Pedagogie, 1993.)

III. Construiți cîte un exemplu pentru fiecare dintre cerințele de mai jos:

1. Un complement indirect în genitiv cu prepoziție:
Noi luptăm *împotriva minciunii* (*împotriva acelora, împotriva celor doi* etc.).

2. Un atribut substantival în dativ cu prepoziție:
Reușita *datorită muncii* ne-a bucurat.

3. Relativul *care* să fie atribut pronominal genitival:
Am cunoscut un om *a cărui* fiică era aviatoare.

4. Declinați pronumele *eu*.

N = *eu*
G = —
D = *mie, îmi, mi* (*-mi, -mi, -mi-*)
Ac. = (*pe*) *mine, mă* (*mă-, -mă, -mă-*), *m-* (*-m-*)
V = —

5. Conjugați verbul *a crea* la indicativ prezent și la imperfect.

Prezent	*Imperfect*
(*eu*) *creez*	(*eu*) *cream*
(*tu*) *creezi*	(*tu*) *creai*
(*el*) *creează*	(*el*) *crea*
(*noi*) *creăm*	(*noi*) *cream*
(*voi*) *creați*	(*voi*) *creați*
(*ei*) *creează*	(*ei*) *creau*

6. Formulați cîte un enunț pentru fiecare dintre cuvintele: *eminent* și *iminent*.

Ionescu este un student *eminent*.

Era *iminent* să se prăbușească.

Scanned with OKEN Scanner

7. Formulați cîte un enunț pentru fiecare dintre cuvintele: *familiar* și *familial*.

El se poartă *familiar* cu toți.

Am de rezolvat cîteva probleme de ordin *familial*.

8. Folosiți substantivul polisemantic *cale* în trei enunțuri în care sensul său să fie diferit:

„Drum" = A ieșit în *calea* mea.

„Distanță" = A mers *cale* de două ore.

„Metodă, modalitate, procedeu" = A găsit o nouă *cale* de rezolvare a problemei.

9. Construiți două enunțuri folosind cîte un sinonim al verbului *a-și ajunge* din expresia *a-și ajunge scopul*:

El *și-a atins* scopul.

El *și-a realizat* visul.

Universitatea Cluj-Napoca, Pedagogie, 1993

(Probă mixtă: limbă și literatură română)

I. Evocarea trecutului de luptă și a Războiului de Independență în poezia lui George Coșbuc.

II. Se dau structurile de mai jos.

Instrucțiuni

La rezolvare, se va repeta numărul curent și structura, iar soluția se va da la dreapta structurii, fără abrevieri. Se va respecta ordinea din test!

A. Enunțurile de mai jos conțin greșeli de ortografie sau de exprimare. Identificați-le și scrieți fiecare enunț.

1. Cei doi miniștrii au fost membrii și în guvernul precedent.
2. Nu fii răutăcios, ca să nu fii dezagreabil.
3. Revenirea aceleași persoane ne-a surprins.
4. Ne-ar compătimi pînă și proprii noștri dușmani.
5. Ea veghiază la căpătîiul bătrînului.
6. Scopul care ni-l propunem este nobil.
7. Ei s-au întîlnit cu destui de mulți prieteni.
8. Ei au convenit de comun acord să revină din nou aici.
9. El este original din Belgia.

Rezolvare

1. Cei doi *miniștri* au fost *membri* și în guvernul precedent.
2. *Nu fi* răutăcios, ca să nu fii dezagreabil.
3. Revenirea *aceleiași* persoane ne-a surprins.
4. Ne-ar compătimi pînă și *propriii* noștri dușmani.
5. Ea *veghează* la căpătîiul bătrînului.
6. Scopul *pe care* ni-l propunem este nobil.
7. Ei s-au întîlnit cu *destul* de mulți prieteni.
8. Ei au *convenit* să *revină* aici.
9. El este *originar* din Belgia.

B. Să se delimiteze subordonatele și să se arate felul lor:

1. *Nu* mi-*a trecut prin cap*[1] / (*să*)-i *telefonez.*[2] / (P_2 = subiectivă)
2. **Tot**[1] / (ce) *s-a spus*[2] / e adevărat.[1] / (P_2 = atributivă)

Scanned with OKEN Scanner

3. Convinsă[1] / (că) *este* bine *pregătită*[2] / ea *s-a prezentat* la examen.[1] / (P_2 = completivă indirectă)

4. El *s-a decis*[1] / (să) plece.[2] / (P_2 = subordonată completivă indirectă, considerată de *Gramatica Academiei* circumstanțială de relație)

C. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

1. Datorită insistențelor *lor*, am renunțat la excursie.

lor = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, G.

2. A ajuns să nu-i mai placă *nimic*.

nimic = subiect, exprimat prin pronume negativ simplu, invariabil, N.

3. Este contrar bunului *simț* să nu saluți.

simț = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, D, formă nearticulată, întrucît articolul hotărît enclitic *-lui* este preluat de adjectivul *bun(ului)* care îl precedă.

Notă : Dicționarele normative curente consideră *bun-simț* cuvînt compus. În acest caz, cele două elemente trebuie analizate împreună.

4. Cartea a fost citită și apoi *restituită* bibliotecii.

a fost restituită = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv — dar la diateza activă *a restitui* este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

Notă : Verbul auxiliar *a fost* se subînțelege.

5. Plecarea ta grăbită *de la petrecere* ne-a nedumerit.

(de la) petrecere = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, Ac., precedat de prepoziția compusă *de la*, nearticulat.

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Litere, 1993

I. Adverbul

(A se vedea rezolvarea subiectului 3, de la Universitatea din Oradea, Litere, 1991.)

II. 1. Să se delimiteze propozițiile (prin separarea lor din context) și să se arate felul lor, la subordonate indicîndu-se cuvîntul regent :

„*Nu* mai *spune* nimic...[1] / «(Dacă) *e* **ceva** important,[2] / *zicea* **el**, încercînd[3] / (să) *măsoare* adîncimea unei ape[4] / (pe care) *n-o* mai *cunoștea*,[5] / *înseamnă*[6] / (că) îmi *fac vînt* și mie...[7] / (Sau) *poate*[8] / (că) *e* **alteeva** ?![9] / *E posibil*[10] / (să) *se fi plîns* **careva**, Monu sau altcineva ?![11] / Într-adevăr, ... așa *stau* **lucrurile** pe la noi ![12] / (Și) **asta** √ din cauza noastră, a celor[13] / **(care)** *au dus* **muncă** cu oamenii...[14] / *Trebuie*[15] / (să) le *atragem* **atenția**[16] / (să) *nu se uite*[17] / **(ceea ce)** *era bun și trainic* în viața lor...»"[18] /

(I. Lăncrănjan)

√ = *se întîmplă*

1. *Nu mai spuse nimic* = propoziție principală independentă.

2. *Dacă e ceva important* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul copulativ *înseamnă* din P_6, introdusă prin conjuncția subord. *dacă*.

3. *zicea el, încercînd* = propoziție principală, incidentă, regentă pentru P_4, formînd, împreună cu P_4 și P_5, o frază incidentă.

Scanned with OKEN Scanner

4. *să măsoare adîncimea unei ape* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *încercînd* din P_3, introdusă prin conjuncția subord. *să*, regentă pentru P_5.

5. *pe care n-o mai cunoștea* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *ape*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziția *pe*.

6. *înseamnă* = propoziție principală insuficientă, regentă pentru P_7 și P_{17}.

7. *că îmi fac vînt și mie* = propoziție subordonată predicativă față de verbul copulativ *înseamnă* din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.

8. *Sau poate* = propoziție principală, regentă pentru P_9.

9. *că e altceva !* = propoziție subordonată subiectivă față de adverbul predicativ *poate* din P_8, introdusă prin conjuncția subord. *că*.

10. *E posibil* = propoziție principală, regentă pentru P_{11}.

11. *să se fi plîns careva, Monu sau altcineva ?!* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *e posibil* din P_{10}, introdusă prin conjuncția subord. *să*.

12. *Într-adevăr, ... așa stau lucrurile pe la noi !* = propoziție principală independentă.

13. *Și asta* (√) *din cauza noastră, a celor* = propoziție principală, regentă pentru P_{14}.

14. *care au dus muncă cu oamenii* = propoziție subordonată atributivă, față de pronumele demonstrativ de depărtare *celor*, introdusă prin pronumele relativ *care*.

15. *Trebuie* = propoziție principală insuficientă, regentă pentru P_{16}.

16. *să le atragem atenția* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *trebuie* din P_{15}, introdusă prin conjuncția subord. *să*, regentă pentru P_{17}.

17. *să nu se uite* = propoziție subordonată completivă indirectă (cu nuanță circumst. de relație), față de locuțiunea verbală *să atragem atenția* din P_{16}, introdusă prin conjuncția subord. *să*, regentă pentru P_{18}.

18. *ceea ce era bun și trainic în viața lor* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul reflexiv cu sens pasiv *să nu se uite* din P_{17}, introdusă prin pronumele relativ compus *ceea ce*.

II. 2. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

nimic = pronume negativ, simplu, Ac., complement direct.

unei = articol nehotărît proclitic, determină subst. *apă* : fem., sg., G, fără funcție sintactică.

înseamnă = verb copulativ, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, sg.; numele predicativ este exprimat printr-o propoziție predicativă (P_7).

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică, întărește compl. indirect *mie*.

asta = pronume demonstrativ de apropiere, feminin — cu valoare neutră — singular, N, subiect.

din cauza noastră = adjectiv pronominal posesiv, ține locul unor posesori de persoana I, plural, are formă de fem., sg., Ac., precedat de locuțiunea prepozițională *din cauza*, excepție de la cazul G, complement circumstanțial de cauză.

care = pronume relativ simplu, ține locul pronumelui demonstrativ *celor* : plural, N, subiect ; în frază este element subordonator care introduce o AT.

Scanned with OKEN Scanner

lor = pronume personal, pers. a III-a, plural, G, atribut pronominal genitival.

II. 3. Să se motiveze semnele ortografice şi de punctuaţie din text:

— *ghilimelele* („ "), semn de punctuaţie, marchează faptul că fragmentul reprezintă un citat extras dintr-un text mai extins;

— *punctele de suspensie* (...), semn de punctuaţie, marchează faptul că din text (sau din afirmaţiile unui personaj) a fost eliminat un fragment;

— *ghilimelele* („ "), semn de punctuaţie, marchează faptul că segmentul respectiv citează afirmaţiile unui vorbitor (se mai numesc şi *semnele citării*);

— *virgulele* (, zicea el,), semne de punctuaţie, marchează izolarea unei construcţii incidente;

— *cratima* (n-o), semn ortografic, marchează eliziunea unui sunet (*u* din *nu*) şi rostirea într-o silabă a două cuvinte (*nu* şi *o*);

— *virgula* (cunoştea, înseamnă), semn de punctuaţie, desparte subiectiva dislocată de regenta pe care o precedă;

— *punctele de suspensie* (...) — vezi mai sus;

— *semnul întrebării* urmat de *semnul exclamării* (?!), semne de punctuaţie, marchează sfîrşitul unor propoziţii interogative cu nuanţă exclamativă;

— *virgula* (*careva, Monu*), semn de punctuaţie, desparte apoziţia de regentul său;

— *semnul exclamării* (!), semn de punctuaţie, marchează sfîrşitul unei propoziţii cu intonaţie exclamativă (arătînd participarea afectivă manifestă a vorbitorului);

— *virgula* (*noastră, a celor*), semn de punctuaţie, desparte apoziţia de regentul său.

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi, Facultatea de Drept, 1993

I. Complementul indirect şi propoziţia completivă indirectă:

Complementul indirect este partea secundară de propoziţie care indică obiectul căruia i se atribuie o acţiune, o însuşire sau o caracteristică.

Răspunde la întrebările: *cui...?, despre cine...?, despre ce...?, la cine...?, la ce...?, asupra cui...?* etc.

Complementul indirect are ca regent:

1. un verb sau o locuţiune verbală: Mi-*a scris*; *a se gîndi* la ceva; *a lua aminte* la ceva etc.

2. un adjectiv sau o locuţiune adjectivală: *silit* la ceva; un om *în stare* de ceva;

3. un adverb (mai rar): El a plecat *foarte departe* de ţară.

4. o interjecţie (*vai* de mine, *vai* mie!).

Complementul indirect este exprimat prin:

a) Substantive în trei cazuri:

Dativ: Scriu *colegilor.*

Acuzativ: Vorbim *despre complement.*

Genitiv: Vom lupta *împotriva corupţiei.*

b) Pronume în trei cazuri:

Dativ: Am scris *acelora.*

Acuzativ: Ne gîndim *la ei.*

Genitiv: Am luptat *împotriva unora şi a altora.*

Scanned with OKEN Scanner

c) Numerale cu valoare substantivală în trei cazuri:
Dativ: Le-am dat *amîndurora.*
Acuzativ: Mă gîndesc *la cei doi.*
Genitiv: A luptat *împotriva amîndurora.*
d) Verbe la modurile:
— infinitiv: Mă gîndesc *a renunța.*
— gerunziu: S-a săturat *privind* la televizor.
— supin: S-a săturat *de așteptat.*
e) Adjective: *Din galbenă,* s-a făcut roșie.

Complementul indirect poate fi reluat sau anticipat printr-o formă neaccentuată a pronumelui personal sau reflexiv:

Mi-a spus mie. (*mi* = anticipă compl. indirect *mie*)
Ție *ți* s-a atras atenția. (*ți* = reia compl. indirect *ție*)
Acelui băiat *i*-am ajutat. (*i* = reia complementul indirect *băiatului*).

Propoziția subordonată completivă indirectă îndeplinește funcția de complement indirect.

Are ca regent:
a) un verb sau o locuțiune verbală:

CI
Se gîndește / să mai stea.

CI
Habar nu are / că a fost păcălit.

b) un adjectiv sau o locuțiune adjectivală:

CI
Noi sîntem *bucuroși* / să recunoaștem adevărul.

CI
Voi sînteți *în măsură* / să precizați rolul acestuia.

c) un adverb:

CI
Oricui vine / îi este *imposibil* / să-l găsească.

d) o interjecție:

CI
Vai /de cine nu ascultă.

Competivele indirecte sînt introduse prin:
a. *conjuncții subordonatoare*: *că, să, dacă, de, cum că* („Noi sîntem convinși / (*cum că*) va fi foarte greu acolo.")

CI
b. pronume și adjective pronominale relative:

CI
Îi scriu / *(cui)* îmi scrie. /

CI
Mă gîndesc / *(ce)* carte să-ți cumpăr.

c. pronume și adjective pronominale nehotărîte compuse cu *ori*:

CI
Îi este teamă / *(oricui)* intră aici.

d. adverbe relative:
Se gîndește / *(unde)* să plece.

Completivele indirecte au o topică liberă, predomină însă postpunerea față de elementul regent. Stau, deci, și înaintea elementului regent:

CI
Că ai venit mai devreme, / ne bucurăm mult.

Scanned with OKEN Scanner

Pot avea și o topică fixă : după adjectiv sau locuțiune adjectivală, ori după interjecție.

CI

Noi vom fi *capabili* / să recuperăm lipsurile.
Punctuația completivei indirecte se raportează la cinci situații :
Nu se desparte prin virgulă cînd stă după regentă :
Scrie / *cui vrea.*
Se desparte de regentă prin virgulă :
a) cînd stă înaintea acesteia
b) cînd stă după, dar în regentă este un element corelativ :
Aceluia i-au scris, / *cui i-ai scris și tu.*
c) cînd stă înainte și are un element corelativ în regentă :
De ce ți-e frică, / de aceea nu scapi.
d) cînd este intercalată :
Îi dau, *cui vreau,* o pîine.

II. 1. Delimitați propozițiile (rescriindu-le), indicați felul lor, relațiile dintre ele și elementul regent :

„*Poate*[1] / (că) ni *se va recunoaște*[2] / (nnii chiar ne-o *vor imputa*)[3] / (că) prin cele zise mai sus *am redus* cercetările psihologice,[4] / (cîte) ne *par* astăzi *posibile,*[5] / la un rol așa modest,[4] / (că) *nu* ni *se va lua* drept lipsă de modestie[6] / (dacă) *încercăm* în paginile următoare[7] / *(să) dăm* un exemplu despre modul[8] / (cum) *ne închipuim*[9] / (că) *s-ar putea*[10] / *(să) se facă* acea **adnnare** de material din experiența sufletească a fiecăruia."[11] /

(Titu Maiorescu)

1. *Poate* = propoziție principală, regentă pentru P_2 și P_6.

2. *că ni se va recunoaște* = propoziție subordonată subiectivă față de adverbul predicativ *poate* din P_1, regentă pentru P_4.

3. *unii chiar ne-o vor imputa* = propoziție principală incidentă.

4. *că prin cele zise mai sus am redus cercetările psihologice... la un rol așa modest* = propoziție subiectivă față de verbul reflexiv cu sens pasiv — *se va recunoaște* — din P_2, regentă pentru P_5.

5. *cîte ne par astăzi posibile* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *cercetările* din P_4.

6. *că nu ni se va lua drept lipsă de modestie* = propoziție subordonată subiectivă față de adverbul predicativ *poate* din P_1, regentă pentru P_7.

7. *dacă încercăm în paginile următoare* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul reflexiv cu sens pasiv *se va lua* din P_6, regentă pentru P_8.

8. *să dăm un exemplu despre modul* = propoziție completivă directă față de verbul tranzitiv *încercăm* din P_7, regentă pentru P_9.

9. *cum ne închipuim* = propoziție subordonată atributivă față de subst. *modul* din P_8, regentă pentru P_{10}.

10. *că s-ar putea* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *ne închipuim* din P_9, regentă pentru P_{11}.

11. *să se facă acea adunare de material din experiența sufletească a fiecăruia* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *s-ar putea* din P_{10}.

II. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate :
chiar = adverb de mod de întărire, fără funcție distinctă de parte de propoziție, întărește predicatul *vor imputa.*

Scanned with OKEN Scanner

(prin) cele zise = verb la modul participiu, substantivat, fem., pl., Ac., precedat de prepoziția simplă *prin*, formă articulată cu art. demonstrativ (adjectival) *cele*, complement instrumental.

cîte = pronume relativ, simplu, fem., plural, N, subiect ; în frază este element subordonator care introduce o atributivă (P_5).

ne = pronume personal, formă neaccentuată, pers. I, pl., D, complement indirect.

par = verb copulativ, conjugarea a II-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, plural.

posibile = adjectiv variabil, cu două terminații, fem., pl., N, pozitiv, nume predicativ ; împreună cu verbul copulativ *par* formează predicatul nominal *par posibile*.

astăzi = adverb de timp, compus, complement circumst. de timp.

ni = pronume personal, formă neacc., pers. I, pl., D, complement indirect.

drept = adverb de mod, cu funcție de prepoziție, împreună cu substantivul *lipsă* îndeplinește funcția de element predicativ suplimentar.

adunare = subst. comun, simplu, fem., sg., N, nearticulat, subiect.

II. 3. Formulați comunicări în care verbul *a ierta* să fie utilizat la infinitiv perfect activ și la infinitiv prezent pasiv :

Pentru *a fi iertat* pe cineva trebuie să fii tu iertat.

a fi iertat = verb la modul infinitiv perfect, diateza activă.

Pentru *a fi iertat* de cineva, trebuie să ierți și tu.

a fi iertat = verb la modul infinitiv prezent, diateza pasivă.

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Teologie-Litere, 1993

I. Atributul

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 de la Universitatea din Iași, Facultatea de Drept, 1990 ; Universitatea din Galați, Facultatea de Litere, 1991.)

II. 1. Rescrieți pe propoziții textul, indicați felul lor și raporturile dintre ele :

Se vede[1] / (că) mi *s-a apropiat* **funia** de par.[2] / **Cine** *știe*[3] / **(ce)** mi *s-a* mai *întîmpla* ![4] / Cu spînul tot *am dus-o*[5] / (cum) *am dus-o*,[6] / cîne-cînește, pînă acum.[5] / (Dar)[7] / cu omul roș[8] / *nu știu*,[7] / *zău*,[8] / (la cît) mi-*a sta* **capul**.[9] / (Ș)-apoi[10] / (unde) *s-a găsi* acel **împărat** Roș și **fata** lui,[11] / **(care)** cică *este o farmazoană* cumplită,[12] / numai **cel de pe comoară** *a ști*."[10] /

(Ion Creangă)

1. *Se vede* = propoziție principală, regentă pentru P_2.

2. *că mi s-a apropiat funia de par* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *se vede* din P_1.

3. *Cine știe* = propoziție principală, regentă pentru P_4.

4. *ce mi s-a mai întîmpla* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *știe* din P_3.

5. *Cu spînul tot am dus-o . . ., cîne-cînește, pînă acum* = propoziție principală, regentă pentru P_6.

Scanned with OKEN Scanner

6. *cum am dus-o* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de verbul *am dus-o* din P_8.

7. *Dar ... nu știu* = propoziție principală, regentă pentru P_9.

8. *zău* = propoziție principală incidentă.

9. *cu omul roș... la cît mi-a sta capul* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *nu știu* din P_7.

10. *Ș-apoi... numai cel de pe comoară a ști* = propoziție principală, regentă pentru P_{11}.

11. *unde s-a găsi acel împărat Roș și fata lui* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *a ști* din P_{10}, regentă pentru P_{12}.

12. *care cică este o farmazoană cumplită* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *fata* din P_{11}.

II. 2. Analizați morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

ce = pronume relativ, simplu, invariabil, N, subiect, în frază este element subordonator, care introduce o completivă directă (P_4).

mi = pronume personal, formă neacc., pers. I, sg., D, complement indirect.

s-a întîmpla = verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *s-*, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranzitiv, indicativ, viitor, are formă de persoana a III-a, sg., predicat verbal.

mai = adverb de mod, cu valoare durativă, compl. circ. de mod, cu nuanță temporală.

zău = interjecție care exprimă o stare sufletească, constituie o propoziție principală incidentă, neanalizabilă.

s-a găsi = verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *s-*, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranzitiv, — la diateza activă *a găsi* este tranzitiv —, indicativ, viitor popular, pers. a III-a, sg. (în loc de pers. a III-a, plural), predicat verbal.

fata = substantiv comun, simplu, feminin, sg., N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, subiect.

lui = pronume personal, pers. a III-a, sg., masc., G, atribut pronominal genitival.

cică = adverb de mod, fără funcție sintactică ; este un cuvînt incident care provine din *(se zi)ce că*.

o farmazoană = substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*, nume predicativ ; împreună cu verbul copulativ *este* formează un predicat nominal.

numai = adverb de mod, compus, fără funcție sintactică de parte de propoziție, întărește subiectul propoziției.

3. Scoateți din text locuțiunile și expresiile și precizați căror părți de vorbire le corespund :

(mi) s-a apropiat funia de par = expresie, corespunde unui verb ;

am dus-o = locuțiune verbală, corespunde unui verb ;

am dus-o = locuțiune verbală, corespunde unui verb ;

cîne-cînește = locuțiune adverbială, corespunde unui adverb ;

(mi)-a sta capul = expresie, corespunde unui verb ;

cel de pe comoară = expresie, corespunde unui substantiv (este de fapt un eufemism pentru numele *dracului*).

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Educație Fizică și Sport, 1993

I. a. Despărțiți fraza în propoziții și indicați felul lor, precum și raporturile sintactice dintre ele :

„**Tu** *ai gonit-o*,[1] / *răspunse* **Nicolae**,[2] / (fiindcă) *una e*[3] / (*să*) *spui* niște vorbe[4] / **(care)** *poate*[5] / (*să*) *nu-ți placă*[6] / (și) *alta e*[7] / (*să*) *te prefaci bolnav* zile întregi,[8] / (ca *să*) *poți*,[9] / pe urmă, (*să*) *pui mîna* pe par[10] / (și) (*să*) *te iai* după ea[11] / (*s*)-o *gonești* !"[12] /

(Marin Preda)

1. P
2. P incid.
3. CZ(1) —
4. SB(3) | și
5. AT(4) |
6. SB(5) |
7. CZ(1) —
8. SB(7)
9. CNS(8)
10. CD(9) — | și
11. CD(9) — |
12. CS(11)

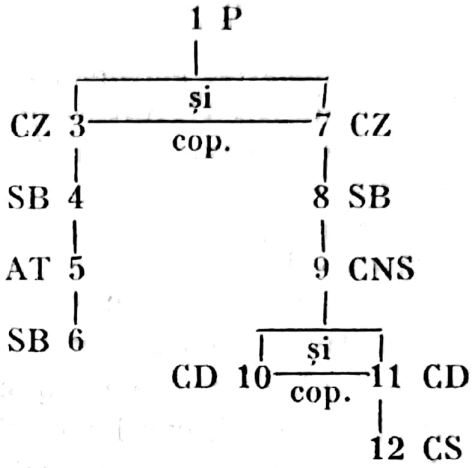

Prop. 2 = P incid.

I. b. Analizați sintactico-morfologic predicatele din text :

ai gonit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, pers. a II-a, sg.

răspunse = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul simplu, persoana a III-a, sg.

una e = predicat nominal, alcătuit din :
- *una* = nume predicativ, exprimat prin pronume nehotărît, simplu, fem., sg., N ;
- *e* = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, pers. a III-a, sg.

să spui = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg.

poate = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal (= *se poate*), conjugarea a II-a, intranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, sg.

să nu placă = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a II-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, are formă de pers. a III-a, plural.

alta e = predicat nominal, format din :
- *alta* = nume predicativ, exprimat prin pronume nehotărît, simplu, sg., N ;
- *e* = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, sg.

Scanned with OKEN Scanner

să te prefaci bolnav = predicat nominal, alcătuit din :

să te prefaci = verb copulativ, personal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *te*, formă neacc., în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg. ;

bolnav = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, masculin, singular, N, gradul pozitiv.

să poți = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg.

să pui mîna = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă, alcătuită din :

să pui = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg. ;

mîna = substantiv comun, simplu, fem., sg., Ac., articulat cu art. hotărît enclitic *-a*.

să te iai = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *te*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, — la diateza activă, *a lua* este tranzitiv —, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg.

Notă : *a se lua după cineva* este o expresie cu sensul „a urmări, a fugări".

(să) gonești = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, sg.

II. Indicați membrii familiei de cuvinte a termenului *temei* și alcătuiți cîte un enunț cu fiecare :

temei : Munca este cel mai bun *temei* al oricărei realizări.

temeinic, -ă : A analizat *temeinic* cele sesizate. (Aici, *temeinic* este adverb provenit din adjectiv prin conversiune.)

temeinicie : În tot ce face dă dovadă de seriozitate și *temeinicie*.

(a) întemeia : *A întemeiat* cea mai valoroasă instituție de profil din țară.

întemeiat, -ă : Este o solicitare *întemeiată*.

întemeiere : *Întemeierea* unei instituții culturale reprezintă un act umanitar major.

întemeietor, -oare : Spiru Haret este *întemeietorul* Școlii românești.

III. Relatați și comentați, în maximum o pagină, un eveniment sportiv recent.

Cerințe: — să aibă toate elementele faptului de presă (cînd, cine, unde, de ce) ;

— să se precizeze evoluția și rezultatul evenimentului sportiv ; participanții (sportivi și oficiali, public) ;

— să se țină seama de publicul căruia i se adresează (ascultători, cititori de anumite categorii) ;

— să se aibă în vedere corectitudinea lexico-gramaticală și fluența expunerii.

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Birotică, 1993

I. Predicatul nominal și propoziția predicativă.

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 de la Universitatea din Iași, Facultatea de Filozofie, 1990.)

II. 1. Să se delimiteze propozițiile din text, indicîndu-se felul lor și elementul regent :

„În crîngul [1] / (în care) **căruța** celor trei negustori *se oprise* pentru masa de amiazi,[2] / **Stavru** *se lăsă* rugat de tovarășii lui,[3] / **(care)**, de o oră, *cereau*[4] / (*să*) le *spună* povestea copilăriei sale și a surorii,[5] / (pe care) o *evocase* la începutul povestirii lui din pod.[6] / *Nu*-i *lipsea* **pofta** de a istorisi,[7] / (căci) **sufletul** îi *era* acum *dispus*[8] / (*să*) *evoce* această depărtată amintire,[9] / (dar) așa *se întîmplă*[10] / (cînd) *vrei*[11] / (*să*) *te atingi* de zăgazurile ruginite[12] / **(ce)** *opresc* trecerea apelor trecutului..."[13]

(Panait Istrati, *Chira Chiralina*)

1. P
2. AT (față de subst. *crîngul* din P_1)
3. AT (față de subst. *tovarășii* din P_1)
4. CD (față de verbul tranzitiv *cereau* din P_3)
5. AT (față de subst. *copilărie* din P_4)
6. P
7. CZ (față de verbul *nu lipsea* din P_6)
8. CI (față de adjectivul *dispus* — provenit din verb la participiu — din P_7)
9. P coord. cu P_6 prin conjuncția adversativă *dar*
10. CT (față de verbul *se întîmplă* din P_9)
11. CD (față de verbul tranzitiv *vrei* din P_{10})
12. AT (față de subst. *zăgazurile* din P_{11})

II. 2. Să se analizeze morfologic și sintactic cuvintele subliniate :

în care = pronume relativ, simplu, ține locul subst. *crîngul* : neutru, sg., Ac., precedat de prep. simplă *în*, compl. circ. de loc ; în frază este element subordonator care introduce o AT.

căruța = subst. comun, simplu, fem., sg., N, articulat cu art. hotărît enclitic *-a*, subiect.

celor trei = numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare adjectivală : masc., pl., G, precedat de art. demonstrativ (adjectival) *celor*, atribut adjectival.

negustori = subst. comun, simplu, masc., pl., G, nearticulat, atribut substantival genitival.

se oprise = verb predicativ, personal, conjug. a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac. —, intranzitiv — la diateza activă *a opri* este tranzitiv —, indicativ, m.m.c. perfect, pers. a III-a, sg., predicat verbal.

pentru masa = subst. comun, simplu, fem., sg., Ac., precedat de prep. simplă *pentru*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, compl. circ. de scop.

de prînz = subst. comun, simplu, neutru, sg., Ac., precedat de prep. simplă *de*, neart., atribut subst. prepozițional.

II. 3. Indicați cîte două sinonime pentru cuvintele : *pofta* și *să evoce* :

pofta = *cheful, dispoziția, dorința* ;

să evoce = *să redeștepte, să reamintească, să recheme, să reconstituie.*

Scanned with OKEN Scanner

I. a. Compunerea şi schimbarea valorii gramaticale — mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului (Vezi : Universitatea Oradea, Birotică, 1991).

b. Să se decline în propoziţii : *trei elevi*

Trei elevi au plecat în excursie. (N)
Caietele *a trei elevi* sînt curate. (G)
În faţa celor trei elevi se află un televizor. (G)
La trei elevi li se dau premii. (D)
Celor trei elevi li se dau premii. (D)
Vorbim *despre trei elevi*. (Ac.)
Trei elevi, fiţi mai atenţi ! (V)

II. Se dă textul :

„**Omul** *e făcut*[1] / (*să*) *domine* universul[2] / (şi) îl şi *domină*,[3] / (chiar dacă) fizic *este* pentru moment *complicat* pentru el[4] / (*să*) *părăsească* planeta[5] / (pe care) *s-a născut*.[6] / De altfel nici *nu e prea clar*[7] / (de ce) *ar trebui*[8] / (*să*) *facă* acest lucru,[9] / (cînd) **cerul** negru de catran de dincolo de atmosfera noastră *nu promite* nimic bun.“[10] /

(Marin Preda, *Delirul*, p. 317)

Se cere să se scrie separat fiecare propoziţie, arătîndu-se felul ei şi relaţia (relaţiile) cu altă (alte) propoziţie (propoziţii) din frază.

Notă : Nu se vor face scheme.

1. *Omul e făcut* = propoziţie principală, regentă pentru P_2.

2. *să domine universul* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P_1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*.

3. *şi îl şi domină* = propoziţie principală, coordonată cu P_1 prin conjuncţia cop. *şi*, regentă pentru P_4.

4. *chiar dacă fizic este pentru moment complicat pentru el* = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă faţă de P_3, introdusă prin locuţiunea conjuncţională *chiar dacă*, regentă pentru P_5.

5. *să părăsească planeta* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de expresia verbală impersonală *este complicat* din P_4 introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*, regentă pentru P_6.

6. *pe care s-a născut* = propoziţie subordonată atributivă faţă de substantivul *planeta* din P_5, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţie.

7. *De altfel nici nu e prea clar* = propoziţie principală, regentă pentru P_8.

8. *de ce ar trebui* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de expresia verbală impersonală *nu e prea clar* din P_7, introdusă prin pronumele relativ *ce* precedat de prepoziţie, regentă pentru P_9 şi P_{10}.

9. *să facă acest lucru* = propoziţie subordonată subiectivă faţă de verbul impersonal *ar trebui* din P_8, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*.

10. *cînd cerul negru de catran de dincolo de atmosfera noastră nu promite nimic bun* = propoziţie subordonată circumstanţială de cauză faţă de P_8, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *cînd* — provenită din adverb relativ.

III. Să se analizeze morfologic şi sintactic cuvintele subliniate din text :

îl = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, complement direct.

Scanned with OKEN Scanner

și = adverb de mod de întărire, întărește predicatul, fără funcție sintactică.
pe care = pronume relativ simplu, substituie substantivul *planetă* : feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *pe*, complement circumstanțial de loc ; în frază introduce o atributivă.
cînd = conjuncție subordonatoare, provenită din adverbul relativ *cînd*, fără funcție sintactică în propoziție; în frază introduce o subordonată circumstanțială cauzală.

Notă : Unii specialiști apreciază că adverbul relativ *cînd* nu și-a pierdut total sensul lexical și de aceea îl consideră cu funcție sintactică de complement circumstanțial de timp.

cerul = substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, subiect.
negru = adjectiv variabil, cu două terminații, neutru, singular, N, gradul pozitiv, atribut adjectival.
de catran = substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat, atribut substantival prepozițional.
de dincolo de atmosfera = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de locuțiunea prepozițională *de dincolo de*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, atribut substantival prepozițional.
noastră = adjectiv pronominal posesiv, ține locul mai multor posesori de pers. I plural, are formă acordată cu substantivul *atmosfera* ; feminin, singular, Ac., atribut adjectival.
nu promite = verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular, predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.
nimic = pronume negativ simplu, Ac., complement direct.
bun = adjectiv variabil cu două terminații, singular, Ac., pozitiv, atribut adjectival.

Universitatea Timișoara, Educație Fizică, 1993

I. a) Fondul principal lexical și masa vocabularului.

Cuvintele limbii române pot fi clasificate din diverse puncte de vedere. Cel mai cunoscut criteriu îl reprezintă importanța funcțională a cuvintelor, concretizată în gradul de cunoaștere și folosire de către vorbitori, locul obiectelor și noțiunilor denumite în raport cu uzul social și individual, vechimea în limbă, stabilitatea formală și semantică, bogăția și diversitatea familiilor lexicale pe care le formează, prezența în locuțiuni și expresii etc. Pe această bază, vocabularul se divide în două categorii :

a) *vocabularul fundamental* (numit și *de bază, reprezentativ*) sau *fondul lexical principal* și b) *masa* (sau *restul*) *vocabularului*.

Prima categorie, vocabularul fundamental, redusă numericește (în limba română cuprinde circa 1 500 de cuvinte) include cuvintele cunoscute și folosite de toți vorbitorii, pentru că exprimă noțiuni de importanță vitală pentru om. Acestea sînt, în regulă generală, cuvinte vechi în limbă, stabile, cu rol esențial în construirea enunțurilor și în formarea de derivate, compuse și locuțiuni. Ele reprezintă, de fapt, nucleul funcțional al limbii. Concret, cuvintele din vocabularul fundamental denumesc obiecte de uz general (*masă, casă, carte* etc.) ; părți ale corpului omenesc (*ochi, cap, mînă* etc.) ; animale și păsări domestice (*cîine, pisică, găină* etc.) ; arbori și fructele lor (*măr, păr, pară,*

Scanned with OKEN Scanner

prun, prună etc.) ; însușiri, culori (*bun, rău, mare, mic, frumos, alb, negru, roșu, galben* etc.) ; relații de rudenie (*tată, mamă, frate, soră, soț, soție, fiu, fiică* etc.) ; *stări și acțiuni* (*a merge, a munci, a vrea, a mînca, a ști, a putea, a face* etc.) ; diviziuni ale timpului (*an, lună, zi, ianuarie, luni, marți* etc.), spațiului (*aici, acolo, sus, jos* etc.), cantități (*unu, doi, trei* etc.) etc. La acestea se adaugă părțile de vorbire (articole, pronume, prepoziții, conjuncții, verbe auxiliare) cu rol de instrumente gramaticale, fără de care nu pot fi construite propoziții și fraze.

A doua categorie, *masa vocabularului*, cuprinde restul cuvintelor, care, deși numeroase, sînt întrebuințate rar, foarte rar sau sporadic, multe dintre ele numai în colectivități sau situații speciale. În această categorie intră cea mai mare parte a *neologismelor* actuale (cuvinte nou apărute în limbă, prin împrumut din alte *limbi* — *aeroport, container, diversiune, fiolă, implementa, mesager, protecție, rată, scenariu, televizor* etc. — sau prin creație, de la elemente existente în limba română — *aclimatizare, decorticator, finanțare, lacunar, principial* etc.), *arhaismele* (cuvinte sau forme vechi, ieșite din uz : *agă, călăraș, cestiune, diac, gealat, hatman, pîrcălab, poporal, sară, visterie* etc.), *regionalismele* (cuvinte folosite numai în anumite regiuni : *bojdeucă, curechi, harbuz, omăt* — Moldova ; *deliu, fișteică, pogon* — Muntenia ; *bai, bolund, cătană* — Transilvania ; *brabete, lubeniță* — Oltenia), termenii de *argou* (termeni transformați semantic sau formal, de anumite colectivități relativ închise cu intenția de a nu fi înțeleși de restul vorbitorilor : *a se bunghi, gagică mișto, pîrnaic, poteră, gabor, parai, washingtoni, habibi* — în argoul „bișnițarilor", *diriga, mate, profu, bac* — în argoul elevilor) și de *jargon* (termeni din alte limbi, neadaptați încă limbii române și folosiți insistent și, uneori, defectuos sau neglijent, de unele categorii sociale sau profesionale ca urmare a snobismului, dorinței de detașare de alte categorii sau pretinsei superiorități intelectuale : *au revoir, bonjour, business, darling, fair play, bye-bye, hallo, mon cher, week-end*).

Frecvența redusă a cuvintelor din masa vocabularului nu diminuează cu nimic necesitatea și utilitatea acestora în cadrul limbii. De pildă, terminologiile de specialitate (tehnice, științifice, profesionale, sectoriale) sînt de neconceput fără neologisme, limbajul familial este bogat „împănat" cu termeni regionali, de argou și de jargon, iar limbajul (stilul) artistic (beletristic) folosit în operele cracteristice unor curente și specii literare preferă, pentru culoarea lor, cuvintele arhaice, regionale și limbajele de grup. Masa vocabularului constituie zona care asigură de fapt dinamica limbii. Aici se află „laboratorul" în care se îmbogățește și se înnoiește lexicul, ca urmare a introducerii de cuvinte noi, create prin mijloace interne sau împrumutate din alte limbi, și a eliminării treptate a termenilor care n-au reușit să se impună sau să se păstreze în uz.

b) Familia cuvintelor : *om, copil*

om	*copil*
omulet	*copilaș*
omoi	*copiliță*
omenie	*copilăros*
omenire	*copilărie*
(a) oameni	*copilărime*
omenos	*(a se) copilări*

Scanned with OKEN Scanner

c) Sinonimele cuvintelor : *soție, frică*
soție = *nevastă, muiere, soață, consoartă, jumătate*
frică = *teamă, temere, sperietură, aprehensiune*

II. Să se analizeze fraza, arătîndu-se felul propozițiilor și relațiile dintre ele :

„În timpul călătoriei *recapitula*, cu alți *colegi*,[1] / **(care)** și **ei** *se grăbeau* spre vetrele lor, fiecare ducînd cu sine vestea cea bună,[2] / întîmplări mai vechi și mai noi dintr-o viață[1] / **(ce)***rămîne* în urmă[3] / (și) **(care)** acum parcă nici *nu* mai *era a noastră*.[4] /

(L. Blaga)

1. *În timpul călătoriei recapitula, cu alți colegi.... întîmplări mai vechi și mai noi dintr-o viață* = propoziție principală, regentă pentru P_2, P_3 și P_4.

2. *care și ei se grăbeau spre vetrele lor, fiecare ducînd cu sine vestea cea bună* = = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *colegi* din P_1, introdusă prin pronumele relativ *care*.

3. *ce rămîne în urmă* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *viață* din P_1, introdusă prin pronumele relativ *ce*.

4. *și care acum parcă nici nu mai era a noastră* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *viață* din P_3, introdusă prin pronumele relativ *care*, coordonată cu P_3 prin conjuncția copulativă *și*.

Universitatea din Craiova, Litere, 1993

1. Să se analizeze sintactic textul (sublinierea predicatelor, încercuirea elementelor de relație, delimitarea și identificarea propozițiilor, exprimarea raporturilor dintre ele prin schema frazei) :

Mi *s-a spus*[1] / (că) în adevăr acel **colț** de sălbăticie, așa de părăsit[2] / (încît) nici **cîinele**, frumosul dulău Haiducu,[3] / (pe care) *l-am adoptat*,[4] / *nu* mai *lătra* la străinii[3] / **(care)** intrau în voie ca în multe livezi fără stăpîni,[5] / *e de vînzare*[2] / (și) (că)[6] / **prețul**, de vreo patru mii de lei,[7] / *trebuie*[6] / (să) *fie plătit* în mîna unui pîrlit de fotograf[7] / **(care)** *se află* la Ploiești."[8] /

(N. Iorga)

1. P
2. SB(1) —
3. CNS(2)
4. AT(3) | și
5. AT(5)
6. SB(1) —
7. SB(6)
8. AT(7)

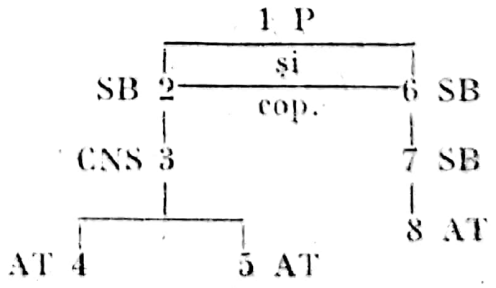

2. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

mi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, persoana I singular, D, formă neaccentuată.

s-a spus = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a

Scanned with OKEN Scanner

III-a, diateza reflexivă, cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată, în Ac., morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, indicativ, perfectul compus, are formă de persoana a III-a, singular.

în adevăr = complement circumstanțial de mod, exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

acel = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, neutru, singular, N.

frumosul dulău Haiducu = apoziție dezvoltată, alcătuită din :

frumosul = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular. N, formă articulată cu articolul hotărît enclitic-*i*, preluat de la substantivul *dulău* pe care-l precedă ;

dulău = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu masculin, singular, N, articolul hotărît enclitic-*i* este preluat de adjectivul *frumosul* care îl precedă ;

Haiducu = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv propriu — provenit din substantiv comun —, masculin, singular, N.

pe care = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *dulău* ; masculin, singular, Ac. precedat de prepoziția *pe*, în frază este element de relație subordonator care introduce o atributivă.

mai = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *străini* : masculin, plural, N, în frază este element de relație subordonator — introduce o atributivă.

fără stăpîni = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, Ac., precedat de prepoziția simplă *fără*, nearticulat.

să fie plătit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă *a plăti* este tranzitiv —, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

3. Să se construiască exemple cu următoarele cuvinte : *prescris-proscris, anual-anuar, glacial-glaciar*. Cum se numesc cuvintele din seriile de exemple de mai sus ?

Cuvintele cu formă foarte asemănătoare și cu sensuri diferite sînt *paronime*.

Exemple :

Medicul i-a *prescris* multe medicamente.

El este un *proscris* politic.

Mergem *anual* la munte.

Ți-am citit numele într-un *anuar*.

Ea mă privește *glacial*.

Sfînta Ana este un lac *glaciar*.

4. Să se despartă în silabe cuvintele :

analfabet = *an-al-fa-bet*

inefabil = *i-ne-fa-bil*

ortodocșii = *or-to-doc-șii*

ineficient = *in-e-fi-ci-ent*

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea din Craiova, Drept, 1993

1. Analizați sintactic textul, subliniind predicatele, încercuind elementele de relație, delimitînd propozițiile și specificînd felul lor ; alcătuiți schema frazei :

„El *părea foarte încurcat*,[1] / (iar) **ea**, pornită, *avea* aerul[2] / (că) *depinde* de răspunsul lui ;[3] / mi-*era cu neputință*[4] / (să) *surprind* măcar vreun fragment din conturul inteligibil al unei fraze[5] / (ca să) *pot* reconstitui convorbirea lor,[6] / (dar)[7] / (cum) îl *știam* pe el foarte inteligent[8] / și √ pe ea atît de emotivă,[9] / *simțeam*[7] / (că) acolo *e* **o devenire**[10] / (în care) **eu** *eram de prisos*.[11] /

(Camil Petrescu)

√ = *cum o știam*

1. P
2. P — iar
3. AT(2) — juxt.
4. P
5. SB(4)
6. CNS(4) — dar
7. P
8. CZ(7)
9. CZ(7) — și
10. CD(7)
11. AT(10)

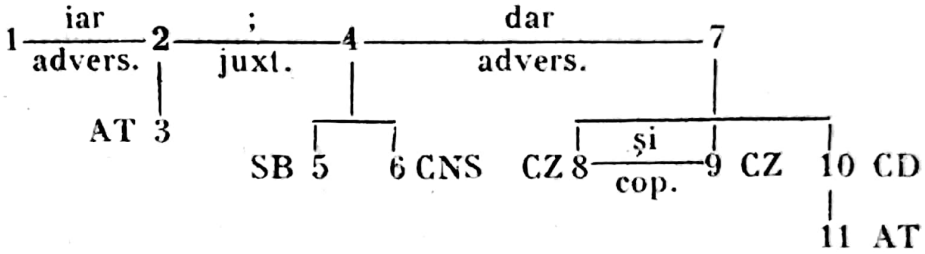

Note : a) P_8 și P_9 pot fi interpretate și ca o singură propoziție subordonată circumstanțială cauzală, în care *pe el* și *pe ea* formează un complement direct multiplu ;

b) P_6 poate fi interpretată și ca o subordonată CS față de P_5.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

părea foarte încurcat = predicat nominal, alcătuit din :

părea = verb copulativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

foarte încurcat = nume predicativ, exprimat prin adjectiv simplu, variabil cu două terminații, masculin, singular, N, gradul superlativ absolut.

iar = conjuncție coordonatoare adversativă (cu o ușoară nuanță copulativă), leagă două propoziții principale.

mi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, D.

vreun = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv nehotărît compus, neutru, singular, Ac.

din conturul = atribut substantival prepozițional (care determină substantivul *fragment*), exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *din*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*.

Notă : Fiind o situație ambiguă, *din conturul* poate fi interpretat și ca un complement indirect (cu nuanță circumstanțială de loc) care determină verbul *să surprind*.

inteligibil = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, simplu, neutru, singular, Ac., gradul pozitiv.

Scanned with OKEN Scanner

al unei fraze = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G., precedat de articolul posesiv (genitival) *al*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *unei*.

ca să = conjuncție subordonatoare compusă, fără funcție sintactică de parte de propoziție, introduce o subordonată CNS (sau CS).

reconstitui = complement direct — care determină verbul *să pot* —, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

lor = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, G.

cum = conjuncție subordonatoare provenită din adverb relativ, fără funcție sintactică de parte de propoziție, în frază are rolul de a introduce o CZ.

Notă: Întrucît adverbul relativ *cum* își păstrează un sens lexical, este considerat și complement circumstanțial de mod.

îl = complement direct — care anticipă complementul direct *pe el* —, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, Ac.

atît (de) = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod, urmat de prepoziția de legătură *de*.

emotivă = element predicativ suplimentar, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, nominativ, gradul pozitiv.

Notă: *Atît de emotivă* are, aparent, valoarea unui superlativ absolut în care *atît de* ar fi un adverb fără funcție sintactică.

acolo = complement circumstanțial de loc, exprimat prin adverb de loc, simplu.

e = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

o devenire = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

în care = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume relativ simplu, care substituie substantivul *devenire*: feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *în*, în frază este element de relație subordonator care introduce o AT.

eu = subiect, exprimat prin pronume personal, persoana I, singular, N.

eram de prisos = predicat nominal, alcătuit din:

eram = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana I, singular;

de prisos = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală (provenită din locuțiune adverbială), gradul pozitiv.

3. a) Indicați cel puțin un sinonim pentru următoarele cuvinte:

prefăcut = fals, fariseic, fățarnic, ipocrit, perfid.

tăcut = necomunicativ, taciturn, posac, ursuz, mut.

a îmbunătăți = a ameliora, a îndrepta, a remedia.

a-și închipui = a-(și) imagina, a i se năzări, a i se părea, a bănui, a presupune.

fățarnic = ipocrit, perfid, prefăcut, fariseu; duplicitar.

a înapoia = a restitui, a returna, a rambursa, a reda.

părere = opinie, remarcă, convingere, credință, apreciere.

a sărbători = a aniversa, a serba, a celebra, a comemora.

a omorî = a ucide, a asasina, a suprima, a răpune.

greșit = eronat, inexact, fals, defectuos.

Scanned with OKEN Scanner

3. b) Subliniați forma corectă :

așează — *așază* ; înșeală — *înșală* ; *aranjează* — aranjază, *greșcală* — greșală ; *clujean* — clujan.

Explicație : După *ș, j*, vocala *e* alternează diferit :

	R	S
a) cu *a* = în interiorul radicalului :	(a) așez-a	
(eu) așez, (el) așază	(a) înșel-a	
(eu) înșel, (el) înșală		
b) cu *ea* la sfîrșitul radicalului (sufixele : *-ează, -ească, -eală, -ean*) ;		
(a) aranj-a	aranj-*ez*-*ează*	
(a) greș-i	(să) greș-*esc*, *-ească* ; greș-*eală*	
(a) linguș-*i*	(să) linguș-*esc*, *-ească* ; linguș-*eală*	
Cluj-	cluj-*eni*, *-ean*	

Universitatea din Craiova, Teologie, 1993

1. Să se analizeze sintactic textul (sublinierea predicatelor, încercuirea elementelor de relație, delimitarea și identificarea propozițiilor, exprimarea raporturilor dintre ele prin schema frazei) :

„**Munca** *este uitare*[1] / (dacă) *vreau*[2] / (să) *uit*[3] / *tonic*[1] / (dacă) *mă simt* slabă.[4] / *regenerator*[1] / (dacă) *mă simt* istovită[5] / *tovarăș*[1] / (dacă) *mă simt* singură,[6] / *calmant*[1] / (dacă) *mă simt* tulburată,[7] / *stimulent*[1] / (dacă) *mă simt* apatică,[8] / *soluție*[1] / (dacă) *sînt deznădăjduită*,[9] / *scut*[1] / (dacă) mi-*e* **frică**,[10] / *armă*[1] / (dacă) *vreau*[11] / (*să*) *învinq*.[12]“ /

1. P
2. CȚ(1)
3. CD(2)
4. CȚ(1)
5. CȚ(1)
6. CȚ(1)
7. CȚ(1)
8. CȚ(1)
9. CȚ(1)
10. CȚ(1)
11. CȚ(1)
12. CD(11)

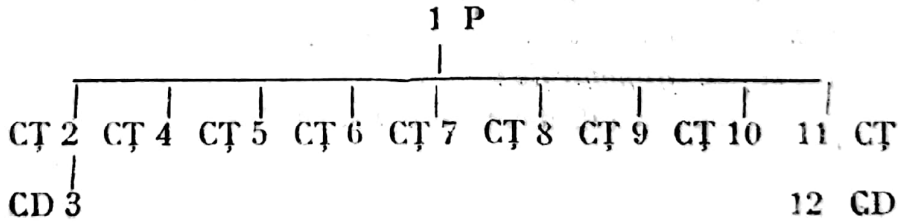

2. Analizați morfologic numele predicative din textul dat :

(este) *uitare, tonic, regenerator, tovarăș, calmant, stimulent, soluție, scut, armă* = = nume predicativ multiplu, alcătuit din 9 nume predicative simple, coordonate prin juxtapunere, exprimate prin :

uitare, soluție, armă = substantive comune, simple, genul feminin, nr. singular, cazul N, nearticulate ;

Scanned with OKEN Scanner

tonic, regenerator, calmant, stimulent, scut = substantive comune simple, genul neutru, numărul singular, cazul N, nearticulate ;

tovarăș = substantiv comun, simplu, masculin, singular, N, nearticulat ;

(sînt) *deznădăjduită* = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, feminin, singular, N, pozitiv.

3. Formulați propoziții cu paronimele : *emigra-imigra, familial-familiar, complement-compliment, prescrie-proscrie, temporar-temporal.*

În secolul trecut, mulți români ardeleni au *emigrat* din Transilvania.
Un prieten din Timișoara a *imigrat* în Germania.
Astăzi voi rezolva o problemă *familială*.
Atitudinea lui este *familiară*.
În această propoziție este un singur *complement* de loc.
Mă bucură un *compliment* sincer.
Medicul îți *prescrie* medicamentele necesare.
Opinia publică *proscrie* imediat faptele abominabile.
A plecat *temporar* în străinătate.
A găsit în text un complement circumstanțial *temporal*.

4. Despărțiți în silabe cuvintele : *pașoptist* = *paș-opt-ist*
vîrstnic = *vîrst-nic*
atletic = *a-tle-tic*
arctic = *arc-tic*
funcție = *func-ți-e*

5. Dați cel puțin cinci exemple de verbe derivate cu sufixe.

Notă : Nu se specifică dacă sînt sufixe lexicale sau gramaticale.

Cu sufixe lexicale

a înflori = cu sufixul *-i*
a împușca = cu sufixul *-a*
a anatemiza = cu sufixul *-iza*
a cerui = cu sufixul *-ui*
a hămăi = cu sufixul *-ăi*
a mîrîi = cu sufixul *-îi*

Cu sufixe gramaticale :

ved*ea*, plec*înd*, cit*ind*, lucr*ez*, greș*esc*, rup*t*, scri*s*.

Universitatea din Craiova, Educație Fizică, 1993

I. Sublinierea predicatelor, încercuirea elementelor de relație, delimitarea propozițiilor — specificîndu-se felul lor — și exprimarea raporturilor dintre propoziții prin schemele topice :

„**Toate** *s-au schimbat*[1] / numai **părintele** Trandafir *a rămas*[2] / (*precum*) *a fost*.[3] / (Dacă) **părul** cărunt și **barba** căruntă nu *ar vesti* vremea lui[4] / *am crede*[5] / (că) **copilașii**[6] / (cu care) *se joacă* înspre seară[7] / *sînt copilașii* lui[8] / (și) (că) **unul** dintre copilași,[8] / (pe care) l-a *ridicat*[9] / (ca *să*)-l *sărute*,[10] / i-*ar putea* fura pălăria din cap[8] / (și) *ar fugi* cu ea."[11] /

(Ioan Slavici)

Scanned with OKEN Scanner

1. P
2. P — juxt.
3. PR(2)
4. CT(5)
5. P
6. CD(5)
7. AT(6) — și
8. CD(5)
9. AT(8)
10. CS(9) — și
11. CD(5)

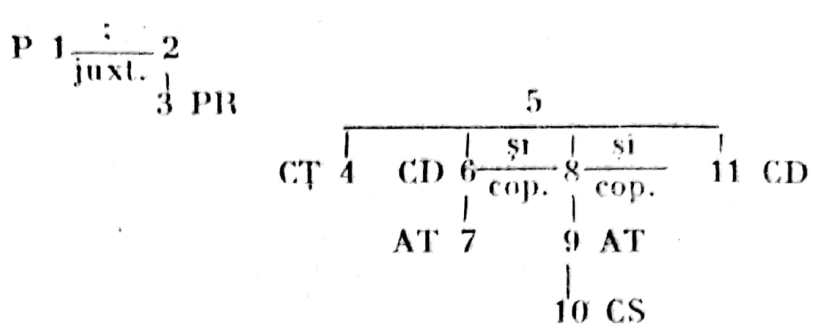

II. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

toate = subiect, exprimat prin pronume nehotărît simplu, feminin, plural, N, considerat și adjectiv substantivat.

Trandafir = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, N.

căruni = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, neutru, singular, N, pozitiv.

barba = subiect — în cadrul subiectului multiplu *părul* și *barba* —, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G.

copilașii = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

înspre seară = complement circumstanțial de timp, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția *înspre*, nearticulat.

Notă : *înspre seară* poate fi interpretată și ca o locuțiune adverbială de timp.

unul = subiect, exprimat prin pronume nehotărît, simplu, masculin, singular, N.

-l = complement direct — care reia complementul direct *pe care* —, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, Ac.

-i = complement indirect — care determină verbul *fura* —, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, D ; are și valoare de D posesiv (= *sa*), cu funcție de atribut pronominal în dativ, care determină substantivul *pălăria*.

III. Despărțirea în silabe a cuvintelor :

bour = *bo-ur*
furioasă = *fu-ri-oa-să*
luminare = *lu-mi-na-re*
dezmembra = *dez-mem-bra*
abține = *ab-ți-ne*

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea din Craiova, Colegiul de Birotică, 1993

1. Să se analizeze sintactic textul (sublinierea predicatelor, încercuirea elementelor de relație, delimitarea și identificarea propozițiilor, exprimarea raporturilor dintre ele prin schema frazei) :

„**Academia** *are* moșiile sale[1] / (unde) **țăranii** *sînt* foarte bine *tratați*[2] / (și) *este un lucru* foarte demn de laudă pentru o adunare de oameni așa de culți[3] / (că) *au adus* îmbunătățiri în condițiile[4] / (în care) *trăiesc* țăranii de pe acele moșii[5] / (și) (că) *vreau*[6] / (*să*) li *se dea* chiar și mai multe înlesniri[7] / (decît) le *au* astăzi.[8] / *Au venit* trei țărani[9] / (și) *au declarat*[10] / (că),[11] / (chiar dacă)[12] / **doi** din ei[13] / *ar trebui*[12] / (să) moară[13] / (iar) **cel de-al treilea** (*să*) *se folosească* de eroismul[14] / (cu care) și-*au jertfit* viața[15] / **ei** *sînt gata*[11] / (*să*) *moară*."[16] /

(N. Iorga)

1. P
2. AT(1) — și
3. P
4. SB(3)
5. AT(4) — și
6. SB(3)
7. CD(6)
8. CM(7)
9. P
10. P — și
11. CD(10)
12. CV(11 sau 16)
13. SB(12)
14. SB(12) — iar
15. AT(14)
16. CI(11)

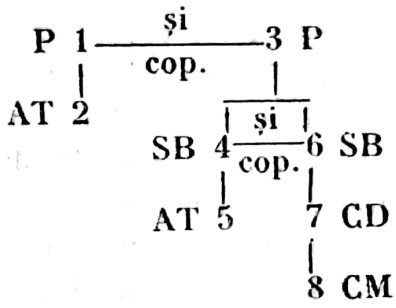

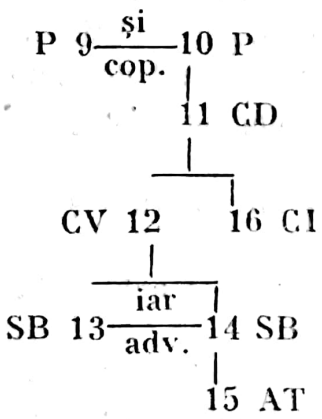

sau

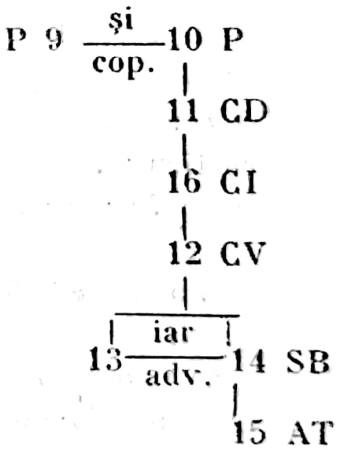

2. Să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

sale = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie numele unui posesor de persoana a III-a, singular, are formă acordată cu substantivul *moșiile* : feminin, plural, Ac.

foarte bine = complement circumstanțial de mod (determină verbul *sînt tratați*), exprimat prin adverb de mod, simplu, gradul superlativ absolut.

în care = complement circumstanțial de mod, exprimat prin pronume relativ simplu, substituie substantivul *condiții* : feminin, plural, Ac. precedat de prepoziția *în*, în frază este element de relație subordonator — introduce o AT.

Scanned with OKEN Scanner

de pe..., *moșii* = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv, comun, simplu, feminin, plural, Ac. precedat de prepoziția compusă *de pe*, nearticulat.

acele = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv demonstrativ de depărtare, feminin, plural, Ac.

înlesniri = subiect gramatical, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, N, nearticulat.

doi = subiect gramatical, exprimat prin numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare substantivală, masculin, N.

din ei = atribut pronominal prepozițional exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, plural, masculin, Ac. precedat de prepoziția simplă *din*.

3. Să se identifice cuvintele derivate și compuse din text. În text sînt 11 cuvinte derivate, dintre care *moșie* și *țăran* se repetă o dată și, respectiv, de două ori.

moșie = *moș* + suf. *-ie*
țăran = *țară* + suf. *-an*
lucru = derivare regresivă de la verbul (*a*) *lucra* [=(*a*) *lucra* — *suf. -a*].
adunare = (a) *aduna* + suf. *-re*
îmbunătățire = *îmbunătăți* + suf. *-re*
îmbunătăți = pref. *în-* (îm-) + *bunătate* + suf. *-i*
bunătate = *bun* + suf. *-ătate*
țăran = *țară* + suf. *-an*
moșie = *moș* + suf. *-ie*
înlesnire = *înlesni* + suf. *re*
înlesni = pref. *în* + *lesne* + suf. *-i*
țăran = *țară* + suf. *-an*
(*a*) *folosi* = *folos* + suf. *-i*
(a) *jertfi* = *jertfă* + suf. *-i*
eroism = împrumutat din franceză, nu este derivat în limba română.

4. Să se despartă în silabe următoarele cuvinte:
inerent = *i-ne-rent*
subapreciere = *sub-a-pre-ci-e-re*
ineficiență = *in-e-fi-ci-en-ță*
subretă = *su-bre-tă*

Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Litere, 1993

I. Se dă textul:

„**Aceasta** *este povestea.*[1] / (Iar) **înțelesul** alegoric[2] / (ce) *i-am dat*[3] / *este*[3] / (că),[4] / (dacă) **geniul** *nu cunoaște* nici moarte[5] / (și) **numele** lui *scapă* de noaptea uitării,[6] / pe de altă parte aici pe pămînt nici *e capabil* de a ferici pe cineva,[4] / nici *capabil* de a fi fericit."[7] /

Se cere:

1. Identificați predicatele și precizați felul lor:
este povestea = predicat nominal
am dat = predicat verbal

Scanned with OKEN Scanner

este = predicat nominal incomplet
nu cunoaște = predicat verbal
scapă = predicat verbal
$\sqrt{nu\ e}$ *capabil* = predicat nominal
$\sqrt{nu\ e}$ *capabil* = predicat nominal

2. Delimitați propozițiile și stabiliți felul lor :

1. P indep.
2. P
3. AT(2)
4. PR(2) — nici...nici
5. CV(4) — și
6. CV(4) — și
7. PR(2) — nici...nici

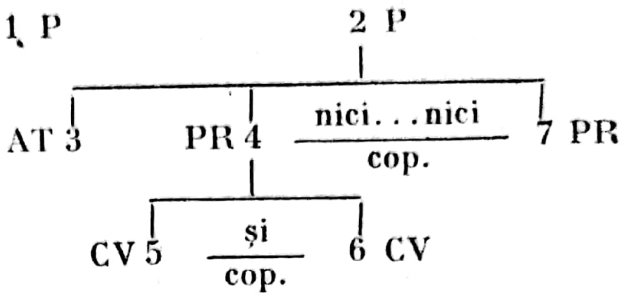

3. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

înțelesul = subiect exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul hotărît enclitic-*l*.

alegoric = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, neutru, singular, N, pozitiv.

ce = complement direct, exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, ține locul substantivului *înțelesul* : neutru, singular, Ac., în frază are rol de element subordonator care introduce o AT.

i = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, D.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, G.

pe de altă parte = complement circumstanțial de mod, exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

aici = complement circumstanțial de loc, exprimat prin adverb de loc, simplu.

pe pământ = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă „pe", nearticulat.

de a ferici = complement indirect, exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent, precedat de prepoziția compusă *de a*.

pe cineva = complement direct, exprimat prin pronume nehotărît, compus, Ac., precedat de prepoziția simplă „pe".

II.1. *Compunerea* — mijloc de îmbogățire a vocabularului, ortografierea cuvintelor compuse (cu explicații și exemple).

(A se vedea rezolvarea subiectului 3 de la Universitatea Oradea, 1991.)

2. Identificați minimum cinci valori morfologice posibile ale lui *o*, în propoziții, precizînd și funcțiile sintactice :

O ascult zilnic.

o = pronume personal, formă neaccentuată în Ac., persoana a III-a, singular, feminin, complement direct.

Am luat-*o* la fugă.

o = pronume personal cu valoare neutră, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvîntul *alcool* se scrie cu doi *o*.

o = substantiv comun, simplu, masculin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *cu*, complement circumstanțial de mod.

Am cunoscut *o* persoană deosebită.

o = articol nehotărît proclitic, fără funcție sintactică, însoțește substantivul *persoană*.

Eu am *o* singură casă.

o = numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare adjectivală, feminin, singular, Ac., atribut adjectival.

Eu citesc *o* carte, tu alta.

o = adjectiv pronominal nehotărît, simplu, feminin, singular, Ac., atribut adjectival.

Eu *o* să muncesc mai mult.

o = verb auxiliar („a avea"), conjugarea a II-a, diateza activă, fără funcție sintactică, ajută la formarea timpului viitor, formă perifrastică folosită în limba vorbită.

El *o* pleca mîine la țară ?

o = verb auxiliar („a vrea"), conjugarea a II-a, diateza activă, fără funcție sintactică, ajută la formarea timpului viitor, formă populară.

O, voi munților, ce falnici sînteți !

o = interjecție care exprimă o stare sufletească, fără funcție sintactică.

3. Precizați minimum cinci funcții sintactice ale pronumelui demonstrativ (cu exemple).

Acesta va pleca. (subiect)

Cartea este *a aceluia*. (nume predicativ)

Răspunsurile *celuilalt* au fost mai bune. (atribut pronominal genitival)

Îl ajut *pe acela*. (complement direct)

Vorbesc despre *aceștia*. (complement indirect)

Vom fi sprijiniți *de aceiași*. (complement de agent)

Nu am venit *din cauza celorlalți*. (complement circumstanțial de cauză) etc.

Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Drept, 1993

I.1. Subiectul (definiție, întrebări, feluri, părți de vorbire prin care poate fi exprimat).

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 — Universitatea Bacău, Litere, 1990.)

2. *Diateza* verbului (fără cea activă). *Diateza* este forma pe care o ia verbul pentru a arăta în ce raport se află acțiunea pe care o exprimă cu subiectul gramatical al verbului.

Diateza reflexivă marchează o acțiune făcută de subiectul gramatical și suportată de un complement direct sau indirect exprimat prin pronumele reflexiv care reprezintă subiectul.

Verbul la diateza reflexivă are ca marcă un pronume reflexiv, formă neaccentuată în Ac. :

a) *a se sprijini, a se lăuda* ;
b) *a se certa, a se întreține* ;
c) *a se opera, a se lunde* ;
d) *a se gîndi, a se mira* ;

Scanned with OKEN Scanner

e) *a se întîmpla, a se cădea* ;
f) *a se propune, a se culege* ;
g) *a se îngălbeni, a se îngrășa.*

Pronumele reflexiv poate fi substituit în exemplele *a—c* cu un pronume personal formă neaccentuată în Ac. sau cu un substantiv în Ac., — fiind complement direct —, iar în exemplele *d—g* este nesubstituibil, fiind un morfem al diatezei reflexive, deci fără funcție sintactică.

Verbul la diateza reflexivă are ca marcă și un pronume reflexiv, formă neaccentuată în cazul D :

a) *a-și pune, a-și da*
b) *a-și strînge mîna*
c) *a-și cumpăra*
d) *a-și îngriji (părinții, dinții)*
e) *a-și închipui, a-și aduce aminte.*

În exemplele de sub *a—d*, pronumele reflexiv însoțește verbul activ și are, pe lîngă acesta, funcție sintactică de complement indirect (*a—c*), sau de atribut pronominal în dativ (*d*) ; în exemplele de sub *e*, pronumele reflexiv este morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

Diateza pasivă arată că acțiunea este săvîrșită de un autor desemnat prin complementul de agent și este suferită de subiectul gramatical :

El *este ajutat* de părinți.

Diateza pasivă se formează din participiul de conjugat al verbelor tranzitive și din verbul auxiliar *a fi* la orice mod și timp :

este propus de (către) cineva
a fost propus
va fi propus
să fie propus
ar fi fost propus
va fi fiind propus
a fi propus
fiind propus

Alt tip formal al diatezei reflexive este reprezentat de verbe reflexive cu pronumele în acuzativ :

Acest act *s-a redactat* în trei exemplare.
Aici *se vor construi* cîteva blocuri.

Verbele la diateza pasivă sînt predicate verbale, dacă verbul auxiliar este la un mod personal.

II. Se dă textul :

„(Dacă) **exproprierea** *ar fi* cu adevărat *o revoluție* în instituțiunile noastre,[1] / (dacă) **ea** *n-ar putea*[2] / (să) *funcționeze* cu toate garanțiile[3] / **(care)** *înconjură* dreptul de proprietate,[4] / **eu** *nu aș fi partizanul* ei,[5] / (fiindcă),[6] / (oricît) de *mare* mi-*ar fi* **dorința**[7] / (să) *văd* vindecate relele[8] / (de care) *suferă* această **țară**[9] / *găsesc*[10] / (că) *am* către ea o datorie mai mare decît aceea de a o tămădui[10] / *am* datoria[11] / (să) o *conserv.*"[12] /

(Nicolae Titulescu)

Cerințe :

a) subliniați predicatele și stabiliți felul lor :

ar fi o revoluție = predicat nominal
n-ar putea = predicat verbal
să funcționeze = predicat verbal
înconjură = predicat verbal

Scanned with OKEN Scanner

nu aș fi partizanul = predicat nominal
ar fi mare = predicat nominal
să văd = predicat verbal
suferă = predicat verbal
găsesc = predicat verbal
am (o datorie) = predicat verbal
am (datoria) = predicat verbal
să conserv = predicat verbal

b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora :

1. CT(5)
2. CT(5) — juxt.
3. CD(2)
4. AT(3)
5. P
6. CZ(5)
7. CV(6)
8. AT(7)
9. AT(8)
10. CD(6)
11. CD(6) — juxt.
12. AT(11)

Notă : P_{11} poate fi interpretată și ca apozitivă față de P_{10}.

Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Colegiul de Birotică, 1993

I. Predicatul : definiție, felurile lor, părți de vorbire prin care se exprimă, exemple, topica și punctuația.

(A se vedea partea I a Subiectului I — Universitatea Iași, Filozofie, 1990)

II. Se dă textul :

„(Cînd) *privesc* zilele de-aur a scripturilor române,[1] /
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine[2] /
(Și) în jur parcă-mi *colindă* dulci și mîndre **primăveri**,[3] /
(Sau) *văd* nopți[4] / (ce)-*ntind* deasupră-mi oceanele de stele,[5] /
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gîndirii și cu rîuri de cîntări."[6] /

(Mihai Eminescu)

1. Delimitați propozițiile și precizați felul lor :

1. CT(2)
2. P — și
3. P — sau
4. P
5. AT(4)

P 2 —(și, cop.)— 3 P —(sau, disj.)— 4 P
|
CT 1 — 5 AT

2. Analizați sintactic și morfologic textul subliniat :

cînd = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ, cu rol de element subordonator care introduce o CT.

privesc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana I, singular.

Scanned with OKEN Scanner

zilele = complement direct, exprimat prin substantiv comun, feminin, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

de-aur = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, defectiv de plural, Ac. precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat ; are valoare stilistică de epitet metaforic.

a scripturilor = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, G, precedat de articolul posesiv (genitival) *a* (cu formă invariabilă, în loc de *ale*), articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*.

române = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminaţii, feminin, plural, G, pozitiv — fără comparaţie.

3. Identificaţi sinonimele cuvintelor : *izvor, visări, scripturi*, incluzîndu-le în propoziţii sau fraze.

izvor = *sursă* : Cărţile sînt *surse* nesecate de înţelepciune.

visări = *închipuiri* : Fantezia copiilor naşte *închipuiri* năstruşnice.

scripturi = termen învechit, care are ca sinonim modern *scrieri* : Literatura română abundă în *scrieri* valoroase.

4. Formaţi familia lexicală a cuvîntului *student* :

studenţie = *student* + suf. *-ie*

studenţime = *student* + suf. *-ime*

studenţesc, -ească = *student* + suf. *-esc, -ească*

studenţeşte = *student* + suf. *-eşte*

Universitatea „Aurel Vlaicu" Arad, Teologie-Litere, 1993

1. Adverbul (clasificare, funcţii sintactice)

(A se vedea rezolvarea subiectului 3, de la Universitatea Oradea, Litere, 1991.)

2. Complementul indirect (definiţie, modalităţi de exprimare, reluarea şi anticiparea complementului indirect, topica şi punctuaţia).

(A se vedea rezolvarea subiectului I, partea I, de la Universitatea „Al. I. Cuza" — Drept, 1993)

3. Se dă textul :

„Domnule —[3] / îmi *zisese* **părintele** Ghermănuţă la plecare[2] / *nu era rău*[1] / (să) mai *fi zăbovit* **dumneavoastră** cîteva zile la noi,[3] / (că)-*i* tocmai la primenitul luminii[4] / (şi) **vremea** *poate*[5] / (să) *se schimbe*[6] / (şi)[8] / (de) v-*a apuca* **ploaia**-n pădure[7] / apoi *are să fie greu de tot*,[8] / (şi), mai ales,[10] / (cum) *nu cunoaşteţi* **dumneavoastră** drumul,[9] / *se poate* **întîmpla**[10] / (să) *rătăciţi*,[11] / (că) **potecile** *se taie*[12] / (şi) *se-ncrucişează* între ele,[13] / (de) *nu* le mai *dai de cap*."[14] /

(Calistrat Hogaş)

Scanned with OKEN Scanner

a) Să se facă analiza frazei :

1. P
2. P. incid.
3. SB(1)
4. CZ(3) ┐ și
5. CZ(3) ┘
6. CD(5) ┐
7. CT(8) ┘ și
8. CZ(3) ┐
9. CZ(10) ┘ și
10. CZ(3) ┘
11. SB(10)
12. CZ(11) ┐
13. CZ(11) ┘ și
14. CNS(13)

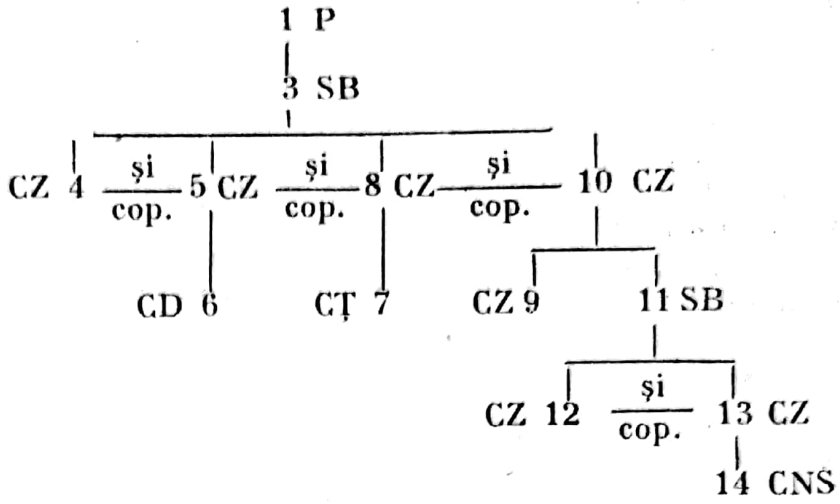

Prop. 2 = P. incid.

b) Analiza morfosintactică a cuvintelor subliniate :

nu era rău = expresie verbală impersonală, alcătuită din :

nu era = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, are formă de persoana a III-a, singular, însoțit de adverbul de mod de negație *nu* ;

rău = adverb de mod, simplu, gradul pozitiv, nume predicativ care împreună cu verbul copulativ *nu era* formează predicatul nominal.

câteva = adjectiv pronominal nehotărît compus, feminin, plural, Ac., atribut adjectival.

are să fie greu de tot = expresie verbală impersonală alcătuită din :

are să fie = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, viitor — formă caracteristică limbii vorbite — are formă de persoana a III-a, singular ;

greu de tot = adverb de mod, simplu, gradul superlativ absolut (format cu ajutorul locuțiunii adverbiale *de tot*), nume predicativ, împreună cu verbul copulativ *are să fie* alcătuiește un predicat nominal.

nu dai de cap = locuțiune verbală, cu verbul *a da* — conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana a II-a, singular, însoțit de adverbul de mod de negație *nu* și de substantivul *cap* — neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat ; locuțiunea verbală are funcție de predicat verbal.

le = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, feminin, D, complement indirect.

mai = adverb de mod, simplu, complement circumstanțial de mod.

c) Explicarea semnelor ortografice și de punctuație :

— *ghilimelele* („"), semn de punctuație, delimitează citatul extras dintr-un text mai larg ;

— *linia de dialog* (—), semn de punctuație, marchează începutul unui dialog (vorbirea directă a unui locutor) ;

— *linia de pauză* (—), semn de punctuație, izolează o propoziție incidentă ;

— *virgula* (*noi, că*), semn de punctuație, desparte o subordonată cauzală de regenta ei ;

— *cratima* (*că-i*), semn ortografic, marchează eliziunea sunetului *ĭ* (din *îi*) și pronunțarea într-o silabă a celor două cuvinte (*că* și *îi*) ;

Scanned with OKEN Scanner

— *cratima* (*v-a*), semn ortografic, marchează eliziunea sunetului *ă* (din *vă*) și pronunțarea într-o silabă a celor două cuvinte (*vă* și *a*) ;

— *cratima* (*ploaia-n*), semn ortografic, marchează eliziunea sunetului *î* (din *în*) și pronunțarea într-o silabă a unei părți dintr-un cuvînt și a unui cuvînt (*-ia* și *-n*) ;

— *virgula* (*de tot, și*), semn de punctuație pus în fața conjuncției *și* folosită într-o enumerare cu valoare intensivă (este, de fapt, frazarea populară, afectivă a părintelui Ghermănuță, citat de autor) ;

— *virgulele* (, *mai ales,*) semne de punctuație, izolează un complement circumstanțial care precedă predicatul pe care-l determină ;

— *virgula* (*drumul, se poate*), semn de punctuație, desparte o subordonată cauzală de regenta sa ;

— *virgula* (*să rătăciți, că*), semn de punctuație, desparte o subordonată cauzală de regenta sa ;

— *virgula* (*între ele, de nu*), semn de punctuație, desparte o subordonată consecutivă de regenta sa.

Universitatea Bacău, Litere, 1993

I. Propoziție subordonată circumstanțială concesivă

(A se vedea rezolvarea subiectului 3 de la Universitatea „Ovidius" din Constanța, Litere, 1992.)

II. Analizați frazele, stabilind felul propozițiilor și relațiile dintre ele :

„Pe drum, **Dragoș** *găsea* cîte o vorbă bună aproape pentru fiecare om[1] / (ce)-l *întîlnea.*[2] / **Titu Herdelea** *era obișnuit* de acasă[3] / (*să*) *fie prietenos* cu țăranii[4] / (dar) i *se părea*[5] / (că) **învățătorul** *exagerează* înadins[6] / (ca *să*)-*i* arate lui[7] / (cît) *se interesează* de soarta tuturor.[8] / **O femeie** amărîtă îi *opri*, rugînd pe Dragoș[9] / (*s*)-o *învețe*[10] / (ce) *să* mai *facă*,[11] / (că) într-atîta i *s-a urît* cu viața asta de necazuri,[12] / (de) nici *nu știe*[13] / (ce)-o *ține*[14] / (*să*) *nu se arunce* cu capul în jos într-o fîntînă.[15] / **O întrebare** a învățătorului o *stîrni* apoi[16] / (*să*) le *povestească*[17] / (cum) **bărbatul** ei *a fost omorît* de pădure astă iarnă[18] / (și) (cum) de atunci *se luptă* **ea** singură[19] / (*să*) *hrănească* o casă de copii. . .[20] / **Boierul** cel bătrîn *a chemat*-o atunci[21] / (și) i-*a făgăduit*[22] / (că) *are să aibă grijă* de bieții orfani,[23] / (dar) numai cu făgăduiala *s-a ales*,[24] / (căci) pe urmă,[25] / (de cîte ori) *s-a* mai *dus* la curte[26] / (și) *s-a rugat*,[27] / la boierii cei mari *n-a* mai *putut* pătrunde."[28] /

(Liviu Rebreanu)

Notă : Din lipsă de spațiu, nu rescriem propozițiile. De altfel, delimitarea este simplă, cu excepția ultimelor trei propoziții. Toate propozițiile au marcate în text predicatele și subiectele, cuvintele de relație coordonatoare (la nivelul frazei) și subordonatoare. Felul propozițiilor și relațiile dintre ele sînt marcate mai jos în succesiunea numerică și în schema topică a frazelor.

Scanned with OKEN Scanner

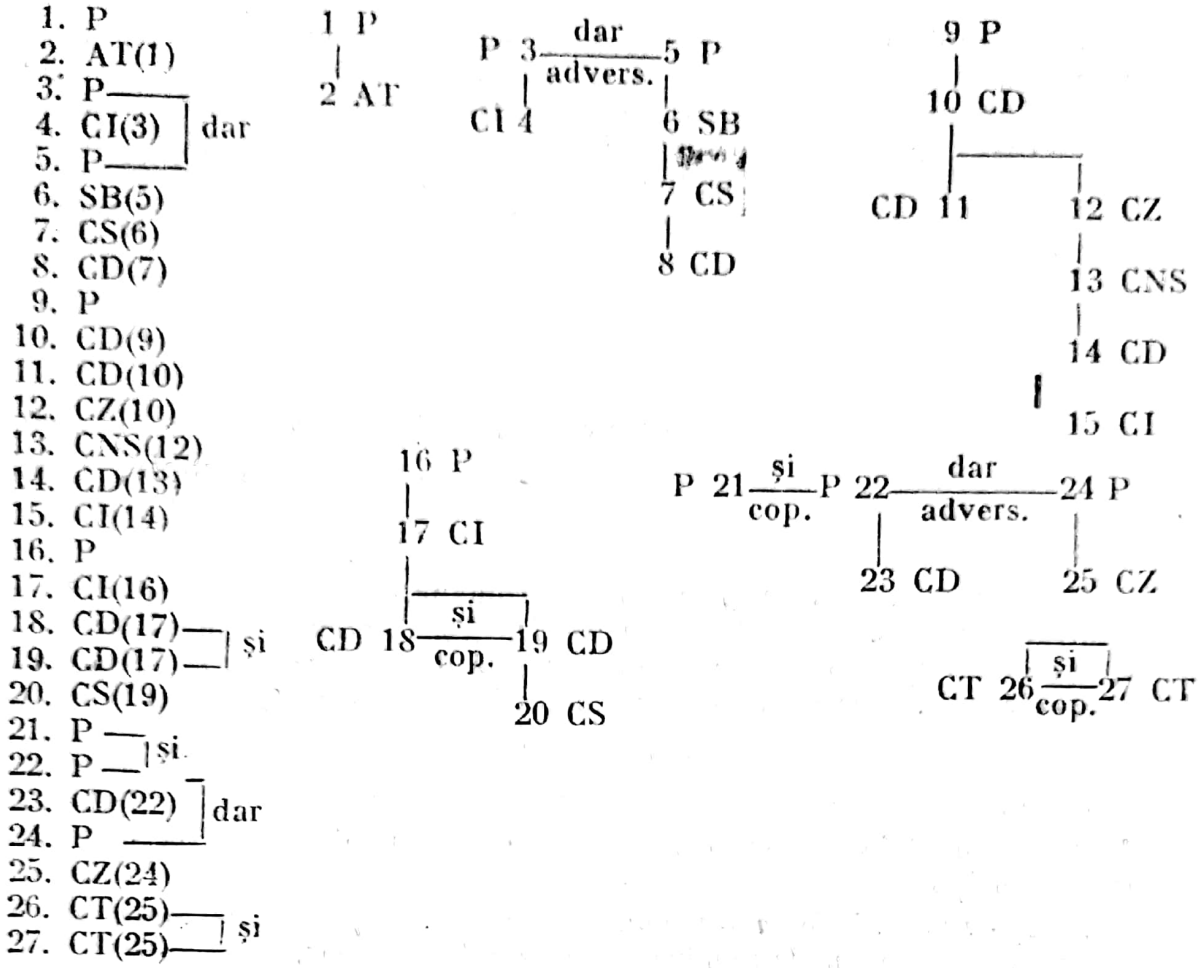

III. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în text :

(pentru) fiecare = complement indirect, exprimat prin pronume nehotărît, compus, Ac. precedat de prepoziția simplă *pentru*.

ce = complement direct, reluat prin forma neaccentuată *-l* a pronumelui personal, exprimat prin pronume relativ, simplu, invariabil, ține locul substantivului *om* : masculin, singular, Ac., în frază este element subordonator care introduce o AT.

-l = complement direct, care reia complementul direct *ce*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, Ac.

i = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, D.

înadins = complement circumstanțial de scop, exprimat prin adverb de scop, simplu, corelativ al unei circumstanțiale de scop (P_7).

tuturor = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume nehotărît simplu ; unii specialiști îl consideră adjectiv substantivat variabil cu două terminații, masculin, plural, G — în acest caz, are funcția de atribut substantival genitival.

ei = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, genitiv.

a fost omorît = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv, — la diateza activă, *a omorî* este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

Scanned with OKEN Scanner

de orfani = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, Ac. precedat de prepoziția simplă *de*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* preluat de adjectivul *bieții*, care îl precedă.

bieții = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, masculin, plural, Ac., pozitiv, fără comparație, formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-i*, preluat de la substantivul *orfani*, pe care îl precedă.

Universitatea Bacău, Educație Fizică, Kinetoterapie, 1993

I. Se dă textul :

„(De) *aș fi poet*,[1] / *aș culege* mitologia română,[2] / (**care**)-i *frumoasă* ca și aceea latină sau greacă ;[3] / (de) *aș fi istoric*,[4] / *aș străbate* prin toate bordeiele,[5] / (*să*) *descopăr* o amintire sau o rugină de armă ;[6] / (de) *aș fi gramatic*, [7] / *aș călători* pe toate malurile românești[8] / (și) *aș culege* limba.“[9] /

(Alecu Russo)

Cerințe :

1. Să se identifice și să se rescrie integral numai propoziția sau propozițiile principale.

„... *aș culege mitologia română, ... aș străbate prin toate bordeiele, ... aș călători pe toate malurile românești / și aș culege limba*“.

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

aș fi poet = predicat nominal format din :

aș fi = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, condițional-optativ, prezent, persoana I, singular ;

poet = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, N., nearticulat.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, ține locul subst. *mitologia :* fem., sg., N., în frază are rolul de a introduce o AT.

prin ... bordeiele = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția *prin*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

toate = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît, neutru, plural, Ac. ; unii specialiști îl consideră adjectiv propriu-zis.

II. Construiți enunțuri în care să exprimați toate gradele de comparație ale adjectivului *frumos*.

Pozitiv : El are un scris *frumos*.
Comparativ de superioritate :
Caietul tău este *mai frumos* decît al meu.
Comparativ de inferioritate :
Glasul lui este *mai puțin frumos* decît al ei.
Comparativ de egalitate :
Eu am un apartament *tot atît de frumos* ca al vostru.
Superlativ relativ de superioritate :
Cel mai frumos vis mi s-a realizat.

Scanned with OKEN Scanner

Superlativul relativ de inferioritate :
Aspectul lui era *cel mai puțin frumos.*
Superlativ absolut :
A dat un răspuns *foarte frumos.*

III. 1. Formați cu ajutorul prefixului *des- / dez-* derivate de la următoarele cuvinte :

a aproba = dezaproba, dezaprobare, dezaprobator, -oare
avantaj = dezavantaj, dezavantajos, -oasă, dezavantaja
cîntec = descîntec, a descînta, descîntat, -ă, descîntător, -oare, descîntătură.
(a) coase = (a) descoase, descoasere, descusut, -ă
lipit = dezlipit, -ă, a dezlipi, dezlipire
a prinde = a desprinde, desprindere, desprins, -ă
a minți = a dezminți, dezmințire, dezmințit, -ă
rădăcină = a dezrădăcina, dezrădăcinare, dezrădăcinat-ă
nod = deznoda, deznodare, deznodat, -ă

III.2 Alcătuiți contexte cu derivatele formate de la punctul 1.

Dezaprobăm aceste gesturi vulgare.
Dezavantajul de a te scula tîrziu constă în pierderea începutului zilei.
Descîntecul era deopotrivă poezie și psihoterapie.
Nepricepîndu-se, mai mult *descoase* decît coase.
S-a dezlipit o legătură și aparatul nu mai funcționează.
Începe *să se desprindă* tocul pantofului.
Ziarul *a dezmințit* a doua zi informația dată eronat.
Furtuna *a dezrădăcinat* mai mulți copaci.
Șireturile de la pantofi *s-au deznodat.*

Universitatea Baia Mare, Litere, 1993

Delimitați textul în propoziții, rescrieți fiecare propoziție, arătînd : felul propozițiilor, raporturile sintactice dintre propoziții și modul de exprimare a acestor raporturi :

„Din astă bătaie *a rămas beteag* de aripi și **Sur-Vultur** năzdrăvanul de pe tărîmul ălălalt,[1] / **(care),**[4] / (cum) *s-a simțit*[2] / (că)-l *doare* **aripa,**[3] / *a dat dosul* tîrîș-grăpiș și **el**[4] / (cum) *a putut,*[5] / într-o pădure mare cu copaci groși-groși ...[6] / (de) *nu era în puterea* omului[6] / (să)-i *cuprindă* în brațe,[7] / și înalți[4] / (de) *nu* le *puteai* vedea vîrfurile[8] / (*să*) *fi avut* cinci perechi de ochi[9] / (și) *s-a așezat* p-o cracă..."[10] /

(Balade și basme populare)

1. *Din astă bătaie a rămas beteag de aripi și Sur-Vultur năzdrăvanul de pe tărîmul ălălalt* = propoziție principală, regentă pentru P_4 și P_{10}.
2. *cum s-a simțit* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_4, introdusă prin conjuncția *cum* provenită din adverb relativ, regentă pentru P_3.
3. *că-l doare aripa* = propoziție subordonată circumstanțială de mod (considerată de unii specialiști și de Gramatica Academiei predicativă suplimentară) față de P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*.
4. *care ... a dat dosul tîrîș-grăpiș și el ... într-o pădure cu copaci groși-groși și înalți* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *Sur-Vultur* din P_1, regentă pentru P_2, P_5, P_6 și P_8.

Scanned with OKEN Scanner

5. *cum a putut* = propoziție subordonată circumstanțială de mod față de P_4, introdusă prin adverbul relativ *cum*.

6. *de nu era în puterea omului* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*, regentă pentru P_7.

7. *să-i cuprindă în brațe* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia impersonală „nu era în puterea" din P_6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

8. *de nu le puteai vedea vîrfurile* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de P_4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*, regentă pentru P_9.

9. *să fi avut cinci perechi de ochi* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă față de P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

10. *și s-a așezat p-o cracă* = propoziție atributivă, coordonată cu P_4 prin conjuncția copulativă *și*.

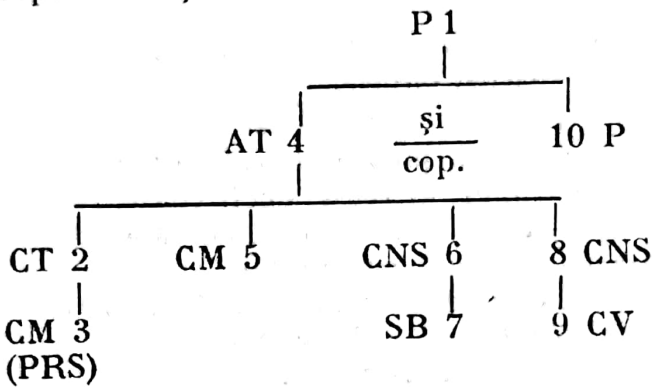

2. Analizați primele patru predicate din text :

a rămas beteag = predicat nominal, alcătuit din :

a rămas = verb copulativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular;

beteag = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, masculin, singular, N, pozitiv.

s-a simțit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică, morfem al diatezei reflexive ; unii specialiști îl consideră complement direct, morfem al verbului la diateza activă pronominală — intranzitiv, la diateza activă *a simți* este tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

doare = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, singular.

a dat dosul = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă, cu verbul *a da* — conjugarea I, diateza activă, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

3. Faceți analiza sintactico-morfologică a pronumelor din text.

În text sînt 7 pronume :

care = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, ține locul substantivului *Sur-Vultur* : masculin, singular, N ; în frază este element subordonator care introduce o AT.

s(-a simțit) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică ; unii specialiști îl consideră complement direct pe lîngă verbul *a simți* la diateza activă pronominală.

Scanned with OKEN Scanner

-l = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, Ac.

(și) el = subiect reluat (reia subiectul *care*), exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, N ; întărit de adverbul de mod de întărire *și*.

-i = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, masculin, Ac.

le = complement indirect (față de verbul *vedeai*), exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, masculin, cazul D ; are și valoare de dativ posesiv, cu funcție de atribut pronominal în dativ (determină substantivul *vîrfurile*).

s(-a așezat) = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică ; este considerat de unii specialiști complement direct, morfem al verbului la diateza activă pronominală.

În text există și *două adjective pronominale* :

astă = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, feminin, singular, Ac.

ălălalt = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare (de identificare), compus, formă populară, neutru, singular, Ac.

4. Indicați familia lexicală pentru cuvîntul *pădure* :

păduros, -oasă
pădurice
pădurar
pădurean
pădureancă
împăduri
împădurit, -ă
împădurire
neîmpădurit, -ă
reîmpăduri
reîmpădurire
despăduri
despădurit
despădurire

Universitatea Baia Mare, Teologie-Litere, 1993

1. Delimitați textul în propoziții, rescrieți fiecare propoziție, arătînd : felul propozițiilor, raporturile sintactice dintre propoziții și modul de exprimare a acestor raporturi :

„Într-o zi, zînele *au plecat* la o sărbătoare, la alte zîne,[1] / (și) *avură grijă*[2] / (să) *poruncească* argatului[3] / (că),[5] / (pe dată ce) *va auzi* ceva zgomot în cămăruța cu baia,[4] / (să) *rupă* o șindrilă din streașina casei,[5] / (ca să) le *dea de știre* lor[6] / (și) (să) *se întoarcă* degrabă,[7] / (fiindcă) ele *știau*[8] / (că) *e aproape*[9] / (să) *înceapă* a curge această apă de aur."[10] /

(Balade și basme populare)

1. *Într-o zi, zînele au plecat la o sărbătoare, la alte zîne* = propoziție principală, coordonată cu P_2 prin conjuncția copulativă *și*.

2. *și avură grijă* = propoziție principală, coordonată cu P_1 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_3.

Scanned with OKEN Scanner

3. *să poruncească argatului* = propoziție subordonată completivă indirectă față de locuțiunea verbală *avură grijă* din P_2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, regentă pentru P_5.

4. *pe dată ce va auzi ceva zgomot în cămăruța cu baia* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P_5, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *pe dată ce*.

5. *că ... să rupă o șindrilă din streașina casei* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să poruncească* din P_3, introdusă prin conjuncția compusă *că ... să*, regentă pentru P_4, P_6 și P_7.

6. *ca să le dea de știre lor* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*.

7. *și să se întoarcă degrabă* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P_5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată cu P_6 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_8.

8. *fiindcă ele știau* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_7, introdusă prin conjuncția subordonatoare *fiindcă*, regentă pentru P_9.

9. *că e aproape* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *știau* din P_8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, regentă pentru P_{10}.

10. *să înceapă a curge această apă de aur* = propoziție subiectivă față de expresia verbală impersonală *e aproape* din P_9, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

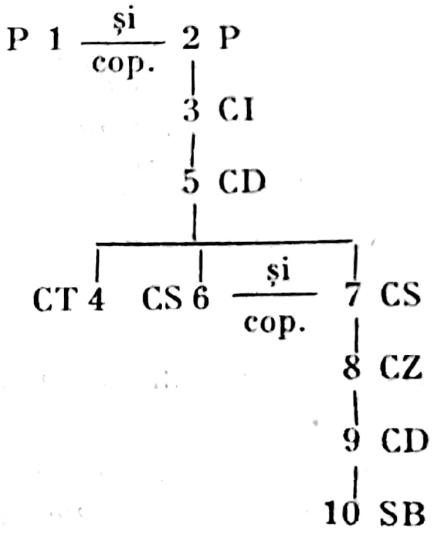

2. Analizați atributele din text :

alte = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît, simplu, feminin, plural, Ac.

ceva = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît, compus, neutru, singular, Ac.

cu baia = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *cu*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

casei = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

această = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, feminin, singular, N.

Scanned with OKEN Scanner

de aur = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, defectiv de plural — Ac. precedat de prepoziţia simplă *de*, nearticulat.

Notă : *din streaşina* este un complement circumstanţial de loc, care determină verbul *să rupă* ; poziţia faţă de substantivul *şindrilă* îi permite interpretarea şi ca un atribut substantival prepoziţional.

3. Alcătuiţi familia lexicală a cuvîntului *a şti*.

ştire	*înştiinţa*
neştire	*înştiinţat, -ă*
ştiutor	*înştiinţare*
neştiutor	*reînştiinţa*
ştiinţă	*reînştiinţare*
neştiinţă	

Universitatea Braşov, Litere, 1993

1. Se dă textul :

„(Iar)[8] / (dacă) *ne gîndim* la calitatea pură şi profundă a lirismului său,[1] / (dacă) *ne gîndim* la faptul[2] / (că) **Eminescu** *a apărut* într-o literatură începătoare, fără modele, fără limbă literară fixată[3] / (şi) *mai adăugăm*[4] / (că) **opera** lui, creată în condiţii aşa de grele, *a fost înfăptuită* pînă la vîrsta de treizeci de ani, pînă la vîrsta[5] / (cînd) **un poet** de o aşa de puternică gîndire abia *începe*[6] / (*să*) *devină cunoscut*,[7] / *înseamnă*[8] / (că) în Eminescu **natura** *crease* pe cel mai mare liric modern[9] / (şi) (că), geloasă pe propria-i operă, i-*a plăcut*[10] / (*să*) *sfărîme* de timpuriu minunata oglindă[11] / (în care) *s-a răsfrînt* atît de încîntător.“[12] /

(G. Ibrăileanu)

Cerinţe :

a) segmentarea textului în propoziţii ; b) felul propoziţiilor ; c) marcarea elementelor de relaţie ; d) reprezentarea grafică a raporturilor sintactice din frază :

1. SB(8) ┐ juxt.
2. SB(8) ┘
3. AT(2) ┐ şi
4. SB(8) ┘
5. CD(4)
6. AT(5)
7. CD(6)
8. P
9. PR(8) ┐ şi
10. PR(8) ┘
11. SB(10)
12. AT(11)

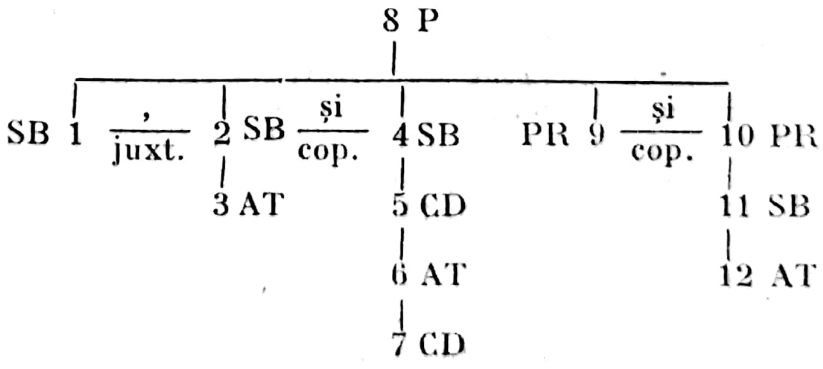

Note :

a) Segmentarea textului în propoziţii a ţinut seama de ordinea predicatelor (verbale — 10, nominale — 2) ; de aceea propoziţia *iar ... înseamnă* (cu predicatul nominal incomplet) este notată cu nr. 8.

Scanned with OKEN Scanner

b) Elementele de relație sînt cele încercuite, în următoarea ordine : *iar, dacă, dacă, că, și, că, cînd, să, că, și, că, să, în care* (10 sînt subordonatoare, iar 3 coordonatoare).

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

său = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana a III-a, singular, neutru, G (acordat în gen, număr și caz cu substantivul *a lirismului*).

a fost înfăptuită = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv, — la diateza activă, a *înfăptui* este tranzitiv —, indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, singular.

-i = atribut pronominal în dativ, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, D posesiv.

de timpuriu = complement circumstanțial de timp, exprimat prin locuțiune adverbială de timp, gradul pozitiv.

în care = complement indirect (cu nuanță de loc), exprimat prin pronume relativ, simplu, care ține locul substantivului *oglindă* : feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *în* ; în frază este element subordonator care introduce o propoziție atributivă (nr. 12).

atît de = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod, simplu, urmat de prepoziția de legătură *de*.

încîntător = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod, simplu, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, gradul pozitiv.

Notă :

Unii specialiști consideră că *atît de încîntător* este un adverb de mod la gradul superlativ, cu funcție de complement circumstanțial de mod.

3. Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului în limba română. (A se vedea rezolvarea subiectului III de la Universitatea Timișoara, Sociologie, 1990.)

Universitatea Brașov, Educație Fizică, 1993

1. Se dă textul :

„Mi-*e greu*[1] / (*să*)-mi *părăsesc* coliba[2] / (în care) mi-*am petrecut* viața[3] / (și) mi-*am crescut* copiii[4] / (și) mă *cuprinde* un fel de **spaimă**[5] / (cînd) *mă gîndesc*[6] / (*să*) *rămîn singură* într-însa[7] / (și) (*să*) *viețuiesc* acolo ;[8] / de aceea **Ana** *îmi părea mai tînără, prea blîndă* la fire[9] / (și)-mi *vine*[10] / (*să*) *rîd*[11] / (cînd) *mi*-o *închipuiesc* cîrciumăriță."[12] /

(Ioan Slavici)

Cerințe :

a) Predicatele și felul lor :

e greu = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală.
să părăsesc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.
am petrecut = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.
am crescut = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.
cuprinde = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.
mă gîndesc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.

Scanned with OKEN Scanner

să rămân singură = predicat nominal.
să viețuiesc = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal.
părea mai tînără, prea blîndă = predicat nominal.
vine = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal.
să rîd = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal.
(î)mi închipuiesc = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, diateza reflexivă.

b) Delimitarea propozițiilor și felul lor :

1. P
2. SB(1)
3. AT(2) — și
4. AT(2) — și
5. P — (și)
6. CT(5)
7. CI(6) — și
8. CI(6) — și
9. P — (juxt.)
10. P — și
11. SB(10)
12. CT(11)

c) Raportul stabilit între propoziții :

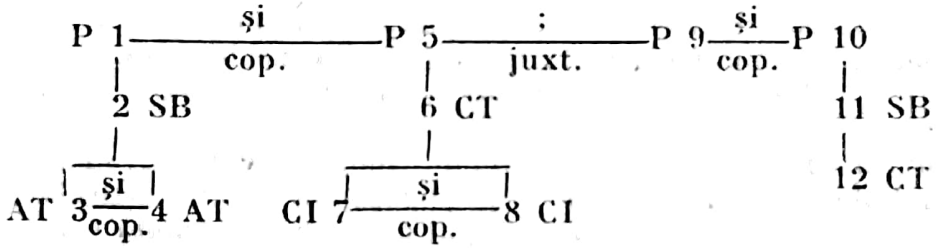

II. Analiza morfosintactică a cuvintelor subliniate :

în care = pronume relativ, simplu, substituie substantivul *coliba*, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziție, complement circumstanțial de loc ; în frază este element subordonator care introduce o AT (P 3).

cuprinde = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

mă = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, Ac., complement direct.

într-însa = pronume personal, formă literară veche, persoana a III-a, singular, feminin, Ac. precedat de prepoziția simplă „întru", complement circumstanțial de loc.

viața = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, complement direct.

o = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, Ac., complement direct.

III. Subiectul

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 — partea I — de la Universitatea Bacău, Litere, 1990.)

Scanned with OKEN Scanner

Se dă textul :

„Din cînd în cînd **bolboroselile** lui *luau* forme ritmate, de vers,[1] / (din care) **privitorii** îngroziți *prindeau* numai două :[2] / *frige* **vîrcolacul**[3] / (și) *plesnește* **dracul.**[4] / răcnite, șoptite, în toate felurile, pe toate coardele, de zeci de ori, pînă la înnebunirea ascultătorilor,[1] / **(care)**, vrăjiți de oroare, le *sorbeau*, căutîndu-le cu orice chip înțeles." [5] /

(V. Voiculescu)

1. Analizați sintactic fraza (felul propozițiilor și raporturile dintre ele).

1. P
2. AT(1)
3. P. incid.—
4. P. incid.—] și
5. AT(1)

2. Analizați morfosintactic cuvintele subliniate :

din cînd în cînd = locuțiune adverbială de timp, complement circumstanțial de timp.

lui = pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G, atribut pronominal genitival.

din care = pronume relativ simplu, ține locul substantivului „bolboroseli", feminin, plural, Ac. precedat de prepoziția simplă *din*, complement indirect, în frază este element subordonator care introduce o AT.

toate = adjectiv pronominal nehotărît simplu — considerat de Gram. Acad. adjectiv variabil, cu două terminații —, neutru, plural, Ac., atribut adjectival.

pînă la înnebunirea = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția compusă *pînă la*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, complement circumstanțial de timp (cu nuanță consecutivă).

vrăjiți = participiu cu formă adjectivală : masculin, plural, N., atribut adjectival cu nuanță circumstanțială de cauză sau de timp.

de oroare = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat, complement de agent.

le = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, feminin, Ac., complement direct.

cu orice chip = locuțiune adverbială de mod, complement circumstanțial de mod.

3. Scoateți cuvintele formate în limba română și explicați modul lor de formare și elementele alcătuitoare.

bolboroseală = substantiv derivat, alcătuit din *bolborosi* (cuvînt de bază) + + sufixul *-eală*.

ritmat = adjectiv derivat, alcătuit din verbul *a ritma* + sufixul *-at*.

privitor = substantiv derivat, format din *a privi* (cuvînt de bază) + sufixul *-tor*.

îngrozit = adjectiv derivat, format din *a îngrozi* + sufixul *-it*, *a îngrozi* este derivat în limba română, format din : prefixul *în-*, rădăcina *groază*, sufixul *-i*.

numai = adverb compus, alcătuit din adverbele *nu* + *mai*.

Scanned with OKEN Scanner

răcnit = adjectiv derivat, format din (*a*) *răcni* + suf. *-it*.

șoptit = adjectiv derivat, format din (*a*) *șopti* + suf. *-it*, (*a*) *șopti* este derivat în limba română din *șoaptă* + sufixul verbal *-i*.

toate = adjectiv pronominal format prin schimbarea valorii gramaticale (sau conversiune) din pronume nehotărît : după Gram. Acad. este adjectiv propriu-zis.

pînă la = prepoziție compusă din prepozițiile simple *pînă* + *la*.

înnebunire = substantiv derivat format din *înnebuni* + sufixul *-re* ; (a) *înnebuni* este format în limba română din *în-* (prefix) + *nebun* (cuvînt de bază) + *-i* (sufix verbal).

asaltator = substantiv derivat, format din (*a*) *asalta* + sufixul *-tor*.

vrăjit = adjectiv provenit din verb la participiu, format prin derivare : (*a*) *vrăji* + sufixul *-it*.

orice = adjectiv nehotărît provenit din pronume nehotărît, compus din *ori* + + *ce*.

înțeles = substantiv provenit din verb la supin, prin conversiune, format prin derivare cu sufixul verbal participial *-s* de la verbul *a înțelege*.

În limba română sînt formate, de asemenea, și locuțiunile adverbiale : *din cînd în cînd, de zeci de ori, cu orice chip*.

4. Construiți fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă diferite tipuri de subordonate :

SB : Nu se știe[1] / *ce* va fi.[2] /
PR : Problema este[1] / *ce* vom deveni.[2] /
AT : S-a pus întrebarea[1] / *ce* ne frămîntă pe toți.[2] /
CD : Facem[1] / *ce* vrem.[2] /
CI : Mă gîndesc[1] / *ce* vor găsi acolo.[2] /
CL : Merge[1] / *spre ce* vede cu ochii.[2] /

5. Construiți propoziții în care să apară complemente circumstanțiale de mod exprimate prin : locuțiuni adverbiale, numerale și substantive.

Locuțiuni adverbiale :
Lucrează *din ce în ce* mai bine.
„Și din codri noaptea vine *pe furiș*."
M-a luat *pe ocolite*.
Ne-a povestit *de-a fir-a-păr* totul.
Numerale :
Muncește *înzecit*.
Taie pîinea *în două*.
Ei plecau *cîte unul*.
Substantive (cu prepoziții) :
Miroase *a primăvară*.
Conform înțelegerii, a venit.
Nunta a fost făcută *după datinile* oltenești.

6. Alcătuiți familia cuvîntului *tînăr* :

tînără
tinerel
tinerea
tinerică
tinerime
tineret
tineresc, -ească
întineri
întinerit, -ă
întinerire

Scanned with OKEN Scanner

1. Analiza sintactică a frazei (felul propozițiilor, raporturile dintre ele): „În războiul[1] / (ce)-l *ducea* cu sine însuși de atîta vreme[2] / *era fatal*[3] / (ca) în cele din urmă (*să*) *ajungă*[4] / (*să*) *exagereze* importanța fiecărui gest,[5] / (*să*) i *se pară*[6] / (că) *descoperă* pretutindeni dușmănii sau măcar rea-voință din partea celorlalți."[6] /

(Liviu Rebreanu)

1. PR(4)
2. AT(1)
3. P
4. SB(3)
5. PR(4)
6. SB(5)

juxt.

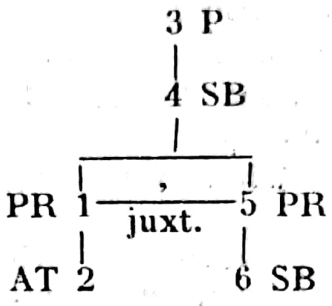

Notă: Dacă am considera *în războiul* ca parte a propoziției principale (*era fatal*), *numai* schema ar suferi modificări:

1. P
2. AT(1)
3. SB(1)
4. PR(3)
5. PR(3)

juxt.

6. SB(5)

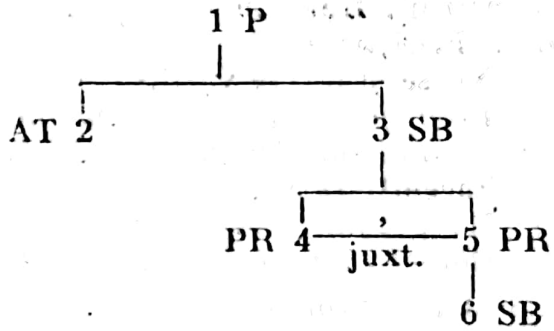

2. Analiza morfosintactică a pronumelor din text:
În text sînt 6 *pronume* și 3 *adjective pronominale.*
Pronume:

ce = pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul „războiul": neutru, singular, Ac., complement direct, în frază este elementul de relație subordonator — introduce o AT.

-l = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, neutru, Ac., complement direct care reia complementul direct *ce*.

cu sine = pronume reflexiv, formă accentuată, persoana a III-a, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *cu*, complement indirect.

i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, D, complement indirect.

se = pronume reflexiv, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică.

din partea celorlalți = pronume demonstrativ de depărtare, compus, masculin, plural, G precedat de locuțiunea prepozițională *din partea*, atribut pronominal prepozițional (în genitiv).

Adjective pronominale:

însuși = adjectiv pronominal de întărire, persoana a III-a, singular, masculin, Ac., atribut adjectival.

Scanned with OKEN Scanner

atîta = adjectiv pronominal nehotărît, simplu, feminin, singular, Ac., atribut adjectival.
fiecărui = adjectiv pronominal nehotărît, compus, neutru, singular, G, atribut adjectival.

3. Construiți fraze în care conjuncția subordonatoare *de* să introducă diferite subordonate :

SB Nu se știe[1] / *de* vine[2] / sau nu.[3] / (1 = P, 2 = SB, 3 = SB)
PR Problema este[1] / *de* vine[2] / sau nu.[3] / (1 = P, 2 = PR, 3 = PR)
AT S-a pus problema[1] / *de* vine[2] / sau nu.[3] / (1 = P, 2 = AT, 3 = AT)
CD Vom vedea[1] / *de* vine[2] / sau nu.[3] / (1 = P, 2 = CD, 3 = CD)
CI Habar nu avem[1] / *de* vine[2] / sau nu.[3] / (1 = P, 2 = CI, 3 = CI)
CT *De*-ar veni,[1] / m-aș duce cu el la plimbare.[2] / (1 = CT, 2 = P)
CV *De* mi-ar da orice,[1] / tot nu le-aș urma.[2] / (1 = CV, 2 = P)
CNS A alergat atît de repede[1] / *de* abia răsuflă.[2] / (1 = P, 2 = CNS)

4. Analiza lexicală a cuvîntului *rea-voință* ; dați exemple de cuvinte compuse realizate prin diverse tipuri de structuri :

rea-voință = substantiv compus prin alăturare din adjectivul *rea* și substantivul *voință* (derivat, la rîndul lui, de la verbul (*a*) *voi* + sufixul *-ință*).

Alte compuse :

— prin alăturare : *floarea-soarelui, bloc-turn, Drobeta Turnu-Severin, de pe lîngă.*

— prin contopire : *untdelemn, bunăvoință, Cîmpulung, fiecare, despre.*

— prin izolare : *un du-te-vino, un papă-lapte.*

— prin abreviere : *C.F.R., Tarom, Plafar, Romarta.*

— prin elemente tematice : *geografie, filozof, calorifer, telescop, automobil, autostradă.*

5. Construiți cupluri de propoziții în care verbele : *a fi, a rămîne, a ajunge, a se face, a însemna, a ieși* să aibă funcție predicativă și, respectiv, copulativă :

Valoare predicativă	*Valoare copulativă*
1. Noi *sîntem* din Craiova.	1. Noi *vom fi studenți.*
2. Ei *au rămas* acasă.	2. Ei *au rămas aceiași.*
3. Ea *a ajuns* acolo la timp.	3. Ea *a ajuns profesoară.*
4. Oțetul *se face* din vin.	4. Vinul acesta *s-a făcut oțet.*
5. Ele *au însemnat* în caiet toate cheltuielile.	5. A reuși *înseamnă a munci.*
6. *A ieșit* din casă.	6. *Veți ieși* cît de curînd *avocați.*

**Universitatea „Ovidius" Constanța,
Teologie-Litere, 1993**

Se dă textul :

„(Și)[3] / (de) *m-ar fi bătut* **mama** cu toate gardurile[1] / (și) (de) m-*ar fi izgonit* de la casă,[2] / tot *n-aș fi rămas* așa de *umilit* în fața ei ca atunci[3] / (cînd) m-*a luat cu binișorul*."[4] /

Scanned with OKEN Scanner

1. Faceți analiza sintactică a frazei (felul propozițiilor și raporturile dintre ele) :

1. CV(3)
2. CV(3) și
3. P
4. CT(3)

2. Analizați morfosintactic cuvintele subliniate :

m- = pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, Ac., complement direct.

ar fi bătut = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, condițional-optativ, perfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

toate = adjectiv pronominal nehotărît, simplu — considerat de *Gram. Acad.* adjectiv variabil cu două terminații —, neutru, plural, Ac., atribut adjectival.

de la casă = substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., precedat de prepoziția compusă *de la*, nearticulat, complement circumstanțial de loc.

n-aș fi rămas = verb copulativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, condițional optativ, perfect, pers. I, singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

umilit = adjectiv variabil cu două terminații, provenit din verb la participiu, masculin, singular, N, gradul pozitiv, nume predicativ care împreună cu verbul copulativ *n-aș fi rămas* formează un predicat nominal.

așa de = adverb de mod, simplu, urmat de prepoziția de legătură *de*, complement circumstanțial de mod.

Notă : Unii specialiști consideră că *așa de* este un adverb care formează superlativul absolut împreună cu adj. *umilit*, cu funcție de nume predicativ.

în fața ei = pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, G, precedat de locuțiunea prepozițională „în fața" ; complement indirect (considerat și complement circumstanțial de loc).

cu binișorul = substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *cu*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-l*, împreună cu verbul *a luat* formează o expresie verbală cu funcție de predicat verbal.

3. Construiți propoziții în care verbul *a bate* să aibă sensuri diferite.

a) Ion o *bătea* pe Ana să obțină pămînt de la socru.
b) Atletul *a bătut* recordul mondial la proba sa.
c) Am înțeles imediat unde *bat* vorbele lui.
d) Cum a ajuns a *bătut* la ușă.
e) Auzea cum *bat* tacheții de la mașină.

4. Găsiți sinonimele verbului *a spune* :

(a) *spune* = (a) *zice*, (a) *vorbi*, (a) *afirma*.

Scanned with OKEN Scanner

Se dă textul:

„Era de mirare[1] / **(ce)** *se întîmplase* cu formația aceea[2] / **(care)** *nu se* mai *întorcea.*[3] / *Aveau* **toți** o pîlpîire de curiozitate în priviri[4] / (și) **nici unul** *nu părea*[5] / *(să) fie îngrijorat* de soarta bateriei, afară, poate, de ofițer".[6] /

(Marin Preda)

1. Faceți analiza sintactică a frazei (felul propozițiilor și raporturile dintre ele).

1. P
2. SB(1)
3. AT(2)
4. P
5. P] și
6. PR(5)
7. (P incid.)

Notă:

Adverbul *poate* este considerat de unii specialiști predicativ și într-o propoziție principală incidentă, cum este situația din fraza de mai sus. În acest fel textul are 7 propoziții.

2. Analizați subiectele și predicatele din text (morfologic și sintactic):

era de mirare = predicat nominal, exprimat printr-o expresie verbală impersonală alcătuită din:

era = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, are formă de persoana a III-a, singular;

de mirare = nume perdicativ, exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

ce = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, invariabil, N, în frază este element subordonator care introduce o SB.

se întîmplase = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfectul, are formă de persoana a III-a, singular.

care = subiect exprimat prin pronume relativ simplu, ține locul substantivului *formația*: feminin, singular, N, în frază este element subordonator care introduce o AT.

nu se întorcea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neacc. în Ac. —, intranz. — la diat. activă *a întoarce* este tranzitiv —, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

aveau = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, plural.

toți = subiect, exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat de *Gramatica Academiei* adjectiv substantivat — masculin, plural, N.

nici unul = subiect, exprimat prin pronume negativ compus, masculin, singular, N.

Scanned with OKEN Scanner

nu părea = verb copulativ, conjugarea a II-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ; numele predicativ al predicatului nominal incomplet este exprimat printr-o propoziție predicativă (P_6).

să fie îngrijorat = predicat nominal, format din :

să fie = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv prezent, persoana a III-a, singular ;

îngrijorat = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații — provenit din verb la participiu —, masculin, singular, N, gradul pozitiv .

poate = predicat verbal al unei propoziții incidente, exprimat prin adverb de mod, predicativ.

3. Alcătuiți familia de cuvinte a substantivului *rînd :*

rînd
rîndulеț
(a) *rîndui*
rînduială
rînduit
rînduire

4. Găsiți sinonimele cuvîntului *necaz :*

necaz = ***supărare, problemă, amărăciune, încurcătură.***

Universitatea „Ovidius“ Constanța, Birotică, 1993

Se dă textul :

„**Fetele** împăratului *priveau* la verișor[1] / (cum) *privește* **cinele** pe mîță[2] / (și) li *era drag* ca sarea în ochi,[3] / (pentru că) le *spunea* **inima**[4] / (ce) *om* fără de lege *este* **spînul**.“[5] /

(Ion Creangă)

1. Analizați sintactic fraza (felurile propozițiilor și raporturile dintre ele)

1. P——
2. CM(1) | și
3. P——
4. CZ(3)
5. CD(4)

2. Indicații elementele de relație subordonatoare care introduc o propoziție cauzală și ilustrați prin cîteva exemple :

a) conjuncții subordonatoare : *că, căci, deoarece, întrucît, fiindcă, dacă* :

Dacă nu știi,[1] / de ce vorbești ?[2] /
Fiindcă nu ai venit,[1] / ai pierdut.[2] /

b) conjuncții subordonatoare provenite din adverbele relative *cum, unde* : Nu a învățat[1] / *unde* credea[2] / că nu va fi ascultată[3] / (*unde* = *pentru că*) *Cum* nu a învățat[1] /, a luat notă mică.[2] /

c) locuțiuni conjuncționale : *din cauză că, din pricină că, de vreme ce, o dată ce, din moment ce* :

Nu a venit, [1] / *din cauză* că n-a avut timp.[2] /
De vreme ce nu ai învățat,[1] / nu ai fost premiat.[2] /

Scanned with OKEN Scanner

3. Plecînd de la exemplele din text, definiți și ilustrați în contexte adecvate figura de stil numită *comparație* :

Comparația este figura de stil care realizează caracterizarea sau descrierea unor obiecte, fenomene, acțiuni etc. prin compararea cu alte obiecte, fenomene, acțiuni etc. În textul dat, sînt două comparații : una largă, care cuprinde primele două propoziții și se referă la „privirea" fetelor împăratului către verișorul lor, comparată cu privirea cîinelui către mîță, și alta mai restrînsă, cuprinsă în P_3, în care „dragul" manifestat de fetele de împărat față de verișor este comparat, plastic, cu „sarea în ochi". Cele mai multe comparații se realizează însă la nivelul unui cuvînt : alb ca *varul*, frumos *ca el*, scrie cum *respiră*.

4. Găsiți sinonimul literar al cuvintelor *mîță, bortă, barabulă, curechi, cucuruz* și arătați ce diferențe există între ele :

mîță = *pisică* (*mîță* are nuanță familiară și populară)
bortă = *orificiu* (*bortă* este dialectal, iar *orificiu* are o nuanță tehnică)
barabulă = *cartof* (*barabulă* este regional și ușor peiorativ)
curechi = *varză* (*curechi* este regional)
cucuruz = *porumb* (*cucuruz* este regional și ușor peiorativ)

5. Alcătuiți familia de cuvinte a numeralului *doi* și explicați cum s-a format fiecare cuvînt :

doime = derivat din *doi* + sufixul *-ime*
doilea = compus din *doi* + *le* (articol hotărît) + *a* (particulă adverbială)
îndoi = derivat din prefixul *în-* + *doi* + sufixul *-i*
îndoit,ă = derivat din *îndoi* + sufixul *-it*
îndoială = derivat din *îndoi* + sufixul *-eală*
îndoitură = derivat din *îndoi* + sufixul *-(i)tură*
îndoielnic = derivat din *îndoi* + sufixul *-elnic*
îndoire = derivat din *îndoi* + sufixul *-re*.
îndoios, -oasă = derivat din *îndoi* + sufixul *-os*
dezdoi = derivat din prefixul *dez* + *doi* + sufixul *-i*
dezdoire = derivat din *dezdoi* + sufixul *-re*
neîndoielnic = derivat din prefixul *ne-* + *îndoielnic*
neîndoios = derivat din prefixul *ne-* + *îndoios*
neîndoit,-ă = derivat din prefixul *ne-* + *îndoit*

Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Litere, 1993

I. Subiectul. Definiție. Părțile de vorbire prin care se poate exprima (inclusiv subclasele). Cazul subiectului. Felurile subiectului.

(A se vedea rezolvarea primei părți a subiectului I de la Universitatea Bacău, Litere, 1990.)

II. Să se facă analiza sintactică a frazei :

(Dar) în satu cela[1] / (-n care) *ședea* **împăratul** dornic,[2] /
Era și **un om** de samă, un fruntaș...[1] / *fusese vornic*...[3] /
Avea **trei feciori**[4] / (din cari) **doi** *or fost*[5] / *(cum) or fi fost*,
Oameni harnici și ca lumea,[6] / (dar) **cel mic** *era un prost*"[7] /

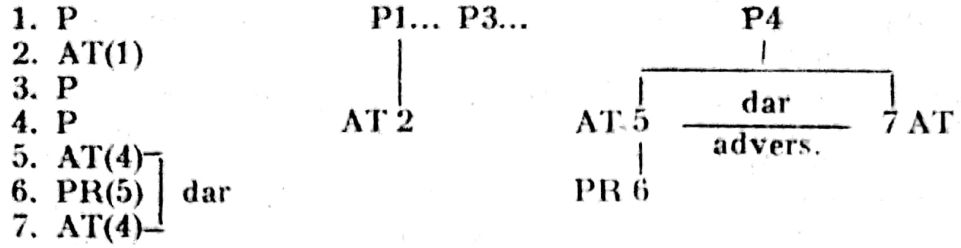

II. Să se facă analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

cela = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, neutru, singular, Ac.

-n care = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume relativ, simplu, substituie substantivul *satul* : neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *în* ; în frază este element subordonator care introduce o atributivă (P_2).

era = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

și = adverb de mod de întărire, fără funcție sintactică, întărește subiectul *un om*.

un om = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*.

de samă = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. cu prepoziție ; este considerat de unii specialiști atribut adjectival, exprimat prin locuțiune adjectivală, gradul pozitiv

un fruntaș = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*.

cum = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, relativ, care, în frază, introduce o predicativă (P_6) : împreună cu verbul copulativ *or fi fost* formează predicatul nominal.

ca lumea = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. cu prepoziție, articulat cu art. hot. enclitic *-a*; unii specialiști îl analizează ca atribut adjectival, exprimat prin locuțiune adjectivală, gradul pozitiv.

cel mic = subiect, exprimat prin adjectiv substantivat, variabil cu două terminații, masculin, singular, N, gradul pozitiv, articulat cu articolul adjectival demonstrativ „cel".

II.3. Să se enumere, cu exemplificări, alte valori morfologice decît cele din text ale cuvintelor *și*, *un*, *de*.

În text, *și* este adverb de mod și conjuncție coordonatoare copulativă.

Altă valoare :

— Pronume reflexiv, formă neaccentuată, în D :
Și-a dat seama la timp.

În text, *un* este articol nehotărît proclitic :

Alte valori :

— Adjectiv pronominal nehotărît simplu :
Eu am citit *un* roman, tu altul.

— Numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare adjectivală :
Eu am citit *un* roman, tu două (sau mai multe).

Scanned with OKEN Scanner

În text, cuvîntul *de* este prepoziție.

Alte valori :

— conjuncție : Du-te *de* cumpără ceva.

— pronume relativ simplu, formă populară (echivalent cu *care*) :
Ăla *de* zice ăla e.

— interjecție care exprimă o stare sufletească (de îndoială, de supărare).
„*De*, mai știi ?" „Apoi *de* ! nu ți-am spus ?"

II. 4. Să se construiască enunțuri în care *cum* să introducă alte cinci tipuri de subordonate, diferite de cea din text :

SB : Se știe *cum* ai procedat.
AT : S-a pus problema *cum* vom pleca de aici.
CD : Nu văd *cum* ai rezolvat problema.
CI : Mă gîndesc *cum* ai fi ajuns tu aici.
CZ : *Cum* nu ai fost atent, ai căzut în groapă.
CT : *Cum* răsare soarele, cum începe munca.
CM : *Cum* îți așterni, așa dormi.

Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Drept, 1993

I. Prepoziția și locuțiunea prepozițională. Definiții. Clasificare. Regim cazual. Alcătuirea locuțiunilor prepoziționale. Deosebiri între locuțiunile prepoziționale și locuțiunile adverbiale.

(A se vedea rezolvarea subiectului 3 de la Universitatea Oradea, Litere, 1992.)

II.1. Să se facă analiza sintactică a frazelor (inclusiv schema) :

(Ce) anume *va fi vrut*[1] / *(să) spună* **Eminescu** cu povestea despre fata de împărat[2] / **(care)**, îndrăgind pe Luceafărul din cer, *dăruiește* farmecele sale copilului de casă,[3] / *este o întrebare*[4] / **(care)** *a încreștit* multe frunți.[5] / (Dar)[10] / în afară de problema[6] / (dacă)[7] / (ceea ce) **poetul** *n-a izbutit*[8] / *(să) introducă* în opera sa, ca un conținut deplin exprimat,[9] / mai *poate* interesa pe cineva, pentru a îndreptăți încercarea de a ține în jurul realizării depline și limpezi pentru toată lumea pînza de păianjen a presupunerilor celor mai fragile,[7] / *iată*[10] / (că) **poetul** însuși ne *sare în ajutor*.[6] /

1. SB(4)
2. CD(1)
3. AT(2)
4. P —
5. AT(4)
6. CD(10)
7. AT(6) | dar
8. SB(7)
9. CD(8)
10. P —

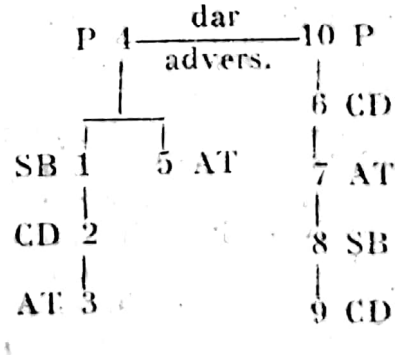

II.2. Să se facă analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate :

care = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, substituie substantivul *fata* : feminin, singular, N ; în frază este element de relație subordonator care introduce o AT (P_3).

Scanned with OKEN Scanner

îndrăgind = complement circumstanțial concesiv, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, modul gerunziu.

sale = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a III-a, singular, are formă acordată cu substantivul *farmecele*; neutru, plural, Ac.

o întrebare = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*; împreună cu verbul copulativ *este* formează predicatul nominal *este o întrebare*.

multe = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv, variabil, cu două terminații, feminin, plural, Ac., gradul pozitiv; este considerat de unii specialiști adjectiv pronominal nehotărît simplu.

deplin = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod — provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, pozitiv, fără comparație.

exprimat = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv provenit din participiu: neutru, singular, Ac.

interesa = complement direct, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

în jurul realizării = complement indirect cu nuanță circumstanțială de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G precedat de locuțiunea prepozițională „în jurul", articulat cu articolul hotărît enclitic *-i*.

celor mai fragile = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv, variabil, cu două terminații, feminin, plural, G, gradul superlativ relativ de superioritate.

III. 3. Să se construiască enunțuri în care pronumele relativ *ce* să aibă trei funcții sintactice diferite de cea din text.

În text, pronumele *ce* este complement direct (care determină verbul *să spună* din P_2; în același timp introduce propoziția SB nr. 1).

Alte funcții:
subiect: Nu știu / *ce* s-a întîmplat.
nume predicativ: Nu se știe / *ce* vom deveni.
complement indirect: Nu știm / *la ce* se gîndește.

II.4. Să se alcătuiască familia cuvîntului *pînză* (precizîndu-se procedeul de formare pentru fiecare cuvînt) și să se construiască două propoziții în care două din cuvintele familiei să fie folosite cu sens figurat:

pînzar = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-ar*
pînzat, -ă = adjectiv derivat din *pînză* + suf. *-at*
pînzărie = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-ărie*
pînzătură = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-ătură*
pînzică = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-ică*
pînzet = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-et*
pînzișoară = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-ișoară*
pînzuță = substantiv derivat din *pînză* + suf. *-uță*
împînzi = verb derivat: pref. *în-* + *pînză* + suf. *-i*
împînzit, -ă = adjectiv derivat din *împînzi* + suf. *-it*
împînzire = substantiv derivat din *împînzi* + suf. *-re*

Exemplu: 1. Copiii se țineau *pînză* după el.
2. Lăcustele au *împînzit* culturile.

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Birotică, 1993

I. Se dă textul :

E destul[1] / (*să*) *numărăm* latinește în diferite limbi romanice pînă la zece,[2] / (*să*) *înșirăm* pronumele personale, numele zilelor săptămînii, numele părților corpului omenesc, termenii de rudenie,[3] / (ca *să*) *descoperim* asemănările surprinzătoare dintre aceste limbi,[4] / (**care**) *se explică* prin originea limbilor romanice din latină."[5] /

(Istoria României)

a) Sublinierea predicatelor :
e destul = predicat nominal (expresie verbală impersonală)
să numărăm = predicat verbal
să înșirăm = predicat verbal
să descoperim = predicat verbal
se explică = predicat verbal

b) încercuirea elementelor de relație :
să, să, ca să = conjuncții subordonatoare (*să* = conjuncție simplă și *ca să* = conjuncție compusă).
care = pronume relativ

c) delimitarea propozițiilor ; d) indicarea felului lor ; e) indicarea relațiilor dintre propoziții :

1. *E destul* = propoziție principală insuficientă, regentă pentru P_2, P_3, și P_4.

2. *să numărăm latinește în diferite limbi romanice pînă la zece* = propoziție subordonată subiectivă față de expresia verbală impersonală *e destul* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*.

3. *să înșirăm pronumele personale, numele zilelor săptămînii, numele părților corpului omenesc, termenii de rudenie* = propoziție subiectivă față de expresia verbală impersonală *e destul* din P_1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată prin juxtapunere cu P_2.

4. *ca să descoperim asemănările surprinzătoare dintre aceste limbi* = propoziție subordonată circumstanțială consecutivă față de P_1 (față de adverbul *destul*), introdusă prin conjuncția compusă *ca să*, regentă pentru P_5.

5. *care se explică prin originea limbilor romanice din latină* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *asemănările* din P_4, introdusă prin pronumele relativ *care*.

f) Schema frazei :

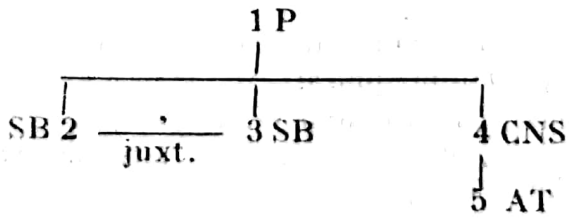

II.1. Antonimele cuvintelor :
a descoperi — a acoperi
asemănare — deosebire
parte — întreg

II.2. Precizarea procedeului de formare a următoarelor cuvinte, explicînd cum s-au format :

latinește = adverb, format prin derivare cu suf. *-ește* de la adjectivul substantivat *latin* ;

romanic = adjectiv, format prin derivare cu suf. *-ic* de la cuvîntul *roman* ;

rudenie = substantiv, format prin derivare cu suf. *-enie* de la verbul *(a se în)rudi* ;

înșira = verb derivat de la locuțiunea adverbială *în șir* + suf. *-a*.

II.3. Explicarea scrierii în text cu doi *i* a cuvintelor *săptămînii* și *termenii* :

săptămînii = este un substantiv, feminin, singular, în cazul genitiv, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* ; articolul *i* s-a atașat la forma de genitiv singular nearticulat : (unei) *săptămîni* + *i* = *săptămînii*.

termenii = este un substantiv neutru, plural, N, articulat cu articolul hotărît enclitic *-i* ; articolul *i* s-a atașat la forma de plural nearticulat : *termen* = = singular, *termeni* + *i* = *termenii*.

II.4. Explicarea rolului virgulelor din text :

— prima virgulă leagă două propoziții subiective coordonate între ele prin juxtapunere ;

— următoarele trei virgule leagă între ele părțile componente ale complementului direct multiplu ;

— virgula urmată de conjuncția *ca să* desparte o subordonată circumstanțială consecutivă de regenta sa ;

— virgula care precedă pronumele relativ *care* desparte subordonata atributivă explicativă de regenta sa.

II.5. Analiza sintactică și morfologică a următoarelor cuvinte din text :

e destul = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală, alcătuită din :

e = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, are formă de persoana a III-a, singular ;

destul = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod.

numele = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-le*.

părților = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor*.

corpului = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

omenesc = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv, variabil cu două terminații, neutru, singular, G, pozitiv — fără comparație.

de rudenie = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat.

aceste = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, feminin, plural, Ac.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, substituie substantivul *asemănările* : feminin, plural, N ; în frază este element subordonator care introduce o atributivă (P_5).

se explică = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă, cu sens pasiv — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică, intranzitiv — la diateza activă *a explica* este tranzitiv —, indicativ, prezent, persoana a III-a, plural.

Scanned with OKEN Scanner

din latină = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziţia simplă *din*, nearticulat.

Universitatea Oradea, Litere, Teologie Ortodoxă, Litere, 1993

1. Delimitaţi fraza următoare în propoziţii şi indicaţi felul lor :

„**Poetul,** ieşit de la Universitate, *citea*,[1] / *desigur*,[2] / **(ce)** *era mai de seamă*[3] / (şi) **impresia** noastră *este*[4] / (că) *se punea la curent* cu noua şcoală transformistă a lui Darwin şi Lamarck,[5] / (pe care) îi *citează* des în ultima vreme, sănătoasă, a vieţii sale[6] / cît şi, în genere, cu monismul materialist-ştiinţific,[5] / (pe care) îl *respingea* din punct de vedere metafizic[7] / (dar) (a cărui) **curiozitate** investigatoare — pozitivistă îl *atrăgea*,[8] / (precum) *dovedesc* **însemnările** sale."[9] /

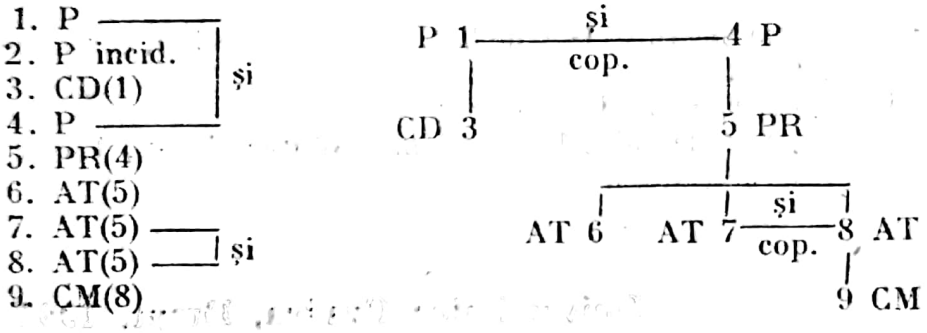

Prop. nr. 2 = P. incid.

Notă : — Adverbul *desigur* reprezintă o propoziţie principală incidentă, avînd valoare predicativă. Unii specialişti nu îl acceptă însă ca adverb predicativ decît ca regent al unei subiective — urmat deci de o conjuncţie subordonatoare (*că*).

— P_9 este o circumstanţială modală indirectă — de aceea poate fi considerată o propoziţie circumstanţială modală incidentă.

2.a. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din enunţurile următoare : „Drumul *înapoi* a fost anevoios".

înapoi = atribut adverbial, exprimat prin adverb de loc, simplu, pozitiv.

„Fînul *e cosit* la timp."

e cosit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă, *a cosi* este tranzitiv — indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

„Nu s-a întîmplat *nimic* deosebit."

nimic = subiect, exprimat prin pronume negativ, simplu, singular, N.

„Excursia *la munte* a fost plăcută."

la munte = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, singular, Ac, precedat de prepoziţia simplă *la*, nearticulat.

„Succesul *iubitei* sale fiice l-a bucurat mult."

iubitei = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminaţii, provenit din verb la participiu, feminin, singular, genitiv, gradul pozitiv,

formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-i* preluat de la substantivul *fiice*, pe care îl precedă.

„Mi-i *drag* să călătoresc."

drag = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod simplu, gradul pozitiv, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale; împreună cu verbul copulativ *i* formează o expresie verbală impersonală cu funcție de predicat nominal.

„Le-am scris părinților *noștri*".

noștri = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana I, plural, masculin, dativ.

„Părerile *lor* sînt împărțite."

lor = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, genitiv.

„Datorită *ploii* n-a ajuns la timp."

datorită ploii = complement circumstanțial de cauză (corect ar fi fost *din cauza*...) exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, precedat de prepoziția *datorită*, articulat cu articolul hotărît enclitic *i*.

2.b. Formulați propoziții subordonate introduse prin adverbul relativ *cum*.

(A se vedea rezolvarea subiectului II a de la Universitatea Sibiu, Biblioteconomie — Arhivistică, 1991.)

3. Subiectul și propoziția subordonată subiectivă.

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 de la Universitatea Bacău, Litere, 1990.)

Universitatea Oradea, Drept, 1993

1. Delimitați în propoziții următorul text și indicați felul propozițiilor:

„**Gîndul**[1] / (că) *s-ar putea*[2] / (*să*)-l *apuce* **toamna** fără casă[3] / *îl neliniștea* atît de mult[1] / (încît),[5] / (fără *să*) *se* mai *sfătuiască* cu familia,[4] / *se hotărî*[5] / *(să) facă rost* de bani numai în singurul fel[6] / (în care) *putea*[7] / *(să) facă* atît de repede,[8] / și (anume) *(să) vîndă* de îndată jumătate din pogonul lui de pămînt." /

1. P
2. AT(1)
3. SB(2)
4. CM(5)
5. CNS(1)
6. CI(5)
7. AT(6)
8. CD(7)
9. Apoz.(6)

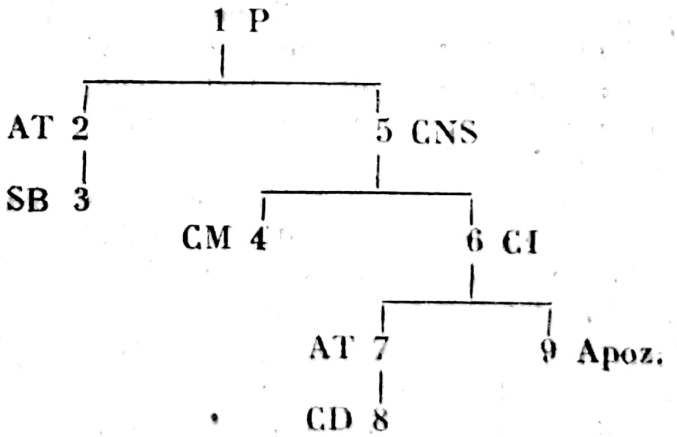

2.a. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din enunțurile de mai jos:

„A plecat *înaintea* celorlalți."

înaintea = prepoziție cu regim de genitiv. Se analizează împreună cu pronumele *celorlalți*: complement circumstanțial de timp. Enunțul fiind ambiguu,

Scanned with OKEN Scanner

înaintea celorlalți poate fi considerat și complement circumstanțial de loc.

„*A fi lăudat* e bine."

a fi lăudat = subiect, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — la diateza activă, *a lăuda* este tranzitiv —, infinitiv, prezent. Enunțul este ambiguu: *a fi lăudat (de cineva)* este verb la diateza pasivă, infinitiv, prezent, așa cum l-am analizat, dar *a fi lăudat (pe cineva)* este verb la diateza activă, tranzitiv, infinitiv, perfect.

„A venit din propria-*i* inițiativă."

-i = atribut pronominal în dativ, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ posesiv.

„Pământul *e lucrat* la timp."

e lucrat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza pasivă, intranzitiv — *a lucra*, la diateza activă, este tranzitiv — indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

„*Din cauza vîntului* a stat acasă."

din cauza vîntului = complement circumstanțial de cauză, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, G precedat de locuțiunea prepozițională „din cauza", articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

„N-am aflat *pe ce* te bazezi."

pe ce = complement indirect, exprimat prin pronume relativ, simplu, invariabil, Ac. precedat de prepoziția simplă *pe*; în frază este element subordonator care introduce o completivă directă.

„E *ușor* să scrii versuri."

ușor = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, simplu, gradul pozitiv, provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale: împreună cu verbul copulativ *e* formează o expresie verbală impersonală, cu funcție de predicat nominal.

„Grație *lui* n-a întîrziat."

grație lui = complement circumstanțial instrumental (considerat și complement indirect prepozițional), exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, singular, masculin, dativ precedat de prepoziția *grație*.

„Soarele *strălucind* ardea cu putere."

strălucind = atribut verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, modul gerunziu; fiind acordat cu un substantiv masculin, poate fi interpretat și ca atribut adjectival.

2.b. Formulați propoziții subordonate introduse prin pronumele relativ *cine*:

SB: Nu se știe / *cine* va veni acolo. /
PR: Întrebarea este / *cine* va cîștiga concursul. /
AT: S-a pus în discuție problema / *cine* ne va reprezenta acolo. /
CD: Nu am știut / *cine* a ajuns primul. /
CI: Habar nu am / *cine* va cîștiga. /
CL: Se îndreaptă / *spre cine* îl trimit. /
CT: A ajuns acolo / *înaintea cui* trebuia. /
CM: Ea este mai bună / *decît cine* s-a prezentat la concurs. /
CV: *Cine* ar veni, / tot nu mă sperie. /

3.a. Vocabularul și părțile lui.

(A se vedea rezolvarea subiectului I de la Universitatea Timișoara, Educație Fizică, 1993.)

Scanned with OKEN Scanner

b. Arhaisme și neologisme

Arhaismele sînt cuvinte sau forme vechi, ieșite din uz sau întrebuințate foarte rar (de obicei, cînd se evocă fapte și întîmplări din trecut). Cuvinte arhaice sînt de exemplu : *agă, călăraș, diac, hatman, visterie, zapis.* Forme arhaice : *aripe, cestiune, a îmbla, poporal, samă.* Arhaismele au fost înlocuite, de regulă, de cuvinte sau forme sinonime, moderne, întrebuințate în mod frecvent astăzi. Exemple : *chestiune, diac* (*secretar*), *zapis,* (*document*), *aripi, a umbla, popular, seamă.*

Neologismele sînt cuvinte noi, împrumutate din alte limbi (*aeroport, container, diversiune, fiolă, implementa, mesager, protecție, rată, scenariu, televiziune*) sau formate de la elemente existente în limba română (*aclimatizare, decorticator, finanțare, lacunar, principial*). Ele înlocuiesc, de cele mai multe ori, termeni vechi : *individ, persoană* (*ipochimen*), *interpret, traducător, translator* (*dragoman, tălmaci*).

Neologismele sînt bine reprezentate în terminologia științifică, în presă, activitatea politică, sport etc. Unele nu sînt încă adaptate sistemului limbii române (*feed-back, fair-play, week-end*), iar altele pun probleme de uz celor care nu le cunosc bine sensul (exemplu : folosirea termenului *fortuit* cu sensul de „forțat" în loc de „întîmplător"). Folosirea în exces a neologismelor într-un text duce la abuzul de neologisme, numit *cultism,* cînd vizează numai o exprimare „selectă, nebanală", sau „barbarism lexical", cînd sînt folosite în mod ostentativ neologisme neadaptate limbii române și nepotrivite în contextul respectiv.

Universitatea Oradea, Educație Fizică, Kinetoterapie, 1993

1. Delimitați textul următor în propoziții și indicați felul propozițiilor :

„Așa, *mi-am dat seama*[1] / (că)[3] / **(ceea ce)** mi *se întîmplase*[2] / *era un lucru*[3] / **(care)** *era al meu*[4] / (și) *trebuia*[5] / (să)-l *trăiesc* numai **eu,**[6] / (fiindcă) mi-*era dat,*[7] / (și) **nimeni** n-*avea chef*[8] / (să)-l *trăiască* în locul meu."[9] /

1. P
2. SB(3)
3. CI(1) — și
4. AT(3) — și
5. CI(1) =
6. SB(5) — și
7. CZ(6) — și
8. CI(1) —
9. CI(8)

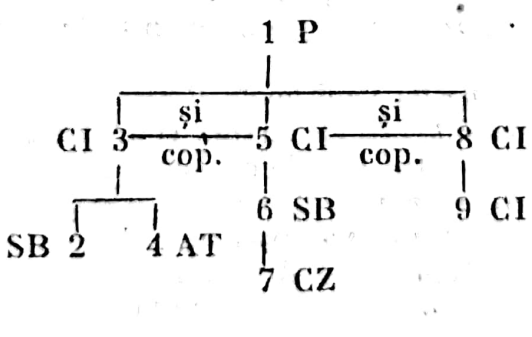

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din text :

mi-am dat seama = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală intranzitivă, formată din :

mi-am dat = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv, *mi*, formă neaccentuată în D, morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, indicativ, perfectul compus, persoana I, singular;

seama = substantiv comun, simplu, feminin, singular, defectiv de plural, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*.

ceea ce = subiect, exprimat prin pronume relativ, compus, feminin — cu valoare neutră —, singular, N; în frază este element subordonator care introduce o SB.

se întîmplase = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza reflexivă, fără funcție sintactică —, intranzitiv, indicativ, mai mult ca perfect, are formă de persoana a III-a, singular.

un lucru = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*; împreună cu verbul copulativ *era* formează un predicat nominal.

care = subiect, exprimat prin pronume relativ, simplu, substituie substantivul *lucru*: neutru, singular, N, în frază este element subordonator care introduce o atributivă.

al meu = nume predicativ, exprimat prin pronume posesiv, persoana I, singular, masculin, N.

să trăiesc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana I, singular.

mi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, D.

nimeni = subiect, exprimat prin pronume negativ, simplu, N.

3. Atributul adjectival și atributul verbal

(A se vedea rezolvarea primei părți a subiectului 1 de la Universitatea Iași, Drept, 1990; sau de la Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Litere, 1991.)

Universitatea Oradea, Colegiul de Administrație, 1993

1. Delimitați în propoziții următorul text și indicați felul propozițiilor:

„(Deși) la nevoie *eram în stare*[1] / (*să*) *trec* prin foc[2] / (fără *să*) *clipesc*,[3] / acum mi *se făcu* frică,[4] / (dar)[7] / (ca *să*) *nu iasă* tămbălău acolo, în văzul lumii[5] / (și) (*să*) *mă aleg* și cu capul spart,[6] / le *urmai*."[7] /

1. CV(4)
2. CI(1)
3. CM(2)
4. P
5. CS(7) — și
6. CS(7) — și
7. P — dar

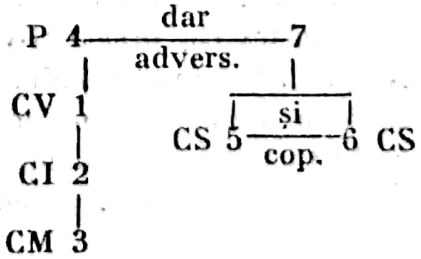

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din text :

eram în stare = predicat nominal, alcătuit din :

eram = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana I, sing. ;

în stare = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adjectivală (= *capabil, -ă*), gradul pozitiv.

prin foc = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *prin*, nearticulat.

mi = complement indirect și, din punct de vedere logic, subiect (= *cu mă înfricoșai*), exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, D.

acolo = complement circumstanțial de loc, exprimat prin adverb de loc, simplu.

spart = atribut adjectival, exprimat prin verb, conjugarea a III-a, participiu, cu formă adjectivală : neutru, singular, Ac.

3.a. Schimbaea valorii gramaticale — mijloc intern de îmbogățire a vocabularului.

Schimbarea valorii gramaticale (sau conversiunea) este un procedeu care constă în trecerea unui cuvînt de la o parte de vorbire la alta, fără modificări lexicale (pot fi unele modificări gramaticale, cum e articularea). Exemple : de la adjective (participii), pronume, adverbe la substantive (*verdele, scrisul, sinea* lui, *binele, greul* pămîntului), de la pronume, adverbe sau gerunzii la adjective (cartea *aceasta*, alergător *rapid*, lebăda *murindă*), de la adjective sau substantive la adverbe (desenează *frumos*, *iarna* se practică schiul, iar *vara* înotul).

3.b. Găsiți sinonimele (cel puțin două) pentru următoarele cuvinte :

sentință = *verdict, hotărîre, decizie, aforism*

fundament = *bază, fundație, temelie*

admirabil = *deosebit, încîntător, remarcabil, excelent*

abundent = *bogat, îmbelșugat, îndestulat, spornic*

fraudă = *delapidare, escrocherie, hoție, mîncătorie*

a cugeta = *a gîndi, a chibzui, a judeca, a medita, a raționa, a reflecta*

4. Dictare

Adunatu-s-au pe alee toți copiii pe care i-am chemat la întrecerea sportivă. Nu-i nici o nădejde c-am putea să-i învingem pe redutabilii noștri adversari. Situația e aceeași, fiindcă nu s-a depus un efort continuu. La repetiții v-ați încrezut și de aceea nu-i de mirare că n-ați obținut rezultatul pe care l-ați scontat. Nu mai întîrziați, pregătiți-vă temeinic și recomandați-le și lor același lucru. Răsplata vei avea-o neîntîrziat și succesu-ți va fi deplin. Vorbii cu cîțiva, dar m-am convins că nu oricine poate a-și lămuri exact cauza neînțelegerii. Vezi-ți de treabă și îndeamnă-i pe colegii tăi să-și facă datoria. Întrucît m-am convins cine-i de vină, nu-mi mai aduceți explicații inutile, lăsați-mă-n pace !

Scanned with OKEN Scanner

1. În fraza :

„**Datoria** noastră *este*[1] / (să)-i *ferim*[2] / (şi) (să)-i *apărăm*[3] / (că),[5] / (dacă) i-*o prăpădi* **gerul,**[4] / **cine** o să mai *lucreze* mîine ?[6] / , ultima propoziţie este :

a) subiectivă ;
b) principală ;
c) *circumstanţială de cauză.*

2. Verbele copulative sînt :

a) *verbele ce leagă numele predicativ de subiect* ;
b) verbele auxiliare ;
c) verbele predicative.

3. Alegeţi forma corectă de ortografie a substantivului din fraza :

a) „Nu toţi tigri-s la fel de fioroşi, dar aceşti tigri mi-au apărut feroce".
b) *„Nu toţi tigrii-s la fel de fioroşi, dar aceşti tigri mi-au apărut feroce".*
c) Nu toţi tigrii-s la fel de fioroşi, dar aceşti tigrii mi-au apărut feroce".

4. În fraza : „**Fiul** său (însă) *nu se lasă* cu **una** cu două,[1] / (ci) arătînd împăratului dîra de sînge,[2] / (ce) *făcuse* hoţului,[3] / îi *spuse*[2] / (că) *se duce*[4] / (să)-l *caute*[5] / şi) (să)-l *aducă* împăratului", precizaţi felul ultimelor două propoziţii :

a) completive indirecte ;
b) *circumstanţiale de scop* ;
c) circumstanţiale de cauză ;

5. Care din următoarele adjective este variabil :

a) cumsecade
b) vernil
c) *verde*

6. În fraza :

„**(Ceea ce)** m-*a mirat*[1] / (cînd) l-*am văzut* povestind despre ei,[2] / *a fost*[3] / (că) **niei unul** dintre aceşti oameni,[4] / (pe care) de altfel îi *cunoşteam* şi **eu**[5] / *n-a ajuns*[4] / (ceea ce) *a visat.*"[6] /, ultima propoziţie este :

a) completivă directă ;
b) subiectivă ;
c) *predicativă.*

7. Cînd avem un subiect multiplu exprimat prin pronumele personale la persoana a II-a şi a III-a plural, acordul cu predicatul se face :

a) la persoana I plural ;
b) *la persoana a II-a plural ;*
c) la persoana a II-a singular.

8. Conjuncţiile „dar" şi „însă" sînt :

a) *coordonatoare de acelaşi tip ;*
b) coordonatoare, dar diferite ;
c) una coordonatoare şi cealaltă subordonatoare.

9. În propoziţiile cu subiectul exprimat printr-un substantiv la singular cu sens colectiv („sumedenie", „mulţime"), determinat de un substantiv la plural, se face acordul cu predicatul la :

a) singular
b) plural
c) *ambele forme de acord sînt corecte.*

10. În propoziţia „Bătrînii noştri munţi — Carpaţii — cu crestele acoperite de zăpadă", substantivul „Carpaţii" este :

a) subiect ;
b) atribut în cazul acuzativ ;
c) *atribut în cazul nominativ.*

Scanned with OKEN Scanner

11. În fraza : „**Auzisem** cu din oameni[1] / (că)[7] / (dacă) *vrei*[2] / (*să*) *nu* te *muște* **ființii**[3] / (și) (*să*) te *lase în pace*,[4] / (cum) îi *vezi*[5] / (că) *sar* la tine,[6] / (*să*) *te tupilezi* la pământ[7] / (și) (*să*)-i *lași*[8] / (să) te *latre*[9] / (cît) le *place*,[10] / (fără *să*) *te urnești* din loc,[11] / (căci) ei *bat*[12] / (cît) *bat*[13] / (și) de la o vreme te *părăsesc*[14] / (și) *se duc*."[15] /, există :

a) *cincisprezece propoziții* ;
b) paisprezece propoziții ;
c) șaisprezece propoziții.

12. Precizați care dintre numeralele de mai jos este greșit ortografiat :
a) al optsprezecelea ;
b) al douăzecilea ;
c) *al patruzecelea.*

13. Articolul posesiv se acordă în gen și număr cu :
a) *obiectul posedat* ;
b) posesorul ;
c) acordul se face după înțeles.

Universitatea Pitești, Litere, 1993

1.a. Cazul acuzativ

(A se vedea rezolvarea subiectului III de la Universitatea Pitești, Litere, 1990)

1.b. Propoziția subordonată subiectivă

(A se vedea rezolvarea părții a doua a subiectului nr. 1 de la Universitatea Bacău, Litere, 1990)

2.a. Delimitați textul și precizați felul propozițiilor :

„De la cei trimiși *s-a aflat*[1] / (că)[3] / **(ce)** *a fost adevărat*[2] / *nu* **s-a** *putut* **ști** cu precizie,[3] / (deoarece) **acelora**[4] / **(care)** *au cercetat* **cazul**[5] / **le-***a fost imposibil*[4] / (*să*) *reconstituie* **împrejurările**[6] / (în care) *a avut loc* **sinuciderea**[7] / și mai ales **cauzele**[6] / **(care)** *au provocat*-o"[8]. /

1. P
2. SB(3)
3. SB(1)
4. CZ(3)
5. AT(4)
6. SB(4)
7. AT(6)
8. AT(6)

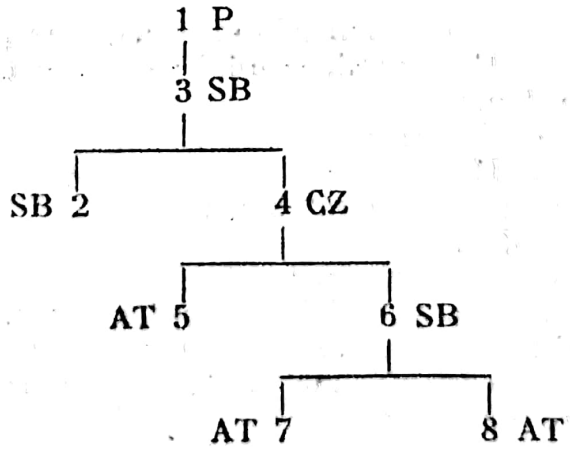

2.b. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

cu precizie = complement circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *cu*, nearticulat.

deoarece = conjuncție subordonatoare cauzală, fără funcție sintactică de parte de propoziție, are rolul de a introduce o CZ.

Scanned with OKEN Scanner

acelora = complement indirect, reluat prin forma neaccentuată *le* a pronumelui personal, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, plural, dativ.

le = complement indirect, reia complementul indirect *acelora*, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, plural, dativ.

a fost imposibil = predicat nominal, exprimat prin expresie verbală impersonală, alcătuită din :

a fost = verb copulativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, perfect compus, are formă de persoana a III-a, singular.

imposibil = nume predicativ, exprimat prin adverb de mod, simplu, gradul pozitiv.

Universitatea Pitești, Teologie-Litere, (Română B), 1993

I.1. Complementul direct

(A se vedea rezolvarea primei părți a subiectului de la Universitatea Sibiu, Colegiu, 1992)

I.2. Subordonata completivă directă

(A se vedea rezolvarea părții a doua a subiectului de la Universitatea Sibiu, Colegiu, 1992)

II.a. Indicați felul propozițiilor din text :

(Și)[5] / (dacă) **bănuiala**[1] / (că) **el** *ar fi vinovat* de toate[2] / **(cîte)** *se-ntîmplaseră*[3] / (de cînd) *își făcuse apariția* printre sătenii din Plopeni[4] / *devenise* aproape *certitudine*[1], / *însemna*[5] / (că)[6]/**tot**[7]/ **(ce)** *se spunea* despre el[8] / *era necesar*[6] / *(să) fie luat în seamă.*"[7] /

(Marin Preda)

1. SB(5)
2. AT(1)
3. AT(2)
4. CT(3)
5. P
6. PR(5)
7. SB(6)
8. AT(7)

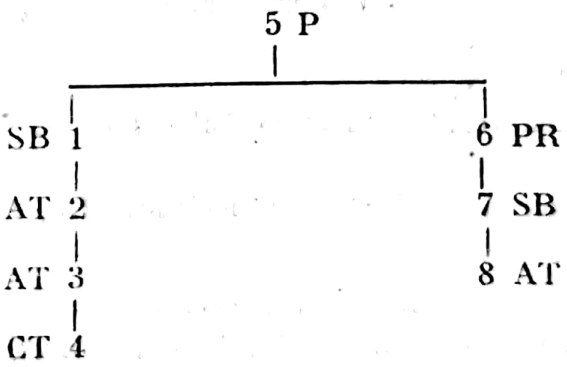

II.b. Faceți analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

ar fi vinovat = predicat nominal, alcătuit din :

ar fi = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, optativ condițional prezent, persoana a III-a, singular.

vinovat = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, N, gradul pozitiv.

de toate = complement indirect, exprimat prin pronume nehotărît simplu — considerat de Gramatica Academiei adjectiv variabil (cu două terminații

Scanned with OKEN Scanner

și cinci forme flexionare) substantivat — feminin, plural, Ac. precedat de prepoziția simplă *de*.

cîte = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu, feminin, plural, N, subiect ; în frază este element subordonator care introduce o atributivă.

de cînd = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ, precedat de prepoziția simplă *de* ; în frază, este element subordonator care introduce o temporală.

Notă : Gramatica Academiei îl consideră locuțiune conjuncțională — deci fără funcție sintactică de parte de propoziție.

din Plopeni = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv propriu, simplu, plural, defectiv de singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *din*.

să fie luat în seamă = predicat verbal, exprimat prin locuțiune verbală, cu verbul *a lua*, conjugarea I, diateza pasivă, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

II.c. Formați familia cuvîntului sat :

sat	*săticel(-ucel)*
săluc	*sătean*
sătuleț	*săteancă*
sătucean	*sătesc, -ească*
sătișor	

II.d. Dați sinonime pentru termenii :

bănuială = presupunere, ipoteză, prezumție, suspiciune, circumspecție
certitudine = siguranță, convingere, încredințare, siguranță
vinovat = culpabil, condamnabil, blamabil, neîngăduit

Universitatea Pitești, Educație Fizică, 1993

1.a) Cazul dativ

(A se vedea rezolvarea subiectului I de la Universitatea Iași, Litere, 1991)

(A se vedea și rezolvarea subiectului II.b, de la Universitatea Sibiu, Litere, 1991)

1.b) Propoziția subordonată predicativă

(A se vedea rezolvarea părții a doua a subiectului nr. 1 de la Universitatea Iași, Filozofie, 1990 ; de asemenea, rezolvarea părții a doua a subiectului II.a de la Universitatea Sibiu, Litere, 1991)

2.a. Delimitați fraza în propoziții și precizați felul acestora :

„(Și) lui[1] / (care) *înghițea* în sec de foame[2] / nu-i *venea*[1] / (să) *spuie* drept,[3] / (deși) abia *era* de șase ani,[4] / (căci) *simțea* pe mă-sa bolnavă greu,[5] / (și) tot *zadarnic ar fi fost*[6] / (*s*)-o mai *mîhnească* și el cu foamea lui.“[7] /

(Barbu Ștefănescu Delavrancea)

Scanned with OKEN Scanner

1. P
2. AT(1)
3. SB(1)
4. CV(1)
5. CZ(1) ┐ și
6. CZ(1) ┘
7. SB(6)

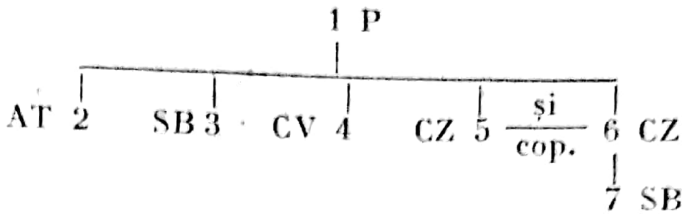

2.b. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

înghițea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

căci = conjuncție subordonatoare cauzală, fără funcție sintactică de parte de propoziție, în frază introduce o CZ.

s(ă) mîhnească = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

o = complement direct, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, Ac., formă neaccentuată.

(și)*el* = subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, N : subiectul este întărit de adverbul de mod de întărire *și*, fără funcție sintactică de parte de propoziție.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G.

Universitatea Ploiești, Litere, 1993

I.a. Să se împartă textul în propoziții, să se arate felul lor și relațiile dintre ele :

„(Și) **Irinuca** *avea* o cocioabă veche de bîrne, cu ferestre cît palma, acoperită cu scînduri, îngrădită cu răzlogi de brad și așezată chiar sub munte, pe malul stîng al Bistriței, aproape de pod.[1] / **Irinuca** *era o femeie* nici tînără, nici tocmai bătrînă ;[2] / *avea* bărbat și o fată balcîză și lălîie,[3] / (de)-ți *era* frică[4] / (*să*) *înnoptezi* cu dînsa în casă.[5] / *Noroc* numai[6] / (că) de luni dimineața și pînă sîmbătă seara *n*-o *vedeai*.[7] / *se ducea* cu tată-său în munte, la făcut ferestrea[8] / (și) *lucra* toată săptămîna ca un bărbat pentru nimica toată[9] / doi oameni cu doi boi, la vreme de iarnă, abia își *puteau* scoate mămăliga.[10] / Ba la mulți *se întîmpla*[11] / (de) *veneau* sîmbăta noaptea cîte cu un picior frînt sau cu boii stîlciți,[12] / (și) aceasta le *era cîștig* pe deasupra.[13] /

(Ion Creangă)

1. P
2. P ⎫ juxt.
3. P ⎭
4. CNS(3)
5. CI(4)
6. P
7. SB(6) ⎫ juxt.
8. SB(6) ⎭
9. SB(6) ⎫ și
10. Apoz. (9)
11. P ⎫
12. SB(11) ⎬ și
13. P ⎭

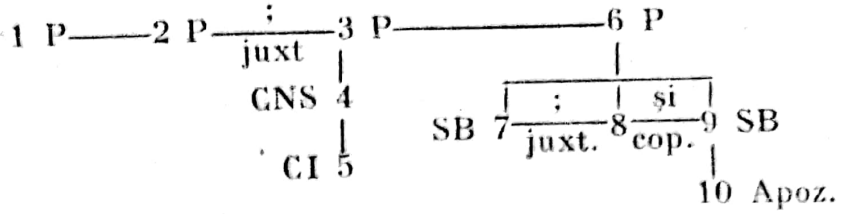

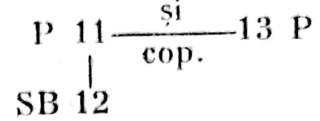

Notă : P_8 și P_9 pot fi interpretate și cauzale față de P_7 ; schema ar fi aceasta :

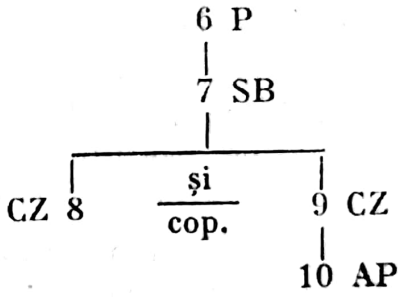

I.b. Să se analizeze morfologic și sintactic predicatele din text :

avea = verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

era o femeie = predicat nominal, alcătuit din :

era = verb copulativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

o femeie = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, articulat cu articolul nehotărît proclitic *o*.

avea = verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

era = verb predicativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

să înnoptezi = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, singular.

noroc = substantiv comun, simplu, neutru, singular, N, nearticulat ; nume predicativ care împreună cu verbul copulativ *a fi*, subînțeles, formează un predicat nominal.

Notă : Substantivele *noroc* și *păcat* formează un fel de expresii verbale impersonale cu funcție sintactică de predicate nominale. Aceste substantive nearticulate funcționează ca regente pentru subiective introduse prin conjuncția subordonatoare *că*, avînd o valoare adverbială.

n(u) vedeai = verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a II-a, singular, predicat verbal, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

se ducea = verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică, morfem al diatezei reflexive ; considerat de unii specialiști

Scanned with OKEN Scanner

complement direct, morfem al diatezei active pronominale —, intranzitiv, la diateza activă *a duce* este tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

lucra = verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, predicat verbal.

puteau = verb predicativ, personal, auxiliar de modalitate, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, plural, predicat verbal.

se întîmpla = verb predicativ, impersonal, conjugarea I, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică de parte de propoziție, morfem al diatezei reflexive —, intranzitiv, indicativ, imperfect, are formă de persoana a III-a, singular, predicat verbal.

veneau = verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, plural, predicat verbal.

era cîștig = predicat nominal, alcătuit din :

era = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular ;

cîștig = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, nominativ, nearticulat.

I.c. Să se formeze familiile de cuvinte de la elementele lexicale subliniate în text :

tînăr, -ă (adj.)	*reîntinerit*	*făcut*	*(a) desface*
tînăr (subst.)	*reîntinerire*	*(a) face*	*desfăcut*
tineret		*făcătură*	*desfacere*
tinerețe		*făcăreț*	
tinerime		*refăcut*	
tinerel		*(a) refface*	
tinerică		*refacere*	
(a) întineri		*(a) prefface*	
întinerire		*prefacere*	
întinerit		*prefăcut*	
(a) reîntineri			

II. Compuneți o scurtă scrisoare în care să folosiți și verbele *a scrie, a descrie, a ști, a ține, a reveni, a veni* la modul indicativ, timpul prezent, persoana II-a, singular.

Formele verbale cerute sînt : *scrii, descrii, știi, ții, revii, vii.*

Îți scriu această scurtă scrisoare, chiar dacă tu nu-mi prea mai *scrii.* Sper că-mi *știi* adresa. De-abia aștept să-mi *descrii* locurile pe unde călătorești. Știu că *ții* să *revii* cît mai repede acasă, dar nu vrei să *vii* fără un bagaj cît mai bogat de impresii".

III. Stabiliți forma corectă de la următoarele cuvinte :

repercursiune	corect :	*repercusiune*
a transversa	corect :	*a traversa*
delicvent	corect :	*delincvent*
jurist-consult	corect :	*jurisconsult*
bleumaren	corect :	*bleumarin*
ștres	corect :	*stres*
preceptor	corect :	*perceptor*
propietar	corect :	*proprietar*
enfază	corect :	*emfază*
prezumptiv	corect :	*prezumtiv*

Scanned with OKEN Scanner

Notă : Forma *preceptor* este și ea corectă, dar reprezintă un alt cuvînt, care este, de fapt, ieșit din uz.

IV. Să se găsească sinonimele neologice de la următoarele cuvinte și să se alcătuiască propoziții cu cuvintele găsite :

sigur = *cert*, *autentic* : „E un lucru *cert*."
zgîrcit = *avar*, *harpagon* : „El e un *avar* incorigibil."
veșnic = *etern*, *perpetuu*, *continuu* : „Va rămîne *etern* în sufletul nostru."
a hotărî = *a decide*, *a fixa* : „Soarta ta *s-a decis* acum."
prietenesc = *amical*, *afectuos* : „Are o atitudine *amicală* față de tine."

V. Să se construiască 5 fraze, în care conjuncția *că* să introducă 5 tipuri diferite de subordonate :

SB : Se știe / *că* examenul va fi greu.
PR : Problema este / *că* nu prea avem timp de pregătire.
AT : Să renunțăm la gîndul / *că* vom fi ajutați de alții.
CD : Eu știu / *că* voi reuși.
CI : Nici nu mă gîndesc / *că* nu vei reuși și tu.
CZ : Nu am venit / *că* nu am putut.
CV : Mama, / *că* e mamă / și tot mă ceartă uneori.
CNS : Ai citit de atîtea ori această lecție / *că* o știi pe de rost.

VI. Să se indice forma corectă, prin rescrierea propozițiilor considerate fără greșeli :

1.a) Autobuzul era ticsit.
b) Autobuzul era tixit.
c) Autobusul era ticsit.

Răspuns : *Autobuzul era ticsit.*

2.a) Ea nu agreează ochii albaștri.
b) Ea nu agrează ochii albaștrii.
c) Ea nu agreează ochi albaștri.

Răspuns : *Ea nu agreează ochii albaștri.*

3.a) El nu își înșală nevasta.
b) El nu î-și înșală nevasta.
c) El nu își înșeală nevasta.

Răspuns : *El nu își înșală nevasta.*

4.a) Specialistul crează articole științifice.
b) Specialistul creiază articole științifice.
c) Specialistul creează articole științifice.

Răspuns : *Specialistul creează articole științifice.*

5.a) Nici unul nu copiază nici o dată la examen.
b. Niciunul nu copiază niciodată la examen.
c) Nici unul nu copiază niciodată la examen.

Răspuns : *Nici unul nu copiază niciodată la examen.*

Universitatea Ploiești, Birotică, 1993

I.a. Împărțiți textul în propoziții, stabiliți felul propozițiilor și relația dintre ele :

„Mi-*e greu*[1] / (*să*)-mi *părăsesc* coliba,[2] / (în care) mi-*am petrecut* viața[3] / (și) mi-*am crescut* copiii,[4] / (și) mă *cuprinde* un fel de *spaimă*[5] / (cînd) *mă*

Scanned with OKEN Scanner

gîndesc[6] / (*să*) *rămîn singură* într-însa ;[7] / de aceea,[9] / *poate*[8] / (că), mai ales de aceea, **Ana** îmi *părea prea tînără, prea așezată,* oarecum *prea blîndă* la fire[9] / (și)-mi *vine*[10] / (*să*) *rîd*[11] / (cînd) *mi-o închipuiesc* cîrciumăriță."[12] /

(Ioan Slavici)

1. P
2. SB(1)
3. AT(2)
4. AT(2)
5. P
6. CT(5)
7. CI(6)
8. P
9. SB(8)
10. P
11. SB(10)
12. CT(10)

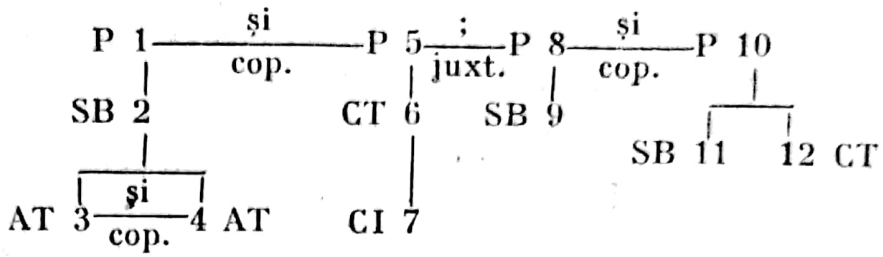

Notă : P_{12} poate fi considerată subordonată CT și față de P_{11}.

I.b. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

mă = complement direct, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, Ac.

cuprinde = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

un fel de = atribut adjectival, exprimat printr-o expresie echivalentă cu adjectivele pronominale nehotărîte *ceva, oarecare, vreo* sau cu adjectivele invariabile *asemenea, astfel* provenite din adverbe. Unii specialiști îl consideră atribut substantival prepozițional.

spaimă = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, nearticulat.

cînd = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp, relativ ; în frază introduce o CT.

mă gîndesc = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv *mă*, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică, morfem al diatezei reflexive — intranzitiv, indicativ, prezent, persoana I, singular.

să rămîn singură = predicat nominal, alcătuit din :

să rămîn = verb copulativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana I, singular ;

singură = nume predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, feminin, singular, N, gradul pozitiv.

II. Selectați neologismele din text și introduceți-le în propoziții elaborate de dumneavoastră :

„Oricît de obtuză i se va fi părut lui Eminescu atmosfera de la „Junimea", oricîte nemulțumiri și amărăciuni răsuflă din hîrtiile sale, seara de sîmbătă a societății îl atrăgea către ea ca un loc de relativă potolire a zbuciumelor vieții și de năzuințe contemplative. Lui Eminescu îi plăcea, cu tot zîmbetul dulce-amar din colțul gurii, să citească la „Junimea" și cînd se așază la București el continuă să frecventeze colonia junimistă din casa lui Maiorescu."

(G. Călinescu, „Viața lui Mihai Eminescu")

Scanned with OKEN Scanner

obtuz-ă = „În mediile respective domină, din păcate, o mentalitate *obtuză* evidentă."
atmosferă = „Era o *atmosferă* destinsă și veselă."
societate = „Îmi place *societatea* pe care o constituie acești tineri."
relativ-ă = „Banii asigură o satisfacție *relativă*."
contemplativ, -ă = „Avînturile sale sînt mai mult efuziuni *contemplative*."
(*a*) *continua* = „*Continuă* să-și susțină punctul de vedere."
(*a*) *frecventa* = „Tînărul *frecventează* cu regularitate cursul de informatică."
colonie = „Grupul studenților filateliști este o adevărată *colonie* de pasiune și rafinament."
junimist, -ă = „Perioada de *junimist* a lui Eminescu a fost foarte fructuoasă în plan literar."

III. Găsiți cinci contexte substantivale care să ilustreze diferitele sensuri ale adjectivelor : *curat, dulce, vechi.*

curat, -ă

1. „lipsit de murdărie" : *Haine curate.*
2. „îngrijit" : *Locuință curată.*
3. „nevinovat, pur" : *Suflet curat.*
4. „senin" : *Cer curat.*
5. „transparent" : *Apă curată.*
6. „sonor, cristalin" : *Voce curată.*

dulce

1. „proaspăt" : *Lapte dulce.*
2. „nesărat" : *Brînză dulce.*
3. „gingaș" : *Zîmbet dulce.*
4. „puțin înclinat" : *pantă dulce.*
5. „temperat" : *climă dulce.*
6. „plăcut" : *fetițe dulci.*
7. „mîngîietor" : *vorbă dulce.*

vechi

1. „făcut de mult" : *plug vechi.*
2. „vorbit într-o epocă îndepărtată" : *limbă veche.*
3. „preparat de multă vreme" : *mîncare veche.*
4. „fost" : *vechea profesie.*
5. „ieșit din uz" : *obicei vechi.*

IV. Arătați, în context, alcătuind scurte propoziții, deosebirile semantice dintre cuvintele și grupurile de cuvinte cu aceeași formă sonoră :

deloc „nicidecum" : Nu plouă *deloc.*
de loc „originar, local" : Noi sîntem *de loc* din București.
altădată : „odinioară" (în trecut) : *Altădată* era mai bine.
altă dată „cu altă ocazie" (în viitor) : *Altă dată* nu mai fac.
alt fel „nu același fel" (adjectiv nehotărît + substantiv neutru) : Vrea *alt fel* de mîncare.
altfel „altminteri" : Nu reușește *altfel.*
decît „numai", „ca" : Nu știe *decît* joaca. Este mai bună *decît* mine.
de cît „prepoziție + pronume interogativ" : *De cît* ai nevoie ?
într-una „în una" : *Într-una* din zile, am lucrat foarte mult.
întruna „mereu" : Vorbește *întruna.*

Scanned with OKEN Scanner

V. Explicați ortografia și punctuația din textul următor :

„Murgule, murgușul meu,
Ce mi te-a dat taică-meu,
Datu-mi-te-a de-ajutor
La nevoie și la zor".

(Folclor)

Semnele citării sau ghilimelele („ ") marchează reproducerea întocmai a unui citat dintr-un text scris.

Prima virgulă delimitează un substantiv în vocativ în cadrul propoziției ; împreună cu a doua virgulă marchează o apoziție dezvoltată.

Prima cratimă (*te-a*) marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate.

A doua cratimă marchează legătura dintre un adjectiv posesiv și un substantiv nearticulat, grad de rudenie.

A treia virgulă (împreună cu a doua) marchează o atributivă explicativă.

Cele trei cratime (*datu-mi-te-a*) : *prima* marchează legătura dintre un cuvînt neaccentuat (*mi*) și un cuvînt accentuat (*datu-*) ; *a doua* marchează legătura dintre un grup de cuvinte neaccentuate (*te-a*) și cuvîntul precedent accentuat ; *a treia* — marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte neaccentuate (*te-a*).

Cratima (*de-ajutor*) marchează rostirea într-o silabă a unui cuvînt și a unei părți din cuvîntul următor (*de-a*).

Punctul marchează finalul unei fraze cu propoziții exclamative al căror ton este atenuat.

Universitatea „Eftimie Murgu", Reșița, Drept, 1993

I.1. Subliniați predicatele, împărțiți fraza în propoziții, arătați felul lor și relațiile dintre ele :

„O, **cine** *știe* ?[1] / — *Poate*[2] / (că)
din trunchiul tău îmi *vor ciopli*
nu peste mult sicriul,[3] /
(și) liniștea[4] /
(ce) *voi gusta*-o între scîndurile lui,[5] /
o *simt* pesemne de acum :[4] /
o *simt*[6] / (cum) **frunza** ta mi-o *picură* în suflet —[7] /
(și) mut
ascult[8] / (cum) *crește*-n trupul tău **sicriul**,
sicriul meu,
cu fiecare clipă[9] / (**care**) *trece*,[10] /
gorunule de margine de codru."[8] /

(Lucian Blaga — *Gorunul*)

Scanned with OKEN Scanner

1. P indep.
2. P
3. SB(1) și
4. SB(1)
5. AT(4)
6. P
7. PRS(6) | și
8. P
9. CD(8)
10. AT(8)

I. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

ce = complement direct, exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul *liniștea* : feminin, singular, Ac., în frază este element subordonator, care introduce o AT.

o = complement direct — determină verbul *simt* —, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, feminin, Ac., reia complementul direct *liniștea*.

simt = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, prezent, persoana I, singular.

pesemne = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod.

în suflet = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, nearticulat.

II. Indicați zece cuvinte provenite de la cuvîntul de bază : *om*. Formați propoziții cu aceste cuvinte.

om
neom
omenos, -oasă
neomenos, -oasă
omușor
omenește
neomenește
omenesc, -ească
omenire
(a) omeni
omenit, -ă
neomenit, -ă
omuleț

Te porți ca un *neom*.
El este foarte *omenos*.
Se poartă *neomenos*.
Este un *omușor* neînsemnat.
Se va purta *omenește* sau *neomenește* ?
Vorbirea este o trăsătură *omenească*.
Are un comportament *neomenesc*.
Omenirea trece prin momente de criză.
A omenit pe toți cei prezenți.
Omulețul de-abia ajunge la clanța ușii.

Scanned with OKEN Scanner

III. Subiectul : definiție, prin ce poate fi exprimat, felurile lui (exemple).

(A se vedea rezolvarea subiectului 1 — Universitatea Bacău, Litere, 1990).

Universitatea Sibiu, Litere (Română A), 1993

1. Predicatul. Exprimare. Propoziția subordonată predicativă (Rezolvarea — Subiectul 1, Univ. Iași, Filozofie, 1990 ; Subiectul 2.a, Univ. Sibiu, Litere, 1991)

2.a) Analiza sintactică a textului :

„(Pe cînd) *căutam* liceul,[1] / mi *se* mai *năzărise*[2] / (că),[3] / *prăjină* (cum) *eram*,[4] / (cînd) *vor afla* **ceilalți**[5] / (că) *m-am înfățișat*[6] / (să) *dau* examen pentru clasa întîi[7] / mă *vor arăta* cu degetul[8] / (și) *vor rîde* de mine[9] / (pînă) *se vor prăpădi*.“[9] /

(Z. Stancu)

1. CT(2)
2. P
3. SB(2) —
4. CZ(3)
5. CT(3)
6. CD(5) | și
7. CS(6)
8. SB(2) —
9. CT(8)

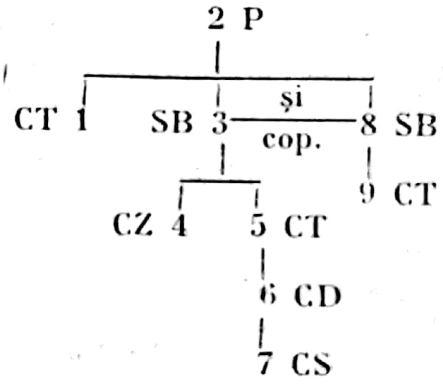

2.b) Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor :

mi = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, singular, D.

se năzărise = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă — cu pronumele reflexiv, *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcție sintactică —, indicativ, mai mult ca perfectul, are formă de persoana a III-a, singular.

prăjină = nume predicativ — care împreună cu verbul copulativ *eram* formează predicatul nominal —, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N, nearticulat.

ceilalți = subiect, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare compus (de fapt, pronume demonstrativ de identificare), masculin, plural, N.

întîi = atribut adjectival, exprimat prin numeral ordinal cu valoare adjectivală, feminin, singular, Ac.

de mine = complement indirect, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, singular, Ac., precedat de prepoziția simplă *de*.

Scanned with OKEN Scanner

Universitatea Sibiu, Drept (economic și administrativ), Psihopedagogie, Cibernetică, Colegiu, 1993

1. Complementele circumstanțiale de loc, timp, mod și subordonatele echivalente.

Complementul circumstanțial de loc este partea secundară a propoziției care arată locul unde se petrece acțiunea („Căutăm *în iarbă*"), punctul de plecare („A venit *din Iași*"), direcția („Voi pleca *spre București*"), limita acțiunii („A țesut *pînă în podul* casei), spațiul străbătut („A mers *pînă la școală*").

Complementul circumstanțial de loc răspunde la întrebările *unde, de unde, pînă unde, încotro* adresate verbului, adverbului ori interjecției.

Este exprimat prin :

1. substantiv — în G și Ac. precedat de prepoziții și locuțiuni prepoziționale :

„. . . *deasupra criptei* . . . se scutură"

„țîșneau *de printre pietre*";

— în D locativ, fără prepoziții :

„Stă *locului*" ; „Se așterne *drumului*".

2. pronume — în G și Ac. precedat de prepoziții și locuțiuni prepoziționale „Veneau *în urma lor*" ; „o ușă / *deasupra căreia* atîrna . . ." :

„Suflă *prin ea* vînturile iernii și bat *peste dînsa* puhoaiele ploilor" ; „orașul / *în care* locuim" ;

— în D posesiv, formă neaccentuată, precedat de prepoziții sau de locuțiuni prepoziționale cu regim de G :

„. . . se înfățișează *înainte-ne*" ; „Stau *în juru-ți*".

3. numeral cu valoare substantivală, adjectiv substantivat în G sau Ac. (deci orice substitut al substantivului) :

„Stă *în fața celor doi*" ; „*Stă în fața celor dragi*" ;

„Călătorul străin s-a așezat *lîngă cei doi*" ; „Se îndreaptă *spre cei dragi*".

4. verb la supin (considerat și substantiv în Ac. precedat de prepoziție) :

„Duce vitele *la păscut*".

Notă : Ca verb la supin este complement de scop, iar ca substantiv în Ac. (provenit din verb la supin) este complement de loc.

5. adverb și locuțiune adverbială de loc :

„*Mai încolo* e casa" ; „Rămîn *în urmă*" ; „S-a așezat *în față*".

Observație

Celelalte subiecte sînt rezolvate astfel :

Circumstanțiala de loc — Subiectul I.b. — Universitatea Pitești, Litere, 1992.

Complementul circumstanțial de timp și propoziția subordonată circumstanțială temporală — Subiectul2 — Universitatea Galați, Litere (Română B), 1990.

Complementul circumstanțial de mod și propoziția subordonată circumstanțială modală — Subiectul 2 — Universitatea Galați, Litere (Română A), 1990.

Scanned with OKEN Scanner

2. Analiza sintactică a textului de mai jos și sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

..... Astfel de dimineață,[1] / (îndată ce) *auzea* vreun zvon de pe la argați sau alți oameni umblători pe la curte,[2] / *se ducea* repede[1] / (*să*)-i *comunice* bătrînului Miron, adăugînd mereu[3] / (că) **părerea** lui *ar fi*[4] / (*să*) *profite* de ezitările țăranilor[5] / (și) (*să*) *părăsească* Amara[6] / (cît) mai *e* **timp**[7] / (căci) orice **rezistență** *ar fi inutilă* față de starea spiritelor prea încărcate..."[8] /

(L. Rebreanu)

1. P
2. CT(1)
3. CS(1)
4. CD(3)
5. PR(4) — și
6. PR(4) —
7. CT(6)
8. CZ(6)

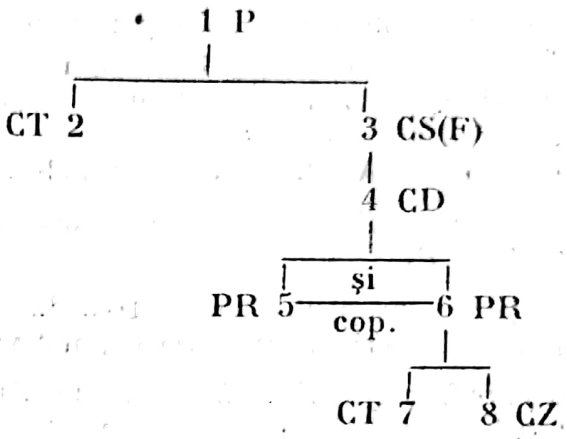

Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

bătrînului = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații, masculin, singular, D, gradul pozitiv, formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-lui*, preluat de la substantivul *Miron*, pe care îl precedă.

adăugînd = complement circumstanțial de mod (sau, după *Gram. Academiei*, element predicativ suplimentar), exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, modul gerunziu.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G.

e = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular.

Universitatea Sibiu, Litere (Română B), Drept, Teologie-Litere, Jurnalistică

1. Cazurile substantivului și funcțiile lor sintactice (Rezolvări : subiectul III, Univ. Timișoara, Sociologie, 1990 ; Subiectul 2, Univ. Alba-Iulia, Filologie, 1992)

2. Analiza sintactică a textului de mai jos și sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate :

„(Și)[1] / (fiindcă) de cîtva timp *se ivise* **niște tîlhari** pe acel munte,[2] / **(cari)** *pîndea*[3] / **(pe cei ce)** *veneau*[4] / (*să*)-și *boteze* copiii[5] / (și)-i *omoare*,[6] / strașnică *poruncă dete* **împăratul**[1] / (ca *să*) *puie* oaste împrejurul fîntînei,[7] / (*să*) *păzească*[8] / (și) (*să*) *apere* pruncul,[9] / (cînd) *va fi*[10] / (*să*) *se ivească* **tîlharii**."[11] /

(P. Ispirescu, *Basme, legende, snoave*)

a) Analiza sintactică :

1. *Şi ... strașnică poruncă dete împăratul* = propoziție principală, regentă pentru P_2, P_7, P_8, P_9.

2. *fiindcă de cîtva timp se ivise niște tîlhari pe acel munte* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de P_1, regentă pentru P_3 și P_6.

3. *cari pîndea* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *tîlhari* din P_2, regentă pentru P_4.

4. *pe cei ce veneau* = propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *pîndea* din P_3, regentă pentru P_5.

Notă : Întrucît pronumele relativ compus *cei ce* nu este admis de toți specialiștii, P_3 și P_4 pot avea următoarele structuri și valori sintactice :

P_3 = *cari pîndea pe cei* = AT

P_4 = *ce veneau* = AT față de pronumele demonstrativ *cei* din P_3.

5. *să-și boteze copiii* = propoziție subordonată circumstanțială de scop sau finală față de P_4.

6. *și-i omora* = propoziție atributivă față de substantivul *tîlhari* din P_2, coordonată cu P_3 prin conjuncția copulativă *și*.

7. *ca să puie împrejurul fîntînei* = propoziție subordonată atributivă față de substantivul *poruncă* din P_1, regentă pentru P_{10}.

Notă : P_7 poate fi interpretată și ca *finală* față de locuțiunea verbală *dete poruncă* din P_1.

8. *să păzească* = propoziție subordonată, circumstanțială de scop sau finală față de P_7, regentă pentru P_{10}.

9. *și să apere pruncul* = propoziție subordonată circumstanțială de scop sau finală față de P_7, coordonată cu P_8 prin conjuncția copulativă *și*, regentă pentru P_{10}.

Notă : P_8 și P_9 pot fi considerate și ca atributive sau finale față de P_1, coordonate prin juxtapunere cu P_7.

10. *cînd va fi* = propoziție subordonată circumstanțială temporală față de P_7 (ori și P_8, P_9), regentă pentru P_{11}.

11. *să se ivească tîlharii* = propoziție subordonată subiectivă față de verbul impersonal *va fi* din P_{10}.

b) *Analiza sintactică a cuvintelor* :

acel = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, masculin, singular, Ac.

cari = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu, formă arhaică de masculin, plural — care substituie substantivul *tîlhari* —, nominativ, subiect ; în frază este element de relație subordonator, care introduce o AT.

împrejurul fîntînei = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G, precedat de prepoziția simplă *împrejurul*, articulat cu articolul hotărît *-i*.

Notă : Articolul *-i* este atașat la forma veche de G, D sing. (echivalentă cu pluralul) *fîntîne* (azi neliterară).

va fi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a IV-a, indicativ, viitor, are formă de pers. a III-a, singular.

I.1. Delimitarea propozițiilor, precizarea felului lor și a raporturilor dintre ele :

„Pesemne[1] / (că) de atîția ani[2] / (de cînd) *trăia* bine[3] / **Aristide** *ajunsese*[2] / (să) *creadă*[4] / (că) și **alții** *o duceau* tot așa[5] / (și) (că) *nu* le *priau* două **mese** una după alta,[6] / (cum) i-*ar fi priit* lui".[7] /

(Marin Preda)

1. P.
2. SB(1)
3. AT(2)
4. PR(2)
5. CD(4)
6. CD(4) } și
7. CM(6)

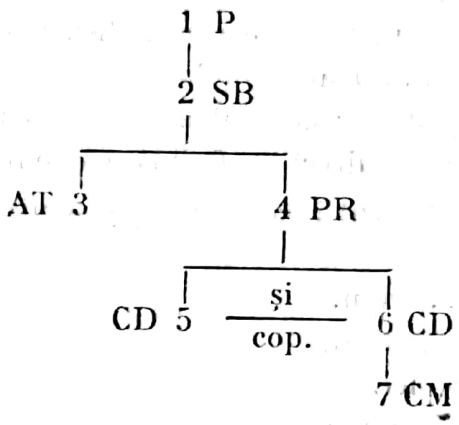

I.2. Transformarea părții de propoziție *tot așa* în propoziția corespunzătoare :

tot așa = complement circumstanțial de mod, care devine, prin expansiune, o propoziție circumstanțială de mod : *...tot cum o ducea el* = introdusă prin adverbul de mod relativ *cum* și întărită de adverbul de mod de precizare *tot*.

II.1. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din text :

alții = subiect, exprimat prin pronume nehotărît, simplu, masculin, plural, N.

o duceau = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, plural, este însoțit de pronumele personal cu valoare neutră, formă neaccentuată în Ac., fără funcție sintactică.

tot așa = complement circumstanțial de mod exprimat prin adverb de mod, simplu, precedat de adverbul de mod de precizare *tot*, fără funcție sintactică de parte de propoziție ; unii specialiști îl consideră pe *tot* complement de mod, determinînd adverbul *așa*.

două = atribut adjectival, exprimat prin numeral cardinal propriu-zis, simplu, cu valoare adjectivală : feminin, nominativ.

mese = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, N, nearticulat.

II.2. Construiți enunțuri în care să existe pronume relative cu funcțiile sintactice de :

subiect :
Nu se știe / *ce* s-a întîmplat.
Am văzut / *cine* a spart geamul.
nume predicativ :
Nu se știe / *ce* vom deveni și noi.
Nu știu / *cine* ești tu.
Spune-mi / *al cui* ești.

Scanned with OKEN Scanner

atribut (pronominal) :
Nu mi-ai spus / *al cui* copil ești.
complement direct :
Spune / *ce* citești.
Spune-mi / *pe cine* ai văzut acolo.
complement indirect :
Am observat / *cui* i-ai scris.
Nu știu / *la ce* te gîndești.

II.3. Construiți enunțuri în care verbele *a fi* și *a ajunge* să aibă valoare predicativă și copulativă.

Nu îmi *este* teamă de nimeni. (valoare predicativă)
Mică *e* vacanța mare. (valoare copulativă)
Am ajuns foarte repede acasă. (valoare predicativă)
Ai ajuns foarte repede director. (valoare copulativă)

III.1. Ilustrați în propoziții sau fraze polisemia cuvîntului *cap*.

Îl doare *capul*.
Avea *cap* de matematician.
A ajuns la *capul* drumului.
El a fost *capul* răscoalei.
A plătit 1 000 de lei pe *cap*.
I s-a stricat *capul* de înregistrare.

III.2. Alcătuiți familia de cuvinte a cuvîntului *cap* :

cap — *căpucean*
căpșor — *căpetenie*
căpos, -oasă
capeș „încăpățînat, hotărît"

III.3. Dați zece exemple de locuțiuni care cuprind cuvîntul *cap* :

Locuțiuni verbale : *a da din cap, a (se) da peste cap, a se da cu capul de pereți, a-și face de cap, a (i) se sui la cap, a(-i) veni în cap.*

Locuțiuni adverbiale : *din cap pînă în picioare, cu noaptea-n cap, pînă peste cap, cu cap, fără cap, cap la cap, de la cap.*

Locuțiuni adjectivale : *căzut în cap, bătut în cap, cu cap, fără cap, cu scaun la cap.*

Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Litere (Română B), 1993

„**Aceasta** *este scaunul* țării[1]. / **Ștefan cel Mare** l-*a mutat* de la Suceava la Iași,[2] / (pentru ca) astfel *(să)*-și *poată* apăra țara mai bine chiar din mijlocul ei împotriva atacurilor turcilor și tătarilor,[3] / (fiindcă) *vedea* bine[4] / (că) *nu era lesne*[4] / *(s)*-o *facă* din Suceava,[5] / (care) *era* mult mai departe de hotarul dinspre turci."[7] /

(D. Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

Scanned with OKEN Scanner

1. P indep.
2. P
3. CS(2)
4. CZ (3)
5. CD(4)
6. SB (5)
7. AT (6)

2 P
|
3 CS
|
4 CZ
|
5 CD
|
6 SB
|
7 AT

I.2. Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate în text:
țara = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a.*
mai bine = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod, simplu, comparativ de superioritate.
din mijlocul ei = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, feminin, G precedat de locuțiunea prepozițională „din mijlocul".
împotriva atacurilor = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, G precedat de prepoziția *împotriva*, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor.*
turcilor = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, G, articulat cu articolul hotărît enclitic *-lor.*

III.1. Construiți o frază după următoarea schemă:

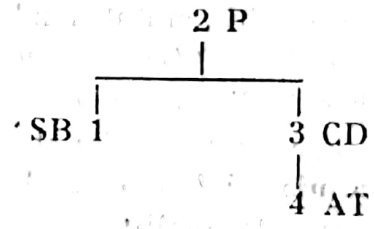

(Cine) *se scoală* de dimineață[1] / *poate*[2] / *(să) rezolve* tot[3] / (ce)-și *propune.*[4] /
1. SB (2)
2. P
3. CD (2)
4. AT(3)

III.2. Construiți enunțuri care să cuprindă verbe cu funcția sintactică de:
subiect: E ușor *a scrie* versuri ...
E mai greu *de scris* decît de învățat.
atribut (verbal): Am plăcerea *de a-ți comunica* următoarele.
atribut (adjectival): Mîncarea *gătită* de tine este foarte gustoasă.
complement direct: Putem *constata* ușor ce avem *de corectat.*
nume predicativ: Visul lui este *de a reuși* la facultate.

III.1. Găsiți cîte minimum 3 sinonime pentru cuvintele:
hotar: graniță, limită, frontieră
fățărnicie: ipocrizie, duplicitate, perfidie
a sosi: a ajunge, a veni, a pica
cinstit: onest, corect, integru.

Scanned with OKEN Scanner

Construiți enunțuri care să probeze sinonimia termenilor.

Hotarul (granița, limita, frontiera) dintre cele două țări se vede de aici.

Fățărnicia (ipocrizia, duplicitatea, perfidia) lui i-a înșelat pe mulți.

A sosit (a ajuns, a venit, a picat)) la timp.

Este un om *cinstit (onest, corect, integru).*

III.2. Ilustrați prin exemple schimbarea valorii gramaticale a cuvintelor :

frumos : Are un scris *frumos.* (adjectiv)

Nu e *frumos* să minți. (adverb)

Frumosul acela nu este atent. (substantiv)

of : *Of* ! Ce mi-ai făcut ? (interjecție)

Are *un of* la inimioară. (substantiv)

suferind : *Suferind* de inimă, merge la medic. (verb la gerunziu)

El este un om *suferind.* (adjectiv)

Acel *suferind* este ajutat de mulți. (subst.)

așa : *Așa* s-a întîmplat. (adverb)

Așa oameni, mai rar. (adjectiv invariabil)

Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Drept, 1993

I.1. Împărțiți textul în propoziții, arătați felul lor și relațiile dintre ele :

„*Nu se știe*[1] / (dacă) **Ali** *era sincer*[2] / (sau) *vorbea* astfel[3] / numai (ca *să*)-și *tragă* compătimirea lui Bathori.[4] / *Era* (însă) *de necrezut*[5] / (ca) **Sinan** *(să) aibă* cu dînsul numai atîtea oști[6] / (cîte) *arăta* el,[7] / (de vreme ce),[9] / (cînd) *a plecat* de la Tîrgoviște[8] / **armia** lui *întrecea* mult în număr pe a creștinilor[9] / (după cum) *mărturisesc* toți **analiștii** contemporani."[10] /

(N. Bălcescu)

1. P
2. SB(1)
3. SB(1) — sau
4. CS(3)
5. P
6. SB(5)
7. AT(6)
8. CT(9)
9. CZ(5)
10. CM(9)

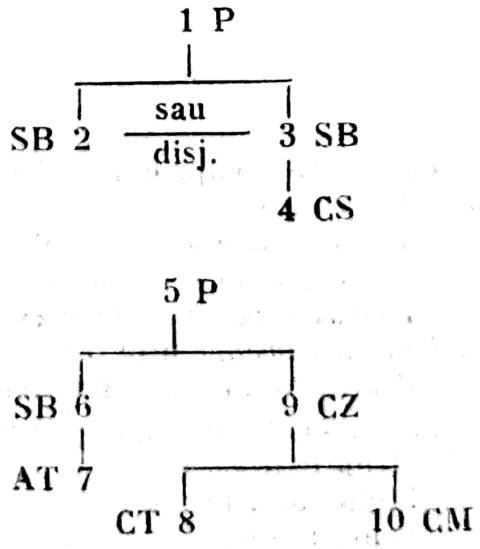

Notă : P_{10} poate fi interpretată o CM incidentă.

Scanned with OKEN Scanner

II.2. Contrageți ultima propoziție a textului în partea de propoziție echivalentă.

după cum mărturisesc toți analiștii contemporani = CM

după mărturisirea tuturor analiștilor contemporani = complement circumstanțial de mod.

II.3. Analizați sintactico-morfologic cuvintele subliniate în text.

de necrezut = nume predicativ, exprimat prin locuțiune adverbială de mod, provenită din verb la supin negativ prin schimbarea valorii gramaticale; împreună cu verbul copulativ *era* formează o expresie verbală impersonală, cu funcție de predicat nominal.

să aibă = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular.

cu dînsul = complement indirect (sau sociativ), exprimat prin pronume personal, formă compusă, masculin, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *cu*.

numai atîtea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal nehotărît, simplu, feminin, plural, Ac. întărit de adverbul de mod compus *numai*, fără funcție sintactică de parte de propoziție distinctă.

oști = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, cu sens colectiv. Ac., nearticulat.

cîte = complement direct, exprimat prin pronume relativ, simplu, feminin, plural, Ac., în frază este element subordonator care introduce o AT.

arăta = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

el = subiect, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, N.

lui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, G.

II. Construiți enunțuri în care pronumele relativ *cine* să îndeplinească următoarele funcții sintactice:

subiect: Nu se știe / *cine* va reuși.
nume predicativ: Spune-mi / *cine* ești / și *al cui* ești.
atribut pronominal: Nu am aflat / *al cui* copil ești.
complement direct: Problema lui este / *pe cine* să ajute.
complement indirect în D: Se tot întreabă / *cui* să-i scrie.
complement indirect în Ac: Nu știu / *la cine* se tot gîndește.
complement de agent: Am obervat cu toții / *de cine* ai fost îndrumat.
complement circumstanțial de loc: Nu am observat / *lîngă cine* s-a așezat.

III.1. Formulați enunțuri în care să folosiți următoarele perechi de cuvinte:

biografie: Am citit *biografia* lui Eminescu.
bibliografie: Pentru elaborarea lucrării, a folosit o *bibliografie* bogată.
a evalua: *Evaluează* calitatea stofei din ochi.
a evolua: Cariera lui *a evoluat* foarte bine.
a elucida: Pînă la urmă, lucrurile *au fost elucidate*.
a eluda: A fost pedepsit pentru că *a eludat* legea.
libret: Are un *libret* de economii.

Scanned with OKEN Scanner

livret : După terminarea serviciului militar, a primit un *livret*.
ingeniozitate : A dat dovadă de multă *ingeniozitate* în rezolvarea problemei.
ingenuitate : Greşelile pot fi puse pe seama *ingenuităţii* vîrstei.
minier : Industria *minieră* are dificultăţi financiare.
miner : Tatăl lui este *miner*.

III.2. Găsiţi cîte un sinonim şi cîte un antonim pentru următoarele cuvinte din text :
sincer : deschis (sinonim)
nesincer (antonim)
compătimire : compasiune (sinonim)
neîndurare (antonim)
a pleca : a porni (sinonim)
a veni (antonim)

III.3. Alcătuiţi familia lexicală a cuvîntului *lucru* şi explicaţi modul de formare a fiecărui termen :
(a) lucra = rad. *lucr-* + suf. *-a*
lucrat = rad. *lucr-* + suf. *-(a)t*
lucrătură = rad. *lucr-* + suf- *-ătură*
nelucrat = pref. *ne-* + *lucrat*
(a) *prelucra* = pref. *pre-* + *lucra*
prelucrat = rad. *prelucr-* + *-at*
lucruşor = *lucru* + suf. *-(u)şor*
lucruleţ = *lucru* + suf. *-(u)leţ*

Universitatea Tîrgovişte, Teologie-Litere, Birotică, 1993

I.1. Faceţi analiza sintactică a frazei, indicînd felul propoziţiilor şi raporturile sintactice dintre propoziţii :

„(Dacă) *am reuşit*[1] / *(să) dau* ceva valabil neamului meu,[2] / apoi[3] / toate laudele[4] / (pe care) le *primesc* cu recunoştinţă[5] / *vreau*[3] / *(să)* le *întorc* umiliţilor şi ofensaţilor vieţii, acelora[4] / **(care)** *s-au petrecut* ca frunzele şi florile anotimpurilor[6] / (şi) **(care)** totuşi mi-*au transmis* depozitul lor[7] / (ca *să*)-l *pun* în faţa lumii nouă, mărturie pentru nedreptatea imensă[8] / (pe care) *au suferit-o*"[9] /

(Mihail Sadoveanu)

1. CZ(3)
2. CD(1)
3. P.
4. CD(3)
5. AT(4)
6. AT(4) } şi
7. AT(4) }
8. CS(7)
9. AT(8)

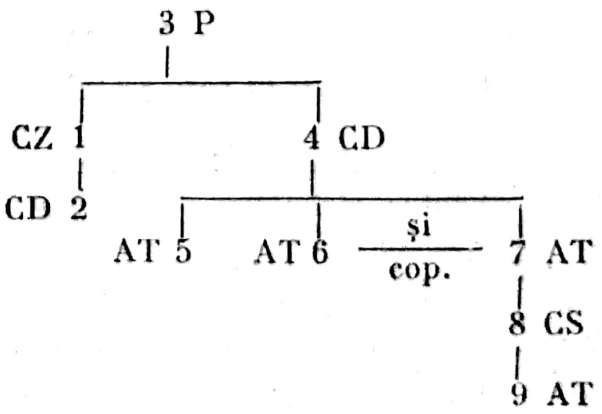

Scanned with OKEN Scanner

I.2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate :

dacă = conjuncție subordonatoare simplă, introduce o cauzală, fără funcție sintactică de parte de propoziție.

am reușit = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, perfectul compus, persoana I, singular.

să dau = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea I, diateza activă, tranzitiv, conjunctiv ,prezent, persoana I, singular.

ceva = complement direct, exprimat prin pronume nehotărît, compus, Ac.

valabil = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, neutru, singular, Ac., gradul pozitiv.

neamului = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, D., articulat cu articolul hotărît enclitic *-lui*.

meu = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana I, singular, D.

II. Definiți adjectivul, adverbul și atributul și arătați care sînt felurile lor (cu exemple).

Adjectivul fără grade de comparație (exemple).

Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care exprimă însușiri ale obiectelor : casă *mare, înaltă, luminoasă* etc.

Adjectivele propriu-zise sau calificative caracterizează un obiect : copac *înalt*.

Adjectivele determinative individualizează un obiect : copacul *acela*, copacul *al doilea*.

După flexiune adjectivele calificative sînt :

— *variabile* — cu două terminații : *înalt, -ă, acru, -ă, silitor,-oare*.

— cu o terminație la N—Ac. singular : *mare, tare, rece, limpede* etc.

— *invariabile* : *cogeamite, propice, maro, asemenea* (om) etc.
(om) (haine)

După aspectul structurii morfematice :

— *simple* : *mare, bun, verde, roșu, neîndemînatic, precumpănitor* etc.

— *compuse* : *cuminte, cumsecade, bleumarin, gri-bleu, româno-francez, propriu-zis* etc.

Adverbul este partea de vorbire neflexibilă care exprimă o circumstanță a unei acțiuni, a unei stări sau a unei însușiri : *lin* (vioarele răsună), (a călătorit) *bine*, (stă) *aproape, adînc* (îndurerat).

După structură adverbele sînt :

— *simple* : *bine, repede, așa, cum* etc.

— *compuse* : *astăzi, altundeva, oarecum, nicicînd, mîine dimineață* etc.

— *locuțiuni adverbiale* : *în față, pe negîndite, din cînd în cînd, zi de zi* etc.

După criteriul semantic, adverbele și locuțiunile adverbiale sînt :

de loc : *unde, acolo, oriunde, în față* etc.

de timp : *cînd, oricînd, din cînd în cînd* etc.

de mod : *cum, așa, mai, decît, numai, pe neașteptate* etc.

de cauză : *de aceea, pentru aceea, de aia, de asta* etc.

de scop : *înadins, dinadins, într-adins, de aceea, de aia* etc.

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv, un pronume sau un numeral cu valoare substantivală, ori cuvinte, grupuri de cuvinte cu valoare substantivală :

Caietele *mele* ; acelea *de acolo* ; cei trei *de ieri* ; „de" *rostit* clar ; „s-au" ***din propoziție***.

Scanned with OKEN Scanner

Atributul este de șase feluri :

1. Substantival :
   a) genitival : cărțile *elevilor*.
   b) prepozițional : cărțile *din fața elevilor* ; plecarea *la facultate*.
   c) apozițional : el, *autorul*, a introdus...
   d) în dativ : Preot *deșteptării* noastre...
2. Pronominal :
   a) genitival : cărțile *lui (dumnealui, altora)*.
   b) prepozițional : cărțile *din fața lui*.
   c) apozițional : Maria, *ea*, nu a venit.
   d) în dativ : *își* părăsește coliba ; gîndu-*mi* era la tine.
3. Adjectival : haine *groase*, *aceste* cărți, *doi* elevi, romane *răsfoite*.
4. Verbal : plăcerea *de a citi* : pasiunea *pentru citit*.
5. Adverbial : casa *de acolo*.
6. Interjecțional : Se aude chemarea ei : *pitpalac !*

Adjective fără grade de comparație (exemple) :

superior, inferior, major, minor, maxim, optim, general, deplin, egal, complet, pulmonar, întreg, colosal, gigantic, imens etc.

III. Despărțiți în silabe cuvintele următoare :

conjuncție = con-junc-ți-e
dezechilibru = dez-e-chi-li-bru
ineficacitate = in-e-fi-ca-ci-ta-te
inerent = i-ne-rent
somptuos = somp-tu-os
sublinia = sub-li-ni-a

Universitatea Tîrgoviște, Drept, 1993

I. Faceți analiza stilistică a următorului fragment :

„Și ca nouri de aramă și ca ropotul de grindeni,
Orizontu-ntunecîndu-l, vin săgeți de pretutindeni,
Vîjîind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie...
Urlă cîmpul și de tropot și de strigăt de bătaie.
În zadar striga-mpăratul ca și leul în turbare,
Umbra morții se întinde tot mai mare și mai mare".

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

Fragmentul concentrează o mare diversitate de figuri de stil, care contribuie convergent la realizarea unei foarte sugestive scene de luptă din perioada medievală. Seria de comparații (ample) („*ca nouri...*", „*ca ropotul...*" „*ca vijelia...*", „*ca plesnetul...*", „*ca și leul...*") încadrează celelalte figuri de stil, creînd o atmosferă dinamică, încordată, marțială. Ea este secondată, ca efect de acumulare și măsură progresivă, de adverbele (perechi sau singulare) însoțitoare ale formulelor descriptive („*și de... și de*") sau comparative („*și ca... și ca*", „*ca...și ca*", „*ca și*", „*și mai*") care asigură impresia de ritm susținut și accelerat. Simetria textului este completată de repetarea, în primele patru versuri, a prepoziției *de*, componentă a unor atribute descriptive cu funcție

Scanned with OKEN Scanner

metaforică *(de aramă, de grindeni, de ploaie, de bătaie)* sau a unor circumstanțiale cu rol de încadrare temporală, cauzală *(de pretutindeni, de tropot, de strigăt)*.

Foarte multe cuvinte din text se încadrează direct în cîmpul semantic implicat în descriere (bătălia) și în cel de referință metaforică (furtuna) : *nouri, ropotul, grindeni, -ntunecîndu-l, săgeți, vîjîind, vijelia, plesnetul, ploaie, urlă, tropot, strigăt, bătaie, striga, turbare, umbra morții, se întinde.* Metafora se extinde, astfel, la întregul text, realizînd un adevărat „cîmp metaforic". Unele dintre aceste cuvinte acompaniază acustic, prin structura fonetică, sensul textului : *nouri, ropotul, grindeni, orizontu-ntunecîndu-l, săgeți, vîjîind, vijelia, plesnetul, urlă, tropot, strigăt, în zadar, striga, turbare.*

II. Definiți adjectivul, adverbul și atributul și arătați care sînt felurile lor (cu exemple).

Adjective fără grade de comparație (exemple).

(A se vedea rezolvarea subiectului II de la Universitatea Tîrgoviște, Teologie—Litere, Birotică, 1993)

III. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte :

(A se vedea rezolvarea subiectului III de la Universitatea Tîrgoviște, Teologie—Litere, Birotică, 1993)

Universitatea „C. Brâncuși" Tîrgu-Jiu, Drept, 1993

I. Analizați sintactic textul următor, subliniați predicatele și încercuiți elementele de relație, arătați felul propozițiilor și stabiliți raporturile dintre ele ; alcătuiți schema frazei :

Rămăsei mut în fața acestei declarații oarbe[1] / (în care) *erau concentrate* ca într-un nucleu indestructibil **acceptarea** fără cenzură[2] / *(a ceea ce) sîntem,*[3] / **trufia** liniștită a unei vechi descoperiri[2] / (că) *nu putem*[4] / *(să) fim*[5] / *(cum) nu sîntem*[6] / (și) (că) nici o **aventură** *n-a putut*[7] / (și) *nu va putea* ispiti acest eu, bun sau rău,[8] / **(care)** *constituie* singura realitate a celui[9] / (căruia) îi *e dat*[10] / *(să) parcurgă* o viață[11], / *(să) accepte*[12] / *(să) lupte* cu sine."[13] /

1. P.
2. AT(1)
3. AT(2)
4. AT(2) — și
5. CD(4)
6. PR(5)
7. AT(2) = și
8. AT(2)
9. AT(8)
10. AT(9)
11. SB(10) — juxt.
12. SB(10)
13. CD(12)

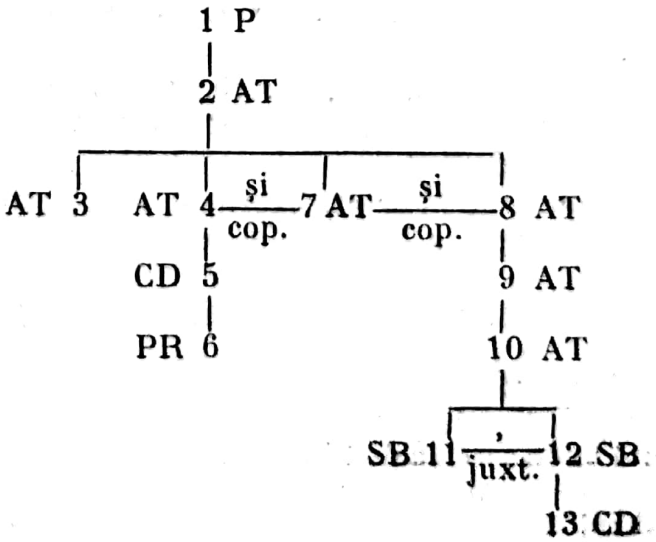

Scanned with OKEN Scanner

II. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate din text :

în fața... declarații = complement indirect, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, G precedat de locuțiunea prepozițională „în față", nearticulat.

acestei = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, feminin, singular, G.

oarbe = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, feminin, singular, G, pozitiv — fără comparație.

ca într-un nucleu = complement circumstanțial de mod comparativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *într-u* și de adverbul de mod comparativ *ca*, articulat cu articolul nehotărît proclitic *un*.

nici o = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal negativ compus, feminin, singular, N.

nu va putea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, viitor, persoana a III-a, singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu*.

ispiti = complement direct, exprimat prin verb predicativ, nepersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, tranzitiv, infinitiv, prezent.

singura = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, cu două terminații, feminin, singular, Ac., formă articulată cu articolul hotărît enclitic *-a* preluat de la substantivul *realitate* pe care îl precedă, pozitiv — fără comparație.

realitate = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., articulat cu articolul hotărît enclitic *-a*, preluat de adjectivul *singura* care îl precedă.

Notă :

Unii specialiști consideră că verbul *constituie* este copulativ, în această situație *constituie... realitate(a)* ar fi deci un predicat nominal.

Se poate ușor demonstra că substantivul *realitate(a)* nu este nume predicativ, ci este complement direct, prin simpla antepunere față de verbul *constituie* : obligatoriu substantivul va fi reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui personal, cu funcție de complement direct — care reia complementul direct „realitatea" :

Realitatea *o* constituie acest eu.

a celui = atribut pronominal genitival, exprimat prin pronume demonstrativ de depărtare, masculin, singular, G precedat de articolul posesiv genitival *a*.

căruia = complement indirect, exprimat prin pronume relativ, simplu, masculin, singular, D ; în frază este element de relație subordonator — introduce o atributivă.

cu sine = complement indirect, exprimat prin pronume reflexiv, formă accentuată, persoana a III-a, singular, Ac. precedat de prepoziția simplă *cu*.

III. a. Demonstrați prin scurte enunțuri că *a ține* și *a trata* sînt cuvinte polisemantice :

1. Cursul de informatică *ține* trei luni.
2. Camionul *ține* 16 tone.
3. Podul *ține* o sarcină de 100 de tone.
4. Vinul acesta *ține* numai un an.
5. Tînărul *ținea* („era căsătorit cu") fata primarului.

Scanned with OKEN Scanner

6. Fundașul *l-a ținut* de tricou.
7. Trucul vostru *nu ține*.
8. Prinde capătul scîndurii și *ține*-l bine !

1. Vinul alb *se tratează* cu sulf.
2. Ne-*a tratat* cu o cafea.
3. *Am tratat* două zile cu reprezentanții lor.
4. Deși era supărat, l-*a tratat* foarte bine
5. *A fost tratat* în cea mai bună clinică.

b. Formați familii de cuvinte de la : *prieten, a crede, alb.*

prieten	*(a) crede*	*alb*
neprieten	*credință*	*albuț*
prietenie	*necredință*	*albeață*
prietenos	*credincios*	*albire*
neprietenos	*necredincios*	*(a) albi*
(a se) împrieteni	*credibil*	*albitură*
împrietenire	*incredibil*	*albit*
(a se) reîmprieteni	*necredibil*	*(a) realbi*
reîmprietenire	*credibilitate*	*realbitură*
	necredibilitate	

c. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte : *sancțiune, anorganic, unt-delemn, continuu, altundeva, coordonare.*

sanc-ți-u-ne	*unt-de-lemn*	*alt-un-de-va*
an-or-ga-nic	*con-ti-nu-u*	*co-or-do-na-re*

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

I. INTRODUCERE, ANALIZA STRUCTURII SUBIECTELOR ȘI ÎNDRUMĂRI DATE CANDIDAȚILOR 3

II. SUBIECTELE DATE LA CONCURSURILE DE ADMITERE: 12

1. ADMITEREA 1990

— Universitatea București, Litere 12
— Universitatea București, Sociologie 14
— Universitatea București, Filozofie 16
— Universitatea București, Drept (zi) 18
— Universitatea București, Drept (fără frecvență) 20
— Universitatea București, Jurnalistică 23
— Academia de Poliție (august) 26
— Academia de Poliție (septembrie) 28
— Universitatea Iași, Litere 30
— Universitatea Iași, Drept 33
— Universitatea Iași, Filozofie 37
— Universitatea Cluj-Napoca, Litere 41
— Universitatea Cluj-Napoca, Filozofie 43
— Universitatea Cluj-Napoca, Drept (zi) 45
— Universitatea Cluj-Napoca, Drept (fără frecvență) 46
— Universitatea Timișoara, Litere 48
— Universitatea Timișoara, Filozofie 50
— Universitatea Timișoara, Sociologie 52
— Universitatea Craiova, Litere 56
— Universitatea Craiova, Drept 57
— Universitatea Bacău, Filologie 59
— Universitatea Baia Mare, Litere 63
— Universitatea Brașov, Litere 64
— Universitatea Constanța, Litere 67
— Universitatea Galați, Litere (Română A) 69
— Universitatea Galați, Litere (Română B) 73
— Universitatea Oradea, Litere 77
— Institutul de Învățământ Superior Pitești, Filologie 79
— Universitatea Sibiu, Litere 80
— Universitatea Sibiu, Drept 82
— Universitatea Sibiu, Psihopedagogie Cibernetică 84
— Universitatea Suceava, Filologie 85

2. ADMITEREA 1991

— Universitatea București, Litere 89
— Universitatea București, Drept 90
— Universitatea București, Jurnalistică 92
— Universitatea București, Colegiul de Administrație și Secretariat . . . 94
— Academia de Poliție 95
— Universitatea Iași, Litere 97
— Universitatea Iași, Drept 101
— Universitatea Iași, Birotică 103
— Universitatea Cluj-Napoca, Litere 106

Scanned with OKEN Scanner

— Universitatea Cluj-Napoca, Litere (Română B) 109
— Universitatea Timişoara, Litere 110
— Universitatea Craiova, Litere (zi) 111
— Universitatea Craiova, Drept (zi) 114
— Universitatea Craiova, Litere (fără frecvenţă) 115
— Universitatea Craiova, Drept (fără frecvenţă) 117
— Universitatea Craiova, Birotică 119
— Universitatea Bacău, Filologie 121
— Universitatea Baia Mare, Litere 124
— Universitatea Braşov, Litere 126
— Universitatea Constanţa, Litere 129
— Universitatea Constanţa, Birotică 132
— Universitatea „Dunărea de Jos" din Galaţi, Litere 134
— Universitatea Oradea, Colegiul de Administraţie şi Secretariat . . . 136
— Universitatea Oradea, Litere 138
— Universitatea Piteşti, Teologie — Litere 141
— Universitatea Piteşti, Filologie 142
— Universitatea Sibiu, Litere 145
— Universitatea Sibiu, Drept, Psihosociologie Cibernetică 148
— Universitatea Sibiu, Teologie Ortodoxă 150
— Universitatea Sibiu, Teologie Ortodoxă — Litere 152
— Universitatea Sibiu, Biblioteconomie — Arhivistică 154
— Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava, Birotică, Muzeografie, Arhivistică, Etnologie 155
— Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava, Filologie 157

3. ADMITEREA 1992

— Universitatea Bucureşti, Litere (Română A) 159
— Universitatea Bucureşti, Litere (Română B) 161
— Universitatea Bucureşti, Jurnalistică 163
— Universitatea Bucureşti, Teologie — Litere 165
— Universitatea Bucureşti, Colegiu 167
— Universitatea Bucureşti, Drept 170
— Academia Naţională de Educaţie Fizică şi Sport 174
— Academia de Poliţie (Seria A) 175
— Academia de Poliţie (Seria B) 177
— Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, Litere 180
— Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, Drept 182
— Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, Teologie 185
— Universitatea Iaşi, Educaţie Fizică 186
— Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, Birotică 189
— Universitatea Cluj-Napoca 190
— Universitatea Timişoara, Litere 193
— Universitatea Timişoara, Jurnalistică 195
— Universitatea Craiova, Litere 196
— Universitatea Craiova, Drept 198
— Universitatea Craiova, Teologie 199
— Universitatea Craiova, Educaţie Fizică 200
— Universitatea Craiova, Birotică 202
— Universitatea Alba-Iulia, Filologie 203
— Universitatea Arad 205
— Universitatea Baia Mare, Litere, Teologie-Litere 205

Scanned with OKEN Scanner

— Universitatea Baia Mare, Birotică 208
— Universitatea Bacău, Filologie (Română A) 209
— Universitatea Bacău, Filologie (Română B) 210
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Litere, Drept 212
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Birotică 215
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Educație Fizică 217
— Universitatea Galați, Litere (Română A) 219
— Universitatea Galați, Litere (Română B) 222
— Universitatea Oradea, Litere 223
— Universitatea Oradea, Teologie-Litere 226
— Universitatea Oradea, Colegiul Administrativ 229
— Universitatea Pitești, Litere 230
— Universitatea Pitești, Teologie-Litere 233
— Universitatea „Eftimie Murgu", Reșița 235
— Universitatea „Ștefan cel Mare", Suceava 237
— Universitatea Tîrgoviște, Teologie-Litere 239
— Universitatea Tîrgu-Jiu, Drept 240
— Universitatea Brașov, Litere 241
— Universitatea Brașov, Educație Fizică și Sport 243

4. ADMITEREA 1993

— Universitatea din București, Facultatea de Drept 245
— Universitatea din București, Facultatea de Litere-Bibliologie 248
— Universitatea din București, Comunicare și Relații Publice 252
— Universitatea din București, Facultatea de Teologie Ortodoxă . . . 254
— Universitatea din București, Facultatea de Birotică 256
— Universitatea din București, Facultatea de Teologie Baptistă 257
— ANEFS (Seria A) 253
— ANEFS (Seria B) 261
— Academia de Poliție (Seria A) 262
— Academia de Poliție (Seria B) 265
— Universitatea Cluj-Napoca, Litere (Română A) și Teologie-Litere . . 268
— Universitatea Cluj-Napoca, Litere (Română B) 270
— Universitatea Cluj-Napoca, Drept 272
— Universitatea Cluj-Napoca, Jurnalistică 274
— Universitatea Cluj-Napoca, Pedagogie 275
— Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Litere 276
— Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Drept 278
— Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Teologie-Litere . . 281
— Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Educație Fizică și Sport 283
— Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași, Facultatea de Birotică 285
— Universitatea Timișoara, Litere 286
— Universitatea Timișoara, Educație Fizică 287
— Universitatea din Craiova, Litere 289
— Universitatea din Craiova, Drept 291
— Universitatea din Craiova, Teologie 293
— Universitatea din Craiova, Educație Fizică 294
— Universitatea din Craiova, Colegiul de Birotică 296
— Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Litere 297
— Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Drept 299
— Universitatea „1 Decembrie" Alba-Iulia, Colegiul de Birotică 301

Scanned with OKEN Scanner

— Universitatea „Aurel Vlaicu" Arad, Teologie-Litere 302
— Universitatea Bacău, Litere 304
— Universitatea Bacău, Educație Fizică, Kinetoterapie 306
— Universitatea Baia Mare, Litere 307
— Universitatea Baia Mare, Teologie-Litere 309
— Universitatea Brașov, Litere 311
— Universitatea Brașov, Educație fizică 312
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Litere (Română A) 314
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Drept 316
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Teologie-Litere 317
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Educație Fizică 319
— Universitatea „Ovidius" Constanța, Birotică 320
— Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Litere 321
— Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Drept 323
— Universitatea „Dunărea de Jos" din Galați, Birotică 325
— Universitatea Oradea, Litere, Teologie Ortodoxă 327
— Universitatea Oradea, Drept 328
— Universitatea Oradea, Educație Fizică, Kinetoterapie 330
— Universitatea Oradea, Colegiul de Administrație 331
— Universitatea Tehnică Petroșani, Psihosociologie 333
— Universitatea Pitești, Litere 334
— Universitatea Pitești, Teologie-Litere (Română B) 335
— Universitatea Pitești, Educație Fizică 336
— Universitatea Ploiești, Litere 337
— Universitatea Ploiești, Birotică 340
— Universitatea „Eftimie Murgu" Reșița, Drept 343
— Universitatea Sibiu, Litere (Română A) 345
— Universitatea Sibiu, Drept (economic și administrativ), Psihopedagogie, Cibernetică, Colegiu 346
— Universitatea Sibiu, Litere (Română B), Drept, Teologie-Litere, Jurnalistică 347
— Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Litere (Română A) 349
— Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Litere (Română B) 350
— Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Drept 352
— Universitatea Târgoviște, Teologie-Litere, Birotică 354
— Universitatea Târgoviște, Drept 356
— Universitatea „C. Brâncuși" Tg. Jiu, Drept 357

Coli de tipar : 22,75. B.T. 28.02.1994
Format : 16/70×100. Apărut: 1994.

Tiparul executat la
Imprimeria „Oltenia" — Craiova
B-dul Mareșal Ion Antonescu, 102
Plan : 7 579/148/1993.
ROMÂNIA